

ZPRÁVA O STAVU ZEMĚDĚLSTVÍ ČR ZA ROK 1998

"ZELENÁ ZPRÁVA"

Ministerstvo zemědělství České republiky

**ZELENÁ ZPRÁVA
VERZE PDF
RYCHLÁ ORIENTACE**

Použité zkratky

Vysvětlivky k číselným údajům

Úvod

Souhrn

A. Situace zemědělství 1998

1. Obecné podmínky vývoje zemědělství

2. Předpoklady a výsledky zem. výroby

3. Agrární trh

4. Nepotravinářské užití zem. produkce

5. Ekonomické výsledky zemědělství

6. Sociální situace v zemědělství
a na venkově

7. Vztah zemědělství a životního prostředí

8. Navazující odvětví

9. Mezinárodní srovnání
českého zemědělství

10. Výzkum, vzdělávání a poradenství

11. Nevládní profesní organizace
v Agrárním sektoru

B. Zemědělská politika v roce 1998

1. Legislativní opatření ve vztahu
k agrárnímu sektoru

2. Institucionální zabezpečení
zemědělské politiky

3. Opatření a podpory v agrárním sektoru

4. Opatření a podpory
v navazujících odvětvích

5. Agroenvironmentální politika

6. Regionální politika
a politika rozvoje venkova

7. Ostatní opatření se vztahem
k zemědělství

8. Souhrnné vyhodnocení výdajů
zemědělské politiky

9. Příprava na vstup do EU

TEXTOVÉ PŘÍLOHY

TABULKOVÉ PŘÍLOHY

PŘEDMLUVA

Zpráva o stavu zemědělství ČR za rok 1998 vystihuje složitou situaci podnikatelů v zemědělství a potravinářství a není z pohledu ekonomických výsledků většinou příjemným čtením. Je třeba poznamenat, že v roce 1998, kdy ČR vykazovala přesvědčivé znaky ekonomické krize, nemohlo zemědělství, sloužící od počátku transformace jako inflační polštář, dopadnout výrazně lépe než ostatní hospodářské sektory.

Ztráta zemědělských podniků dosáhla v roce 1998 hodnoty 440 mil. Kč a ve svém součtu od roku 1991 přesáhla ztráta českého zemědělství již 41 mld. Kč.

Troufám si tvrdit, že tak obrovský „příspěvek“ českých zemědělců k sociálnímu smíru v naší společnosti by nikdo jiný nebyl ochoten ve svém podnikání obětovat. Chování zemědělců a potravinářů by naše spotřebitelská veřejnost měla ocenit především tím, že v nastávající etapě před vstupem ČR do EU bude svými postoji vyjadřovat to, čeho jsme již nyní svědky v různých anketách oslovujících osobnosti našeho veřejného života. Tedy, že tak jako v jiných vyspělých zemích, si i naše společnost zakládá na svém zemědělství, na jeho rozměru, který by se již dále neměl snižovat především v zájmu soběstačnosti produkce základních potravin a přiměřené ceny potravin konkurujících kvalitou světové špičce. V neposlední řadě je podpora domácího zemědělství důležitá v souvislosti s nutností rozvíjet venkovský život a kultivovat krajinu. S rozvojem civilizace se otázka životního prostředí stává čím dál více limitujícím faktorem, a tak je našim cílem návrat zodpovědného hospodaření do oblastí předurčených pro extenzivní zemědělskou výrobu, jejímž výsledkem bude kromě hospodářského užitku i krajina lahodící oku.

Rok 1998 patří v oblasti zemědělství k mimořádně významným především proto, že se změnou vlády došlo i ke změně priorit hospodářské politiky. Programové prohlášení vlády založilo příznivější podmínky pro rozvoj zemědělství a MZe předložilo první porevoluční resortní koncepci, kterou podnikatelé agrokomplexu 9 let postrádali. Cílem nové koncepce je zastavit snižující se rozměr zemědělství (proti roku 1989 je hrubá zemědělská produkce o 28,2 % nižší), zlepšit postavení a konkurenceschopnost našich výrobců a zpracovatelů a přivést do Evropské unie české zemědělství v pozici rovnocenného, sebevědomého partnera. Bude to velice těžké, neboť mezinárodní obchodní dohody, vyjednané našimi předchůdci musíme přes jejich nevýhodnost dodržovat a produkční podpory zemědělství ČR jsou v porovnání s podporami v EU třetinové a hluboko pod úrovní podpor některých okolních států jako je např. Polsko a Slovensko. Přitom čisté výdaje státního rozpočtu na podporu agrárního sektoru ČR vzrostly proti roku 1997 o více než 11 % na částku 11,5 mld. Kč. Výrazný podíl tohoto navýšení přinesla realizace nově zavedených podpůrných programů mimoprodukčních funkcí zemědělství částkou 3 451 mil. Kč.

PGRLF poskytl v roce 1998 zemědělským podnikům garance na bankovní úvěry v objemu 9,3 mld. Kč a subvenoval úroky úvěrů částkou 2,7 mld. Kč. Státní fond tržní regulace poprvé v roce 1998 zavedl intervenční nákupy pšenice obdobným způsobem, jakým se praktikují v EU s tím, že intervencí pružně reagoval na pokles cen na trhu pod garantovanou cenu. Takto fond nakoupil obilí v hodnotě 3,68 mld. Kč.

Není třeba zdůrazňovat, že zdroje potřebné k okamžité plnohodnotné restrukturalizaci českého agrokomplexu před vstupem do EU nejsou ve státním rozpočtu k dispozici. Z pozice státu to znamená zvýšit důraz na preciznost při alokaci peněz, na systémové zabezpečování priorit, které jsme definovali v agrární politice, musíme je v zájmu našeho zemědělství, a tím i všech našich občanů, do doby vstupu na společný evropský trh naplnit. Jako přístupová země, pevně rozhodnutá stát se součástí Společné zemědělské politiky (SZP), musíme podmínky Evropské unie respektovat. Jako členská země EU budeme SZP spoluvytvářet a ovlivňovat. Tato situace nastane nejdříve v roce 2003 a my se nyní v souladu s koncepcí nacházíme v tzv. fázi revitalizace, kdy probíhá institucionální příprava agrárního sektoru na vstup do EU a dotační politika státu je zaměřena na zotavení a stabilizaci sektoru. V této fázi velmi záleží na aktivitě zemědělců a potravinářů, aby z mála prostředků dokázali vytěžit maximum. Jedním z příkladů, kde iniciativa producentů může podstatně zlepšit jejich ekonomickou situaci, je integrace do odbytových kooperativ. Ani na trhu ČR, natož po přistoupení k EU, není žádný z podnikatelů českého agrokomplexu natolik silný, aby otázka integrace pro něj byla okrajovou. Zkušenosti z vyspělých evropských zemí i zemí z celého světa jednoznačně ukazují, že sdružení je pro dosažení slušných podmínek prodeje jedinou alternativou. Ministerstvo zemědělství v tomto roce poprvé podporuje integraci prvovýrobců a podporu předpokládá i do budoucna.

Následná etapa agrární koncepce přibližující české zemědělství k EU má název Adaptace. Končí vstupem ČR do EU a rozhodne o tom, kdo z podnikatelského spektra dokázal splnit náročné podmínky Unie. O budoucnost těchto podnikatelů, jimž se otevře trh pro 400 mil. spotřebitelů, už nemám žádné obavy.

Ing. Jan Fencel
Ministr zemědělství ČR

OBSAH

POUŽITÉ ZKRATKY	II
VYSVĚTLIVKY K POUŽITÝM	
ČÍSELNÝM ÚDAJŮM	III
ÚVOD	IV
SOUHRN	1
A. SITUACE ZEMĚDĚLSTVÍ V ROCE 1998	5
1 Obecné podmínky vývoje zemědělství	5
2 Předpoklady a výsledky zemědělské výroby	6
2.1 Podnikatelská struktura	6
2.2 Výrobní faktory	7
2.3 Výrobní výsledky	9
3 Agrární trh	10
3.1 Bilance a vývoj cen agrárních komodit	10
3.2 Cenový vývoj na agrárním trhu	22
3.3 Trh, spotřeba a kvalita potravin	23
3.4 Agrární zahraniční obchod	26
3.5 Trh s půdou	28
3.6 Zemědělské pojištění	29
4 Nepotravinářské využití zemědělské produkce	29
4.1 Výroba metylesteru řepkového oleje	
a bionafty	30
4.2 Příprava výroby bioetanolu	30
4.3 Využití obnovitelných zdrojů energie	
v zemědělství	30
5 Ekonomické výsledky zemědělství	31
5.1 Souhrnný zemědělský účet	31
5.2 Úhrnné ekonomické výsledky zemědělských	
podniků	31
5.3 Ekonomické výsledky podle podnikatelských	
forem	33
5.4 Ekonomika zemědělských podniků	
podle regionů	40
5.5 Závěry z ekonomických analýz	41
6 Sociální situace v zemědělství a na venkově	42
6.1 Trh práce a úroveň mezd v zemědělství	42
6.2 Změny sociálního postavení zemědělců	43
6.3 Sociální situace na venkově	44
7 Vztah zemědělství a životního prostředí	44
8 Navazující odvětví	45
8.1 Dodavatelé vstupů do zemědělství	45
8.2 Potravinářský průmysl	46
8.3 Distribuce a obchod	48
9 Mezinárodní srovnání českého zemědělství	49
9.1 Postavení zemědělství v národním	
hospodářství	49
9.2 Struktura a úroveň zemědělské výroby	
- mezinárodní srovnání	49
9.3 Možnosti měření konkurenceschopnosti	
zemědělství ČR	50
10 Výzkum, vzdělávání a poradenství	50
10.1 Zemědělský výzkum	50
10.2 Zemědělské vzdělávání	51
10.3 Poradenství	51
11 Nevládní profesní organizace v agrárním	
sektoru	52
11.1 Agrární komora	52
11.2 Svaz zemědělských družstev a společností	52
11.3 Asociace soukromých zemědělců	52
11.4 Svaz vlastníků půdy a soukromých rolníků	53
11.5 Ústřední komise pro ochranu zvířat	53

B. ZEMĚDĚLSKÁ POLITIKA V ROCE 1998	54
1 Legislativní opatření ve vztahu k agrárnímu	
sektoru	54
2 Institucionální zabezpečení zemědělské politiky	
včetně odpovídajících finančních transferů	55
3 Opatření a podpory v agrárním sektoru	57
3.1 Opatření a podpory v oblasti agrárního trhu	57
3.2 Podpory cen vstupů	62
3.3 Přímé platby	62
3.4 Obecné služby	63
3.5 Daňová politika	63
4 Opatření a podpory v navazujících odvětvích	
agrárního sektoru	64
5 Agroenvironmentální politika	64
6 Regionální politika a politika rozvoje venkova	65
7 Ostatní opatření se vztahem k zemědělství	65
8 Souhrnné vyhodnocení výdajů zemědělské	
politiky	66
8.1 Souhrnné čisté výdaje na podporu	
agrárního sektoru	66
8.2 Produkční a celkové podpory	66
8.3 Odhad spotřebitelských podpor	67
9 Příprava na vstup do EU	67
9.1 Národní program pro přijetí acquis	68
9.2 Screening	68
9.3 PAU, Twinnings	68
9.4 Reforma Společné zemědělské politiky EU	68

TEXTOVÉ PŘÍLOHY	69
1 Přehled legislativních opatření týkajících	
se bezprostředně zemědělství a projednávaných	
v roce 1998	69
1.1 Schválené právní normy (stav k 1. 3. 1999)	69
1.2 Připravované právní normy	72
2 Hodnocení zemědělské politiky zemí OECD	
od roku 1998	73
2.1 Nové ukazatele měření podpor - změny	
proti předchozímu období	73
2.2 Vyjádření základních a odvozených	
ukazatelů podpor zemědělství	73
2.3 Metoda dekompozice OPP a OSP	73
3 Možnosti měření konkurenceschopnosti	
zemědělství	74
3.1 Matice analýzy politiky PAM	74
3.2 Ukazatele konkurenceschopnosti	
odvozené z PAM	74

TABULKOVÁ PŘÍLOHA	75
Tabulky k části A	76
Tabulky k části B	102

POUŽITÉ ZKRATKY

AGC	Agrocenzus
AK ČR	Agrární komora ČR
a. s.	akciová společnost
ASZ	Asociace soukromého zemědělství
b. c.	běžné ceny
CEA	Confédération Européenne de l'Agriculture (Sdružení evropského zemědělství)
CECF	Central European Council of Farmers (Středoevropská rada farmářů)
CEFTA	Central European Free Trade Agreement (Středoevropská dohoda v oblasti volného obchodu)
CN	celní nomenklatura
COGECA	Comité Général des Coopératives Agricoles (Ústřední výbor zemědělských družstev)
COPA	Comité des organisations professionnelles de l'agriculture de la Communauté (Výbor organizace profesionálních zemědělců EU)
CPI	Consumer price index (index spotřebitelských cen)
CPV	ceny průmyslových výrobců
CV	ceny vstupů
ČZV	ceny zemědělských výrobců
ČEB	Česká exportní banka
ČMZRB	Českomoravská záruční a rozvojová banka
ČNB	Česká národní banka
ČNR	Česká národní rada
ČOI	Česká obchodní inspekce
ČOV	čistírna odpadních vod
ČPH	čistá přidaná hodnota
ČPP	čistý příjem ze zemědělské činnosti pro všechny pracovníky
ČR	Česká republika
ČSN	Česká státní norma
ČSÚ	Český statistický úřad
ČÚZK	Český úřad zeměměřičský a katastrální
ČZPI	Česká zemědělská a potravinářská inspekce
č. ž.	čisté živiny
DC	domácí cena - průměrná cena zemědělských výrobců
DEM	německá marka
DJ	dobytčí jednotka
DP	daňový poplatník
DPH	daň z přidané hodnoty
EAAP	European Association for Animal Production (Evropská asociace pro živočišnou výrobu)
ECU	European Currency Unit (evropská měnová jednotka)
ED	Evropská dohoda
EFTA	European Free Trade Agreement (Evropské sdružení volného obchodu)
EGAP	Exportní garanční a pojišťovací společnost, a. s.
EK	Evropská komise
EPS	ekvivalent produkčních subvencí
ESS	ekvivalent spotřebitelských subvencí
ESVO	Evropské sdružení volného obchodu
EU 12	Evropská unie do roku 1994 (Belgie, Dánsko, Německo, Španělsko, Francie, Velká Británie, Řecko, Irsko, Itálie, Lucembursko, Nizozemsko, Portugalsko)
EU nebo EU 15	Evropská unie po roce 1994 (připojeno Rakousko, Finsko, Švédsko)
EUROSTAT	Evropské statistické centrum
FADN	Farm Accountancy Data Network (Sítí testovacích podniků)
FAO	Food and Agriculture Organisation (Organizace pro výživu a zemědělství)
FNM ČR	Fond národního majetku ČR
GA ČR	Grantová agentura České republiky
GATT	General Agreement on Tariffs and Trade (Všeobecná dohoda o clech a obchodu)
HDP	hrubý domácí produkt

HIM	hmotný investiční majetek
HPH	hrubá přidaná hodnota
CHKO	chráněná krajinná oblast
CHOPAV	chráněná oblast přirozené akumulace vod
ICA	International Cooperative Alliance (Mezinárodní družstevní svaz)
IERGZ	Institut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Zywnosciowej (Ústav zemědělské ekonomiky a potravinářských podniků)
IFOAM	International Federation of Organic Movements (Mezinárodní federace organického zemědělství)
IPGRI	International Plant Genetic Resources Institute (Mezinárodní institut genetických zdrojů rostlin)
ISŠ	Integrované střední školy
IVV MZe	Institut výchovy a vzdělávání MZe
JPÚ	jednoduché pozemkové úpravy
Kč	koruna česká
KNO	koeficient nominální ochrany (trhu)
KNPP	koeficient nominální podpory producentů
KOR	Komise ochrany rostlin
KPÚ	komplexní pozemkové úpravy
KZP	konečná zemědělská produkce
LFA	Less Favourable Areas (znevýhodněné oblasti)
MEŘO	metylester řepkového oleje
MF	Ministerstvo financí
MJ	měrná jednotka
MJ	megajoule
MK	Ministerstvo kultury
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MR	Maďarská republika
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MZ	Ministerstvo zdravotnictví
MZe	Ministerstvo zemědělství
MZV	Ministerstvo zahraničních věcí
MŽP	Ministerstvo životního prostředí
NAZV	Národní agentura zemědělského výzkumu
n. f.	náklady faktorů
NH	národní hospodářství
NKÚ	Nejvyšší kontrolní úřad
NP	národní park
Np	Národní program
n. p.	národní podnik
NSZ	nové spolkové země (Německa)
OAK	Okresní agrární komora
OCF	odhad celkových podpor
OECD	Organization for Economic Cooperation and Development (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj)
OKEČ	odvětvová klasifikace ekonomických činností
OON	ostatní osobní náklady
o. p.	orná půda
OP	ostatní podpory
OPOS	odhad podpory obecných služeb
OPP	odhad produkčních podpor
OSN	Organizace spojených národů
OU	odborné učiliště
OÚ	Obecní úřad
OZE	obnovitelné zdroje energie
p. a.	per annum (ročně)
PAU	The Policy Advisory Unit (Poradenská jednotka pro zemědělství)
PCB	Polychlorované bifenylly
PF ČR	Pozemkový fond ČR
PFO	podniky fyzických osob
PGRFLF	Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond
PHARE	Poland and Hungary Assistance for Restructuring Economy (Pomoc pro Polsko a Maďarsko na restrukturalizaci ekonomiky)
PHM	pohonné hmoty a mazadla
PHO	pásma hygienické ochrany vodních zdrojů

PHZ	přidaná hodnota v zemědělství (hrubý zemědělský produkt)	TAIEX	Technical Assistance Information Exchange Office (Úřad pro výměnu informací a technickou pomoc)
PJ	petajoule	t. c.	tržní ceny
POV	Program obnovy vesnice	TOZ	trvale se obracející zásoby
PPO	podniky právnických osob	TTP	trvalé travní porosty
PPS	Purchasing Power Standard (parita kupní síly)	UK GATT	Uruguayské kolo GATT
PR	Polská republika	ÚKZÚZ	Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský
PSP ČR	Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR	ÚO MZe	Územní odbor MZe
PTC	podpora tržních cen	USA	United States of America (Spojené státy americké)
RC	referenční cena světová	USD	americký dolar
RES	Registr ekonomických subjektů	USDA	United State Department of Agriculture (Ministerstvo zemědělství USA)
RIF	Restituční investiční fond	ÚSES	územní systém ekologické stability
RTO	rostlinné tuky a oleje	UZ	učňovské zařízení
RV	rostlinná výroba	ÚZPI	Ústav zemědělských a potravinářských informací
RZ	rozvojové země	VaV	Věda a výzkum
s. c.	stálá cena	VŠPS	výběrové šetření pracovních sil
SC	spotřebitelské ceny	VUC	Výzkumný ústav cukrovarnický
SDZT	Sdružení dovozců zemědělské techniky	VÚEPP	Výzkumný ústav ekonomiky poľnohospodárstva a potravinárstva
SFTR	Státní fond tržní regulace	VÚP	Výzkumný ústav potravinářský
SFŽP ČR	Státní fond životního prostředí ČR	VÚRH	Výzkumný ústav rybářský a hydrobiologický
SHR	samostatně hospodařící rolníci	VÚRV	Výzkumný ústav rostlinné výroby
SMS	Státní meliorační správa	VÚVeL	Výzkumný ústav veterinárního lékařství
SNS	Společenství nezávislých států	VÚZE	Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky
SOU	Střední odborné učiliště	VÚZT	Výzkumný ústav zemědělské techniky
SP	spotřebitelé	VÚŽV	Výzkumný ústav živočišné výroby
s. p.	státní podnik	ÚZPI	Ústav zemědělských a potravinářských informací
SPV	Středisko praktického vyučování	VÚLHM	Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti
SR	Slovenská republika	VÚMOP	Výzkumný ústav meliorací a ochrany půdy
SRN	Spolková republika Německo	WTO	World Trade Organization (Světová obchodní organizace)
SRS	Státní rostlinolékařská správa	ZeT	Sdružení výrobců zemědělské a lesnické techniky
SSHR	Správa státních hmotných rezerv	ZO	zahraniční obchod
SSZ	staré spolkové země (Německo)	z. p.	zemědělská půda
s. r. o.	společnost s ručením omezeným	ZVO	zemědělská výrobní oblast
STS	Strojné traktorová stanice	ZZN	zemědělské zásobování a nákup
SVP SR	Svaz vlastníků půdy a soukromých rolníků	ž. hm.	živá hmotnost
SVS ČR	Státní veterinární správa ČR	ZV	živočišná výroba
SZDS	Svaz zemědělských družstev a společností		
SZeŠ	Střední zemědělská škola		
SZÚ	Souhrnný zemědělský účet		

VYSVĚTLIVKY K POUŽITÝM ČÍSELNÝM ÚDAJŮM

Údaje použité ve Zprávě o stavu zemědělství ČR za rok 1998 pocházejí z různých zdrojů. Základním zdrojem jsou statistická data ČSÚ, dále jde o údaje rezortní statistiky, výběrového šetření VÚZE, výročních zpráv některých institucí (PGRLF, SFTR ad.), data mezinárodních organizací atd. Zdroje použitých údajů jsou u každé tabulky uvedeny.

V uspořádání tabulkové přílohy došlo ke změnám. Ukazatele, u nichž to datové zdroje umožnily, jsou prezentovány v unifikované časové řadě, zahrnující výchozí rok 1989 a posledních pět sledovaných let (ve zprávě za rok 1998 jde o léta 1994, 1995, 1996, 1997, 1998). Tabulková příloha je přitom koncipována jako primární databáze ukazatelů v absolutních hodnotách. Výpočty indexů, podílů apod. jsou věcí jejich uživatelů.

Uzávěrka dat pro Zprávu o stavu zemědělství ČR za rok 1998 byla s ohledem na termín zpracování konečné verze stanovena na 30. 4. 1999. Ve zprávě jsou proto uvedeny pouze údaje, které byly dostupné

k tomuto termínu. Většina údajů jak za marketingový rok 1998/99, tak za kalendářní rok 1998 má charakter předběžných dat, což není v jednotlivých případech komentováno. Pokud jsou použity kvalifikované odhady VÚZE, je na to upozorněno. Vzhledem k tomu, že i v předchozích zprávách měly údaje za analyzovaný rok předběžný charakter, nemusí být vždy hodnota téhož ukazatele za určitý rok ve všech zprávách stejná. Ve zprávě za rok 1998 se to týká především údajů za rok 1997, které jsou zde uváděny ve své zpřesněné podobě, zatímco ve zprávě za rok 1997 byly použity předběžné nebo odhadované hodnoty. Výběrové šetření VÚZE konané počátkem roku 1999 sleduje nejen údaje za rok 1998, ale i za rok 1997. Proto data z výběrového šetření (pokud není výslovně uvedeno jinak) za rok 1998 i za rok 1997 pocházejí z tohoto šetření.

V číselné části tabulek jsou kromě významových hodnot použity i následující symboly:

- údaj se nevyskytuje;
- . údaj není k dispozici nebo je nespolehlivý;
- x údaj není smysluplný;
- 0 nebo 0,0 údaj existuje, ale jeho výše je nevýznamná nebo nulová.

ÚVOD

„Zpráva o stavu zemědělství ČR za rok 1998“ je rozdělena - stejně jako předchozí „Zprávy“ - na dvě části. Část A charakterizuje situaci a změny, k nimž v zemědělství došlo v roce 1998. Zabývá se nejnovějším vývojem zemědělství z hlediska změn vlastnických a podnikatelských struktur, z hlediska výrobních a ekonomických výsledků a situace na agrárním trhu. Ve srovnání s předchozí „Zprávou 97“ důkladněji analyzuje agrární trhy rozhodujících komodit s poukazem na podmínky formující jednotlivé trhy, balance výroby a spotřeby a aktuální cenový vývoj. Pokouší se důkladněji analyzovat rozhodující příčiny ovlivňující pozici jednotlivých komodit na trhu.

Nově byla zařazena kapitola „Nepotravinářské využití zemědělské produkce“ se zdůrazněním významu produkce metylesteru řepkového oleje, bionafty a bioetanolu jako obnovitelných zdrojů energie. Část A věnuje také pozornost vztahu zemědělství a životního prostředí, sociálním aspektům vývoje zemědělství a venkova a stručně charakterizuje situaci v navazujících odvětvích, včetně problematiky vstupů do zemědělství a vývoje distribučních a obchodních sítí. Obohacením „Zprávy 98“ je také informace o nevládních profesních organizacích v agrárním sektoru.

Část B je zaměřena na charakteristiku a kvantifikaci zemědělské politiky v období 1997-98 ve všech jejích rozhodujících oblastech. Zabývá se rovněž environmentálními a regionálními aspekty této politiky. V závěru se věnuje souhrnnému vyhodnocení výdajů zemědělské politiky, obdobně jak tomu bylo v předchozích „Zprávách“, s tím rozdílem, že propočty podpor zemědělství a spotřebitelům vychází z nové metodiky OECD platné od roku 1998 (nová klasifikační metoda výpočtu je podrobněji rozvedena v textové příloze 2).

„Zpráva 98“ se podrobněji věnuje přípravám ČR na vstup do EU. V širší míře než doposud porovnává situaci v českém agrárním sek-

toru se skutečnostmi platnými v EU. Z těchto důvodů byla do „Zprávy 98“ zahrnuta také informace o předvstupních přípravách českého zemědělství na členství v EU.

Tabulková příloha představuje utříděný přehled sociálně ekonomických ukazatelů (v kratších či delších statistických řadách) vycházejících ze statistických podkladů ČSÚ, rezortní statistiky (výkazy SFTR, PGRLF apod.) a z výběrového šetření, organizovaného VÚZE (sítí testovacích podniků v návaznosti na tzv. „Informační síť zemědělského účetnictví EU“ - síť FADN). V souvislosti se získáváním statistických údajů je potřeba poděkovat odboru statistiky zemědělství a lesnictví a ostatním odborným útvarům ČSÚ za účinnou pomoc. Za podporu při získávání nezbytných podkladů nutno rovněž poděkovat MMR, MPO, MF a řadě dalších státních institucí a výzkumných ústavů.

V souvislosti s přípravou „Zprávy o stavu zemědělství ČR za rok 1998“ nutno uvést, že na základě usnesení vlády ČR č. 632 ze dne 30. 9. 1998, kterým vláda schválila „Plán nelegislativních úkolů na období září 1998 až červen 1999 s výhledem na 2. pololetí“, jsou předkladateli „Zprávy 98“ Ministerstvo zemědělství spolu s Ministerstvem životního prostředí.

Číselné údaje v příloze i textu „Zprávy 98“ jsou uváděny v hodnotách, které byly k dispozici k 30. 4. 1999. Většinou jde o předběžné údaje a odhady. Naproti tomu údaje za rok 1997, které byly v minulé „Zprávě“ publikovány jako předběžné, jsou ve „Zprávě 98“ uvedeny již v definitivních hodnotách, které se mohou od předběžných údajů a odhadů lišit.

Podle ustanovení § 6 zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, který byl přijat v roce 1997, bude „Zpráva o stavu zemědělství ČR za rok 1998“ předložena vládou k projednání a ke schválení Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR.

SOUHRN

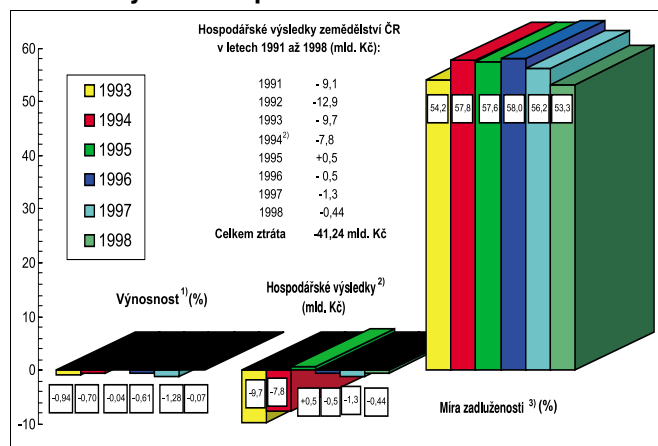
❖ Makroekonomická situace v ČR vykazovala v roce 1998 podstatné znaky ekonomické krize.

Hrubý domácí produkt (HDP) vytvořený v roce 1998 poklesl v porovnání s rokem 1997 o 2,7 %, nezaměstnanost se zvýšila na 7,5 %, míra inflace se zvýšila proti roku 1997 o 2,2 procentního bodu na 10,7 % a deficit státního rozpočtu dosáhl nejvyšší úrovně od počátku transformace, a to 29,3 mld. Kč. V porovnání s rokem 1997 se záporné saldo zahraničního obchodu snížilo o 63,0 mld. Kč na 76,3 mld. Kč.

❖ Hospodářský výsledek zemědělství ČR byl v roce 1998 opět ztrátový.

Podle výběrového šetření Výzkumného ústavu zemědělské ekonomiky dosáhla úhrnná ztráta zemědělských podniků 440 mil. Kč. Od roku 1991 však přesáhla celková ztráta českého zemědělství již 41 mld. Kč.

Zemědělství ČR - hospodářské výsledky, výnosnost podnikání a zadluženost

Pramen: ČSÚ, Výběrová šetření VÚZE

Poznámky: 1) Výnosnost = (hospodářský výsledek za účetní období / celkový kapitál) x 100, Index 1993 = 100

2) Hospodářský výsledek za rok 1994 je uveden včetně ztráty státních statků ve výši 3,7 mld. Kč

3) Míra zadluženosti = (cizí kapitál / celkový kapitál) x 100, Index 1993 = 100

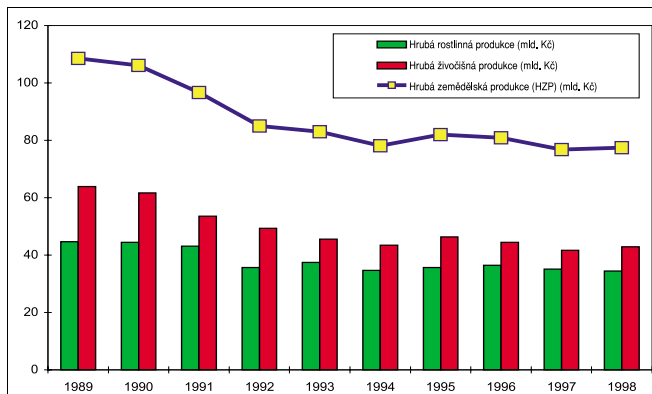
❖ V podnicích právnických osob došlo v roce 1998 u většiny ekonomických ukazatelů ke zlepšení, v podnicích fyzických osob se většina ukazatelů zhoršila.

Na zlepšení hospodářských výsledků podniků právnických osob měl pozitivní vliv (s ohledem na jejich výrobní zaměření) příznivější vývoj cen živočišných výrobků, zvýšení dotací do provozu, zmírnění cenových nůžek mezi cenami vstupů do zemědělství a cenami zemědělských výrobců a stagnace finančních nákladů. K hlavním objektivním faktorům zhoršení hospodářských výsledků podniků fyzických osob patří pokles cen rostlinných výrobků.

❖ Hrubá zemědělská produkce se v roce 1998 mírně zvýšila.

Hrubá zemědělská produkce (HZIP) ve stálých cenách roku 1989 se v roce 1998 proti roku 1997 zvýšila o 548 mil. Kč, tj. o 0,7 % (ve srovnání s rokem 1989 však byla HZIP o 28,8 % nižší). Živočišná produkce se zvýšila o 2,8 % a rostlinná produkce se snížila o 1,7 %.

Vývoj hrubé rostlinné, živočišné a celkové zemědělské produkce

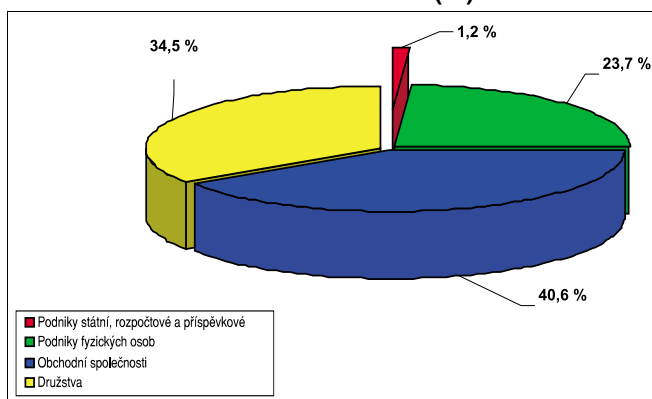

Pramen: ČSÚ, VÚZE

❖ Podnikatelská struktura v zemědělství se v roce 1998 změnila.

Podle údajů registru ekonomických subjektů v roce 1998 pokračoval, v porovnání s rokem 1997, úbytek zemědělských družstev (o 10,7 %), nárůst počtu obchodních společností (o 6,5 %) a mírně se zvýšil počet registrovaných podniků fyzických osob (o 1,24 %).

Podnikatelská struktura na zemědělské půdě koncem roku 1998 (%)

Pramen: ČSÚ, VÚZE

Podnikatelská struktura fyzických a právnických osob v zemědělství

Podnikatelská forma	Agrocenzus 1995 ¹⁾				Agroregistr, stav koncem roku 1998 ²⁾			
	počet podniků	obhospodař. z. p. (tis. ha)	%	prům. výměra ³⁾ (ha z. p.)	počet podniků	obhospodař. z. p. (tis. ha)	%	prům. výměra ³⁾ (ha z. p.)
Podniky fyz. osob	24 183	826	23,3	34	32 365	850	23,7	26
- z toho - SHR	22 443	768	21,7	34	.	.	.	.
Obchodní spol. celkem	1 465	996	28,0	680	2 146	1 452	40,6	677
- z toho - spol. s r. o.	1 132	714	20,1	631	1 526	781	21,8	512
- a. s.	298	269	7,6	902	570	650	18,2	1 140
Družstva	1 151	1 666	47,0	1 447	875	1 235	34,5	1 411
Státní podniky	80	53	1,5	660	958	44	1,2	46
Ostatní ⁴⁾	25	7	0,2	287				
Podnikatelské subjekty celkem	26 904	3 548	100,0	132	36 344	3 581	100,0	99

1) Dolní hranice pro zařazení zpravodajské jednotky do AGC 1995: výměra obhospodařované z. p. minimálně 3 ha nebo 0,3 ha v případě speciálních plodin (vinic, intenzivních sadů, zakrytých ploch), nebo chov alespoň 3 kusů skotu nebo 5 prasat, případně 2 prasnic k chovu nebo 100 kusů drůbeže.

2) Zemědělsky aktivní subjekty bez stanovení velikostních parametrů.

3) Vypočteno za celý soubor podniků (včetně podniků bez půdy) a z nezaokrouhlených údajů o výměře obhospodařované z. p.

4) V agroregistru včetně státních podniků a subjektů, u kterých nebyla zjištěna právní forma podnikání.

Pramen: ČSÚ, Agrocenzus 1995, ČSÚ, Agroregistr 1999

❖ Z hlediska vlastnických a uživatelských vztahů se situace v zemědělství v roce 1998 výrazně nezměnila.

K 31. 12. 1998 bylo ukončeno, nebo téměř ukončeno 94,5 % restitučních případů a v rámci restitucí bylo vydáno 1 273 tis. ha zemědělské a lesní půdy. Z původního počtu 316 státních statků a jim podobných podniků bylo do konce roku 1998 zprivatizováno celkem 272 podniků. Způsob privatizace státní půdy však nebyl v roce 1998 vyřešen.

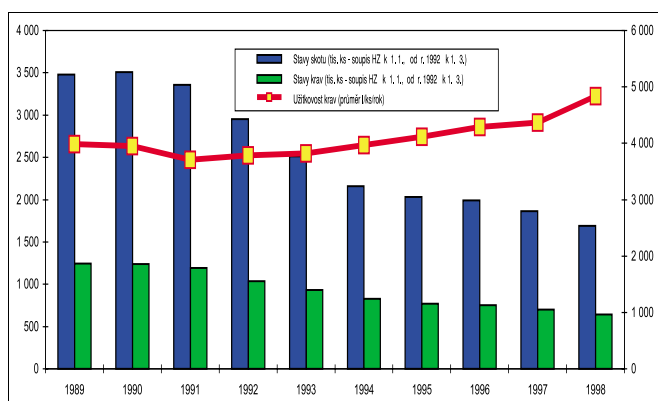
❖ Ve struktuře sklizňových ploch se mírně snížil podíl obilovin a okopanin při současném zvýšení podílu olejnin a mírně poklesly početní stavy většiny hospodářských zvířat.

V porovnání s rokem 1997 nejvíce poklesly sklizňové plochy ječmene a cukrovky a zvýšily se plochy řepky a máku. Hektarové výnosy většiny obilovin se snížily a hektarové výnosy okopanin a olejnin se o 4 až 10 % zvýšily.

Výroba hovězího masa se snížila o jednu šestinou a výroba vepřového masa a mléka stagnovala. Výrazný meziroční růst (z 4 366 l/ks na 4 837 l/ks, tj. o 10,8 %) zaznamenala průměrná roční dojivost krav. Výroba drůbežního masa se zvýšila o více než jednu čtvrtinu.

Velké rozdíly mezi ČR a EU přetrvávají v úrovni hektarových výnosů a užitkovosti. Poměr hektarových výnosů v zemích EU k hektarovým výnosům v ČR činil u řepky 1,23, u obilovin 1,30, u cukrovky 1,39 a u brambor 1,79. Také užitkovost hospodářských zvířat je v ČR ve srovnání s EU dlouhodobě nižší.

Vývoj stavů, krav a jejich užitkovosti

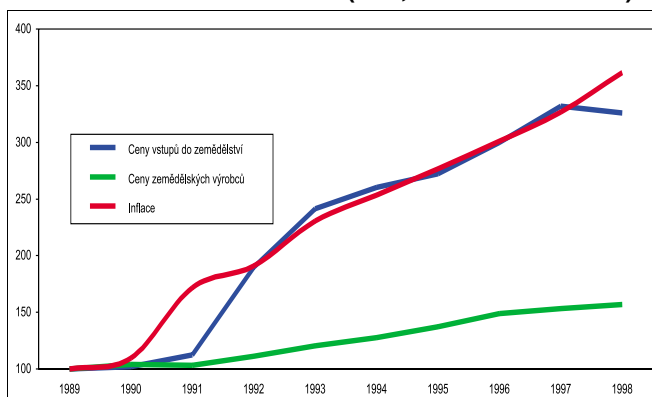

Pramen: ČSÚ, MZe - Situační a výhledová zpráva Mléko (květen 1999)

❖ Ceny zemědělských výrobců vzrostly pouze o 2,3 %.

V porovnání s celkovou mírou inflace v roce 1998 (10,7 %) se oproti roku 1997 udrželo relativně nízké tempo růstu spotřebitelských cen potravin a nápojů (4,6 %). Tempo růstu cen průmyslových výrobců potravin a nápojů meziročně kleslo z 7,3 % na 5,5 % a tradičně nejnižší nárůst zaznamenaly ceny zemědělských výrobců, a to pouze o 2,3 % (tj. o 0,6 % méně než v roce 1997). Poprvé od liberalizace cen v roce 1991 poklesly ceny vstupů do zemědělství, a to o 1,8 %.

Vývoj indexů cen zemědělských výrobců, cen vstupů do zemědělství a inflace (v %, index 1989 = 100)

Pramen: ČSÚ, VÚZE

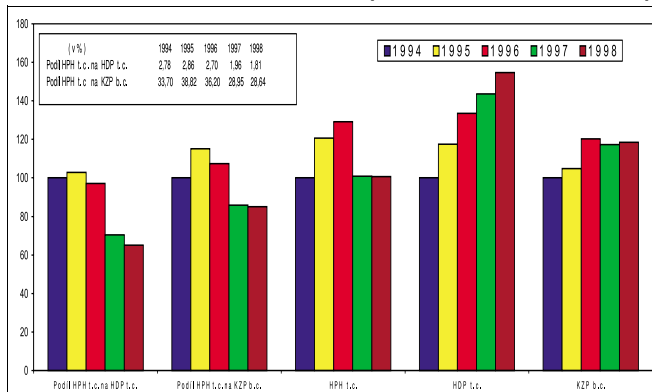
❖ Pasivní saldo agrárního zahraničního obchodu se meziročně snížilo o 6,3 %.

Pasivní saldo zahraničního agrárního obchodu se ve srovnání s rokem 1997 snížilo o 1 292 mil. Kč na 19 157 mil. Kč, tj. o 6,3 %. Vývoz agrárních komodit vzrostl o 2 586 mil. Kč, tj. o 6,6 %, a dovoz byl vyšší o 1 294 mil. Kč, tj. o 2,2 %. Obrat zahraničního obchodu s agrárními produkty se proti roku 1997 zvýšil o 3 880 mil. Kč, tj. o 3,9 %. Stupeň krytí dovozu vývozem se v roce 1998 zvýšil na 68,7 %, proti 65,9 % v roce 1997. Zemědělské a potravinářské komodity se v roce 1998 podílely na obratu celého zahraničního obchodu ČR 5,8 %, když v roce 1997 byl tento podíl 6,3 %. Vysoký byl však podíl schodku bilance agrárního zahraničního obchodu na pasivním saldu celého zahraničního obchodu ČR, který vlivem výraznějšího poklesu meziročního pasiva celkové obchodní bilance zaznamenal nárůst ze 14,7 % v roce 1997 na 25,1 % v roce 1998.

❖ Ekonomický rozměr odvětví zemědělství postupně mírně klesá, což je částečně srovnatelné se situací v EU.

Podíl hrubé přidané hodnoty (HPH) v zemědělské prvovýrobě na HDP postupně klesá a v roce 1998 dosahoval hodnoty 1,8 %, což je srovnatelné se situací v EU (1,6 %). Méně příznivý je však ukazatel podílu HPH na konečné zemědělské produkci. Tento podíl činil v roce 1997 v ČR 28,95 %, zatímco v zemích EU se pohyboval kolem 50 %.

Vývoj rozměru zemědělství ČR a jeho makroekonomického rámce (v %, index 1994 = 100)

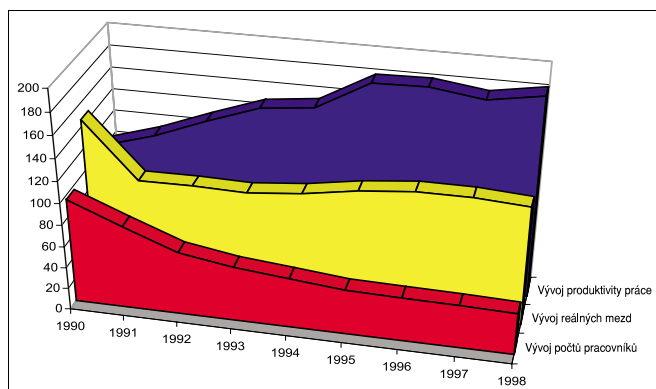
Pramen: ČSÚ, vlastní výpočty VÚZE

Poznámky: HPH t. c. = Hrubá přidaná hodnota zemědělské prvovýroby v tržních cenách
KZP b. c. = Konečná zemědělská produkce v běžných cenách
HDP t. c. = Hrubý domácí produkt ČR v tržních cenách

❖ Mzdová disparita zaměstnanců zemědělství v porovnání s ostatními odvětvími národního hospodářství se opět prohloubila.

Nominální mzdy zaměstnanců v zemědělství se sice zvýšily o 7,7 %, ale mzdová disparita se dále prohloubila na úroveň 78,2 % oproti celému národnímu hospodářství a na 77,1 % oproti průmyslu. Reálná mzda v zemědělství se meziročně snížila o 3,1 procentního bodu a v roce 1998 zůstala o 26,7 % pod úrovní roku 1989, a to přesto, že se během tohoto období zvýšila produktivita práce.

Vývoj počtů pracovníků a produktivity práce, rok 1989 = 100 %; vývoj reálných mezd odvozený z indexu životních nákladů, rok 1994 = 100 %

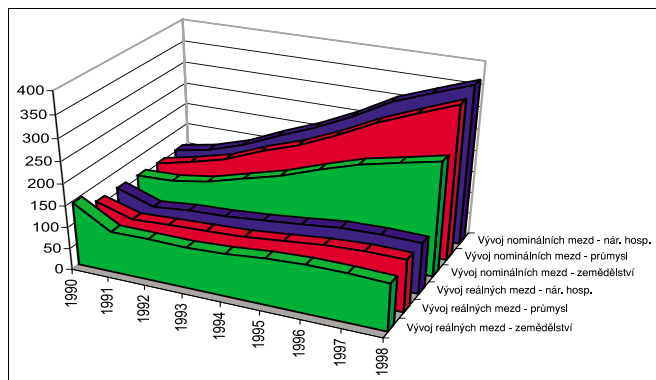

Pramen: ČSÚ

Poznámky:

Produktivita práce = hrubá zemědělská produkce ve stálých cenách roku 1989 na 1 pracovníka
Pracovníci = průměrný evidenční počet pracovníků dle Výkaznictví zaměstnanosti a mezd ČSÚ

Vývoj nominálních mezd, rok 1989 = 100 %; vývoj reálných mezd odvozený z indexu životních nákladů, rok 1994 = 100 %

Pramen: ČSÚ

Poznámka:

Vývoj mezd v zemědělství = bez podnikatelských subjektů fyzických osob, služeb a myslivosti

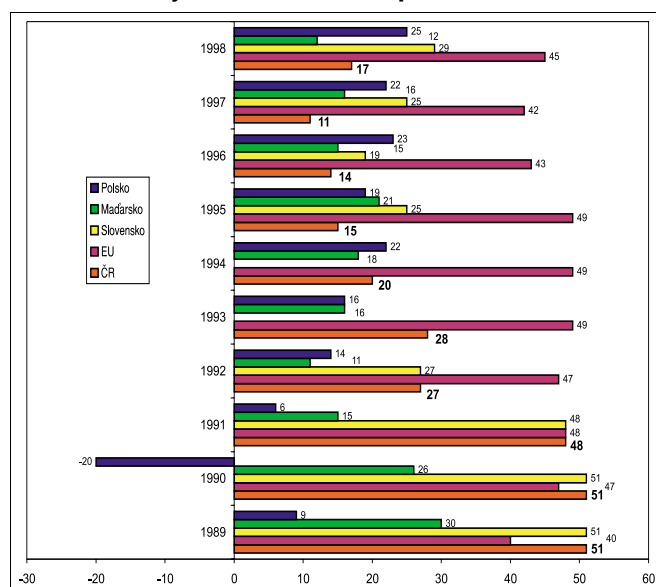
❖ Ve vztahu zemědělství k životnímu prostředí nedošlo v roce 1998 k zásadním změnám.

Rozhodující část zemědělství byla i nadále obhospodařována technologiemi, které nejsou cíleně zaměřeny na ochranu složek životního prostředí. Jako výrazně pozitivní jev lze hodnotit podstatný nárůst ekologického zemědělství. V porovnání s rokem 1997 se zvýšil počet subjektů hospodařících podle zásad ekologického zemědělství o 60,7 % a plocha ekologického zemědělství se zvětšila na 71,6 tis. ha, což je však pouze 1,7 % zemědělské půdy. Spotřeba hnojiv dosahovala v roce 1998 výše 73,2 kg čistých živin na hektar z. p. a meziročně došlo ke snížení o 5 %.

❖ Podíl produkčních podpor i přes meziroční zvýšení zůstává hluboko pod úrovní ostatních zemí.

Přes navýšení finančních prostředků na zemědělskou politiku v roce 1998 zůstal podíl finančních podpor (vyjádřený ukazatelem Odhad produkčních podpor) podstatně nižší (17 %) proti průměru zemí EU (45 %) i průměru zemí OECD (37 %).

Vývoj odhadu produkčních podpor zemědělství ČR a jeho mezinárodní porovnání

Pramen: VÚZE

Poznámka: Do roku 1997 ukazatele EPS, rok 1998 ukazatel OPP (odhad produkčních podpor - nová metodika OECD)

❖ Nepříznivý makroekonomický vývoj poznamenal i odvětví navazující na zemědělskou výrobu, především potravinářský průmysl a obchod.

Potravinářská produkce stagnovala a meziročně došlo k jejímu poklesu o 0,4 %, při značné mezioborové diferenciaci. Objem hospodářského výsledku před zdaněním (zhruba 0,8 mld. Kč) se proti roku 1997 snížil o 76,7 procentních bodů a po zdanění dosáhl dokonce v souhrnu poprvé v reformním období výrazně záporné úrovně, při meziročním snížení o více než 2 mld. Kč. V roce 1998 se dále zvýšila průměrná úroveň zadluženosti v potravinářském průmyslu (na 61,3 %). Ve struktuře cizích zdrojů výrazně vzrostl zejména podíl závazků, vč. závazků nesplacených ve lhůtě splatnosti. Důvodem je nejen omezená tvorba nových zdrojů, ale i růst pohledávek neuhraných distributory ve lhůtě splatnosti.

❖ Výdaje z rozpočtu MZe na podporu zemědělství vzrostly meziročně o více než 70 %.

Hlavní příčinou tohoto navýšení byla realizace zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, v podobě nového nařízení vlády č. 341/1997 Sb., kterým se stanovují podpůrné programy k podpoře mimoprodukčních funkcí zemědělství, k podpoře aktivit podílejících se na udržování krajiny a programy pomoci k podpoře méně příznivých oblastí ve výši 3 451 mil. Kč. V rámci tohoto nařízení došlo k výraznému nárůstu dotací na údržbu krajiny, zalesňování a chov skotu masného určení, a k založení nových směrů podpor. Další příčinou meziročního zvýšení celkového objemu výdajů bylo založení nových dotačních titulů (zejména na podporu chovu dojníc s objemem čerpání finančních prostředků ve výši 656 mil. Kč) a podstatné zvýšení mimořádných výdajů MZe na řešení následků povodní.

Dotace a další výdaje zemědělské politiky z rozpočtové kapitoly MZe (mil. Kč) ¹⁾

Dotace, výdaje	1997	1998	Index 98/97
Dotace - zemědělství a potravinářství	2 374	4 820	203,03
z toho - restrukturalizace rostlinné výroby zalesněním	17	38	223,53
- obnova vinic, chmelnic a ovocných sadů	75	119	158,67
- údržba krajiny v kulturním stavu, TTP	1 669	2 882	172,68
- podpora včelařství	76	80	105,26
- podpora chovu skotu masného určení	278	452	162,59
- podpora chovu dojníc	0	656	x
- podpora chovu ovcí	0	31	x
- podpora pěstování lnu	6	15	250,00
- zazvěření po povodních	0	5	x
- nákazový fond	0	4	x
- organické zemědělství	0	48	x
- udržování genetického potenciálu zvířat, osiv a sádí	240	401	167,08
- podpora ozdravování zvířat a plodin	13	14	107,69
- informatika	0	5	x
- poradenství a vzdělávání dospělých	0	46	x
- povodně	0	24	x
Výdaje na vědu a výzkum	418	442	105,74
Výdaje na učňovské školství	1 593	1 524	95,67
Ostatní výdaje z rozpočtu MZe (servisní činnosti pro MZe, propagace, poradenství, program konzervace genetického potenciálu plodin a zvířat, povodně ad.)	215	1 054	490,23
VÝDAJE Z ROZPOČTU MZe NA ZEMĚDĚLSTVÍ CELKEM	4 600	7 840	170,43
Dotace - lesní hospodářství	726	504	69,42
Dotace - vodní hospodářství	400	545	136,25
z toho - povodně v zemědělství	56	0	0,00

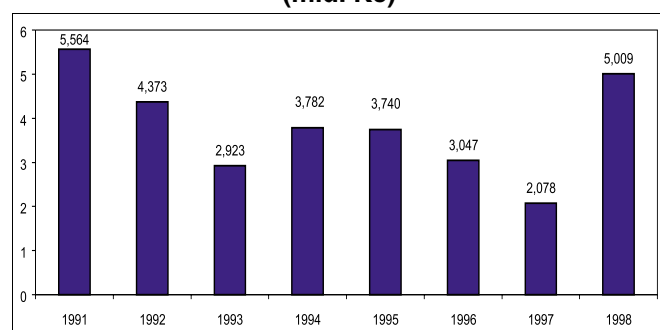
Pramen: MZe - Analýza realizace dotační politiky za rok 1997 a 1998.

Poznámka: 1) včetně dodatečných rozpočtových opatření

❖ **Celkové výdaje Státního fondu tržní regulace v zemědělství (SFTR) se meziročně zvýšily o 141 % především zvýšením podpory tržních cen obilovin.**

V roce 1998 vynaložil SFTR na regulaci trhu celkem 5 009 mil. Kč, přičemž na regulaci trhu obilovin bylo vynaloženo 3 672 mil. Kč (hodnota vč. ostatních nákladů - splátek úvěrů a úroků, DPH a správních výdajů SFTR). Dále bylo do regulace trhu zařazeno mléko a mlékárenské výrobky, škrob a chmel, a to formou podpory subvencovaného vývozu.

Výdaje SFTR na regulaci agrárního trhu (mld. Kč)

Pramen: SFTR

❖ **Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond (PGRLF) poskytoval i v roce 1998 zemědělským podnikům garance na bankovní úvěry a subvence na jejich úroky.**

Bankovní úvěry poskytnuté s podporou PGRLF dosáhly za rok 1998 objemu 9,3 mld. Kč, na dotacích úroků bylo vyplaceno 2,7 mld. Kč a průměrná úroková sazba placená zemědělci na úvěry poskytnuté prostřednictvím PGRLF činila 5,2 %. Základním zdrojem financování PGRLF byly účelové přídělky z rozpočtové kapitoly MZe ve výši 3 611 mil. Kč.

PGRLF v roce 1998 pokračoval v podporách podle programů založených v předchozím období. Těžištěm byly programy Provoz a Zemědělec, jejichž podíl na celkových podporách představoval v oblasti poskytnutých garancí za úvěry 95,5 %, v oblasti výše zprostředkovaných úvěrů 81,0 % a v oblasti poskytnutých dotací (subvencí) 90,2 %. Dalším významným programem se stal program Export, u kterého byly formou dotace části úroků (celkem 150 mil. Kč) zprostředkovány exportní úvěry v objemu více než 1,3 mld. Kč. Program Export byl

v roce 1998 rozšířen o podprogram "Organizace producentů ovoce a zeleniny mírného pásma", který formou nepřímé podpory usnadnil zakládání a zahájení činnosti těchto organizací. PGRLF se i v roce 1998 podílel na řešení následků povodní v zemědělství formou dotací a půjček.

V letech 1997 a 1998 se výrazně snížilo vlastní jmění PGRLF, mj. v důsledku jeho portfoliových a dalších finančních operací. Tento fakt společně s omezenými rozpočtovými možnostmi dotování PGRLF z prostředků MZe podstatně omezí aktivity PGRLF do budoucna.

Návrh nezbytných opatření vyplývajících ze „Zprávy o stavu zemědělství ČR za rok 1998“ podle § 6 zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, a vycházející z "Koncepce rezortní politiky ministerstva zemědělství pro období před vstupem ČR do EU".

Návrh jednotlivých opatření agrární politiky pro období REVITALIZACE - 1999 až 2001

❖ **Regulace trhu a podpora příjmů**

1. Připravit, ověřit a zavést základní prvky organizace trhu vybraných komodit v souladu s principy EU.
2. Zlepšit legislativní podmínky ochrany domácího agrárního trhu u rozhodujících komodit mírného pásma a vytvořit předpoklady pro úpravu dříve uzavřených a pro ČR nevýhodných mezinárodních smluv.
3. Zlepšit důchodovou situaci zemědělských podniků a tím vytvořit zdroje pro částečné vyrovnání jejich vnitřních dluhů vzniklých v dosavadním reformním období.

❖ **Environmentální opatření**

4. Dále aplikovat a zvýšit podpory podle nařízení vlády, kterým se stanovují podpůrné programy k podpoře mimoprodukčních funkcí zemědělství, k podpoře aktivit podílejících se na udržování krajiny a programy pomoci k podpoře méně příznivých oblastí.
5. Podporovat environmentální investice zemědělských podniků v rámci Plánu rozvoje venkova a programu SAPARD.
6. Spolupracovat s Ministerstvem zdravotnictví a s Ministerstvem životního prostředí na realizaci Akčního plánu zdraví a životního prostředí, který byl schválen vládou ČR dne 9. 12. 1998 usnesením č. 810.

❖ **Modernizace a transformace podniků**

7. Zvýšit konkurenceschopnost podniků agrárního sektoru cestou jejich modernizace a restrukturalizace. Podpořit investice na diverzifikaci činností zemědělských podniků, a tím vytvořit předpoklady pro zachování pracovních příležitostí na venkově.
8. Posílit legislativní ochranu a organizovanost zemědělských prvovýrobců a zpracovatelů prvního stupně ve vztahu k odběratelům agrární produkce, a tím zlepšit jejich postavení na trhu, zejména při uzavírání smluv s odběrateli a při realizaci plateb za uskutečněné dodávky.
9. Dokončit privatizační a transformační procesy v zemědělství a v podnicích navazujících odvětví, včetně vypořádání závazků vůči nečlenům zemědělských družstev, týkajících se jejich majetkových podílů z transformace a prodeje státní půdy.

❖ **Obecné služby a příprava na vstup do EU**

10. Posilovat postavení zemědělských podniků na trhu a jejich konkurenceschopnost poskytováním základních služeb státu v oblasti výzkumu, poradenství, vzdělání, informatiky, genetiky a propagace.
11. Zpracovat a předložit vládě ČR ke schválení "Aproximační strategii Ministerstva zemědělství", která by měla vycházet z vyhodnocení jednotlivých částí screeningu a měla by stanovit postup k dosažení plné implementace acquis v zemědělské oblasti tak, aby byly vytvořeny všechny předpoklady ke splnění našich závazků, včetně dodržení lhůt v oblastech, u kterých bude ČR žádat o přechodné období.

A. SITUACE ZEMĚDĚLSTVÍ V ROCE 1998

1 Obecné podmínky vývoje zemědělství

Podstatnou změnu obecných podmínek představuje v roce 1998 změna vlády a s ní spojená změna priorit hospodářské politiky, vyjádřená v programovém prohlášení nové vlády. Jakkoliv se programové prohlášení snaží založit příznivější podmínky pro rozvoj zemědělství, byl jeho stav a vývoj v roce 1998 ovlivněn v rozhodující míře reálnou makroekonomickou situací, která vykazovala podstatné znaky ekonomické krize (Tabulka TA1/01).

Projevuje se to především v propadu hrubého domácího produktu (HDP), ve který vyústil pokles výkonosti naší ekonomiky po roce 1995. Zatímco ve srovnatelných středoevropských zemích se tempo reálného ekonomického růstu od roku 1995 zvyšovalo nebo se udržovalo na relativně vysoké úrovni¹, v ČR se meziroční tempo růstu HDP v tomto období soustavně snižovalo (1995 +6,4 %, 1996 +3,9 %, 1997 +1,0 %) a v roce 1998 došlo dokonce k poklesu HDP o 2,7 %. Zaostávání naší ekonomiky vůči EU se v posledních letech prohloubilo.

Kromě propadu ve vývoji HDP patří k nepříznivým makroekonomickým charakteristikám roku 1998 meziroční zvýšení míry inflace (průměrného indexu spotřebitelských cen) z 8,5 % v roce 1997 na 10,7 %, další razantní skok v míře nezaměstnanosti z 5,2 % na 7,5 %, stagnace průmyslové výroby a výrazný pokles stavebnictví. Nepříznivý makroekonomický vývoj se promítl i do vzniku a narůstání záporného salda státního rozpočtu po roce 1995 (-1,6 mld. Kč v roce 1996, -15,7 mld. Kč v roce 1997 a -29,3 mld. Kč v roce 1998). Z hlediska ukazatelů charakterizujících vývoj vnějších hospodářských vztahů došlo v roce 1998 ke zlepšení u záporného salda zahraničního obchodu, které se meziročně snížilo ze 139,3 mld. Kč na 76,3 mld. Kč. Obdobný meziroční pokles zaznamenalo i záporné saldo běžného účtu platební bilance ze 100,1 mld. Kč na 33,8 mld. Kč, což představuje pokles jeho podílu na HDP z kritických 6 - 9 % v letech 1996-97 na přijatelných 1,9 % v roce 1998. V souvislosti s tím došlo rovněž k poklesu hrubé zahraniční zadluženosti, která však i v roce 1998 zůstala nad kritickou hranicí 40 % HDP.

TA1/01 - Vybrané makroekonomické ukazatele

Ukazatel	Rok		Čtvrtletí 1998			
	1997	1998	I.	II.	III.	IV.
Meziroční tempa růstu (%)						
Hrubý domácí produkt (s. c.)	1,0	-2,7	-0,9	-2,4	-2,9	-4,1
Hrubá tvorba fixního kapitálu (s. c.)	-4,9	-3,7	-2,5	-4,1	-3,1	-4,7
Konečná spotřeba domácností (s. c.)	1,6	-2,4	-1,6	-7,0	-0,9	-0,2
Spotřebitelské ceny	8,5	10,7	13,3	12,7	9,5	7,5
Průměrná nominální mzda	10,5	9,3	10,9	7,0	9,1	10,0
Průměrná reálná mzda	1,8	-1,3	-2,1	-5,1	-0,4	2,3
Průmyslová produkce (s. c.)	4,5	1,6	8,4	5,1	1,5	-7,6
Stavební práce (s. c.)	-3,9	-7,0	4,2	-9,0	-9,0	-9,9
Tržby v maloobchodě (s. c.)	-0,4	-7,2	-4,9	-8,3	-6,2	-8,6
Údaje za období						
Saldo obchodní bilance (mld. Kč b. c.)	-139,3	-76,3	-15,4	-17,4	-14,6	-32,1
Saldo běžného účtu platební bilance (% HDP)	-6,1	-1,9	-3,1	-0,7	-0,1	-3,6
Saldo státního rozpočtu (mld. Kč)	-15,7	-29,3	7,6	-5,8	4,4	-35,5
Hrubá zadluženost vůči zahraničí (stav koncem období) (mld. Kč)	748,7	726,9	690,6	732,6	731,1	726,9
Úrokové sazby z nově poskytovaných úvěrů	16,2	14,8	15,9	16,0	14,9	12,9
Míra nezaměstnanosti koncem období (%)	5,2	7,5	5,5	5,6	6,8	7,5

Pramen: Údaje ČSÚ a ČNB
Zpracoval: E. Divilá (VÚZE)

V průběhu roku 1998 se nepříznivý makroekonomický vývoj zhoršoval a postupně se měnil i jeho charakter. Koncem roku byl nastartován deflační vývoj, vyznačující se poklesem cen, výrazným omezením průmyslové výroby a dalším růstem míry nezaměstnanosti.

Zhoršení úrovně většiny hlavních makroekonomických agregátů nevytvářelo v roce 1998 příznivé rámcové podmínky pro vývoj zemědělství a celého zemědělsko-potravinářského sektoru především z hlediska vývoje koupěschopné poptávky. Přes meziroční růst průměrné nominální mzdy v národním hospodářství o 9,3 % (na 11 688 Kč) došlo v důsledku rychlejšího vzestupu roční míry inflace (o 10,7 %) k poklesu reálné mzdy - základního segmentu koupěschopné poptávky obyvatelstva - o 1,3 %. Pokles poptávky se dále prohloubil výrazným vzestupem nezaměstnanosti (jejíž míra dosáhla koncem roku 7,5 %), a to zvýšením podílu osob odkázaných na podporu v nezaměstnanosti, dosahující zhruba poloviny průměrné mzdy. Vývoj poptávky byl také ovlivněn růstem úspor obyvatelstva, vyjadřujícím tendenci odkládat nákupy s ohledem na případné další zhoršení ekonomické situace. Souhrnně se nepříznivý vývoj koupěschopné poptávky projevil v meziročním propadu tržeb maloobchodu (ve s. c.) o 7,2 % a ve snížení konečné spotřeby domácností o 2,4 %.

I když pokles reálné koupěschopné poptávky obyvatelstva postihl výrazněji nepotravinářské zboží a zboží dlouhodobé spotřeby, znamenal také zemědělsko-potravinářský sektor. U některých významných skupin potravinářského zboží jako maso celkem, obiloviny celkem, ryby celkem a cukr došlo k poklesu jejich spotřeby a u většiny ostatních k její stagnaci ve srovnání s rokem 1997. Stagnovala také výroba v řadě oborů potravinářského průmyslu. Hrubá zemědělská produkce se na rozdíl od poklesu v minulých letech meziročně mírně zvýšila (o 0,7 %), když pokles rostlinné výroby byl kompenzován zvýšením živočišné výroby. Meziroční nárůst cen zemědělských výrobků za rok 1998 byl nejnižší od roku 1991. Dosáhl pouhých 2,3 %, zatímco ceny průmyslových výrobků vzrostly v roce 1998 v průměru o 4,9 %, ceny stavebních prací o 9,5 % a ceny tržních služeb v produkční sféře o 6 %. Index spotřebitelských cen potravinářského zboží zůstal o 5,3 procentního bodu pod roční mírou inflace.

V posledním čtvrtletí roku 1998 se podmínky na vnitřním trhu některých agrárních komodit pro naše zemědělce výrazně zhoršily v důsledku přílivu mimořádně levných a dotovaných potravin ze zemí EU a CEFTA. Projevila se tak nepříznivá situace na mezinárodním trhu, vyvolaná působením více faktorů. Měnová a finanční krize, zejména v zemích jihovýchodní Asie a v Rusku, způsobila silný pokles jejich platební schopnosti a výrazné omezení dovozu agrárních komodit do těchto zemí. To se spolu s nadprůměrnou světovou produkcí obilovin a některých dalších plodin i živočišných výrobků (zvýšená produkce prasat podpořená nabídkou levných krmiv) odrazilo ve výrazném poklesu cen u rozhodujících komodit (obiloviny, vepřové maso, maslo ad.) na mezinárodním trhu. Tento přetlak na nabídky měl nepříznivý dopad i na náš agrární trh.

Podnikatelské prostředí v českém zemědělství, stejně jako v celém národním hospodářství, bylo i v uplynulém roce poznamenáno obecnými problémy, spojenými s nerozvinutou institucionální strukturou a kvalitou státní správy. Existující právní prostředí ani celkový stav soudnictví (např. komplikované konkurzní a vypořádací řízení) nevytvářely potřebný tlak na platební disciplínu odběratelů, a postavení věřitelů se proto nezlepšilo.

Vývoj zemědělské prvovýroby byl v roce 1998 ovlivněn nejen obecnými makroekonomickými a institucionálními faktory, ale také vývojem povětrnostních poměrů v příslušném hospodářském roce. Příprava půdy a setí ozimů pro sklizeň roku 1998 byla na větších částech území ztížena suchem, další průběh počasí však umožnil dobré založení porostů. Zimní období bylo poměrně krátké a teplé, stav

¹ Průměrná roční dynamika HDP (ve srovnatelných cenách) se v období 1995 - 1998 vyvíjela např. v Maďarsku takto: +1,5 %, +1,3 %, +4,6 % a +5,1 %; v Polsku analogicky +7,0 %, +6,0 %, +6,8 % a +4,8 %.

porostů po přezimování byl dobrý, poškození minimální. Koncem dubna a začátkem května roku 1998 postihlo horké a suché počasí zvláště oblast srážkového stínu v severozápadních Čechách, v jiných oblastech (východní Čechy, část Moravy) došlo naopak k poškození porostů přivalovými dešti, zátopami a krupobitím. Letní počasí roku 1998 bylo příznivé pro sklizeň obilovin, deštivý říjen a listopad negativně ovlivnily nejen sklizeň okopanin, zejména cukrovky, ale i průběh podzimních prací a setí ozimů pro sklizeň roku 1999. V některých lokalitách způsobil značné škody na sklizni i mimořádný výskyt hrabošů.

Zemědělská politika v roce 1998 pokračovala v uplatňování stabilizačních opatření, týkajících se zejména posilování přímých plateb za údržbu krajiny a podpory úvěrů poskytovaných zemědělcům komerčními bankami. Zároveň reagovala na aktuální vývoj zemědělství a agrárního trhu. K řešení následků přírodních katastrof byly zemědělcům poskytnuty jednorázové příspěvky z různých zdrojů (převážně z rozpočtu MZe). Na neurovnané poměry na agrárním trhu reagovala zemědělská politika zejména podporou tržních cen zemědělských výrobků (zvýšení garantované ceny mléka a pšenice, subvencování vývozu) a zvýšeným úsilím o adekvátní ochranu vnitřního trhu. Podíl celkové podpory poskytované zemědělcům na hodnotě příjmů ze zemědělské činnosti vzrostl z 10 % v roce 1997 na 17 % v roce 1998 (zejména v důsledku zvýšení podpory tržních cen). Zůstal však nadále podstatně nižší proti EU (45 %) i průměru za členské země OECD (37 %).

2 Předpoklady a výsledky zemědělské výroby

2.1 Podnikatelská struktura

2.1.1 Změny vlastnických a uživatelských vztahů

Situace ve vypořádání restitučních nároků

Vyřizování restitučních nároků v zemědělství, vyjádřené zejména ukazateli počtů ukončených restitučních případů a vydaných správních rozhodnutí, dále pokročilo. Svědčí o tom především 94,5 % ukončených nebo téměř ukončených restitučních případů k 31. 12. 1998 proti 92,7 % k 31. 12. 1997.

TA2.1/01 - Vyřizování restitucí v rezortu zemědělství¹⁾

Ukazatel	1997		1998	
	počet případů	%	počet případů	%
Uplatněné nároky ²⁾	230 978	100,0	232 533	100,0
Ukončené restituční případy ³⁾	214 010	92,7	219 752	94,5
Vydaná správní rozhodnutí ⁴⁾	359 763	100,0	377 911	100,0
z toho - rozhodnutí v právní moci	337 634	93,8	364 269	96,4

1) Restituční případy ve smyslu zákona č. 229/1991 Sb. v plném znění, vždy k 31. 12.

2) Rozdíl v počtu uplatněných restitučních případů je dán upřesněním evidence.

3) Jde o případy ukončené, resp. téměř ukončené.

4) K jednomu restitučnímu případu je možno vydat více rozhodnutí. Počet správních rozhodnutí a podaných odvolání se může lišit u jednotlivých restitučních případů při jejich revokaci, po několika odvoláních apod. Odvolání: v průměru 2/3 k soudům, 1/3 k MZe.

Pramen: Údaje Ústředního pozemkového úřadu MZe

Zpracoval: A. Juřica (VÚZE)

Podle kvalifikovaného odhadu bylo do konce roku 1998 vydáno v rámci restitucí 1 273 tis. ha zemědělské a lesní půdy.

Privatizace státních podniků hospodářících na zemědělské půdě

Privatizace státních statků a obdobných státních podniků hospodářících na zemědělské půdě (dále jen státních statků) byla v roce 1998 téměř ukončena. Svědčí o tom údaje v tabulce A2.1/01. Po aktualizaci údajů o objemu majetku státních statků určeného k privatizaci, zohledňující zařazení některých podniků do likvidace nebo konkurzu, vyřazení z privatizace apod., činil majetek realizovaných privatizačních projektů k 31. 12. 1998 již 95,96 % z celkové hodnoty

majetku k privatizaci. Proces privatizace byl však dále limitován nejen vyřizováním restitučních nároků podle zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, a jeho pozdějších úprav, ale také revokací privatizačního řízení. V řadě případů docházelo po odstoupení původního nabyvatele (např. v důsledku neschopnosti splácet závazky za privatizovaný majetek) k dalšímu privatizačnímu řízení, např. vypsáním nové veřejné soutěže.

U státních statků byl nejrozšířenější metodou privatizace přímý prodej předem určenému zájemci (55,17 %). Z hlediska právní formy nabyvatele připadla převažující část privatizovaného státního majetku soukromým právnickým osobám.

TA2.1/02 - Majetek schválených privatizačních projektů státních statků podle metod privatizace (k 31. 12. 1998)

Metoda privatizace	Majetek celkem (mil. Kč)	Podíl (%)
Veřejná dražba	1 887	9,96
Veřejná soutěž	3 146	16,61
Přímý prodej	10 449	55,17
Akciová společnost	1 600	8,45
Bezúplatný převod	1 858	9,81
Celkem	18 940	100,00

Pramen: Údaje odboru privatizace MZe

Zpracoval: A. Juřica (VÚZE)

K 31. 12. 1998 bylo z celkového počtu 316 státních statků zprivatizováno a zrušeno celkem 272 podniků, 10 je v likvidaci a 14 v konkurzu. Zbývajících 20 státních statků jsou zbytkové statky, do kterých byly soustředěny restituční závazky a zbývajcí majetek privatizovaných státních podniků.

Úloha Pozemkového fondu ČR ve vypořádání restitučních nároků, v privatizaci a v pronájmu státní půdy a ostatního majetku

Pozemkový fond ČR (PF ČR) má rozhodující úlohu v privatizaci a v pronájmu státní půdy a souvisejícího státního majetku. V oblasti restitucí PF ČR vydává oprávněným osobám (po vypořádání přímých restitučních povinnými osobami) náhrady za znehodnocené nemovitosti a inventář (v nemovitostech, v hotovosti do 10 tis. Kč a v akciích Restitučního investičního fondu - RIF). Vydává také náhradní pozemky na restituční ze státní půdy.

TA2.1/03 - Vypořádání restitučních náhrad ze státního majetku a půdy ve správě PF ČR

Položka restitučních náhrad	V průběhu roku 1998	Celkem od založení PF ČR k 31. 12. 1998
Uzavřeno převodních smluv	2 997	17 884
Vydáno nemovitostí jako náhrad (mil. Kč)	475	6 547
Poskytnuto náhrad v hotovosti do 10 tis. Kč (mil. Kč)	73	266
Vydáno náhradních pozemků (ha)	6 687	21 150
Vydáno akcií RIF v nominální hodnotě 1000 Kč (ks)	1 467 000	5 018 000
Vypořádáno oprávněných osob akciemi RIF	7 166	23 868

Pramen: Údaje Pozemkového fondu ČR

Zpracoval: A. Juřica (VÚZE)

Pozemkový fond pronajímá státní půdu a ostatní státní majetek do doby jejich privatizace. K 31. 12. 1998 připadlo nejvíce pronajaté státní zemědělské půdy na obchodní společnosti (56,6 %) a fyzické osoby - restituenty a soukromé zemědělce (31,5 %), zbývajcí část (11,9 %) na družstva (Tabulka A2.1/02).

2.1.2 Podnikatelská struktura zemědělství

Podle údajů Registru ekonomických subjektů ČR (RES) došlo v roce 1998 ve srovnání s rokem 1997 k následujícím hlavním změnám v podnikatelské struktuře zemědělství (Tabulka A2.1/03).

- Podstatně mírněji než v předchozích letech vzrostl celkový počet podniků v zemědělské prvovýrobě - o 1,18 %. Počet podniků fyzických osob (PFO) se přitom zvýšil o 1,24 % (z toho počet registrovaných samostatně hospodařících rolníků vzrostl o 1,70 %) a počet podniků právnických osob (PPO) se o 0,44 % snížil.
- Pokračovaly výrazné změny ve složení PPO podnikajících v prvovýrobě, vyznačující se zvýšeným úbytkem zemědělských družstev - o 10,7 % a státních podniků - o 58 %. Zároveň se o 6,5 % zvýšil počet obchodních společností, z toho společností s ručením omezeným o 4,7 % a akciové společnosti o 12,9 %.
- K obdobným strukturálním změnám došlo u podnikatelských subjektů, které také náleží do odvětví zemědělství, jsou však zaměřeny na poskytování služeb zemědělské prvovýrobě (agrochemické služby, sklizňové a další činnosti v rostlinné a živočišné výrobě zajišťované dodavatelským způsobem). Celkový počet těchto podniků se zvýšil o 7,38 %, z toho PFO o 7,06 % a obchodních společností o 9,36 %. Zároveň se dále snížil omezený počet družstev a státních podniků zaměřených na poskytování uvedených služeb.

Údaje RES týkající se podnikatelských subjektů v zemědělství byly ke konci roku 1998 aktualizovány (Agroregistr 1998)². Tato aktualizace navázala na výsledky Agrocenzu 1995 (AGC), okruh sledovaných podniků byl však proti AGC rozšířen³.

Základní aktualizované údaje Agroregistru obsahuje následující tabulka.

TA2.1/04 - Podnikatelská struktura fyzických a právnických osob v zemědělství

Podnikatelská forma	Agrocenzus 1995 ¹⁾			Agroregistr, stav koncem roku 1998 ²⁾			
	počet podniků	obhospodař. z. p.		průměr. výměra (ha z. p.)	počet podniků	obhospodař. z. p.	
		(tis. ha)	%			(tis. ha)	%
Podniky fyzických osob celkem	24 183	826	23,3	34	32 365	850	23,7
z toho - SHR	22 443	768	21,7	34	.	.	.
Obchodní společnosti celkem	1 465	996	28,0	680	2 146	1 452	40,6
z toho - spol. s r. o.	1 132	714	20,1	631	1 526	781	21,8
- akciové společnosti	298	269	7,6	902	570	650	18,2
Družstva	1 151	1 666	47,0	1 447	875	1 235	34,5
Státní podniky	80	53	1,5	660			
Ostatní ⁴⁾	25	7	0,2	287	958	44	1,2
Podnikatelské subjekty celkem	26 904	3 548	100,0	132	36 344	3 581	100,0

1) Dolní hranice pro zařazení zpravodajské jednotky do AGC 1995: výměra obhospodařované z. p. minimálně 3 ha nebo 0,3 ha v případě speciálních plodin (vinic, intenzivních sadů, zakrytých ploch), nebo chov alespoň 3 kusů skotu nebo 5 prasat, případně 2 prasnic k chovu nebo 100 kusů drůbeže.

2) Zemědělsky aktivní subjekty bez stanovení velikostních parametrů.

3) Vypočteno za celý soubor podniků (včetně podniků bez půdy) a z nezaokrouhlených údajů o výměře obhospodařované z. p.

4) V agroregistru včetně státních podniků a subjektů, u kterých nebyla zjištěna právní forma podnikání.

Pramen: ČSÚ - Agrocenzus 1995, Agroregistr 1998
Zpracoval: E. Divíla (VÚZE)

Přes výrazně vyšší počet PFO v Agroregistru 1998 proti AGC 1995 se jejich podíl na obhospodařované z. p. zvýšil jen nepatrně - z 23,3 % na 23,7 %⁴⁾. K poměrně značnému nárůstu tohoto podílu došlo u obchodních společností, které koncem roku 1998 obhospodařovaly více než dvě pětiny zemědělské půdy všech sledovaných

podnikatelských subjektů. Zvláště výrazně se přitom zvýšil podíl akciových společností, a to zejména na úkor družstev, jejichž podíl poklesl ze 47 % na 34,5 %.

Výrazný pokles průměrné plošné velikosti zemědělských podniků podle údajů Agroregistru (na 99 ha proti 132 ha podle AGC) je ovlivněn rozdílným zastoupením podniků bez půdy. Vážený průměr plošné velikosti podniků obhospodařujících z. p. (vahou je výměra z. p. jednotlivých podnikatelských forem) činil podle Agroregistru 981 ha, kdežto podle AGC 963 ha. Podrobnější charakteristiku velikostní struktury podniků se zemědělskou půdou poskytují následující souhrnné údaje (obdobné údaje za jednotlivé podnikatelské formy jsou uvedeny v příloze).

TA2.1/05 - Velikostní struktura zemědělských podniků¹⁾ koncem roku 1998

Velikostní skupiny podniků podle výměry obhospodařované z. p. (ha)	Počet podniků		Výměra obhospodařované z. p.		Počet pracovníků ²⁾	
	absol.	%	ha	%	absol.	%
do 10	12 812	49,4	64 044	1,8	6 527	3,6
11 - 50	8 271	31,9	182 546	5,1	9 766	5,4
51 - 100	1 320	5,1	92 556	2,6	3 094	1,7
101 - 500	1 575	6,1	369 812	10,3	17 317	9,5
501 - 1000	762	2,9	566 325	15,8	31 349	17,2
1001 - 2000	781	3,0	1 108 973	31,0	54 326	29,9
nad 2000	403	1,6	1 196 594	33,4	59 414	32,7
Celkem	25 924	100,0	3 580 850	100,0	181 793	100,0

1) Bez podniků neobhospodařujících z. p.

2) Trvale činní pracovníci.

Pramen: ČSÚ - Agroregistr 1998

Zpracoval: E. Divíla (VÚZE)

V nejnižší velikostní skupině (do 10 ha) se nachází téměř polovina všech podniků se zemědělskou půdou, jejich podíl na celkové výměře obhospodařované půdy činí však necelá 2 %. Naopak na necelých 5 % podniků ve dvou nejvyšších velikostních skupinách (podniky nad 1 000 ha) připadají téměř dvě třetiny celkové výměry. Podobně je tomu i v případě trvale činných pracovníků: podniky s výměrou nad 100 ha z. p. se na jejich celkovém počtu podílejí více než 89 %, z toho podniky nad 1 000 ha téměř 63 %.

I když v všech podnikatelských forem je váha podniků s vyšší výměrou (nad 100 ha) relativně vysoká, jejich velikostní struktura je odlišná. Např. na podnikatelské subjekty nad 100 ha připadá u PFO necelých 62 % celkové výměry z. p. obhospodařované touto podnikatelskou formou, u společností s r. o. 99 % a u akciových společností a družstev téměř 100 %; analogické údaje za podniky nad 1 000 ha činí 19 %, 62 %, 90 % a 84 % (Tabulky A2.1/04 - 07).

2.2 Výrobní faktory

2.2.1 Zemědělský půdní fond

Celková výměra ČR k 1. 1. 1999 činila podle ČÚZK 7 886 tis. ha. Zemědělský půdní fond (ZPF) je vykazován ke stejnému datu v rozsahu 4 284 tis. ha. V porovnání s předchozím rokem vzrostla evidenční výměra ZPF o 4 590 ha. Tato změna, spolu s poklesem plochy luk a pastvin o 6 tis. ha⁵, se projevila nárůstem o téměř 10 tis. ha o. p. Nejde však o skutečný nárůst zornění půdy v ČR, ale pouze o proces

² RES je administrativně-statistickým přehledem zaregistrovaných ekonomických subjektů (u obchodních soudů spravujících obchodní rejstřík, u živnostenských úřadů a v případě samostatně hospodařících rolníků - SHR - u obecních úřadů) ze všech odvětví ekonomické činnosti. Údaje tohoto registru se mohou rozcházet se skutečným stavem podnikajících (hospodařících) subjektů. V případě zemědělských podniků, zvláště SHR (vykazování i takových subjektů, které po zaregistrování přestaly nebo vůbec nezačaly provozovat zemědělskou výrobu), to potvrdily výsledky prvního a dosud jediného celostátního sčítání zemědělských podniků v ČR - Agrocenzu 1995.

³ Agroregistr zahrnuje mj. zemědělsky aktivní subjekty poskytující služby prvovýrobě bez ohledu na to, zabývají-li se také vlastní rostlinnou a nebo živočišnou výrobou. Příslušná skupina respondentů AGC (podniky zemědělských služeb) musela splňovat určité velikostní parametry stanovené pro provozovatele zemědělské prvovýroby (např. plošná velikost alespoň 3 ha z. p.). V případě Agroregistru nemusí těmto parametrům odpovídat ani subjekty činné v prvovýrobě (jsou-li např. vedeny v seznamech žadatelů o zemědělské dotace).

⁴ Lze předpokládat, že převážnou část subjektů ve skupině "ostatní", u kterých nebyla zjištěna právní forma podnikání, tvoří v údajích Agroregistru subjekty náležející k PFO. Uvedený podíl PFO v roce 1998 na celkové výměře z. p., obhospodařované respondenty Agroregistru (23,7 %), by se pak zvýšil přibližně o 1 procentní bod (přibližně na 24,7 %).

⁵ Dotační titul restrukturalizace zemědělské výroby zatravněním nebyl vázán na převod orné půdy do kategorie luk nebo pastvin, ale byl pouze podmíněn ohlášením zatravnění na střediscích katastrálního úřadu. Důvodem byla finanční náročnost tohoto převodu, která přesahuje objem poskytované dotace na vlastní zatravnění.

zpřesňování evidence půdy a odstraňování nesouladů, který probíhá současně s vydáváním půdy jejím vlastníkům a následnými pozemkovými úpravami⁶.

TA2.2/01 - Změny ve výměrách kultur¹⁾ (ha)

Kultura	1. 1. 1998	1. 1. 1999	Rozdíl
Zemědělská půda	4 279 712	4 284 302	4 590
Orná půda	3 090 609	3 100 566	9 957
Chmelnice	11 366	11 328	-38
Vinice ²⁾	15 504	15 507	3
Ovocné sady	49 650	49 405	-245
Zahrady	159 316	160 165	849
Louky	668 379	662 964	-5 415
Pastviny	284 888	284 368	-520

1) Údaje byly převzaty z uvedeného pramene včetně zaokrouhlovacích chyb a případně dalších nesrovnalostí.

2) Jedná se i o plochy, na kterých vinice nejsou a nebyla provedena změna kultury.

Pramen: ČÚZK

Zpracoval: V. Voltr (VÚZE)

Poměrně vysoký stupeň zornění zemědělské půdy v ČR se nadále téměř nemění (Tabulka A2.2/01). V roce 1998 tento ukazatel meziročně vzrostl o 0,2 procentního bodu na 72,4 % (v průměru za EU činí stupeň zornění přibližně 53 %, z toho např. v SRN 68 %, v Belgii 52 % a v Rakousku 40 % - Tabulka A2.2/02). Rozsah orné půdy v klidu je vykazován na úrovni 51 tis. ha, což představuje znatelný úbytek proti minulému roku⁷. U chmelnic a ovocných sadů došlo k poklesu výměry, u vinic k nevelkému přírůstku.

Produkční schopnost a kvalita ZPF jsou ovlivněny především vklady do půdy, které trvale klesají. Koeficient využití produkční schopnosti půd⁸ poklesl z 0,98 v roce 1989 na 0,82 v roce 1998.

Produkční schopnost půd je ovlivněna také melioračními opatřeními. Stav odvodnění ZPF není od předání zařízení soukromým provozovatelům sledován, podle expertních odhadů však vyžaduje přibližně 20 % odvodňovacích soustav rekonstrukci a 30 % nákladnou údržbu. Znamená to, že více než 500 tis. ha z. p. má sníženou odvodňovací funkci. Stav závlahových zařízení rovněž není centrálně sledován, z převážné části jsou tato zařízení zprivatizována. Za údržbu drobných vodních toků odpovídá Státní meliorační správa.

Na více než 27 % ZPF jsou uplatňována omezení, která jsou dána především environmentálními důvody. Omezení produkce v národních parcích a CHKO se vztahuje na 166 tis. ha z. p. V pásmech ochrany vod druhého stupně a v chráněných oblastech podzemní akumulace vod se omezení týkají 972 tis. ha z. p. Rozsah omezeného užití zemědělské půdy z důvodu poddolování je odhadován asi na 14 tis. ha. Proti roku 1997 nedošlo v této oblasti k výraznější změně.

Významný přínos k využití zemědělského půdního fondu představují pozemkové úpravy (viz kap. B7).

2.2.2 Hmotný investiční majetek

Objem investic do zemědělství se v roce 1998 snížil. Pokles nastal jak proti roku 1997, tak i ve srovnání s roky 1995 a 1996. V roce 1998 byly u souboru statisticky sledovaných podniků (zapsaných v obchodním rejstříku s počtem zaměstnanců 20 a výše) podle údajů ČSÚ pořízeny hmotné investice (bez pozemků) pouze v objemu 10 900 mil. Kč. V porovnání s minulým rokem došlo k poklesu

o 22,4 %, který souvisí také s omezením působnosti PGRLF v podpoře úvěrování investic. Snížení objemu investic omezilo reprodukci hmotného investičního majetku (HIM) v zemědělských podnicích a projevilo se i v meziročním zvýšení stupně jeho opotřebení.

TA2.2/02 - Stupeň opotřebení¹⁾ základních skupin HIM u podniků právnických osob²⁾ (%)

Základní skupiny HIM	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti		Právnické osoby	
	1997	1998	1997	1998	1997	1998
Budovy a stavby	32,2	32,9	18,5	20,0	27,5	28,2
Stroje a zařízení	64,6	67,4	45,4	51,5	58,5	62,1
Trvalé porosty	63,2	63,6	29,2	29,9	46,4	46,8
Základní stádo	48,7	51,2	43,5	46,0	47,1	49,6

1) Podíl oprávek (vytvářených v souladu s účetními odpisy) na ceně, ze které je majetek odepisován.

2) U podniků fyzických osob nejsou údaje k dispozici.

Pramen: Výběrové šetření VÚZE

Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

Struktura hmotného investičního majetku je u základních kategorií podnikatelských subjektů odlišná.

TA2.2/03 - Struktura HIM v zemědělských podnicích (%)

Vybrané skupiny HIM	Podniky právnických osob		Podniky fyzických osob	
	1997	1998	1997	1998
Pozemky	1,7	1,1	25,4	22,0
Budovy a stavby	65,4	67,7	40,9	42,2
Stroje a zařízení	21,7	20,7	30,1	32,6
Trvalé porosty	0,8	0,8	0,0	0,0
Základní stádo	6,7	6,9	3,5	3,1

Pramen: Výběrové šetření VÚZE

Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

Podíl pozemků ve struktuře hmotného investičního majetku podniků právnických a fyzických osob souvisí s podílem obhospodařované vlastní a připachtované půdy. Podíly budov a staveb, strojů a zařízení mají vztah k převládajícímu podnikovému výrobnímu zaměření (v tržbách podniků právnických osob má vyšší zastoupení živočišná výroba, zatímco v podnicích fyzických osob převažuje rostlinná výroba).

2.2.3 Pracovní síly

V roce 1998 poklesl počet pracovních sil v zemědělství⁹ přibližně na 206 tis., což ve srovnání s rokem 1997 představuje úbytek zemědělských pracovníků o 3,6 % (Tabulka A2.2/03). Podíl pracovníků v zemědělství ve struktuře zaměstnanosti v civilním sektoru národního hospodářství¹⁰ činil 4,2 %¹¹ v roce 1998 a proti roku 1997 poklesl o 0,1 procentního bodu¹².

V souladu s vývojem podnikatelské struktury zemědělství pokračoval v roce 1998 trend růstu počtu pracovníků v obchodních společnostech (proti roku 1997 o 6,0 %), obnovil se mírný nárůst počtu pracovníků podniků fyzických osob (o 1,6 %) a pokračoval trend úbytku pracovníků z družstev (o 15,1 %) a státních podniků (o 15,6 %). Největší podíl na celkové zaměstnanosti v zemědělství tak od roku 1997 představují pracovníci obchodních společností (v roce 1998 47,2 %, proti roku 1997 nárůst o 4,3 procentního bodu), dále pak pracovníci družstev (v roce 1998 36,9 %, proti roku 1997 pokles o 5,0 procentního bodu), pracovníci podniků fyzických osob (v roce 1998 15,8 %, proti roku 1997 nárůst o 0,8 procentního bodu) a prakticky zanedbatelný podíl připadá na pracovníky státních podniků¹³.

⁶ Určitou roli zde sehrála také akce katastrálních úřadů, která proběhla v roce 1998, při které byly rušeny tzv. díly a sjednocovány kultury v rámci parcel.

⁷ Lze však odhadnout, že výměra neobdělávané půdy je podstatně větší než rozsah orné půdy v klidu podle vykazovaných údajů.

⁸ Koeficient vyjadřující poměr aktuální a potenciální produkční schopnosti půd.

⁹ Průměrný počet pracovníků v zemědělské výrobě bez souvisejících služeb a myslivosti, předběžný údaj.

¹⁰ Pramen: Evidenční počet zaměstnanců a jejich mzdy v ČR za 1.-4. čtvrtletí 1997, ČSÚ 1998, 1.-4. čtvrtletí 1998, ČSÚ 1999.

¹¹ Podle Eurostatu činil podíl zaměstnaných v zemědělství, lesnictví, myslivosti a rybářství na celkové zaměstnanosti v civilním sektoru EU v roce 1997 5,0 % (Belgie - 2,7 %, Německo - 2,9 %, Rakousko - 6,9 %).

¹² Údaj vychází z upřesněných dat za rok 1997.

¹³ Údaje vycházejí z upřesněných dat za rok 1997.

V zemědělství dochází po celé transformační období k mírnému zlepšování vzdělanostní struktury pracovníků. V roce 1998 vykazovala vzdělanostní struktura v zemědělství¹⁴ 0,7 % pracovníků bez školního vzdělání, 16,7 % pracovníků se základním vzděláním, 50,0 % vyučených, 7,0 % se středním odborným vzděláním, 1,1 % vyučených s maturitou, 19,9 % s úplným středním odborným vzděláním, 0,9 % s úplným středním všeobecným vzděláním a 3,7 % s vysokoškolským vzděláním. Ve srovnání s rokem 1997 je významný zejména pokles podílu pracovníků se základním vzděláním (především žen) o 2,3 procentního bodu a vyučených (především mužů) o 1,4 procentního bodu a nárůst podílu pracovníků se středním odborným vzděláním o 2,1 procentního bodu a s úplným středním odborným vzděláním o 1,9 procentního bodu. Kategorie pracovníků se středním odborným vzděláním a s úplným středním odborným vzděláním spolu s kategorií pracovníků bez školního vzdělání zároveň představují kategorie, v nichž došlo dokonce k nárůstu absolutních počtů pracovníků¹⁵.

Vzdělanostní úroveň zemědělců ve srovnání se vzdělanostní úrovní pracovníků národního hospodářství celkem zůstává nadále výrazně nižší. Mezi zemědělci jsou zejména podstatně nižší podíly pracovníků s úplným středním odborným vzděláním (o 8,7 procentního bodu) a s vysokoškolským vzděláním (o 7,4 procentního bodu) a výrazně vyšší zejména podíly pracovníků se základním vzděláním (v roce 1998 o 7,9 procentního bodu) a vyučených (o 10,2 procentního bodu).

Podíl žen mezi pracovníky v zemědělství se stabilizoval přibližně na 35 % a zůstává nadále přibližně o 8 procentních bodů nižší než podíl žen na celkové zaměstnanosti v národním hospodářství.

Ve struktuře zemědělských pracovníků podle klasifikace zaměstnání představují 4,0 % vedoucí a řídící pracovníci, 1,8 % odborní pracovníci, 9,2 % techničtí pracovníci, 4,6 % nižší administrativní pracovníci, 1,8 % provozní pracovníci ve službách a obchodu, 36,1 % kvalifikovaní dělníci, 12,1 % řemeslníci a opraváři, 20,8 % obsluha zařízení a strojů a 9,6 % pomocní a nekvalifikovaní pracovníci. Ve srovnání s rokem 1997 je nejvýraznější změnou pokles podílu pomocných a nekvalifikovaných pracovníků (o 1,5 procentního bodu), což v souvislosti s uvedeným nárůstem počtu pracovníků bez školního vzdělání zřejmě vypovídá o zaměstnávání pracovníků bez školního vzdělání (příp. cizinců) v kvalifikovaných dělnických profesích. V kontextu změn ve vzdělanostní struktuře se zároveň ukazuje, že ve struktuře zemědělských pracovníků byla patrně nejvíce "posílena" kategorie pracovníků se vzdělanostními předpoklady pro střední stupeň řízení.

Zaměstnanost v zemědělství zůstává výrazně regionálně diferencována. Nejvyššího podílu na zaměstnanosti v civilním sektoru národního hospodářství dosahovali - obdobně jako v minulých letech - zemědělci v jižních Čechách (7,2 %), východních Čechách (6,1 %) a na jižní Moravě (6,1 %). Z celkového počtu zemědělských pracovníků sil tvořili nejvyšší podíl zemědělci jihomoravského (27,7 %), východočeského (17,0 %) a severomoravského regionu (13,3 %).

2.3 Výrobní výsledky

Celkové výsledky zemědělské výroby v ČR za rok 1998, vyjádřené objemem hrubé zemědělské produkce ve srovnatelných cenách roku 1989, byly proti roku 1997 poněkud vyšší. HZP ve s. c. se zvýšila o 548 mil. Kč, tj. o 0,7 %. Živočišná produkce vzrostla o 1 151 mil. Kč (tj. o 2,8 %), kdežto rostlinná produkce se o 603 mil. Kč (tj. o 1,7 %) snížila.

TA2.3/01 - Hrubá zemědělská produkce (mil. Kč ve s. c. 1989)

Ukazatel	1997	1998	Meziroční index
Obiloviny celkem	14 670	13 913	94,8
Luštěniny celkem	508	656	129,1
Brambory	2 523	2 736	108,4
Píce v suchém stavu	5 674	5 041	88,8
Olejníny celkem	2 925	4 006	137,0
Len - stonky	19	34	178,9
Cukrovka	1 749	1 635	93,5
Chmel	742	490	66,0
Aromatické rostliny	198	71	35,9
Léčivé rostliny	120	177	147,5
Ovoce	1 728	1 653	95,7
Vinné hrozny	286	441	154,2
Ostatní rostlinné výrobky	3 996	3 682	92,1
ROSTLINNÁ PRODUKCE CELKEM	35 138	34 535	98,3
Jatečný skot	7 955	6 618	83,2
Jatečná prasata	13 598	13 398	98,5
Jatečná drůbež	3 711	4 336	116,8
Mléko kravské	12 166	12 223	100,5
Vejsce	3 156	3 434	108,8
Tržní ryby	228	224	98,2
Ostatní živočišné výrobky ¹⁾	851	2 583	303,5
ŽIVOČIŠNÁ PRODUKCE CELKEM	41 665	42 816	102,8
HRUBÁ ZEMĚDĚLSKÁ PRODUKCE	76 803	77 351	100,7

1) Včetně chovných hospodářských zvířat.

Pramen: ČSÚ - Hrubá zemědělská produkce a konečná zemědělská produkce za rok 1998

Zpracoval: A. Juřica (VÚZE)

Sklizňové plochy a hektarové výnosy hlavních plodin na orné půdě

V roce 1998 došlo k některým změnám ve využití orné půdy. Svědčí o tom i meziroční změny sklizňových ploch hlavních plodin.

TA2.3/02 - Sklizňové plochy hlavních plodin na orné půdě (ha)

Plodina na orné půdě	1997		1998	
	ha	% o. p.	ha	% o. p.
Orná půda celkem	3 090 609	100,0	3 100 566	100,0
Obiloviny celkem	1 685 820	54,5	1 678 285	54,1
z toho - pšenice celkem	825 450	26,7	912 301	29,4
- ječmen celkem	646 492	20,9	577 694	18,6
Okopaniny celkem	175 554	5,7	163 580	5,3
z toho - brambory rané	18 502	0,6	18 482	0,6
- brambory ostatní	54 123	1,8	53 373	1,7
- cukrovka technická	92 319	3,0	81 409	2,6
Olejníny celkem	270 000	8,7	349 624	11,3
z toho - řepka	227 310	7,4	264 310	8,5
- mák	16 641	0,5	27 881	0,9
Len - stonky	2 017	0,1	3 719	0,1
Zelenina konzumní	33 541	1,1	34 459	1,1

Pramen: ČSÚ - Definitivní údaje o sklizni 1997 a 1998

Zpracoval: A. Juřica (VÚZE)

U plodin s vyšší výměrou výrazně vzrostla zejména sklizňová plocha olejnin (o více než 79,6 tis. ha). Zvýšila se i plocha zeleniny (o 918 ha) a sklizňová plocha lnu se meziročně zdvojnásobila. Naopak k poměrně významnému poklesu došlo u sklizňové plochy cukrovky (o více než 10 tis. ha, tj. o 11,8 %).

Nižší objem rostlinné produkce ve s. c. (34,5 mld. Kč v roce 1998 proti 35,1 mld. Kč v roce 1997) byl ovlivněn především nižšími hektarovými výnosy obilovin (pšenice).

¹⁴ Údaje o vzdělanostní struktuře, struktuře podle pohlaví, zaměstnání a regionální struktuře čerpají z pramenů: Zaměstnanost a nezaměstnanost v ČR podle výsledků výběrového šetření pracovních sil, podzim (září - listopad) 1997, ČSÚ 1998, 4. čtvrtletí (říjen - prosinec) 1998, ČSÚ 1999. Neuvádějí se průměrné počty za roky 1997 a 1998, ale srovnávají se průměrné počty za podzim 1997 a 4. čtvrtletí 1998 (od roku 1998 změna vykazovaného období výběrového šetření ČSÚ ze sezonního na kvartální), a vztahují se kromě zemědělství i k myslivosti a souvisejícím činnostem.

¹⁵ V případě pracovníků bez školního vzdělání se sice jedná přibližně pouze o 400 žen a 1 000 mužů, nárůst jejich počtu však lze v souvislosti s celkovým úbytkem zemědělských pracovníků považovat za významný.

TA2.3/03 - Průměrné výnosy hlavních plodin na orné půdě (t/ha)

Plodina na orné půdě	1997	1998	Meziroční index
Pšenice ozimá	4,5	4,3	95,6
Pšenice jarní	3,6	3,2	88,9
Žito	3,4	3,6	105,9
Ječmen ozimý	4,2	3,9	92,9
Ječmen jarní	3,7	3,5	94,6
Oves	3,2	3,1	96,9
Brambory rané	14,7	15,6	106,1
Brambory ostatní	20,9	23,1	110,5
Cukrovka	40,3	42,7	106,0
Řepka	2,5	2,6	104,0
Len stonky	3,2	3,0	93,8
Zelenina konzumní	16,1	16,0	99,4

Pramen: ČSÚ - Definitivní údaje o sklizni 1997 a 1998
Zpracoval: A. Juřica (VÚZE)

U hlavních plodin, tj. pšenice ozimé a ječmene jarního, mírně poklesl hektarový výnos o 4,4 % a 5,4 %. Brambory ostatní vykázaly zvýšení výnosu o 10,5 %, obdobně se zvýšil výnos cukrovky o 6 %. Hektarové výnosy ostatních plodin se příliš nezměnily.

Stavy hospodářských zvířat a dosažená užitkovost podle hlavních kategorií zvířat

Na rozdíl od rostlinné výroby se výrobní výsledky živočišné výroby v roce 1998 ve srovnání s rokem 1997 částečně zlepšily. Jak vyplývá z následující tabulky, stavy hospodářských zvířat podle hlavních kategorií zůstaly přitom prakticky stejné (s výjimkou výraznějšího poklesu u skotu celkem a zvýšení u drůbeže).

TA2.3/04 - Stavy hospodářských zvířat (tis. ks)

Kategorie zvířat	1998	1999	Meziroční index
Skot celkem	1 701	1 657	97,4
z toho - krávy celkem	647	642	99,2
Prasata celkem	4 013	4 001	99,7
z toho - prasnice	320	317	99,1
Drůbež celkem	29 035	30 222	104,1

Pramen: ČSÚ - Soupis hospodářských zvířat k 1. 3. běžného roku
Zpracoval: A. Juřica (VÚZE)

Významný růst zaznamenala užitkovost krav - z 4 366 l v roce 1997 na 4 837 l v roce 1998. Proto se i při poklesu stavu dojených krav mírně zvýšila celková výroba mléka. V meziročním srovnání vzrostla také výroba drůbežího masa a vajec.

V roce 1998 se objem produkce drůbežího masa již příliš nelišil od produkce hovězího masa. Tato skutečnost je významná zvláště v souvislosti s existující nerovnováhou na trhu mléka.

TA2.3/05 - Výroba a užitkovost odvětví živočišné výroby

Ukazatel	1997	1998	Meziroční index
Výroba mléka (mil. l)	2 703	2 717	100,5
Průměrná dojivost (l/ks/rok)	4 366	4 837	110,8
Výroba hovězího masa (tis. t)	294	247	84,0
Průměrné přírůstky skotu ve výkrmu (kg/ks/den) ¹⁾	0,77	0,82	106,5
Výroba vepřového masa (tis. t) ²⁾	680	670	98,5
Průměrné přírůstky prasat ve výkrmu (kg/ks/den) ²⁾	0,63	0,64	101,6
Výroba drůbežího masa (tis. t) ²⁾	190	241	126,8
Celková výroba vajec (mil. ks)	3 322	3 615	108,8

1) Odhad VÚZE a MZe.

2) Celkový prodej a samozásobení - odhad VÚZE a MZe.

Pramen: Měsíční výsledky živočišné výroby za prosinec, ČSÚ; Výsledky živočišné výroby za 4. čtvrtletí, ČSÚ
Zpracoval: A. Juřica (VÚZE)

3. Agrární trh

3.1 Balance a vývoj cen agrárních komodit

3.1.1 Balance a vývoj cen základních rostlinných komodit

Obiloviny

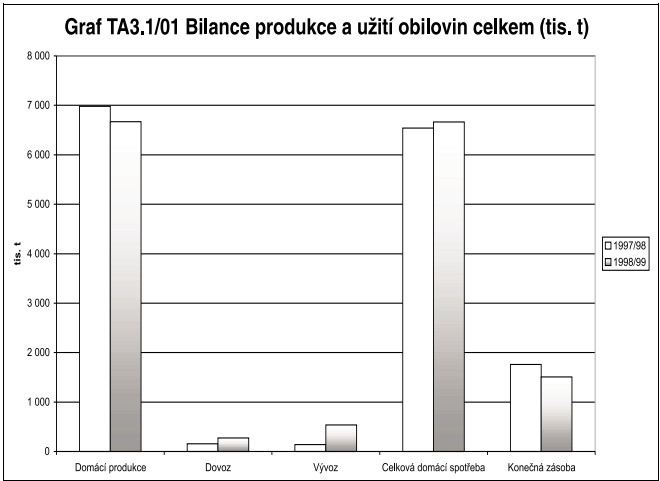
Světová produkce pšenice v roce 1998/99 dosáhla podle odhadu Ministerstva zemědělství USA (USDA) 586,6 mil. t, tj. pokles téměř

o 4 % proti předchozímu roku. Při současném odhadu světové spotřeby pšenice v objemu 597,1 mil. t to znamená meziroční snížení světových zásob ze 137,9 mil. t na 127,4 mil. t. Snížení zásob se projeví především v Číně a Rusku. Zásoby v hlavních exportujících zemích se zvýší a budou dále vyvíjet tlak na snižování ceny pšenice na mezinárodním trhu. Odhad světové produkce krmných obilovin dosáhl úrovně 878,7 mil. t, tj. více než o 2 mil. t proti produkci roku 1997/98. Předpokládá se zvýšení světové spotřeby krmných obilovin na 875,5 mil. t. I přes uvedené zvýšení vzrostou zásoby na konci marketingového roku 1998/99 o 2,4 % na 138,4 mil. t. Očekává se zvýšení zásob zvláště v USA, EU a Číně. V Rusku budou zásoby téměř vyčerpány.

Souběžně s růstem zásob se zvyšuje podpora výrobců obilovin, vyjadřovaná ukazatelem odhadu produkčních podpor (% OPP¹⁶⁾). Např. v EU se u pšenice zvýšila podpora ze 44 % v roce 1997 na 56 % v roce 1998. Ve stejném období se zvýšila podpora v EU u ječmene z 55 % na 68 %.

Rovněž v ČR došlo u obilovin v meziročním porovnání k výraznému zvýšení podpory výrobců. Procento OPP se zvýšilo u pšenice a ječmene z téměř nulové hodnoty v roce 1997 na 17 % v roce 1998, a to v důsledku výraznějšího snížení světových cen v porovnání s mírnějším poklesem cen domácích. Mírnějšího poklesu cen bylo dosaženo také působením SFTR, tj. především růstem minimální (garantované) ceny pšenice, intervenčními nákupy a podporami soukromého skladování obilovin ze sklizně roku 1997. Výrobcům byly pro jarní práce navíc prostřednictvím SFTR poskytnuty zálohy na termínované nákupy potravinářské pšenice. Na zvýšení podpor se tak z rozhodující části podíleli spotřebitelé. Koeficient nominální produkční podpory¹⁷ (KNPP) činil v roce 1998 u pšenice i ječmene 1,19.

Obiloviny mají na území ČR tradičně dominantní postavení v rostlinné výrobě.

Pramen: Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, ČSÚ; Celní statistika
Zpracoval: J. Kreysová, V. Mottl (VÚZE)

Osevní plocha obilovin celkem pro sklizeň roku 1998 představovala v ČR 1 680,8 tis. ha, tj. 54,38 % orné půdy. Osevní plochy obilovin na orné půdě se od roku 1992 zvýšily o 94,5 tis. ha, tj. o 5,9 %, při současném snížení celkové výměry orné půdy.

Osevní plocha ozimých obilovin pro sklizeň roku 1999 je podle šetření MZe proti ploše zjištěné před sklizní 1998 šetřením ČSÚ o 12,8 % nižší. I v případě dosetí části ploch, určených původně pro ozimy, jarními obilovinami lze předpokládat snížení produkce. Podobná situace je i v dalších státech střední Evropy, kde byl výsev ozimů rovněž negativně ovlivněn vývojem počasí.

V posledních letech stagnující průměrný hektarový výnos obilovin v ČR je hluboko pod průměrem EU. Z členských států EU má nižší

¹⁶ % OPP vyjadřuje podíl odhadu produkčních podpor na hodnotě celkových příjmů farem, včetně rozpočtových podpor (viz také příloha 2).

¹⁷ Koeficient nominální produkční podpory vyjadřuje, kolikrát je hodnota příjmů farem větší než by byla při uplatnění světových cen (viz také příloha 2).

výnosovou hladinu u hlavních druhů obilovin (pšenice, ječmen) stabilně pouze Řecko, Španělsko, Portugalsko a Finsko. Nízká úroveň výnosů při souběžném zvyšování cen vstupů a při klesajících cenách výrobců snižuje rentabilitu výroby obilovin v ČR.

Se snižováním stavů hospodářských zvířat a změnou struktury živočišné výroby se snižuje v ČR v posledních letech i spotřeba obilovin pro krmivářské užití. Výjimkou je kukuřice, potřebná do krmných směsí pro prasata a drůbež. Vzhledem k našim klimatickým podmínkám není ČR v produkci zrnové kukuřice plně soběstačná.

Zásoby obilovin se v posledních třech letech v ČR v souvislosti s převahou celkové nabídky nad domácí spotřebou a omezením exportních možností zvýšily. Vysoká úroveň světové nabídky a nadprodukce obilovin v EU s vysokými vývozními subwencemi snižuje možnost uplatnění naší produkce obilovin a výrobků z nich na světovém trhu.

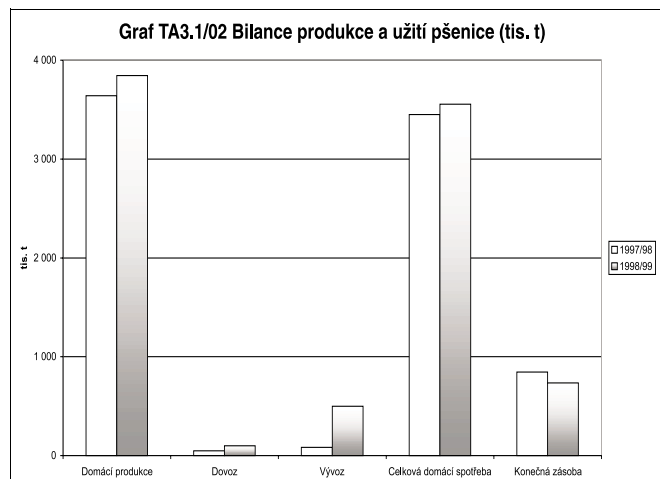
Pšenice

Ani výrazné regulační zásahy státu nezastavily pokles cen zemědělských výrobců pšenice. Přesto se osevní plocha pšenice celkem v posledních letech zvyšuje. Pro sklizeň roku 1998 se osevní plocha proti ploše pro sklizeň roku 1997 zvýšila o 79,9 tis. ha na 914 tis. ha (o 9,6 %) a zaujímá 29,6 % orné půdy. Sklizňová plocha pšenice celkem (912,3 tis. ha) byla v marketingovém roce 1998/99 o 86,8 tis. ha vyšší než v předchozím roce. Na celkové sklizňové ploše pšenice se podílela pšenice ozimá 847,9 tis. ha, tj. 92,9 %. Vzhledem k úrovni zastoupení a vyšším výnosům pšenice ozimé proti pšenici jarní činila produkce pšenice ozimé 3 637,8 tis. t, tj. 94,6 % celkové produkce pšenice. I při nízkém průměrném hektarovém výnosu pšenice celkem (4,21 t/ha) převyšuje celková produkce (3 844,7 tis. t) předpokládanou domácí spotřebu (3 556,3 tis. t) o 288,4 tis. t.

Zhruba polovina pšenice sklizené v roce 1998, která odpovídá potravinářské kvalitě, výrazně přesahuje možnost potravinářského užití na domácím trhu. Vzhledem ke snaze výrobců o dosažení potravinářské kvality je na domácím trhu nedostatek kvalitní krmné pšenice (s nižším obsahem lepku).

Osevní plocha ozimé pšenice pro sklizeň roku 1999 je podle odhadu MZe o 14 % nižší než plocha k 31. 5. 1998. Nepříznivé klimatické podmínky v podzimních měsících roku 1998 silně ovlivnily osev ozimé pšenice, který se prodloužil přes agrotechnickou lhůtu. Stav porostů je tedy velmi rozdílný v závislosti na době setí.

Průměrný hektarový výnos pšenice se v posledních třech letech snižuje a zdaleka nedosahuje úrovně, kterou by umožňoval genetický potenciál dostupných osiv a je výrazně pod úrovní průměrného hektarového výnosu EU.

Pramen: Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, ČSÚ; Celní statistika
Zpracoval: J. Kreysová, V. Mottl (VÚZE)

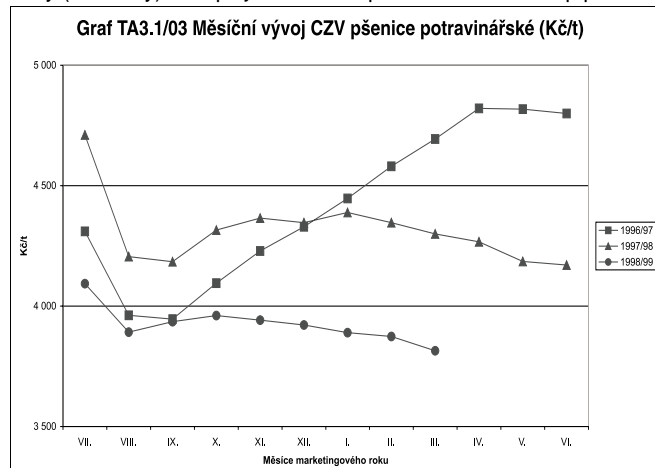
Snižování výnosů souvisí se zhoršenou agrotechnikou (ošetření půdy, hnojení apod.) především v důsledku nedostatku finančních prostředků v zemědělství. Průměrný výnos pšenice (bez *Triticum durum*) v letech 1996 a 1997 dosahoval v ČR hodnot 4,67 t/ha, resp. 4,41 t/ha, zatímco podle dostupných údajů v EU 6,63 t/ha, resp. 6,24 t/ha.

V marketingovém roce 1998/99 se nově předpokládá částečné využití produkce na úrovni 20 tis. t pro technické užití. Jedná se o zpracování na líh jako surovinu pro výrobu přísad do pohonných hmot.

Počáteční zásoby pro marketingový rok 1998/99 byly na úrovni 23,8 % předpokládané domácí spotřeby. Jejich zvýšení proti počátečním zásobám pro marketingový rok 1997/98 bylo částečně zaviněno mírnou nadprodukcí, ale také nižší spotřebou krmiv a nižším vývozem pšenice a výrobků z ní v tomto roce. Problémy s exportem přetrvávají v důsledku převahy nabídky nad poptávkou na světovém trhu a následně nízké úrovně cen. EU podpořila export pšenice potravinářské do třetích zemí na počátku roku 1999 téměř zdvojnásobením vývozních subvencí ve srovnání se stejným obdobím předchozího roku (od 21. 1. do 18. 2. 1999 subvence v rozmezí od 31,99 do 35,96 EUR/t proti 15,20 až 18,97 ECU/t ve stejném období roku 1998).

Přes nadbytek pšenice na našem trhu došlo v první polovině marketingového roku 1998/99 k dovozu levné pšenice z Maďarska. Dovoz byl v závěru kalendářního roku nařízením vlády omezen pouze na krmnou pšenici. Vývoz pšenice (i mouky a těstovin v přepočtu na pšenici) se v marketingovém roce 1998/99 uskutečňuje převážně na základě trvalého výběrového řízení SFTR ze zásob z intervenčního nákupu v zájmu uvolnění skladových kapacit pro další sklizeň.

Cenovou úroveň na počátku marketingového roku 1998/99 ovlivnila minimální (garantovaná) cena pšenice potravinářské ve výši 4 000 Kč/t vyhlášená SFTR pro pšenici ze sklizně roku 1998. Uvedená cena byla vyhlášena jako minimální (garantovaná) cena pro termínovaný (zálohový) nákup i jako hranice pro intervenční nákup pšenice.

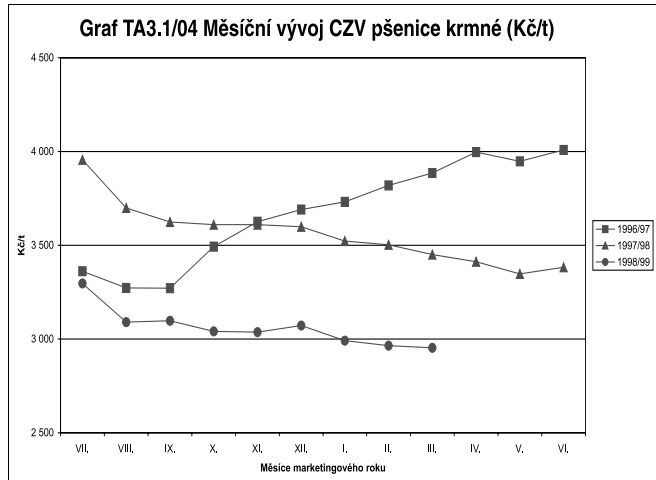

Pramen: ČSÚ - Indexy cen zemědělských výrobců
Zpracoval: J. Kreysová, V. Mottl (VÚZE)

Vývoj cen zemědělských výrobců pšenice odpovídá přebytku v nabídce na světovém i evropském trhu. CZV jsou nižší než v předchozích dvou letech. Ceny potravinářské i krmné pšenice mají klesající tendenci, avšak ve srovnání s poklesem cen na světovém trhu a v důsledku působení SFTR není snížení cen v ČR zatím výraznější. Průměrná roční CZV potravinářské pšenice byla v roce 1998 na úrovni 91,7 % průměrné roční ceny v roce 1997 (CZV v roce 1997 byla 4 331 Kč/t, v roce 1998 3 973 Kč/t). U pšenice krmné, která nepodléhá regulaci trhu, byl pokles ceny větší a CZV v roce 1998 byla proti roku 1997 na úrovni 85 % (3 725 Kč/t v roce 1997, 3 166 Kč/t v roce 1998). Pokles průměrné CZV pšenice v roce 1998 se při současném relativně větším poklesu cen na světových trzích projevil ve zvýšení koeficientu nominální ochrany (KNO)¹⁸ trhu z -4 % v roce 1997 na +16 % v roce 1998. Tím se snížila cenová konkurenceschopnost české pšenice.

¹⁸ Koeficient nominální ochrany vyjadřuje míru ochrany trhu určité komodity vyjádřenou poměrem rozdílu domácí tržní ceny a světové ceny ku světové ceně v procentech (viz Příloha 3).

V souvislosti s opětovným mírným růstem cen na zahraničních trzích se dá v závěru marketingového roku 1998/99 očekávat zastavení cenového poklesu na trhu ČR.

Pramen: ČSÚ - Indexy cen zemědělských výrobců
Zpracoval: J. Kreysová, V. Mottl (VÚZE)

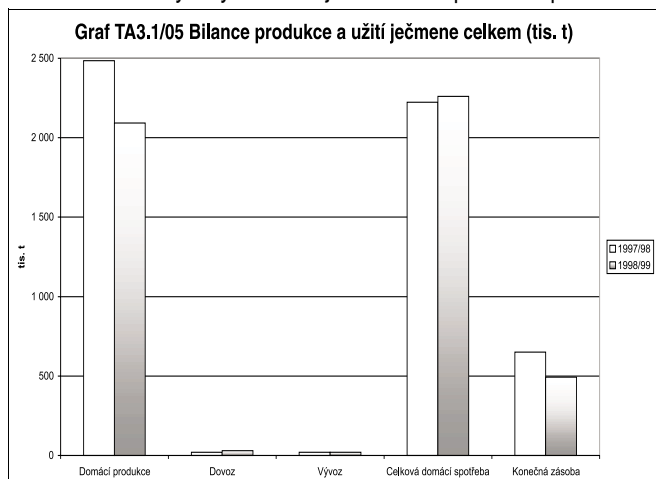
Dlouhodobě velké rozdíly mezi minimální a maximální cenou v týdenním sledování cen MZe (rozdíly v rozmezí 500 - 1 300 Kč/t) u pšenice krmné v marketingovém roce 1998/99 potvrzují nedostatek kvalitní krmné pšenice (měkké s nízkým obsahem lepku) a převahu pšenice potravinářských odrůd (s vysokým obsahem lepku), která nesplnila parametry pro výkup potravinářské pšenice.

Ječmen

Osevní plocha ječmene celkem v posledních letech kolísala. Pro sklizeň roku 1998 zaujímala 18,8 % orné půdy a byla výměrou 580,5 tis. ha o 11,2 % nižší než v roce 1997. Proti předchozímu roku se pro sklizeň roku 1998 zvýšila plocha ozimého ječmene z 158,1 tis. ha na 187,1 tis. ha, zatímco osevní plocha ječmene jarního, používaného zčásti pro výrobu sladu, se snížila z 495,3 tis. ha na 393,4 tis. ha a činila 67,8 % z plochy ječmene celkem. Sklízňová plocha ječmene celkem 577,7 tis. ha byla o 2,8 tis. ha nižší (tj. pokles o 0,5 %) než osevní plocha.

Snížení osevních ploch ozimého ječmene pro sklizeň roku 1999 činí podle šetření MZe zhruba 7 % proti plochám k 31. 5. 1998. Předpokládá se zvýšení ploch jarního ječmene.

Úroveň hektarových výnosů v ČR je dlouhodobě pod úrovní průměru EU.

Pramen: Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, ČSÚ; Celní statistika
Zpracoval: J. Kreysová, V. Mottl (VÚZE)

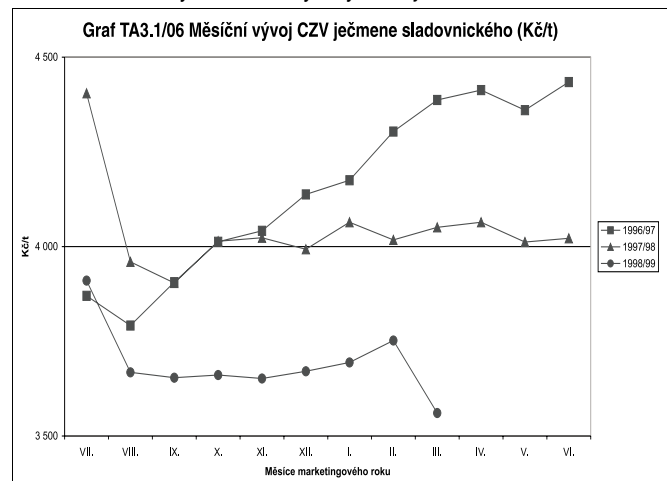
Průměrný výnos ječmene v letech 1996 a 1997 činil v ČR 3,77 t/ha, resp. 3,84 t/ha (v EU 4,61 t/ha, resp. 4,41 t/ha).

V důsledku nízké kvality ječmene ze sklizně roku 1997 nebyla zdaleka naplněna možnost exportu daná vývozními licencemi

a v marketingovém roce 1997/98 došlo k výraznému zvýšení počátečních zásob pro marketingový rok 1998/99.

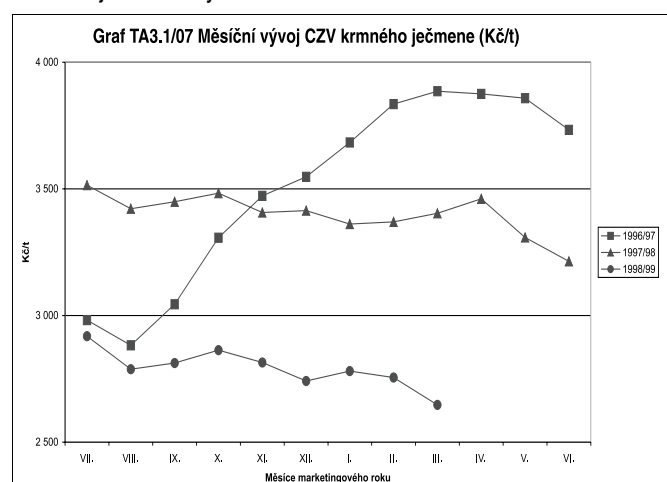
Výroba a vývoz sladu má v ČR dlouhodobou tradici. Výrobci sladu stimulují prvovýrobu pomocí systému podpůrných služeb (tzv. "zelený úvěr"), jako např. nabídkou kvalitního osiva sladovnických odrůd, či nabídkou agrochemických přípravků. Problémem je cenová úroveň sladovnického ječmene, která je ovlivněna nejen nižšími světovými cenami obilovin, ale i obtížemi při vývozu sladu. Výrazné zvýšení vývozních subvencí EU na vývoz sladu negativně ovlivnilo tradiční možnosti našich vývozců. Podpory na vývoz sladu jsou v EU vyhlašovány jako předem stanovené podpory, které je možné průběžně využívat. Podpora na vývoz nepraženého ječného sladu např. ke 3. červenci 1998 byla 946,10 Kč/t (25,80 ECU/t), k 6. listopadu 1998 již 2 655 Kč/t (77,27 ECU/t) a k 11. březnu 1999 2 444 Kč/t (63,50 EUR/t). Vývoz sladu z ČR byl podpořen v roce 1998 programem EXPORT v rámci PGRLF.

Vedle poklesu vývozu dochází i k poklesu domácí spotřeby. Zájem o krmivářské užití ječmene se v posledních letech v souvislosti se změnami struktury živočišné výroby snižuje.

Pramen: ČSÚ - Indexy cen zemědělských výrobců
Zpracoval: J. Kreysová, V. Mottl (VÚZE)

Ceny zemědělských výrobců sladovnického i krmného ječmene jsou pod úrovní předchozích dvou let. Průměrná roční CZV sladovnického ječmene byla v roce 1998 na úrovni 92,4 % průměrné roční ceny v roce 1997 (4 119 Kč/t v roce 1997 a 3 804 Kč/t v roce 1998), u ječmene krmného činil pokles analogicky 83,2 % úrovně 1997 (tj. z 3 523 Kč/t na 2 930 Kč/t). Nižší zájem o ozimý ječmen se v marketingovém roce 1998/99 odráží v dlouhodobě velkých rozdílech (až 1 200 Kč/t) CZV krmného ječmene v týdenním sledování MZe.

Pramen: ČSÚ - Indexy cen zemědělských výrobců
Zpracoval: J. Kreysová, V. Mottl (VÚZE)

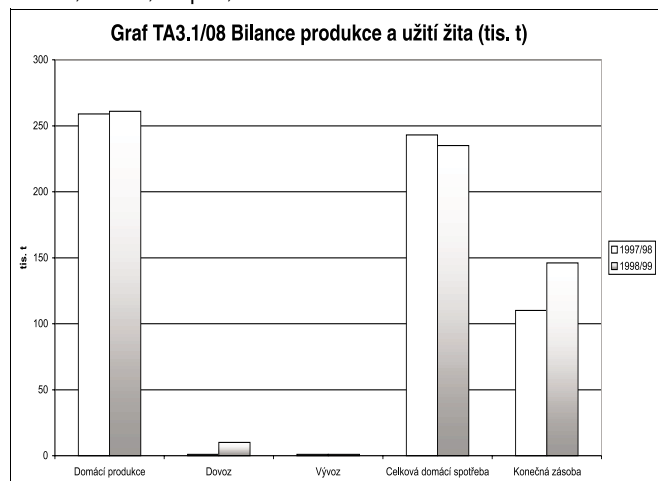
Koeficient nominální ochrany u ječmene vzrostl z -6 % v roce 1997 na +16 % v roce 1998. Cenová konkurenceschopnost ječmene se tedy snížila.

Žito

Přebytky žita v posledních letech vedly v roce 1997 Radu SFTR k přijetí opatření na regulaci trhu žita formou podpory soukromého skladování v rozsahu 7,1 tis. t v roce 1998. Pouze jednorázové a příliš nestimulující podpurné opatření se stalo signálem pro výrobce ke snižování ploch osevu.

Osevní plochy žita v posledních letech zaujímají zhruba 2,0 až 2,5 % orné půdy. Pro sklizeň roku 1998 bylo žito oseto na 72,2 tis. ha (2,3 % orné půdy). Podíl žita na osevní ploše obilovin pro sklizeň roku 1998 činil 4,3 %. Osevní plocha žita pro sklizeň roku 1999 dosahuje podle šetření MZe 55,9 tis. ha, tj. o 16,3 tis. ha (o zhruba 22 %) méně než činila osevní plocha pro sklizeň roku 1998. Vzhledem k vysoké zásobě žita v dobré potravinářské kvalitě se osevní plocha pro sklizeň roku 1999 jeví jako dostačující.

Podobně jako u ostatních druhů obilovin je úroveň hektarových výnosů žita v ČR pod úrovní průměru EU. Průměrný výnos žita v letech 1996 a 1997 činil v ČR 3,21 t/ha, resp. 3,43 t/ha, zatímco v EU 4,31 t/ha, resp. 4,53 t/ha.

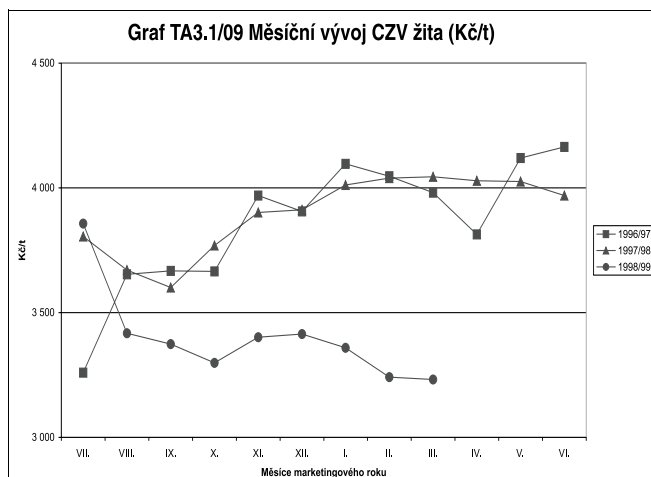
Pramen: Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, ČSÚ; Celní statistika
Zpracoval: J. Kreysová, V. Mottl (VÚZE)

Hektarový výnos žita ze sklizně roku 1998 v ČR byl 3,63 t/ha, tj. o 0,2 t/ha vyšší než v roce 1997 a nejvyšší za posledních 5 let.

Potravinářská kvalita žita kolísá v závislosti na klimatických podmínkách jednotlivých let. Žito ze sklizně roku 1998 bylo převážně v dobré potravinářské kvalitě. K užití pro krmné účely není žito vhodné ani žádané, i když se při převisu nabídky nad poptávkou potravinářsky nevyužitě žito zkrmuje.

Vysoká úroveň počátečních zásob pro marketingový rok 1997/98 byla důsledkem nízké kvality žita ze sklizně roku 1996 a následně výrazně zvýšeného dovozu na bezcelní kvóty. Kvalitní produkce žita ze sklizně roku 1997 a uzavření bezcelních kvót minimalizovalo dovoz v marketingovém roce 1997/98.

Vzhledem k poměrně vysoké počáteční zásobě žita pro marketingový rok 1998/99 a dostatečné nabídce kvalitnějších krmných obilovin se předpokládá zvýšení počátečních zásob pro marketingový rok 1999/2000 proti předchozímu roku o 35,7 tis. t na 145,9 tis. t.

Pramen: ČSÚ - Indexy cen zemědělských výrobců
Zpracoval: J. Kreysová, V. Mottl (VÚZE)

Dostatečná nabídka kvalitního potravinářského žita v České republice i v zahraničí (hlavně v Polsku) udržuje cenu žita pod úrovní posledních dvou let. Průměrná roční CZV žita v roce 1997 dosáhla 3 762 Kč/t, v roce 1998 byla na úrovni 3 533 Kč/t, tj. 93,9 % průměrné ceny roku 1997.

Cukrovka - cukr

Světová produkce surového cukru v marketingovém roce 1998/99 dosáhla 128,3 mil. t, tj. o 1,3 % více než v roce 1997/98. Vlivem neočekávaného zvýšení brazilské produkce se zvýšily i světové zásoby cukru z 50,4 mil. t na 52,8 mil. t, tj. na 42,3 % z celkové spotřeby. Odhaduje se, že celková produkce cukru v exportních zemích v marketingovém roce 1998/99 dosáhla 73,4 mil. t, tj. o 3 % více než v roce 1997/98. Vzhledem k celosvětové vysoké produkci cukru budou vývozní možnosti na světových trzích omezené. Vlivem vysoké produkce, vysokých zásob cukru a ekonomické nestability, zejména v Rusku a v Brazílii, dosáhly světové ceny cukru v marketingovém roce 1998/99 dlouholetého minima.

Souběžně s vysokou produkcí cukru se v některých zemích zvyšuje podpora výrobců. Úroveň podpory výrobců cukru (% OPP) se v EU zvýšila z 36 % v roce 1997 na 43 % v roce 1998, v Polsku z 36 % na 49 %. V ČR tato podpora klesla z 15 % v roce 1997 na 13 % v roce 1998 v důsledku mírného snížení rozdílu domácích a světových (referenčních) CZV cukrovky.

V ČR byl v roce 1998/99 vývoj počasí pro produkci cukru vcelku příznivý. Průměrný hektarový výnos cukrovky dosáhl v roce 1998/99 dlouholetého maxima 42,74 t. Intenzita výroby cukrovky v ČR však stále nedosahuje intenzity výroby špičkových zemí EU. Např. v Německu byl v roce 1998/99 hektarový výnos cukrovky 53,5 t. Důvodem nižších hektarových výnosů cukrovky v ČR je zejména nižší aplikace vstupů, hlavně chemických ochranných přípravků a průmyslových hnojiv.

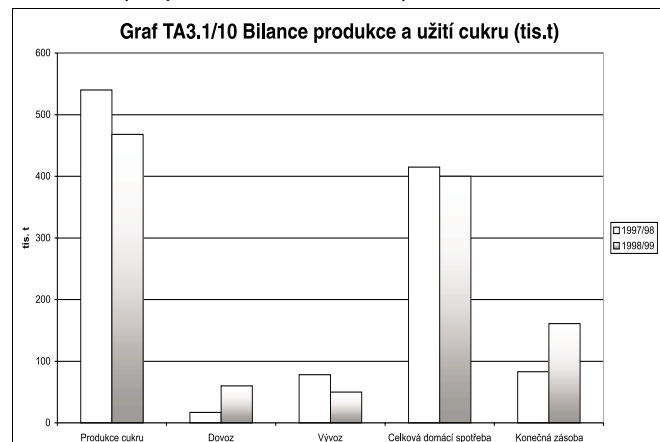
Také v období 1997-98 se projevila dlouhodobá tendence postupného snižování spotřeby cukru v maloobchodě, spotřeba cukru pro průmyslové zpracování dlouhodobě stagnuje.

V letech 1997 až 1999 dochází postupně k dalšímu snížení ploch cukrovky. Ve srovnání s rokem 1996/97 klesly sklízňové plochy cukrovky v roce 1998/99 na 81,4 tis. ha (o 22,3 tis. ha, tj. o 21,5 %). V roce 1997/98 dosáhla sklízňová plocha cukrovky 92,3 tis. ha, průměrný hektarový výnos 40,32 t a celková produkce 3 722 tis. t. Výroba cukru z cukrovky dosáhla 540,3 tis. t. I při nižším výtěžku cukru z cukrovky produkce cukru podstatně převyšovala domácí spotřebu.

Spolu s omezenými exportními možnostmi vznikl na trhu s cukrem značný přetlak nabídky nad poptávkou. Bylo vyvezeno pouze 77,8 tis. t cukru, i když došlo k prodloužení podpory exportu cukru prostřednictvím PGRLF. V důsledku postupného zvyšování cen cuk-

ru na tuzemském trhu byl odbyt nízký a domácí spotřeba klesla na 414,9 tis. t. Konečná zásoba cukru na konci marketingového roku 1997/98 dosahovala 83,1 tis. t, tj. 20 % z celkové domácí spotřeby cukru.

V marketingovém roce 1998/99 dosáhla sklizňová plocha cukrovky 81,4 tis. ha při výnosu 42,74 t a celkové produkci 3 479,4 tis. t.

Pramen: Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, ČSÚ; Celní statistika
Zpracoval: H. Strnadlová, V. Mottl (VÚZE)

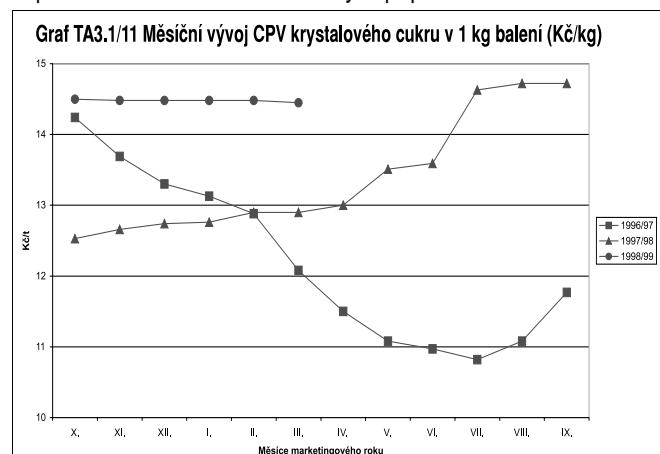
Výroba cukru v marketingovém roce 1998/99 byla ve srovnání s rokem 1997/98 o 13,4 % nižší a dosáhla podle předběžných údajů 468 tis. t. Domácí spotřeba cukru se odhaduje na 400 tis. t. Vzhledem k vysokým zásobám cukru z předchozího roku došlo k snížení ploch cukrovky v roce 1999.

Ve 4. čtvrtletí roku 1998 a počátkem roku 1999 došlo k neúměrnému nárůstu dovozu cukru do ČR, který si vyžádal nutnost řešení zavedením ochranných opatření na dovoz cukru a sladidel. Na základě nařízení vlády č. 49/99 Sb. ze 3. března 1999 vstoupilo v platnost prozatímní ochranné opatření ve formě zvýšení cla o 80 % na dovoz cukru, s výjimkou Slovenské republiky, které nepřesáhne 200 dnů. V rámci Celní unie byla stanovena formou neautomatických dovozních licencí tato opatření:

- množství omezení bezcelního dovozu cukru ze Slovenska s platností od 9. listopadu 1998 do konce roku 1999 ve výši 3 500 t;
- množství omezení na dovoz izoglukózy ze Slovenska s platností od 12. března 1999 ve výši 5 000 t.

Průměrná cena zemědělských výrobců cukrovky dosáhla podle ČSÚ v marketingovém roce 1998/99 výše 795 Kč/t, tj. o 53 Kč/t (o 6,2 %) méně než v předchozím roce. Snížení cen zemědělských výrobců cukrovky bylo způsobeno přebytky cukrovky a cukru na tuzemském trhu.

Vzhledem k nedostatku finančních prostředků některé cukrovary snížily v roce 1998 dohodnutou cenu cukrovky, případně za ni budou doplácet až v roce 1999 a v některých případech až v roce 2000.

Pramen: ČSÚ - Indexy cen zemědělských výrobců
Zpracoval: H. Strnadlová, V. Mottl (VÚZE)

Průměrná cena průmyslových výrobců krystalového cukru v kilogramovém balení dosáhla v marketingovém roce 1997/98 hodnoty 13,39 Kč/kg, tj. o 1,18 Kč/kg (o 9,7 %) více než v roce předchozím. V první polovině marketingového roku 1998/99 cena průmyslových výrobců cukru stagnovala kolem 14,50 Kč/kg.

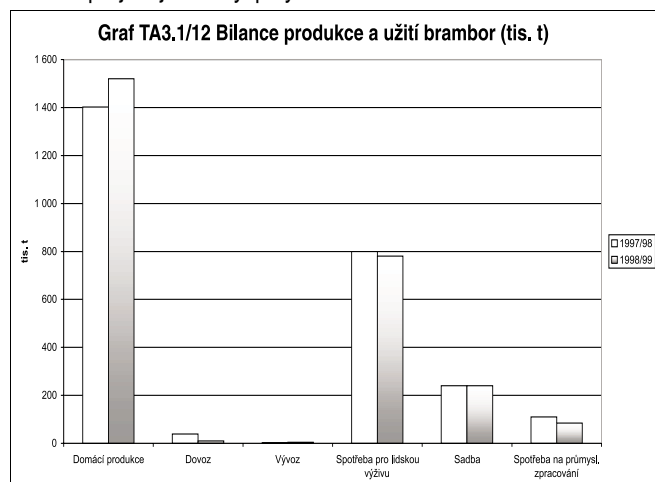
V marketingovém roce 1998/99 bylo v provozu 16 cukrovarů, z toho 10 v Čechách a 6 na Moravě. Celkem bylo v provozu o 10 cukrovarů méně než v předchozím roce. Předpokládá se, že v marketingovém roce 1999/2000 zůstane v provozu pouze asi 10 cukrovarů.

Brambory a bramborový škrob

Produkce brambor v EU byla v marketingovém roce 1998/99 poznamenána nepříznivým vývojem počasí v mnoha pěstitelských regionech. Vlivem záplav a následných mrazů klesla v hlavních produkčních zemích EU výroba konzumních brambor proti předchozímu roku o 14,2 % a hektarový výnos o 7,2 %. Snížení nabídky mělo v EU vliv na růst cen v celém potravinovém řetězci konzumních brambor. CZV konzumních brambor vzrostly v EU v průběhu marketingového roku 1998/99 ve srovnání s marketingovým rokem 1997/98 o 90,7 %. V ČR i v zemích střední a východní Evropy (SVE) však byl marketingový rok 1998/99 pro pěstování brambor rokem normálním až příznivým.

Domácí produkce konzumních brambor se nadále vyznačuje nízkými hektarovými výnosy. Průměrný hektarový výnos brambor celkem v marketingovém roce 1998/99 činil 21,15 t/ha, zatímco v zemích EU ve stejném roce i při nepříznivém vývoji počasí dosahoval 32,1 t/ha (v pěstitelsky nejvyspělejších zemích EU 37,3 t/ha). Intenzita výroby brambor tak v ČR dosáhla pouze 66 % průměru EU. Celkově nižší hektarové výnosy jsou v ČR způsobeny nedostatečným hnojením, nízkými dávkami chemických ochranných přípravků a nízkou kvalitou mechanizace. Trvale méně příznivé jsou i rozdílné klimatické a půdní podmínky ve srovnání s přímořskými zeměmi. Na vysoké výnosy v EU má vliv i dobrý zdravotní stav sadby.

Vlivem změn v technologiích krmení hospodářských zvířat, změn ve složení potravinového koše obyvatelstva a postupným snižováním výroby bramborového škrobu dochází v ČR dlouhodoběji ke snižování celkové spotřeby brambor. Snižování spotřeby se z podobných důvodů projevuje i ve vyspělých zemích světa.

Pramen: Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, ČSÚ; Celní statistika
Zpracoval: V. Mottl (VÚZE)

V souladu s trvalejším poklesem poptávky a při nízké rentabilitě výroby došlo v posledních dvou marketingových letech v ČR k dalšímu snížení výměry ploch brambor celkem. Ve srovnání s rokem 1996/97, resp. 1997/98, došlo v roce 1998/99 ke snížení osázených ploch brambor o 16,6 %, resp. 0,96 %.

V roce 1997/98 činila sklizňová plocha 72,6 tis. ha, což při průměrném hektarovém výnosu 19,3 t/ha představovalo celkovou produkci 1 401,7 tis. t. Z uvedené celkové produkce bylo 271,2 tis. t brambor odrůd velmi raných a raných, 1 019,8 tis. t brambor odrůd ostatních konzumních a 110,7 tis. t brambor průmyslových. V celkové produkci je započtena i produkce brambor sadbových.

Celkově nižší sklizeň v roce 1997/98 z důvodu neúrody, spolu se zničením či poškozením zhruba 400 ha konzumních brambor povodněmi, vyvolala obavy z nedostatku brambor pro domácí trh a výsadbu v jarním období 1998. Ze strany obchodních organizací byl vyvíjen nátlak na uvolnění dovozu. Pro usnadnění dovozu byla na rok 1998 meziročně zvýšena smluvní celní kvóta u brambor konzumních a u brambor k výrobě škrobu o 4,5 %. V dohodě s EU byla stanovena preferenční celní sazba 6 % na 15 tis. t brambor. Na omezení dovozu však působila fytosanitární opatření pro zabránění přenosu karanténních chorob a škodlivých organismů do ČR (předpis č. 1/96/KOR), podle kterého musí být všechny dovážené brambory (mimo brambor raných a sadbových) ošetřeny v ČR registrovanými přípravky proti klíčivosti. Na základě jednání s EU a v souladu s harmonizací fytosanitárních předpisů ČR s EU byl 16. dubna 1998 registrován přípravek užívaný v EU, což umožnilo dovoz brambor takto ošetřených.

V průběhu roku 1997/98 bylo do ČR dovezeno 39,1 tis. t brambor, což rozšířilo celkovou nabídku na 1 440,8 tis. t.

Na domácí spotřebu pro lidskou výživu bylo v roce 1997/98 užito 800 tis. t brambor konzumních odrůd, na výrobu škrobu 110 tis. t brambor průmyslových a pro sadbu 240 tis. t brambor celkem. Přímý vývoz brambor činil pouze 2 tis. t, avšak část brambor byla vyvezena v podobě škrobu (5,6 tis. t škrobu) s využitím subvencí SFTR. Skladovací ztráty a zkrmení odpadních brambor dosáhly celkem 289 tis. t, tj. 20 % celkové nabídky.

V marketingovém roce 1998/99 bylo sklizeno 71,9 tis. ha brambor, což při průměrném hektarovém výnosu 21,15 t/ha představuje celkovou produkci 1 519,8 tis. t.

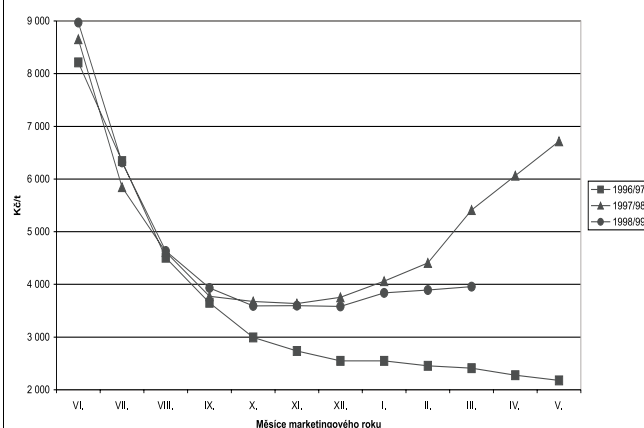
Z celkové plochy dosáhly brambory velmi raných a raných odrůd 18,5 tis. ha s produkcí 288,9 tis. t. Brambory odrůd konzumních ostatních byly pěstovány na 49,4 tis. ha, produkce dosáhla 1 128,2 tis. t a brambor průmyslových bylo sklizeno 102,7 tis. t ze 4 tis. ha. Na výrobu škrobu bylo v podzimní kampani zpracováno 73 tis. t průmyslových brambor.

Vzhledem ke značnému poklesu produkce a vysokým cenám brambor v západní Evropě je dovoz konzumních brambor ostatních zanedbatelný a činí pouze desítky tun.

Situace na domácím trhu brambor je v marketingovém roce 1998/99 stabilizovaná, nabídka konzumních brambor je dostatečná a mírně převyšuje poptávku. Přímý vývoz brambor je tradičně nízký, navíc nepříznivě ovlivněný fytosanitárními opatřeními okolních zemí (EU, SR). Část vývozu brambor se však realizuje prostřednictvím vývozu škrobu, který se předpokládá ve výši 6 tis. t, se subvenční podporou SFTR.

V důsledku relativně vysoké smluvní celní ochrany (111 %) převyšují dlouhodobě průměrné měsíční CZV konzumních brambor v ČR stejné ceny ve většině evropských zemí, s výjimkou např. Slovenska a Velké Británie. Meziroční nárůst cen zemědělských výrobců (1997/98 proti 1996/97) dosáhl 47 % (ve srovnání s téměř 91% nárůstem v EU). Nárůst cen, vyvolaný obavou z nedostatečného zásobování trhu, byl patrný zejména od února do června 1998, kdy CZV dosáhly úrovně 6 715 Kč/t. V marketingovém roce 1998/99 v důsledku větší vyrovnanosti nabídky a poptávky CZV konzumních brambor ostatních stagnují, v současné době (březen 1999) dosahují 3 958 Kč/t (proti 5 411 Kč/t ve stejném měsíci roku 1998 a 2 409 Kč/t ve stejném měsíci roku 1997), ale začínají mít klesající tendenci.

Graf TA3.1/13 Měsíční vývoj CZV brambor konzumních raných i ostatních (Kč/t)

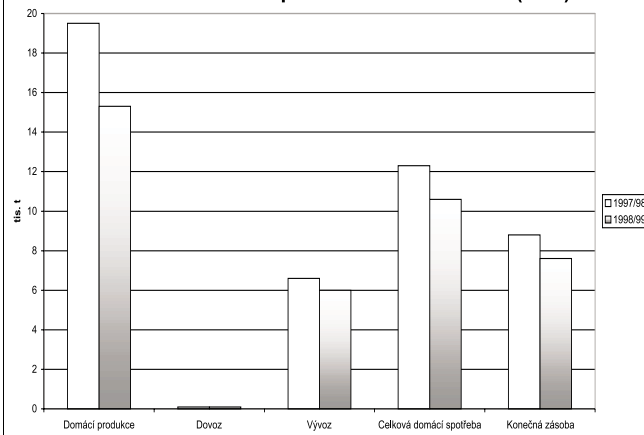

Pramen: ČSÚ - Indexy cen zemědělských výrobců
Zpracoval: V. Mottl (VÚZE)

Ceny průmyslových brambor byly udržovány na přijatelné úrovni subvencováním vývozu bramborového škrobu, s podmínkou zaplacení pěstitelům minimálně 1 500 Kč/t (bez DPH) za surovinu.

Pokles výroby a spotřeby bramborového škrobu je v současné době problémem všech zemí SVE. Výroba škrobu z brambor je nahrazována ekonomicky i ekologicky výhodnější výrobou z obilovin (pšenice a kukuřice). K zásadnímu zlomu ve výrobě bramborového škrobu došlo již v marketingovém roce 1991/92 vlivem nízké celní ochrany u modifikovaných škrobů a výrobků ze škrobu. Postupně vzrůstají bezcelní dovozy zejména kukuřičného škrobu a glukózových sirupů ze Slovenské republiky v nízkých cenových relacích.

Graf TA3.1/14 Balance produkce a užití škrobu (tis. t)

Pramen: Celní statistika; materiály VÚZE a MZe
Zpracoval: V. Mottl (VÚZE)

V EU, ale i dalších zemích, je výroba bramborového škrobu regulována. Nařízením Rady EC č. 1868/94 byl stanoven pro výrobce bramborového škrobu v jednotlivých zemích EU systém množství kvót. Kromě toho byla stanovena minimální cena a kompenzační platby pro výrobce průmyslových brambor. Byla stanovena výrobová subvence i pro zpracovatele škrobu na modifikáty a vývozní subvence pro škrob a výrobky mimo země EU.

Produkce bramborového škrobu v ČR není schopna konkurovat na světových trzích z důvodů vysoké celní ochrany okolních států a nízkých světových cen škrobu, které v současnosti dosahují zhruba 60 % domácí výrobní ceny.

Pro stabilizaci ploch brambor byla MZe pro rok 1999 poskytnuta přímá dotace ve výši 300 Kč za tunu vykoupených brambor pro

výrobu škrobu za podmínky zaplacení stanovené minimální ceny dodavatelům brambor.

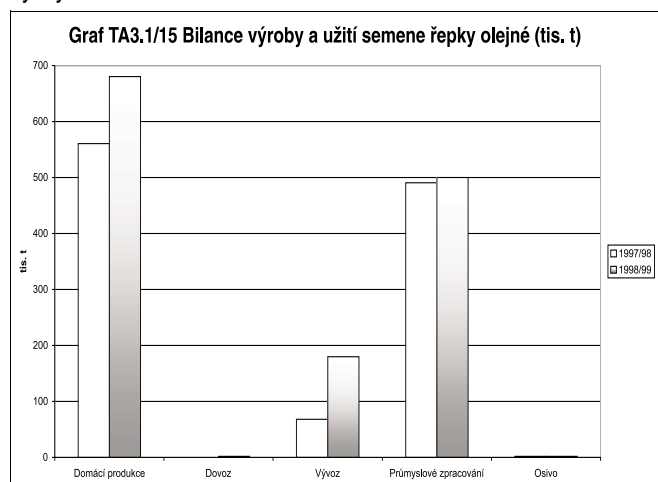
Řepka olejná

Řepka olejná se s produkcí přibližně 36 mil. t semene řadí mezi přední olejninu světa. Dlouhodobou produkcí 10,14 mil. t až 12,4 mil. t oleje se řadí na třetí místo za sójovými a palmovými oleji. V marketingovém roce 1998/99 jsou nejvyšší pěstitelské plochy řepky olejné v Číně (6,7 mil. ha), v Indii (6,6 mil. ha), v Kanadě (5,4 mil. ha) a v EU (3,1 mil. ha).

Ve většině zemí dochází ke zvyšování produkce semene řepky olejné, i když její podpora celkově stagnuje nebo se jen mírně zvyšuje. Např. v EU se podpora pohybovala na úrovni 49 % v roce 1997 i 1998 (vyjádřeno ukazatelem % OPP). V ČR byla podpora v roce 1997 i 1998 v podstatě nulová.

Odbytové možnosti řepky olejné v ČR jsou zejména od roku 1994 podporovány využitím pro výrobu metylesteru řepkového oleje (MEŘO) v rámci OLEOPROGRAMU (viz kap. A4).

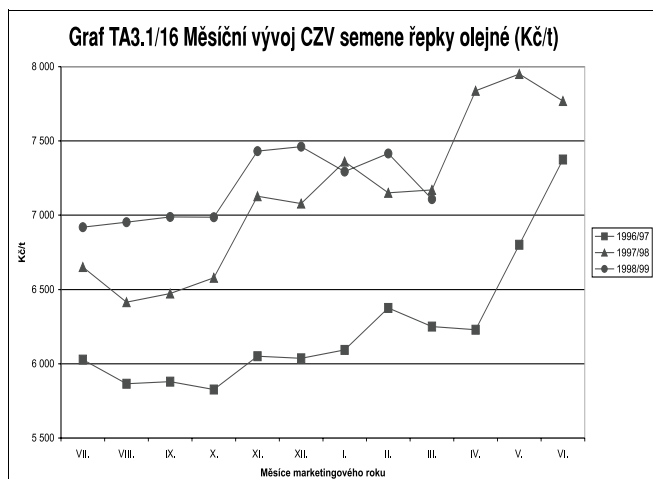
V ČR je řepka olejná hlavní olejninou. Pěstuje se především řepka ozimá a v posledních dvou letech též řepka jarní, jako náhrada za špatně přezimující nebo jinak poškozenou řepku ozimou. V marketingovém roce 1998/99 byla řepka sklizena z 264,3 tis. ha, tj. z 8,5 % orné půdy. Její zastoupení na výměře pěstovaných olejnin činilo v tomto roce 75,6 %. Při průměrném hektarovém výnosu 2,57 t dosáhla celková produkce semene 680,2 tis. t. Dovoz semene řepky olejné je již tradičně minimální, proto celková nabídka nepřekročila 682 tis. t. Zpracovatelská kapacita semene řepky olejné dosahuje podle údajů MZe zhruba 600 tis. t včetně malých zpracoven produkujících MEŘO. Vzhledem ke ztížené ekonomické situaci zpracovatelských podniků se předpokládá, že v ČR bude během marketingového roku 1998/99 zpracováno přibližně 500 tis. t semene řepky olejné, z toho 40 tis. t na MEŘO. Kolem 180 tis. t semene bude muset být vyvezeno.

Pramen: Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, ČSÚ; Celní statistika
Zpracoval: V. Mottl (VÚZE)

Pro vývozní licence semene řepky olejné byly ve druhém pololetí 1998 vydány licence do výše 60 tis. t. Při poklesu domácího zpracování řepky olejné byly pro první pololetí vydávány vývozní licence bez množství omezení.

Ceny zemědělských výrobců řepkového semene i přes stále se zvyšující produkci rostou. Průměrná CZV v roce 1996 dosáhla 5 943 Kč/t, v roce 1997 již 6 532 Kč/t, v roce 1998 dosahuje 6 949 Kč/t a za 9 měsíců marketingového roku 1998/99 překročila 7 170 Kč/t.

Pramen: ČSÚ - Indexy cen zemědělských výrobců
Zpracoval: V. Mottl (VÚZE)

Příhodné podmínky (dostatek uvolněné plochy po cukrovce, bramborách, zelenině, lnu přádném, pícninách na orné půdě a dalších plodinách), poměrně vysoké realizační ceny a doposud bezproblémový odbyt vedly na podzim roku 1998 pěstitele k osetí 348,6 tis. ha (tj. 11,3 % orné půdy) řepkou ozimou. Lze předpokládat, že v marketingovém roce 1999/2000 bude sklizeno asi 950 tis. t semene řepky olejné a vzhledem k očekávané úrovni domácího zpracování bude muset být více než 300 tis. t semene řepky olejné vyvezeno. Tím se řepka stává vysoce citlivou na vývoj zahraničních trhů, i když pozice české řepky na těchto trzích je dosud uspokojivá (koeficient nominální ochrany byl v roce 1997 i 1998 mírně záporný).

Vedlejším produktem zpracování řepky olejné jsou extrahované šroty a pokrutiny. Po pokrytí požadavků domácího krmivářského průmyslu se více než polovina produkce, tj. zhruba 170 tis. t, vyváží.

Ovoce

V roce 1998 bylo celosvětově podle odhadu FAO sklizeno celkem 431,2 mil. t ovoce, z toho 153,6 mil. t ovoce mírného pásma. V EU je celková produkce ovoce odhadována na 52,2 mil. t, z toho 41,1 mil. t ovoce mírného pásma.

ČR se podílí na světové produkci ovoce mírného pásma přibližně 0,3 % a 1 % na produkci EU. Celkovým objemem produkce ovoce ČR nepatří a výhledově nebude patřit k významnějším vývozcům této komodity. Tržní produkce ovoce celkem v EU je odhadována (ZMP Berlín - Bilanz Obst) v roce 1998 na 28,2 mil. t.

V roce 1998 bylo v ČR celkem 49,6 tis. ha ovocných sadů. Z toho je 67,6 % ploch sadů v krajích Jihomoravském, Středočeském a Východočeském. Vývoj klimatických podmínek, zejména dešťových srážek, se negativně projevil na vysokém propadu plůdků. Od poloviny června se srážkový deficit výrazně snížil. Některé porosty, zejména v Severočeském a Severomoravském kraji, byly poškozeny kroupami.

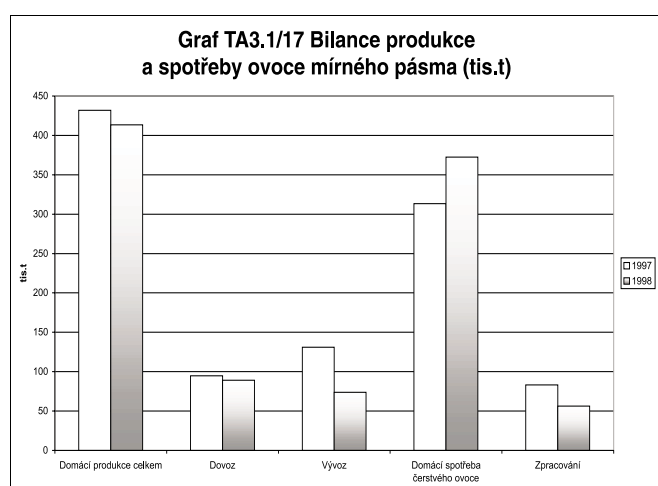
Celkem bylo sklizeno 413,3 tis. t ovoce, tj. o 4,3 % méně než v roce 1997. V porovnání s rokem 1997 se zvýšila produkce ořechů vlašských o 46 %, třešní o 29 %, hrušek o 24 % a višní o 23 %. Nižší však byla úroda švestek, sliv a renklód o 43 %, meruněk o 30 %, jahod o 22 % a jablek o 3 %.

Z celkové výměry sadů zaujímaly v roce 1998 intenzivní ovocné sady 19,1 tis. ha, tj. 38 %. V intenzivních sadech se sklídilo 146,4 tis. t, tj. 35,4 % celkové produkce. V porovnání s rokem 1997 byla úroda v intenzivních sadech v ČR nižší o 15 %. Celková sklizeň byla ovlivněna především hektarovými výnosy jednotlivých druhů ovoce. V roce 1998 se nejvíce zvýšil v porovnání s rokem 1997

hektarový výnos třešní o 94 % a angreštu o 59 %. Naopak nejvíce poklesl hektarový výnos meruněk o 90 % a slivoní o 29 %. Průměrné hektarové výnosy jsou velmi nízké a obvykle dosahují pouze 25 % výnosu stejného druhu ovoce v zemích EU. Nízká intenzita je způsobena zejména tím, že 33 % sadů je přestárých a podíl mladých intenzivních sadů je pouze 11 %.

Po roce 1990 se výměra intenzivních sadů v ČR snižovala. Od roku 1995 se jejich výměra mírně zvyšuje v důsledku poskytování dotací MZe na obnovu ovocných sadů. V letech 1995 - 1998 bylo s dotační podporou vysázeno celkem 2,1 tis. ha ovocných sadů.

V současné době dosahuje roční spotřeba ovoce celkem v ČR zhruba 73 kg/obyv. V porovnání s ostatními evropskými státy je však stále na nízké úrovni, i když od roku 1989 do roku 1997 došlo ke zvýšení spotřeby jižního ovoce o 82 %. Významné zvýšení spotřeby je dáno celoroční nabídkou a dostupností dováženého jižního ovoce v maloobchodní síti.

Pramen: Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, ČSÚ; Celní statistika; ÚKZÚZ
Zpracoval: B. Salamánková, V. Mottl (VÚZE)

V roce 1998 bylo vykoupeno pro zpracovatelský průmysl 56,4 tis. t ovoce. Z tohoto množství připadalo na průmyslová jablka 45,6 tis. t, tj. 81 %. V porovnání s rokem 1997 byl výkup ovoce nižší o 27 %. Na poklesu se podílelo snížení výkupu padaných jablek o 32 % z důvodů výrazného snížení ceny při výkupu jablek na zpracování, které bylo důsledkem poklesu cen jablečného koncentrátu na světovém trhu. Vlivem celoroční nabídky čerstvého ovoce na trhu klesá zájem spotřebitelů o konzervářské výrobky. V roce 1998 se celková produkce těchto ovocných výrobků snížila v porovnání s předchozím rokem o 30 %. K největšímu poklesu došlo u zpracování ovoce na kompoty, marmelády a džemy.

Dovoz ovoce mírného pásma do ČR v roce 1998 činil 89,1 tis. t, což bylo o 5,8 % méně než v roce 1997. Hodnota dovezeného ovoce byla naopak o 5,4 % vyšší a dosáhla 1,5 mld. Kč. V roce 1998 se vyvezlo z České republiky pouze 73,7 tis. t ovoce v celkové hodnotě 0,4 mld. Kč. V porovnání s rokem 1997 se snížil vývoz ovoce mírného pásma z ČR o 44 % vlivem 48% poklesu vývozu moštových jablek. Hodnotová bilance zahraničního obchodu ovoce mírného pásma je proto vysoce pasivní a podíl dovozu na domácí spotřebě v roce 1998 dosáhl 18,2 %. V roce 1998 vzrostl deficit na 1,1 mld. Kč, tj. o 23,2 % proti roku 1997.

Průměrné CZV hrušek, meruněk, třešní a rybízů byly v roce 1998 nejvyšší za posledních 8 let. V porovnání s rokem 1997 se nejvíce zvýšila průměrná CZV u meruněk (o 29 %). Zvýšení bylo ovlivněno jejich velmi nízkou sklizní. I přes vyšší sklizeň třešní v intenzivních sadech o 81 % v porovnání s rokem 1997 vzrostla průměrná CZV o 14 %. Také u hrušek došlo v loňském roce k mírnému cenovému

růstu. Spotřebitelské ceny v roce 1998 zůstaly u statisticky sledovaných druhů ovoce přibližně na úrovni cen roku 1997.

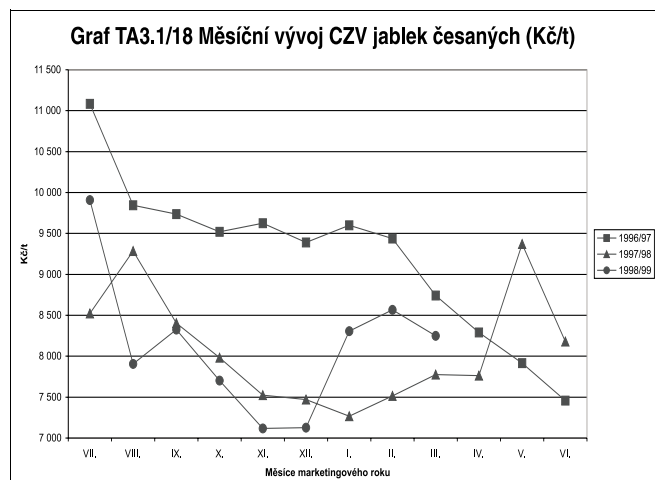
Jablka

Podle odhadu FAO bylo celosvětově v roce 1998 sklizeno celkem 55,9 mil. t jablek. V EU je celková produkce jablek odhadována na 9,2 mil. t. ČR se na světové produkci jablek podílí 0,5 %, na produkci EU zhruba 3 %.

V ČR jsou jablka nejvýznamnějším pěstovaným ovocným druhem. V roce 1998 se jablka podílela na celkové produkci ovoce 69 %, tj. 283,1 tis. t. V porovnání s rokem 1997 byla celková sklizeň jablek nižší o 7,9 tis. t, tj. o 3 %. Jejich kvalita však byla nejlepší za posledních několik let. V roce 1998 zaujímaly jabloně plochu 10,1 tis. ha intenzivních sadů, tj. 52,9 % z celkové výměry intenzivních ovocných sadů.

V intenzivních sadech bylo sklizeno 120,9 tis. t jablek. Na celkové tržní produkci ovoce v ČR se v roce 1998 jablka podílela 83 %. V porovnání s rokem 1997 byla sklizeň jablek z intenzivních sadů nižší o zhruba 27 tis. t, tj. o 18 %. Dosažený hektarový výnos 13,75 t/ha byl nižší o 14 % ve srovnání s rokem 1997.

Průměrná CZV konzumních jablek se v roce 1998 v porovnání s předchozím rokem snížila o 7 %. Výrazně poklesla průměrná CZV průmyslových jablek (o 30 %). Zde se projevila nižší poptávka po jablkách pro průmyslové zpracování, která byla důsledkem vysokých a mimo Evropu téměř neprodejných zásob jablečných koncentrátů a moštů.

Pramen: ČSÚ - Indexy cen zemědělských výrobců
Zpracoval: B. Salamánková, V. Mottl (VÚZE)

Zelenina

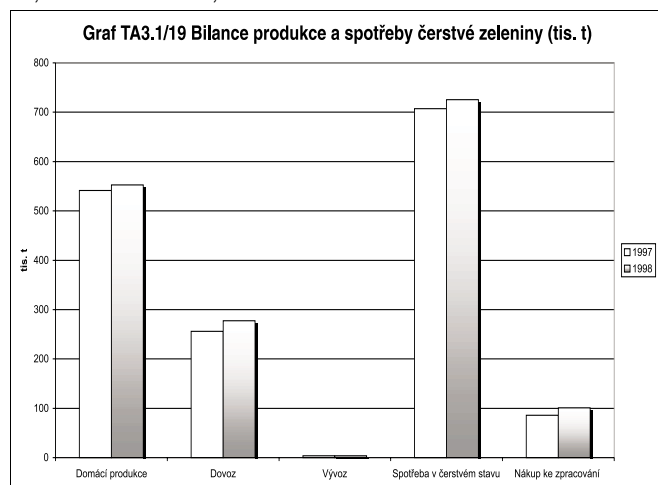
Celková světová produkce zeleniny dosáhla v roce 1998 podle předběžných odhadů FAO 599,4 mil. t. Největší objem ze světové produkce zeleniny tvořila rajčata s 89,1 mil. t, hlávkové zelí s 48,1 mil. t, cibule s 39,4 mil. t a mrkev s 18,2 mil. t.

Pěstitelské plochy zeleniny v EU se v roce 1998 mírně rozšířily a dosáhly 1 860 tis. ha, tj. ve srovnání s rokem 1997 zhruba o 1,5 až 2 % více. Na celkové výrobě zeleniny ve světě se země EU podílely 8,8 %, tj. 52,9 mil. t (u rajčat 15 %, cibule 9 %, mrkev 18 % a u hlávkového zelí 6 %). Téměř ve všech zemích EU roste produkce zeleniny rychleji než pěstitelské plochy; vývoj je zde zřetelně orientován na zvyšování intenzity výroby.

V ČR dosáhla v roce 1998 produkce zeleniny celkem 552,9 tis. t, tj. o 2,1 % více než v roce 1997. Na celkové světové produkci zeleniny se ČR podílela 0,1 %. Ve srovnání s množstvím zeleniny vyprodukované v zemích EU tvoří objem tuzemské výroby asi 1 %. Sklizeňová plocha zeleniny se proti roku 1997 zvýšila o 3 % a činila 34,5 tis. ha.

U jednotlivých druhů zeleniny zůstaly pěstitelské plochy na úrovni roku 1997, s výjimkou cibule, u níž došlo ke zvýšení sklízňové plochy o 8 %. Největší část pěstitelských ploch byla určena k pěstování cibule (5,7 tis. ha), hlávkového zelí (3,9 tis. ha) a mrkve (3,7 tis. ha). Hektarové výnosy jednotlivých druhů zeleniny byly v ČR v roce 1998 ve srovnání s rokem minulým nižší především u brukve, kapusty a okurek salátových i nakládaček. Na úrovni roku 1997 zůstaly u kořenové zeleniny, česneku a hlávkového zelí. Výrazněji vzrostl výnos pouze u rajčat, a to z 11,82 t/ha na 15,11 t/ha. Průměrný hektarový výnos zeleniny v roce 1998 činil 16,04 t, což je asi 57 % průměrného hektarového výnosu dosaženého v roce 1997 ve státech EU.

Tržní produkce zeleniny ve státech EU je za rok 1998 odhadována na 46 mil. t, tj. 87 % celkové výroby. V ČR dosáhla tržní produkce zeleniny podle šetření ZUCM 337,2 tis. t, tj. 61 % celkové produkce. Největší objem tržní produkce tvořilo hlávkové zelí 105,6 tis. t, cibule 66,1 tis. t a mrkev 49,7 tis. t.

Pramen: Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, ČSÚ; Celní statistika
Zpracoval: I. Součková, V. Mottl (VÚZE)

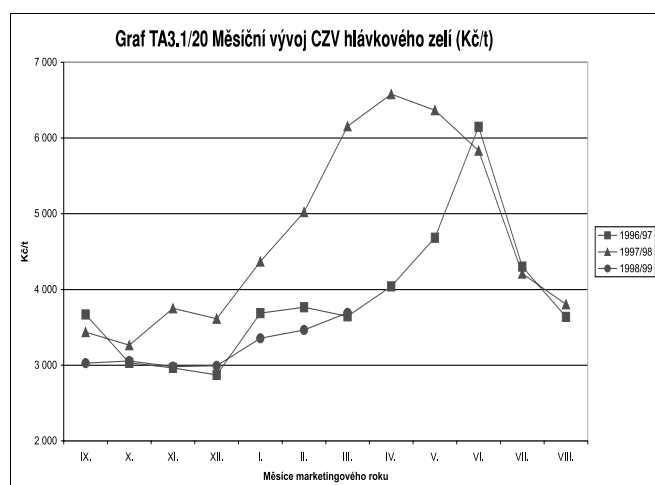
Každoroční zvyšování dovozu zeleniny do ČR pokračovalo i v roce 1998. Deficit zahraničního obchodu s čerstvou zeleninou dosáhl za rok 1998 výše 273,3 tis. t v celkové hodnotě 3 504,6 mil. Kč. Celkem bylo do České republiky v roce 1998 dovezeno 277,2 tis. t čerstvé zeleniny v hodnotě 3 554,7 mil. Kč. Ve srovnání s rokem 1997 vzrostl dovoz v množství vyjádření o 8 %, ve finančním vyjádření o 13 %. Největší objem dovozu tvořila plodová zelenina. Pokračovaly vysoké dovozy i těch druhů zeleniny, které lze v našich podmínkách produkovat v potřebném množství, tj. především cibule, mrkve a hlávkového zelí. Dodávky těchto tří druhů zeleniny v hodnotě 439,9 mil. Kč dosáhly 20 % celkového objemu dovezené zeleniny. Z jednotlivých druhů zeleniny se v roce 1998 proti roku 1997 zvýšil zejména dovoz cibule (o 34 %). Více než polovina dodávek pocházela z Polska a Nizozemska. V roce 1998 byl poměr vývozu čerstvé zeleniny k dovozu zeleniny 1,4 %. Celkově bylo z ČR vyvezeno 3,9 tis. t zeleniny v hodnotě 50,1 mil. Kč. Vysoce pasivní bilanci zahraničního obchodu s čerstvou zeleninou zhoršuje dále zahraniční obchod se zeleninou zpracovanou a zeleninovými výrobky. Dovezeno bylo 44,2 tis. t zpracované zeleniny v hodnotě 1 041,7 mil. Kč (bez ovocných a zeleninových šťáv). Vyvezeno bylo 20,4 tis. t zpracované zeleniny v hodnotě 512 mil. Kč. Při přepočtu na zeleninu čerstvou dosáhla celkem pasivní bilance objemu 297,1 tis. t v celkové hodnotě 4 034,3 mil. Kč. Podíl dovozu zeleniny na její spotřebě v roce 1998 činil 43,5 %.

Průměrná CZV zeleniny se v roce 1998 ve srovnání s rokem 1997 zvýšila o 3,6 %, spotřebitelská cena o 5,1 %. Roční spotřeba čerstvé zeleniny se podle odhadu Zelinářské unie Čech a Moravy v roce 1998

zvýšila o 3 kg/obyv. a dosáhla hodnoty 75,8 kg/obyv. Celková roční spotřeba zeleniny a zeleninových výrobků v přepočtu na zeleninu čerstvou dosáhla v roce 1997 podle odhadů VÚZE 81 kg/obyv.

Hlávkové zelí

Podzimní kruhárenské a skladovatelné zelí z přímých výsevů bylo poznamenáno suchem a část ploch musela být znovu oseta. Přesto bylo vlivem dešťů koncem léta a na podzim dosaženo u pozdního a skladovatelného zelí vysokých výnosů. Dovozy hlávkového zelí byly na podzim zanedbatelné a neovlivnily převís nabídky nad poptávkou na tuzemském trhu. Průměrná jednotková hodnota¹⁹ dovezeného hlávkového zelí se v roce 1998 zvýšila na 4,30 Kč/kg, tj. o 14 % ve srovnání s rokem 1997. Průměrná spotřebitelská cena hlávkového zelí bílého byla v roce 1998 ve srovnání s rokem 1997 vyšší o 7 % a činila 10,10 Kč/kg, zatímco cena zemědělských výrobků se o 4 % snížila na 3,50 Kč/kg.

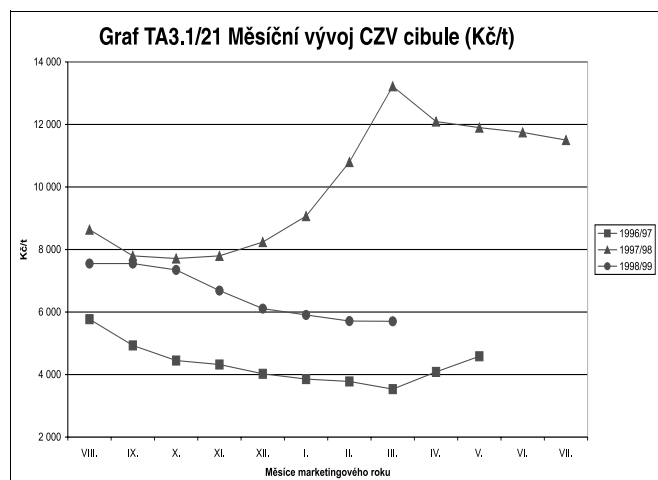
Pramen: ČSÚ - Indexy cen zemědělských výrobků
Zpracoval: I. Součková, V. Mottl (VÚZE)

Průměrná roční spotřeba čerstvého hlávkového zelí v roce 1998 byla podle odhadu Zelinářské unie Čech a Moravy 5,6 kg/obyv., tj. o 8 % více než v roce 1997.

Cibule

Intenzita pěstování cibule zůstala i v roce 1998 velmi nízká. Přezimování ozimé cibule bylo dobré. Výsevy jarní cibule byly postiženy suchem a později i krupobitím. Většina produkce cibule (75 - 80 %) byla sklizena před podzimními dešti. Celkově bylo v roce 1998 naskládáno cibule méně než v roce 1997 a rovněž její kvalita nebyla nejlepší. Odbyt tuzemské produkce byl ztížen vysokými dovozy cibule především z Polska. V období září až listopad kryl dovoz domácí spotřebu ze 65 - 70 %. Ve srovnání s rokem 1997 vzrostla v roce 1998 průměrná jednotková hodnota dovezené cibule na 9,70 Kč/kg, tj. o 60 %. Průměrná CZV cibule suché se zvýšila na 8,50 Kč/kg, tj. o 25 %, průměrná spotřebitelská cena vzrostla na 21,40 Kč/kg, tj. o 45 %.

¹⁹ Průměrná jednotková hodnota vyjadřuje podíl součtu deklarovaných hodnot a součtu deklarované hmotnosti.

Pramen: ČSÚ - Indexy cen zemědělských výrobků
Zpracoval: I. Součková, V. Mottl (VÚZE)

Roční spotřeba čerstvé cibule v roce 1998 činila podle odhadu Zelnářské unie Čech a Moravy 9 kg/obyv., což je proti roku 1997 více o 14 %.

3.1.2 Bilance základních živočišných komodit

Mléko

Světová produkce kravského mléka v roce 1998 se podle odhadu USDA dále zvýšila. Ve vybraných 33 zemích, které se na světové produkci podílejí 80 %, se očekává produkce 385 mil. t, tj. o 0,9 % více než v roce 1997. Dynamicky se vyvíjí produkce zejména v jihoamerických a asijských zemích. Zvýšená výroba mléka a pokles poptávky, na kterou má vliv nízký ekonomický růst ve většině vyspělých zemích a pokračující ruská a východoasijská finanční krize, se projevil snížením světové ceny mléka. Toto snížení bylo ve většině zemí doprovázeno meziročním růstem podpory výrobcům mléka. Odhad produkčních podpor (% OPP) u mléka se zvýšil např. v EU z 50 % v roce 1997 na 57 % v roce 1998, v Maďarsku ze 41 % na 53 % a v Polsku z 11 % na 22 %.

Také v ČR došlo k výraznému meziročnímu zvýšení podpory výrobců mléka z 29 % v roce 1997 na 44 % v roce 1998. V roce 1998 byl zaveden nový dotační titul k podpoře chovu dojců s užitkovostí nad 4 500 kg a nadále pokračoval vývoz přebytků mléka prostřednictvím SFTR.

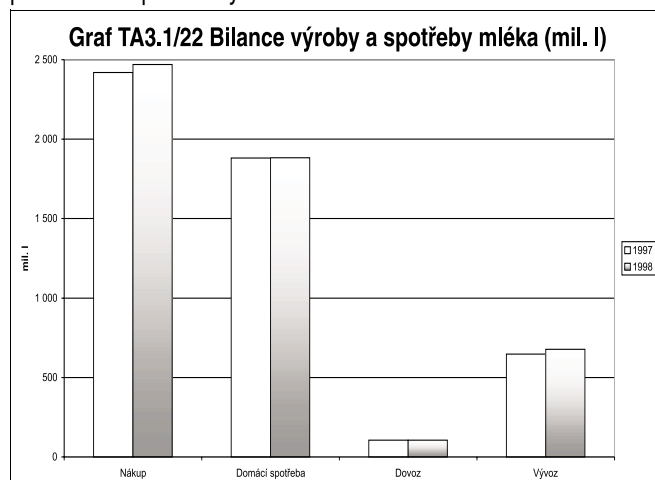
V ČR nadále dochází k poklesu stavů dojených krav při zvyšování jejich průměrné roční užitkovosti. Průměrné stavy krav s tržní produkcí mléka se snížily z 619,5 tis. ks v roce 1997 na 561,6 tis. ks v roce 1998, tj. o dalších 9,3 %. Ve srovnání s předchozími roky byl v roce 1998 zaznamenán výrazný nárůst průměrné roční užitkovosti ze 4 366 l mléka v roce 1997 na 4 837 l mléka, tzn. zvýšení o 10,8 %. Přes uvedené zvýšení, ve kterém sehrály pozitivní úlohu dotace na zvyšování užitkovosti dojců, zůstává průměrná roční užitkovost 12 % pod úrovní stejného ukazatele v EU. Razantní zvýšení průměrné roční užitkovosti naznačuje, že domácí stáda dojených krav nezaostávají geneticky. Vyšší využití genofondu však neumožňují uplatňované technologie se stále převládajícím vazným způsobem ustájení. Ekonomiku výroby mléka zatěžují relativně vysoké fixní a v mnoha podnicích i režijní náklady; výrobní náklady značného počtu výrobců převyšují dosahované realizační ceny mléka.

Spotřeba mléka v přepočtu na 1 obyvatele zůstala i v roce 1998 na relativně nízké úrovni. Např. v ČR spotřeba čerstvých mléčných výrobků představovala 81,6 kg/obyv./rok a sýrů 11,5 kg/obyv./rok. V EU tyto ukazatele dosahují hodnoty 104,6 kg/obyv./rok, resp. 15,9 kg/obyv./rok.

V roce 1998 bylo v ČR vyrobeno 2 716,3 mil. l mléka, tj. 0,7 % z celosvětové a 2,3 % z produkce EU. Ve srovnání s rokem 1997 se zvýšila tržnost mléka pro zpracování při zachování jeho kvality z 89,5 % na 90,9 %. Zvýšená užitkovost krav spolu se zvýšenou tržností mléka eliminovaly pokles stavů krav. K dalšímu zpracování

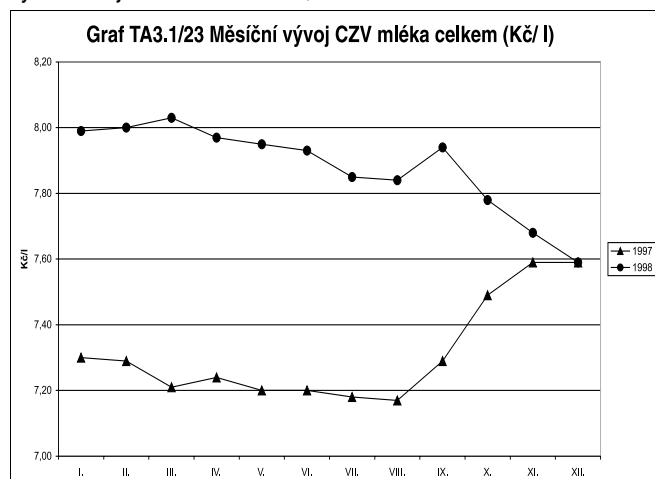
bylo nakoupeno 2 469,2 mil. l mléka, tj. o 2,1 % více než v předchozím roce. Při stagnaci domácí poptávky to znamenalo vyšší tlak na vývoz mlékárenských výrobků.

Celkem bylo vyvezeno mlékárenských výrobků v přepočtu na mléko 677,3 mil. l a dovezeno 106,2 mil. l. Při daných cenových relacích (koeficient nominální produkční podpory v roce 1998 činil 1,80) se vývoz přebytků mohl realizovat pouze s využitím vývozních subvencí v celkovém rozsahu 1 262,5 mil. Kč, z této částky bylo 38,6 mil. Kč použito na doplacení vývozu za rok 1997.

Pramen: Výsledky chovu skotu, prasat a drůbeže za 4. čtvrtletí, ČSÚ; Celní statistika; materiály VÚZE a MZe
Zpracoval: M. Abrahamová (VÚZE)

V důsledku opatření SFTR k podpoře vývozu se přes značné zvětšení rozdílu mezi nabídkou a domácí poptávkou průměrná cena zemědělských výrobců (CZV) v roce 1998 zvýšila ve srovnání s rokem 1997 o 10,2 %, tj. na 7,88 Kč/l mléka. Na zvýšení úhrady, a tím i celkové produkce, měly vliv také dotace na krávy s vyšší užitkovostí, které v přepočtu představovaly téměř 0,27 Kč na 1 ltr nakoupeného mléka. Tendence k vyššímu růstu CZV se projevila v průběhu prvních tří čtvrtletí roku 1998. V závěru roku byl vývoj cen ovlivněn situací na zahraničních trzích. Zhroucení obchodu s Ruskem vedlo k růstu světových zásob a ke zvýšenému tlaku na subvencování vývozu přebytků. Při omezených finančních možnostech SFTR však došlo ve čtvrtém čtvrtletí k poměrně rychlému snižování CZV mléka (až na úroveň stejného období roku 1997). Zvýšení průměrné CZV v roce 1998 se při současném poklesu světové ceny odrazilo ve zvýšení koeficientu nominální ochrany z 28 % v roce 1997 na 65 % v roce 1998. Tím se snížila konkurenceschopnost mlékárenských výrobků nejen na zahraničních, ale i na domácím trhu.

Pramen: SFTR 6-12, MZe
Zpracoval: M. Abrahamová (VÚZE)

Jatečný skot

Světová produkce hovězího masa vzrostla v roce 1998 téměř o 1 % a dosáhla 57,7 mil. t ž. hm. Poptávka po hovězím masu stagnovala z důvodu poklesu poptávky v asijských zemích. Důsledkem byl pokles cen hovězího masa. Podle odhadu např. v USA klesla cena v roce 1998 ve srovnání s rokem 1997 o 6 % a v Argentině o 8 %.

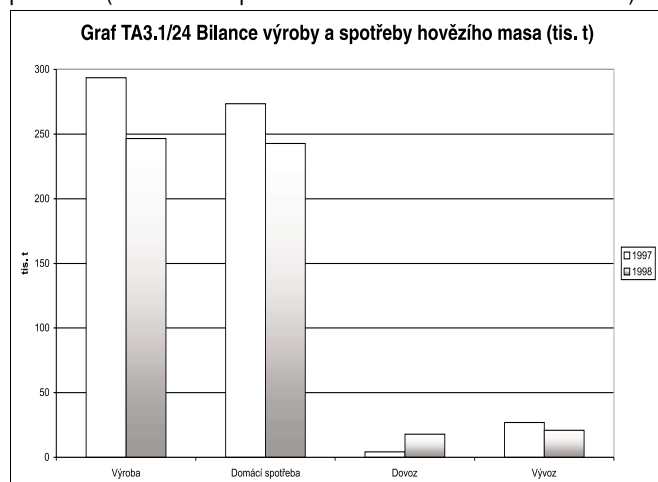
V EU poklesly meziročně stavy skotu o 2,7 % a produkce hovězího masa o 3 %. Nadále zůstávají problémy s odbytem a v důsledku značného omezení vývozu do Ruska přetrvávají vysoké zásoby (540 tis. t) převážně v intervenčních skladech. Pokles CZV jatečného skotu v EU byl doprovázen zvýšením podpory výrobců z 55 % na 62 % (měřeno ukazatelem % OPP).

Také v ČR došlo k meziročnímu zvýšení ukazatele odhadu podpory výrobců jatečného skotu z 12 % v roce 1997 na 16 % v roce 1998. Při daném vývoji domácích a světových cen a ochrany trhu se na tomto zvýšení podílely z větší části podpory ze strany spotřebitelů. V roce 1998 pokračovaly podpory chovu krav bez tržní produkce mléka. Při dané míře ochrany trhu (% OPP v roce 1998 činilo 19 %) a nižších světových cenách se otevřel prostor pro dovozy hovězího masa.

I přes podpory státu je chov skotu v ČR dlouhodobě ztrátový a nadále dochází k poklesu stavů skotu (meziročně o 89,7 tis. ks, tj. o 5,4 %) při mírném zvyšování počtu krav bez tržní produkce mléka s pastevním chovem (zvýšení ze 48,6 tis. ks v roce 1997 na 59 tis. ks v roce 1998 - podle soupisu ČSÚ). Ve struktuře genofondu převládají křížanky masných plemen. Celkový podíl pastevně chovaného skotu lze odhadovat na 22 %. Hlavní příčinou ekonomické nevýhodnosti chovu skotu jsou nízké průměrné denní přírůstky skotu ve výkrmu, výkrm býků dojných populací do vyšších porážkových hmotností a relativně vysoké fixní náklady výroby.

Poptávka po hovězím masu se nadále v letech 1997 a 1998 snižovala.

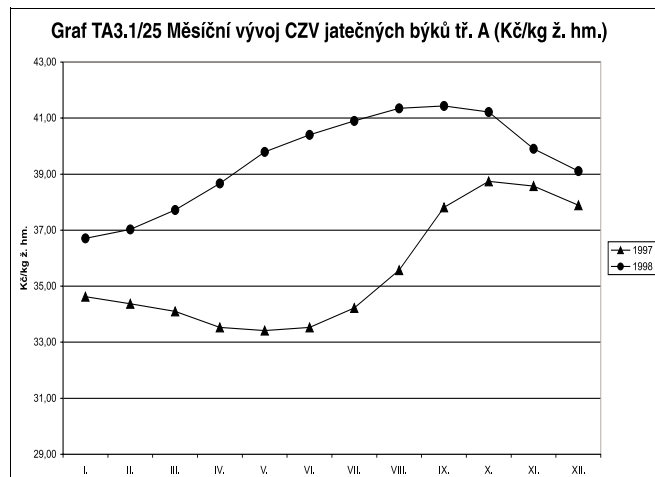
V důsledku poklesu stavů skotu se v roce 1998 meziročně snížila výroba jatečného skotu o 16 % na úroveň 246,6 tis. t ž. hm. Snížení nabídky se při daných cenových relacích a úrovni ochrany trhu odrazilo ve zvýšeném dovozu hovězího masa (celkem 17,8 tis. t ž. hm. včetně živého skotu, tj. více než čtyřnásobek ve srovnání s rokem 1997). Vývoz dosáhl celkové výše 20,8 tis. t ž. hm., tj. 8,4 % domácí produkce (realizoval se převážně v telatech a zástavovém skotu).

Pramen: Výsledky chovu skotu, prasat a drůbeže za 4. čtvrtletí, ČSÚ; Celní statistika; materiály VÚZE a MZe
Zpracoval: M. Abrahamová (VÚZE)

Při poklesu nabídky CZV jatečného skotu až do srpna 1998 rostly. Po srpnu 1998 a po poklesu cen v zemích EU došlo ke zvýšeným dovozům do ČR z EU, což mělo za následek stagnaci CZV v září - říjnu 1998 a jejich pokles koncem tohoto roku. Průměrná CZV jateč-

ného skotu tak v roce 1998 dosáhla úrovně 34,10 Kč/kg ž. hm., což představuje téměř 14% zvýšení proti roku 1997. Koefficient nominální ochrany vzrostl v letech 1997 - 1998 ze 2 % na 6 %. Cenová konkurenceschopnost jatečných býků na zahraničních i domácích trzích má klesající tendenci.

Pramen: ČSÚ - Index cen zemědělských výrobků
Zpracoval: M. Abrahamová (VÚZE)

Jatečná prasata

Světový trh vepřového masa byl v roce 1998 poznamenán mimořádně vysokou nabídkou a poklesem poptávky. Nabídka vzrostla z více důvodů, z nichž nejzávažnější je reakce výrobců na příznivé ceny v předchozích letech a také zapojení regionů, které byly v minulých letech postiženy morem prasat, do produkce. Celkový pokles poptávky byl způsoben zejména poklesem východoasijské a ruské poptávky v důsledku finančních krizí v těchto zemích. Za daných tržních podmínek značně poklesly ceny a příjmy výrobců prasat prakticky na celém světě. Proti roku 1997 došlo ke snížení světové ceny vepřového masa o 22 %.

V EU se meziročně zvýšily porážky jatečných prasat o 6,3 %, i když v některých produkčních oblastech EU vypukl v jarních měsících roku 1998 klasický mor prasat. Pokles importní poptávky v tradičních vývozních zemích EU (Rusko, Japonsko atd.) vedl k razantnímu snížení vývozu vepřového masa z EU do těchto zemí, na který EU reagovala opakovaným zvyšováním vývozních subvencí, včetně vývozu do ČR. Po negativní reakci ČR a jiných dotčených zemí se vývozní subvence EU v závěru roku snížily o 20 ECU/100 kg.

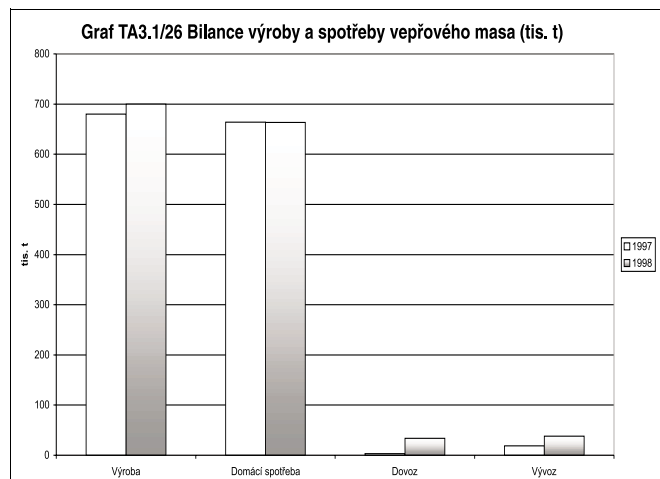
Podpora výroby jatečných prasat v ČR je tradičně velmi nízká. Ochrana domácího trhu ve výši 39,6 % byla z hlediska celosvětové nadprodukce a vysokých vývozních refundací v EU neúčinná (koefficient nominální produkční podpory v roce 1998 činil 0,92). Stát zasahuje podle situace na trhu prostřednictvím SFTR (subvencování části vývozu vepřového masa); koncem roku 1998 byly navíc výrobcům prasat poskytnuty kompenzace za mimořádně velký pokles cen (68 mil. Kč).

Ekonomika výroby jatečných prasat v ČR není uspokojivá. Hlavní příčinou je výše jednotkových nákladů, která je nepříznivě ovlivňována nízkou užitkovostí ve srovnání s vyspělými zeměmi, tzn. nízkým počtem odchovaných selat od prasnice za rok, nižší úrovní průměrných denních přírůstků a nepříznivými konverzními relacemi u krmiv.

Spotřeba vepřového masa na obyvatele je v ČR tradičně dosti vysoká, s relativně velkou cenovou pružností poptávky.

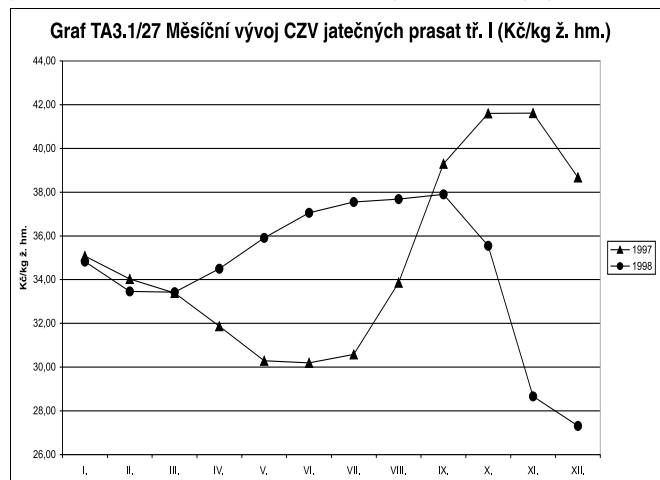
V důsledku neuspokojivé ekonomiky výroby, zvyšování dovozů a zvyšování počtu ročně odchovaných selat na prasnici poklesly v ČR stavy prasat v roce 1998 o 142,9 tis. ks, tj. o 3,6 %. Stavy prasníc se snížily o 10,8 tis. ks, tj. o 3,5 %. Ke snížení stavů prasat došlo

ve 4. čtvrtletí 1998, stavy prasnic se snižovaly rovnoměrně v průběhu celého roku. Ve srovnání s rokem 1997 se celková výroba vepřového masa snížila o 1 %. Celkem bylo v roce 1998 vyrobeno 669,9 tis. t vepřového masa v ž. hm., z toho v podobě samozásobení 90 tis. t ž. hm., tj. 13,4 % celkové výroby. Do ČR bylo dovezeno 33,7 tis. t ž. hm., tzn. 5,1 % domácí spotřeby. Rozhodující část dovozu se přitom uskutečnila po srpnu 1998 z EU v důsledku vysokých vývozních subvencí EU. Dovoz byl proti roku 1997 desetinásobný. Vývoz v roce 1998 dosáhl úrovně 37,9 tis. t ž. hm., tj. dvojnásobek proti roku 1997. Pro vývoz masa i selat byly příznivé podmínky zejména v první polovině roku 1998.

Pramen: Výsledky chovu skotu, prasat a drůbeže za 4. čtvrtletí, ČSÚ; Celní statistika; materiály VÚZE a MŽE
Zpracoval: M. Abrahamová (VÚZE)

Vývoj CZV jatečných prasat až do září 1998 (zejména v období březen - září) byl pro výrobce poměrně příznivý. Na výrazný pokles CZV po září 1998 měly rozhodující vliv levné a subvencované dovozy vepřového masa. Průměrná CZV dosáhla v roce 1998 výše 34,49 Kč/kg ž. hm., tj. 98 % ceny roku 1997. Značný pokles cen koncem roku 1998 výrazně zhoršil ekonomickou situaci výrobců. Snížení CZV se však v roce 1998 plně nepromítlo ani do navazujících článků potravinového řetězce, ani do zvýšení spotřebitelské poptávky.

Pramen: ČSÚ - Index cen zemědělských výrobců
Zpracoval: M. Abrahamová (VÚZE)

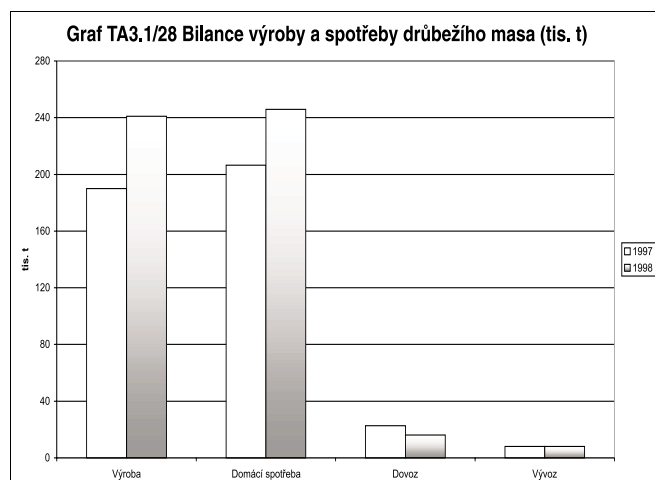
Jatečná drůbež

V důsledku růstu poptávky a příznivých cen se světová produkce a spotřeba drůbežího masa neustále zvyšuje. Ceny na světových trzích dosáhly podle zdrojů OECD v roce 1998 výše 1 USD/kg ž. hm.,

tzn. ve srovnání s rokem 1997 zvýšení o 7 %. Růst výroby je patrný i v EU, kde se meziročně výroba zvýšila o 1,7 % (Agra-Europe).

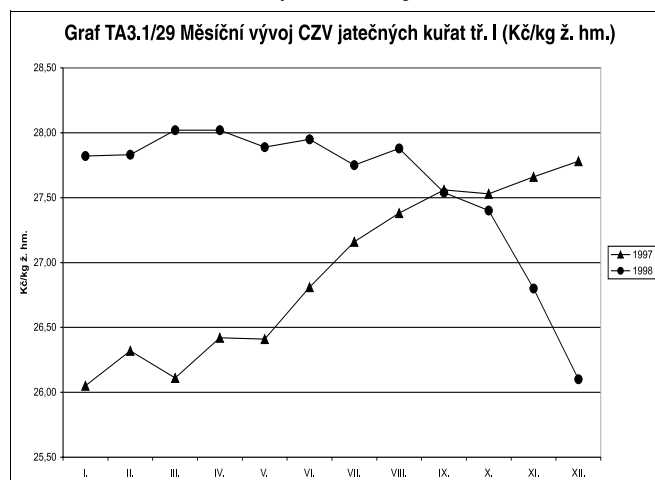
V souladu s celosvětovými trendy se zvyšuje výroba a spotřeba drůbežího masa i v ČR. V přepočtu na obyvatele v roce 1998 dosáhla 17,9 kg (celosvětový průměr je odhadován na 23,1 kg). Růst domácí spotřeby je ovlivněn postupnou změnou stravovacích zvyklostí spotřebitelů a příznivými cenovými relacemi ve srovnání s ostatními druhy mas; spotřeba drůbežího masa je vysoce citlivá na vývoj cen tohoto masa a na relace jeho ceny zejména k cenám vepřového masa.

Výroba jatečné drůbeže vzrostla v roce 1998 na 240,9 tis. t ž. hm., tj. o 26,8 % více proti roku 1997. V podobě samozásobení se realizovalo zhruba 20 tis. t ž. hm., tj. 8,3 % z celkové produkce. Vysoká domácí nabídka za příznivé ceny se projevila ve snížení dovozů o 6,5 tis. t ž. hm. ve srovnání s rokem 1997. Domácí spotřeba meziročně vzrostla o 19,1 %. Vývoz zůstal v roce 1998 na úrovni roku 1997.

Pramen: Výsledky chovu skotu, prasat a drůbeže za 4. čtvrtletí, ČSÚ; Celní statistika; materiály VÚZE a MŽE
Zpracoval: M. Abrahamová (VÚZE)

Vyšší poptávka po drůbežím mase zejména v prvním pololetí 1998 měla příznivý vliv na vývoj CZV. Z podobných příčin jako u jatečných prasat a v návaznosti na pokles cen výrobců jatečných prasat došlo po srpnu 1998 k poklesu cen výrobců drůbeže. Průměrná CZV kuřat za rok 1998 dosáhla hodnoty 27,63 Kč/kg ž. hm.

Pramen: ČSÚ - Index cen zemědělských výrobců
Zpracoval: M. Abrahamová (VÚZE)

3.2 Cenový vývoj na agrárním trhu

Vývoj souhrnných cenových indexů v ČR vykazuje v dlouhodobé časové řadě obdobné tendence jako v EU, i když na zcela jiné úrovni. Rozevírání "cenových nůžek" mezi cenami zemědělských výrobců (CZV) a cenami vstupů (CV) bylo v EU za léta 1993 - 1997 charakterizováno růstem na úrovni +6,9 procentních bodů u CZV a +8,6 procentních bodů u CV, zatímco v ČR to bylo +27,1 procentních bodů u CZV a +37,5 procentních bodů u CV.

3.2.1 Vývoj souhrnných cenových indexů

Výrazný pokles výkonnosti hospodářství ČR v roce 1998 se již druhým rokem odrazil v útlumu domácí poptávky, včetně poptávky po potravinách. Pokles domácí poptávky se projevil ve zpomaleném růstu nebo dokonce v poklesu cen ve sledovaných článcích potravinového řetězce.

TA3.2/01 - Meziroční souhrnné cenové indexy

Ukazatel	1997/96	1998/97
Ceny zemědělských výrobců	102,9	102,3
Ceny průmyslových výrobců potravin a nápojů	107,3	105,5
Spotřebitelské ceny potravin a nápojů	104,6	104,6
Ceny vstupů do zemědělství	110,7	98,2

Pramen: ČSÚ - Ceny zemědělských výrobců, ceny průmyslových výrobců a spotřebitelské ceny potravinářského zboží;
Index cen průmyslových výrobců; Index cen dodávek výrobků a služeb do zemědělství
Zpracoval: F. Vaniček (VÚZE), odbor 3110 ČSÚ

Vývoj cen v roce 1998 byl ve srovnání s rokem 1997 charakteristický především:

- udržení relativně nízkého tempa vývoje spotřebitelských cen potravin a nápojů (+4,6 % v roce 1998 i v roce 1997), které však na rozdíl od minulého roku nezabránilo růstu průměrné míry inflace (v roce 1998 nejvyšší hodnota za posledních 5 let 10,7 %);
- dalším zpomalením dynamiky růstu cen průmyslových výrobců potravin a nápojů (+5,5 % v roce 1998, +7,3 % v roce 1997) při výrazné oborové diferenciaci;
- tradičně pomalým růstem cen zemědělských výrobců (+2,3 % v roce 1998, +2,9 % v roce 1997);
- poklesem cen vstupů do zemědělství, a to poprvé od liberalizace cen v roce 1991 (-1,8 % v roce 1998, ve srovnání s +10,7 % v roce 1997).

Mírné uzavírání "cenových nůžek" mezi CV do zemědělství a CZV bylo ovlivněno především výrazným snížením cen PHM (-16,0 %), cen průmyslových hnojiv (-10,5 %), ale i poklesem cen průmyslových krmiv (-5,6 %), který je odrazem snižujících se cen za suroviny na jejich výrobu, zejména za obilí.

3.2.2 Vývoj cen zemědělských výrobců

V roce 1998 pokračoval relativně nepříznivý vývoj cen rostlinných výrobků. Naopak mírnou konjunkturu, i přes problémy s vepřovým masem v závěru roku 1998, zaznamenaly ceny živočišných výrobků.

TA3.2/02 - Meziroční indexy cen rostlinných výrobků

Ukazatel	1997/96	1998/97
Rostlinné výrobky celkem	103,3	94,6
z toho - obiloviny	113,3	88,7
- luštěniny	108,1	99,0
- olejniny	110,1	104,1
- brambory celkem	72,7	134,6
- cukrovka technická	91,1	93,8
- ovoce	81,2	95,4
- zelenina	112,5	103,6

Pramen: ČSÚ - Ceny zemědělských výrobců, ceny průmyslových výrobců a spotřebitelské ceny potravinářského zboží
Zpracoval: F. Vaniček (VÚZE)

Rozhodující vliv na snížení meziročního indexu cen rostlinných výrobků (poprvé od roku 1994) měl především pokles cen obilí na světových trzích, který výrazně ovlivnil podmínky odbytu i našich výrobců. Přispěl k tomu i pokles cen cukrovky technické, odrážející obtížnou situaci s odbytem cukru na světovém i domácím trhu, a také pokles cen ovoce (zejména jablek, ořechů vlašských) a vinných hroznů. Na druhé straně dezinformační kampaň o údajném nedostatku brambor na vnitřním trhu v první polovině roku 1998 způsobila výrazný růst jejich cen.

TA3.2/03 - Meziroční indexy cen živočišných výrobků

Ukazatel	1997/96	1998/97
Živočišné výrobky celkem	102,7	105,7
z toho - mléko	103,8	109,6
- jatečný skot	96,4	112,5
- jatečná prasata	98,6	102,3
- drůbež	112,3	103,9
- vejce	115,1	93,6

Pramen: ČSÚ - Ceny zemědělských výrobců, ceny průmyslových výrobců a spotřebitelské ceny potravinářského zboží
Zpracoval: F. Vaniček (VÚZE)

Ceny živočišných výrobků se v průměru roku 1998 vyvíjely pro zemědělské producenty (s výjimkou cen vajec a drůbeže) příznivěji než v roce předchozím. Problémy začaly vznikat až v závěru roku v souvislosti se zvýšeným dovozem levného vepřového masa, který sebou strhl i cenu masa drůbežního.

3.2.3 Vývoj cenových indexů ve výrobních vertikálách

Na rozdíl od minulých let, kdy docházelo k postupnému sblížování indexů cen ve výrobních vertikálách, výraznější růst cen živočišných výrobků a pokles cen rostlinných výrobků v roce 1998 založil tendence k rozevírání "cenových nůžek" mezi CZV a cenami průmyslových výrobců (CPV), resp. spotřebitelskými cenami (SC) (Tabulka A3.2/05).

U mlýnských, pekárenských a těstářenských výrobků, stejně jako u cukru, cukrovinek a cukrárenských výrobků se CPV a SC zvyšovaly. Naopak CZV obilí a cukrovky klesly pod úroveň roku 1997. Příčiny nutno spatřovat v problémech s odbytem zemědělských surovin, především v důsledku nepříznivého vývoje cen na světových trzích.

U živočišných výrobků, zejména u masa, příliv levného zboží ze zahraničí v závěru roku udržel průměrné CPV a SC na relativně nízké úrovni. Průměrné ceny zemědělských výrobců jatečných zvířat byly naopak vyšší v důsledku relativně nízké nabídky masa v prvních dvou třetinách roku. Rovněž CZV mléka se v důsledku státních zásahů na trhu (exportní subvence) zvyšovaly rychleji než CPV a zejména SC mléka a mlékářenských výrobků. Závěr roku však přinesl u komodit živočišného původu všeobecnou depresi cen zemědělských výrobků, která se však nestačila promítnout do poklesu zejména některých SC.

3.2.4 Podíl ceny zemědělské suroviny na cenách finálních výrobků

Podíly cen zemědělských výrobců²⁰ na spotřebitelské ceně u vybraných reprezentantů potravinářských výrobků shrnuje následující tabulka.

²⁰ Podíl cen zemědělských výrobců na spotřebitelské ceně byl propočten pro stejné vybrané reprezentanty a podle stejné metodiky jako v předcházejících Zprávách o stavu zemědělství ČR.

TA3.2/04 - Podíl ceny zemědělských výrobců na spotřebitelské ceně (%)

Výrobek	1997	1998
Vepřové půlky se sádlem	65,5	54,8
Hovězí čtvrtě	68,3	67,2
Máslo čerstvé	63,1	63,3
Tvaroh konzumní měkký	60,8	61,4
Eidam cihla	64,7	64,8
Pasterované polotučné mléko	51,7	43,7
Kuře kuchaň	58,7	56,2
Kachna kuchaň	50,1	48,3
Vejce čerstvá tříděná	69,7	68,0
Kapr	49,7	38,0
Brambory pozdní	39,6	45,1
Brambory rané	39,2	39,4
Cibule	40,6	38,5
Karotka	34,3	28,4
Jablka	26,5	34,0
Cukr krystal	34,0	28,0
Ztužený pokrmový tuk	19,5	17,5
Pšeničné mouky a krupice	44,0	50,8
Vino bílé stolní	36,0	38,3

Pramen: Propočty VÚZE

Zpracoval: O. Štiková, H. Sekavová, H. Baudisová (VÚZE)

U více než poloviny vybraných reprezentantů (převážně živočišného původu) došlo v roce 1998 ke snížení podílu cen zemědělských výrobců na spotřebitelské ceně. Nejvyšší snížení bylo zaznamenáno u vepřového masa a polotučného mléka, dále u cukru a karotky. K mírnému snížení došlo i u ostatních druhů mas (hovězí maso, kuře, kachna), dále u vajec, cibule a ztuženého pokrmového tuku.

Snížení podílu cen zemědělských výrobců na spotřebitelských cenách v roce 1998 bylo ovlivněno:

- růstem spotřebitelských cen při současném poklesu cen zemědělských výrobců (vepřové maso, kapr, karotka a cukr);
- růstem obou typů těchto cen při vyšším nárůstu cen spotřebitelských (hovězí maso, mléko polotučné pasterované, kuře, kachna, cibule a ztužený pokrmový tuk);
- poklesem obou typů těchto cen při vyšším poklesu cen zemědělských výrobců (vejce).

Podíl ceny zemědělských výrobců na spotřebitelských cenách u másla, eidamu a raných brambor byl v roce 1998 zhruba na úrovni podílu roku 1997.

U tvarohu, jablek, mouky, bílého vína a pozdních brambor došlo v roce 1998 ke zvýšení podílu cen zemědělských výrobců na spotřebitelské ceně. Tento vývoj byl ovlivněn:

- zvýšením obou typů cen s tím, že výrazněji rostly ceny zemědělských výrobců (především pozdní brambory, dále tvaroh a bílé stolní víno);
- poklesem spotřebitelských cen při současném růstu cen zemědělských výrobců (jablka a pšeničná mouka a krupice).

Obecně platí, že k nejvyššímu meziročnímu snížení podílu CZV na SC dochází v případě růstu SC a poklesu CZV. Naopak nejvyšší zvýšení podílu CZV je při poklesu SC a současném růstu CZV.

3.3 Trh, spotřeba a kvalita potravin**3.3.1 Potravinářský obchod a spotřebitelé**

Změny ve struktuře maloobchodní sítě v ČR (nástup supermarketů, tj. prodejen se 4 - 18 pokladnami, a hypermarketů, tj. prodejen s více než 18 pokladnami) byly spotřebiteli pozitivně přijaty²¹. Nejvíce domácností dosud realizuje největší část svých nákupů v malých samoobsluhách, tj. v prodejnách s méně než 4 pokladnami (podíl

těchto domácností stále klesá: 59 % v roce 1991, 52 % v roce 1997 a 44 % v roce 1998). Zvýšila se obliba supermarketů, v roce 1998 je uvádělo jako hlavní místo nákupu 31 % domácností, což se blíží situaci v zemích západní Evropy (v průměru 37 %). Podíl hypermarketů představoval hlavní nákupní místo pro více než 3 % domácností²². V zemích EU představuje hypermarket hlavní místo nákupu pro více než pětinu domácností. Je reálné očekávat, že jejich význam a uplatnění na našem trhu ještě podstatně vzroste.

Při hodnocení prodejen z hlediska cenové úrovně (systémem školních známek) se nejlépe hodnoceným řetězcem stala Hypernova (1,54), následuje Kaufland (1,59) a Penny Market (1,61). Nejhorší hodnocenými prodejnami (s hodnotami přes 2,7) jsou Jednota, Prior a Julius Meinl. Z hlediska šíře sortimentu byly nejlépe hodnoceny Hypernova (1,26) a Globus (1,29). Na třetím místě Kaufland (1,45), dále Makro (Cash & Carry) se známkou 1,48. Další místa obsadily Terno, Delvita, Interspar a Tesco (rozmezí 1,51 - 1,57). Při hodnocení kvality prostředí byly nejmenší rozdíly. Kladně byly hodnoceny opětovně Hypernova (1,48) a Globus (1,50). Hodnocením okolo 1,65 jsou charakterizovány prodejny Tesco, Delvita, Interspar a Kaufland.

Nejvyšší spokojenost zákazníků s nákupními podmínkami je u prodejní doby, šíře sortimentu a v úrovni prostředí, vysoká je i míra spokojenosti se zastoupením českých výrobků (37,9 % velmi spokojeno a 52,0 % spíše spokojeno). Nejnižší úroveň spokojenosti je s cenami. Většinu potravinářského sortimentu (cukrovinky, mléčné výrobky, nealkoholické nápoje, pečivo apod.) nakupují spotřebitelé v malých samoobsluhách následovaných supermarkety. Při nákupu čerstvého masa, lahůdek a zeleniny jsou preferovány specializované prodejny.

Podle tzv. zákaznických vlastností jsou definovány čtyři typy zákazníků. Převažuje typ zákazníka (42 %), který při nákupu kalkuluje jak s cenou, tak i kvalitou zboží, plánuje nákupy, udržuje si přehled o výdajích, preferuje supermarkety, hypermarkety, diskontní prodejny (tj. prodejny s omezeným rozsahem nabídky čerstvého zboží a prodejem z velkoobchodního balení a palet). Dalším typem jsou zákazníci (23 %), pro které je důležitá především cena, reklama je nezajímá, nehledí na kvalitu, dávají přednost častějším nákupům v malých prodejnách; většinou jde o zákazníky z venkova, v důchodovém věku. Dalším typem je zákazník (18 %), který má v oblíbě reklamu, spontánně nakupuje, ale všímá si ceny, preferuje supermarkety a hypermarkety, je podprůměrně solventní (nejčastěji mladí lidé). Posledním typem jsou zákazníci (17 %), kteří nehledí na peněžní výdaje, orientují se na dražší a kvalitní zboží, nakupují značkové výrobky, sortiment a prostředí prodejny je pro ně důležitější než ceny (nejčastěji jde o podnikatele, občany svobodného povolání, spotřebitele s vysokým příjmem).

Výběr prodejny je podmíněn řadou faktorů jak objektivních (struktura obchodní sítě v okolí bydliště), tak subjektivních (sociální a ekonomické postavení). Nejdůležitějším faktorem při nakupování je kvalita zboží (především pro mladé lidi, Pražany, obyvatele jižních a západních Čech), její význam byl hodnocen průměrnou (školní) známkou 1,30. Na druhém místě je cenová úroveň zboží (známka 1,42), na třetím zřetelně označení cen (známka 1,56), jehož význam roste s klesající kvalitací respondentů.

Zejména velké řetězce se snaží ovlivnit volbu nákupního místa také pomocí letákových kampaní (v současné době je dostává 88 % českých domácností). Obdobím nejvyšší účinnosti letákových kampaní byl rok 1997, přesto jsou stále téměř dvě třetiny obyvatel, kteří letákům věnují pozornost. Podle letáků nakupují více ženy než muži. Nejlépe byly distribuovány (a domácnostmi zaregistrovány) letáky řetězce Delvita (14 %), dále Billa (13 %), Mana (11 %) a Penny Market (10 %). Růst míry zaznamenání letáků domácnostmi je pře-

²¹ Shopping monitor 98, Společný projekt firem INCOMA Praha a GfK Praha.²² Velká část hypermarketů byla přitom zprovozněna až po dokončení citovaného průzkumu.

devším u progresivních typů prodejen, které v současné době dobývají náš maloobchodní trh - Globus, Interspar, Hypernova, Makro, Tesco a další.

3.3.2 Vývoj spotřebitelských cen

Vývoj cen spotřebního zboží a služeb v roce 1998 byl ovlivněn výrazným zvýšením cen v lednu a poklesem cenové hladiny na konci roku. Prudký růst cen na počátku roku byl způsoben především administrativními opatřeními, zejména zvýšením DPH u uhlí, elektřiny, zemního plynu, zvýšením regulovaných cen tepla, vodného a stočného, jízdného v městské hromadné dopravě a úpravami spotřebních daní u alkoholických nápojů, tabákových výrobků a pohonných hmot.

Vysoký růst spotřebitelských cen zboží a služeb byl výrazně přibrzděn mírným meziročním nárůstem cen potravin. Mírné zvýšení cen potravin v roce 1998 bylo výsledkem působení řady vnějších i domácích vlivů. Mezi nejdůležitější patří: celkově nízké světové ceny agrárních výrobků, pokles světových cen jižního ovoce a obilovin, dovozní příznivý vývoj kurzu koruny, subvencovaný dovoz vepřového masa ze zemí EU, pokles cen ovoce mírného pásma, příznivá tuzemská sklizeň (obilovin, brambor), nižší kupní síla obyvatelstva ve 2. pololetí 1998 (v porovnání se stejným obdobím roku 1997), pokračující expanze hypermarketů a s tím spojená větší konkurence na trhu.

Úroveň spotřebitelských cen zboží a služeb se v roce 1998 zvýšila v porovnání s rokem 1997 o 10,7 %, což je nejvyšší nárůst za posledních pět let.

TA3.3/01 - Meziroční indexy spotřebitelských cen zboží a služeb

Skupina	1997/96	1998/97
Zboží a služby celkem	108,5	110,7
v tom - potraviny, nápoje, tabák	104,8	105,4
- odívání	108,8	106,2
- bydlení	118,7	130,2
- zařízení a provoz domácnosti	105,3	106,0
- zdravotnictví	105,1	104,3
- doprava	109,2	107,5
- volný čas	106,9	106,8
- vzdělání	110,0	115,7
- veřejné stravování a ubytování	106,6	108,9
- ostatní zboží a služby	108,6	107,4

Pramen: ČSÚ - Indexy spotřebitelských cen, 1997 - 1999
Zpracoval: I. Mrháková (VÚZE)

Do celkového vývoje cen se výrazně promítl (podobně jako v roce 1997) růst nákladů spojených s bydlením, dále rostly ceny ve skupinách vzdělávání, veřejné stravování a ubytování a spoje. V porovnání s meziročním růstem v roce 1997 se zpomalila dynamika růstu cen odívání, dopravy, ostatního zboží a služeb a cen ve zdravotnictví.

TA3.3/02 - Meziroční indexy spotřebitelských cen potravinářského zboží

Potravinová skupina	1997/96	1998/97
Potraviny	104,4	104,5
v tom - maso a masné výrobky	103,3	103,3
- ryby a rybí výrobky	112,3	113,1
- mléko, mléčné výrobky, vejce	105,4	105,9
- oleje a tuky	104,0	105,8
- mlýnské, pekárenské a těstářenské výrobky	111,4	100,8
- cukr, cukrovinky a ostatní potraviny	100,1	108,7
- brambory a bramborové výrobky	84,1	114,7
- ovoce a ovocné výrobky	103,8	99,5
- zelenina a zeleninové výrobky	103,1	105,1
Nápoje	105,9	105,8
v tom - nealkoholické nápoje	104,1	100,9
- alkoholické nápoje	106,2	106,7

Pramen: ČSÚ - Ceny zemědělských výrobců, průmyslových výrobců a spotřebitelské ceny potravinářského zboží, 1997-99
Zpracoval: I. Mrháková (VÚZE)

Vývoj úhrnné cenové hladiny významně utlumila (vzhledem ke své značné váze ve spotřebním koši) skupina potraviny, nápoje, tabák. Spotřebitelské ceny této skupiny se mezi roky 1998 a 1997 zvýšily o 5,4 % a rostly přibližně polovičním tempem v porovnání s celkovým růstem cen. Dynamika růstu cen potravin i nápojů byla zhruba stejná jako v roce 1997; ceny potravin stouply o 4,5 % a ceny nápojů o 5,8 %.

Z jednotlivých potravinových skupin vykazovaly nejvyšší nárůst spotřebitelské ceny (14,7 %) brambor a bramborových výrobků. Obdobný trend cenového vývoje jako u brambor byl zaznamenán u skupiny cukr, cukrovinky a ostatní potraviny. Zatímco v uplynulých dvou letech se cenový index této agregované komodity téměř neměnil, v roce 1998 došlo k jeho zvýšení téměř o 9 %. Stejně jako v roce 1997 značně vzrostly ceny ryb a rybích výrobků. Indexy růstu spotřebitelských cen skupin mléko, mléčné výrobky a vejce, oleje a tuky i zelenina a zeleninové výrobky se pohybovaly mírně nad hodnotou průměrného zvýšení cen potravin a dosahovaly přibližně shodné úrovně (105,1 - 105,9). Uvnitř skupiny mléko, mléčné výrobky, vejce již tradičně význačně vzrostly ceny konzervovaného mléka a sýrů. Podstatně rychlejší růst než v roce 1997 zaznamenaly SC konzumního mléka.

Nižší než průměrné tempo růstu cen za potraviny celkem vykazovaly pouze skupiny maso a masné výrobky a mlýnské, pekárenské a těstářenské výrobky. Dynamika růstu cen masa a masných výrobků bylo totožná jako v roce 1997, změnil se však cenový vývoj v rámci skupiny. Zatímco v roce 1997 rostly ceny výsekových mas hovězího a vepřového velmi pozvolna, v roce 1998 se zvýšila cena hovězího masa o 7,5 %, naopak cena vepřového výsekového masa (v důsledku dovozu dotovaného vepřového masa) se mírně snížila. Ceny kuřat rostly zhruba stejně rychle jako ceny hovězího masa. Po vysokém růstu v předcházejících dvou letech se stabilizovala průměrná cena mlýnsko-pekárenských výrobků. Vývoj cen uvnitř skupiny byl diferencovaný. Zatímco cena mouky znatelně klesla (asi o 8 %), cena pečiva jemného, cukrářského a trvanlivého se zvýšila téměř o 6 %.

Jedinou potravinovou skupinou, u které došlo ke snížení ceny, bylo ovoce a ovocné výrobky. Ceny čerstvého ovoce mírného pásma se snižovaly rychleji než ceny jižního ovoce, ceny ovocných výrobků nadále rostly.

Podrobnější údaje o vývoji cen jednotlivých potravin jsou uvedeny v tabulce A3.3/01.

Z uvedené analýzy lze vyvodit, že u řady potravin, u nichž byl v předcházejících dvou letech zaznamenán pokles nebo stagnace cenové hladiny (brambory, cukr, káva), došlo v roce 1998 k výraznějšímu růstu cen. Naopak u potravin, jejichž cena v minulých dvou letech značně stoupla (mouka, chléb, běžné pečivo, vejce a vaječné výrobky), došlo v roce 1998 ke snížení cenové úrovně. Spotřebitelské ceny jednotlivých potravin se přizpůsobovaly vývoji spotřebitelské poptávky. Koupěschopná poptávka obyvatelstva, především vývoj příjmů a vývoj SC zboží a služeb (zejména cen nezbytných potřeb), do značné míry ovlivňuje odbytvé výrobků. Příliš vysoké ceny jednotlivých potravin (vzhledem k celkové cenové hladině, kterou spotřebitelé vnímají intenzivněji než cenu konkrétní potraviny) mohou znamenat i výrazné snížení poptávky. Z hlediska marketingového rozhodování výrobce i prodejce to znamená nutnost cenového snížení (případně stagnace cen). Naopak u potravin s relativně nízkými cenami dochází ke zvýšení poptávky a SC se ze stejného důvodu (marketing) může zvýšit do té míry, aby nedocházelo k odbytovým potížím.

3.3.3 Vývoj spotřeby potravin

V roce 1998 (odhad VÚZE) byl ve struktuře spotřeby potravin zaznamenán poněkud jiný vývoj než v předchozím roce. Spotřeba některých základních potravinových skupin (maso a masné výrobky, mléko a mléčné výrobky) se mírně zvýšila (o necelé 1 %). Uvnitř

potravinové skupiny maso a masné výrobky došlo k obdobným trendům vývoje spotřeby jako v roce 1997, tj. opět se poměrně značně snížila spotřeba hovězího a mírně i vepřového masa a naopak výrazně vzrostla spotřeba drůbeže.

Spotřeba masa celkem byla v ČR (Tabulka TA3.3/03) nižší než v EU²³ (v EU průměrná hodnota 87,9 kg bez vnitřnosti), zejména spotřeba drůbeže (v EU průměr 20,7 kg), ale i hovězího masa (18,8 kg). Totéž platí o spotřebě mléka a mléčných výrobků, především sýrů. Spotřeba mléka konzumního a ostatních mléčných výrobků dosahovala v roce 1997 v ČR hodnoty 81,6 kg (v EU dosahuje spotřeba obdobného ukazatele, tj. čerstvých mléčných výrobků, hodnoty 104,6 kg). Spotřeba sýrů (včetně tvarohů) dosahovala v ČR výše 11,5 kg (v EU byla spotřeba 15,9 kg).

Stejně jako v roce 1997 došlo v ČR ke snížení spotřeby jižního ovoce, obilovin, másla a sádla a opět se zvýšila spotřeba vajec, zeleniny, rostlinných jedlých tuků a olejů. Na rozdíl od roku 1997 se zvýšila spotřeba ovoce mírného pásma, ale snížila se spotřeba ryb a cukru. Změny ve struktuře spotřeby ovoce (jižního a mírného pásma) jsou pravděpodobně dány relacemi ve spotřebitelských cenách těchto skupin potravin (snížení ceny ovoce mírného pásma bylo výraznější než u ovoce jižního). Přitom u obou skupin ovoce existuje velmi dobrá celoroční nabídka, takže některé další faktory dříve působící na poptávku ztrácejí na významu. Stále pokračuje trend zvyšování spotřeby rostlinných jedlých tuků a olejů na úkor snižování spotřeby tuků živočišných, což je odrazem jak výhodného vývoje cen rostlinných jedlých tuků a olejů, tak i masivní reklamy, ale i zdravotní osvěty. U spotřeby vajec se projevil cenový pokles, přičemž je však nutno vzít v úvahu vysokou naturální spotřebu (samozásobení).

Z hlediska mezinárodního srovnání je pro ČR typická neobyčejně vysoká spotřeba vajec (průměr EU 15 představuje 12,5 kg, tj. 225 ks). Přes pokles v posledních letech je stále ještě vysoká spotřeba obilovin (v EU 12 průměr 84,9 kg). Naopak ve srovnání se státy EU je velmi nízká spotřeba ovoce a zeleniny. V roce 1997 se v ČR spotřebovalo 15,4 kg citrusového ovoce bez džusů, zatímco v EU se spotřeba ovoce mírného pásma pohybovala okolo 65 kg, spotřeba citrusového ovoce byla přibližně 34 kg a zeleniny zhruba 118 kg.

Přesto, že spotřebitelské ceny potravin se vyvíjely proti úhrnu za zboží a služby celkem příznivě, nedošlo k výraznějšímu zvýšení spotřeby, naopak celková hmotná spotřeba se velmi mírně snížila (podle předběžného odhadu změny spotřeby vyjádřené hodnotově). Příčinou tohoto vývoje byla pravděpodobně (tak jako v roce 1997) stagnace či pokles reálných příjmů, výrazný růst cen některých dalších nezbytných potřeb (především bydlení) a celkově nepříznivý vývoj ekonomiky.

TA3.3/03 - Spotřeba potravin v ČR (kg/obyv./rok)

Potravinová skupina	1997	1998 ¹⁾	Meziroční index
Maso celkem v hodnotě na kosti	81,5	82,2	100,9
v tom - hovězí	16,1	14,3	88,8
- telecí	0,3	0,3	100,0
- vepřové	45,8	45,7	99,8
- drůbež	15,3	17,9	117,0
- ostatní	4,0	4,0	100,0
Ryby celkem	5,5	5,3	96,4
Mléko a mléčné výrobky v hodnotě mléka bez másla	195,2	197,0	100,9
Vejce (ks/obyv./rok)	311	319	102,6
Máslo	4,1	4,0	97,6
Sádlo	5,1	5,0	98,0
Rostlinné tuky a oleje	16,2	16,6	102,5
Cukr rafinovaný celkem	39,1	36,5	93,4
Obiloviny celkem v hodnotě mouky bez rýže	103,7	100,0	96,4
Brambory celkem	76,0	76,0	100,0
Luštěniny	1,9	2,0	105,3
Zelenina celkem v hodnotě čerstvé	81,1	81,5	100,5
Ovoce mírného pásma v hodnotě čerstvého	40,8	47,5	116,4
Jižní ovoce	30,7	25,6	83,4

1) Odhad VÚZE - na základě údajů o tržní produkci, ostatním prodeji, analýzy statistiky rodinných účtů a salda zahraničního obchodu.

Pramen: ČSÚ - Spotřeba potravin v České republice za rok 1997
Zpracoval: O. Štiková, H. Baudisová (VÚZE)

²³ Eurostat, Animal production 1,2,3/1997, Eurostat, Crop production 1,2/1998.

²⁴ Údaje za rok 1998 budou k dispozici s ročním zpožděním.

3.3.4 Vývoj podílu výdajů za potraviny na celkových výdajích obyvatelstva

Podíl výdajů za potraviny, nápoje a tabák na výdáních celkem (bez daní, pojištění a ostatních plateb) od roku 1991 v českých domácnostech trvale klesá (Tabulka A3.3/02). V roce 1997 činil tento podíl 29,2 % a poprvé klesl pod hranici 30 %, přitom se nejvíce snížil podíl výdajů za potraviny (o 1,1 procentního bodu). Nominální výdaje domácností za potraviny, nápoje a tabák rok od roku stoupají, a to především v závislosti na růstu spotřebitelských cen (ale i vývoji hmotné spotřeby a její struktury). V roce 1997 v porovnání s rokem 1996 se tyto výdaje zvýšily o více než 7 %, index spotřebitelských cen potravin, nápojů a tabáku v tomto období činil 104,8 %.

V domácnostech zemí EU (Tabulka A9.2/06) je podíl výdajů za potraviny, nápoje a tabák vyšší než v ČR jen v Irsku, na přibližně stejné úrovni jsou domácnosti Portugalska. Nejnížší podíl výdajů za potraviny, nápoje a tabák byly v roce 1996 v Nizozemsku a SRN (přibližně 14 %).

Diference ve výdajích mezi českými domácnostmi členěnými podle sociálních skupin (základní soubor statistiky rodinných účtů) jsou obdobné jako v předchozích letech. Také v roce 1997 vynakládaly nejvíce prostředků na potraviny, nápoje a tabák domácnosti důchodců. Podíl výdajů za potraviny, nápoje a tabák na celkových výdajích činil v roce 1997 v domácnostech důchodců 38,7 %, nejnížší podíl byl v domácnostech samostatně činných osob, a to 25,4 %. Domácnosti samostatně činných osob měly v roce 1997 současně i nejnížší spotřebu většiny sledovaných potravin.

Na uspokojení základních životních potřeb vynakládají relativně nejvíce prostředků domácnosti s minimálními příjmy (doplňkový soubor statistiky rodinných účtů). Podíl výdajů za potraviny, nápoje a tabák činil v roce 1997 v domácnostech s minimálními příjmy důchodců 45,3 %. Dalších 24 % z celkových výdajů těchto domácností bylo vydáno za bydlení. Naopak podíly výdajů např. za rekreaci, kulturu nebo za veřejné stravování nepřesahovaly 2 %. Podíl výdajů za potraviny, nápoje a tabák u domácností s minimálními příjmy s dětmi v roce 1997 činil 37 %, následovaly výdaje za bydlení a za potřeby pro domácnost a textil.

3.3.5 Kvalita potravin

V roce 1998 nabyl účinnosti zákon č. 110/97 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích, včetně jeho prováděcích vyhlášek. Pro hodnocení vývoje kvality potravin byly využity výsledky kontrolních zjištění státních dozorových orgánů. Vzhledem k tomu, že jsou častěji kontrolovány subjekty (výrobci, dovozci, prodejci), u kterých bylo zjištěno porušení předpisů již v minulosti, je potřeba uvedené výsledky interpretovat pouze jako trendy ve vývoji organizace kontroly. Výsledky rovněž vypovídají o účinnosti výběru kontrolovaných subjektů. Nejde tedy o konkrétní kvalitu potravin v ČR, ta je v celkovém průměru příznivější, což dokladují mimo jiné i výsledky z monitoringu.

Kontrola potravin byla v roce 1998 zaměřena především na zdravotní nezávadnost, klamavé značení a na prošlé datum použitelnosti nebo minimální trvanlivosti. Kontrola byla zaměřena na potraviny z dovozu v případech důvodného podezření, že z trhu v zahraničí byly vyřazeny pro své nedostatky, a na povinnosti registrace výrobců.

Kontrola zdravotní nezávadnosti

Výsledky zdravotní nezávadnosti jsou demonstrovány počty kontrolovaných vzorků nevyhovujících mikrobiologickým a chemickým požadavkům uvedeným v příslušných vyhláškách k zákonu o potravinách.

TA3.3/04 - Výsledky kontrol zdravotní nezávadnosti prováděné ČZPI¹⁾

Rok	Vzorky hodnocené mikrobiologicky		Vzorky hodnocené na cizorodé látky	
	počet celkem	nevyhovělo (%)	počet celkem	nevyhovělo (%)
1997	3 534	28,2	6 999	9,5
1998	3 422	16,9	6 777	8,3

1) Procentuální podíl v počtu nevyhovujících vzorků v roce 1997 a 1998 může být způsoben uplatněním nových legislativních předpisů, které vstoupily v platnost v průběhu let 1997, 1998.
Pramen: ČZPI

Zpracovala: L. Hlaváčová (MZe)

TA3.3/05 - Výsledky kontrol zdravotní nezávadnosti prováděné SVS ČR¹⁾

Rok	Vzorky hodnocené mikrobiologicky		Vzorky hodnocené na cizorodé látky	
	počet celkem	nevyhovělo (%)	počet celkem	nevyhovělo (%)
1997	198 137	2,8	31 449	3,1
1998	141 695	1,3	33 394	3,1

1) Procentuální podíl v počtu nevyhovujících vzorků v roce 1997 a 1998 může být způsoben uplatněním nových legislativních předpisů, které vstoupily v platnost v průběhu let 1997, 1998.
Pramen: SVS ČR

Zpracovala: L. Hlaváčová (MZe)

TA3.3/06 - Výsledky veterinárního dozoru na porážkách hospodářských zvířat

Rok	Celkem poraženo zvířat bez drůbeže (ks)	Z toho nutně (%)	Konfiskováno (%)	Podmíněně poživatelné (%)
1997	5 162 404	3	1,1	2,8
1998	5 288 983	2,8	0,9	2,7

Pramen: SVS ČR

Zpracovala: L. Hlaváčová (MZe)

Výsledky kontrol obou dozorových orgánů dokladují, že četnost nadlimitního výskytu cizorodých látek je v našich potravinách relativně nízká. Podobně jako v roce 1997 byly nadlimitní nálezy zjišťovány ojediněle. V roce 1998 nebyl zjištěn žádný nadlimitní nález obsahu PCB. Významné bylo zjištění vyššího než přípustného množství arzenu v mražených kuřecích prsních řízcích dovezených z Thajska. Na základě vyšetření velkého počtu vzorků byl zastaven dovoz a výrobek byl stažen z trhu.

Při kontrole mikrobiologických požadavků nevyhověly nejčastěji cukrářské výrobky, čerstvá zelenina, zmrzlina, výrobky studené kuchyně (lahůdkářské saláty) a čerstvé ovoce. V případě čerstvého ovoce a zeleniny byly nežádoucí mikrobiologické změny zjišťovány přímo na místě (jednalo se o plesnivě nebo nahnilé plody). Výsledky veterinárních kontrol podložené laboratorními vyšetřeními mají (při nižším počtu mikrobiologických vyšetření) významně nižší procento nevyhovujících zjištění.

Monitoring cizorodých látek v potravinách a surovinách určených k výrobě potravin

V rámci monitoringu cizorodých látek v potravinách a surovinách živočišného původu nebyly v roce 1998 prokázány hodnoty reziduí nepovolených hormonálních látek ani v tkáních poražených zvířat, ani v krvi a moči živých zvířat na farmách. Rezidua veterinárních léčiv nebyla fyzikálně chemickými metodami zjištěna. V porovnání s předchozími roky byly u některých potravin, a to i z dovozu, zjištěny vyšší hodnoty chemických prvků (olova, kadmia a zinku). Jednalo se např. o sýry z dovozu, masné výrobky tuzemské i dovezené a potraviny z moře. Obecně byla zjištěna vyšší zátěž chemickými prvky v játrech a ledvinách hospodářských zvířat ve srovnání s jejich masem. Lze konstatovat, že obsah chlorovaných uhlovlodíků v potravinách a tkáních hospodářských zvířat byl nízký, s výjimkou lokální kontaminace prasat PCB v některých oblastech, kde pravděpodobně došlo vlivem předchozích záplav k rozplavení deponie na pole a ke kontaminaci zvířat cestou krmiva nebo vody.

Pozitivním zjištěním je skutečnost, že v roce 1998 nebyl zaznamenán ani jediný nadlimitní nález kadmia v bramborách ani v mrkvi. Z hlediska reziduí pesticidů se jeví jako rizikovou skupinou potravin citrusy. Ve sledovaném roce bylo u této komodity sledováno 65 pesticidů, pozitivní nálezy byly zaznamenány u 13 z nich. V roce 1998 byl též zaznamenán poměrně vysoký výskyt nevyhovujících vzorků dovozových rostlinných olejů, u nichž obsah polycyklických aromatických uhlovlodíků překročil povolené limity. Mykotoxiny byly sledovány v následujících komoditách - skořápkové ovoce, koření, obilniny, sušené houby a ovoce a dětská výživa na bázi rostlinných surovin; v žádné z nich nebyl zaznamenán nadlimitní nález.

Kontrola jakosti

Více nedostatků bylo zjištěno při kontrole zaměřené na klamání spotřebitele, na potraviny s prošlým datem použitelnosti a minimální trvanlivosti a při kontrole označování. Stále se objevovaly výrobky s neúplným značením, u dovozových výrobků chybělo v některých případech označení v českém jazyce.

V roce 1998 provedla ČZPI kontroly zaměřené na značení potravin a prodej potravin po datu použitelnosti a datu minimální trvanlivosti. Celkem nevyhovělo kontrole 6 670 vzorků (tj. 20 % z celkového počtu hodnocených vzorků), v řadě případů byla příčinou nedostatku neznalost nové právní úpravy. Více nedostatků bylo zjišťováno u malých výrobců a prodejců, kteří mnohdy ani netušili, že došlo ke změně legislativy. Podle dosavadních výsledků kontrol ČZPI lze konstatovat, že v současné době se právní vědomí podnikatelů o povinnostech souvisejících s výrobou a uváděním potravin do oběhu zlepšilo.

3.4 Agrární zahraniční obchod**3.4.1 Obecná charakteristika základních tendencí v agrárním zahraničním obchodě**

Výsledky agrárního zahraničního obchodu v roce 1998 byly významně ovlivněny nepříznivou konjunkturální situací na mezinárodním trhu. Prudký pokles poptávky po zemědělských a potravinářských surovinách, způsobený měnovou a finanční krizí v jihovýchodní Asii a později v Rusku, a souběžný vliv nadprůměrné světové produkce obilovin a krmiv vyústily mj. do zhruba 15% poklesu cen nejvýznamnějších agrárních komodit na mezinárodním trhu. Růst neprodaných zásob u hlavních vývozců a omezení likvidity mnoha významných dovozních zemí tlačily ceny obilovin, krmiv, cukru, vepřového masa a některých dalších komodit často hluboko pod úroveň výrobních nákladů většiny producentů. S ohledem na tyto skutečnosti byly výsledky agrárního zahraničního obchodu ČR překvapivě dobré. Je však nutno upozornit, že celkové pozitivní výsledky byly vesměs vytvořeny v první polovině roku a že v průběhu roku se parametry agrárního zahraničního obchodu rapidně zhoršovaly.

Většina ukazatelů agrárního zahraničního obchodu ČR (kapitoly 1 až 24 celního sazebníku) se v roce 1998 zlepšila. Pasivní saldo se proti roku 1997 snížilo o 1 292 mil. Kč, resp. o 6,3 %. Vývoz vzrostl o 2 586 mil. Kč, tj. o 6,6 % a dovoz byl vyšší o 1 294 mil. Kč, tj. o 2,2 %. Obrat zahraničního obchodu s agrárními produkty se proti roku 1997 zvýšil o 3 880 mil. Kč, tj. o 3,9 %. Došlo také ke zlepšení proporcí vývozu a dovozu. Stupeň krytí dovozu zemědělského a potravinářského zboží vývozem, který v roce 1997 dosáhl 65,9 %, se zvýšil na 68,7 %.

Vyšší dynamika celkového zahraničního obchodu ČR v porovnání s růstem agrárního zahraničního obchodu ústí v setrvalý pokles jeho významu. Zemědělské a potravinářské komodity se podílely v roce 1997 na obratu celého českého zahraničního obchodu 6,3 %, v roce 1998 již jenom 5,8 %. Adekvátně se snižuje podíl agrárního vývozu a dovozu na celkovém vývozu a dovozu ČR (Tabulka TA3.4/01).

Vysoký a rostoucí je naopak podíl schodku bilance agrárního zahraničního obchodu na pasivním saldu celého zahraničního obchodu ČR. Tato tendence však odpovídá dlouhodobé orientaci ekonomiky ČR na přednostní rozvoj průmyslových odvětví a preference vývozu zboží s vysokým stupněm přidané hodnoty a bude se nepochybně prohlubovat.

TA3.4/01 - Podíl agrárního zahraničního obchodu na celkovém zahraničním obchodu ČR (%)

Agrární vývoz			Agrární dovoz			Saldo agrárního zahraničního obchodu		
podíl na celkovém vývozu		meziroční index	podíl na celkovém dovozu		meziroční index	mil. Kč		meziroční index
1997	1998		1997	1998		1997	1998	
5,46	4,95	90,66	6,95	6,61	95,11	-20 449	-19 157	93,68

Pramen: Celní statistika
Zpracoval: J. Vološin (VÚZE)

3.4.2 Teritoriální skladba agrárního zahraničního obchodu

Nejvýznamnějším obchodním partnerem našeho agrárního sektoru byly také v roce 1998 státy EU. V porovnání s rokem 1997 se sice jejich podíl na obratu našeho zahraničního obchodu s agrárními produkty snížil ze 43,7 % na 42,1 %, nicméně celková hodnota zobchodovaného zemědělsko-potravinářského zboží ve výši 43,5 mld. Kč se nezměnila. Proporce agrárního vývozu a dovozu ve vztahu k tomuto rozhodujícímu teritoriu se však zhoršily. Zatímco hodnota vývozu proti roku 1997 o 552 mil. Kč, resp. o 4,1 % poklesla, hodnota dovozu o 573 mil. Kč, resp. o 1,9 % vzrostla. Důsledkem těchto změn bylo meziroční prohloubení záporného salda našeho agrárního zahraničního obchodu s EU o 1 125 mil. Kč, tedy o 6,9 %.

Podíl členských zemí CEFTA na českém agrárním zahraničním obchodě v roce 1998 naopak vzrostl ze 23,6 % na 27,0 %. Obrát obchodu se zvýšil ze 23 450 mil. Kč v roce 1997 na 27 910 mil. Kč v roce 1998, tedy o 4 460 mil. Kč, resp. o 19 %. Vývoz agrárních produktů do zemí CEFTA se meziročně zvýšil o 2 775 mil. Kč, tj. o 21,2 %, souběžný dovoz vzrostl o 1 685 mil. Kč, tj. o 16,3 %. Aktivum obchodní platební bilance se státy CEFTA se v agrární komoditní výšeči zvýšilo o 1 090 mil. Kč, neboli o 39,1 %.

Nejvýznamnějším obchodním partnerem ze zemí CEFTA je pro agrární sektor ČR Slovensko. V roce 1998 jeho podíl na celkovém obratu agrárního zahraničního obchodu s členskými státy CEFTA poklesl ze 63,1 % v roce 1997 na 59,1 % přesto, že se hodnota obratu zvýšila. Vývoz na Slovensko meziročně vzrostl o 1 026 mil. Kč, tzn. o 10,6 %, dovoz se zvýšil o 668 mil. Kč, tj. o 13,1 % a celkový obrát byl vyšší o 11,4 %. Dominance Slovenska jako rozhodující destinace agrárního vývozu ČR nejen v rámci CEFTA, ale v celém teritoriálním spektru vývozu agrárních komodit, je zcela zřejmá i přesto, že v roce 1998 se podíl Slovenska na hodnotě celkového vývozu do zemí CEFTA snížil ze 73,9 % v roce 1997 na 67,5 %. Vzhledem k tomu, že růst nominální hodnoty vývozu na Slovensko byl v roce 1998 vyšší v porovnání s růstem korespondující hodnoty dovozu, vzrostlo naše aktivum bilance zahraničního obchodu s agrárními produkty se Slovenskou republikou meziročně o 358 mil. Kč, tzn. o 7,8 %.

Důležitou destinací našeho zemědělsko-potravinářského obchodu byly i v roce 1998 země SNS, a to i přes pokles vývozu v poslední třetině roku, způsobený ztrátou likvidity obchodních partnerů v Ruské federaci. Hodnota vývozu do SNS se proti roku 1997 snížila o 303 mil. Kč, tj. o 4 %. Při nevýznamném objemu dovozu z těchto teritorií tak došlo k redukci našeho aktiva o 291 mil. Kč, resp. o 4 %.

Zřetelné zlepšení teritoriální platební bilance agrárního zahraničního obchodu bylo docíleno v obchodě s rozvojovými zeměmi (RZ). Vývoz do RZ se v roce 1998 meziročně zvýšil o 270 mil. Kč, tj. o 13 %, dovoz poklesl o 1 155 mil. Kč, tj. o 8,4 %. Důsledkem těchto změn bylo snížení schodku teritoriální platební bilance o 1 425 mil. Kč, neboli o 12,2 %.

TA3.4/02 - Vývoj teritoriální skladby agrárního zahraničního obchodu ČR

Region - země	Vývoz			Dovoz			Saldo		
	podíl na agrárním vývozu		meziroční index	podíl na agrárním dovozu		meziroční index	mil. Kč		meziroční index
	1997	1998		1997	1998		1997	1998	
EU	34,48	31,05	90,05	49,84	49,72	99,76	-16 253	-17 378	106,92
CEFTA	33,01	37,33	113,09	17,12	17,49	102,16	2 788	3 878	139,10
z toho - SR	24,57	25,50	103,79	19,38	8,51	43,91	4 602	4 960	107,78
RZ	4,94	5,24	106,07	22,78	22,86	100,35	-11 639	-10 214	87,76
SNS	19,10	17,20	90,05	0,43	0,41	95,35	7 279	6 988	96,00
EFTA	0,67	0,82	122,39	1,32	0,89	67,42	-525	-202	38,48
Ostatní regiony	7,80	8,36	107,18	8,51	8,63	101,41	-2 028	-2 098	103,45
Celkem	100,00	100,00	x	100,00	100,00	x	-20 449	-19 157	93,68

Pramen: Celní statistika
Zpracoval: J. Vološin (VÚZE)

3.4.3 Komoditní skladba agrárního zahraničního obchodu

V roce 1998 nedošlo ve zbožové skladbě našeho agrárního vývozu k zásadním změnám. Ze 24 kapitol celní nomenklatury se v roce 1998 zvýšila hodnota vývozu u šestnácti a u osmi kapitol došlo k poklesu. V komoditní struktuře agrárního vývozu tradičně dominují mlékárenské výrobky, tabákové výrobky, nápoje a lihoviny, olejnatá semena a různé potravinové přípravky. Těchto pět zbožových agregací reprezentuje v roce 1998, podobně jako v roce 1997, zhruba polovinu hodnoty celého agrárního vývozu.

K nejvýraznějšímu zvýšení hodnoty vývozu v roce 1998 došlo u agregací "Různé potravinové přípravky" (nárůst o 781 mil. Kč), "Obilí" (nárůst o 734 mil. Kč), "Mléko a mlékárenské výrobky, vejce a med" (nárůst o 479 mil. Kč) a "Maso a droby" (nárůst o 458 mil. Kč).

Pokles hodnoty vývozu u jednotlivých zbožových skupin byl méně výrazný, nejvyšší snížení vykazuje vývoz zboží skupiny "Přípravky ze zeleniny, ovoce a ořechů" (o 476 mil. Kč) a "Cukr a cukrovinky" (o 460 mil. Kč).

Rovněž v komoditní skladbě dovozu nenastaly v roce 1998 podstatné meziroční změny. Pět komoditních agregací tvoří zhruba polovinu hodnoty našich agrárních dovozů. Jsou to především skupiny "Ovoce a ořechy" a "Zelenina, kořeny a hlízy", dále "Zbytky a odpady potravinářského průmyslu, krmiva", "Různé potravinové přípravky" a "Tabák a tabákové výrobky". Ovoce, zelenina a krmiva tvoří přitom rozhodující podíl našich agrárních dovozů již více než čtyřicet let.

Ve zbožové struktuře dovozu došlo k výraznému zvýšení hodnoty dovozu zboží, zařazeného do agregace "Různé potravinové přípravky" (o 1 161 mil. Kč) a "Maso a droby" (o 811 mil. Kč). Významný je také meziroční přírůstek dovozu "Živočišných a rostlinných tuků a olejů" (o 733 mil. Kč) a "Zeleniny, rostlinných kořenů a hlíz" (o 590 mil. Kč).

Mezi komoditními agregacemi, jejichž hodnota dovozu se v roce 1998 výrazněji snížila, byl nejvyšší pokles u "Obilí" (o 1 519 mil. Kč), "Nápojů a lihovin" (o 743 mil. Kč), "Ovoce a ořechů" (o 465 mil. Kč) a "Tabáku a tabákových výrobků" (o 378 mil. Kč).

Z rozboru komoditní skladby agrárního zahraničního obchodu vyplývá, že těžištěm problému našeho pasivního salda je trvale nedostatečná výkonnost našeho ovocnářství a zelinářství. Hodnota čistého dovozu u ovoce a zeleniny, včetně zpracované, odpovídající schodku obchodních bilancí u agregací "Ovoce a ořechy", "Zelenina, rostlinné kořeny a hlízy" a "Přípravky ze zeleniny a ovoce" činila v roce 1998 více než 12 mld. Kč, tedy přes 63 % celého pasivního salda agrárního zahraničního obchodu ČR. Neuvažujeme-li hodnoty netto-dovozů nekompetitivních pochutin, tzn. kávy, kakaových bobů, čaje a koření, případně dovozů specialit a lahůdek, je zřejmé, že zbývající schodky obchodních bilancí u ostatních agregací jsou zanedbatelné.

TA3.4/03 - Vývoj komoditní skladby agrárního zahraničního obchodu ČR

CN	Komodity	Vývoz			Dovoz			Saldo		
		podíl na agrárním vývozu		mezi-roční index	podíl na agrárním dovozu		mezi-roční index	mil. Kč		mezi-roční index
		1997	1998		1997	1998		1997	1998	
04	Mléko a mléčné výrobky, placi vejce, med	13,91	14,20	102,08	2,54	2,67	105,12	3 973	4 336	109,14
07	Zelenina, poživatelé rostliny, kořeny, hlízy	1,69	1,07	63,31	6,49	7,32	112,79	-3 223	-4 030	125,04
08	Ovoce, ořechy	2,19	1,90	86,76	12,12	11,11	91,67	-6 398	-6 000	93,78
10	Obilí	0,70	2,40	342,86	5,23	2,63	50,29	-2 856	-603	21,11
11	Mlýn. výrobky, slad, škroby apod.	4,46	4,37	97,98	0,63	0,74	117,46	1 385	1 384	99,93
12	olejnatá semena a plody	7,18	6,88	95,82	2,90	2,91	100,34	1 098	1 112	101,28
15	Živočišné a rostlinné tuky a oleje	4,24	4,53	106,84	3,55	4,68	131,83	-456	-959	210,31
17	Cukr a cukrovinky	5,58	4,14	74,19	2,23	2,73	122,42	864	71	8,22
19	Přípravky z obilí	5,71	5,30	92,82	4,17	4,57	109,59	-247	-564	228,34
20	Přípravky ze zeleniny, ovoce, ořechů aj.	4,61	3,20	69,41	5,50	5,56	101,09	-1 473	-2 060	139,85
21	Různé potravinové přípravky	3,78	5,40	142,86	8,29	10,02	120,87	-3 479	-3 859	110,92
22	Nápoje, lihoviny, tekutiny a ocet	11,22	10,26	91,44	5,33	4,00	75,05	1 234	1 865	151,13
23	Zbytky a odpady v potr. průmyslu, krmivo	3,51	3,28	93,45	9,81	9,64	98,27	-4 495	-4 524	100,65
24	Tabák a tabákové výrobky	12,98	12,69	97,77	9,89	9,06	91,61	-804	-209	26,00
	Ostatní komodity	18,24	20,38	111,73	21,32	22,36	104,88	-5 572	-5 117	91,83
	CELKEM	100,00	100,00	x	100,00	100,00	x	-20 449	-19 157	93,68

Pramen: Celní statistika
Zpracoval: J. Vološin (VÚZE)

TA3.4/04 - Podíl kompetitivních komodit na celkovém agrárním zahraničním obchodu ČR (%)

Agrární vývoz			Agrární dovoz			Saldo obchodu kompetitivními výrobky		
1997	1998	meziroční index	1997	1998	meziroční index	1997	1998	meziroční index
91,1	90,8	99,67	52,0	52,0	100,00	4 803	6 355	132,31

Pramen: Celní statistika
Zpracoval: J. Vološin (VÚZE)

3.5 Trh s půdou

Trh se zemědělskou půdou v ČR je stále nedostatečně rozvinutý a je substituován trhem pachtu. V období 1993 - 1996 se podílela prodaná půda na celkové výměře zemědělské půdy přibližně 0,14 až 0,16 %, v roce 1997 tento podíl stoupl na 0,43 %. V roce 1998 bylo prodáno přibližně 0,13 % výměry ZPF, došlo tedy opět k poklesu prodeje půdy. Zemědělská půda se přitom prodává v rostoucí míře pro nezemědělské účely, nákupy zemědělců vykazují sestupnou tendenci (podíl půdy pro zemědělské využití se na celkovém prodeji snížil). Důvody nižší aktivity zemědělců spočívají především v ekonomické oblasti: nedostatek kapitálu v zemědělství, jeho velmi nízká výnosnost, a tudíž nevhodnost investic do nákupu půdy. Mimo tyto zásadní důvody stále přetrvávají některé další problémy na trhu se zemědělskou půdou:

- značná roztržitost parcel z vlastnického hlediska (průměrná výměra zemědělské půdy na vlastníka se pohybuje okolo 0,5 ha);
- přetrvávající zjednodušená evidence parcel (více než polovina počtu parcel se nachází ve zjednodušené evidenci²⁵);
- nedořešené vlastnické vztahy na území s nedokončeným scelováním a přidělovým řízením²⁶;
- nedokončené restituční (v současné době je v řešení ještě téměř 10 % výměry zemědělské půdy);

- neúplný informační systém o trhu s půdou (chybí především dostupná centrální databáze o trhu půdy);

- dosahovaná úroveň nájemného přispívá především k rozvoji pronájmu půdy, prodej půd je tak částečně potlačován;

- většina půdy se nachází v užívání velkých podniků, které mají na místním trhu s půdou výsadní postavení a ovlivňují úroveň nájemného, ale i cenu pozemku.

Z tabulky A3.5/01 vyplývá, že v letech 1994 až 1996 se udržoval relativně stabilní poměr mezi prodejem půdy pro zemědělské a nezemědělské využití, zatímco v posledních dvou sledovaných letech výrazně klesal podíl prodeje půdy pro zemědělské využití. Změna tohoto podílu má za následek i nárůst tržní ceny zemědělské půdy bez omezení (bez určení účelu užití) v roce 1997 a 1998. Při hodnocení tržních cen zemědělské půdy bez omezení je úroveň cen půdy významně ovlivněna pražským regionem, kde dochází k největším prodejům a jsou zaznamenávány nejvyšší ceny půd určených pro nezemědělské využití.

Tržní ceny orné půdy a TTP určených pro zemědělské využití vykazovaly do roku 1997 nárůst až do úrovně 5,50 Kč/m², v roce 1998 poklesly až na 3,14 Kč/m². Závislost tržních cen zemědělské půdy na výnosovosti²⁷ půdy se projevuje statisticky významně při prodeji půdy pro zemědělské využití. Rovněž dochází k poklesu jednotkové ceny s nárůstem rozsahu prodávané půdy. Tržní ceny zemědělské půdy jsou významně závislé na hustotě obyvatelstva, přičemž tato vazba je nejvíce patrná u tržních cen bez omezení účelu nákupu.

Největší podíl na prodané půdě určené pro zemědělské využití tvoří orná půda (56 %) a louky (40 %). Pastviny i zahrady se podílejí na prodeji po dvou procentech. Prodej ovocných sadů, vinic a chmelnic je rozsahem zanedbatelný. Ceny zemědělských kultur pro zemědělské využití jsou nejvyšší u vinic, chmelnic a ovocných sadů. Nejnižších cen dosahují louky.

TA3.5/01 - Tržní ceny zemědělských kultur využívaných k zemědělským účelům (Kč/m²)

Druh pozemku	Průměrná tržní cena zemědělské půdy	Počet prodeje (%)
Chmelnice	5,79	0,09
Louky	2,54	34,43
Orná půda	4,95	42,56
Ovocné sady	6,51	1,61
Pastviny	2,90	8,09
Vinice	7,02	0,17
Zahrady	6,10	13,05
Celkem	4,00	100,00

Pramen: Výběrové šetření VÚZE
Zpracoval: V. Voltr (VÚZE)

TA3.5/02 - Dosažené a doporučené¹⁾ nájemné ze zemědělské půdy

Stanovený interval ceny půdy (Kč/m ²)	1996			1997		
	cena půdy (Kč/m ²)	dosažené nájemné (Kč/ha)	doporučené nájemné (Kč/ha)	cena půdy (Kč/m ²)	dosažené nájemné (Kč/ha)	doporučené nájemné (Kč/ha)
0 až 2	1,60	150	160	1,60	152	160
2,01 až 4	3,22	199	322	3,20	202	320
4,01 až 6	4,82	408	482	4,81	410	481
6,01 až 8	7,08	713	708	7,07	723	707
8,01 až 10	8,82	708	882	8,81	707	881
10,01 až 12	10,86	1 128	1 086	10,87	1 120	1 087
12,01 až 13,50	12,12	1 445	1 212	12,12	1 436	1 212
Celkem	6,06	541	606	6,05	541	605

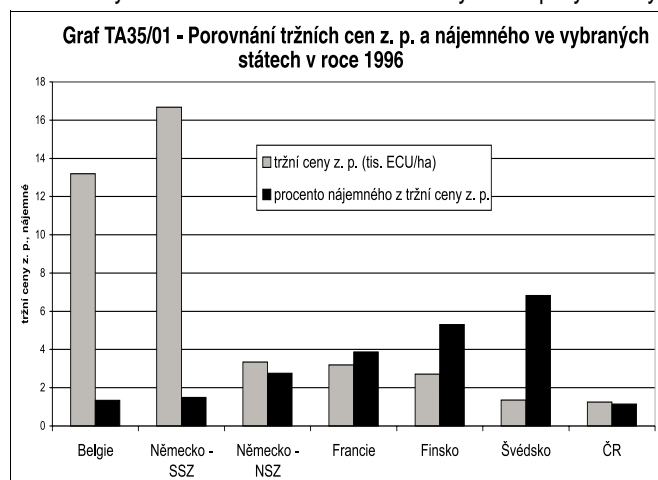
1) Doporučené nájemné vyplývá ze zákona č. 229/1991 Sb., o půdě, ve výši 1 % z úřední ceny půdy.
Pramen: Výběrové šetření VÚZE
Zpracoval: V. Voltr, F. Slavík (VÚZE)

²⁵ Zjednodušená evidence je charakterizovaná tím, že jsou evidovány pouze vlastnické výměry bez přesné lokalizace v katastrální mapě.

²⁶ Přídělové řízení je přidělení parcel po 2. světové válce, s ne vždy přesnou evidencí. Scelovací řízení je pojem z období do roku 1950 a přibližně odpovídá termínu komplexní pozemkové úpravy.

²⁷ Výnosovost půdy je definovaná na základě hrubého rentního efektu podle bonitace půd.

Porovnání tržních cen půdy v ČR s vybranými státy, včetně podílu nájemného v procentech k tržní ceně půdy, je uvedeno v grafu. V ČR jsou tržní ceny půdy i nájemné v porovnání s vyspělými státy Evropy na nízké úrovni. Na základě srovnání vývoje tržních cen zemědělské půdy ve starých a nových spolkových zemích SRN nelze předpokládat brzké vyrovnání tržních cen v ČR s rozvinutými evropskými státy.

Pramen: EUROSTAT, VÚZE
Zpracoval: V. Voltr (VÚZE)

3.6 Zemědělské pojištění

V roce 1998 nedošlo ve struktuře pojišťovacích institucí k podstatným změnám. Zemědělské pojištění nabízí Česká pojišťovna, a. s., Chmelařská pojišťovna, a. s.²⁸, ČS-Živnostenská pojišťovna, a. s., Generali pojišťovna, a. s., Moravskoslezská kooperativa, družstevní pojišťovna, a. s., Česká podnikatelská pojišťovna, a. s. a Hasičská vzájemná pojišťovna, a. s.

Podle údajů České asociace pojišťoven činilo v roce 1998 pojistné za zvířata a plodiny celkem téměř 1 066 mil. Kč (pojištění plodin 555,35 mil. Kč, pojištění zvířat 510,60 mil. Kč). Pojistné plnění bylo vyplaceno v celkové hodnotě téměř 1 007 mil. Kč (za škody na plodinách 618,08 mil. Kč, za škody na zvířatech 388,70 mil. Kč). Podíl České pojišťovny, a. s. na trhu zemědělského pojištění činí 91,7 %, Chmelařské pojišťovny, a. s. 3,4 %, Moravskoslezské kooperativy, družstevní pojišťovny, a. s. 2,19 %, podíl ostatních pojišťoven nepřesahuje 1,5 %.

V roce 1998 se vlivem konkurenčního prostředí rozšířila nabídka základního pojištění plodin a zvířat. Pojištění plodin nově kombinuje pojistná nebezpečí. Na základní pojištění - krupobití a požár - navazuje pojištění plodin proti vichřicím, povodním a záplavám, sesuvům půdy, vyzimování a proti jarnímu mrazu. Pojistit lze nejen všechny druhy polních plodin, chmel, vinnou révu a ovoce, ale i kultury ve sklenících, okrasné rostliny a travní a lesní porosty.

Úroveň pojistné ochrany v živočišné výrobě se výrazně zvýšila rozšířenou nabídkou možností pojištění hospodářských zvířat. Základem je především pojištění pro případ nákazy a dalších hromadných, ale i jednotlivých škod na zvířatech v důsledku živelních událostí a např. výpadku elektrického proudu²⁹. Dále může být pokryto pojištěním nutné utracení zvířat nařízené v ohnisku nákazy a v ochranném pásmu a nařízená dezinfekce v ohnisku nákazy. Nové produkty pojištění navazují na právní normy upravující pojistnou ochranu

hospodářských zvířat a na připravovaný veterinární zákon. Konkurenční prostředí přineslo nejen zkvalitnění pojišťovacích služeb, ale i snížení cen pojistného.

Propojištěnost³⁰ plodin na orné půdě v roce 1998 se odhaduje na 35 %, propojištěnost hospodářských zvířat na 85 %. V meziročním srovnání nedošlo u tohoto ukazatele k podstatným změnám.

Výsledky zemědělského pojištění u České pojišťovny, a. s. dokládají následující údaje. V roce 1998 proti roku 1997 došlo k poklesu v pojištění zvířat (o 10,2 %) především v důsledku celkového poklesu stavu skotu. Pojištění plodin se mírně zvýšilo (o 6,9 %).

TA3.6/01 - Pojištění hospodářských zvířat a plodin (mil. Kč)

Ukazatel	1997	1998	Meziroční index
Zvířata - přijaté pojistné	521	468	89,8
- vyplacené plnění	460	362	78,7
Plodiny - přijaté pojistné	477	510	106,9
- vyplacené plnění	871	558	64,1

Pramen: Česká pojišťovna, a. s.
Zpracoval: A. Picková (VÚZE)

Výše pojistného plnění vyplaceného za škody na zvířatech se meziročně snížila přibližně o 21 %, což odráží skutečnost klidné nákazové situace v roce 1998³¹ a snížení stavů hospodářských zvířat.

Výše pojistného plnění vyplaceného za škody na plodinách nedosáhla úrovně roku 1997 v důsledku menšího rozsahu živelných katastrof v roce 1998. Podstatnou částí vyplaceného pojistného plnění u plodin je náhrada za škody způsobené na porostech krupobitím, což činilo v roce 1998 více než 70% podíl na celkových vyplacených náhradách za škody na plodinách. Škody způsobené na plodinách z titulu záplav byly v roce 1998 převážně lokálního významu (zejména východní Čechy).

Škodní průběh³² v rámci celkového zemědělského pojištění v roce 1998 činil 94 % (Tabulka A3.6/01). Ve srovnání s rokem 1997 se snížil o 39,3 procentních bodů. U pojištění zvířat se v meziročním srovnání škodní průběh snížil o 11 procentních bodů (v roce 1998 činil 77,3 %). U pojištění plodin se škodní průběh v meziročním srovnání podstatně snížil (v roce 1998 činil 109,4 %, v roce 1997 182,6 %).

Přes rozšiřující se nabídku možností pojištění omezujících rizika zemědělského podnikání se situace v zemědělském pojištění v ČR v roce 1998 ve srovnání s rokem 1997 nezlepšila. Uvedenými skutečnostmi se ve spolupráci s Agrární komorou³³ a komerčními pojišťovnami v roce 1998 zabývalo MZe se záměrem připravit opatření k podpoře zemědělského pojištění s účastí státu.

4 Nepotravinářské využití zemědělské produkce

Zatím nejdůležitější oblastí nepotravinářského užití zemědělské produkce je oblast obnovitelných zdrojů energie (OZE). V ČR byl přijat v roce 1991 Státní program na podporu úspor energie a využití obnovitelných zdrojů energie. V EU byla v roce 1997 přijata tzv. Bílá kniha, kde se předpokládá zvýšení dnešního podílu OZE z přibližně 6 % na dvojnásobek, tj. na 12 % celkové potřeby energie v roce 2010. Nejvýznamnější potenciální přínos představuje v zemích střední Evropy potenciál biomasy.

²⁸ Ve Chmelařské pojišťovně, a. s. zaujímá 32% podíl stát prostřednictvím PGRLF.

²⁹ Podrobněji podle pojišťovacích podmínek konkrétních pojišťoven.

³⁰ Propojištěnost je technický termín vyjadřující podíl pojištěných plodin nebo hospodářských zvířat z celkové výměry, resp. počtu zvířat v ČR.

³¹ Na území ČR poprvé od roku 1994 nedošlo ke vzplanutí hromadné nákazy u prasat ani u drůbeže se škodou vyšší než 1,5 mil. Kč. Z těchto důvodů nebyl plně čerpán ani Nákazový fond, který je součástí dotační politiky MZe.

³² Škodní průběh = vyplacené pojistné plnění / přijaté pojistné x 100.

³³ Chmelařská pojišťovna, a. s., na základě dohody s Agrární komorou poskytuje jejím členům 10% slevu na pojistném.

Hlavními aktivitami v této oblasti jsou:

- vstup OZE na trh elektrické energie;
- uplatnění bioenergie v dopravě, tj. uplatnění bioplynu a esterů rostlinných olejů k pohonu vozidel;
- zásobování teplem - spalování biomasy společně s fosilními palivy;
- zásobování elektřinou - kogenerace, solární energie, větrná energie;
- zlepšení kvality a plánování sídel, využití aktivní a pasivní solární energie.

V kontextu využití OZE je i závazek ČR snížit do roku 2010 produkci skleníkových plynů o 8 %, který vyplývá z konference v Kjótu k Rámcové úmluvě OSN o změně klimatu.

4.1 Výroba metylesteru řepkového oleje a bionafty

V roce 1992 byl v rámci dotační politiky MZe zahájen program využití řepky k výrobě paliva pro vznětové motory a biologicky odbouratelných maziv (tzv. OLEOPROGRAM, s využitím návratných finančních výpomocí). Bylo vybudováno 17 provozoven s celkovou kapacitou zpracování 184 tis. t řepky ročně při produkci 63 tis. t metylesteru řepkového oleje (MEŘO). V roce 1997 se podařilo vytvořit nový segment trhu pohonných hmot: spotřebovalo se 168 tis. t směsného paliva obsahujícího přes 30 % MEŘO, což představovalo asi 7% podíl na celkové spotřebě paliv pro vznětové motory. Z použitých 48 tis. t MEŘO bylo na výrobu směsného paliva dodáno 28 tis. t z tuzemské produkce a přibližně 20 tis. t z dovozu. V roce 1997 bylo využito kapacit na výrobu MEŘO asi poloviční. Jako vedlejší produkt se vyrobilo kolem 60 tis. t řepkových výlisků a šrotů, které byly částečně využity při tuzemské výrobě krmných směsí a částečně byly vyvezeny.

Nevyužívání kapacit na zpracování řepky na MEŘO bylo v roce 1997 způsobeno především obtížným přístupem výrobců MEŘO k provozním úvěrům na nákup řepky a rostoucím dovozem MEŘO i hotového směsného paliva, jejichž ceny byly zpravidla nižší proti tuzemské výrobě. V roce 1998 se tyto tendence prohloubily. Nedostatek řepky pro domácí zpracovatele v období před sklizní 1998 a její enormní cenový nárůst na českém trhu způsobil pokles až zastavení výroby MEŘO ve 2. čtvrtletí 1998 u většiny českých producentů. Situace využili zahraniční producenti MEŘO, kteří razantně vstoupili na náš trh. V roce 1998 činil dovoz MEŘO 26 tis. t a přímý dovoz již hotového směsného paliva s obsahem přes 30 % MEŘO (bionafty) 17 tis. t.

Přestože produkce řepky ze sklizně 1998 byla rekordní, nepodařilo se českým výrobcům MEŘO nastartovat plynulou výrobu z výše uvedených příčin.

Zhoršující se ekonomická situace českých výrobců MEŘO oddaluje splacení jejich závazků vůči státu (přes 700 mil. Kč na výstavbu kapacit OLEOPROGRAMU). Úspěšně se rozvíjející trh směsného paliva na bázi MEŘO se tak stává trhem, kde daňové úlevy pomáhají stále více výrobcům a dovozcům směsného paliva, a nikoliv domácím pěstitelům řepky a tuzemským zpracovatelům MEŘO. V roce 1998 se podle sdělení Sdružení výrobců bionafty vyrobilo v ČR pouze 16 tis. t MEŘO a úroveň využití kapacit OLEOPROGRAMU se snížila na 26 %.

V roce 1998 byla přesně definována a zpřísněna úroveň kvalitativních parametrů paliv na bázi MEŘO vydáním ČSN, které jsou na úrovni evropských vzorů (ČSN 65 6507/Z1 pro MEŘO, ČSN 65 6508 pro směsné palivo s více než 30% obsahem MEŘO). Licenční správa MPO přijala z podnětu MZe opatření podmiňující vydání automatických licencí na dovozy MEŘO a směsného paliva splněním kvalitativních standardů.

4.2 Příprava výroby bioetanolu

Uplatnění bioetanolu v pohonných hmotách bylo podpořeno usnesením vlády ČR č. 125 ze 14. 12. 1996 (legislativní a technologické podmínky) a usnesením vlády ČR č. 420 ze 17. 6. 1998 (zřízení mezirezortní odborné skupiny pro zpracování právních norem a organizační předpoklady použití bioetanolu v pohonných směsích). Podle zákona č. 61/1997 Sb., o lihu, líh používaný jako obnovitelný zdroj energie v pohonných hmotách může být vyroben pouze ze zemědělských surovin vyrobených na území ČR a musí být pro tyto účely denaturován.

Biologické pohonné hmoty jsou kyslíkaté sloučeniny, které přidáním do klasických pohonných hmot zlepšují jejich oktanové číslo a spalování, což vede ke snížení obsahu některých škodlivých látek ve výfukových plynech. Příměs ETBE (etyl-terc-butyl-eter), vyrobená ze zemědělských surovin nahrazuje ve složení benzínu fosilní MTBE (metyl-terc-butyl-eter).

Uplatnění bioetanolu může znamenat významnou příležitost odbytu jak pro zemědělce, tak i pro lihovarský průmysl. Potřeba orné půdy při roční výrobě 650 - 800 tis. hl lihu činí 45 - 55 tis. ha obilovin a cukrovky. Úspěšnost programu výroby bioetanolu podpoří nejen nové odrůdy obilovin, ale i modernizace technologií v lihovarech. V současné době dosahují náklady na 1 l kvasného etanolu zhruba 20 Kč, přičemž cena dováženého fosilního metanolu činí 5 Kč/l.

4.3 Využití obnovitelných zdrojů energie v zemědělství

Predikce předpokládaného využití obnovitelných zdrojů energie v ČR je uvedena v následující tabulce.

TA4.3/01 - Odhad energetického potenciálu biomasy pro rok 2010 (PJ¹⁾)

Druh biomasy	Tepelná energie	Elektrická energie
Sláma obilovin	20,0	3,4
Sláma řepky	7,5	1,3
Dřevní odpad	23,4	4,0
Bionafta	2,5	-
Rychle rostoucí dřeviny	4,3	4,5
Energetické plodiny	8,6	2,3
Bioplyn	4,0	0,7
Bioetanol	3,0	-
Energie celkem	73,3	16,2

1) PJ = petajoule (10^{15} joule).

Pramen: Czech Republic Renewable Energy Study - Resource Assessment Report, 1997
Zpracoval: H. Součková, D. Kleinertová (VÚZE)

V údajích tabulky se vychází z průměrné výhřevnosti všech druhů biomasy 13 MJ/kg³⁴. Využitelná sláma obilovin pro energetické účely tvoří zhruba čtvrtinu její roční produkce. Množství energeticky využitelného dřevního odpadu je odhadnuto z celkového těženého ročního množství za předpokladu, že odpad těžby a zpracování dřeva tvoří 40 % celkového množství a je ze 75 % energeticky využitelný. Odhad využití bionafty vychází z roční produkce řepky a z předpokladu uplatnění čtvrtiny této produkce na výrobu bionafty. Množství energeticky využitelného bioplynu bylo odhadnuto na základě roční produkce statkových hnojiv jejich čtvrtinovým využitím pro energetické účely. Dalším předpokládaným zdrojem bioplynu jsou čistírný odpadních vod s denní produkcí nad 30 m³ bioplynu.

Rozvoj OZE je podporován státními programy snižování spotřeby energie realizované prostřednictvím ČEA, resortu MPO a prostředky ze SFŽP (Tabulky A4.3/01-02). V ČR v roce 1998 byl zanedbatelný podíl biomasy jako OZE, tj. méně než 1 % z celkové potřeby energie. Situace se pomalu zlepšuje, na trhu jsou výkonné kotle české výroby určené k vytápění biomasou a fungující demonstrační projekty.

³⁴ MJ = megajoule (10^6 joule).

Výroba OZE je výrazně ovlivněna výší dotační podpory pěstování energetických plodin. Tímto způsobem bude motivována nejen produkce plodin pro výrobu bioetanolu a bionafty, ale i pěstování energetických rostlin pro přímé spalování nebo zplynování.

5 Ekonomické výsledky zemědělství

5.1 Souhrnný zemědělský účet

Základním metodologickým nástrojem pro měření srovnatelné ekonomické velikosti a výkonnosti odvětví zemědělství, resp. zemědělské prvovýroby, v rámci národního hospodářství je souhrnný zemědělský účet (SZÚ)³⁵. Tento účet obsahuje 3 základní ukazatele vztahující se k odvětví zemědělství jako celku:

- konečnou zemědělskou produkci (KZP)* v hodnotovém vyjádření, která reprezentuje celkovou finální produkci odvětví zemědělství, která toto odvětví opouští;
- mezispotřebu (MS)*, tzn. souhrn veškerých inputů vstupujících do odvětví zemědělství v hodnotovém vyjádření;
- hrubou přidanou hodnotu (HPH)*, která reprezentuje výsledný efekt odvětví zemědělství měřený rozdílem KZP a MS.

Metodika Eurostat platná do roku 1997, podle které byly v zemích EU sestavovány SZÚ, vycházela z tzv. funkcionálního principu, kdy se na celé odvětví zemědělství pohlíží jako na jeden zemědělský podnik, se od roku 1998 mění a vychází z tzv. institucionálního principu (podobně jako je tomu u ostatních odvětví NH), kdy odvětví zemědělství jako celek tvoří suma všech výrobních jednotek, tj. zemědělských podniků s jejich zemědělskými aktivitami³⁶.

Výsledky za rok 1997

Výsledky SZÚ za ČR vypočtené za rok 1997 (zprávně odhadu "Zprávy 97") a za rok 1998 (odhad) jsou uvedeny spolu s časovou řadou od roku 1994 v příloze (Tabulka A5.1/01). Z tabulky vyplývá, že ekonomický rozměr odvětví zemědělství (podíl HPH na HDP) postupně mírně klesá (za rok 1994, 1997 a 1998 činí 2,8 %, resp. 2,0 %, resp. 1,8 %), což je srovnatelné se situací v EU, kde tento poměr za rok 1997 činil 1,6 % (z toho např. Belgie 1,1 %, Německo 0,8 % a Rakousko 0,9 %).

Méně příznivě však vychází srovnání základní struktury KZP, v jejímž rámci je vytvářena přidaná hodnota. Jde o ukazatel podílu hrubé přidané hodnoty na konečné zemědělské produkci (tedy HPH/KZP). Tento podíl v ČR v roce 1997 činil 28,9 %, zatímco v EU kolem 50 % (z toho v SRN 45,8 %, Rakousku 46,5 %, Nizozemsku 50,5 % a Itálii 71,9 %). Zřetelně se projevuje nižší efektivnost vynaložených vstupů v konečné produkci ČR. Vyplývá to i z údajů o výtěžnosti mezispotřeby (spotřeby všech vstupů) ve vytvořené přidané hodnotě (podíl HPH/MS). V ČR dosáhla tato výtěžnost za rok 1997 hodnoty 40,7 %, zatímco v EU činila 111 % (Německo 84,4 %, Rakousko 90,6 %).

Vezmou-li se v úvahu i dotace ve státech EU, které jsou součástí čisté přidané hodnoty (ČPH), vychází srovnání ještě nepříznivěji. ČPH tvoří celkový důchod produkčních faktorů, tj. práce, půdy a kapitálu. Její podíl na KZP byl v ČR 24,1 %, zatímco v EU 52,1 %, v Německu 38,5 %, v Rakousku 45,5 %.

Při použití základního ukazatele produktivity, tj. ČPH na pracovníka, pak rozdíl mezi ČR a EU dále roste. V zemědělství ČR bylo vytvořeno v přepočtu na ECU pouze 3 263 ECU čisté přidané hodnoty na jednoho pracovníka v zemědělství, zatímco průměr EU je 16 441 ECU, v Rakousku 11 793 ECU a v Německu 19 108 ECU. I když vezmeme

v úvahu rozdíl v cenových hladinách a rozdíl ve výši dotací, je produktivita zemědělství ČR v porovnání s EU podstatně nižší (kolem 50 %). Tato situace se odráží i ve struktuře ČPH. Zatímco v ČR tvořily její dvě části, tj. náklady na pracovní sílu podle AWU (celkového ročního počtu pracovních jednotek v zemědělství) a čistý provozní přebytek (vzniklý právě odečtením nákladů na pracovní sílu od ČPH) poměr 86,17 % a 13,83 %, v EU je tento poměr zhruba opačný, tj. 23,6 % a 76,4 % (přitom např. v Německu 16 % a 84 %, v Belgii dokonce 8,9 % a 91,1 %).

Údaje zpřesněného SZÚ za rok 1997 vykazaly dva základní rozdíly (proti odhadu uveřejněnému ve "Zprávě 97"), které se promítly do mezispotřeby a hrubé přidané hodnoty. Zatímco se KZP změnila pouze nevýznamně (ze 110,9 mld. Kč na 111,4 mld. Kč), zaznamenala mezispotřeba výrazný nárůst proti odhadované výši (ze 75,5 mld. Kč na 79,2 mld. Kč), což vedlo k poklesu HPH (ze 35,4 mld. Kč na 32,2 mld. Kč). Jedním z důvodů byl optimistický odhad růstu nákladů v zemědělství, který byl podle skutečnosti vyčíslené na základě výběrového šetření VÚZE překročen v průměru zhruba o 3 procentní body. Druhý důvod spočívá v metodickém zpřesnění údajů o počtu pracovníků v zemědělství, který byl korigován z předběžného odhadu za rok 1997 z hodnoty 200,6 na 213,7 tis. pracovníků. Kromě toho byl zpřesněn odhad počtu ročních pracovních jednotek v zemědělství, které reprezentují podíl celkové pracovní kapacity pracovníků v zemědělství pouze na zemědělskou činnost a promítají se do nákladů na pracovní sílu³⁷. Tyto změny mají vliv na všechny ukazatele efektivnosti zemědělství (Tabulka A5.1/01).

Odhad výsledků za rok 1998

Odhad výpočtu SZÚ v b. c. za rok 1998 vykazuje kromě již zmíněného poklesu podílu HPH na HDP mírný růst KZP (ze 111,4 mld. Kč na 112,4 mld. Kč). Toto zvýšení bylo způsobeno nárůstem v živočišné výrobě (o 2 mld. Kč), zatímco rostlinná produkce poklesla o 1 mld. Kč. U mezispotřeby se odhaduje nárůst o zhruba 1,1 mld. Kč proti zpřesnění za rok 1997, důsledkem čehož je stagnace HPH na úrovni téměř 32,2 mld. Kč. Tento nepříliš příznivý trend je vyvážen na druhé straně zlepšením ukazatele ČPH o 1 mld. Kč. Je třeba poznamenat, že do tohoto zlepšení se výrazně promítl nárůst subvencí do zemědělské produkce, a to o 1,7 mld. Kč v porovnání s rokem 1997. V roce 1998 dále pokračoval klesající trend evidenčního počtu pracovníků v zemědělství (souhlasný s trendy ve státech EU) ze 213,7 tis. v roce 1997 na 206,1 tis. v roce 1998 (pokles o 3,6 %).

V tabulce A5.1/01 je v posledním sloupci rovněž uveden výpočet KZP podle nové metodiky, provedený ČSÚ. Porovnání hodnot KZP podle obou metodik ukazuje na výrazné zvýšení v případě nové metodiky (123 mld. Kč proti 112 mld. Kč). Tento nárůst však nepředstavuje zvýšení ekonomického efektu zemědělství, neboť je způsoben pouze připočtením vlastních krmiv do KZP. O stejnou hodnotu se zvyšuje mezispotřeba, do níž jsou vlastní krmiva podle nové metodiky započítávána. Důsledkem těchto změn je, že se hodnota HPH, ukazatele efektivnosti zemědělství, nezmění.

5.2 Úhrnné ekonomické výsledky zemědělských podniků

Ekonomické výsledky zemědělských podniků jsou sledovány pomocí dvou oficiálních šetření: výkaznictví ČSÚ (čtvrtletní výkaz P 3-04 pro ekonomické subjekty vybraných produkčních odvětví) a výběrového šetření v síti testovacích podniků, jímž byl pověřen VÚZE Praha. Výsledky obou šetření nelze vzhledem k jejich odlišnosti bezprostředně porovnávat³⁸.

³⁵ Tento nástroj se v EU využívá více než 20 let k vyčíslení základní struktury výkonů, pro posouzení efektivnosti zemědělství a pro porovnání jeho vývoje. Proces sestavování SZÚ za uplynulý rok probíhá ve dvou etapách: jednak na konci příslušného roku jako předběžný odhad jeho výsledků tohoto roku, jednak zpřesnění tohoto odhadu v roce následujícím.

³⁶ V ČR se SZÚ sestavuje podle metodiky Eurostat od roku 1994 ve VÚZE Praha. Pro porovnání údajů za rok 1998 s předchozími roky byla zachována původní metodika. Současně ČSÚ zpracoval podle nové metodiky první část SZÚ - konečnou zemědělskou produkci; od roku 2000 bude zpracovávat celý SZÚ podle nové metodiky a stane se oficiálním garantem výsledků za ČR.

³⁷ Přepočet evidovaných pracovníků na počet AWU byl uplatněn zpětně od roku 1994, a tím došlo ke změně navazujících ukazatelů v tabulce A5.1/01.

³⁸ Výkaznictví ČSÚ je orientováno na zemědělské podniky zapsané v obchodním rejstříku, s více než 20 zaměstnanci (včetně podniků hospodařících bez půdy), výběrové šetření VÚZE představuje vzorek všech zemědělských podniků hospodařících na půdě (včetně podniků nezapsaných v obchodním rejstříku). Podrobné odlišnosti jsou uvedeny ve Zprávě o stavu zemědělství ČR za rok 1997.

5.2.1 Produkce, náklady a výnosy

Hrubá zemědělská produkce zjišťovaná ČSÚ a vyjádřená ve stálých cenách roku 1989 dosáhla v roce 1998 hodnoty 77 351 mil. Kč. Proti roku 1997 se zvýšila o 0,7 %, když hrubá živočišná produkce vzrostla o 2,8 % a hrubá rostlinná produkce se snížila o 1,7 % (podíl rostlinné výroby na zemědělské produkci poklesl ve srovnání s rokem 1997 o 1,1 procentního bodu).

Souhrnné výsledkové ukazatele za zemědělské podniky, udávané v následující tabulce, byly odvozeny z údajů výběrového šetření v síti testovacích podniků (za podniky hospodařící na zemědělské půdě). Pro dopočet byly vybrány ukazatele zjistitelné z výkazu zisků a ztrát podniků právnických osob a z výkazu příjmů a výdajů podniků fyzických osob. Do celkových výdajů podniků fyzických osob není zahrnuta osobní spotřeba podnikatele a pomáhajících rodinných příslušníků.

TA5.2/01 - Základní souhrnné výsledkové ukazatele podniků hospodařících na půdě (mil. Kč)

Ukazatel	1997	1998	Meziroční index
Hrubá zemědělská produkce ¹⁾	76 803	77 351	100,7
v tom - rostlinná produkce	35 138	34 535	98,3
- živočišná produkce	41 665	42 816	102,8
Tržby za prodej zboží	4 796	3 628	75,6
Tržby za prodej výrobků a služeb	98 902	95 904	97,0
Výnosy celkem ²⁾	126 142	121 240	96,1
Náklady vynaložené na prodané zboží	4 001	3 101	77,5
Osobní náklady	25 840	24 952	96,6
Odpisy investičního majetku	11 722	11 852	101,1
Náklady celkem ³⁾	126 513	121 024	95,7

1) Za celé zemědělství ve stálých cenách roku 1989.
2) U fyzických osob příjmy celkem.
3) U fyzických osob výdaje celkem.
Pramen: Výběrové šetření VÚZE; ČSÚ - Hrubá zemědělská produkce a konečná zemědělská produkce v České republice za rok 1998
Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

V zemědělských podnicích obhospodařujících z. p. došlo v roce 1998 k relativně rychlejšímu poklesu celkových nákladů (na 95,7 %) ve srovnání s celkovými výnosy (96,1 %).

Souhrnné výsledkové ukazatele za tyto podniky lze doplnit obdobnými údaji ČSÚ za specializované podniky s vysokým objemem živočišné výroby nebo zemědělských služeb, hospodařící bez zemědělské půdy. Jde o velké podniky s počtem 100 a více zaměstnanců.

TA5.2/02 - Základní souhrnné výsledkové ukazatele podniků hospodařících bez půdy¹⁾ (mil. Kč)

Ukazatel	1998
Tržby za prodej zboží	2 013
Tržby za prodej výrobků a služeb	7 003
Výnosy celkem	8 914
Náklady vynaložené na prodané zboží	1 729
Osobní náklady	966
Odpisy investičního majetku	423
Náklady celkem	8 706

1) Podniky s počtem zaměstnanců 100 a více.
Pramen: Údaje ČSÚ
Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

Celkové výnosy sledovaných podniků bez půdy byly o 2,4 % vyšší než náklady těchto podniků.

Tyto údaje byly poprvé odděleně zjištěny za rok 1998. Aby nedošlo ke zkreslení meziročních vývojových indexů, nejsou uváděny společně s údaji podniků hospodařících na zemědělské půdě.

5.2.2 Nově vytvořená hodnota (přidaná hodnota)

V roce 1998 došlo u podniků hospodařících na půdě k poklesu účetní přidané hodnoty o 6,3 % vlivem výraznějšího poklesu výkonů ve srovnání s vývojem výkonové spotřeby. Obchodní marže, která meziročně také poklesla, má na vývoj účetní přidané hodnoty zanedbatelný vliv.

TA5.2/03 - Účetní přidaná hodnota podniků hospodařících na půdě (mil. Kč)

Ukazatel	1997	1998	Meziroční index
Obchodní marže	795	527	66,3
Výkony ¹⁾	104 671	100 141	95,7
Výkonová spotřeba ²⁾	66 881	64 510	96,5
Účetní přidaná hodnota ³⁾	38 585	36 158	93,7

1) U fyzických osob příjmy za prodej výrobků a služeb.
2) U fyzických osob = nákup materiálu + provozní režie - pojistné - nákladové úroky.
3) Obchodní marže (tržby za prodej - náklady vynaložené na prodané zboží) + výkony - výkonová spotřeba.
Pramen: Výběrové šetření VÚZE
Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

Souhrnné údaje o účetní přidané hodnotě za rok 1998 u podniků hospodařících bez zemědělské půdy jsou opět uvedeny samostatně.

TA5.2/04 - Účetní přidaná hodnota podniků hospodařících bez půdy¹⁾ (mil. Kč)

Ukazatel	1998
Obchodní marže	284
Výkony	7 111
Výkonová spotřeba	5 373
Účetní přidaná hodnota	2 022

1) Podniky s počtem zaměstnanců 100 a více.
Pramen: Údaje ČSÚ
Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

ČSÚ udává (na základě výkazů P 3-04) za rok 1998 v součtu za celý soubor sledovaných zemědělských podniků tyto souhrnné výsledky:

- výkony včetně obchodní marže	99 906 mil. Kč
- výkonová spotřeba	63 898 mil. Kč
- účetní přidaná hodnota	36 008 mil. Kč

5.2.3 Hospodářský výsledek, majetek a financování

Odhad hospodářského výsledku

Výběrovým šetřením VÚZE byl zjištěn hospodářský výsledek u podniků hospodařících na zemědělské půdě, umožňující jeho analýzu především z hlediska jednotlivých skupin podnikatelských subjektů.

TA5.2/05 - Hospodářský výsledek základních skupin podnikatelských subjektů (Kč/ha z. p.)

Podnikatelská forma	1997	1998
Zemědělská družstva	-894	141
Obchodní společnosti	-398	-327
Podnikatelské subjekty fyzických osob ¹⁾	1 563 (653)	587(-345)

1) Údaj v závorce upravuje hospodářský výsledek zahrnutím osobního důchodu podnikatelských subjektů fyzických osob.
Pramen: Výběrové šetření VÚZE
Zpracoval: J. Novák (VÚZE)

K výraznému meziročnímu zvýšení hospodářského výsledku došlo u zemědělských družstev v důsledku příznivějšího vývoje provozního hospodářského výsledku. Ztráta zjištěná u obchodních společností byla v roce 1998 poněkud nižší než v roce 1997. Pokles rozdílu příjmů a výdajů u podnikatelských subjektů fyzických osob byl způsoben poklesem příjmů při růstu celkových výdajů.

Na základě výsledků výběrového šetření VÚZE (v přepočtu na 1 ha z. p.) byl proveden odhad hospodářského výsledku za souhrn hlavních podnikatelských forem, doplněný údaji ČSÚ za podniky s vysokým objemem živočišné výroby nebo zemědělských služeb (podniky se 100 a více zaměstnanci hospodařící bez zemědělské půdy).

TA5.2/06 - Hospodářský výsledek za souhrn zemědělských podniků (mil. Kč)

Podnikatelská forma	1997	1998
Zemědělská družstva	-1 352	190
Obchodní společnosti	-549	-518
Podnikatelské subjekty fyzických osob	639	-320
Podniky hospodařící bez zemědělské půdy ¹⁾	.	208
Celkem	-1 262	-440

1) Specializované podniky s vysokým objemem živočišné výroby nebo zemědělských služeb se 100 a více zaměstnanci.
Pramen: Výběrové šetření VÚZE; údaje ČSÚ
Zpracoval: M. Vojtěšek (VÚZE)

Podle tohoto odhadu činila celková ztráta zemědělských podniků za rok 1998 440 mil. Kč.

Podle údajů ČSÚ měl hospodářský výsledek za zemědělské podniky (hospodařící na půdě i bez půdy) s počtem zaměstnanců 100 a více kladnou hodnotu ve výši 672 mil. Kč. V porovnání s rokem 1997 došlo k zlepšení hospodářského výsledku u této skupiny podniků přibližně o 1,2 mld. Kč. Meziroční zlepšení hospodářského výsledku za celý souhrn zemědělských podniků, i když méně výrazné, vykazuje rovněž výběrové šetření VÚZE.

Odhad základních souhrnných rozvahových ukazatelů

U podniků hospodařících na půdě byl proveden rovněž odhad souhrnu majetku a zdrojů jeho financování. Byly k tomu použity ukazatele zjistitelné z účetní rozvahy podniků právnických osob a z výkazu o majetku a závazcích fyzických osob, které vypovídají o relativně stejných kategoriích majetku a kapitálu.

A5.2/07 - Základní souhrnné rozvahové ukazatele podniků hospodařících na půdě (mil. Kč)

Ukazatel	1997	1998	Meziroční index
Majetek celkem	196 967	201 889	102,5
Hmotný investiční majetek	120 271	125 496	104,3
Zásoby	41 097	40 645	98,9
Pohledávky celkem	20 859	17 531	84,0
Peněžní prostředky ¹⁾	4 697	6 945	147,9
Kapitál celkem	196 967	201 889	102,5
Vlastní jmění	91 205	109 881	120,5
Cizí zdroje	105 177	91 269	86,8
Závazky celkem	76 639	66 971	87,4
Úvěry	26 964	23 106	85,7

1) U zemědělských družstev a obchodních společností finanční majetek.
Pramen: Výběrové šetření VÚZE
Zpracoval: M. Vojtěšek (VÚZE)

U podniků hospodařících na půdě došlo v roce 1998 k navýšení majetku v účetních cenách, které bylo z hlediska vývoje zdrojů financování doprovázeno poklesem cizích zdrojů. Peněžní prostředky (jejich podíl se ve struktuře majetku zvýšil o 1 procentní bod) před-

stavují pouze necelých 8 % objemu podnikových závazků a bankovních úvěrů.

Podrobnější údaje jsou uvedeny v tabulkách A5.2/01 a A5.2/02.

5.3 Ekonomické výsledky podle podnikatelských forem

5.3.1 Podnikatelské subjekty právnických osob

Náklady

Podle výsledků výběrového šetření v síti testovacích podniků došlo v zemědělství v roce 1998 k dalšímu zmírnění tempa růstu nákladů. Tento vývoj byl ovlivněn jak poklesem cen některých materiálových vstupů, tak i snížením objemu některých vstupů. V podnicích právnických osob se celkové náklady meziročně zvýšily o 3,7 %, přičemž index cen vstupů do zemědělství se snížil o 1,8 % (podle předběžných údajů ČSÚ). Ke snížení cen vstupů došlo zejména u průmyslových hnojiv, průmyslových krmiv a u PHM. Jde o vstupy, které ve struktuře nákladů zemědělských podniků zaujímají nejvyšší podíl. Růst nákladů byl zaznamenán u provozních nákladů (meziročně o 4,2 %), přičemž finanční i mimořádné náklady se snížily.

TA5.3/01 - Náklady (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti		Právnické osoby celkem		
	1997	1998	1997	1998	1997	1998	meziroční index
Náklady celkem	35 813	36 428	32 495	34 830	34 242	35 508	103,7
z toho - provozní	33 680	34 364	30 585	33 023	32 216	33 565	104,2
- finanční	1 987	1 929	1 631	1 630	1 827	1 792	98,1
- mimořádné	132	115	265	149	185	127	68,6

Pramen: Výběrové šetření VÚZE
Zpracoval: J. Novák (VÚZE)

Ve struktuře provozních nákladů zaujímá nejvyšší podíl spotřeba materiálu a energie (40 - 45 %), která u družstev stagnovala. Ostatní položky provozních nákladů družstev mírně vzrostly. U obchodních společností došlo k výraznějšímu zvýšení všech provozních nákladů.

TA5.3/02 - Vybrané položky provozních nákladů (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti		Právnické osoby celkem		
	1997	1998	1997	1998	1997	1998	meziroční index
Spotřeba materiálu a energie	14 410	14 412	13 505	14 307	13 943	14 257	102,3
Služby	3 278	3 454	3 544	4 064	3 379	3 680	108,9
Osobní náklady	8 639	8 872	6 892	7 405	7 871	8 210	104,3
Odpisy	3 202	3 303	2 720	3 047	2 992	3 178	106,2

Pramen: Výběrové šetření VÚZE
Zpracoval: J. Novák (VÚZE)

Také spotřeba materiálu a energie byla mezi družstvy a obchodními společnostmi rozdílná. V průměru došlo u právnických osob ke zvýšení nákladů jen u přípravků ochrany rostlin a u stavebního materiálu, který je ale svým objemem nevýznamný. U všech ostatních nákladových položek došlo ke snížení, což při poklesu cenových indexů některých materiálových vstupů představuje výrazné snížení objemu nákladů. K nejvyššímu snížení nákladů došlo u krmiv, což bylo doprovázeno rovněž snížením cen.

TA5.3/03 - Spotřeba materiálu a energie (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti		Právnícké osoby celkem		
	1997	1998	1997	1998	1997	1998	meziroční index
Spotřeba materiálu a energie	14 410	14 412	13 505	14 307	13 943	14 257	102,3
z toho							
- osiva a sadba	1 056	1 003	1 122	1 083	1 081	1 037	95,9
- hnojiva	1 331	1 302	1 325	1 327	1 325	1 307	98,6
- chem. ochran. přípravky	881	970	1 067	1 167	946	1 043	110,3
- krmiva a steliva	4 293	3 905	5 261	4 482	4 606	4 097	88,9
- stavební materiál	114	126	142	170	124	145	116,9
- náhradní díly	1 244	1 192	1 009	966	1 144	1 095	95,7
- pohonné hmoty	2 270	2 113	2 042	1 752	2 167	1 956	90,3
- elektrická energie	960	927	928	849	954	906	95,0

Pramen: Výběrové šetření VÚZE
Zpracoval: M. Vojtěšek, F. Slavík (VÚZE)

Náklady na služby se mírně zvýšily, více u obchodních společností. Jejich nejvýznamnější složku tvoří náklady na agrochemické a polní práce, kde lze spatřovat snahu omezovat využívání dražších služeb. Tyto služby jsou více využívány obchodními společnostmi, což ovlivňuje celkově vyšší náklady na služby v této podnikatelské kategorii.

TA5.3/04 - Náklady na služby (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti		Právnícké osoby celkem		
	1997	1998	1997	1998	1997	1998	meziroční index
Služby celkem	3 278	3 454	3 544	4 064	3 379	3 680	108,9
z toho							
- opravy a udržování	458	433	508	543	477	478	100,2
- agrochem. a polní práce	792	784	1 168	1 157	938	933	99,5
- plemen. a veterin. služby	570	606	479	493	534	560	104,9
- poradenské služby	166	136	147	214	164	172	104,9
- pachtovné	363	385	423	450	384	409	106,5

Pramen: Výběrové šetření VÚZE
Zpracoval: M. Vojtěšek, F. Slavík (VÚZE)

Z provozních nákladů představují významnou položku také osobní náklady, jejichž meziroční zvýšení bylo menší než v minulých letech. U obchodních společností jsou tyto náklady výrazně nižší (o 1 000 až 1 500 Kč/ha z. p.) než u zemědělských družstev.

U finančních nákladů došlo v roce 1998 poprvé od počátku 90. let k jejich meziroční stagnaci, hlavně vlivem menšího růstu úroků, které se v minulých letech meziročně zvyšovaly o 25 až 60 %. Zde příznivě působí vliv subvencování úroků prostřednictvím PGRLF a meziroční snížení objemu bankovních úvěrů.

Mimořádné náklady představují v průměru nevýznamnou nákladovou položku s meziroční tendencí ke snížení.

Výnosy

V roce 1998 došlo k rychlejšímu meziročnímu růstu výnosů než nákladů. Růst výnosů byl ovlivněn zejména růstem tržeb za služby a ostatními provozními výnosy. Tržby za rostlinné výrobky poklesly a tržby za živočišné výrobky se zvýšily jen u zemědělských družstev. U obchodních společností tržby za živočišné výrobky stagnovaly.

TA5.3/05 - Výnosy a tržby (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti		Právnícké osoby celkem		
	1997	1998	1997	1998	1997	1998	meziroční index
Výnosy celkem	34 965	36 569	32 092	34 503	33 561	35 468	105,7
z toho - tržby za vlastní výroby a služby	26 349	27 963	24 049	26 817	25 215	27 258	108,1
z toho - tržby RV	9 570	9 277	9 976	9 518	9 684	9 343	96,5
- tržby ŽV	12 613	13 552	13 978	13 997	13 019	13 631	104,7

Pramen: Výběrové šetření VÚZE
Zpracoval: J. Novák (VÚZE)

Dynamika růstu tržeb byla u družstev a obchodních společností rozdílná, u obchodních společností působí v tomto směru více nezemědělské aktivity.

Ve vztahu k tržbám byl v roce 1998 podíl celkových nákladů i jejich složek u družstev i obchodních společností stejný kromě osobních nákladů, kde byl tento podíl u obchodních společností příznivější. Meziročně došlo k výraznému zlepšení tohoto ukazatele.

TA5.3/06 - Náklady na 1 Kč tržeb

Ukazatel	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti		Právnícké osoby celkem	
	1997	1998	1997	1998	1997	1998
Náklady celkem	1,36	1,30	1,35	1,30	1,36	1,30
z toho - materiál a energie	0,55	0,52	0,56	0,53	0,55	0,52
- osobní náklady	0,33	0,32	0,29	0,28	0,31	0,30
- odpisy	0,12	0,12	0,11	0,11	0,12	0,12

Pramen: Výběrové šetření VÚZE
Zpracoval: J. Novák (VÚZE)

Účetní přidaná hodnota

Rychlejší růst výnosů než nákladů vedl v roce 1998 ke zvýšení přidané hodnoty, zejména u zemědělských družstev. Podílel se na tom především růst výkonů. Výkonová spotřeba u družstev stagnovala a u obchodních společností se zvýšila zhruba stejně jako výkony.

TA5.3/07 - Účetní přidaná hodnota (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti		Právnícké osoby celkem		
	1997	1998	1997	1998	1997	1998	meziroční index
Obchodní marže	181	206	206	187	184	198	107,6
Výkony	28 770	29 749	26 083	27 975	27 477	28 788	104,8
Výkonová spotřeba	17 688	17 866	17 049	18 371	17 322	17 937	103,6
Přidaná hodnota	11 263	12 089	9 240	9 791	10 339	11 049	106,9

Pramen: Výběrové šetření VÚZE
Zpracoval: M. Vojtěšek (VÚZE)

Pro porovnání vývoje účetní přidané hodnoty byly použity i výsledky šetření ČSÚ. Pro vyloučení meziročního vlivu změn v počtu podniků byly absolutní údaje vyjádřeny v přepočtu na ha z. p. sledovaného souboru. Meziroční tempo růstu přidané hodnoty dosáhlo u podniků zapsaných v obchodním rejstříku 5,2 %, z toho u podniků s 20 - 99 zaměstnanci 7,4 % a u podniků se 100 a více zaměstnanci 6,6 %. Zvýšení přidané hodnoty je zhruba shodné s výsledky výběrového šetření VÚZE.

Podrobnější údaje o nákladech a výnosech jsou uvedeny v tabulce A5.3/01.

Hospodářský výsledek

Snížení tempa růstu nákladů a zvýšení výnosů se odrazilo ve výrazném zlepšení hospodářského výsledku, zejména v provozní činnosti. Hospodářský výsledek z finančních operací a z mimořádné činnosti se meziročně téměř nezměnil.

TA5.3/08 - Struktura hospodářského výsledku (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti		Právnícké osoby celkem	
	1997	1998	1997	1998	1997	1998
HV - provozní ¹⁾	-434	638	33	-49	-261	365
- z finančních operací ²⁾	-896	-920	-824	-800	-855	-865
- za běžnou činnost ³⁾	-1 339	-300	-805	-874	-1 127	-521
- mimořádný ⁴⁾	491	441	402	549	446	482
- za účetní období ⁵⁾	-848	141	-403	-327	-681	-40

1) HV provozní = provozní výnosy - provozní náklady.

2) HV z finančních operací = finanční výnosy - finanční náklady.

3) HV za běžnou činnost = provozní hospodářský výsledek + hospodářský výsledek z finančních operací - daň z příjmů za běžnou činnost.

4) HV mimořádný = mimořádné výnosy - mimořádné náklady - daň z příjmů z mimořádné činnosti.

5) HV za účetní období = hospodářský výsledek za běžnou činnost + mimořádný hospodářský výsledek (+/-) převod podílu na hospodářském výsledku společníkům.

Pramen: Výběrové šetření VÚZE
Zpracoval: M. Vojtěšek (VÚZE)

K výraznému zlepšení provozního i celkového hospodářského výsledku došlo v roce 1998 u zemědělských družstev. Odlišná situace je u obchodních společností, které v minulých letech vykazovaly ve srovnání s družstvy podstatně lepší hospodářský výsledek. Celkový záporný hospodářský výsledek z roku 1997 se v roce 1998 u obchodních společností pouze nevýrazně snížil. Hlavní příčinou bylo podstatnější zvýšení celkových nákladů, zvláště nákladů na spotřebovaný materiál a energii a nákladů na služby.

Úroveň hospodářského výsledku příznivě ovlivňují poskytované dotace MZe do provozu, které v roce 1998 činily v průměru právnických osob 817 Kč/ha z. p., z toho u zemědělských družstev 752 Kč/ha z. p. a u obchodních společností 911 Kč/ha z. p.

Majetek a jeho struktura

V roce 1998 došlo k mírnému nárůstu hodnoty majetku, zejména v důsledku dalšího zvyšování jednotlivých složek fixního i oběžného majetku u obchodních společností. U zemědělských družstev úroveň majetku zůstala zhruba na úrovni roku 1997.

TA5.3/09 - Majetek a jeho základní složky (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti		Právnické osoby celkem		
	1997	1998	1997	1998	1997	1998	meziroční index
Majetek celkem	55 067	55 598	51 685	56 479	53 401	55 531	104,0
Stálá aktiva	35 176	35 311	33 748	36 620	34 446	35 608	103,4
Hmotný investiční majetek	32 289	32 172	31 541	33 700	31 877	32 614	102,3
Oběžná aktiva	19 631	19 995	17 129	18 700	18 475	19 289	104,4

Pramen: Výběrové šetření VÚZE
Zpracoval: J. Novák (VÚZE)

V roce 1998 došlo k vyrovnaní hodnoty majetku mezi družstvy a obchodními společnostmi při jeho odlišné struktuře. Obchodní společnosti nadále preferují zvyšování hodnoty aktivní složky hmotného investičního majetku, tj. strojů a zařízení, a zvyšují hodnotu zásob a zejména zvířat, i když tato hodnota stále nedosahuje úrovně zemědělských družstev. Zvyšování úrovně hodnoty zásob může však zhoršovat ekonomiku podniků, protože zejména v roce 1998 šlo o méně likvidní oběžný majetek. Podrobnější údaje o majetku a jeho struktuře jsou uvedeny v tabulce A5.3/02.

Kapitál a jeho struktura

V roce 1998 pokračovala dlouhodobější tendence změn základní struktury kapitálu u zemědělských družstev a obchodních společností. Meziročně došlo k mírnému zvýšení podílu vlastního kapitálu na celkovém kapitálu. V roce 1998 tento podíl činil v průměru za právnické osoby 46,2 % (39,5 % u zemědělských družstev a 56,2 % u obchodních společností).

TA5.3/10 - Kapitál a jeho základní složky (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti		Právnické osoby celkem		
	1997	1998	1997	1998	1997	1998	meziroční index
Kapitál celkem	55 067	55 598	51 685	56 479	53 401	55 531	104,0
Vlastní kapitál	21 202	22 008	26 500	31 738	23 163	25 663	110,8
Cizí kapitál	33 625	33 324	24 996	24 500	30 021	29 616	98,7

Pramen: Výběrové šetření VÚZE
Zpracoval: J. Novák (VÚZE)

Zlepšení struktury kapitálu ve prospěch vlastního kapitálu u obchodních společností ovlivnil výrazný meziroční nárůst základního jmění. Jeho úroveň byla v roce 1998 o více než 100 % vyšší než u zemědělských družstev. Do roku 1996 měla zemědělská družstva

výhodnější kapitálovou strukturu. Negativním jevem je stále vysoká neuhrazená ztráta z minulých let, která se meziročně zvýšila o 49,2 %.

V roce 1998 poprvé od transformace družstev došlo k mírnému snížení úrovně cizího kapitálu, který se v minulých letech ročně zvyšoval o 2 až 10 %, což přispělo k výrazné změně struktury kapitálu.

TA5.3/11 - Vybrané složky cizího kapitálu (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti		Právnické osoby celkem		
	1997	1998	1997	1998	1997	1998	meziroční index
Dlouhodobé závazky	19 896	20 374	11 454	10 410	16 425	16 301	99,2
Krátkodobé závazky	6 598	6 538	7 219	7 405	6 821	6 831	100,1
Bankovní úvěry	6 893	6 168	5 854	6 191	6 442	6 144	95,4

Pramen: Výběrové šetření VÚZE
Zpracoval: J. Novák (VÚZE)

Strukturu celkového kapitálu i cizího kapitálu nepříznivě ovlivňují dlouhodobé závazky, což je zřejmé zejména u zemědělských družstev, kde tyto závazky jsou zhruba o 100 % vyšší než u obchodních společností. Jde o transformační závazky vůči oprávněným osobám, které při vzniku obchodních společností z původních družstev nebyly novými subjekty vždy převzaty.

Významnou složku cizího kapitálu tvoří bankovní úvěry, jejichž výše se meziročně u družstev snížila a u obchodních společností dále zvýšila. Stav úvěrů na konci roku 1998 byl v přepočtu na ha z. p. stejný u družstev i obchodních společností.

Obchodní společnosti ve snaze snižovat své provozní náklady výrazněji omezily i počty pracovníků, včetně administrativních, což se zřejmě odrazilo i ve zhoršení finančně obchodních vztahů. U obchodních společností je v porovnání s družstvy vyšší objem celkových pohledávek, ale i pohledávek po lhůtě splatnosti a podobně je tomu i u krátkodobých závazků.

TA5.3/12 - Krátkodobé pohledávky a závazky po lhůtě splatnosti (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti		Právnické osoby celkem		
	1997	1998	1997	1998	1997	1998	meziroční index
Krátkodobé pohledávky	1 584	1 635	2 122	2 050	1 777	1 789	100,7
Krátkodobé závazky	1 208	1 323	2 592	2 419	1 749	1 750	100,1

Pramen: Výběrové šetření VÚZE
Zpracoval: J. Novák (VÚZE)

U podniků právnických osob nedošlo meziročně u krátkodobých pohledávek i závazků po lhůtě splatnosti téměř k žádným změnám a rovněž jejich výše zůstala téměř vyrovnaná. Významnější rozdíly jsou mezi družstvy a obchodními společnostmi, kdy u obchodních společností celkově převládá prvotní platební neschopnost, zatímco u družstev druhotná platební neschopnost. Neuhrazené závazky a pohledávky zpomalují peněžní toky u zemědělských podnikatelských subjektů.

Podrobnější údaje o kapitálu a jeho struktuře jsou uvedeny v tabulce A5.3/03.

Finanční analýza

Finanční analýza se opírá především o ukazatele likvidity, zadluženosti, produktivnosti a výnosnosti kapitálu.

Likvidita

Likvidita zemědělských podniků právnických osob je z důvodu nedostatku likvidního finančního majetku nadále nízká. Pouze hod-

nota ukazatele celkové likvidity je příznivější, i když je nutno vzít v úvahu velký podíl méně likvidních zásob na oběžném majetku. Celkově se však likvidita těchto podniků v roce 1998 mírně zvýšila, což bylo způsobeno zejména nezvyšujícími se krátkodobými závazky.

TA5.3/13 - Likvidita

Ukazatel	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti		Právnícké osoby celkem	
	1997	1998	1997	1998	1997	1998
Okamžitá likvidita ¹⁾	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Běžná likvidita ²⁾	0,9	1,0	0,9	0,9	0,9	0,9
Celková likvidita ³⁾	3,0	3,1	2,4	2,5	2,7	2,8

1) Okamžitá likvidita = peněžní prostředky/krátkodobé závazky.
2) Běžná likvidita = (peněžní prostředky+krátkodobé pohledávky)/krátkodobé závazky.
3) Celková likvidita = oběžná aktiva/krátkodobé závazky.
Pramen: Výběrové šetření VÚZE
Zpracoval: J. Novák (VÚZE)

Zadluženost

V roce 1998 došlo v tendenci růstu zadluženosti z minulých let k určité změně. Především se jednalo o zpomalení tempa růstu úvěrů ve sledovaných podnicích. U zemědělských družstev došlo nejen k jejich snížení, ale i k určitému zlepšení struktury kapitálu, tj. k růstu podílu vlastního kapitálu na celkovém kapitálu. Tyto skutečnosti měly pozitivní vliv na meziroční snížení zadluženosti u právníckých osob, zejména u obchodních společností.

TA5.3/14 - Zadluženost

Ukazatel	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti		Právnícké osoby celkem	
	1997	1998	1997	1998	1997	1998
Úvěrová zadluženost ¹⁾ (%)	32,5	28,0	22,1	19,5	27,8	23,9
Míra zadluženosti ²⁾ (%)	61,1	59,9	48,4	43,4	56,2	53,3
Stupeň zadluženosti ³⁾	1,6	1,5	0,9	0,8	1,3	1,2

1) Úvěrová zadluženost = úvěry celkem/vlastní kapitál*100.
2) Míra zadluženosti = cizí kapitál/celkový kapitál*100.
3) Stupeň zadluženosti = cizí kapitál/vlastní kapitál.
Pramen: Výběrové šetření VÚZE
Zpracoval: J. Novák (VÚZE)

Produktivnost

Tendence ke zlepšování využití majetku a jeho základních složek z minulých let pokračovala i v roce 1998, protože růst tržeb za vlastní výroby a služby byl rychlejší než růst objemu majetku. Reprodukční schopnost aktiv, tj. doba, za kterou by se aktiva obnovila z vlastních zdrojů (z hospodářského výsledku a odpisů), se sice meziročně zlepšila, je však stále neúměrně dlouhá.

TA5.3/15 - Produktivnost a reprodukční schopnost aktiv (%)

Ukazatel	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti		Právnícké osoby celkem	
	1997	1998	1997	1998	1997	1998
Produktivnost celkových aktiv ¹⁾	47,8	50,3	46,5	47,5	47,2	49,1
Produktivnost fixních aktiv ²⁾	74,9	79,2	71,3	73,2	73,2	76,6
Produktivnost oběžného majetku ³⁾	134,2	139,8	140,4	143,4	136,5	141,3
Reprodukční schopnost aktiv ⁴⁾ (roky)	23,4	16,1	22,3	20,8	23,1	17,7

1) Produktivnost celkových aktiv = tržby za prodej vlastních výrobků a služeb/celková aktiva*100.
2) Produktivnost fixních aktiv = tržby za prodej vlastních výrobků a služeb/ fixní aktiva*100.
3) Produktivnost oběžného majetku = tržby za prodej vlastních výrobků a služeb/oběžný majetek*100.
4) Reprodukční schopnost aktiv = celková aktiva/(hospodářský výsledek+odpisy)*100.
Pramen: Výběrové šetření VÚZE
Zpracoval: J. Novák (VÚZE)

Výnosnost kapitálu

Zlepšení hospodářského výsledku v roce 1998 ovlivnilo příznivější úroveň výnosnosti celkového i vlastního kapitálu, která však zůstala u podniků právníckých osob nadále záporná.

TA5.3/16 - Výnosnost kapitálu (%)

Ukazatel	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti		Právnícké osoby celkem	
	1997	1998	1997	1998	1997	1998
Výnosnost celkového kapitálu ¹⁾	-1,5	0,3	-0,8	-0,6	-1,3	-0,1
Výnosnost vlastního kapitálu ²⁾	-4,0	0,6	-1,5	-1,0	-2,9	-0,2

1) Výnosnost celkového kapitálu = hospodářský výsledek za účetní období/celkový kapitál*100.
2) Výnosnost vlastního kapitálu = hospodářský výsledek za účetní období/ vlastní kapitál*100.
Pramen: Výběrové šetření VÚZE
Zpracoval: J. Novák (VÚZE)

Souhrnné hodnocení finanční analýzy, resp. hodnocení výkonnosti podniků pomocí tzv. "Altmanova indexu finančního zdraví"³⁹, ukazuje, že zhruba jen u 10 % podniků právníckých osob je finanční situace uspokojivá, nestabilní situace převládá u zhruba 20 % podniků a téměř 70 % podniků má vážné finanční potíže. V bankrotové situaci se nachází 3 až 5 % podniků.

Analýza ziskových a ztrátových podniků

Zlepšení hospodářského výsledku v roce 1998 se projevilo růstem podílu ziskových podniků právníckých osob z 43,3 % v roce 1997 na 61,3 % v roce 1998, přičemž u zemědělských družstev činil podíl ziskových podniků 62,8 % a u obchodních společností 58,0 %.

Při meziročním posuzování ziskových a ztrátových podniků došlo k těmto zásadnějším změnám:

- posun u družstev ze ztrátovosti k ziskovosti, daný zejména jejich snahou o další snižování nákladovosti. U obchodních společností se v tomto směru meziročně situace v podstatě nezměnila;
- podíl ziskových podniků vykazuje mírnou tendenci zvýšení směrem k oblastem s horšími přírodními podmínkami, zejména vlivem podpor na údržbu krajiny (v minulých letech tomu bylo opačně, se zhoršujícími přírodními podmínkami klesal počet ziskových podniků).

Náklady, tržby a hospodářský výsledek

Lepší relace mezi růstem vkladů a výnosů u ziskových podniků přináší vyšší přidanou hodnotu a vyšší hospodářský výsledek. Rozdíly v uvedených ukazatelích mezi ziskovými a ztrátovými podniky byly v roce 1998 v porovnání s rokem 1997 menší, než tomu bylo v minulých letech.

TA5.3/17 - Náklady, tržby a hospodářský výsledek (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Ziskové podniky		Meziroční index	Ztrátové podniky		Meziroční index
	1997	1998		1997	1998	
Tržby za vlastní výroby a služby	25 025	27 591	110,3	25 566	26 641	104,2
Provozní výnosy	32 392	35 293	109,0	31 145	31 407	100,8
Provozní náklady	32 433	34 077	105,1	31 812	32 619	102,5
Přidaná hodnota	10 778	12 074	112,0	9 527	9 151	96,1
Hospodářský výsledek za účetní období	-321	1 040	x	-1 345	-2 041	151,7

Pramen: Výběrové šetření VÚZE
Zpracoval: J. Novák (VÚZE)

Provozní náklady u ziskových podniků byly v roce 1998 zhruba jen o 1 500 Kč/ha z. p. vyšší než u podniků ztrátových, přičemž spotřeba materiálu, energie a služeb byla vyšší u ztrátových podniků.

³⁹ Altmanův index vychází z užšího výběru poměrových ukazatelů finanční analýzy a stanovených koeficientů jejich vah. Index vychází ze statistické metody diskriminační analýzy.

Dotace do provozu byly v roce 1997 a 1998 u ziskových a ztrátových podniků zhruba na stejné úrovni.

TA5.3/18 - Dotace do provozu (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Ziskové podniky		Meziroční index	Ztrátové podniky		Meziroční index
	1997	1998		1997	1998	
Dotace do provozu	737	810	109,9	777	832	107,1

Pramen: Výběrové šetření VÚZE
Zpracoval: J. Novák (VÚZE)

Podrobnější údaje o nákladech a výnosech jsou uvedeny v tabulce A5.3/04.

Majetek a jeho struktura

Hospodaření ziskových a ztrátových podniků charakterizuje i rozdílná tendence v úrovni majetku a v jeho struktuře. V porovnání s minulými lety ztrátové podniky disponují větším objemem majetku než podniky ziskové. Rozdílná je také struktura majetku u těchto podniků.

TA5.3/19 - Majetek a jeho vybrané složky (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Ziskové podniky		Meziroční index	Ztrátové podniky		Meziroční index
	1997	1998		1997	1998	
Majetek celkem	52 223	54 637	104,6	55 577	57 189	102,9
Hmotný investiční majetek	30 689	31 670	103,2	34 074	34 364	100,9
- budovy a stavby	20 086	21 030	104,7	22 279	24 061	108,0
- stroje a zařízení	7 029	6 930	98,6	6 705	6 427	95,9
- základní stádo	2 255	2 378	105,5	1 949	1 975	101,3
Oběžný majetek	18 737	20 017	106,8	17 989	17 939	99,7

Pramen: Výběrové šetření VÚZE
Zpracoval: J. Novák (VÚZE)

Z porovnání výše majetku a jeho struktury vyplývá, že ziskové podniky:

- mají vhodnější strukturu hmotného investičního majetku, zejména vyšší podíl jeho aktivní složky, tj. strojů a zařízení a vyšší hodnotu základního stáda zvířat;
- jsou lépe vybaveny oběžným majetkem, což se odráží ve vyšším provozním kapitálu (13 645 Kč/ha z. p. v roce 1998 a ztrátové podniky 10 256 Kč/ha z. p.).

Kapitál a jeho struktura

V roce 1998 se částečně změnila struktura kapitálu. U ziskových i ztrátových podniků došlo k poklesu podílu cizího kapitálu na celkovém kapitálu. Výsledky hospodaření nadále nepříznivě ovlivňuje vysoká neuhrazená ztráta z minulých let, která u ztrátových podniků byla zhruba o 100 % vyšší než u podniků ziskových.

Objem cizího kapitálu byl u ziskových a ztrátových podniků zhruba vyrovnaný, přičemž u ziskových podniků byl nižší objem krátkodobých závazků i bankovních úvěrů a vyšší objem dlouhodobých závazků.

TA5.3/20 - Vlastní a cizí kapitál a jeho vybrané složky (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Ziskové podniky		Meziroční index	Ztrátové podniky		Meziroční index
	1997	1998		1997	1998	
Vlastní kapitál	21 829	24 880	114,0	25 630	27 111	105,8
- základní jmění	15 187	16 939	111,5	21 500	24 765	115,2
- neuhrazená ztráta z minulých let	-947	-1 303	137,6	-1 621	-2 625	161,9
Cizí kapitál	30 185	29 489	97,7	29 716	29 853	100,5
- dlouhodobé závazky	17 033	16 795	98,6	15 301	15 387	100,6
- krátkodobé závazky	6 404	6 372	99,5	7 591	7 683	101,2
- bankovní úvěry	6 366	5 905	92,8	6 584	6 586	100,0

Pramen: Výběrové šetření VÚZE
Zpracoval: J. Novák (VÚZE)

Podrobnější údaje o majetku a kapitálu jsou uvedeny v tabulce A5.3/05.

Lepší ekonomické výsledky ziskových podniků se odrážejí především v jejich vyšší likviditě a výnosnosti kapitálu, ale i ve vyšší produktivnosti majetku. Podstatné rozdíly mezi oběma skupinami podniků jsou také v reprodukční schopnosti aktiv.

TA5.3/21 - Ukazatele finanční analýzy

Ukazatel	Ziskové podniky		Ztrátové podniky	
	1997	1998	1997	1998
Likvidita - běžná	1,0	1,1	0,8	0,8
- okamžitá	0,2	0,3	0,1	0,1
Zadluženost - úvěrová	29,2	23,7	25,7	24,3
- míra zadluženosti	57,8	54,0	53,5	52,2
Produktivnost - celkových aktiv	47,9	50,5	46,0	46,6
- fixních aktiv	75,5	80,6	69,4	69,8
Reprodukční schopnost aktiv (roky)	18,9	12,7	37,5	59,5
Výnosnost kapitálu - celkového	-0,6	1,9	-2,4	-3,6
- vlastního	-1,5	4,2	-5,3	-7,5

Pramen: Výběrové šetření VÚZE
Zpracoval: J. Novák (VÚZE)

5.3.2 Podnikatelské subjekty fyzických osob

Podkladem pro analýzu jsou tak jako v minulých letech údaje jednoduchého účetnictví.

Výdaje

V podnikatelské skupině fyzických osob podobně jako u právnických osob došlo ke zpomalení tempa růstu výdajů proti minulým letům. Celkové výdaje se meziročně zvýšily jen o 1,5 %. Největší položkou výdajů je nákup materiálu se zhruba 50% podílem na výdajích. Nákup materiálu se meziročně zvýšil o 20,5 %. U všech dalších výdajových položek, kromě odpisů investičního majetku, došlo k jejich meziročnímu snížení.

TA5.3/22 - Výdaje (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Rok	Skupina v ha z. p.				Průměr
		5 - 50	51 - 100	101 - 300	nad 300	
Výdaje celkem	1997	18 375	18 379	18 921	16 679	17 915
	1998	20 886	21 322	19 265	15 064	18 183
z toho - nákup materiálu	1997	8 581	8 250	8 483	6 390	7 649
	1998	10 431	11 761	9 752	7 251	9 216
- osobní výdaje ¹⁾	1997	838	812	1 330	2 220	1 543
	1998	977	850	1 307	1 810	1 389
- provozní režie	1997	5 541	5 487	5 449	5 506	5 486
	1998	5 434	5 294	4 767	3 618	4 485
- odpisy	1997	2 734	2 839	2 529	2 281	2 502
	1998	3 382	3 196	3 166	2 088	2 786

1) Mzdy a platby do fondů.
Pramen: Výběrové šetření VÚZE
Zpracoval: A. Picková (VÚZE)

Výdaje a jejich jednotlivé složky mají rozdílnou úroveň i rozdílný vývoj v jednotlivých velikostních skupinách fyzických osob. Ve skupinách podniků do 300 ha z. p. se celkové výdaje a jejich jednotlivé složky výrazněji od sebe neodlišují, kromě mezd a plateb do fondů, které se s růstem velikosti podniků zvyšují vlivem vyšší potřeby námezdní pracovní síly.

Podnikatelská skupina s výměrou z. p. nad 300 ha se výrazně odlišuje od ostatních podnikatelských skupin zejména tím, že:

- vykazuje podstatně nižší výdaje než ostatní skupiny;
- vykazuje meziroční snížení výdajů (kromě nakoupeného materiálu, který se zvýšil o 13,5 %).

V rámci podnikatelských subjektů fyzických osob jde o významnou skupinu, která se na výměře z. p. fyzických osob ve výběrovém

šetření podílí 37,4 %, s průměrnou výměrou zemědělské půdy 579 ha. Jde v podstatě o skupinu podnikatelů (velkostatkářů), která z velké většiny představuje nájemce bývalých státních statků, kteří mají značnou část majetku pronajatou a hospodáří převážně v horších přírodních podmínkách.

Příjmy

Celkové příjmy se meziročně snížily o 2,3 % vlivem nižších příjmů z živočišné výroby a příjmů za práce a služby. K meziročnímu zvýšení příjmů došlo v rostlinné výrobě. Tyto tendence a relace jsou ve srovnání s právníky osobami opačné. K výraznému zvýšení došlo u ostatních příjmů, do kterých jsou zahrnuty především podpory na údržbu krajiny v horších přírodních podmínkách. Fyzické osoby v porovnání s právníky osobami dosahují v průměru vyšších příjmů za rostlinné výrobky (o 1 000 - 1 500 Kč/ha z. p.) a zhruba poloviční úroveň příjmů za živočišné výrobky.

TA5.3/23 - Příjmy (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Rok	Skupina v ha z. p.				Průměr
		5 - 50	51 - 100	101 - 300	nad 300	
Příjmy celkem	1997	19 792	20 141	20 725	17 306	19 217
	1998	22 142	21 884	19 819	15 541	18 770
z toho - prodej výrobků a služeb	1997	19 008	19 195	19 663	15 828	18 041
	1998	20 229	20 785	18 265	13 446	17 060
- z toho - rostlinná výroba	1997	8 439	11 076	12 095	9 237	10 451
	1998	9 746	13 748	12 075	9 243	11 097
- živočišná výroba	1997	10 115	6 240	6 431	3 510	5 660
	1998	9 707	6 315	5 570	3 094	5 129
- ostatní tržby	1997	454	1 879	1 137	3 081	1 930
	1998	776	722	620	1 109	834

Pramen: Výběrové šetření VÚZE
Zpracoval: A. Picková (VÚZE)

Mezi velikostními skupinami existují výrazné rozdíly také ve výši příjmů na 1 ha z. p. a v jejich meziročním vývoji. Nejnižší úroveň příjmů je dosahováno ve skupině podniků s výměrou z. p. nad 300 ha. Týká se to zejména příjmů z živočišné výroby, které se s růstem velikosti podniků snižují, včetně většího meziročního poklesu. Výše příjmů z rostlinné výroby je nejnižší u podniků nad 300 ha z. p. Jde o vliv převažujících horších přírodních podmínek, ve kterých většina těchto podniků hospodáří.

Rovněž příjmy za služby a ostatní činnosti se meziročně výrazně snížily. Jejich nejvyšší úroveň dosahují největší podniky. Ostatní příjmy, do kterých jsou především zahrnuty podpory na údržbu krajiny, dosáhly z již zmíněných důvodů nejvyšší úroveň v podnicích nad 300 ha z. p. Ukazatel výdajů na 1 Kč příjmů se meziročně zvýšil ve všech velikostních skupinách fyzických osob, zatímco právnícké osoby vykazují opačnou tendenci.

TA5.3/24 - Výdaje na 1 Kč příjmů

Ukazatel	Rok	Skupina v ha z. p.				Průměr
		5 - 50	51 - 100	101 - 300	nad 300	
Výdaje celkem	1997	0,93	0,91	0,91	0,96	0,93
	1998	0,94	0,97	0,97	0,97	0,97
z toho - nákup materiálu	1997	0,43	0,41	0,41	0,37	0,40
	1998	0,47	0,54	0,49	0,47	0,49
- odpisy	1997	0,14	0,14	0,12	0,13	0,13
	1998	0,15	0,15	0,16	0,13	0,15

Pramen: Výběrové šetření VÚZE
Zpracoval: J. Novák (VÚZE)

Hospodářský výsledek

Hospodářský výsledek (rozdíl příjmů a výdajů bez výdajů na osobní spotřebu) se meziročně výrazně zhoršil, zejména u podniků ve velikostních skupinách od 51 ha do 300 ha z. p. K mírnějšímu snížení

hospodářského výsledku došlo i u podniků malých a největších. Podnikatelské subjekty fyzických osob jsou více zaměřeny na rostlinnou výrobu, která byla v minulých letech v průměru podstatně rentabilnější než výroba živočišná. V roce 1998 došlo v rostlinné výrobě v porovnání s rokem 1997 ke zhoršení cenových relací. Index cen výrobců v zemědělství dosáhl v rostlinné výrobě hodnoty 94,6 a v živočišné výrobě 105,7. Tato skutečnost je jednou z příčin zhoršení hospodářského výsledku podniků fyzických osob.

TA5.3/25 - Rozdíl příjmů a výdajů (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Rok	Skupina v ha z. p.				Průměr
		5 - 50	51 - 100	101 - 300	nad 300	
Příjmy celkem	1997	19 792	20 141	20 725	17 306	19 217
	1998	22 142	21 884	19 819	15 541	18 770
Výdaje celkem	1997	18 375	18 379	18 921	16 679	17 915
	1998	20 886	21 322	19 265	15 064	18 183
Rozdíl příjmů a výdajů	1997	1 417	1 762	1 804	627	1 302
	1998	1 256	562	554	477	587

Pramen: Výběrové šetření VÚZE
Zpracoval: A. Picková (VÚZE)

Úroveň hospodářského výsledku příznivě ovlivňují dotace do provozu, které v průměru v roce 1998 činily 1 886 Kč/ha z. p.

Pro podnikatele v zemědělství je rozhodující rozdíl příjmů a výdajů, který byl v roce 1998 nejvyšší ve skupině do 50 ha z. p. a v porovnání s rokem 1997 byl tento rozdíl nižší jen o 11,4 %, tj. o 161 Kč/ha z. p. S růstem velikosti podniků se rozdíl příjmů a výdajů snižuje a rovněž meziroční snížení je vyšší.

Rozdíl příjmů a výdajů představuje pro podnikatele zdroje pro provoz, inovaci techniky a technologie, příp. pro rozšíření výroby, někdy bez ohledu na osobní spotřebu.

Pro srovnání hospodářského výsledku podniků fyzických osob s podniky právníckých osob byl proveden dopočet osobního důchodu podnikatele a rodinných příslušníků v průměrné výši 932 Kč/ha z. p., diferencovaně pro jednotlivé velikostní skupiny. Metodický přístup k uvedeným dopočtům je shodný s minulými lety. Promítnutím osobního důchodu do výdajů dochází k výraznému snížení hospodářského výsledku až do celkové ztráty fyzických osob. Po třech letech zvyšujícího se kladného hospodářského výsledku dochází u podniků fyzických osob v roce 1998 ke ztrátovosti.

TA5.3/26 - Rozdíl příjmů a výdajů včetně osobního důchodu v roce 1998 (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Skupina v ha z. p.				Průměr
	5 - 50	51 - 100	101 - 300	nad 300	
Rozdíl příjmů a výdajů	1 256	562	554	477	587
Osobní důchod v Kč/ha	2 392	1 876	904	254	932
Hospodářský výsledek	-1 136	-1 314	-350	223	-345

Pramen: Výběrové šetření VÚZE
Zpracoval: A. Picková (VÚZE)

Podrobnější údaje o výdajích a příjmech jsou uvedeny v tabulce A5.3/06.

Majetek a závazky

Hodnota majetku a jeho jednotlivých složek se meziročně snížila, kromě hodnoty zásob a pohotových peněžních prostředků.

TA5.3/27 - Majetek a jeho vybrané složky (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Rok	Skupina v ha z. p.				Průměr
		5 - 50	51 - 100	101 - 300	nad 300	
Majetek celkem	1997	65 243	48 928	45 748	28 437	41 856
	1998	63 339	47 819	45 383	27 365	40 613
z toho - hmotný investiční majetek	1997	52 185	39 173	36 966	21 214	33 069
	1998	49 468	37 815	35 576	19 422	31 117
- zásoby	1997	8 269	5 549	3 950	3 508	4 466
	1998	8 771	5 997	4 564	4 109	5 003
- pohledávky	1997	1 355	1 587	1 568	1 264	1 440
	1998	1 954	1 336	1 521	1 255	1 428
- peněžní prostředky ¹⁾	1997	3 152	2 535	2 974	2 386	2 706
	1998	2 799	2 525	3 393	2 456	2 852

1) Peněžní prostředky = peníze a ceniny + bankovní účty +/- průběžné položky.

Pramen: Výběrové šetření VÚZE

Zpracoval: A. Picková (VÚZE)

Nejvyšší hodnotou majetku disponují podniky do 50 ha z. p., a to z důvodu vyšší hodnoty hmotného investičního majetku a zásob. Hmotný investiční majetek této skupiny podniků je na rozdíl od větších podniků tvořen vyšší hodnotou pozemků. Ve větší míře ve srovnání s průměrem působí u nejmenší velikostní skupiny i vyšší hodnota základního stáda zvířat a zásob v souvislosti s rozvinutější živočišnou výrobou. Nejnižší hodnotu majetku mají podniky nad 300 ha z. p., a to jak hmotného investičního majetku, tak zásob. Výše a struktura majetku je ovlivněna převládající orientací těchto podniků na rostlinnou výrobu.

Souhrnně lze konstatovat, že hodnota majetku i zásob je ovlivněna především strukturou výroby (zejména s ohledem na podíl živočišné výroby v rámci struktury celkové produkce) a vlastnickými vztahy k pozemkům.

K meziročnímu poklesu došlo též u závazků a z toho i u úvěrů. Pokles závazků ovlivnil zvýšení vlastního jmění.

TA5.3/28 - Vlastní jmění a závazky (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Rok	Skupina v ha z. p.				Průměr
		5 - 50	51 - 100	101 - 300	nad 300	
Vlastní jmění	1997	56 766	38 088	35 122	19 932	32 173
	1998	56 398	39 691	35 827	20 090	32 381
Součet závazků (cizí zdroje)	1997	8 477	10 840	10 626	8 505	9 683
	1998	6 941	8 128	9 556	7 275	8 232
z toho - závazky	1997	1 715	3 249	3 613	2 770	3 064
	1998	1 473	2 859	3 077	2 664	2 746
- úvěry	1997	6 719	7 466	6 821	5 532	6 448
	1998	5 402	5 167	6 425	4 489	5 398

Pramen: Výběrové šetření VÚZE

Zpracoval: A. Picková (VÚZE)

Z úrovně závazků v jednotlivých velikostních skupinách zejména vyplývá, že:

- nejnižší závazky na ha z. p. vykazují nejmenší a největší podniky, mezi ostatními skupinami existují menší rozdíly;
- u úvěrů na ha z. p. nejsou mezi velikostními skupinami výrazné rozdíly. Nejnižší úroveň úvěrů vykazují podniky nad 300 ha z. p. Meziročně se objemy úvěrů ve všech skupinách snížily.

Meziroční změny v úrovni příjmů, výdajů, majetku a závazků se souhrnně projevují v ukazatelích finanční analýzy, ze kterých vyplývá, že:

- produktivnost majetku je nejnižší u podniků do 50 ha z. p., zejména vlivem vlastnictví půdy, která zvyšuje hodnotu hmotného investičního majetku. V podnicích nad 300 ha z. p. je produktivnost majetku nejvyšší vlivem nízké hodnoty majetku (s převládajícím pronájmem zemědělské půdy), menšího rozsahu živočišné výroby, resp. i případných pronájmů, zejména budov a staveb;
- zadluženost se růstem velikosti podniků zvyšuje, nejnižší zadluženost je u podniků do 50 ha z. p.;

- nepříznivější výnosnosti kapitálu bylo v roce 1998 dosahováno v podnicích do 50 ha z. p. a v podnicích nad 300 ha z. p. V roce 1997 bylo nepříznivější výnosnosti kapitálu dosaženo v podnicích s výměrou od 50 do 300 ha z. p. Tyto rozdílné vývojové tendence v obou letech jsou ovlivněny zejména nestabilizovaným podnikatelským prostředím.

TA5.3/29 - Ukazatele finanční analýzy (%)

Ukazatel	Rok	Skupina v ha z. p.				Průměr
		5 - 50	51 - 100	101 - 300	nad 300	
Produktivnost celkového majetku	1997	29,1	39,2	43,0	55,7	43,1
	1998	31,9	43,5	40,3	49,1	42,0
Produktivnost hmotného investičního majetku	1997	36,4	49,0	53,2	74,6	54,6
	1998	40,9	55,0	51,3	69,2	54,8
Produktivnost oběžného majetku	1997	148,8	198,5	231,6	221,1	209,5
	1998	148,5	210,8	192,7	171,9	183,8
Reprodukční schopnost aktiv (roky)	1997	15,7	10,6	10,6	9,8	11,0
	1998	13,7	12,7	12,2	10,7	12,0
Výnosnost celkového kapitálu	1997	2,2	3,6	3,9	2,2	3,1
	1998	2,0	1,2	1,2	1,7	1,5
Výnosnost vlastního kapitálu	1997	2,5	4,6	5,1	3,2	4,1
	1998	2,2	1,4	1,6	2,4	1,8
Úvěrová zadluženost	1997	11,8	19,6	19,4	27,8	20,0
	1998	9,6	13,0	17,9	22,3	16,7
Stupeň zadluženosti	1997	0,2	0,3	0,3	0,4	0,3
	1998	0,1	0,2	0,3	0,4	0,3
Míra zadluženosti	1997	13,0	22,2	23,2	29,9	23,1
	1998	11,0	17,0	21,1	26,6	20,3

Pramen: Výběrové šetření VÚZE

Zpracoval: A. Picková, M. Vojtíšek (VÚZE)

Podrobnější údaje o majetku a závazcích jsou uvedeny v tabulce A5.3/07.

Analýza podniků s kladným a záporným rozdílem příjmů a výdajů

V roce 1998 hospodařilo 57,7 % podniků s kladným rozdílem příjmů a výdajů. V roce 1997 kladný rozdíl příjmů a výdajů vykázalo 68 % podniků.

Výdaje u obou skupin podniků jsou v podstatě shodné. Rozdíly mezi oběma skupinami podniků spočívají především v příjmech, kde u podniků s kladným rozdílem příjmů a výdajů bylo dosaženo:

- nižších tržeb za rostlinné výrobky;
- zhruba o 100 % vyšších tržeb za živočišné výrobky;
- vyšších tržeb za služby a ostatní výrobky;
- o 50 % vyšších ostatních příjmů (jde zejména o dotace do provozu).

Mezi podniky s kladným a záporným rozdílem příjmů a výdajů jsou významné rozdíly ve výši majetku i závazků. Podniky s kladným rozdílem příjmů a výdajů vykazují:

- podstatně nižší hodnotu majetku ovlivněnou zejména hmotným investičním majetkem, a to ve všech sledovaných položkách, kromě základního stáda;
- vyšší hodnotu zásob, zejména výrobků a zvířat;
- vyšší závazky;
- vyšší tržby.

Nižší hodnota majetku a vyšší hodnota závazků u podniků s kladným rozdílem příjmů a výdajů ovlivňuje nižší hodnotu vlastního jmění.

Výše uvedené skutečnosti se odrážejí i v ukazatelích finanční analýzy.

TA5.3/30 - Ukazatele finanční analýzy

Ukazatel	Kladný rozdíl příjmů a výdajů		Záporný rozdíl příjmů a výdajů	
	1997	1998	1997	1998
Produktivnost celkového majetku	46,8	47,6	38,4	34,7
Úvěrová zadluženost	22,9	19,7	16,8	13,1
Míra zadluženosti	26,2	23,7	19,2	15,9

Pramen: Výběrové šetření VÚZE
Zpracoval: A. Picková (VÚZE)

- Podniky s kladným rozdílem příjmů a výdajů vykazují:
- vyšší a zvyšující se produktivnost majetku;
 - vyšší zadluženost, která se meziročně mírně snížila.
- Podrobnější údaje jsou uvedeny v tabulkách A5.3/08 - 11.

5.4 Ekonomika zemědělských podniků podle regionů

Ekonomika zemědělských podniků podle regionů je charakterizována výsledky za jednotlivé výrobní oblasti.

5.4.1 Podnikatelské subjekty právnických osob

Výnosy, náklady a hospodářský výsledek

Se zhoršujícími se přírodními podmínkami se jednoznačně projevuje tendence poklesu výkonů v přepočtu na 1 ha z. p., ovlivněná především poklesem tržeb z rostlinné výroby, ale v menší míře i z živočišné výroby. Tržby za služby a ostatní činnosti byly nejnižší v bramborářské výrobní oblasti a nejvyšší v bramborářsko-ovesné a zejména v horské výrobní oblasti. Tato skutečnost však nevyrovňuje snižování tržeb ze zemědělské činnosti. U nákladů a jejich jednotlivých složek je zřejmá mírnější tendence jejich poklesu směrem k horším přírodním podmínkám. S tím souvisí i pokles přidané hodnoty, kde rozdíl v její úrovni je mezi krajními oblastmi více než dvojnásobný. Naproti tomu úroveň provozního hospodářského výsledku i hospodářského výsledku za účetní období nevykazuje ve vztahu k jednotlivým výrobním oblastem žádné jednoznačné tendence.

TA5.4/01 - Přidaná hodnota a hospodářský výsledek ve výrobních oblastech (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Kukuřičná		Řepařská		Bramborářská		Bramborářsko-ovesná		Horská	
	1997	1998	1997	1998	1997	1998	1997	1998	1997	1998
Přidaná hodnota	13 806	13 917	12 472	12 966	9 611	10 189	9 621	10 817	5 501	6 193
Provozní hospodářský výsledek	1 378	627	-106	-284	-153	696	-675	676	-849	176
Hospodářský výsledek za účetní období	352	352	-632	-782	-678	179	-826	553	-851	-204

Pramen: Výběrové šetření VÚZE
Zpracoval: J. Novák (VÚZE)

Úroveň provozního hospodářského výsledku a hospodářského výsledku za účetní období se meziročně zlepšila ve výrobní oblasti bramborářské, bramborářsko-ovesné a horské, nezlepšila se v kukuřičné oblasti a zejména v řepařské oblasti. V těchto dvou výrobních oblastech zhoršení provozního hospodářského výsledku ovlivnily zejména ostatní provozní náklady. V řepařské výrobní oblasti na úroveň hospodářského výsledku za účetní období negativně působily také vysoké nákladové úroky, a to vlivem vysokého úvěrového zatížení. Naopak výnosová část provozního hospodářského výsledku je kladně ovlivňována dotacemi do provozu, hlavně ve formě podpor na údržbu krajiny, u nichž došlo v uvedených oblastech k meziročnímu

mu snížení. Řepařská výrobní oblast vykazuje za rok 1998 nejvyšší ztrátovost.

TA5.4/02 - Dotace do provozu ve výrobních oblastech (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Kukuřičná		Řepařská		Bramborářská		Bramborářsko-ovesná		Horská	
	1997	1998	1997	1998	1997	1998	1997	1998	1997	1998
Dotace do provozu	2 951	1 539	839	659	530	714	613	875	1 444	2 048

Pramen: Výběrové šetření VÚZE
Zpracoval: J. Novák (VÚZE)

Z údajů v tabulce vyplývá, že v roce 1998 se v kukuřičné a řepařské výrobní oblasti snížily dotace do provozu. Meziroční zvýšení dotací do provozu zejména v horších přírodních podmínkách ovlivnilo příznivě hospodářský výsledek, který byl celkově vyšší v horších přírodních podmínkách.

Podrobnější údaje o výnosech a nákladech jsou uvedeny v tabulce A5.4/01.

Majetek, kapitál a jejich struktura

Hodnota majetku a jeho jednotlivých složek vykazuje se zhoršujícími se přírodními podmínkami tendenci k poklesu. Tento pokles je diferencován vzhledem k povaze tohoto majetku; rozdíly v jeho výši mezi krajními oblastmi jsou u majetku fixní povahy menší, než je tomu u majetku oběžné povahy.

Klesající tendence se projevuje také u celkového kapitálu, přičemž dochází i ke změně jeho struktury, protože hodnotu cizího kapitálu rozdílné přírodní podmínky neovlivňují. Tím dochází se zhoršujícími se přírodními podmínkami k tendenci zvyšování podílu cizího kapitálu na celkovém kapitálu. Na těchto strukturálních rozdílech se také podílí pokles vlastního kapitálu, zejména pokles základního jmění (kromě horské výrobní oblasti) a zvyšující se neuhrazená ztráta z minulých let.

Jednotlivé složky cizího kapitálu nereagují v podstatě na rozdílné přírodní podmínky a úroveň krátkodobých závazků a bankovních úvěrů byla v obou sledovaných letech nejvyšší v řepařské výrobní oblasti.

Podrobnější údaje o majetku a kapitálu jsou uvedeny v tabulkách A5.4/02 - 03.

Rozdílné přírodní podmínky se promítají do ukazatelů finanční analýzy pouze v menší míře.

TA5.4/03 - Ukazatele finanční analýzy právnických osob ve výrobních oblastech (%)

Ukazatel	Kukuřičná		Řepařská		Bramborářská		Bramborářsko-ovesná		Horská	
	1997	1998	1997	1998	1997	1998	1997	1998	1997	1998
Produktivnost celkového majetku	44,3	44,9	51,1	52,9	47,6	49,0	45,7	48,9	29,3	30,1
Míra zadluženosti	41,8	42,1	51,2	47,8	61,2	57,7	59,8	56,7	51,1	53,3
Úvěrová zadluženost	13,0	14,5	25,3	21,6	35,3	29,2	25,5	20,9	24,6	27,8
Výnosnost celkového kapitálu	0,5	0,5	-1,0	-1,2	-1,4	0,3	-1,7	1,1	-1,7	-0,4
Reprodukční schopnost aktiv (roky)	15,4	15,2	23,2	22,0	23,0	16,7	23,9	14,2	28,8	22,4

Pramen: Výběrové šetření VÚZE
Zpracoval: J. Novák (VÚZE)

Zhoršující se výrobní výsledky a snižující se produktivnost majetku byly v horších přírodních podmínkách v roce 1998 částečně eliminovány dotacemi na údržbu krajiny.

5.4.2 Podnikatelské subjekty fyzických osob

Výsledky za podnikatelské subjekty fyzických osob vykazují v jednotlivých výrobních oblastech podobné tendence jako u právnických osob s tím rozdílem, že:

- z hlediska příjmů a výdajů
 - výdaje a příjmy podniků v kukuřičné výrobní oblasti podstatně převyšují jejich úroveň v ostatních výrobních oblastech;
 - podniky fyzických osob v kukuřičné výrobní oblasti mají minimální rozsah živočišné výroby, což zejména ovlivnilo ztrátovost této oblasti;
 - meziročně došlo ve všech výrobních oblastech ke snížení hospodářského výsledku;
 - z hlediska majetku a závazků
 - majetkové vybavení v kukuřičné výrobní oblasti v porovnání s ostatními oblastmi je u hmotného investičního majetku podstatně vyšší, kromě hodnoty základního stáda;
 - v kukuřičné výrobní oblasti mají tyto podniky vysokou úroveň závazků, ovlivněnou vysokými úvěry, které v roce 1998 činily 16 tis. Kč na 1 ha z. p.
- Na rozdílné přírodní podmínky reagují v menší míře i ukazatele finanční analýzy, z nichž zejména vyplývá, že:
- produktivnost majetku se mezioblastně výrazně neodlišuje, přičemž meziročně došlo k jejímu snížení;
 - nejvyšší úvěrovou zadluženost vykazuje výrobní oblast kukuřičná, mezi ostatními výrobními oblastmi jsou menší rozdíly;
 - míra celkové zadluženosti vykazuje tendenci k růstu od řepařské k horské výrobní oblasti v závislosti na úrovni podílu cizího kapitálu na celkovém kapitálu (celkový kapitál se směrem k horské výrobní oblasti snižuje, při zhruba vyrovnané úrovni cizího kapitálu ve výrobní oblasti řepařské či horské);
 - výnosnost kapitálu se zlepšuje od kukuřičné k horské výrobní oblasti.

TA5.4/04 - Ukazatele finanční analýzy fyzických osob ve výrobních oblastech (%)

Ukazatel	Kukuřičná		Řepařská		Bramborářská		Bramborářsko-ovesná		Horská	
	1997	1998	1997	1998	1997	1998	1997	1998	1997	1998
Produktivnost celkového majetku	47,1	43,2	44,1	39,5	42,6	48,9	33,5	36,8	42,1	32,1
Úvěrová zadluženost	40,8	31,7	19,2	16,6	17,9	13,9	27,2	23,2	18,6	15,2
Míra zadluženosti	29,8	24,8	19,1	17,4	22,9	19,3	30,7	26,2	47,3	41,7
Výnosnost vlastního kapitálu	-2,0	-1,7	4,2	1,5	3,4	2,2	6,2	2,4	6,8	4,5
Reprodukční schopnost aktiv (roky)	14,8	14,7	10,4	12,1	12,3	11,8	11,9	13,1	8,2	10,2

Pramen: Výběrové šetření VÚZE
Zpracoval: J. Novák (VÚZE)

Podrobnější údaje o výdajích a příjmech a majetku a závazcích jsou uvedeny v tabulkách A5.4/04 - 05.

5.5 Závěry z ekonomických analýz

Ekonomická situace zemědělských podniků

Podle údajů výběrového šetření VÚZE se průměrný hospodářský výsledek zemědělských podniků v roce 1998 proti roku 1997 zlepšil, byl však opět ztrátový (celková odhadovaná ztráta poklesla z 1,3 mld. Kč v roce 1997 na 0,4 mld. Kč v roce 1998). Nadále přetrvávají značné rozdíly v úrovni hospodářského výsledku mezi jednotlivými podnikatelskými formami a výrobními oblastmi.

V roce 1998 došlo ke zlepšení hospodářského výsledku zemědělských družstev, která na rozdíl od vysoké ztráty v předchozím období vykazovala minimální zisk. Hospodaření obchodních společností bylo i v roce 1998 ztrátové; meziročně se jejich ztráta jen nepatrně zmírnila. Zvýšil se podíl podniků právnických osob s kladným hospodářským výsledkem, výrazněji u družstev, v menší míře i u obchodních společností. Vzhledem k výrobnímu zaměření PPO měl na zlepšení jejich hospodářského výsledku pozitivní vliv vývoj cen živočišných výrobků - především mléka a jatečného skotu. Výnosnost kapitálu se u PPO částečně zlepšila (především u družstev), zůstává však spolu s likviditou a solventností stále nízká. Lze předpokládat, že zhruba 70 % PPO mělo v roce 1998 vážné finanční potíže.

Hospodářské výsledky podniků fyzických osob se ve většině ukazatelů v roce 1998 zhoršily. Kladný hospodářský výsledek PFO (vyjádřený rozdílem mezi příjmy a výdaji), dosažený v roce 1997, se v roce 1998 výrazně snížil (z 1 302 Kč/ha z. p. na 587 Kč/ha z. p.); při zahrnutí pracovního důchodu vlastníka a rodinných příslušníků meziročně klesl z kladných 653 Kč/ha z. p. na záporných 345 Kč/ha z. p. Podíl PFO s kladným rozdílem mezi příjmy a výdaji klesl z 68 % na necelých 58 %, kladný hospodářský výsledek po zahrnutí osobního důchodu vykázaly v průměru pouze PFO nad 300 ha z. p. Celkově se u PFO v roce 1998 nepříznivě projevil pokles cen rostlinných výrobků, na které jsou tyto podniky výrazněji zaměřeny.

Z dlouhodobějších analýz vyplývá, že výrobní a ekonomické výsledky zemědělských podniků se zhoršují směrem k oblastem s horšími přírodními podmínkami. V roce 1998 se však ekonomická situace v podnicích hospodařících v horších přírodních podmínkách ve srovnání s podniky v lepších podmínkách poněkud zlepšila. Kladně se zde projeвило zejména podstatné meziroční zvýšení podpor na údržbu krajiny.

Ekonomickou situaci zemědělských podniků neovlivňují jen výsledky za poslední období, ale zejména skutečnost, že hospodaření jejich převážné části je dlouhodobě (od roku 1991, s výjimkou roku 1995) ztrátové. Záporný hospodářský výsledek má sice klesající tendenci, ale dlouhodobá ztrátovost vedla v převážné části podniků k vyčerpání vnitřních rezerv. Mnohým podnikům již řadu let chybí zdroje i na prostou reprodukci. Značná část podniků pro nedostatek provozního kapitálu nadále omezuje vstupy do výroby. Projevuje se to zejména ve zhoršování kvality půdního fondu, ale i v nedostatečné údržbě a obnově hmotného investičního majetku.

Efektivnost vstupů do zemědělské prvovýroby

Z analýzy výsledků souhrnných zemědělských účtů za ČR ve sledovaném období a jejich porovnání s analogickými údaji za zemědělství EU lze odvodit tyto hlavní závěry:

- Podobně jako hrubá zemědělská produkce se i konečná zemědělská produkce (KZP) v běžných (tržních) cenách v roce 1998 proti roku 1997 v ČR mírně zvýšila. Vzhledem k tomu, že nárůst mezi spotřeby (vstupy do zemědělské prvovýroby, bez odpisů) byl vyšší než nárůst KZP, hrubá přidaná hodnota v tržních cenách (HPH v t. c.), vyjadřující ekonomický rozměr zemědělské prvovýroby ve vztahu k HDP, se naopak mírně snížila.
- Hrubá přidaná hodnota se v roce 1998 podílela na HDP 1,8 % (2,0 % v roce 1997) a podíl odpovídajícího počtu pracovníků v zemědělství na zaměstnanosti v NH dosáhl 3,7 % (179 tis. přepočtených pracovníků z celkového počtu 206 tis. v zemědělských podnicích).
- Podíl zemědělské prvovýroby na HDP v ČR je srovnatelný s analogickými ukazateli v zemích EU. V roce 1996 dosáhl tento ukazatel např. v SRN 0,8 %, v Rakousku 1,0 %, v Dánsku 2,4 %, v Portugalsku 3,3 % a v průměru za EU 1,7 %. V zemích EU, podobně jako v ČR, je podíl zemědělství na celkové zaměstnanosti (v civilním

sektoru) výrazně vyšší než jeho podíl na HDP. V roce 1996 činil tento podíl⁴⁰ v průměru za EU 4,8 %, v SRN 1,9 %, v Rakousku 3,9 % apod. V zemědělství je tak proti průměru za NH dosahováno vesměs nižší produktivity práce (měřené hrubou přidanou hodnotou na pracovníka). České zemědělství není v tomto směru výjimkou. Jeho ekonomické výsledky se však vyznačují velmi nepříznivou hodnotovou strukturou KZP.

- Zatímco v EU se HPH v t. c. podílí na KZP více než jednou polovinou (53,3 % v roce 1996), v ČR v posledních letech jen o něco více než jednou čtvrtinou (28,6 % v roce 1998); na mezispotřebu, resp. vstupy do zemědělské prvovýroby připadly tak u nás téměř tři čtvrtiny KZP. Ještě nepříznivější pro naše zemědělství je relace mezi čistou přidanou hodnotou a konečnou zemědělskou produkcí: v ČR 25,1 % v roce 1998 (24,1 % v roce 1997 a 29,2 % v roce 1996), v EU 52,7 % v roce 1996.
- Přidaná hodnota realizovaná zemědělskou prvovýrobou v ČR je nízká. Přitom by měla umožňovat nejen odpovídající úhradu mezd a celkových pracovních nákladů, investic zajišťujících obnovu a rozvoj podnikového majetku, úroků z bankovních úvěrů a závazků vůči ostatním věřitelům, ale i krytí dalších potřeb, včetně dividend nebo jiných podobných výnosů podporujících zájem vlastníků o podnikání (investování) v daném odvětví.
- Přidaná hodnota v našem zemědělství nekryje dostatečně ani pracovní náklady, třebaže úroveň mezd v tomto odvětví je relativně nízká (v roce 1998 nižší o 22 % vůči NH). Podle SZÚ za rok 1998 byly náklady na pracovní sílu v zemědělské prvovýrobě (22,8 mld. Kč) poněkud vyšší než tzv. čistý příjem ze zemědělské činnosti (22,6 mld. Kč)⁴¹. Proto také čistý podnikatelský přebytek byl v roce 1998 záporný (ztráta podle SZÚ činila 162 mil. Kč). K výraznému meziročnímu poklesu této ztráty podstatně přispěly zvýšené dotace (vázané na produkci), které meziročně vzrostly téměř o jednu čtvrtinu.

K příčinám současné ekonomické situace v zemědělství

Nízká tvorba přidané hodnoty v zemědělské prvovýrobě a mimořádně tíživá ekonomická situace značné části zemědělských podniků má více příčin, zpravidla dlouhodobějšího charakteru. Hlavní z nich (vedle obecných problémů spojených zejména s nerozvinutou institucionální strukturou a obtížnou vymahatelností práva) spočívají v následujících oblastech:

Relativně vysoké ceny vstupů zemědělské prvovýroby

Ceny vstupů zemědělské prvovýroby lze z hlediska dosahovaných cen zemědělských výrobců považovat za vysoké. Vedle prudkého rozevření cenových nůžek v neprospěch zemědělství na počátku transformačního období došlo i v pozdějších letech k zaostávání vývoje CZV. Například v letech 1993 až 1997 vzrostly ceny vstupů v našem zemědělství zhruba o jednu třetinu rychleji než CZV (v EU ve stejném období méně než o jednu pětinu). V porovnání s jinými cenovými parametry (CZV, mzdová úroveň, cena půdy) však ceny vstupů nejvíce odpovídají cenové úrovni v EU, ke které by se měla dosavadní všeobecně nízká cenová hladina v ČR v předvstupním období postupně přibližovat. Z hlediska dalšího vývoje cen rozhodujících dodávek výrobků a služeb zemědělské prvovýroby je možno předpokládat zpomalení jejich růstu, případně stagnaci, nelze však očekávat jejich všeobecný pokles (s možnými výjimkami v případě mimořádných tlaků na trhu).

Nízké ceny zemědělských výrobců

Požadavek týkající se podpory rychlejšího růstu CZV, v návaznosti na vysokou relativní úroveň cen vstupů, naráží na řadu bariér, mimo jiné v oblasti přijatých mezinárodních závazků (závazky v oblasti celní ochrany vyplývající z dohod GATT/WTO a závazky z dalších obchodních dohod). Zvýšený růst CZV by si jednak vyžádal výrazné zvýšení ochrany domácího trhu (v rozporu s uvedenými závazky) a ve svém důsledku by zároveň vedl ke ztrátě, resp. dalšímu oslabení konkurenceschopnosti. Zvláště v kontextu příprav na vstup ČR do EU nelze takové řešení považovat za reálné. Hlavní bariérou dynamičtějšího vývoje cen zemědělsko-potravinářské produkce zůstává ovšem omezená koupěschopná poptávka na domácím trhu, spolu s 30% podílem potravin na konečné spotřebě domácností.

Nízká produktivita práce

Nízká produktivita práce v zemědělské prvovýrobě ČR ve srovnání s EU se projevuje jak v relativně nízké přidané hodnotě (zejména ČPH a podnikatelském přebytku) v přepočtu na pracovníka, tak v úrovni intenzity zemědělské prvovýroby (nízké průměrné výnosy plodin a nízká průměrná užitkovost zvířat). Růst produktivity práce, zejména cestou výrazného zvyšování intenzity, lze považovat za rozhodující pro dosažení srovnatelné efektivnosti zemědělské prvovýroby ČR s EU. Podmínkou ovšem je, aby růst intenzity nevedl k vytváření produkčních přebytků neuplatnitelných na trhu. Lze toho dosáhnout pouze výraznou podporou růstu intenzity v produkčních oblastech, při současném útlumu produkce v méně příznivých oblastech (extenzifikace, spojená s podstatným snížením stupně zornění v tzv. LFA, v souladu s jejich definicí v EU).

Podpory do zemědělství

Podpory do zemědělské prvovýroby by bylo žádoucí po přechodnou dobu výrazně zvýšit (i s ohledem na úroveň podpor v EU) s tím, že:

- zvýšenou měrou by byly směřovány do produkčních oblastí, s cílem dosažení intenzity zemědělské výroby srovnatelné s EU;
- v méně příznivých oblastech by byla poněkud zvýšena, nebo alespoň zachována současná úroveň podpor, při jejich výraznějším zaměření na rodinné farmy a menší podniky. Příjemcům podpor v těchto oblastech by měly být nabídnuty reálné náhradní programy za omezení produkce potravinářského určení, zvláště programy environmentálního charakteru, včetně dlouhodobého uvádění půdy do klidu (např. set aside na 20 let podle vzoru EU).

Vzhledem k celkové situaci v NH a rozpočtovému deficitu jsou ovšem možnosti podstatněji zvýšení podpor do zemědělství v nejbližších letech značně omezené. To si zřejmě vyžádá odpovídající restrukturalizaci poskytovaných podpor, s cílem přispět k urychlení výrobní restrukturalizace zemědělských podniků, při respektování daných přírodních podmínek a požadavků trhu.

6 Sociální situace v zemědělství a na venkově

6.1 Trh práce a úroveň mezd v zemědělství

Agrární trh práce

Pokles zaměstnanosti v zemědělství sice zaznamenává v posledních letech (zejména od roku 1996) nižší dynamiku, avšak specifická míra agrární nezaměstnanosti⁴² v roce 1998⁴³ významně narostla

⁴⁰ Při výpočtu byly použity údaje o přepočtené pracovní síle (AWU).

⁴¹ Čistá přidaná hodnota bez pachtovného a nákladových úroků.

⁴² Specifická (strukturální) míra nezaměstnanosti je relativní ukazatel, metodicky konstruovaný ČSÚ. Charakterizuje nezaměstnanost určité sociální, odvětvové, věkové aj. skupiny obyvatelstva, kde v čitateli jsou zahrnuti všichni nezaměstnaní z dané skupiny a ve jmenovateli zaměstnaní a nezaměstnaní z téže skupiny. Výpočet zahrnuje data o zaměstnaných a nezaměstnaných v zemědělství včetně myslivosti a souvisejících činností.

⁴³ Pramen: Zaměstnanost a nezaměstnanost v ČR podle výsledků výběrového šetření pracovních sil (VŠPS), září - listopad 1997 a říjen - prosinec 1998 (v roce 1998 provedena ze strany ČSÚ změna vykazovaného období výběrového šetření ze sezonního na kvartální), ČSÚ 1998, 1999.

(proti stejnému období roku 1997 o 1,9 procentního bodu, a to z 3,6 % na 5,5 %). Poprvé ve sledované řadě se zvyšovala tato strukturální míra rychleji než míra registrované nezaměstnanosti v národním hospodářství ČR⁴⁴, což na rozdíl od minulých období, kdy uvolňovaná pracovní síla ze zemědělství nepůsobila prvořadě problémy na regionálních trzích práce, signalizuje růst závažnosti problémů strukturální (odvětvové) nezaměstnanosti i ve vztahu ke stabilitě venkovského prostoru.

Nárůst míry agrární nezaměstnanosti je prvořadě podmíněn celkově napjatou situací na trhu práce, kdy nabídka pracovní síly výrazně převyšuje poptávku. Navíc působí i specifické charakteristiky zemědělské pracovní síly na venkovském trhu práce (zejména nízká mobilita a vázanost na vlastní bydlení, nižší úroveň kvalifikace, obtížně uplatnitelná profesní příprava, nepříznivé demografické charakteristiky uvolněných zemědělců, neochota nést rizika individuálního podnikání, nevyhovující dopravní obslužnost při rostoucích nákladech na dopravu do zaměstnání, možnost sezonního uplatnění a uplatnění rodinných příslušníků na farmách). Nezanedbatelný je i význam příležitosti využívat - při zohlednění výše reálných mezd v zemědělství - systém sociálních příjmů poskytovaných státem.

Vzhledem k sociálně-psychologickým bariérám, které brzdí efektivní rozhodování zemědělského managementu v oblasti uvolňování nadbytečné pracovní síly (zejména z velkých zemědělských podniků), lze předpokládat určitou přezaměstnanost⁴⁵. Agrární přezaměstnanost jako projev "skryté" nezaměstnanosti je podmíněna snižující se (event. nulovou) absorpční schopností ostatních sektorů NH a odvětví zemědělství tak přispívá k tlumení prohlubující se nevyrovnanosti nabídky a poptávky na venkovském trhu práce.

Vývoj specifické míry agrární nezaměstnanosti vykazuje významné regionální⁴⁶ odlišnosti. Nejvyšší relativní hodnoty dosahuje - stejně jako ve srovnávaném období roku 1997 - ve "strukturálně postiženém" severočeském regionu (12,5 %), nadprůměrnou a meziročně narůstající míru agrární nezaměstnanosti vykazuje i region severomoravský (6,7 %, nárůst 4,1 procentního bodu). V "hospodářsky slabých" regionech ČR s vysokým podílem zemědělců na celkové zaměstnanosti v meziročním srovnání narostla významně strukturální míra agrární nezaměstnanosti ve středočeském (7,1 %, nárůst 3,6 procentního bodu) a západočeském regionu (6,9 %, nárůst 4,7 procentního bodu).

Vývoj mezd

V roce 1998 pokračoval trend pomalejších meziročních nárůstů průměrných nominálních mezd, jenž započal v roce 1997. Nárůst mezd v zemědělství (7,7 %) nedosáhl průměrného nárůstu v celém národním hospodářství (9,3 %). Mzdy v průmyslu se zvyšovaly (obdobně jako v předešlé roce) rychleji než v celém národním hospodářství (nárůst 10,3 %). I přes poněkud mírnější zaostávání v tempu nárůstu průměrných mezd v zemědělství došlo k dalšímu prohloubení disparity mezd v zemědělství na úroveň 78,2 % vůči NH, vůči průmyslu na 77,1 % (Tabulka A6.1/01). Absolutní rozdíl mezi průměrnou měsíční odměnou v zemědělství (9 143 Kč) a v průmyslu již dosáhl 2 710 Kč. Na vzniku a prohlubování mzdové disparity v zemědělství se podílelo více faktorů, z nichž podstatný vliv má zejména ekonomická a finanční situace zemědělských podniků spolu s překážkami na trhu práce. Současný nepříznivý stav v této oblasti limituje možnosti výraznějšího zmírňování mzdové disparity v zemědělství.

ství. V NH došlo meziročně k mírnému poklesu reálných mezd (obdobně i v průmyslu, kde byl rozdíl ještě méně významný) a reálná mzda se pohybovala mírně nad úrovní roku 1989. Pokles reálných mezd v zemědělství byl proti situaci v NH a průmyslu výraznější (Tabulka A6.1/02).

6.2 Změny sociálního postavení zemědělců

Vývoj podmínek podnikatelského prostředí v zemědělské výrobě spolu s reálnou ekonomickou výkonností zemědělských podniků v roce 1998 se promítá nejen ve zhoršování charakteristik sociálně-ekonomického postavení zemědělské populace, ale podmiňuje i změny sociální struktury odvětví. Ve struktuře zemědělské ekonomicky aktivní populace⁴⁷ lze z hlediska vlastnického vztahu k výrobním zdrojům rozlišit tři základní sociálně-ekonomické skupiny⁴⁸:

- zaměstnanci bez vlastnického vztahu k výrobním zdrojům (tj. námezdní pracovníci v podnicích právnických i fyzických osob, včetně najatého managementu), jejichž strukturální podíl na zemědělské ekonomicky aktivní populaci v roce 1998 činil 61,5 % a meziroční nárůst dosáhl 2,4 procentního bodu;
- sdružení podnikatelé ("sebezaměstnaní") podílí na zemědělské půdě, majetku, kapitálu a práci v podnicích právnických osob, tj. pracující členové družstev, akcionáři a společníci v obchodních společnostech, jejichž podíl ve struktuře činil 27,3 % a meziroční úbytek dosáhl 3,8 procentního bodu;
- individuální podnikatelé ("sebezaměstnaní") vlastníci a nájemci výrobních zdrojů, tj. soukromě hospodařící rolníci a sdružení fyzických osob, vč. pomáhajících rodinných příslušníků, jejichž strukturální podíl činil 11,2 % a meziroční nárůst dosáhl 1,4 procentního bodu.

V roce 1998 se objevují signály změn sociální struktury odvětví. Zejména jde o zpomalení dosavadního trendu nárůstu podílu zaměstnanců, zastavení poklesu podílu podnikatelů se zaměstnanci a nárůst podílu podnikatelů bez zaměstnanců i pomáhajících rodinných příslušníků. Přes výrazné meziroční snížení podílu členů družstev zůstávají podíloví vlastníci družstev mezi "sebezaměstnanými" i nadále převažující skupinou.

Uvedené změny ve vývoji sociální struktury agrárního sektoru souvisejí s pokračující restrukturalizací podnikatelského prostředí a tlakem na růst produktivity práce, ale také s obecně se zhoršující absorpční schopností regionálních (venkovských) trhů práce. Neméně významné je působení subjektivních vlivů, zejména sociálně orientovaného chování zemědělského managementu (např. družstev) s cílem zachování základních sociálních jistot zaměstnanců (tj. pracovních míst a úrovně mezd) v lokálních podmínkách bezprostředních mezilidských vztahů vesnice na úkor růstu ekonomické výkonnosti podnikání. Dále se jedná o střetávání zájmů a cílů představitelů jednotlivých sociálně-ekonomických skupin, včetně působení specifických vzorců chování, postojů a životních podmínek zemědělské i venkovské populace.

Současná rizika ohrožení existence podnikání řady zemědělských subjektů spolu s nízkým oceněním práce a snižujícími se šancemi zemědělců na uplatnění na venkovském trhu práce nejen významně zhoršují sociálně-ekonomické postavení zemědělské ekonomicky aktivní populace a dosavadní atmosféru sociálního smíru v rámci odvětví, ale odrážejí se i v kvalitě životních podmínek obyvatel ve venkovském prostoru.

⁴⁴ Míra registrované nezaměstnanosti publikovaná MPSV je relativní ukazatel, kde v čitateli je přesná evidence registrovaných, neumístěných uchazečů o zaměstnání a ve jmenovateli počet zaměstnaných v NH s jediným nebo hlavním zaměstnáním podle výsledků VŠPS + počet registrovaných neumístěných uchazečů o zaměstnání evidovaných na úřadech práce.

⁴⁵ Počet pracovníků v zemědělské výrobě na 100 ha z. p. v roce 1998 (podle stavu obhospodařované půdy za podnikatelské subjekty, uvedeného v tabulce TA2.1/04) činí v podnicích fyzických osob 3,82 a v podnicích právnických osob 6,36. Jde o hrubý, orientační ukazatel, který nezohledňuje rozdílnou potřebu pracovních sil podle výrobního zaměření podniků fyzických a právnických osob.

⁴⁶ "Region" je v návaznosti na použité statistické prameny o vývoji zaměstnanosti a nezaměstnanosti (VŠPS) pojímán jako "kraj" podle Číselníku krajů a okresů ČR z 5. 10. 1995.

⁴⁷ S hlavním zdrojem příjmů ze zemědělství (jediné nebo hlavní zaměstnání).

⁴⁸ Kvantifikace podílů vlastnických skupin na zaměstnanosti v zemědělství byla vytvořena na základě vlastních propočtů a využití pramene: Zaměstnanost a nezaměstnanost v ČR podle výsledků výběrového šetření pracovních sil (podzim 1997 a 4. čtvrtletí 1998 - od roku 1998 změna vykazovaného období výběrového šetření ze strany ČSÚ ze sezonního na kvartální), ČSÚ 1998, 1999.

6.3 Sociální situace na venkově

Od sčítání obyvatelstva v roce 1843 se v Čechách považují za venkovské obyvatelstvo občané žijící v obcích do 2 tis. obyvatel. V rámci přípravy vstupu naší republiky do EU je však také nutno brát v úvahu klasifikace a soustavy ukazatelů používaných v tomto společenství. Pro vymezení venkovského prostoru je Eurostatem v současné době používán ukazatel počet obyvatel/km² s tím, že venkov, resp. venkovské obyvatelstvo je definováno jako území, resp. jako obyvatelstvo základních územních samosprávných celků (obcí), které mají hustotu osídlení nižší než 100 obyvatel na 1 km². Takových venkovských obcí je v ČR téměř 5 tis., jejich celková rozloha dosahuje téměř 60 tis. km², tj. zhruba 75 % celkové rozlohy státu a žije v nich necelá čtvrtina obyvatel ČR (2,3 mil., tj. 22,3 %)⁴⁹.

Je zřejmé, že takto vymezený venkovský prostor zůstává nedílnou součástí svého okolí, především okresu, a sociální situace na tomto území je určující i pro venkovské obyvatelstvo žijící v tomto regionu. V současné době se stává podstatným kritériem pro hodnocení sociální situace v regionu i obci míra nezaměstnanosti. V prosinci 1998 se tento ukazatel pohyboval v intervalu od 1,59 % v okrese Praha - východ do 15,62 % v okrese Most, přičemž míra nezaměstnanosti nad 15 % byla dosažena také v okrese Louny. V 15 okresech přesáhla v prosinci 1998 míra nezaměstnanosti hranici 10 %.

V okresech s vysokou nezaměstnaností mají při hledání práce největší potíže právě obyvatelé nejmenších, tj. venkovských obcí. Problém nedostatku pracovních příležitostí je zde zpravidla zesílen nedostačující dopravní obslužností.

Zpracované údaje o průměrných mzdách za roky 1996 a 1997 v okresech, roztríděných podle klasifikace OECD⁵⁰ na výrazně venkovské, převážně venkovské, venkovské, a urbanizované, potvrzují trend diferenciací úrovně mezd v neprospěch zejména převážně venkovských oblastí a ve prospěch urbanizovaných oblastí. Deset okresů s celkově nejnižšími průměrnými mzdami patří mezi převážně či značně venkovské regiony: Bruntál, Jeseník, Pelhřimov, Blansko, Svítavy, Vyškov, Prachovice, Prostějov, Semily, Znojmo.

V nejbližší budoucnosti nelze předpokládat ani nárůst počtu osob zabývajících se zemědělskou činností, ani schopnost venkova absorbovat uvolněné pracovníky z odvětví převážně provozovaných ve městech, ale vykonávaných venkovskými obyvateli. Z tohoto důvodu stále více nabývá na významu vytváření pracovních míst v malém a středním podnikání v souvislosti s jinými funkcemi venkova, např. s rekreační funkcí, s ekologickou funkcí, s funkcí ochrany krajiny apod.

7 Vztah zemědělství a životního prostředí

Z hlediska spotřeby průmyslových hnojiv a přípravků na ochranu rostlin (POR) je české zemědělství ve srovnání se zemědělstvím ve vyspělých zemích EU výrazně extenzivnější. Např. ve Francii byla v roce 1995 spotřeba dusíku v průmyslových i statkových hnojivech v průměru 122 kg/ha, v SRN 144 kg/ha a v Dánsku 204 kg/ha. Ve stejném roce dosahoval tento ukazatel v ČR výše 55,6 kg/ha. Obdobná situace je i ve spotřebě přípravků na ochranu rostlin. Ve srovnání s předchozím rokem nedošlo k zásadní změně vlivu zemědělství na životní prostředí. Znamená to, že zůstala nezměněna průměrná

velikost honů, intenzita chovu neklesala rapidně, nenastaly tak výrazné změny v struktuře a intenzitě produkce, které by ovlivnily tlak na biodiverzitu a stávající stupeň eroze půdy. Také zornění na úrovni 72,4 % je v evropském kontextu vyšší (SRN 68 %). Intenzita hospodaření na orné půdě setrvala v roce 1998 přibližně na stejné úrovni jako v roce 1997. Za nejvýznamnější faktor, ovlivňující intenzitu hospodaření, lze považovat zejména ekonomickou situaci zemědělských podniků a částečně i vliv zemědělské politiky ČR. Výrazně extenzivně se hospodařilo zejména na TTP (především v podhorských a horských oblastech byla spotřeba hnojiv snížena na minimum).

V zemědělství nedošlo k zásadním změnám v systému hospodaření. Znamená to, že rozhodující část zemědělské půdy je obhospodařována technologiemi, které nejsou cíleně zaměřené na ochranu složek životního prostředí. Výjimku tvoří ekologické zemědělství⁵¹, které je alternativou pro konvenční zemědělství (představuje 1,67 % z. p. v roce 1998). Ekologické zemědělství nachází určitá východiska pro řešení problematiky současného vlivu zemědělství na životní prostředí a také v oblasti ekonomické a sociální. Za nejdůležitější přínosy tohoto systému hospodaření (mimo čistě environmentální) lze považovat:

- snížení produkce cestou omezeného používání intenzifikačních faktorů;
- zavedení nového typu produktů (biopotravin) na náš trh;
- potenciál pro rostoucí konkurenceschopnost v dlouhodobé perspektivě (v případě růstu cen energií a vstupů a snížení spotřeby neobnovitelných zdrojů);
- systém je vhodný pro zvláště chráněná území (CHKO, CHOPAV, PHO atd.).

Ekologické zemědělství vykazovalo v roce 1998 značný nárůst ploch i nově zapojených zemědělských podniků. Je to mj. důsledek znovu obnovených podpor státu do této oblasti v roce 1998. V roce 1997 hospodařilo v rámci ekologického zemědělství 211 subjektů na ploše 20,2 tis. ha a ve sledovaném roce již 339 subjektů na ploše 71,6 tis. ha z. p.⁵² Jde o nárůst ploch o 254 %. Nově hospodařící zemědělci procházejí v současné době obdobím přechodu od konvenčního k ekologickému zemědělství. V roce 1998 probíhala intenzivní příprava zákona o ekologickém zemědělství a jednání o mezinárodní akreditaci produktů ekologického zemědělství.

Dosud se v dostatečné míře nerozšířily zejména půdoochranné technologie zpracování půdy (např. bezorebná příprava půdy). Celková plocha takto obhospodařovaných plodin dosáhla podle údajů VÚRV 550 tis. ha. Podporou šetrného hospodaření na půdě by byl potenciál nových technologií pro ochranu životního prostředí výrazně umocněn.

Naznačené trendy se projeví zejména v úrovni spotřeby hnojiv, která dosáhla na zemědělské půdě výše 73,2 kg č. ž./ha, což je ve srovnání s rokem 1997 snížení o 5 %. Také spotřeba POR nedoznala ve srovnání s rokem 1997 významných změn, neboť svojí úrovní (0,97 kg účinných látek/ha) znamenala zvýšení o 7,8 %⁵³. Nárůst ve srovnání s předchozím rokem zaznamenaly herbicidy a morforegulatory (o 4,1 %). Celkově bylo ošetřeno ochrannými přípravky 5,56 mil. ha, což znamená, že některé plochy byly ošetřeny i vícekrát. Jedním z důsledků nízké intenzity hospodaření je snížení rizik kon-

⁴⁹ Údaje převzaty z materiálu "Plán rozvoje venkova ČR na léta 2000 - 2006 - Porovnání českých a evropských ukazatelů a politiky rozvoje venkova", který zpracoval Terplan, a. s.

⁵⁰ Klasifikace OECD:

Výrazně venkovské oblasti - více než 50 % obyvatel žije ve venkovských obcích.

Převážně venkovské oblasti - 37,5 až 50 % obyvatel žije ve venkovských obcích.

Venkovské oblasti - 15 až 37,5 % obyvatel žije ve venkovských obcích.

Urbanizované - ostatní.

⁵¹ Systém ekologického zemědělství je zvláštním druhem zemědělského hospodaření, které se vyznačuje šetřením přírodních zdrojů a omezeními či zákazy používání látek a postupů, které zatěžují životní prostředí. Dále se vyznačuje chovem hospodářských zvířat v souladu s jejich etologickými požadavky a přirozenými způsoby chovu s regulovaným používáním veterinárních léčiv a krmiv pocházejících z konvenčního zemědělství a průmyslového zpracování. V mezinárodním měřítku definuje principy ekologické produkce potravin, jejich zpracování a obchodu organizace IFOAM.

⁵² Prosinec 1998, pramen MZe.

⁵³ Při posuzování vývoje aplikace ochranných látek je nutné mít na zřeteli neustálé zvyšování účinnosti nových přípravků a meziroční výkyvy v rozvoji chorob a škůdců polních plodin.

taminace vod, na druhé straně však znamená také nízké využívání produkčního potenciálu půd (asi 80 %), a tím i snížený odběr živin. Ruku v ruce s nízkými výnosy a se špatnou ekonomickou situací zemědělských podniků jde i riziko opouštění půd zejména ve znevýhodněných oblastech. Především v těchto oblastech se nachází velké množství cenných stanovišť (např. květnaté louky), jejichž existence je na hospodaření zemědělců závislá. Tyto tendence byly částečně kompenzovány podporami zemědělců v rámci vládního nařízení č. 341/1997.

Podle monitorovací sítě podzemních vod hydrometeorologického ústavu (vzhledem k hustotě sítě jde o indikativní údaje) lze konstatovat, že jakost vod ve sledovaných odběrných místech nedoznala výrazných změn (Tabulka A7.1/01).

Monitoring cizorodých látek v potravních řetězcích, na který bylo v roce 1998 uvolněno 20,7 mil. Kč, zahrnuje monitoring cizorodých látek v potravinách a surovinách a monitoring agrárních, vodních a lesních ekosystémů rezortu zemědělství. Monitoring cizorodých látek v potravinách a surovinách určených k výrobě potravin je uveden v kap. A3.3.5.

Sledování zemědělské půdy vedlo k zjištění zvýšeného, avšak neprůkazného nálezu kobaltu, niklu, olova, kadmia, vanadu a zinku. Monitoring cizorodých látek v rostlinné produkci ukázal zvýšený výskyt nadlimitních koncentrací, především kadmia v pšenici, a to zejména na pozemcích, na kterých se v minulosti opakovaně aplikovaly kaly z čištění odpadních vod. Na kontaminaci krmných směsí měla vliv technologická nekázeň. Obsah cizorodých látek v ostatních krmivech v zásadě vyhovoval limitním hodnotám. V rámci monitoringu byly prošetřeny sedimenty ve 100 malých nádržích. Naprostá většina nádrží byla zařazena do třídy A (přírozené pozadí), 2 do třídy B (podmínečně znečištěné) a 4 do třídy C (význačné zatížení). Nálezy cizorodých látek se výrazně nemění. Nejvýznamnější znečišťující látkou ze skupiny rizikových prvků je stále rtuť. V lesním ekosystému byly cizorodé látky sledovány v rámci prošetřování jedlých hub, ve kterých byly na několika místech prokázány zvýšené obsahy rizikových prvků a polyaromatických uhlovodíků. Jakost povrchových vod nebyla v rámci monitoringu cizorodých látek v potravním řetězci v roce 1998 sledována. Vzhledem ke změnám metodiky sledování jakosti povrchových vod (provádí Státní meliorační správa) je obtížné výsledky za rok 1998 s předchozím rokem porovnávat.

8 Navazující odvětví

8.1 Dodavatelé vstupů do zemědělství

Dodavatelské zabezpečení zemědělství ovlivňuje řada faktorů, zejména cena výrobků a poskytovaných služeb a jejich technologická úroveň. Cenový vývoj vstupů do zemědělství v roce 1998 v porovnání s rokem 1997 ukazuje následující tabulka.

TA8.1/01 - Meziroční úhrnný index cen vstupů

Ukazatel	1997/96	1998/97 ¹⁾
Index cen vstupů - ze zemědělství ^{a)}	103,5	101,2
- z lesnictví	103,6	120,3
- z průmyslu	113,5	96,4
- ze stavebnictví	111,9	109,4
- z dopravy a spojů	106,7	109,1
- z pojišťovnictví	100,3	86,5
- z ostatních služeb	111,3	105,6
Index cen vstupů do zemědělství	110,7	98,2

1) Předběžné údaje.

2) Rostlinné a živočišné výrobky, zvířata.

Pramen: ČSÚ - Index cen dodávek výrobků a služeb do zemědělství 1998

Zpracoval: V. Pokorný (VÚZE)

Ceny vstupů do zemědělství v roce 1998 proti předchozímu roku v průměru klesly o 1,8 %. Snížení bylo nejvýrazněji ovlivněno vstupy z průmyslu, kde došlo ke snížení o 3,6 %, přičemž ve 4. čtvrtletí 1998 o 7,7 %.

TA8.1/02 - Meziroční index cen vybraných vstupů

Dodavatelské vstupy	1997/96	1998/97 ¹⁾
Krmiva hotová (průmyslová)	122,6	94,4
Hnojiva průmyslová	105,5	89,5
Pesticidy	102,8	104,0
PHM	118,7	84,0

1) Předběžné údaje.

Pramen: ČSÚ - Index cen dodávek výrobků a služeb do zemědělství 1998

Zpracoval: V. Pokorný (VÚZE)

Krmiva hotová (průmyslová)

Po sklizni v roce 1997 a postupném uklidnění na trhu v 1. čtvrtletí 1998 klesly ceny krmiv v roce 1998 v průměru o 5,6 % při snížení cen krmného obilí. Síť dodavatelů krmiv je široká, jde o zahraniční firmy (registrováno je přibližně 40 dovozců krmiv) i domácí producenty. Výroba krmných směsí v roce 1998 výrazně poklesla. Hlavní příčinou byl pokles stavů rozhodujících druhů a kategorií hospodářských zvířat a omezené finanční možnosti prvovýrobců. Významná část zemědělských podniků v posledních letech investovala do vlastní výroby krmných směsí, přičemž dokázala uspořít 600 - 1 000 Kč/t směsi.

Agrochemikálie

Nabídka a dostupnost průmyslových hnojiv, pesticidů a ostatních agrochemikálií vcelku vyhovovala a výrazně převyšovala poptávku. Výsledkem nízké spotřeby agrochemikálií podle propočtů VÚRV je využití produkčního potenciálu zemědělské půdy ČR jen asi na 80 %, v některých problémových okresech či lokalitách s méně příznivými půdně-klimatickými podmínkami (většinou od 600 m n. m.) dokonce jen na 30 - 40 %. Podle propočtů VÚRV i v roce 1998 pokračoval v ČR trend, kdy rostlinná výroba odebírala větší množství živin, než bylo do půdy dodáváno. Přitom i při výrazném deficitu organického hnojení kryje tento způsob hnojení větší podíl živin než průmyslová hnojiva.

Spotřeba pesticidů zůstává stále na velmi nízké úrovni (přibližně 0,97 kg účinných látek na hektar). Z toho vyplývá, že rozsah nedostatečně nebo vůbec neošetřovaných ploch se do roku 1998 nesnížil, což zůstává vážným problémem. I přesto, že 1 Kč vložená do průmyslových hnojiv nebo pesticidů se vrací podle plodin 3 - 7krát, je nutné konstatovat, že značná část zemědělských podniků nemá na nákup pesticidů potřebné finanční prostředky.

Osiva

Nabídka osiv z hlediska odrůd a hybridů byla v roce 1998 velmi široká, ale obměna osiv z důvodu nedostatku finančních prostředků byla v mnoha zemědělských podnicích rovněž nevyhovující. Dochází k tomu, že podniky přesévají vlastní osivo po více let, což vede k poklesu výnosů. Výše uvedené faktory, spolu s pomalým postupem restrukturalizace apod., patří k příčinám toho, že výnosy polních plodin jsou o 1/4 - 1/3 nižší proti průměru EU i proti státům s převahou podhorského a horského zemědělství jako má ČR.

Plemenný materiál

V rámci programu MZe bylo i v roce 1998 podporováno udržování a zlepšování genetického potenciálu hospodářských zvířat. Podpora byla orientována především na plemeníky hospodářských zvířat, zemské hřebčince a některé další aktivity.

Domácí trh s plemennými jalovicemi je zajišťován především oprávněnými plemenářskými organizacemi s tím, že jeho celkový objem je velmi malý. V současné době jsou dováženi oprávněnými organizacemi pouze mladí plemenní býci pro účely testace. V roce 1998 bylo takto importováno 35 plemenů. Plemenitbu v chovu skotu zabezpečovalo podle zákona ČNR č. 240/1991 Sb., o šlechtění a plemenitbě hospodářských zvířat, 14 oprávněných plemenářských organizací. Nevýhodou celého systému podle VÚŽV je vysoký počet oprávněných organizací, zajišťujících produkci a testaci plemenů.

Zemědělská technika a pohonné hmoty

Obchod a tuzemská výroba zemědělské techniky je zajišťována zprivatizovanými subjekty. Většina z nich jsou členy některého ze dvou profesních sdružení ZeT nebo SDZT. Investice do strojové techniky postupně od roku 1989 klesaly a nyní se pohybují okolo 6 mld. Kč ročně. V hodnotovém vyjádření jde o pokles zhruba o 30 %, ale vzhledem k významnému nárůstu cen strojové techniky (proti roku 1994 zvýšení o 22,1 %) tento vývoj v řadě případů představuje významné a výhledově i velmi riskantní zpomalení tempa obnovy strojů. Celková hodnota strojů a zařízení v zemědělských podnicích se pohybuje okolo 75 mld. Kč. V roce 1998 byl zaznamenán proti roku 1997 nárůst cen o 5,2 % u strojů pro zemědělství, u náhradních dílů a příslušenství k motorovým vozidlům tento nárůst činí 3 %.

Změnu režimu ve vztazích mezi dodavateli zemědělské techniky, jejich uživateli a orgány státní správy přineslo zrušení zákona č. 30/1968 Sb., o státním zkušebnictví, a přijetí nového zákona č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky a o změně a doplnění některých předpisů a navazujících prováděcích předpisů a dále přijetí zákona č. 59/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou vadným výrobkem. Tato legislativa, jež zvyšuje odpovědnost výrobců a chrání uživatele technických vstupů, se svým pojetím blíží stavu obvyklému v zemích EU.

Výraznou část spotřeby pohonných hmot v zemědělství tvoří motorová nafta. V roce 1998 se spotřebovalo na základě údajů VÚŽT 586 mil. litrů, z toho 85,8 % v rostlinné výrobě a 14,2 % v živočišné výrobě. V porovnání s rokem 1997 došlo k poklesu cen PHM, a to o 16 %. Zemědělské podniky využívají běžné distribuční sítě PHM. Větší podniky (nad 1 000 ha z. p.) mají obvykle vlastní čerpací stanice.

8.2 Potravinářský průmysl

8.2.1 Podnikatelská struktura

Rozhodujícími faktory, ovlivňujícími i v roce 1998 potravinářský průmysl, byl pokračující masivní nástup distribučních řetězců, většínou mezinárodních (kap. A3.3 a A8.3), a další pokles výkonnosti. Tím se výrazně prohloubila nerovnováha mezi podnikatelskou strukturou potravinářské výroby a strukturou distribuce. Potravinářský průmysl na pokles své efektivnosti a expanzi distribučních řetězců reagoval koncentrací výroby a uzavíráním dalších, většinou neperspektivních kapacit, a dále majetkovými propojeními (exportní pivovary, podniky tukového průmyslu aj.). Současně však, při státní podpoře drobných podniků a nedostatku kapitálu pro zakládání nových velkých firem, v širším rozsahu rostl i počet malých firem do 99 zaměstnanců, takže z hlediska podnikatelské struktury zůstává potravinářský průmysl i nadále značně roztržštěný. Podniky od 20 do 99 zaměstnanců, jejichž podíl na celkovém počtu firem s 20 a více zaměstnanci v roce 1998 činil 72 % (v roce 1997 jen 65 %), se podílely na tržbách z průmyslové činnosti pouze 15 % (v roce 1997 pak 16 %).

Ke konci roku 1998 bylo podle registru ČSÚ evidováno v potravinářském sektoru 11 599 podnikatelských subjektů, z nichž je 8 737 soukromých podnikatelů, přičemž většinou jde o drobné podnikatele

živnostenského charakteru. Obchodních společností bylo v registru zapsáno 2 548 a zbytek subjektů podniká v ostatních právních formách (družstva, státní podniky).

Rozvrstvení potravinářských podniků z hlediska jejich velikosti ukazuje, že nejpočetnější skupinou zůstávají malé a střední firmy do 299 zaměstnanců, jež tvoří 93 % podnikatelské základny.

TA8.2/01 - Vývoj velikostní struktury potravinářských podniků s 20 a více zaměstnanci

Počet zaměstnanců	Průměrný počet podniků		Meziroční index
	1997	1998	
20 - 49	469	651	138,8
50 - 99	197	222	112,7
100 - 299	261	249	95,4
300 - 499	57	53	93,0
500 - 999	20	19	95,0
1 000 - 1 999	8	9	112,5
2 000 a více	5	3	60,0
Celkem	1 017	1 206	118,6

Pramen: ČSÚ - Výsledky zpracování měsíčního výkazu Prům P1-12 za podnikatelské subjekty s 20 a více zaměstnanci.

Zpracoval: J. Mezera (VÚZE)

Ekonomicky nejvýznamnější velikostní kategorii představují, stejně jako v roce 1997, podniky od 100 do 299 zaměstnanců s největším podílem na tržbách (zhruba 32 %) celého potravinářského sektoru. Tři největší potravinářské podniky s 2 000 a více zaměstnanci se podílely na tržbách roku 1998 asi 10 %.

Z oborového pohledu nejpočetnější skupinu podniků tvoří tzv. výroba ostatních potravinářských výrobků (pekárny, cukrárny, těstárny, cukrovary, výroba čokolády, cukroviněk a některé další výroby), masokombináty a ostatní výrobci masa a masných výrobků, vč. drůbeže a skupina výrobců nápojů.

A8.2/02 - Průměrný počet podnikatelských subjektů podle výrobních oborů

Ukazatel	1997	1998	Meziroční index
Výroba masa a masných výrobků	185	254	137,3
Zpracování ryb	6	6	100,0
Zpracování ovoce, zeleniny a brambor	41	36	87,8
Výroba rostlinných a živočišných tuků a olejů	5	4	80,0
Výroba a zpracování mléka	77	82	106,5
Výroba mlýnských a škrobářských výrobků	45	50	111,1
Výroba hotových krmiv	56	73	130,4
Výroba ostatních potravinářských výrobků	448	551	123,0
Výroba nápojů	154	150	97,4
Průmysl potravinářský a tabákový celkem	1 017	1 206	118,6

Pramen: ČSÚ - Výsledky zpracování měsíčního výkazu Prům P1-12 za podnikatelské subjekty s 20 a více zaměstnanci

Zpracoval: J. Mezera (VÚZE)

Přímé zahraniční investice do potravinářského sektoru v roce 1998 činily podle předběžných údajů ČNB 3 898,7 mil. Kč, což představuje 4,8 % z celkové struktury přímých zahraničních investic vložených do národního hospodářství ČR. I když proti roku 1997 jde o objem o 986,1 mil. Kč vyšší, podíl potravinářského sektoru v celkové struktuře investic poklesl o 2,3 procentního bodu.

8.2.2 Vývoj potravinářské produkce

Potravinářská produkce v roce 1998 v podstatě stagnovala. Index průmyslové produkce za rok 1998 u potravinářského a tabákového průmyslu dosáhl hodnoty pouze 99,6 (za rok 1997 činil 104,3), když u průmyslové produkce celkem byl zaznamenán mírný růst (index 101,6) a ještě o něco větší vzestup vykazuje zpracovatelský průmysl jako celek (index 102,5).

Meziroční pokles výroby nastal zejména u masa hovězího (index 88,1) i vepřového (96,5), sádla (90,1), zavařenin (92,1), mléka (95,6), chleba (93,9), těstovin (88,6), etylalkoholu (78,1), vína (99,2) a piva (98,6).

Naopak růstu výroby bylo docíleno především u drůbeže (102,4), zušlechtěných brambor (115,3), zmrazené zeleniny (118,4), rostlinných jedlých tuků (101,4), másla (105,7) a sýrů, vč. tvarohů (103,2).

Tržby z průmyslové činnosti za potravinářský sektor, vč. tabákového průmyslu, se v roce 1998 zvýšily proti roku 1997 v b. c. pouze o 0,5 % a dosáhly 227,7 mld. Kč. Přitom tržby z průmyslové činnosti ve s. c. 1994 zaznamenaly dokonce pokles o 4,6 % při objemu 173,0 mld. Kč. Příčinou stagnace, resp. poklesu, tržeb v potravinářském sektoru v roce 1998 byl nepříznivý vývoj poptávky po potravinách, který při působení dalších problémových faktorů ve výrobní základně odvětví i v podnikatelském prostředí neumožnil využít stávající zpracovatelské kapacity a surovinové zdroje v té míře, aby bylo dosaženo alespoň tempa růstu za průmysl celkem (růst v b. c. o 5,3 % a ve s. c. o 0,6 %).

Ztrátou dynamiky ve vývoji tržeb z průmyslové činnosti se poněkud snížil podíl potravinářského a tabákového průmyslu na celkových tržbách za průmysl, který za rok 1998 činil v b. c. 14,1 % (v roce 1997 činil 14,9 %) a ve s. c. 13,1 % (v roce 1997 dosahoval 13,8 %).

Na rozdíl od proměnlivé situace v počtu podnikatelských subjektů v jednotlivých výrobních oborech (Tabulka TA8.2/02) jsou změny uskutečněné v roce 1998 v ekonomické významnosti některých výrobov jen nevýrazné (pohybují se v intervalu 0 až 1 procentního bodu). U žádné z uváděných výrobov nedošlo k výrazné expanzi ani útlumu.

TA8.2/03 - Oborová a výrobní struktura potravinářského průmyslu podle tržeb

Výrobní obor	Podíl na tržbách v b. c. (%)		
	1997	1998	rozdíl
Výroba masa a masných výrobků	20,5	20,7	0,2
Zpracování ryb	0,5	0,5	0,0
Zpracování ovoce, zeleniny a brambor	2,6	2,3	-0,3
Výroba rostlinných a živočišných tuků a olejů	5,2	5,1	-0,1
Výroba a zpracování mléka	15,0	15,1	0,1
Výroba mlýnských a škrobářských výrobků	3,7	3,4	-0,3
Výroba hotových krmiv	6,1	7,1	1,0
Výroba ostatních potravinářských výrobků	27,8	27,4	-0,4
Výroba nápojů	18,6	18,4	-0,2
Průmysl potravinářský a tabákový celkem	100,0	100,0	x

Pramen: ČSÚ - Výsledky zpracování měsíčního výkazu Prům P1-12 za podnikatelské subjekty s 20 a více zaměstnanci
Zpracoval: J. Mezera (VÚZE)

V roce 1998 zaměstnanost v potravinářském a tabákovém průmyslu u subjektů s 20 a více zaměstnanci dosáhla 135 tis. osob a její podíl na průmyslu celkem činil 10,6 %. Průměrná hrubá měsíční mzda zaměstnanců tohoto sektoru v roce 1998 dosáhla 11 133 Kč, když vzrostla o 8,4 % (růst za průmysl celkem činil 10,6 %).

Podle odhadu ČSÚ dosáhl celkový počet zaměstnanců v roce 1998 u výroby potravin, nápojů a tabáku 156,2 tis. osob (při úbytku proti roku 1997 o 7,4 tis. osob).

8.2.3 Ekonomické výsledky

V roce 1998 pokračovala v potravinářském průmyslu jako celku i ve většině jeho výrobních oborů tendence poklesu efektivnosti hospodaření.

V porovnání s rokem 1997 došlo v podnicích se 100 a více zaměstnanci, které zajišťují převažující část produkce odvětví (OKEČ 15), k meziročnímu růstu celkových výnosů o 5,8 %. Rychlejším tempem

se však zvýšily celkové náklady (o 7,1 %), což vedlo k výraznému poklesu hospodářského výsledku. Objem hospodářského výsledku před zdaněním se proti roku 1997 snížil o 76,7 procentních bodů, po zdanění dosáhl dokonce v souhrnu poprvé v reformním období výrazně záporné úrovně, při meziročním snížení o více než 2 mld. Kč⁵⁴.

Vliv rozhodujících příčin na úroveň a meziroční pokles hospodářského výsledku potravinářského průmyslu (OKEČ 15) je patrný z vývoje struktury jednotlivých položek výnosů a nákladů v letech 1997 - 1998.

TA8.2/04 - Struktura výnosů a nákladů (%)

Ukazatel	Meziroční index	Podíl z celkových výnosů	
		1997	1998
Výnosy celkem	105,8	100,00	100,00
v tom - tržby za prodej vlastních výrobků a služeb	101,5	75,14	72,07
- tržby za prodej zboží	103,2	16,01	15,62
- změna stavu zásob vlastní výroby apod.	430,7	0,16	0,63
- aktivace	105,5	2,04	2,03
- tržby z prodeje investičního majetku	125,1	0,71	0,84
- ostatní výnosy	156,7	5,94	8,81
Náklady celkem	107,1	98,48	99,66
v tom - výkonová spotřeba	102,7	62,77	60,94
- náklady na prodané zboží	103,2	13,91	13,57
- osobní náklady	103,7	7,85	7,70
- odpisy investičního majetku	102,2	3,64	3,52
- nákladové úroky	107,1	3,42	3,46
- ostatní náklady	160,9	6,89	10,44
Hospodářský výsledek před zdaněním	23,3	1,52	0,34

Pramen: vypočteno z údajů MPO
Zpracoval: J. Dvořák (VÚZE)

Při meziročním růstu cen výrobců potravin na 105,5 % došlo v roce 1998 ve stálých cenách v potravinářském průmyslu (v podnicích se 100 a více zaměstnanci) k poklesu fyzického objemu jeho tržeb za vlastní výroby a služby o 3,8 procentních bodů, a to především v důsledku nepříznivého vývoje koupěschopné poptávky, rostoucího objemu dovážených výrobků na tuzemském trhu i stagnujícího vývozu našich výrobků.

Výsledný hospodářský výsledek ve výši zhruba 0,8 mld. Kč (před zdaněním) je v oblasti výnosů výrazně ovlivněn dosud nerealizovanými tržbami vlastních výrobků, když v roce 1998 došlo ke zvýšení vnitropodnikových zásob vlastní výroby o více než 1,5 mld. Kč. Rozhodující položkou výnosů, která meziročně zvýšila celkové příjmy o téměř 8 mld. Kč (což představuje 2,87 procentních bodů z celkových výnosů), jsou ostatní výnosy. Obdobně byl vyšší růst celkových nákladů zhruba 10 mld. Kč v roce 1998 (znaменající meziroční zvýšení nákladů o 3,55 procentního bodu) vyvolán ostatními náklady.

Pokles objemu vytvořeného hospodářského výsledku vedl v roce 1998 k dalšímu snížení nákladové rentability a kapitálové výnosnosti, a to nejen na úrovni hospodářského výsledku před jeho zdaněním, ale především v relaci k hospodářskému výsledku po zdanění.

TA8.2/05 - Efektivnost potravinářského průmyslu (%)

Ukazatel	1997	1998
Hrubá nákladová rentabilita	1,55	0,34
Čistá nákladová rentabilita (ze zisku po zdanění)	0,18	-0,71
Čistá výnosnost vlastního jmění	0,61	-2,73
Čistá výnosnost celkových pasiv	0,25	-1,06

Pramen: vypočteno z údajů MPO
Zpracoval: J. Dvořák (VÚZE)

Přes dílčí pokles podílu ztrátových podniků z celkového počtu podniků se 100 a více zaměstnanci (35,0 % v roce 1997, 34,3 % v roce 1998) je jejich počet stále značný. V dané velikostní kategorii

⁵⁴ Za porovnávané roky byla využita data za srovnatelný počet 320 podnikatelských subjektů se 100 a více zaměstnanci z databáze MPO, zajišťující u většiny rozhodujících ukazatelů více než 90% podíl na hodnotách dosažených za celkový počet aktivních podniků. Údaje za zbývající podniky nebyly dopočítávány. V další dokumentaci jsou proto uváděny většinou jen relativní údaje.

jde v průměru o podniky menší, méně výkonné, které se v roce 1998 podílely na celkových výnosech 26,6 %, na tržbách za prodej vlastních výrobků a služeb 27,6 %, na přidané hodnotě 22,3 % a na celkovém počtu zaměstnanců 30,7 %. Čistá rentabilita ziskových podniků dosáhla v roce 1998 v průměru 2,31 %, ztrátových podniků -8,10 %.

Vývoj tvorby hospodářského výsledku se projevil negativně i ve vývoji struktury aktiv a pasiv potravinářského průmyslu.

TA8.2/06 - Struktura vybraných aktiv a pasiv
v potravinářském průmyslu (%)

Ukazatel	Meziroční index	Podíl z celkových aktiv či pasiv	
		1997	1998
Aktiva - pasiva	101,6	100,0	100,0
Hmotný a nehmotný investiční majetek (v zůstatkové ceně)	98,1	44,5	43,0
Zásoby celkem	97,5	17,5	16,8
v tom - materiál	98,2	6,4	6,2
- nedokončené výroby, polotovary apod.	102,3	6,5	6,6
- zboží	89,6	4,6	4,0
Pohledávky	108,8	23,4	25,4
z toho - pohledávky po lhůtě splatnosti	118,0	10,3	11,9
Vlastní jmění	95,0	41,4	38,7
Závazky	114,4	23,4	26,7
z toho - závazky po lhůtě splatnosti	122,1	5,4	6,5
Bankovní úvěry	100,5	30,6	30,6

Pramen: vypočteno z údajů MPO
Zpracoval: J. Dvořák (VÚZE)

Důvodem poklesu objemu a podílu investičního majetku je především převis ročních odpisů a objemu vyřazovaného (prodáváného či bezúplatně předávaného) investičního majetku nad objemem investic uváděných do užívání. Přesto rozsah investičních výdajů dlouhodobě převyšuje objem vytvářených finančních zdrojů (v roce 1998 v souhrnu o více než 4,5 mld. Kč, u ztrátových podniků dokonce o více než 6 mld. Kč), takže realizovaná investiční výstavba je jednou z příčin rostoucí zadluženosti potravinářských podniků, zejména ztrátových, ve kterých není návratnost vynakládaných prostředků zajištěna.

Pozitivní je naopak tendence snižování stavu zásob nakoupeného zboží v roce 1998. V průměru dosahovaná doba obratu celkových zásob je však stále poměrně vysoká a zásoby tak na sebe vážou značnou část zdrojů většiny oborů.

Rostoucí objem aktiv je zajišťován především výrazným růstem pohledávek při vysokém a stále rostoucím podílu pohledávek po lhůtě splatnosti (jejich podíl z celkových pohledávek se zvýšil ze 42,5 % v roce 1997 na 46,3 % v roce 1998).

Nízká tvorba finančních zdrojů, poměrně vysoká investiční aktivita, rostoucí potíže s inkasem pohledávek i další vlivy vedly v roce 1998 k růstu podílu cizích zdrojů na celkových pasivech o 2,7 procentních bodů. Průměrná míra zadluženosti se tak v roce 1998 zvýšila na 61,3 % (z toho u ziskových podniků na 57,6 % a u ztrátových podniků na 67,6 %). Ve struktuře pasiv se výrazně zvýšil zejména podíl závazků (včetně závazků nezaplacených ve lhůtě splatnosti). Objem bankovních úvěrů přitom stagnuje, a to především v důsledku výrazného omezení možností splácet poskytnuté úvěry a získat úvěry nové.

V jednotlivých výrobních oborech bylo také v roce 1998 dosaženo výrazně odlišné úrovně efektivnosti i dynamiky její změny. V jednotlivých oborech potravinářského průmyslu (oborových agregacích) dosahovala např. úroveň výnosnosti celkového kapitálu ze zisku po jeho zdanění hodnot v rozpětí od -6,89 % do +6,00 %.

U podniků se 100 a více zaměstnanci u významnějších potravinářských oborů (podle rozsahu jejich činnosti) patřil v roce 1998 k nej-

efektivnějším především obor pekárenského průmyslu (včetně výroby trvanlivých výrobků) s kapitálovou výnosností 5,31 %, výroba kaka, čokolády a cukrovinek s kapitálovou výnosností 4,06 % a agregace oborů výroby destilovaných alkoholických nápojů a výroby kvasného etylalkoholu s průměrnou kapitálovou výnosností 4,28 %.

Nejnižší výnosnosti celkového kapitálu naopak dosáhl pivovarsko-sladařský průmysl (-3,33 %), výroba nealkoholických nápojů (-6,06 %), cukrovarnický průmysl (-2,51 %), výroba masa a masných výrobků, včetně drůbeže (-1,50 %), a nově i výroba čaje a kávy (-5,60 %) a tukový průmysl (-1,06 %). Na úrovni minimální výnosnosti se v roce 1998 pohybovaly podniky mlékárenského průmyslu (0,02 %).

Z oborů s nižším rozsahem výroby dosáhl v roce 1998 příznivých výsledků především obor zpracování ryb a rybích výrobků s výnosností celkového kapitálu 6,00 %, konzervářský průmysl (0,78 %), výroba mlýnských výrobků (1,95 %), výroba krmiv (0,50 %), výroba těstovin (4,28 %) a výroba hroznového vína (0,74 %). K výraznému prohloubení ztrátovosti došlo ve škrobárenském průmyslu (-6,89 %).

8.3 Distribuce a obchod

Přesto, že v posledních letech byl zaznamenán v ČR masivní rozvoj sítě supermarketů, hypermarketů a diskontních prodejen (kap. A3.3.1), v porovnání se západními zeměmi je u nás vybavenost obyvatelstva prodejními plochami stále ještě nízká. Na druhé straně je nutné regionální regulací ovlivnit a koordinovat rozvoj obchodních sítí prostřednictvím orgánů místní a státní správy. Expanze velkých obchodních řetězců je spojena s náročnou odběratelskou (kvalita, množství, včasnost a pravidelnost dodávek) a agresivní cenovou politikou.

Vlivem stále sílící koncentrace se český maloobchodní trh velice změnil. Expandují především zahraniční firmy - nizozemská Euronova, belgická Delvita, britská Tesco, rakouský Julius Meinl, německý Penny Market a další. Z českých firem se slibně rozvíjí obchodní řetězec Interkontakt.

Se vstupem velkých mezinárodních řetězců na český trh došlo také k významné změně struktury maloobchodních tržeb (podle místa prodeje). Podle údajů firmy INCOMA Praha⁵⁵ se maloobchodní tržby velkých mezinárodních řetězců na českém trhu zvýšily ze 7,1 mld. Kč v roce 1993 na 64,6 mld. Kč v roce 1998.

V České republice patřily v roce 1998 mezi nejvýznamnější řetězce zabývající se prodejem potravin (TOP 10 českého obchodu) s nejvyšším obratem Interkontakt Group (obrat 13,3 mld. Kč), Makro ČR (obrat 13,0 mld. Kč), Euronova (obrat 12,5 mld. Kč), Delvita (obrat 8,8 mld. Kč), Penny Market (obrat 7,6 mld. Kč), Julius Meinl (obrat 7,0 mld. Kč) atd.

Podle studie INCOMY nejvíce domácností přesto nadále realizuje hlavní nákupy v prodejnách Jednota (11 %). Jednota je však jediná, kde se snížil podíl nakupujících domácností (v roce 1997 to bylo 17 %). U všech ostatních řetězců byl zaznamenán nárůst nakupujících. U prodejen Delvita na 8 % (zejména v Praze - 26 %), Plus Diskont na 5 % (v severních Čechách - 20 %), Penny Market na 5 % (v západních Čechách - 19 %), Mana na 5 % (především v západních Čechách a na jižní Moravě) a Billa na 3 % (zejména v jižních Čechách). Firma Sama posílila pozice především ve východních Čechách a Julius Meinl v Praze.

Ve spontánní znalosti (vybavení názvu prodejen, které jsou pro respondentů významné) patří první místo řetězci Delvita (30 %), na druhém místě je Jednota (28 %), třetí je Mana (23 %), dále Billa (21 %). Nejvyšší míru aktivní znalosti (nákup v posledních šesti měsících) vykazují prodejny Jednota (52 %) a Prior (41 %). Na třetím místě jsou prodejny Delvita (37 %), dále Julius Meinl a Mana (kolem 30 %).

⁵⁵ Shopping monitor 98, Společný projekt firem INCOMA Praha a GfK Praha.

Při hodnocení výše uvedených faktorů (kap. A3.3) byli respondenti spokojeni nejčastěji se sítí Hypernova, Penny Market, Kaufland a Julius Meinl. Naopak horší hodnocení jsou u prodejen Konzum, Tesco a Sesam.

9 Mezinárodní srovnání českého zemědělství

9.1 Postavení zemědělství v národním hospodářství

Postavení zemědělství v národním hospodářství ČR se v roce 1998 příliš nezměnilo. Podle zpřesněného propočtu souhrnného zemědělského účtu činil podíl zemědělské prvovýroby na tvorbě HDP v roce 1997 2,0 % a pro rok 1998 je odhadován na 1,8 %. Lze předpokládat, že podíl odvětví zemědělství (včetně služeb navazujících na zemědělskou prvovýrobu) na HDP, zjišťovaný statistickou podnikovou metodou (zohledňující i nezemědělskou činnost zemědělských podniků), byl zhruba dvojnásobný. Podle předběžných výsledků zpracování sektorových účtů za rok 1996 (zatím poslední rok, za který jsou k dispozici příslušné statistické údaje) činil tento podíl 4,01 % (4,03 % v roce 1995). Potravinářský průmysl (včetně výroby tabáku) se na tvorbě HDP v roce 1996 podílel 4,25 %.

Při poměrně výrazném meziročním úbytku pracovních sil v zemědělské prvovýrobě v roce 1998 (o 3,6 %) se jejich podíl na celkové zaměstnanosti v civilním sektoru NH (která meziročně poklesla o 1,2 %) snížil jen nepatrně (o 0,1 procentního bodu) na 4,2 %. Podíl pracovníků v odvětví zemědělství, lesnictví a rybářství na celkové zaměstnanosti poklesl meziročně z 5,5 % na 5,4 %. Potravinářský průmysl (výroba potravin a nápojů) se na zaměstnanosti v NH podílel 3,1 % (stav koncem roku 1998).

Nárůst nominálních mezd v zemědělství o 7,7 % zaostával i v roce 1998 za průměsem - nárůst o 10,3 %, i průměrem NH - nárůst o 9,3 %. Mzdová disparita v zemědělství se tak dále prohloubila (na 77,1 % vůči průměru a 78,2 % vůči NH)⁵⁶. Zároveň se v roce 1998 podstatně zvýšila odvětvová míra nezaměstnanosti v zemědělství - z 3,6 % na 5,5 %. Poprvé byl nárůst míry nezaměstnanosti v tomto odvětví relativně vyšší než v průměru NH (v zemědělství zhruba o 53 %, v celém NH o 44 %). Projevuje se tak narůstající ekonomický tlak na zvyšování produktivity práce v zemědělství (při stagnaci, resp. poklesu výroby). Vzhledem k současnému vývoji nezaměstnanosti v nezemědělských sektorech dostává se zemědělská populace opouštějící zemědělství do rostoucích obtíží.

V roce 1998, podle předběžných údajů, došlo v celém NH k poklesu objemu hrubých hmotných investic o 5,7 % proti roku 1997 (počítáno ze stálých cen 1994), z toho v podnikové sféře (v sektoru nefinančních podniků) o 8,1 %. K vysoce nadprůměrnému meziročnímu poklesu investic došlo přitom v zemědělství a lesnictví - o 20,9 % (z toho v zemědělských podnicích sledovaných ČSÚ o 22,4 %). Podíl zemědělství a lesnictví na celkových hrubých hmotných investicích v sektoru nefinančních podniků se snížil na 3,4 % a v rámci celého NH na 2,3 % (počítáno v b. c.). Analogický podíl potravinářského průmyslu (výroba potravin a nápojů) činil v roce 1998 4,1 %, resp. 2,7 %.

S uvedenými údaji koresponduje také podíl agrárního obchodu na celkovém zahraničním obchodu, který byl v roce 1998 rovněž poměrně nízký: u vývozu činil 4,9 %, u dovozu 6,6 %. Meziročně se tyto ukazatele poněkud snížily (v roce 1997 činil podíl agrárního vývozu 5,5 % a dovozu 7,0 %), avšak podíl agrárního obchodu na záporném saldu celkového zahraničního obchodu se výrazně zvýšil - ze 14,7 % v roce 1997 na 25,1 % v roce 1998.

Ukazatele charakterizující postavení zemědělství a souvisejících odvětví v národním hospodářství ČR se příliš neliší od srovnatelných charakteristik v EU. Podíl zemědělství na tvorbě HDP, odvozený

z národních souhrnných zemědělských účtů činil v EU v roce 1997 1,6 %, jeho podíl (s lesnictvím) na zaměstnanosti 5,0 %. V EU byl větší rozdíl ve prospěch zemědělství mezi jeho podílem na celkových investicích (2,9 %) a na HDP (1,6 %). Také podíl agrárního obchodu byl v EU poněkud vyšší než v ČR: na celkovém dovozu dosahoval 10,6 %, na celkovém vývozu 7,6 %, saldo agrárního obchodu bylo rovněž výrazně záporné, avšak na rozdíl od ČR při kladném saldu celého zahraničního obchodu.

Podstatná odlišnost se z národohospodářského hlediska mezi ČR a EU projevuje v podílu výdajů obyvatelstva na výživu. Zatímco v ČR se podíl vydání za potraviny, nápoje a tabák v posledních letech pohybuje okolo 30 % (v roce 1997 poprvé v transformačním období poklesl pod tuto hranici na 29,2 %), v průměru za EU dosahoval v tomto období 17,5 % (rok 1996). Základní příčinou tohoto rozdílu je výrazně nižší výkonnost české ekonomiky (HDP/obyv. vyjádřený v paritě kupní síly nedosahuje ani dvou třetin průměrné úrovně EU)⁵⁷.

9.2 Struktura a úroveň zemědělské výroby - mezinárodní srovnání

Podíl zemědělské půdy na celkové výměře státu v ČR dosahuje 54,3 %, zatímco v EU pouze 41,5 % (z toho např. v SRN 48,6 % a v Rakousku 40,7 %). V sousedních tranzitivních zemích střední Evropy je naopak tento podíl větší (v Polsku 59,1 % a v Maďarsku dokonce 66,6 %). O relativní vzácnosti půdy jako přírodního zdroje svědčí ukazatel počtu ha z. p. na 1 obyvatele. V ČR dosahoval tento podíl v roce 1997 hodnoty 0,415 ha, zatímco v zemích EU v průměru pouze 0,363 ha.

V ČR pracovalo v roce 1998 v zemědělství 4,2 % pracovníků civilního sektoru národního hospodářství. Tento podíl je srovnatelný se situací v EU: průměr EU v roce 1997 činil (společně s lesnictvím a rybolovem) 5,0 % (z toho např. v SRN 2,9 % a v Rakousku 6,9 %). V Polsku i Maďarsku je zaměstnanost v zemědělství (spolu s lesnictvím a rybolovem) řádově vyšší a obdobné ukazatele zde dosahují hodnoty 28,1 %, resp. 29,4 %.

Pro přímé srovnání vybavenosti zemědělství hmotným investičním majetkem nejsou k dispozici údaje. Nepřímo lze tuto vybavenost vyjádřit podílem investic do zemědělství na celkové hodnotě investic. V ČR se tyto podíly pohybovaly mírně pod úrovní EU a mírně převyšovaly podíl zemědělství na HDP. V ČR v roce 1998 tvořil podíl investic do zemědělství na celkové hodnotě investic 2,1 % (při podílu zemědělství na HDP 1,8 %), v EU v roce 1997 dosahoval tento podíl 2,9 % (avšak při podílu zemědělství na HDP pouze 1,6 %). V Polsku činil podíl zemědělských investic na celkových investicích 17,1 % při podílu zemědělství na HDP 6,0 %. Podobné údaje pro Maďarsko činí 19,3 %, resp. 6,6 %.

Podstatně větší rozdíly mezi ČR a EU přetrvávají v úrovni využití výrobních zdrojů, zejména pokud se týká dosahovaných hektarových výnosů a užitkovosti. Tak např. poměr hektarových výnosů obilovin celkem vzhledem k EU v roce 1997 činil 1,30 (5,39 t/ha v EU a 4,14 t/ha v ČR), řepky 1,23 (v EU i v SRN 3,03 t/ha, v ČR 2,47 t/ha), brambor 1,79 (v EU 34,53 t/ha, v ČR 19,31 t/ha) - v tom v SRN 1,99, v Rakousku 1,43 - a cukrovky 1,39 (5,80 t cukru/ha v ČR, 8,06 t cukru/ha v EU) - v tom v SRN 1,38, v Rakousku 1,55. S výjimkou obilovin v Maďarsku však hektarové výnosy v ČR přesahovaly výnosy v Polsku a Maďarsku. Užitkovost hospodářských zvířat, zejména chovu skotu, je v ČR ve srovnání s EU dlouhodobě nižší (např. mléčná užitkovost je v EU 5 513 kg/ks/rok, v ČR 4 453 kg/ks/rok).

⁵⁶ Index reálných mezd v zemědělství v roce 1998 byl proti roku 1989 téměř o 27 % nižší (v průměru analogicky o 0,5 % a v NH v průměru o 2 % vyšší).

⁵⁷ V těch členských zemích EU, kde je úroveň HDP/obyv. srovnatelná s ČR, je také podíl vydání za výživu s ČR více srovnatelný (např. 28,0 % v Portugalsku v roce 1996).

Průměrná velikost zemědělského podniku dosahovala v ČR zhruba 130 ha, zatímco v EU jen 17,4 ha (v tom v Německu 30,3 ha a v Rakousku 15,4 ha).

Podrobné údaje lze nalézt v tabulkách A9.2/01 - 09.

9.3 Možnosti měření konkurenceschopnosti zemědělství ČR

Pro posouzení perspektiv zemědělství ČR jak na domácím trhu ve vztahu k zahraniční konkurenci (tedy dovozům), tak na světových trzích ve vztahu našich vývozců k vývozcům z jiných zemí se používají mezinárodní srovnání založená na ukazatelích konkurenceschopnosti.

K vyjádření konkurenceschopnosti zemědělství ČR byla použita metoda matice analýzy agrární politiky (PAM), jejíž princip je vysvětlen v textové příloze 3. Tato metoda vychází z aktuálních tržních cen na tuzemském trhu, referenčních cen OECD (tj. cen na světových trzích sestavovaných každoročně pro jednotlivé členské země a jednotlivé komodity) a nákladů jednotlivých komodit⁵⁸. Vyhodnocení konkurenceschopnosti zemědělství ČR bylo ve VÚZE zpracováno v rámci mezinárodního projektu FAO pod garancí MZe. Pro tento účel bylo vybráno 8 nejvýznamnějších komodit.

TA9.3/01 - Konkurenceschopnost vybraných komodit za rok 1997

Komodita	Ukazatel konkurenceschopnosti				
	KNO ¹⁾ (%)	KEO ²⁾ (%)	DRC ³⁾	PCAC ⁴⁾ (%)	SCAC ⁵⁾ (%)
Pšenice	-6,0	-9,0	0,74	22,0	24,0
Ječmen	-6,3	-10,0	0,80	17,0	19,0
Řepka - semeno	-12,6	-21,0	0,74	10,0	21,0
Cukrovka technická	14,9	36,0	2,20	-18,0	-31,0
Brambory celkem	19,9	28,0	0,90	40,0	9,0
Mléko	22,5	39,0	1,84	-14,0	-33,0
Skot ⁶⁾	12,3	21,0	1,66	-24,0	-31,0
Prasata ⁷⁾	4,4	20,0	1,17	-2,0	-6,0

1) KNO - koeficient nominální ochrany.

2) KEO - koeficient efektivní ochrany.

3) DRC - náklady domácích zdrojů.

4) PCAC - koeficient přizpůsobení soukromých nákladů.

5) SCAC - koeficient přizpůsobení ekonomických nákladů.

6) Pro výpočet ukazatelů byla použita CZV býků jat. tř. j. A.

7) Pro výpočet ukazatelů byla použita CZV prasat jat. tř. j. I.

Pramen: Vlastní výpočty VÚZE

Zpracoval: T. Ratinger, I. Foltýn (VÚZE)

Z údajů v tabulce lze vyvodit následující závěry:

- Pšenice, ječmen a řepka byly v roce 1997 "vnitřně zdaněny", což koresponduje s regulací exportu prostřednictvím licencí udělovaných v tomto roce (ukazatele KNO a KEO jsou záporné).
- Ostatní komodity byly chráněny (ukazatele KNO a KEO jsou kladné).
- Pšenice, ječmen, řepka a brambory vykazovaly konkurenceschopnost na světovém trhu (ukazatel DRC menší než jedna).
- Ostatní komodity naopak vykazovaly nekonkurenceschopnost na světovém trhu (ukazatel DRC větší než jedna).
- Komodity pšenice, ječmen, řepka a brambory jsou ziskové, a tudíž konkurenceschopné na domácím trhu (hodnoty ukazatele PCAC kladné), přičemž ukazatel PCAC ukazuje, o kolik by se mohly náklady u těchto komodit zvýšit, aby byla současně udržena ziskovost (u pšenice o 22 %, u ječmene o 17 %, u řepky o 10 % a u brambor o 40 %).
- Ostatní komodity nejsou ziskové, a tudíž konkurenceschopné ani na domácím trhu (záporné hodnoty ukazatele PCAC). Pro dosažení ziskovosti na domácím trhu by musely poklesnout náklady u cukrovky o 18 %, u mléka o 14 %, u hovězího masa o 24 % a u prasat o 2 %.

- Komodity pšenice, ječmen, řepka a brambory byly ziskové, a tudíž konkurenceschopné i na světových trzích (hodnoty ukazatele SCAC kladné), přičemž ukazatel SCAC ukazuje, o kolik by se mohly náklady u těchto komodit zvýšit, aby byla současně udržena konkurenceschopnost (u pšenice o 24 %, u ječmene o 19 %, u řepky o 21 % a u brambor o 9 %).

- Podle ukazatele SCAC jsou cukrovka (s ohledem na ceny cukru), mléko, hovězí a vepřové maso nekonkurenceschopné na světových trzích (záporné hodnoty ukazatele SCAC). Tento ukazatel dále říká, že dosažení konkurenceschopnosti na světových trzích by předpokládalo v rámci světových cen roku 1997 snížení výrobních nákladů o 30 % u cukrovky, mléka a hovězího masa a o 6 % u vepřového masa.

10 Výzkum, vzdělávání a poradenství

10.1 Zemědělský výzkum

10.1.1 Situace v zemědělském výzkumu

V roce 1998 patřilo do rezortu MZe 9 přímo řízených výzkumných ústavů, z toho 4 plnily úlohu servisní organizace. Specifickou úlohu má Česká akademie zemědělských věd.

Pro 5 přímo řízených výzkumných ústavů činil stanovený limit počtu pracovníků 1 087 osob. Průměrný přepočtený počet zaměstnanců za rok 1998 dosáhl 1 026 osob a průměrný plat činil 10 629 Kč (při započítání prostředků získaných z grantů 10 849 Kč). Ve srovnání s rokem 1997 došlo k poklesu počtu pracovníků v důsledku zprivatizování Výzkumného ústavu výživy zvířat v Pohořelicích.

U 4 výzkumných ústavů charakteru servisních organizací byl stanoven limit počtu pracovníků na 660 osob. Průměrný přepočtený počet pracovníků za rok 1998 činil 619 osob a průměrný plat dosáhl 11 061 Kč (při započítání prostředků získaných z grantů 11 138 Kč). Ve stavu pracovníků nedošlo proti roku 1997 k zásadní změně.

V roce 1998 pokračovalo řešení projektů Věda a výzkum (VaV) přijatých v rámci Výzkumných programů 1996 - 2000 a bylo dokončeno řešení všech zbývajících tzv. mimoprogramových projektů interní grantové agentury. V důsledku přijetí úsporných opatření v roce 1997 nebyly nové projekty v roce 1998 zahájeny.

V souladu s přijatými mezinárodními úmluvami pokračoval program uchování genetických zdrojů pro zemědělství spočívající ve třech Národních programech: "Národní program konzervace a využití genofondu mikroorganismů a drobných organismů hospodářského významu", "Národní program uchování a využití genetických zdrojů hospodářských a užitkových zvířat", "Národní program konzervace a využití genofondu rostlin". Na konzervativní ochranu jednotlivých položek, včetně údržby informačního systému a genobank, vynaložilo MZe v roce 1998 celkem 50 mil. Kč.

Jednotlivé Národní programy odborně řízené Radami genetických zdrojů jsou zapojeny do mezinárodních programů světové ochrany genových zdrojů v rámci FAO, IPGRI, EAAP atd. Na ochraně genových zdrojů pro zemědělství se podílejí příspěvkové výzkumné ústavy MZe, výzkumné ústavy v privátní sféře, univerzity i soukromí chovatelé zahrnuti do jednotlivých národních programů.

10.1.2 Výdaje na zemědělský výzkum

Rezort MZe vynaložil na vědu a výzkum v roce 1998 celkem 441,7 mil. Kč, z toho 176,2 mil. Kč formou institucionálního financování přímo řízených výzkumných ústavů a 265,5 mil. Kč formou

⁵⁸ Jde o mezinárodně užívanou metodu zjišťování konkurenceschopnosti, která slouží pro mezinárodní srovnání. Při interpretaci výsledků je však nutno respektovat souvislosti, za kterých byly zjištěny (vnější podmínky, světové ceny, povaha světového trhu a podobně), neboť při posuzování těchto výsledků, bez náležitých souvislostí, může docházet k nesprávným závěrům. Vyhodnocení ukazatelů konkurenceschopnosti bylo provedeno za rok 1997 vzhledem k tomu, že odpovídající údaje za rok 1998 nebyly k dispozici.

úcelového financování projektů VaV přijatých a řešených v rámci Výzkumných programů od roku 1996, ev. 1997. Účelové finanční prostředky na vědu a výzkum jsou v souladu se zákonem č. 300/1995 Sb. a s usnesením vlády č. 27/1996 poskytovány na základě výsledků veřejné soutěže jak přímo řízeným organizacím MZe, tak přímo řízeným organizacím jiných rezortů, univerzitám, privátním organizacím nebo fyzickým osobám. V roce 1998 financovalo MZe celkem 290 projektů vědy a výzkumu.

V roce 1998 se plně projevila úsporná opatření přijatá v roce 1997. Byly sice finančně zajištěny všechny předchozí smluvní závazky na dříve zahájené projekty, ale nebylo možné zahájit řešení projektů nových. Tato situace negativně ovlivnila možnost splnění cílů některých výzkumných programů.

10.1.3 Výsledky výzkumu

Od roku 1996 se rezortní výzkum řídí programovým principem. Hlavními cíli Výzkumných programů 1996 - 2000 byl přechod od oborového principu řízení výzkumu k přístupu problémovému, podpora zájmu nositelů projektů na aplikaci výsledků a zvýšené úsilí směřující k získání nestátních zdrojů pro spolufinancování výzkumu.

Přes aplikační charakter rezortního výzkumu MZe přetrvávalo do roku 1998 směřování výsledků řešení VaV do oblasti publikací, přednášek, seminářů a konferencí. Některé z výsledků (např. odrůdy, zařízení) jsou nositeli právní ochrany (patent, licence ap.).

10.2 Zemědělské vzdělávání

10.2.1 Vzdělávání mládeže

Rozvojové možnosti středního zemědělského školství jsou limitovány rozdělením vzdělávacích kapacit mezi dva zřizovatele a jejich rozdílným přístupem k optimalizaci sítě škol. MŠMT je zřizovatelem středních zemědělských, lesnických a jiných odborných škol a školních statků, MZe zřizuje a řídí prostřednictvím IVV MZe především učňovská zařízení. Vzdělávací kapacity obou druhů škol převyšují možnosti uplatnění jejich absolventů v zemědělské praxi. Zatímco v rezortu zemědělství došlo od roku 1994 k redukci sítě o 55 učilišť, tj. o 30 %, u škol MŠMT jejich počet poklesl pouze o 4 % a síť se rozšířila o nově zřizované Vyšší odborné školy. Ministerstvo zemědělství proto s ohledem na optimalizaci využívání finančních zdrojů předložilo v září 1998 k veřejné diskusi návrh koncepčního řešení středního zemědělského školství.

Ve srovnání s rokem 1997 klesl počet středních odborných učilišť (SOU) o 9 a středisek praktického vyučování (SPV) o 1. K integrovaným středním školám (ISS) nebo k SOU bylo organizačně přičleněno 46 učilišť pro žáky s neúspěšně ukončenou povinnou školní docházkou a 37 odborných učilišť pro žáky ze zvláštních základních škol. Počet žáků v těchto učilištích každoročně stoupá.

TA10.2/01 - Učňovská zařízení rezortu zemědělství v roce 1998

Typ zařízení	Počet zařízení	Počet žáků
Integrované střední školy	13	3 617
Střední odborná učiliště	107	21 105
Střediska praktického vyučování	4	341
Učiliště a Odborná učiliště (organizačně přičleněná k ISS nebo k SOU)	(83)	4 008
Celkem	124	29 071

Pramen: Zahajovací výkazy SOU a SPV IVV MZe
Zpracoval: A. Staněk (MZe)

TA10.2/02 - Počty žáků v roce 1998 podle zaměření přípravy¹⁾

Zaměření	Počet žáků	%
Základní obory celkem	21 855	100
v tom - zemědělské	6 243	29
- potravinářské	1 738	8
- lesnické	1 115	5
- ostatní	12 759	58
Nástavbové obory celkem	7 216	100
v tom - zemědělské	1 545	21
- potravinářské	619	9
- lesnické	172	2
- ostatní	4 880	68

1) Počty žáků byly v roce 1998 ještě ovlivněny chybějícími 3. ročníky základních oborů ve většině učňovských zařízení v důsledku zavedení povinného 9. ročníku na základní škole ve školním roce 1996/1997.

Pramen: Zahajovací výkazy SOU a SPV IVV MZe
Zpracoval: A. Staněk (MZe)

Učňovská zařízení jsou příspěvkovými organizacemi a jsou financována ze státního rozpočtu prostřednictvím MZe. Celkové náklady na činnost učňovských zařízení MZe za rok 1998 činily 1 791,4 mil. Kč, z toho neinvestiční rozpočtový příspěvek činil 1 399,5 mil. Kč a zbývající náklady (379,4 mil. Kč), při vykázané ztrátě 12,5 mil. Kč, byly uhrazeny z výrobků vlastní činnosti učňovských zařízení.

10.2.2 Vzdělávání dospělých

V rámci dotačního titulu MZe 9. A "Speciální poradenství" měli pracovníci zemědělských podniků příležitost získat podporu na rozšíření a prohloubení odborných znalostí z oblasti rostlinné a živočišné výroby prostřednictvím školení a seminářů, výstav zemědělských a zahradnických plodin a hospodářských zvířat a podporou vydávání odborných poradenských publikací. Celkem 117 takto realizovaných akcí bylo podpořeno částkou 18,8 mil. Kč.

Další finanční prostředky v celkové výši 715 tis. Kč poskytlo MZe především na částečnou úhradu vzdělávacích akcí s mezinárodní účastí, na kvalifikační studium, k zajištění poradenského vzdělávání pro učitele odborných předmětů a ke krytí spoluúčasti české strany na řešení projektu "Uplatnitelnost absolventů zemědělských škol na trhu práce" z prostředků programu PHARE - příhraniční spolupráce.

Širokou nabídkou vzdělávacích aktivit poskytl zemědělské veřejnosti, tak jako v předchozích letech, zemědělské školy všech vzdělávacích úrovní. Ve spolupráci s úřady práce (a s jejich finanční podporou) zajišťovala řada z nich také rekvalifikační kurzy.

10.3 Poradenství

10.3.1 Situace

V roce 1998 provádělo poradenskou činnost na podporu zemědělských podniků 150 právnických a fyzických osob, které jsou zapsány v registru zemědělských poradenských organizací. Kromě těchto subjektů se zejména hromadnou poradenskou činností zabývali i pracovníci OAK, společenstev AK ČR, středních zemědělských škol, zemědělských univerzit, výzkumných ústavů apod.

10.3.2 Poradenské programy

MZe finančně podporovalo technologické a ekonomické poradenství zaměřené na zlepšení situace zemědělských podniků v náročných podmínkách tržního prostředí především prostřednictvím poradenských programů.

Jako víceletý projekt je realizován program "Poradenské kroužky", přístupný pro všechny zemědělské podnikatele v ČR. Ti se sdružují do "poradenského kroužku" a společně záměr uskutečňují za pomoci najatých poradců. MZe podporuje "poradenské kroužky" až do výše 80 % normativních nákladů. S ohledem na objem uvolněných stát-

ních prostředků mohl být na základě výběrového řízení do tohoto podpůrného programu zařazen jen omezený počet žadatelů.

Program DIGIT II byl zaměřen na optimalizaci hospodaření zemědělských podniků a podporu praktického výkonu poradenské činnosti u klientů na základě analýz jejich hospodaření.

Důležitou součástí poradenských aktivit rezortu byly i nadále poradenské programy realizované se zahraničními partnery. Ve spolupráci se SRN byl v závěru roku 1998 ukončen úspěšný společný česko-německý projekt zaměřený na podporu vytváření sítě privátních poradenských stanic, na metody objektivizace nákladů v zemědělském podnikání a na metody standardizace poradenské práce. Tento projekt byl na úrovni spolkového ministerstva zemědělství hodnocen jako nejlepší v rámci zemí střední a východní Evropy.

Současně probíhaly specializované poradenské programy ve spolupráci s Nizozemskem, zaměřené na podporu ekonomiky výroby a zpracování mléka na malých farmách v podhorských oblastech a na efektivní výrobu zeleniny.

10.3.3 Výdaje

Vzhledem k limitu finančních prostředků vyčleněných na poradenské programy nebylo možné uspokojit všechny žadatele o státní podporu. Finanční podpora použitá v souvislosti s poskytováním individuálních poradenských služeb v programu "Poradenské kroužky" dosáhla 16,5 mil. Kč, výše přiznané částky u podpůrného programu DIGIT činila 10,6 mil. Kč. V rámci obou poradenských programů s nizozemskými partnery činila v roce 1998 spolučást MZe na "mléčném programu" 200 tis. Kč, na zajištění druhého roku činnosti poradenské skupiny Zelinářské unie Čech a Moravy bylo poskytnuto 1,5 mil. Kč.

11 Nevládní profesní organizace v agrárním sektoru

11.1 Agrární komora

Agrární komora České republiky (AK ČR) vznikla v roce 1993 na základě zákona č. 301/92 Sb., o Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky. Komora sdružuje na základě dobrovolného členství zhruba 77 tis. fyzických osob a 7,6 tis. právnických osob. Jejím posláním je podpora podnikatelských aktivit, prosazování a ochrana zájmů a zajišťování potřeb členů.

V roce 1998 byly zásadními aktivitami AK ČR zejména podklady pro zpracování Koncepce rezortní politiky MZe pro období před vstupem ČR do EU, nařízení vlády k ochraně agrárního trhu na základě zákona o zemědělství, urychlení prací na zákoně o subvencovaných dovozech, návrhy na změny v dotačních pravidlech zaměřené na podporu udržení základního stáda dojníc a prosazení podpory pro oblasti postižené povodněmi, suchem a nadměrným výskytem hrabošů. Podařilo se také postupně prosadit opatření k rozložení a oddálení splátek finančních výpomocí a jejich bonifikaci a úpravu limitů pro platby za emise čpavku v chovu skotu.

Komoditními radami AK ČR byl navržen rozsah produkce jednotlivých komodit pro vyjednávání s EU a byly rozpracovány návrhy tržního pořádku.

Potravinářská sekce pracovala na doplnění souvisejících předpisů k zákonu o potravinách a tabákových výrobcích, vypracovala "Zprávu o stavu českého potravinářství" a započala s budováním potravinářského informačního systému.

AK ČR připomínkovala návrhy zákonů z oblasti zemědělství, potravinářství a lesnictví a také připravila návrh novely zákona o Hospodářské a Agrární komoře, který dosud nebyl schválen.

Komora se angažuje při zakládání odbytových organizací zemědělců. Zintenzivnila informační činnost pro své členy i nejširší veřejnost. Bylo obnoveno vydávání informačních novin AGROBASE jako součást Agrárních novin a zintenzivnila se spolupráce s veřejnými sdělovacími prostředky. Komora organizovala v okresních agrárních komorách a společenstvech zakládání poradenských kroužků, zúčastnila se prací na racionalizaci odborné školské sítě, novelizaci studijních standardů, novelizaci školského zákona i na školské koncepci. Spolupracovala s Hospodářskou komorou na obnovení mistrvských zkoušek prostřednictvím Akademie řemesel. Byly uspořádány podnikatelské mise do USA a Japonska, za podpory FAO byly zorganizovány 2 semináře pro podnikatele ze zemí střední a východní Evropy, dále zásadní vstupní seminář k problematice EU apod.

Agrární komora ČR se zúčastnila propagačních akcí jako byl Mezinárodní agrosalon Země živitelka v Českých Budějovicích, TECHAGRO a SALIMA v Brně, Celostátní výstava zvířat v Litomyšli, Chovatelský den v Radešinské Svatce a dalších akcí včetně zahraničních výstav.

11.2 Svaz zemědělských družstev a společností

Svaz zemědělských družstev a společností (SZDS, Svaz) je celorepublikovou samosprávnou (nevládní) organizací, která sdružuje právnické osoby. Sdružuje 1 110 členských organizací obhospodářujících přibližně 1 500 tis. ha zemědělské půdy.

Hlavním posláním Svazu je obhajovat zájmy svých členů a pomáhat jim v rozvoji podnikatelských aktivit poskytováním služeb a poradenského servisu v oblasti hospodářské, ekonomické, podnikatelské a komerční. SZDS zastupuje své členy při jednání s MZe, vládou a parlamentem, v rámci tripartitních jednání, v AK ČR a v mezinárodních organizacích a agrárních a družstevních institucích. Svaz rovněž prohloubil informační aktivity a vydává v rámci týdeníku Zemědělské listy svůj Zpravodaj SZDS.

K posláním SZDS rovněž patří koordinace aktivit na mezinárodní úrovni. Svaz je členem Sdružení evropského zemědělství (CEA⁵⁹) a členem Mezinárodního družstevního svazu (ICA⁶⁰). Za stále naléhavější a aktuální úkol považuje SZDS posílení pozice družstevního hnutí vůči stále silnějším nadnárodním společnostem.

11.3 Asociace soukromých zemědělců

Asociace soukromých zemědělců (ASZ) vznikla v květnu 1998 jako organizace nezávislá na AK ČR, s cílem zastřešit dosud samostatně existující organizace soukromých zemědělců v ČR. ASZ je sdružením právnických osob, původními zakladateli jsou Sdružení soukromých zemědělců, Svaz vlastníků půdy a soukromých rolníků a Sdružení podnikatelů - zemědělská sekce.

Úkolem zakladatelů bylo po formální a organizační stránce připravit asociaci tak, aby mohla být plně funkční stavovskou nepolitickou organizací, sdružující soukromé zemědělce v ČR. Cílem zakladatelů bylo vytvořit jednotnou organizaci soukromých zemědělců, která nahradí dosavadní organizace (tj. zakladatele) na kvalitativně vyšší úrovni. ASZ eviduje 34 regionálních asociací, pokrývajících podstatnou část území ČR.

Cíle činnosti ASZ jsou chápány ve dvou rovinách: na úrovni regionální se jedná zejména o hospodářské a vzdělávací aktivity (např. zprostředkování odbytu, koncentrovaný nákup vstupů, organizace odbytových center, školení), na úrovni celostátní jde především o prosazování zájmů soukromých zemědělců u orgánů státní správy, v Parlamentu ČR apod., připomínkování návrhů zákonů a koncepcí rozvoje rezortu, a tím i aktivní ovlivňování státní agrární politiky. ASZ

⁵⁹ CEA - Confédération Européenne de l'Agriculture (Sdružení evropského zemědělství).

⁶⁰ ICA - International Cooperative Alliance (Mezinárodní družstevní svaz).

se prezentuje i na mezinárodní úrovni a navázala kontakty s řadou partnerských organizací v zahraničí, zejména v EU.

11.4 Svaz vlastníků půdy a soukromých rolníků

Svaz vlastníků půdy a soukromých rolníků v ČR (SVP SR) vznikl jako výraz názorového proudu v českém zemědělství a na venkově v roce 1990. Hlavním cílem byl vznik a upevňování soukromých hospodářství se zodpovědným a konkurenceschopným vlastníkem. Svaz pomohl prosadit právní a morální principy naturálních restitucí pro několik set tisíc vlastníků ve všech etapách transformace.

Kromě hlavního směru podpory stabilního podnikatelského prostředí pro hospodařící subjekty zdůrazňuje Svaz vazbu na rozvoj venkova, potřebu údržby krajiny a nezbytnost dodržování ekologicky konformních postupů při hospodaření. Svaz pomáhá (částečně na komerční bázi) při řešení právních a ekonomických problémů svých členů poradenským servisem. Svaz také podporuje sdružování hospodařících subjektů k řešení jejich odbytové či finanční situace. Dává při tomto sdružování jednoznačně přednost vzniku takových uskupení "zezdola", tj. před zakládáním celostátních organizací.

Svaz spolupracuje s obdobnými organizacemi v ČR (Sdružení soukromých zemědělců, Asociace soukromého zemědělství) i v zahraničí (CECF, COP, COGECA⁶¹).

11.5 Ústřední komise pro ochranu zvířat

Ochranu zvířat proti týrání ukládá zákon č. 246/92 Sb., na ochranu zvířat proti týrání. Z tohoto zákona a dalších předpisů vychází Program ochrany zvířat zpracovaný Státní veterinární správou České

republiky platný od roku 1993. V rámci tohoto programu je pravidelně metodicky prováděna a hodnocena činnost při dozorových a preventivních akcích k ochraně zvířat prostřednictvím inspektorů okresních a městských veterinárních správ.

V roce 1998 kontrolovalo 262 inspektorů při 12 799 dozorových akcích více než 30 mil. ks zvířat. Při analýze bylo zjištěno nejvíce nedostatků při chovu zvířat (465 případů) a při obchodu se zvířaty (17 případů). Při 1 774 kontrolách přepravy byly nevyhovující podmínky zjištěny při zásilkách, ve kterých bylo celkem 914 zvířat. Nápravná opatření byla uložena 7 přeprávcům a dvakrát došlo ke správnímu řízení. Na jatkách bylo provedeno 1 072 dozorových akcí. Nevyhovující výsledky byly zjištěny při 9 kontrolách a ve 3 případech byly řešeny správní delikty. Péče o pokusná zvířata byla kontrolována 76krát a opatření byla uložena při 3 akcích. V ČR bylo v roce 1998 k pokusům použito celkem 232 738 zvířat (v roce 1994 bylo použito 542 tis. pokusných zvířat). Podle údajů Ministerstva spravedlnosti bylo v roce 1998 pro týrání zvířat stíháno 63, obžalováno 45 a odsouzeno 25 osob.

V rámci mezinárodní spolupráce je považován za nejvýznamnější akt podepsání Evropské dohody o ochraně zvířat využívaných pro hospodářské účely a Evropské dohody o ochraně zvířat při mezinárodním transportu.

⁶¹ CECF - Central European Council of Farmers,
COPA - Comité des organisations professionnelles de l'agriculture de la Communauté,
COGECA - Comité Général des Coopératives Agricoles.

B. ZEMĚDĚLSKÁ POLITIKA V ROCE 1998

V této části zprávy je charakterizována zemědělská politika v roce 1998 ve srovnání s rokem 1997, resp. s jejím dosavadním dlouhodobějším vývojem. Zemědělská politika uplatňovaná v roce 1998 byla pokračováním rozvojových a stabilizačních aspektů, které lze vysledovat v zemědělské politice ČR minulých vlád počínaje rokem 1994 (zejména jde o každoroční posilování přímých plateb za údržbu krajiny a o podpory úvěrů).

Nejvýznamnější změnou byla realizace stabilizačních záměrů zákona o zemědělství, přijatého v roce 1997, v podobě nařízení vlády ČR č. 341/1997 Sb.⁶². Prostřednictvím tohoto nařízení a z něho vyplývajícího bodového systému přidělování podpor se výrazně zvýšily přímé platby zemědělským podnikům poskytované na 1 ha či na 1 ks zvířete, s preferencí oblastí s horšími podmínkami. V samotné dotační politice MZe byl nově zaveden titul k přímé podpoře chovu dojníc s vyšší užitkovostí.

Programové prohlášení nové vlády, ustavené po červnových volbách 1998, deklaruje a rozšiřuje rozvojové a stabilizační zaměření zemědělské politiky. Tato orientace se promítla do státního rozpočtu na rok 1999. Rozvojové a stabilizační zaměření politiky se však v průběhu roku 1998 střetlo s mimořádně nepříznivým vývojem cen na světovém agrárním trhu a s růstem přebytků na domácím trhu a také s nepříznivým vývojem počasí. Proto již ve druhé polovině roku 1998 nová vláda realizovala vůči agrárnímu sektoru některá ad hoc opatření, zaměřená na zvýšení ochrany domácího trhu, na kompenzaci zemědělským podnikům, které byly postiženy přírodními katastrofami (povodně, nadměrný výskyt hrabošů), a také na kompenzaci výrazného a celoplošného poklesu cen zemědělských výrobců, ke kterému došlo v závěru roku (jatečná prasata).

Část B představuje a hodnotí zemědělskou politiku z více hledisek. V kapitolách 1 a 2 je uvedeno legislativní a institucionální zajištění zemědělské politiky v roce 1998, včetně ročních výdajů státu do jednotlivých institucí (hrubých výdajů na zemědělskou politiku). V kapitolách 3 - 7 jsou charakterizovány jednotlivé oblasti zemědělské politiky podle hlavních směrů užití tzv. čistých finančních transferů státu do agrárního sektoru, tzn. výdajů, které byly podnikům agrárního sektoru v daném roce skutečně poskytnuty⁶³. V kapitole 8 jsou čisté výdaje rekapitulovány podle hlavních směrů užití na základě metodiky OECD, uplatňované do roku 1997. Počínaje rokem 1998 dochází k zásadním změnám v metodice OECD týkající se klasifikace a kalkulace podpor zemědělství. Nová metodika je stručně představena v textové příloze č. 2. Proti předchozím zprávám je proto kapitola 8 rozšířena o souhrnné vyjádření a hodnocení podpor podle nové metodiky. V dalších zprávách bude závazně uplatňována již jen tato metodika⁶⁴.

1 Legislativní opatření ve vztahu k agrárnímu sektoru

V průběhu roku 1998 bylo Parlamentem ČR přijato několik právních úprav týkajících se zemědělství a další zůstávají na různém stupni

rozpracovanosti v rámci běžného legislativního procesu, např. ve stadiu návrhu věcného záměru zákona nebo návrhu zákona.

Nejvýznamnější právní normou přijatou v roce 1998 byl zákon č. 156/1998 Sb., o hnojivech, pomocných půdních látkách, pomocných rostlinných přípravcích a substrátech a o agrochemickém zkoušení zemědělských půd (tzv. zákon o hnojivech), který nově upravuje tuto oblast a přibližuje ji legislativě EU. Prováděcími předpisy k němu jsou čtyři vyhlášky Ministerstva zemědělství, a to vyhláška č. 271/1998 Sb., o stanovení požadavků na hnojiva, vyhláška č. 273/1998 Sb., o odběrech a chemických rozborech vzorků hnojiv, vyhláška č. 274/1998 Sb., o skladování a způsobu používání hnojiv, a vyhláška č. 275/1998 Sb., o agrochemickém zkoušení zemědělských půd a zjišťování půdních vlastností lesních pozemků, které jsou doplněny řadou příloh. Součástí zákona je i ustanovení, kterým se ruší několik posledních paragrafů zákona č. 61/1964 Sb., o rozvoji rostlinné výroby, ve znění pozdějších předpisů.

Spolu s MZ se MZe podílelo v oblasti veterinární péče na vydání souboru dalších vyhlášek, které provádějí některá další ustanovení zákona č. 79/1997 Sb., o léčivech a o změnách a doplnění některých souvisejících zákonů⁶⁵.

Dříve přijatý zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, doplnily dvě nové vyhlášky MZe: vyhláška č. 147/1998 Sb., o způsobu stanovení kritických bodů v technologii výroby, a vyhláška č. 220/1998 Sb., o způsobu a rozsahu posuzování shody potravin, způsobu přípravy a odběru kontrolních vzorků potravin a tabákových výrobků výrobcem, o druzích potravin, pro které bude výrobcem nebo dovozcem vydáno písemné prohlášení o shodě, a o rozsahu a obsahu tohoto prohlášení (posuzování shody).

Vláda ČR přijala v roce 1998 některá nařízení pro celní opatření u dovozu vybraných zemědělských a potravinářských výrobků, přičemž platnost řady těchto opatření již skončila (např. nařízení k dovozu jablek z EU). Dalším vládním opatřením pro ochranu domácího trhu při dovozu zemědělských výrobků a potravin je nařízení vlády ČR č. 39/1999 Sb., kterým se provádí § 3 zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství. Nařízení vlády umožní použít k ochraně agrárního trhu zvláštní ochranná opatření, nouzová opatření a stanovení vstupní hodnoty.

Důležitým legislativním opatřením k podpoře podnikatelských aktivit v zemědělství a k ochraně přírody a krajiny bylo stanovení podpůrných programů a programů pomoci na rok 1999 nařízením vlády ČR č. 24/1999 Sb.

V souladu s usnesením vlády ČR č. 632 o Plánu legislativních prací vlády na zbývající část roku 1998 a na rok 1999 ze 30. září 1998 probíhaly v roce 1998 práce na tvorbě dalších právních norem. Mezi nejvýznamnější připravované právní předpisy patří zejména vládní návrh zákona o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon) a návrh věcného záměru zákona o Zemědělském intervenčním fondu, který umožňuje vytvoření instituce obdobné jako v EU.

⁶² Nařízení vlády č. 341/1997 Sb., kterým se stanovují podpůrné programy k podpoře mimoprodukčních funkcí zemědělství, k podpoře aktivit podléhajících se na udržování krajiny a programy pomoci k podpoře méně příznivých oblastí.

⁶³ Rozdíl mezi hrubými a čistými výdaji na zemědělskou politiku lze demonstrovat na příkladu PGRLF, SFTR a podobných fondů. Tyto instituce každoročně získávají na svou činnost příspěvek ze státního rozpočtu (hrubý výdaj), který je odlišný od skutečných výdajů na subvencování úroků či vývozu v daném roce (čistý výdaj). Další oblasti, kde dochází k rozdílu mezi hrubými a čistými výdaji, je použití návratných finančních výpomocí, které představují hrubý výdaj v roce poskytnutí půjčky; čistým výdajem je zde neplacený či snížený úrok, rozložený do jednotlivých let splácení těchto půjček.

⁶⁴ V souvislosti s charakteristikou nástrojů hospodářské politiky a jejich kvantifikací se používá více pojmů. Pro účely této zprávy představuje transfer "viditelný" (explicitní, přímý) i "neviditelný" (implicitní, nepřímý) přesun finančních prostředků od jedné skupiny obyvatelstva ke druhé bez přímé protihodnoty (neuvažujeme-li v případě zemědělství jako protihodnotu poskytnuté veřejné zboží a služby). Transfer od spotřebitelů a daňových poplatníků ve prospěch zemědělství a zemědělských výrobců má charakter podpory zemědělství. Transfer je přitom synonymem pojmu výdaj, který se vztahuje k zemědělské politice (hovoříme o výdajích na politiku). Ta část podpory, při níž dochází k transferu od daňových poplatníků, představuje subvence (někdy se od subvencí ještě odlišují daňové úlevy jako specifické formy podpor ze strany daňových poplatníků). Součástí subvencí jsou dotace, tj. účelové vyplácené podpory jednotlivým podnikům v rámci dotačních titulů.

⁶⁵ Jde o vyhlášku č. 21/1998 Sb., kterou se stanoví vyhrazená léčiva a správná praxe prodejců vyhrazených léčiv, vyhlášku č. 52/1998 Sb., kterou se stanoví obsah, rozsah a provádění odborného kurzu prodejců vyhrazených léčiv, vyhlášku č. 74/1998 Sb., kterou se stanoví správná laboratorní praxe v oblasti léčiv, vyhlášku č. 75/1998 Sb., kterou se vydává seznam léčivých látek a pomocných látek, které lze použít pro přípravu léčivých přípravků a vyhlášku č. 289/1998 Sb., kterou se stanoví podrobnosti o registraci léčivých přípravků a rozsah zveřejňovaných údajů o povolení použití neregistrovaného léčivého přípravku.

K dalším připravovaným právním předpisům patří zejména:

- návrh zákona, kterým se mění zákon č. 92/1996 Sb., o odrůdách, osivu a sadbě pěstovaných rostlin;
- návrh zákona o podmínkách převodu zemědělských a lesních pozemků z vlastnictví státu na jiné osoby a o změně zákona č. 569/1991 Sb., o Pozemkovém fondu ČR, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 357/1992 Sb., o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí, ve znění pozdějších předpisů;
- návrh zákona, kterým se mění zákon č. 42/1992 Sb., o úpravě majetkových vztahů a majetkových nároků v družstvech, ve znění pozdějších předpisů;
- návrh věcného záměru zákona, kterým se mění zákon č. 91/1996 Sb., o krmivech;
- návrh věcného záměru zákona o vodách (předkladatel MŽP, spolupředkladatel MZe);
- návrh věcného záměru zákona o vodovodech a kanalizacích;
- návrh věcného záměru zákona o ekologickém zemědělství.

Celkový přehled legislativních opatření, týkajících se bezprostředně zemědělství a projednávaných v roce 1998, je uveden v textové příloze č. 1.

2 Institucionální zabezpečení zemědělské politiky včetně odpovídajících finančních transferů

Zemědělská politika byla v roce 1997 a 1998 institucionálně zajišťována prostřednictvím MZe, Státního fondu tržní regulace, Podpůrného a garančního rolnického a lesnického fondu, dalšími institucemi v rámci rezortu MZe a institucemi z jiných rezortů.

V souvislosti s přípravou na vstup do EU (viz kap. B9) je nutno souhrnně konstatovat, že institucionální struktura české zemědělské politiky se zatím výrazně odlišuje od institucionální struktury Společné zemědělské politiky (SZP) EU.

Ministerstvo zemědělství

MZe zajišťuje ze své rozpočtové kapitoly zemědělskou politiku státu především formou dotací do zemědělství, lesnictví a vodního hospodářství. Součástí zemědělské politiky jsou také výdaje MZe na učňovské školství, příspěvky na servisní činnosti pro centrální orgány, granty na výzkumné projekty prostřednictvím Národní agentury zemědělského výzkumu a ostatní výdaje. Strukturu výdajů podle jednotlivých směrů a dotačních titulů v letech 1997 a 1998 ukazuje tabulka TB2/01 (podrobněji pro dotace na rok 1998 Tabulka B2/01).

Výdaje z rozpočtu MZe na podporu zemědělství vzrostly meziročně o téměř 71 %. Hlavní příčinou tohoto navýšení je realizace zákona č. 252/1997, o zemědělství, v podobě nařízení vlády ČR č. 341/1997 Sb. V rámci tohoto nařízení, které se realizuje pomocí specifického bodového systému ve vazbě na úřední ceny půdy, došlo k výraznému nárůstu dotací na údržbu krajiny, zalesňování a chov skotu masného určení a k založení nových směrů podpor (podpora chovu ovcí a organického zemědělství⁶⁶). Další příčinou meziročního zvýšení celkového objemu výdajů je založení nových dotačních titulů (zejména na podporu chovu dojníc) a podstatné zvýšení mimořádných výdajů MZe na řešení následků povodní.

TB2/01 - Dotace a další výdaje zemědělské politiky z rozpočtové kapitoly MZe včetně rozpočtových opatření (mil. Kč)

Dotace, výdaje	1997	1998	Meziroční index
Dotace - zemědělství a potravinářství	2 374	4 820	203,03
v tom - restrukturalizace rostlinné výroby zalesněním	17	38	223,53
- obnova vinic, chmelnic a ovocných sadů	75	119	158,67
- údržba krajiny v kulturním stavu, TTP ¹⁾	1 669	2 882	172,68
- podpora včelařství	76	80	105,26
- podpora chovu skotu masného určení ¹⁾	278	452	162,59
- podpora chovu dojníc	0	656	x
- podpora chovu ovcí ¹⁾	0	31	x
- pěstování lnu	6	15	250,00
- zazvěření	0	5	x
- nákazový fond	0	4	x
- organické zemědělství ¹⁾	0	48	x
- udržování genetického potenciálu zvířat, osiv a sádí	240	401	167,08
- podpora ozdravování zvířat a plodin	13	14	107,69
- informatika	0	5	x
- poradenství a vzdělávání dospělých	0	46	x
- povodně	0	24	x
Výdaje na vědu a výzkum	418	442	105,74
Výdaje na učňovské školství	1 593	1 524	95,67
Ostatní výdaje z rozpočtu MZe (servisní činnosti pro MZe, propagace, poradenství, program konzervace genetického potenciálu plodin a zvířat, povodně ad.)	215	1 054	490,23
VÝDAJE Z ROZPOČTU MZe NA ZEMĚDĚLSTVÍ CELKEM	4 600	7 840	170,43
Dotace - lesní hospodářství	726	504	69,42
Dotace - vodní hospodářství	400	545	136,25
z toho - povodně v zemědělství	56	0	0,00

1) V rámci nařízení vlády č. 341/97 Sb.,

Pramen: MZe - Analýza realizace dotační politiky za rok 1997 a 1998

Zpracoval: A. Juřica, A. Picková (VÚZE)

Státní fond tržní regulace

Regulace trhu zemědělských a potravinářských výrobků v České republice je od roku 1993 zabezpečována Státním fondem tržní regulace v zemědělství (SFTR) zřízeným na podkladě zákona č. 472/1992 Sb., ve znění zákona č. 10/1993 Sb., a zákona č. 242/1995 Sb. SFTR má samostatnou kapitolu státního rozpočtu. Regulační opatření ke stabilizaci trhu přijatá Radou SFTR (za účasti členů Poradního sboru - zástupců prvovýroby, zpracovatelů a výzkumu) zajišťuje výkonný aparát SFTR. Rozhodnutím Rady SFTR byly do regulace trhu v roce 1998 stejně jako v roce 1997 zařazeny dvě hlavní zemědělské a potravinářské komodity:

- mléko, resp. mlékárenské výrobky;

- pšenice potravinářská.

Koncem roku 1998 rozhodla Rada SFTR o pokračování regulace trhu brambor s cílem řešit jejich nadprodukcí ze sklizní let 1997 a 1998 formou subvencovaných vývozů bramborového škrobu. V listopadu 1998 byla do regulace trhu zařazena jatečná prasata, jejichž cena na vnitřním trhu výrazně poklesla v důsledku subvencovaných dovozů ze zemí EU. V průběhu roku 1998 byl do regulace trhu výjimečně zařazen i chmel v zájmu likvidace neprodejných zásob chmele ze sklizní let 1995 až 1997.

Regulace trhu vybraných zemědělských a potravinářských výrobků byla zabezpečována intervenčními a zálohovými nákupy (u pšenice potravinářské), subvencovanými vývozy (u mléka, resp. mlékárenských výrobků, bramborového škrobu a jatečných prasat) a kombinací více způsobů (chmel), při použití těchto dlouhodoběji uplatňovaných nástrojů:

- minimální (garantované) ceny pro regulované výrobky;

- sazby vývozních subvencí pro regulované výrobky.

⁶⁶ Termín organické zemědělství, který se používá v dotační politice MZe, je synonymem termínu ekologické zemědělství, který se uplatňuje v kapitole B5.

TB2/02 - Výdaje na regulaci trhu prostřednictvím SFTR (mil. Kč)

Ukazatel	1997	1998	Meziroční index
Příděl ze státního rozpočtu	960	1 138	118,54
Celkem výdaje SFTR na regulaci trhu	2 078	5 009	241,05
v tom - výdaje na vývoz mlékařských výrobků	1 112	1 263	113,58
- výdaje na regulaci trhu obilovin	804	3 681	457,84
- výdaje na vývoz skotu a hovězího masa	129	0	0,00
- výdaje na vývoz škrubu	33	31	93,94
- výdaje na regulaci trhu chmele	0	34	x
Celkem výdaje na subvencování vývozu	1 274	1 328	104,24
Celkem výdaje na podporu vnitřního trhu	804	0	0,00

Pramen: SFTR

Zpracoval: A. Kotouč (SFTR), F. Vaníček (VÚZE)

SFTR byl v roce 1998 postaven před náročný úkol řešit rostoucí přebytky více komodit na domácím trhu jako důsledek rozvojového a stabilizačního zaměření zemědělské politiky, mimořádného poklesu cen na světovém agrárním trhu a omezených možností státu při zvyšování ochrany trhu. Při růstu rozdílů mezi domácími intervenčními a světovými cenami, ke kterému na základě rozhodování Rady SFTR v roce 1998 docházelo, rostou i finanční nároky na vývozy přebytků, které narážejí na omezené státní zdroje. Tyto rozpory se v prvních měsících roku 1999 prohlubují.

Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond

PGRLF (a. s. vlastněná státem) je institucí agrární politiky, která zemědělským podnikům poskytuje od roku 1994 garance na bankovní úvěry a subvence na úroky bankovních úvěrů. V roce 1997 a 1998 byla část prostředků fondu věnována na podporu vývozu, resp. skladování vybraných komodit.

Základním zdrojem financování fondu jsou účelové příděly z rozpočtové kapitoly MZe. Příděl z rozpočtu MZe do fondu v roce 1997 činil 3 458 mil. Kč (doplňený v průběhu roku o dalších 750 mil. Kč z PF ČR na řešení následků povodní) a v roce 1998 3 611 mil. Kč. Dalším zdrojem financování činností PGRLF jsou výnosy z vlastních obchodně finančních aktivit zajišťované prostřednictvím správců dočasně nevyužitých finančních prostředků přidělených ze státního rozpočtu a portfolia akcií zprivatizovaných podniků. Správcem finančních prostředků fondu je v současnosti GE Capital Bank, a. s. Portfolio akcií spravuje nyní společnost Credit Suisse Asset Management Praha, s. r. o. V roce 1997 bylo založeno také portfolio dluhopisů.

PGRLF poskytuje své podpory v rámci základních a doplňkových účelových programů. Zhruba dvě třetiny výdajů fondu byly v období 1994-98 poskytnuty prostřednictvím základního programu ZEMĚDĚLEC na modernizaci zemědělských podniků (v roce 1997 byl tento program od 1. července v důsledku rozpočtových omezení pozastaven). Druhým nejdůležitějším programem je základní program PROVOZ na zajištění provozních prostředků zemědělských podniků. PGRLF se ve sledovaném období podílel také na regulaci trhu prostřednictvím programů EXPORT a KRMNÉ OBILÍ. V roce 1998 byl program EXPORT rozšířen o titul "Organizace producentů ovoce a zeleniny mírného pásma" (nepřímá forma podpory vývozu, zaměřená na založení a zahájení činností těchto organizací). Program KRMNÉ OBILÍ byl pro sklizeň roku 1998 zrušen. Fond se zejména v roce 1997 podílel i na řešení následků povodní v zemědělství (program AGROREGION). Výčet programů a poskytnutých služeb PGRLF ukazuje následující tabulka.

TB2/03 - Podpory PGRLF podle typu podnikatelských subjektů a typu programu k 31. 12. 1998 (mil. Kč)

Typ podniku/program	Počet žádostí	Z toho schváleno	Výše zprostř. úvěrů (mil. Kč)	Z toho v roce 1998 (mil. Kč)	Poskytnuté garance (mil. Kč)	Podíl garancí na úvěrech (%)	Poskytnuté subvence ¹⁾ (mil. Kč)	Vyplaceno poskytnutých dotací (mil. Kč)
Soukromé hospodářící rolníci	4 884	4 477	9 327	1 217	4 975	53,34	3 231	1 802
Společnosti s ručením omezeným	2 622	2 368	11 493	1 975	5 863	51,01	3 145	1 667
Akciové společnosti	2 056	1 914	18 184	3 897	4 662	25,64	3 783	2 346
Zemědělská družstva	3 794	3 619	15 722	2 218	5 670	36,06	4 001	2 336
Ostatní ²⁾	93	76	406	-8	171	42,12	113	60
ČR celkem³⁾	13 449	12 454	55 132	9 299	21 341	38,71	14 273	8 211
Podle typu programu:								
Provoz	4 629	4 366	13 721	2 825	2 857	20,82	1 561	1 310
Zemědělec	7 862	7 240	29 844	4 709	15 485	51,89	10 674	5 490
Služby	536	477	3 798	5	2 794	73,57	1 403	855
Restituent	14	13	18	0	0	x	4	4
Nabyvatel	30	22	34	0	34	100,00	0	0
Krajina ⁴⁾	3 588	3 412	0	0	0	x	0	0
Mláď ⁴⁾	1 400	1 291	0	0	0	x	0	0
Agroregion ⁴⁾	1 652	1 550	0	0	0	x	0	0
KPV	1	1	0	0	0	x	0	0
Krmné obilí	101	98	2 975	0	0	x	270	270
TOZ	140	135	431	200	129	29,93	0	0
Export	88	60	4 077	1 326	0	x	315	274
Lesy	48	42	234	234	42	17,95	46	8
Skot ⁴⁾	540	534	0	0	0	x	0	0
Povodně ⁴⁾	450	441	0	0	0	x	68	0
Půjčky ⁴⁾	428	404	634	426	0	x	0	0

1) Výše poskytnutých dotací představuje celkovou potřebu prostředků na dotaci úroků na úvěry poskytnuté k 31. 12. 1998 až do doby jejich splacení.

2) Snížení zprostředkovaných úvěrů oproti stavu k 31. 12. 1997 bylo způsobeno nerealizovanými úvěrovými obchody.

3) Bez jedné žádosti, která byla pozastavena.

4) Programy "Povodně, Půjčky, Krajina, Mláď, Agroregion a Skot" nejsou zahrnuty v součtu ČR celkem.

Pramen: Zpráva o činnosti PGRLF za rok 1998 (stav k 31. 12. 1998 od založení v roce 1994)

Zpracoval: A. Juřica (VÚZE) na základě podkladů PGRLF

Bankovní úvěry poskytnuté prostřednictvím PGRLF dosáhly za rok 1998 výše 9,3 mld. Kč a od počátku působení fondu 55,1 mld. Kč. Garance byly poskytnuty v celkové výši 21,3 mld. Kč, což představuje téměř 39% podíl na úvěrech. Na dotacích úroků bylo celkem vyplaceno 8,2 mld. Kč, z toho v roce 1997 a 1998 po 2,7 mld. Kč. Průměrná úroková sazba hrazená zemědělci na úvěry poskytnuté v roce 1997 prostřednictvím PGRLF dosahovala 6,4 %, zatímco v roce 1998 činila tato sazba 5,2 %. Úroková sazba u úvěrů poskytnutých zemědělským podnikům v roce 1998 při bonifikaci 12 procentních bodů prostřednictvím PGRLF dosáhla průměrné výše 17,21 % (proti průměru 12,86 % v národním hospodářství). Dospělé garance se meziročně výrazně (více než trojnásobně) zvýšily a k 31. 12. 1998 dosáhly 1 104 mil. Kč (z toho bylo již bankám zapláceno 925 mil. Kč), což představuje téměř 5% podíl z poskytnutých garancí.

Kromě svého hlavního poslání se PGRLF prostřednictvím svého portfolia a finančních zdrojů podílí na dalších aktivitách. Byly to např. nákupy a prodeje akcií vybraných podniků potravinářského průmyslu (Jihočeské mlékárny) nebo odkupy pohledávek provozyrbů ke zpracovateli masa a mléka v roce 1996 ve výši 485 mil. Kč (při nominální hodnotě pohledávek 717 mil. Kč). Do konce roku 1998 bylo dlužníky za odkup pohledávek uhrazeno 31 mil. Kč.

Souhrnně lze konstatovat, že PGRLF za svou dosavadní dobu činnosti výrazně přispěl k modernizaci zemědělských podniků a ke zlepšení finančních toků v zemědělství. Ekonomické výsledky uvedené v kap. A5 a výrazný růst dospělých garancí však také signalizují, že při menší odpovědnosti bank i úvěrovaných subjektů za efektivní alokaci levnějších finančních zdrojů došlo působením fondu v řadě zemědělských podniků k přeinvestování a paradoxně i ke zpomalení žádoucí restrukturalizace výroby. V posledních dvou letech

se také v důsledku portfoliových a dalších finančních operací PGRLF výrazně snížilo jeho vlastní jmění, což omezuje budoucí aktivity fondu.

Ostatní instituce

Kromě uvedených hlavních institucí se na zajišťování, resp. profi-nancování zemědělské politiky podílely v roce 1997 a 1998 další instituce z rezortu MZe a z jiných rezortů. Jejich výčet a orientační výdaje na podporu agrárního sektoru jsou uvedeny v následující tabulce.

TB2/04 - Další instituce podílející se na zemědělské politice (mil. Kč)

Instituce	Rezort	Výdaje na agrární politiku			Zaměření výdajů
		1997	1998	meziroční index	
PF ČR - SMS	MZe	1 154	454	39,34	povodně, nájemné, TOZ, meliorace, vodní toky
IVV MZe	MZe	38	42	110,53	vzdělávání pracovníků rezortu
SVS ČR, SRS, UKZÚZ, ČZPI	MZe	28	21	75,00	monitoring cizorodých látek (dotace služeb nad rámec činnosti ze zákona)
ČMZRB ¹⁾	MPO	310	260	83,87	dotace úroků a garance v rámci podpory malého a středního podnikání v potravinářství
Pozemkové úřady	MV	562	629	111,92	pozemkové úpravy
MF	MF	936	681	72,76	specifické daňové úlevy a odpisy dluhů
MŽP - SFŽP ČR	MŽP	52	161	309,62	údržba krajiny, vodní plochy
Grantová agentura ČR ²⁾	státní rozpočet	22	20	90,91	zemědělský výzkum

1) V roce 1997 byla poskytnuta podpora i podnikům postiženým záplavami bez ohledu na jejich velikost (program REKONSTRUKCE).
2) Včetně jiných rezortních grantových agentur (MŠMT, MŽP ad.).
Pramen: různé zdroje
Zpracoval: A. Juřica, J. Mezera, J. Pražan (VÚZE)

Na zajišťování zemědělské politiky v oblasti vývozu se nevýznamnou měrou dále podílely Exportní a pojišťovací společnost, a. s. (EGAP), a Česká exportní banka (ČEB). Podobný význam, vyplývající ze zanedbatelných objemů obchodů, má dosud pro zemědělskou politiku Plodinová burza Brno. Další státní instituty zasahující do zemědělské politiky jsou licenční komise MPO, MMR, finanční úřady v kompetenci MF a Český úřad zeměměřičský a katastrální (ČÚZK).

Zahraniční zdroje

Na podporách českého agrárního sektoru se podílely také programy zahraniční pomoci (PHARE, FAO ad.). Převážná část této pomoci byla zaměřena na zdokonalení činnosti státní správy a výzkumně servisních činností (viz následující tabulka probíhajících i připravovaných zahraničních pomoci na období 1998-99).

TB2/05 - Přehled nejdůležitějších zahraničních pomoci v období 1998-99

Zdroj - Program	Projekt	Příjemce podpory
PHARE ¹⁾	Poradenská jednotka pro zemědělství (PAU)	MZe
	Pomoc při vytváření marketingových organizací výrobců	MZe
	Pomoc při vytváření národní poradenské služby	MZe
	Začlenění české fytoosanitární služby do systému EUROPHYT	SRS
	Pomoc při aproximaci a harmonizaci práva ČR s právem EU	MZe
	Podpora pěstitelů jablek (vybavení)	Mark. org. pěstitelů
FAO	Posuzování konkurenceschopnosti českého zemědělství a potravinářského průmyslu v kontextu integrace do EU - TCP/CEH/8821	MZe
Ostatní	Harmonizace zemědělské statistiky (EU Twinings)	ČSÚ

1) Programy PHARE připravované: Restrukturalizace Ministerstva zemědělství a ustavení tržní intervenční agentury, Podpora Státní veterinární správy, Podpora ČZPI, Tržní informační systém, Studie o konkurenceschopnosti a restrukturalizaci potravinářského průmyslu, Harmonizace legislativy s EU.
Pramen: Podklady MZe
Zpracoval: T. Ratinger (VÚZE)

Souhrnná rekapitulace institucionálních výdajů do agrárního sektoru

Souhrnná rekapitulace přímých i nepřímých institucionálních výdajů na podporu agrárního sektoru v období 1997-98 je podle hlavních finančních toků (institucí) uvedena v následující tabulce.

TB2/06 - Rekapitulace institucionálních výdajů do agrárního sektoru (mil. Kč)

Druh výdaje	1997	1998	Meziroční index
1. Výdaje rezortu MZe celkem	11 044	13 106	118,67
1.1 Výdaje na dotační politiku pro zemědělství	2 430	4 820	198,35
1.2 Výdaje pro PGRLF ¹⁾	4 208	3 611	85,81
1.3 Výdaje pro SFTR	960	1 138	118,54
1.4 Ostatní výdaje z rozpočtu MZe	2 226	3 020	135,67
1.5 Výdaje ostatních institucí rezortu MZe	1 220	517	42,38
2. Výdaje z jiných rezortů a zdrojů celkem	1 882	1 751	93,04
2.1 MŽP - SFŽP	52	161	309,62
2.2 ČMZRB	310	260	83,87
2.3 GA ČR	22	20	90,91
2.4 Pozemkové úřady	562	629	111,92
2.5 Daňové úlevy (bez silniční daně) a odpisy dluhů	936	681	72,76
Celkem výdaje do agrárního sektoru	12 926	14 857	114,94
z toho - povodně, servisní činnosti pro MZe, učňovské školství, IVV a pozemkové úpravy	3 251	3 426	105,38

1) V roce 1997 zahrnuta i půjčka 750 mil. Kč z PF ČR.
Pramen: Podklady z jednotlivých kapitol části B Zprávy o stavu zemědělství za rok 1998
Zpracoval: T. Doucha (VÚZE)

Celkové hrubé (institucionální) výdaje na agrární politiku vzrostly v roce 1998 proti roku 1997 o 14,9 %. Na tomto růstu se nejvíce podílelo téměř dvojnásobné zvýšení výdajů na dotační politiku MZe, zejména na výdaje vyvolané realizací zákona o zemědělství a nařízení vlády ČR č. 341/1997 Sb.

Na politiku rozvoje venkova vynaložil stát, mimo zdrojů pro rozvoj agrárního sektoru, prostředky z více rezortů (MMR, MŽP, MK). V rámci subvenční politiky MZe byly poskytovány podpory venkovu ve formě dotací obcím do 5 tis. obyvatel na zásobování pitnou vodou (343 mil. Kč v roce 1997 a 381 mil. Kč v roce 1998).

3 Opatření a podpory v agrárním sektoru

V kapitole B3 (a dále také v kapitolách B5 až B7) jsou uvedena opatření agrární politiky podle jejich účelu. Podpory, vztahující se k jednotlivým opatřením, jsou uvedeny na úrovni tzv. čistých, skutečně vynaložených výdajů v daném roce.

3.1 Opatření a podpory v oblasti agrárního trhu

3.1.1 Regulace trhu a cen

Obiloviny

Pšenice potravinářská - zásoby z minulých let

SFTR měl k 1. lednu 1999 na zásobách celkem 709,5 tis. t pšenice potravinářské (dále jen pšenice), z toho 1,1 tis. t pšenice z roku 1997. V lednu 1998 obdržel SFTR tržby za prodej pšenice ze sklizně roku 1997, předané do SSHR koncem roku 1997, v celkové výši 480,7 mil. Kč.

Pšenice potravinářská ze sklizně roku 1998

Ze sklizně roku 1998 zabezpečoval SFTR dva druhy nákupů pšenice, a to termínovaný (zálohový) a intervenční nákup. Kromě toho SFTR poskytoval v období leden - červen 1998 podpory mlýnským subjektům na soukromé skladování pšenice a žita.

a) Termínovaný (zálohový) nákup ze sklizně roku 1998

Rada SFTR schválila 26. března 1998 zásady termínovaného (zálohového) nákupu pšenice ze sklizně roku 1998 v objemu do 300 tis. t za minimální (garantovanou) cenu 4 000 Kč/t při poskytnutí zálohy ve výši 1 500 Kč/t po uzavření smlouvy. Smlouvy s pěstiteli byly uzavřeny na nákup 294,1 tis. t pšenice. K zabezpečení nákupu a skladování pšenice ze zálohového nákupu byly uzavřeny smlouvy s koordinátory vybranými ve výběrovém řízení. Skladové kapacity pro zálohový nákup pšenice byly zajištěny ve všech okresech.

Do zásob SFTR bylo ke dni ukončení dodávek (tj. do 9. října 1998) prostřednictvím termínovaného (zálohového) nákupu naskladněno celkem 261,2 tis. t pšenice. Vzhledem k nedosaženým kvalitativním parametrům bylo na termínovaný (zálohový) nákup nakoupeno asi o 40 tis. t méně, než činilo smluvní množství. Uvolněné skladové kapacity byly pak využity pro pšenici z intervenčního nákupu, do kterého byla převedena i nakoupená pšenice, která nedosahovala kvalitativních parametrů termínovaného (zálohového) nákupu. V tomto případě byla při platbě za dodávku intervenčně nakoupené pšenice zúčtována záloha za nedodanou pšenici z termínovaného (zálohového) nákupu, čímž se zkracovalo sankční období a snižovaly sankce za nesplnění dodávky.

Dne 28. září 1998 rozhodla Rada SFTR o snížení smluvní pokuty za nesplnění dodávek pšenice termínovaného (zálohového) nákupu u pěstitelů, kteří byli postiženi záplavami, na 2 % z poskytnuté zálohy, a u pěstitelů postižených suchem nebo kalamitním výskytem hrabošů na výši odpovídající poměrně části komerčního úvěru 14 % p. a. z poskytnuté zálohy. Podmínkou snížení pokuty bylo, že žadatel o její snížení měl k 30. říjnu 1998 vyrovnány své závazky vůči SFTR vrácením vyplacené zálohy (včetně možného započtení dodávky pšenice z intervenčního nákupu).

K 31. prosinci 1998 zůstalo na zásobách SFTR 261,2 tis. t pšenice z termínovaného (zálohového) nákupu ze sklizně 1998. Náklady spojené s termínovaným (zálohovým) nákupem pšenice a jejím skladováním činily v roce 1998 celkem 1 206,6 mil. Kč.

b) Intervenční nákup, pronájem skladovacích prostor

Rada SFTR schválila 7. května 1998 zásady intervenčního nákupu pšenice potravinářské ze sklizně roku 1998, které ukládají SFTR povinnost uskutečnit nákup pšenice daných kvalitativních parametrů v případě, že cena na volném trhu klesne na hranici nebo pod hranici minimální (garantované) ceny. Ta byla pro tento nákup stanovena ve výši 4 000 Kč/t pro skladující organizace. Změnu zásad týkající se zahájení nákupu (dodatek č. 1) a postup organizačního zabezpečení tohoto nákupu schválila Rada na svém mimořádném zasedání 3. července 1998. Současně rozhodla o vypsání výběrového řízení na vývoz pšenice z intervenčního nákupu s cílem postupně uvolňovat skladovací kapacity pro pokračující nákup. Výběr subjektů pro vývoz pšenice prováděla Rada SFTR. Výběrové řízení bylo vypsáno v červenci, září a říjnu 1998.

Rada SFTR na svém zasedání 27. října 1998 schválila dodatek č. 2 k zásadám intervenčního nákupu ze sklizně roku 1998, kterým se změnilly podmínky pro ukončení tohoto nákupu v tom smyslu, že intervenční nákup může být ukončen též rozhodnutím Rady SFTR. Dále byla na tomto zasedání schválena změna v organizování výběrových řízení na vývoz pšenice s cílem zpružnění a urychlení celého procesu. S platností od 10. listopadu 1998 schválila Rada SFTR tzv. trvalé výběrové řízení na vývoz pšenice z intervenčního nákupu, opakované každý týden s tím, že výběr subjektů od tohoto data provádějí členové Rady hlasováním per rollam⁶⁷.

Výkonný aparát SFTR zahájil intervenční nákup ze sklizně 1998 do předem smluvně zajištěných skladovacích kapacit. Celkové pro-

najaté skladovací prostory na celé období od naskladnění do 30. června 1999 činí 563,2 tis. t. Intervenční nákup byl ukončen k 18. říjnu 1998; celkem bylo nakoupeno 527 tis. t pšenice.

Na základě jednorázových i trvalých výběrových řízení byly celkem do 31. prosince 1998 uzavřeny smlouvy na vývoz 158,4 tis. t pšenice, z toho 8,4 tis. t v mouce a těstovinách. Do konce roku 1998 bylo vyskladněno ze zásob SFTR v rámci těchto smluv celkem 80 tis. t pšenice z intervenčního nákupu ze sklizně roku 1998.

Prostřednictvím intervenčních nákupů vyplatil SFTR přímo zemědělským prvovýrobcům 2 108,2 mil. Kč, a to neprodleně po dodání pšenice do určených skladujících organizací. Celkové náklady spojené s intervenčním nákupem pšenice a jejím skladováním pak činily 2 214,1 mil. Kč a náklady spojené s pronájemem skladovacích prostor pro tento nákup činily 50,9 mil. Kč. Tržby z vývozu pšenice, které k 31. prosinci 1998 činily 7,8 mil. Kč, byly použity na splácení úvěru, kterým byl financován intervenční nákup.

V období leden - únor 1999 bylo vyskladněno 85 tis. t pšenice z intervenčního nákupu a celkově jsou zatím uzavřeny smlouvy na vývoz 445 tis. t pšenice z intervenčního nákupu 1998.

c) Podpora soukromého skladování

Rada SFTR již pro rok 1997 a v souladu se "Zásadami regulace trhu obilovin ze sklizně 1997" schválila finanční podporu skladování v rámci termínovaných obchodů s pšenicí (v množství do 425 tis. t) a s žitem pro potravinářské účely (v množství do 75 tis. t) za podmínky, že mlýnský subjekt uzavře smlouvu o dodávce pšenice a žita a na smluvní množství vyplatí pěstiteli v termínu do 30. dubna 1997 zálohu ve výši 3 000 Kč/t s tím, že fyzické plnění smluv proběhne v lednu až červnu 1998. Na takto uzavřené smlouvy poskytl SFTR mlýnskému subjektu podporu soukromého skladování pšenice a žita odstupňovanou podle měsíců odběru těchto obilovin ve výši od 330 Kč/t v lednu až po 530 Kč/t v červnu 1998. Aby si příspěvek na úhradu úroků mohl mlýnský subjekt u SFTR nárokovat, musel doložit, že pěstiteli vyplatil za pšenici minimální (garantovanou) cenu odstupňovanou podle měsíce odběru (zvýšenou za každý měsíc o 30 Kč/t, tj. v lednu 3 990 Kč a v červnu 4 140 Kč) a za žito smluvní cenu.

Ve výběrovém řízení bylo vybráno 33 mlýnských subjektů, které uzavřely smlouvy se SFTR na poskytnutí finanční podpory skladování v objemu 238,5 tis. t pšenice a 7,2 tis. t žita ze sklizně 1997.

V období leden - červen 1998 odebraly postupně mlýnské subjekty od pěstitelů celkem 164,3 tis. t pšenice potravinářské a 7,1 tis. t žita. Na toto množství bylo jako finanční podpora skladování vyplaceno mlýnům za pšenici potravinářskou 64,7 mil. Kč a za žito 2,8 mil. Kč, tj. celkem 67,5 mil. Kč.

d) Krmné obilí ze sklizně 1997

Do regulace trhu krmného obilí ze sklizně 1997 byl zapojen PGRLF prostřednictvím programu KRMNÉ OBILÍ. V rámci programu byly poskytnuty subvence úroků bankovních úvěrů, které obdržely vybrané nákupní organizace na zálohový nákup krmného obilí ze sklizně 1997, za podmínky poskytnutí 3 000 Kč/t zálohové ceny výrobcům do 30. dubna 1997 a do celkového limitu 1 mil. t obilí. V roce 1997 bylo poskytnuto nákupním organizacím 202 mil. Kč subvencí úroků a v roce 1998 bylo ještě vyplaceno 68 mil. Kč subvencí úroků. Pro sklizeň roku 1998 nebyl program KRMNÉ OBILÍ zaveden.

Bramborový škrob

Ve srovnání s marketingovým rokem 1996/97 poklesla celková produkce brambor v marketingovém roce 1997/98 v ČR o 22 %. Tato situace se projevila i růstem cen zemědělských výrobců brambor. V marketingovém roce 1997/98 bylo vyrobeno 19,5 tis. t bramboro-

⁶⁷ Podmínkou zařazení do výběrového řízení je složení kauce ve výši 10 % hodnoty obchodu. Tato kauce je vrácena v plné výši, jestliže subjekt nebyl vybrán, resp. jestliže subjekt byl vybrán a vyvezl veškeré smluvní množství. Kauce je krácena, jestliže vývoz nedosáhl veškerého smluvního množství, avšak přesáhl 50 % tohoto množství. Při nenaplnění 50 % smluvního množství kauce propadá.

vého škrobu při domácí spotřebě ve výši 12,3 tis. t. Z tohoto důvodu bylo nutné část domácí produkce exportovat.

Rada SFTR v únoru 1998 schválila subvencovaný vývoz bramborového škrobu vyrobeného z brambor ze sklizně roku 1997 v množství do 8 tis. t. Vývozní subvence byla schválena ve výši 5 500 Kč/t bramborového škrobu a jeho modifikací. Jednou z podmínek poskytnutí subvence bylo uhrazení minimální ceny pěstitelům brambor ve výši 1 500 Kč/t (bez DPH, při škrobnatosti 14 %). Termín ukončení vývozu byl stanoven na 31. srpna 1998.

Do výběrového řízení se přihlášily tři škrobárny s požadavkem na vývoz 6 tis. t bramborového škrobu a jeho modifikací. Smlouvy na vývoz byly uzavřeny na celkem 5,9 tis. t. S využitím subvencí bylo skutečně vyvezeno 5,6 tis. t bramborového škrobu a jeho modifikací a na subvencích bylo vyplaceno 30,7 mil. Kč.

Koncem října 1998 schválila Rada SFTR zásady pro subvencovaný vývoz bramborového škrobu ze sklizně 1998 se zahájením 1. prosince 1998. Jde o vývoz 6 tis. t bramborového škrobu s vývozní podporou 42 mil. Kč. Vývoz musí být uskutečněn do konce srpna 1999.

Chmel

V jarních měsících roku 1998, před novou sklizní, se vyhrtila nepříznivá situace v odbytu českého chmele, kdy v důsledku nesplnění smluv ze strany obchodních organizací zůstaly pěstitelům na skladech neprodané zásoby z let 1995, 1996 a 1997.

Dne 28. května 1998 schválila Rada SFTR "Zásady pro řešení situace na trhu s chmelem vzniklé přebytkovými zásobami ze sklizní minulých let". Tyto zásady předpokládaly tři způsoby zásahu SFTR na trhu s chmelem: finanční podporu (ve výši 30 tis. Kč/t) při stažení starých zásob chmele z let 1995 a 1996 z trhu (146 t) a jeho následné nepotravinářské užití, intervenční nákup chmele ze sklizně roku 1997 (za smluvní cenu 40 tis. Kč/t) a subvencovaný vývoz zásob chmele ze sklizně let 1995, 1996 a 1997 ve výši 513 t (se subvencí 40 tis. Kč/t), které již vlastnily obchodní společnosti. Rada SFTR 28. září 1998 návazně schválila prodej chmele z intervenčních zásob SFTR. Celkově byly v rámci regulace trhu chmele vyplaceny finanční prostředky ve výši 34,4 mil. Kč.

Intervenčně nakoupený chmel (225,8 t) byl prodán na vývoz třem subjektům vybraným ve výběrovém řízení. Celkové tržby za tento prodej činily 9,7 mil. Kč.

Mléko a mlékárenské výrobky

Regulační zásahy státu na tomto trhu se řídí rozhodnutím Rady SFTR. Objem přebytku mléka, zařazeného v roce 1998 do regulace trhu, činil 695 mil. litrů. V přepočtu na tučnost 3,6 % toto množství mléka představuje 790 mil. litrů. V rozdělení na jednotlivá čtvrtletí roku byly do regulace zařazeny následující objemy mléka o tučnosti 3,6 %: 1. čtvrtletí 142 mil. l, 2. čtvrtletí 212 mil. l, 3. čtvrtletí 265 mil. l a 4. čtvrtletí 171 mil. l.

Na základě výběrového řízení na subvencovaný vývoz mlékárenských výrobků kromě másla a po posouzení závazných přihlášek na subvencovaný vývoz másla zahrnoval uvedený přebytek mléka v rámci uzavřených smluv následující sortiment a množství mlékárenských výrobků: máslo 24 301 t, sušené mléko 18 491 t, kondenzované mléko 2 327 t, bílé sýry 9 053 t a tvrdé sýry 4 645 t.

Celkově na regulaci trhu mléka v roce 1998 bylo formou vývozních subvencí vynaloženo 1 262,5 mil. Kč. Subvence byly v roce 1998 poskytovány zvlášť na vývoz másla a na vývoz ostatních mlékárenských výrobků. Pro máslo byly určeny vždy zálohové subvence, přičemž zálohová subvence byla po skončení daného období přehodnocena a vypořádána. Subvencovaný vývoz ostatních mlékáren-

ských výrobků se uskutečňoval na základě výběrového řízení, kde základním kritériem výběru byla subvence požadovaná vyvážejícími podniky přepočtená na litr mléka o tučnosti 3,6 %.

TB3.1/01 - Subvence SFTR poskytnuté na vývoz másla a ostatních mlékárenských výrobků v roce 1998

Čtvrtletí	Subvence na máslo (Kč/t)	Subvence na mléko (Kč/l)
1.	28 890	0,79
2.	54 680	0,97
3.	50 455	1,01
4.	29 580	0,79

Pramen: SFTR

Zpracoval: A. Kotouč (SFTR)

Průměrná sazba subvence za veškerý sortiment včetně másla, přepočtená na jeden litr mléka o tučnosti 3,6 %, za celý rok 1998 činila 1,64 Kč/l.

Jatečná prasata

V listopadu 1998 CZV jatečných prasat pod cenovým tlakem dovozu levnějšího subvencovaného vepřového masa z EU klesly na historické minimum. Ve snaze zastavit pokles, resp. zvýšit CZV jatečných prasat rozhodla Rada SFTR o zařazení jatečných prasat do regulace trhu. Dne 27. listopadu 1998 schválila "Zásady regulace trhu jatečných prasat v marketingovém roce 1998/99" a zároveň odsouhlasila subvencovaný vývoz v objemu 5 tis. t čisté ž. hm. jatečných prasat. Vývoz se mohl uskutečnit i v mase, tj. ve vepřových půlkách zchlazených a zmrazených v jatečné nebo exportní úpravě. Pro tyto účely stanovila Rada SFTR smluvní cenu ve výši 30 Kč za 1 kg čisté ž. hm. jatečných prasat. Uvedenou smluvní cenu musel vývozce vyplatit chovateli, aby při splnění dalších podmínek mohl od SFTR požadovat vývozní subvenci. Protože na základě výběrového řízení byly vybrány firmy s nabídkou nižší než Radou SFTR schválených 5 tis. t čisté ž. hm. jatečných prasat, rozhodla Rada SFTR o vypsání dalšího výběrového řízení s podmínkou, že vývozce vyplatí chovateli smluvní cenu 32 Kč/kg a vývoz uskuteční do 15. února 1999.

Na základě obou výběrových řízení bylo uzavřeno 5 smluv na vývoz 2,6 tis. t čisté ž. hm. jatečných prasat. Čerpání finančních prostředků na subvencovaný vývoz jatečných prasat se uskuteční v roce 1999. Současně bude v roce 1999 probíhat i další výběrové řízení na subvencovaný vývoz jatečných prasat až do výše celkového objemu finančních prostředků vyčleněných pro tyto účely (67 mil. Kč).

Usnesením vlády ČR č. 867 ze dne 16. 12. 1998 k řešení kritické situace na trhu s prasaty bylo uloženo předsedovi Správy státních hmotných rezerv zajistit do 31. 1. 1999 nákup vepřového masa do státních hmotných rezerv v množství do 2 tis. t. Opatření bylo dalším krokem k oživení cen vepřového masa.

Ostatní komodity - komodity s podporou PGRLF

V roce 1998 pokračoval program PGRLF EXPORT. Podstatou podpory je dotace úroků (10 procentních bodů úrokové sazby) u úvěrů, poskytnutých bankami vývozním podnikům na sjednané exportní smlouvy (mimo smluv se SR) u těchto komodit: cukr, slad, semeno hořčice a máku, margarín a rostlinné jedlé oleje, výrobky ze lnu, vejce, drůbež a další. Počátkem roku 1998 byl program EXPORT rozšířen o podpory na pořízení strojů, technologií, licencí apod. pro zpracovatele vepřového a drůbežího masa a hotových jídel, včetně předexportního financování produkce (rozpočtové rozšíření o 110 mil. Kč, z toho 90 mil. Kč na podporu pořízení strojů, technologií, licencí a koncesí pro zpracovatele vepřového masa včetně před-

exportního financování produkce a 20 mil. Kč pro vývozce drůbeže). Podpory byly poskytovány i na skladování zásob ovoce a zeleniny v rámci podprogramu SEZONNÍ ZÁSoby. Celkové výdaje PGRLF na program EXPORT dosáhly v roce 1998 150 mil. Kč.

Souhrnné výdaje na regulaci trhu

Rozsah regulace trhu prostřednictvím SFTR v členění podle výrobků v letech 1993 - 1998 ukazují tabulky B3.1/02 a B3.1/03. Rekapitulaci výdajů na regulaci trhu prostřednictvím SFTR a PGRLF uvádí následující tabulka. Výdaje na regulaci trhu prostřednictvím SFTR jsou financovány ročním přidělem ze státního rozpočtu do fondu, bankovními úvěry a tržbami z prodeje dříve nakoupených zásob SFTR.

TB3.1/02 - Výdaje na regulaci trhu v letech 1997 a 1998 (mil. Kč)

Výdaje	1997		1998	
	celkem	z toho subvence	celkem	z toho subvence
Celkové výdaje na regulaci trhu - SFTR	2 078	2 078	5 009	1 328
- vývoz mlékařských výrobků	1 112	1 112	1 263	1 263
- regulace trhu obilovin ¹⁾	804	804	3 681	0
- vývoz jatečného skotu a hovězího masa	129	129	0	0
- vývoz škrobu	33	33	31	31
- regulace trhu chmele	0	0	34	34
Celkové výdaje na regulaci trhu - PGRLF	326	326	218	218
- program KRMNÉ OBILÍ	202	202	68	68
- program EXPORT	124	124	150	150
Celkem výdaje na regulaci trhu	2 404	2 404	5 227	1 546
- podpora vývozu ²⁾	x	1 398	x	1 478
- podpora vnitřního trhu ³⁾	x	1 006	x	68

1) Včetně ostatních nákladů (splátky úvěrů a úroků, DPH) a nákladů na správní výdaje SFTR.

2) Podpora vývozu je ve svých důsledcích z větší části podporou obchodu (vývozu).

3) Podpora vnitřního trhu je ve svých důsledcích podporou spotřebitelů.

Pramen: SFTR

Zpracoval: F. Vaníček, A. Juřica (VÚZE)

3.1.2 Opatření v oblasti zahraničního obchodu

Přístup na trh

Celní sazby

V roce 1998 byly uplatňovány celní sazby v souladu se závazky ČR notifikovanými ve WTO pro rok 1998. Toto snížení automaticky každoročně provádí a také v roce 1998 provedlo Generální ředitelství cel.

Smluvní celní kvóty

Pro usnadnění přístupu na domácí trh otevřela ČR v roce 1998 celkem 31 smluvních celních kvót, z toho 30 kvót se sníženou celní sazbou a jedna kvóta s nulovou celní sazbou. Rozhodující část dovozů zemědělských a potravinářských výrobků byla realizována v rámci zmíněných smluvních celních kvót.

Do seznamu smluvních celních kvót ČR, jejichž základní počet a minimální výše je dána závazky ČR vůči WTO, byly zahrnuty v podstatě stejné komodity jako v roce 1997. Byly však zrušeny kvóty na dovoz obilovin s nulovou celní sazbou a na dovoz melasy ostatní s 6% celní sazbou. Pro rok 1998 byla otevřena bezcelní kvóta na dovoz 460 t řepných semen. Nařízením vlády ČR č. 114/1998 Sb. z 23. března 1998 byla navýšena smluvní celní kvóta pro dovoz slunečnicových semen na celkové množství 23,3 tis. t s celní sazbou 10 %. V důsledku vyčerpání původní smluvní celní kvóty na dovoz červeného vína v nádobách o obsahu převyšujícím 2 litry byla nařízením vlády ČR č. 334/1998 Sb. z 23. prosince 1998 tato kvóta navýšena o 100 tis. hl s celní sazbou 25 %.

U dalších komodit, resp. komoditních skupin (živá jehňata a ovce, jehněčí a skopové maso, solené a sušené nebo uzené maso, jogurty, slunečnicový olej, margarín, přípravky, směsi nebo frakce živočiš-

ných a rostlinných tuků nebo olejů, těstoviny, limonády a destiláty), nedošlo k navýšení závazků WTO.

Pro zlepšení přístupu na trh v rámci závazků vůči WTO došlo ke zvýšení smluvních celních kvót u komodit živý skot a hovězí maso, živá prasata a vepřové maso, drůbeží maso, sušené mléko, máslo, vinné hrozny a etylalkohol o 8,3 %; zmrzlina, esykma a podobné výrobky o 7,8 %; konzumní brambory a brambory k výrobě škrobu o 4,5 %; řepkový olej o 4,2 %; izoglukózový sirup a ostatní druhy glukózového sirupu o 21,7 %; řepná semena o 35,3 % a slunečnicová semena o 125,1 %.

Plně využity byly v roce 1998 smluvní celní kvóty u dovozu položek - drůbeží maso, jogurt, těstoviny, zmrzlina, víno, dextriny. Ostatní smluvní celní kvóty byly využity částečně.

Závazky ČR vůči WTO v oblasti přístupu na trh byly dodrženy, všechny sjednané smluvní celní kvóty byly otevřeny minimálně ve výši odpovídající závazkům.

Dovozní licence

U dovozu zemědělských a potravinářských komodit zůstaly v roce 1998 v platnosti automatické licence sloužící k monitorování vybraných dovozních položek. Vyhláškou MPO č. 56/1998 Sb. z 18. března 1998 však byla změněna a doplněna příloha A/II k vyhláškám o podmínkách vydávání úředního povolení k dovozu a vývozu zboží a služeb, která vymezuje zboží podléhající licenčnímu řízení při dovozu bez množství omezení. V rámci nové přílohy A/II byly do seznamu tohoto zboží zahrnuty sýry (bez tvarohů), čerstvá skořápková vejce z domácí drůbeže, sezonní čerstvá rajčata, čerstvá cibule, čerstvé bílé a červené zelí, sezonní mrkev, sušená zelenina, sezonní čerstvé meruňky, pšenice a souřež, žito a ječmen, živočišné nebo rostlinné tuky a jejich frakce, třtinový nebo řepný cukr a sacharóza, kyselé zelí, jablečná šťáva, aktivní droždí, přípravky k výživě zvířat, etylalkohol a tabákové výrobky.

Ostatní opatření k přístupu na domácí trh

Nařízením vlády ČR č. 18/1998 Sb. z 29. ledna 1998 vstoupilo v platnost dočasné ochranné opatření na dovoz jablek z EU, v jehož rámci byla na zboží vymezené roční celní kvótou 24 tis. t a dovezené čtvrtletně nad množství 6 tis. t stanovena zvýšená celní sazba 95 %. Na základě reakce a jednání s EU bylo toto opatření nařízením vlády ČR č. 115/1998 Sb. z 18. května 1998 zrušeno.

V důsledku mimořádně nízkých deklarovaných dovozních cen pšenice (pšenice durum a pšenice ostatní) z Maďarska vstoupilo v platnost nařízením vlády ČR č. 235/1998 Sb. ze 7. října 1998 prozatímní ochranné opatření stanovením dodatečného cla ve výši 2 290 Kč/t. Maďarská strana podala stížnost k WTO, avšak ještě před projednáním této záležitosti ve WTO proběhly mezi oběma stranami konzultace, na jejichž základě bylo nařízením vlády ČR č. 329/1998 Sb. z 9. prosince 1998 toto dodatečné clo zrušeno. Vyhláškou MPO č. 331/1998 Sb. z 18. prosince 1998 byla v rámci dohody CEFTA stanovena kvóta na dovoz krmné pšenice z Maďarska v období do 30. 4. 1999 v maximálním množství 80 tis. t v měsíčním členění s tím, že do konce roku 1998 bude dovezeno 15 tis. t.

U dovozu vína a vinného moštu z Maďarska byla na základě nařízení vlády ČR č. 330/1998 Sb. z 9. září 1998 zavedena sazba dovozního cla 10 % pro celní kvótu 20 tis. hl.

V důsledku růstu subvencovaných dovozů vepřového masa z EU vláda ČR svým usnesením č. 782/1998 Sb. z 25. listopadu 1998 vyslovila souhlas s odvoláním celních preferencí pro dovozy dvou položek (vepřové maso čerstvé a chlazené nebo zmrazené) původem z EU. Na základě technických konzultací ze začátku prosince 1998 s EK došlo ke snížení vývozních subvencí EU na vepřové maso a koncem prosince se dovozní ceny začaly zvyšovat, a proto příslušné nařízení vlády nevstoupilo v platnost.

Koncem listopadu 1998 Státní veterinární správa zakázala dovoz živých prasat a spermatu kanců z vybraných regionů SRN vzhledem k výskytu klasického moru prasat v těchto regionech. Byl rovněž zakázán dovoz černé zvěře a výrobků z ní z celého území SRN.

Od 19. června 1998 byl zakázán dovoz drůbežího masa z Thajska z důvodu zjištění nadlimitních hodnot arzenu v zásilkách drůbežího masa.

Od 1. prosince 1998 se uplatňovala na dovoz konzumních brambor a brambor k výrobě škrobu z EU 10% celní sazba. Od 1. prosince 1998 byla na základě vstupu v platnost "Protokolu o úpravách obchodních aspektů Evropské dohody mezi ČR a ES" uplatňována kvóta ve výši 15 tis. t s preferenčním clem 6 %. Po vyčerpání této kvóty bylo možno dovážet konzumní brambory a brambory k výrobě škrobu z EU (tak jako z ostatních třetích zemí) v rámci smluvní celní kvóty WTO s 50% celní sazbou.

Opatření k regulaci vývozu

Vývozní subvence a další podpory vývozu

Podpora vývozu ze strany SFTR a PGRLF je podle jednotlivých komodit podrobně uvedena v kap. B3.1.1.

S cílem přispět ke zvýšení českého vývozu provedl EGAP úpravu sazeb pro pojišťování teritoriálních a kombinovaných úvěrových rizik. Angažovanost EGAP, podobně jako České exportní banky, však byla v oblasti agrárního vývozu v roce 1998 minimální.

Závazky vůči WTO v oblasti subvencování vývozu byly roce 1998 z hlediska fyzického objemu i hodnoty plně dodrženy. Celková výše vývozních subvencí prostřednictvím SFTR dosáhla v roce 1998 necelých 26 % závazku vůči WTO v této oblasti. Závazek byl nejvíce čerpán u ostatních mléčných výrobků (76,3 % z hlediska hodnoty a 58,9 % z hlediska fyzického objemu).

Vývozní licence

V roce 1998, stejně jako v předchozích letech, určovala vývozní licence, množstevní limity a pravidla pro udělování vývozních licencí Licenční komise ustavená při MZe. Vydávání vývozních licencí zajišťovala, stejně jako v předchozích letech, Licenční správa Ministerstva průmyslu a obchodu.

V roce 1998 byly vydány neautomatické licence na vývoz 13,6 tis. t chovného a jatečného živého skotu, 1,1 tis. t hovězího masa, 4,4 tis. t živých jatečných prasat, 11,2 tis. t vepřového masa, 48,5 tis. t sušeného a kondenzovaného mléka, 199,5 tis. t pšenice, 3,7 tis. t žita, 71,3 tis. t ječmene, 9,5 tis. t ovesa, 39,2 tis. t kukuřice (neurčené k seti), 42,1 tis. t pšeničné mouky, 170,8 tis. t sladu, 73,5 tis. t řepkových semen (z toho 60 tis. t výhradně pro producenty řepky), 2,4 tis. t slunečnicových semen (neurčených k seti), 5,1 tis. t chmele, 98 tis. t cukru, 22,8 tis. t otrub po zpracování obilovin a luštěnin, 188,9 tis. t pokrutin a šrotů ze semen řepky a 0,3 tis. t zpracovaných obilných zrn (neurčených na mouku).

Vydané licence byly v roce 1998 plně vyčerpány pouze u sušeného mléka, chmele a obilných zrn. U vývozu živého skotu dosáhlo jejich čerpání 97,8 %, u sladu 95,5 %, semen řepky 88,7 %, kukuřice 83,9 %, pokrutin a šrotů 82,0 %, cukru 80,1 %, hovězího, resp. vepřového masa 78,6 %, resp. 90,1 %, otrub 75,5 %, pšenice 73,4 %, živých prasat 71,9 %, slunečnicových semen 70,0 %, ječmene 27,4 %, ovesa 22,2 % a pšeničné mouky 20,3 %. Licence na vývoz žita nebyla téměř čerpána.

Bilaterální a regionální obchodní dohody

Evropská dohoda ČR/EU (ED)

Naričením vlády ČR č. 17/1998 Sb. ze 14. ledna 1998 bylo pro rok 1998 prodlouženo autonomní opatření ČR, které stanovovalo prefe-

renční přístupové režimy pro dovoz některých zemědělských a potravinářských výrobků z EU, a to ve stejné výši celních kvót jako v roce 1997 a se snížením celních sazeb podle vzájemně dohodnutého režimu platného pro rok 1998.

Preferenční celní kvóty vyplývající z prodloužení autonomních opatření byly otevřeny pro dovoz 1 tis. t sušeného mléka (clo 24 %), 345 t másla (clo 15 %), 800 t sýrů a tvarohů (clo 4,7 %), 15 tis. t brambor k výrobě škrobu a pozdních konzumních brambor (clo 6 %), 2 tis. t rajčat (od poloviny května do 31. října - clo 8 %), 74,3 tis. t kukuřice (clo 4,5 %), 400 t živočišných tuků a olejů (clo 11 %), 530 t margarínu (clo 10 %), 479 t uzenek a salámů (clo 9,4 - 12,0 %) a 2 tis. t nezpracovaného tabáku (clo 9 %). Dále jde o bezcelní nebo značně zvýhodněný dovoz 5 tis. t surového lněného oleje a ostatních vybraných druhů rostlinných tuků a olejů převážně pro technické účely a 170 t sazenic zeleniny, jahodníků a pokojových rostlin.

U řady dalších komodit (vybrané druhy ostatních neochucených mléčkárenských výrobků, sušené žlutky ptačích vajec, resp. sušená vejce bez skořápek, stromy, zákrsky, keře, podhoubí, některé druhy čerstvých řezaných květů, vybrané druhy zpracované a čerstvé zeleniny a ovoce, mimosezonní stolní hrozny, vodní melouny, hroznová šťáva, kukuřice k seti, některé přípravky pro výživu zvířat, sadbové brambory, hořčičná semena, loupaná podzemnicová jádra a kokosový olej) byly uplatňovány snížené celní sazby bez omezení množství podle dohodnutého režimu.

Dne 20. srpna 1998 vstoupil v platnost "Protokol týkající se sanitárních a fytosanitárních opatření a opatření na ochranu zvířat ve vztahu k obchodu k Evropské dohodě mezi ČR a ES" č. 200/1998 Sb.

Dnem 1. prosince 1998 vstoupil v platnost "Protokol o úpravách obchodních aspektů mezi ČR a ES" č. 265/1998 Sb., upravující preferenční přístupové režimy pro dovozy určitých zemědělských a zpracovaných výrobků daných ED. Protokolem došlo k úpravě obchodní části ED spočívající v zohlednění vstupu Finska, Rakouska a Švédska do EU, v zohlednění výsledků jednání o zemědělství v rámci Uruguayského kola GATT, v doplnění koncesí o vybrané zemědělské komodity a ve změně cel na zpracované zemědělské výrobky.

Některá další opatření týkající se ED jsou zmíněny v subkapitole "Ostatní opatření k přístupu na domácí trh".

Středoevropská dohoda (CEFTA)

V rámci dohody CEFTA zůstal v roce 1998 pro agrární výrobky v platnosti systém preferenčních cel zavedený začátkem roku 1996. Tento systém byl ve vzájemném agrárním obchodu mezi ČR, Maďarskem, Polskem a Rumunskem uplatňován v rámci tří seznamů zemědělských a potravinářských výrobků s nulovým, stejným nebo jednostranně uplatňovaným preferenčním celním zatížením při minimálním počtu dovozních kvót. Např. ve vzájemném obchodu s Maďarskem byl preferenční režim omezen poměrně malými kvótami na dovoz jogurtů, sýrů, pozdních konzumních brambor, sladu, suchých uzenek, zmrzliny, piva, vína a lihovin. V obchodu s Polskem byly ze strany ČR uplatňovány kvóty pouze na dovoz lihovin, tabáku, cigaret a ze strany Polska kvóty na dovoz piva a vína.

Obchod koncesovanými komoditami se Slovinskem byl do 31. března 1998 realizován na základě bilaterální dohody o volném obchodu. Od 1. dubna 1998 Slovinsko převzalo platný systém preferencí CEFTA s několika výjimkami do 31. 12. 1999. Rumunsko převzalo platný systém preferencí u položek s nulovými celními sazbami a u položek se sníženým celním zatížením s výjimkami do 1. 1. 1999. V roce 1998 však již byly dohodnuty nové koncese, resp. došlo k rozšíření stávajících koncesí.

Celní unie se Slovenskem

Bariéry vzájemného obchodu mezi ČR a Slovenskem nebyly ani v roce 1998 plně odstraněny. Dovozní 7% přírážka byla sice zrušena,

avšak obchodní toky byly znesnadňovány požadavky na certifikaci zboží vyváženého z ČR a nadále uplatňovanými různými technickými překážkami. V rámci vzájemného obchodu v roce 1998 slovenská strana uplatňovala množstevní omezení na dovozy z ČR u komodity pivo (532 tis. hl/rok) a nealkoholické nápoje (450 tis. hl/rok) a dále byly u některých komodit uplatňovány autolimitační dohody na úrovni výrobních svazů (masové konzervy, džemy, lihoviny, kečupy, zelenina konzervovaná v octě, ovocné šťávy). V listopadu 1998 zavedla ČR množstevní omezení na dovoz cukru ve výši 3 500 t/rok. Dne 19. prosince 1998 došlo ke zvýšení kvóty na dovoz červeného vína ze Slovenska z 60 tis. hl na 100 tis. hl.

Výbor pro koordinaci hospodářské politiky v zemědělství schválil aktualizovaný rozsah monitorovaných položek ve vzájemném obchodě v rámci celní unie s tím, že došlo k vyjmutí některých komodit (např. česnek, droždí).

Ostatní obchodní dohody

Agrární obchod s Bulharskem, Litvou, Lotyšskem, Estonskem, Izraelem a zeměmi EFTA se uskutečňoval na základě dohod o volném obchodu, které vstoupily v platnost v roce 1996, resp. 1997. Obdobná dohoda s Tureckem vstoupila v platnost k 1. 9. 1998. Podíl obchodu ČR s těmito teritorii je však poměrně malý.

3.1.3 Opatření k řízení nabídky

V roce 1997 a 1998 nebyla uplatňována žádná opatření k přímé regulaci (omezování) nabídky. Nepřímá opatření, která působila na zvyšování nabídky (podpora masného typu skotu v horších podmínkách, podpora intenzivních chovů dojníc, podpora chovu ovcí, podpora chovu včel a podpora pěstování lnu), jsou uvedena v kap. B3.3.

3.1.4 Opatření ovlivňující poptávku

V letech 1997 a 1998 nebyla uplatňována žádná specifická opatření, která by přímo ovlivňovala spotřebitelskou poptávku po potravinách. Spotřebitelské ceny byly nepřímo ovlivňovány regulací trhu, celními sazbami včetně opatření k přístupu na domácí trh a dalšími opatřeními v oblasti zahraničního obchodu.

Poptávka po nepotravinářském využití řepky byla v roce 1997 a 1998 podporována úlevami na spotřební dani pro výrobce bionafty a sníženou sazbou DPH u metylesteru řepkového oleje (viz kap. B4).

3.2 Podpory cen vstupů

V roce 1997 a 1998 šlo o opatření úvěrové a grantové politiky. Nejdůležitějším nástrojem úvěrové politiky je PGRLF, poskytující zemědělským podnikům garance na bankovní úvěry a dotace úroků.

K nástrojům úvěrové politiky patří dosud také návratné finanční výpomoci z let 1991 - 1993, které stát poskytl zemědělcům zejména na zahájení podnikání, a u nichž je podpora tvořena nezaplaceným (resp. značně sníženým) úrokem z dosud nesplacené částky výpomoci. Navíc v roce 1998 došlo k úpravám splátkových kalendářů a k odepsání 50 % těchto půjček (resp. 30 % v případě jejich nesplacení), což představuje formu přímých subvencí.

Dalším nástrojem v této oblasti je dotační politika MZe, v jejímž rámci jsou poskytovány přímé dotace (granty) na specifické investiční akce v zemědělství (obnova vinic, chmelnic, sadů a zalesňování). Podobnou formu mají dotace MŽP na vybraná environmentální opatření v zemědělství (protierozní opatření, odbahňování rybníků, budování ÚSES ad.).

Kromě uvedených podpor umožnil PF ČR v roce 1998 odložit splátky za privatizovaný státní zemědělský majetek v částce 215 mil. Kč,

což představovalo podporu v podobě nezaplacených úroků ve výši kolem 32 mil. Kč. Podpora byla poskytnuta z důvodu nadměrného výskytu hrabošů, následků sucha a povodní v roce 1998.

Jednotlivá opatření v této oblasti jsou uvedena v následující tabulce.

TB3.2/01 - Podpory vstupů do zemědělství v roce 1997 a 1998 (mil. Kč)

Opatření	Vymezení	Hlavní kritéria pro získání podpory	1997	1998
Subvence úroků PGRLF	Úvěry na investice a na provoz	Zemědělské podniky s více než 50 % příjmů ze zemědělství, podnikatelský záměr (projekt) akceptovaný bankou a odsouhlasený PGRLF, zapojení alespoň do jednoho z programů PGRLF (Provoz, Zemědělec, Služby, Restituent).	2 702	2 682
Subvence úroků u návratných výpomocí	Návratné finanční výpomoci z let 1991-93	Zemědělské podniky - příjemci návratných finančních výpomocí v období 1991-93. Zůstatek výpomoci je úročen 2 %.	725	546
Odepsané návratné výpomoci	50 % (resp. 30 %) odepsání výpomoci z let 1991-93	Zemědělské podniky - příjemci návratných finančních výpomocí v období 1991-93.	164	150
Granty na zalesňování, obnovu vinic, chmelnic a sadů	1997: dotační tituly 1.A, 1.B 1998: dotační titul 1.C (obnova trvalých kultur) a podpory podle nařízení vlády ČR č. 341/97	Zalesňování: žádost vlastníka půdy, zalesňovací projekt, odsouhlasený úřadem pro ochranu půdy, dotace na 1 sazenici. Obnova vinic, chmelnic a sadů: žádost zemědělského podniku, projekt obnovy, dotace na 1 ha.	92	157
Granty na environmentální opatření	1997, 1998: programy MŽP	Žádost zemědělského podniku, projekt na protierozní opatření, odbahňování rybníků, budování ÚSES ad.	26	59
Subvence úroků u starých úvěrů	PF	Zemědělské podniky s úvěry na TOZ.	100	55
Odklad splátek za privatizovaný majetek	PF	Nezaplacené úroky (15 %) za odložené splátky ve výši 215 mil. Kč.	0	32
Úlevy na nájemném	PF: 90% úlevy nájemného za státní půdu	Privatizované zemědělské podniky s pronajatou státní půdou a s úřední cenou půdy do 55 tis. Kč/ha.	92	0
Celkem			3 901	3 681

3.3 Přímé platby

V roce 1997 a 1998 byly uplatňovány přímé platby zemědělským podnikům (na ha, ks), uvedené v následující tabulce. Větší část plateb byla v roce 1998 poskytována na základě nového nařízení vlády ČR č. 341/1997 Sb. Spolu s novými dotačními tituly (dojnice ad.) se celkové přímé podpory zvýšily proti roku 1997 na více než dvojnásobek.

TB3.3/01 - Přímé platby zemědělským podnikům v roce 1997 a 1998 (mil. Kč)

Druh platby	Vymezení	Hlavní kritéria pro získání platby	1997	1998
Platby za údržbu krajiny	1997: dotační titul 1.C 1998: součást podpor podle nařízení vlády ČR č. 341/97	1997: žádost zemědělského podniku s hustotou zvířat v limitu 0,15 - 1 DJ/ha z. p.; platba na ha za údržbu travních porostů (pasením, sečením). V katastrech s úřední cenou půdy od 31 do 35 tis. Kč/ha platba 2 500 Kč/ha, v katastrech s úřední cenou půdy do 31 tis. Kč/ha včetně 3 300 Kč/ha 1998: platby na 1 ha z. p. pro celé území ČR, diferencované podle úřední ceny půdy, v rozpětí od 200 Kč/ha v oblastech s úřední cenou půdy nad 40 tis. Kč/ha do 3 600 Kč/ha v oblastech s úřední cenou půdy do 20 tis. Kč/ha. V sociálně slabých okresech se poskytuje bonifikace 100 Kč/ha.	1 669	2 882
Podpora masného typu skotu v horších podmínkách	1997: dotační titul 1.E 1998: součást podpor podle nařízení vlády ČR č. 341/97	1997: žádost zemědělského podniku v katastrech, kde úřední cena půdy je menší než 20 tis. Kč/ha; platba za ks při konverzi dojníc na pastevně chované krávy bez tržní produkce mléka (4 tis. Kč/ks) a za odchované tele masného typu pocházející z uvedených krav (3 tis. Kč/tele). Přípustičtí byk musí být licencovaný a počet chovaných krav a prvotelek min. 5 ks. 1998: dle 1997, v katastrech s úřední cenou půdy do 40 tis. Kč/ha (sazby diferencované podle úřední ceny půdy od 2 400 Kč do 6 400 Kč na 1 ks odchovaného telete).	278	452
Podpora chovu ovcí	1998: součást podpor podle nařízení vlády ČR č. 341/97	1998: platba na 1 ks v katastrech s úřední cenou půdy do 31 tis. Kč/ha.	0	31
Organické zemědělství	1998: součást podpor podle nařízení vlády ČR č. 341/97	Kompenzace na 2 000 Kč/ha u farem, které hospodaří podle pravidel organického zemědělství IFOAM.	0	48
Podpora chovu včel	1997 a 1998: dotační titul 1.D	Požadavek chovatele včel, platba na 1 včelstvo. Platby prostřednictvím Českého svazu včelařů.	76	80
Podpora pěstování lnu	1997 a 1998: dotační titul 1.F	Platba 3 tis. Kč/ha (1997), resp. 6 tis. Kč/ha (1998), za podmínky užití uznaného osiva a uzavřené smlouvy s odběratelem.	6	15

**TB3.3/01 - Přímé platby zemědělským podnikům
v roce 1997 a 1998 (mil. Kč) - pokračování**

Druh platby	Vymezení	Hlavní kritéria pro získání platby	1997	1998
Podpora chovu dojnic	1998: dotační titul 1.G	Platba v oblastech s úřední cenou pýdy do 40 tis. Kč/ha ve výši 2 500 Kč/dojnic s minimální užitkovostí 4 500 l/ks/rok, při dodržení koncentrace max. 1 DJ/ha a minimálního počtu 5 ks.	0	656
Podpora zavěšení krajiny	1998: dotační titul 1.H	Podpora nákupu divokých zvířat (platba na 1 ks) v oblastech postižených povodněmi 1997.	0	5
Nákazový fond	1998: dotační titul 8	Kompensace v ochranných pásmech za příkazané režimy hospodaření při likvidaci nebezpečných nákaz zvířat.	0	4
Programy MŽP	MŽP	Programy "Revitalizace říčních systémů" a "Péče o krajinu".	26	102
Celkem			2 055	4 275

V listopadu 1998 odsouhlasil Parlament ČR uvolnění 400 mil. Kč ze zdrojů PF na kompenzaci škod, způsobených suchem, hraboši a krupobitím a na kompenzaci nadměrného poklesu cen pro výrobce jatečných prasat. Z této částky bylo počátkem roku 1999 vyplaceno 267 mil. Kč, z toho 200 mil. Kč za škody způsobené hraboši (podle přílohy nařízení vlády z 16. prosince 1998) a 67 mil. Kč na kompenzace příjmů výrobců jatečných prasat.

Od roku 1998 se rovněž poskytují kompenzace zemědělcům v ochranných pásmech vod za dopady extenzivního hospodaření do ekonomiky dotčených zemědělských podniků. Tyto kompenzace byly poskytovány ve výši 500 Kč/ha v pásmech hygienické ochrany 2. stupně, resp. 800 Kč/ha v pásmech hygienické ochrany 1. stupně. Kompenzace hradí vlastníci vodárenských nádrží a nejsou proto do výdajů na zemědělskou politiku zahrnovány.

3.4 Obecné služby

V roce 1997 a 1998 poskytoval stát zemědělcům podpory na tzv. obecné služby (nevázané na jednotlivé podniky či komodity), jejichž hlavní formy včetně kvantifikace jsou uvedeny v následující tabulce.

**TB3.4/01 - Podpory obecných služeb pro zemědělství
v roce 1997 a 1998 (mil. Kč)**

Druh podpory	Vymezení	Hlavní kritéria pro získání podpory	1997	1998
Výdaje na výzkum	1997 a 1998: výdaje MZe + NAZV + GA ČR	Výběrová řízení na výzkumné granty. Institucionální příspěvky.	440	462
Výdaje na poradenství a vzdělávání dospělých	1997: výdaje MZe 1998: dotační titul 9.A + 9.B	Podpora poradenství a vzdělávání dospělých organizovaného Agrární komorou a zajišťovaného také soukromými firmami.	13	46
Výdaje na informatiku	1998: dotační titul 9.C	Podpora vývoje tržních informačních systémů ap.	0	5
Výdaje na genetiku	1997: dotační tituly 2.A a 2.B + Národní program konzervace. 1998: dotační tituly 2.A a 2.B, 5 a 6	Dotace na investice a provoz spojený s vývojem a udržováním genofondu rostlin a zvířat. V roce 1997: vč. ochranných pásme; zrušení dotací na nákupy zvířat. Národní program konzervace a využití genofondu rostlin, hospodářských zvířat a mikroorganismů (48 mil. Kč v roce 1997; 50 mil. Kč v roce 1998). V roce 1998: navíc podpora chovu starokladubského koně a genové zdroje.	288	431
Výdaje na ochranu zdraví rostlin	1997 a 1998: dotační titul 3	1997, 1998: podpora biologické ochrany rostlin a množení ovocných dřevin (rezistence k virovým chorobám).	13	14
Výdaje na monitoring cizorodých látek	1997 a 1998: výdaje CZPI, SVS, SRS a UKZUZ	Výdaje státních kontrolních institucí na tuto činnost (kontrola u výrobců). Výdaje na kontrolní systém ekologického zemědělství (1997: 300 tis. Kč).	28	21
Výdaje na propagaci	1997 a 1998: výdaje MZe	Výdaje MZe na výstavy a propagaci v ČR i v zahraničí.	10	10
Výdaje na údržbu melioračních zařízení	1997 a 1998: výdaje PF, SMS a MZe	Výdaje uvedených institucí na tyto aktivity. V roce 1998 včetně malých vodních toků.	104	174
Celkem			896	1 163

Ve srovnání s rokem 1997 došlo v roce 1998 ke zvýšení podpor obecných služeb o více než třetinu. Na tomto zvýšení se nejvíce podílely zejména výdaje na genetiku, které meziročně vzrostly o téměř 50 %. Zvýšení výdajů na genetiku bylo vyvoláno zejména vyšším čerpáním podpor na nákup semene plemeníků a nově zařazenou podporou nákupu tuzemských plemenných býků masných plemen skotu.

3.5 Daňová politika

V roce 1998 byly novelizovány některé daňové zákony. V novele zákona o daních z příjmů je nejpodstatnější změnou snížení daňového zatížení v souvislosti s posunem rozsahu příjmových pásem u fyzických osob a změnou lineární sazby (snížení z 39 % na 35 %) u právnických osob (novela č. 210/1997 Sb. z 31. července 1997 s účinností od 1. ledna 1998). V průběhu roku 1998 vešla do účinnosti novela č. 168/1998 Sb., zákona o dani z příjmu, kde se zejména zvýšila hranice hmotného investičního majetku z 20 tis. Kč na 40 tis. Kč. Účinnost tohoto zákona od 1. ledna 1998 upravuje novela č. 333/1998 Sb. Zákon č. 588/1992 Sb., o dani z přidané hodnoty, byl novelizován s účinností od 1. ledna 1998 novelou č. 208/1997 Sb., ve které byla nově vymezena sazba daně z přidané hodnoty u paliv a energií z 5 % na 22 %.

V novele zákona o spotřebních daních č. 303/1997 Sb. z 13. listopadu 1997 s účinností od 1. ledna 1998 došlo ke změně sazeb daně u uhlovodíkových paliv a maziv, lihu a lihovin, piva, vína a tabákových výrobků. Zákon o dani dědické, darovací a z převodu nemovitostí byl novelizován zákonem č. 169/1998 Sb., ve kterém se stanoví osvobození od daně dědické při nabytí majetku děděním, pokud k němu dochází mezi osobami zařazenými v I. skupině (příbuzní v řadě přímé a manželé).

Orientační údaje o zatížení zemědělských podnikatelských subjektů majetkovými daněmi v letech 1997 a 1998, zjištěné na základě výsledků výběrového šetření v rámci sítě testovacích podniků, jsou uvedeny v následující tabulce.

TB3.5/01 - Daňové zatížení zemědělských podniků (Kč/ha z. p.)

Zemědělské podniky	1997	1998	Meziroční index
Podnikatelské subjekty právnických osob	461	472	102,4
Podnikatelské subjekty fyzických osob	541	647	119,6

Pramen: Výběrové šetření VÚZE
 Zpracoval: A. Picková, M. Vojtíšek (VÚZE)

Zatížení majetkovými daněmi celkem na 1 ha z. p. v roce 1998 vykazali respondenti zemědělských podniků právnických osob přibližně na stejné úrovni jako v roce 1997. Srovnání daňového zatížení u zemědělských družstev a obchodních společností podle jednotlivých druhů majetkových daní uvádí tabulka B3.5/01.

Zatížení majetkovými daněmi u zemědělských podnikatelských subjektů fyzických osob, zařazených do sítě testovacích podniků, se meziročně zvýšilo o 20 %. Podrobnější údaje o výši jednotlivých majetkových daní ve členění podle velikostních skupin podniků uvádí tabulka B3.5/02. Ve srovnání s respondenty právnických osob bylo zatížení majetkovými daněmi v roce 1998 u respondentů fyzických osob o zhruba 170 Kč/ha z. p. vyšší.

V roce 1998 se uplatňovaly následující specifické daňové úlevy s dopadem na ekonomiku zemědělských podniků:

- Sazba daně z přidané hodnoty 5 % pro většinu zemědělské produkce jako suroviny pro zpracovatelský průmysl, pro většinu potravinářských výrobků a pro bionaftu (základní sazba v roce 1998 činila 22 %).
- Snížení silniční daně o 25 % pro speciální zemědělská vozidla (vozidla rostlinné výroby), což představuje roční snížení daně o zhruba 75 mil. Kč.
- Odečitatelná položka ve výši 20 % od základu daně ze vstupní ceny strojů pro zemědělství a lesnictví u konkrétních strojů podle Standardní klasifikace produkce pro podniky s převážně zemědělskou a lesní výrobou⁶⁸, jedná-li se o první vlastníky strojů. Zemědělské podniky, které nesplňují výše uvedené kritérium, mohou odečíst

⁶⁸ Jsou to podniky, jejichž příjmy ze zemědělské a lesní výroby činily v předcházejícím zdaňovacím období více než 50 % z celkových příjmů.

10 % vstupní ceny hmotného majetku zařazeného v odpisových skupinách 1, 2, 3⁶⁹, jedná-li se o první vlastníky strojů. Dopady na ekonomiku zemědělských podniků se projeví od roku 1999.

V ekonomice zemědělských podniků se projevila i možnost odpočtu ztráty zemědělských podnikatelských subjektů od základu daně z příjmu (po dobu 7 let, počínaje rokem následujícím po roce, ve kterém byla ztráta zjištěna).

4 Opatření a podpory v navazujících odvětvích agrárního sektoru

Podpory zpracovatelského (potravinářského) průmyslu byly v roce 1998 realizovány následujícími opatřeními:

- podpora rozvoje malého a středního podnikání a výjimečná podpora podniků postižených záplavami (podniky do 249 zaměstnanců, s výjimkou zemědělských podniků) prostřednictvím programů Českomoravské záruční a rozvojové banky (ČMZRB) v kompetenci MPO ČR; jde o zvýhodnění záruk a o subvence úroků u poskytnutých bankovních úvěrů;
- návratné finanční výpomoci pro výstavbu kapacit na zpracování bionafty z řepky, které byly poskytnuty v období 1992 - 1995: subvence ve formě nehraných úroků ze zůstatku finanční výpomoci;
- specifická daňová zvýhodnění:
 - pro malé nezávislé pivovary (do výstavu piva 200 tis. hl): poskytnutí úlev na spotřební dani;
 - pro výrobce bionafty směsné a metylesteru řepkového oleje: uplatnění snížené sazby DPH (5 %), nulové spotřební daně a vratky spotřební daně na ropné produkty použité při výrobě bionafty směsné.

TB4/01 - Opatření k podpoře zpracovatelského průmyslu (mil. Kč)

Opatření	Vymezení	Hlavní kritéria pro podpory	1997	1998	Meziroční index
Subvence úroků u bankovních úvěrů prostřednictvím ČMZRB a zvýhodnění záruk	1997 a 1998: programy ČMZRB pro malé a střední podnikání a výjimečná podpora podniků postižených záplavami.	Nezemědělské podniky do 249 zaměstnanců, podnikatelský záměr akceptovaný bankou, odsouhlasený ČMZRB, realizace záměru v ČR.	310	260	83,87
Dotace úroků u návratných výpomocí pro výrobu bionafty	Do roku 1995: dotační titul 1.E.	Na výstavbu kapacit na zpracování řepky na bionaftu.	88	91	103,41
Daňové úlevy pro malé nezávislé pivovary	Úlevy na spotřební dani (s upřesněním údaje roku 1997).	Pouze pro malé pivovary (s vymezeným maximálním objemem roční produkce 200 tis. hl piva).	120	140	116,67
Zvýhodnění DPH umylesteru a bionafty směsné	5% sazba DPH (s upřesněním údaje roku 1997).	Výrobci metylesteru a bionafty směsné.	182	118	64,84
Daňové zvýhodnění u metylesteru a bionafty směsné - spotřební daň	Nulová spotřební daň - vratka spotřební daně (s upřesněním údaje roku 1997).	Výrobci metylesteru a bionafty směsné.	460	273	59,35
Celkem			1 160	882	76,03

Zdroj: ČMZRB, odhady VÚZE
Zpracoval: J. Mezera (VÚZE)

Snížení celkové částky daňového zvýhodnění u DPH v roce 1998 v porovnání s rokem 1997 ze 182 mil. Kč na 118 mil. Kč, které se vztahuje k tuzemskému metylesteru řepkového oleje, vyplývá z nižšího objemu jeho produkce v roce 1998. Celkové zvýhodnění u této daně se započtením metylesteru a bionafty získané rostoucími dovozy lze v roce 1998 odhadovat na částku 1 mld. Kč (737 mil. Kč v roce 1997).

Pokles v roce 1998 v porovnání s rokem 1997 nastal rovněž u vratky spotřební daně, která se vztahuje k domácímu metylesteru, u něhož došlo ke snížení objemu výroby. Při započtení i metylesteru a bionafty z dovozu činilo celkové zvýhodnění u této daně zhruba 1,6 mld. Kč (1 mld. Kč v roce 1997).

5 Agroenvironmentální politika

V průběhu roku 1998 nabyla účinnosti legislativní opatření se vztahem k životnímu prostředí v zemědělství, která byla připravena MZe. Jde především o zákon o hnojivech č. 156/1998 Sb., na který navazují vyhlášky MZe č. 271/1998 Sb., o stanovení požadavků na hnojiva, č. 273/1998 Sb., o odběrech a chemických rozbořech vzorků hnojiv, č. 274/1998 Sb., o skladování a způsobu používání hnojiv, a č. 275/1998 Sb., o agrochemickém zkoušení zemědělských půd a zjišťování půdních vlastností lesních pozemků. V roce 1998 byly dále vypracovány věcné záměry zákona o ekologickém zemědělství a zákona o vodách.

V nástrojích zemědělské politiky se vztahem k životnímu prostředí nastaly ve sledovaném roce významné změny. Prostřednictvím nového nařízení vlády ČR č. 341/1997 bylo do zemědělství uvolněno celkem 3 450,9 mil. Kč (v roce 1997 bylo na odpovídající programy vynaloženo 1 846 mil. Kč). Nařízení bylo plněno následujícími programy:

- Podpůrné programy k podpoře aktivit podílejících se na udržování krajiny (na pozemcích s průměrnou úřední cenou půdy 4,01 Kč/m² a vyšší):
 - údržba zemědělských pozemků 365,2 mil. Kč (§ 11a nařízení vlády ČR č. 341/1997 Sb.);
 - vyrovnání ztrát v důsledku hospodaření v systému ekologického zemědělství 4,9 mil. Kč (§ 11b nařízení vlády ČR č. 341/1997 Sb.);
 - zalesňování 10,3 mil. Kč (§ 11c nařízení vlády ČR č. 341/1997 Sb.).
- Programy pomoci pro podporu méně příznivých oblastí (na pozemcích s průměrnou úřední cenou půdy 4,00 Kč/m² a nižší):
 - údržba zemědělských pozemků 2 516,6 mil. Kč (§ 17a nařízení vlády ČR č. 341/1997 Sb.);
 - rozšíření chovu skotu masných plemen 452,2 mil. Kč (§ 17b nařízení vlády ČR č. 341/1997 Sb.);
 - vyrovnání ztrát v důsledku hospodaření žadatele v systému ekologického zemědělství 43,2 mil. Kč (§ 17c nařízení vlády ČR č. 341/1997 Sb.; v roce 1997 nebylo ekologické hospodaření podporováno);
 - rozšíření chovu ovcí v méně příznivých oblastech (na pozemcích s průměrnou úřední cenou půdy nižší než 3,10 Kč/m²) 31,2 mil. Kč (§ 17d nařízení vlády ČR č. 341/1997 Sb.);
 - zalesňování 27,3 mil. Kč (§ 17e nařízení vlády ČR č. 341/1997 Sb.; nárůst o 103 % ve srovnání s rokem 1997).

V rámci dotační politiky (dotačních titulů) byly v roce 1998 podporovány následující aktivity se zlepšujícím vlivem na životní prostředí:

- 1.C Obnova vinic, chmelnic a ovocných sadů ve výši 119,3 mil. Kč (nárůst o 60,1 % ve srovnání s rokem 1997);
- 1.D Podpora včelařství ve výši 79,7 mil. Kč (zhruba shodně s rokem 1997);
- 1.H Zazvěření oblastí postižených záplavami ve výši 5,4 mil. Kč (dotační titul v roce 1997 neexistoval);
- 3.A Biologická ochrana jako náhrada chemické ochrany rostlin ve výši 9,1 mil. Kč.

Investiční akce pro subjekty hospodařící v oblastech s příkazanými režimy hospodaření byly podporovány v rámci doplňkového programu PGRLF KRAJINA (vyšší dotace úroků o 1 - 3 procentní body u úvěrů poskytnutých v rámci základních programů PROVOZ a ZEMĚLEČ).

V roce 1998 pokračovaly pozemkové úpravy, na které bylo vynaloženo 628,7 mil. Kč (viz kap. B7). Realizace těchto opatření je však vzhledem k majetkoprávním překážkám a značné finanční náročnosti dlouhodobým procesem, zatím bez podstatnějších dopadů do agroenvironmentální oblasti.

⁶⁹ Viz příloha k zákonu č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů.

Na národní programy konzervace a využití genofondu mikroorganismů a drobných organizmů hospodářského významu, konzervace a využití genofondu rostlin a hospodářských zvířat bylo věnováno v roce 1998 celkem 50 mil. Kč. Podpora kontrolního systému ekologického zemědělství činila 100 tis. Kč. Výdaje na monitoring cizorodých látek v potravním řetězci dosáhly 21 mil. Kč.

V roce 1998 byly vypláceny kompenzace zemědělcům za omezení při hospodaření v pásmech hygienické ochrany vod. Kompenzace byly placeny vlastníky vodních nádrží.

V rámci programů rezortu MŽP "Péče o krajinu" a "Revitalizace říčních systémů" se mohli zemědělci ucházet o podpory aktivit se zlepšujícími vlivy na životní prostředí. Podpory zemědělcům v rámci těchto programů přesáhly hranici 100 mil. Kč. Z dotačních titulů MŽP bylo dále zemědělství na revitalizaci vodních ploch poskytnuto 56 mil. Kč a na budování územních systémů ekologické stability 3 mil. Kč.

Zemědělci odváděli Státnímu fondu pro životní prostředí poplatky zejména za znečišťování ovzduší. Tyto poplatky v roce 1998 v důsledku snížení sazeb za znečišťování výrazně poklesly (na zhruba polovinu ve srovnání s rokem 1997) a dosáhly kolem 50 mil. Kč.

6 Regionální politika a politika rozvoje venkova

Podle "Zásad regionální politiky vlády" (usnesení vlády ČR č. 235 z 8. dubna 1998) představuje regionální politika koncepční a výkonnou činnost státu a regionálních orgánů, jejímž cílem je přispívat k harmonickému a vyváženému rozvoji jednotlivých regionů, snižovat rozdíly mezi úrovněmi jejich rozvoje a podporovat hospodářský a sociální rozvoj regionů.

Regionální politika včetně politiky rozvoje, resp. uchování venkova, je realizována po linii odvětvových ministerstev prostřednictvím dotací a podpůrných programů. Od roku 1996 je odpovědným koordinátorem regionální politiky MMR, které kromě koordinačních funkcí financuje i vlastní podpůrné programy.

Nejvýznamnějším z nich nadále zůstává Program obnovy venkova, který je zaměřen na obnovu hospodářského a kulturního života na venkově, včetně ochrany krajiny a přírody. V rámci tohoto programu jsou přednostně podporovány investiční akce ve venkovských obcích do 2 tis. obyvatel, kde jsou prostředky poskytovány především na podporu drobných investic. Ve srovnání s rokem 1997 byly finanční prostředky tohoto programu zvýšeny téměř na dvojnásobek. To umožnilo poskytnout v roce 1998 subvence 1 538 obcím v celkové výši 478 mil. Kč, což představuje téměř 311 tis. Kč v průměru na obec. Největší objem finančních prostředků (235 mil. Kč) byl poskytnut na obnovu a údržbu venkovské zástavby a vybavenosti.

Z dotační politiky MZe pro vodní hospodářství bylo v roce 1998 uvolněno na vodovody, čistírný odpadních vod a kanalizace v malých obcích do 5 tis. obyvatel celkem 385 mil. Kč.

Prostřednictvím zemědělské politiky MZe byly také v roce 1998 realizovány další významné toky finančních prostředků související s podporou venkova. V rámci programů PGRLF má regionální charakter program KRAJINA, určený pro oblasti s příkazaným režimem hospodaření, a program AGROREGION pro vybrané mikroregiony s vysokou nezaměstnaností a ztíženými výrobními podmínkami.

Důležitou úlohu v rozvoji venkova mají malé a střední podniky. V roce 1998 podnikalo v ČR podle údajů MPO přibližně 1,5 mil. malých a středních podnikatelů (vč. živnostníků). Tyto podniky z hlediska národního hospodářství zaměstnávají 60 % z celkového počtu pracovníků, produkuje 50 % výkonů a podílejí se třetinou na vývozu a polovinou na dovozu ČR. Malé a střední podniky ve značné míře vytvářejí pracovní místa ve venkovských obcích a zajišťují i jejich celkovou obslužnost. Na podporu malého a středního podnikání byly

na rok 1998 usnesením vlády ČR č. 780 z 10. prosince 1997 vyhlášeny regionální programy MMR: REGION, VESNICE, REGENERAČE a PREFERENCE, plošné programy podpory MPO: KREDIT, TRH a SPECIAL a podpůrný program ŽÁRUKA, který byl koncipován v působnosti obou ministerstev, a to jako doplňkový program k uvedeným základním programům se záměrem zlepšit zaměstnanost problémových skupin obyvatelstva. Realizátorem těchto programů je ČMZRB a jejich cílem je podpora podnikatelských záměrů malých a středních podniků, tj. podniků do 250 zaměstnanců. Při podnikání v hospodářsky problémových oblastech bylo možno získat zvýhodněnou podporu na základě kombinace podpory podnikatelských záměrů zařazených do základních programů (např. programů ROZVOJ a START) s podporou poskytovanou v rámci programu REGION.

Na podporu malého a středního podnikání bylo v ČR v roce 1998 vynaloženo celkem 1,08 mld. Kč, z toho v rámci regionálních programů 432 mil. Kč, což představuje 40 % z celkového objemu poskytnutých finančních prostředků.

7 Ostatní opatření se vztahem k zemědělství

Stát poskytuje agrárnímu sektoru další služby, nezahrnuté do dosud uvedených opatření a výdajů na zemědělskou politiku. Větší část těchto výdajů lze klasifikovat jako výdaje na specifické obecné služby státu. Jsou to především výdaje na pozemkové úpravy katastrů obcí, na učňovské školství a činnosti Institutu výchovy a vzdělávání MZe (IVV) a na servisní činnosti pro MZe. Dále jsou to výdaje na řešení následků povodní v zemědělství, které mají povahu mimořádných nákladů státu na přírodní katastrofy s plošným dopadem. Přehled těchto opatření a výdajů je uveden v následující tabulce.

TB7/01 - Ostatní podpory zemědělství v roce 1997 a 1998 (mil. Kč)

Podpora	Vymezení	Hlavní kritéria pro získání podpory	1997	1998
Pozemkové úpravy	Výdaje pozemkových úřadů	Výdaje na komplexní i jednoduché pozemkové úpravy.	562	629
Učňovské školství a IVV	1997 a 1998: výdaje z rozpočtu MZe	Náklady učňovského školství (1593 mil. Kč, resp. 1 524 mil. Kč) a výdaje na činnosti IVV (38 mil. Kč, resp. 42 mil. Kč).	1 631	1 566
Servisní činnosti pro MZe	1997 a 1998: výdaje z rozpočtu MZe	Výdaje na účelové činnosti výzkumných ústavů a dalších institucí pro MZe.	100	186
Řešení následků povodní	1997: část dotačního titulu 4. PF, SMS a PGRLF 1998: výdaje z rozpočtu MZe a PF	Jednorázové příspěvky zemědělcům v oblastech zasažených povodněmi. V roce 1997 to byly tyto podpory: - 1 500 mil. Kč příspěvek z PF, z toho 750 mil. Kč do PGRLF (na úvěry na dobu 20 let s úrokem 5 % a s odkladem splátky 3 roky, přičemž úročení začíná až po uplynutí těchto 3 let; k 31. 12. 1997 bylo poskytnuto 221 mil. Kč) a 735 mil. Kč na přímou úhradu škod na kulturách a zařízeních (419 mil. Kč zemědělcům, 68 mil. Kč SMS a 248 mil. Kč podnikům povodí Odry, Moravy a Labe). - 100 mil. Kč z dotačního titulu 4 (56 mil. Kč) a ze zdrojů MZe (44 mil. Kč). - SMS: 69 mil. Kč nad rámec příspěvku z PF. - PF: odklad nájemného ve výši 54 mil. Kč na 1 - 3 roky, podle stupně poškození. V roce 1998: - 412 mil. Kč neinvestičních výdajů a 416 mil. Kč investičních výdajů na škody roku 1997 a 1998 z rozpočtu MZe. - 24 mil. Kč na škody roku 1998 z dotací do zemědělství. - 36 mil. Kč na následky povodní z rozpočtu PF. - 193 mil. Kč na následky povodní ze SMS.	958	1 081

Z celkové částky 629 mil. Kč, vynaložené v roce 1998 na pozemkové úpravy, bylo na komplexní pozemkové úpravy (KPÚ) vynaloženo 444 mil. Kč. Do konce roku 1998 bylo dokončeno celkem 40 KPÚ na výměře 12,6 tis. ha a zahájeno bylo 479 KPÚ na výměře 233,4 tis. ha. Komplexní pozemkové úpravy představují významné změny v prostorovém uspořádání a využití krajiny s potenciálně značnými dopady také do ochrany životního prostředí.

8 Souhrnné vyhodnocení výdajů zemědělské politiky

8.1 Souhrnné čisté výdaje na podporu agrárního sektoru

Souhrnné čisté výdaje na podporu agrárního sektoru podle klasifikace OECD, používané do roku 1997 a srovnatelné s dosavadními zprávami o stavu českého zemědělství, jsou uvedeny v následující tabulce. Souhrnné vyjádření všech podpor a výdajů podle hlavních směrů užití je uvedeno v kapitolách B3 až B7.

TB8.1/01 - Čisté výdaje na podporu agrárního sektoru podle klasifikace platné do roku 1997 (mil. Kč)

Výdaje	1997	1998	Meziroční index
AGRÁRNÍ SEKTOR CELKEM	10 326	11 497	111,34
1. Podpora cen	2 404	1 546	64,31
1.1 Výdaje na subvencování vývozu	1 398	1 478	105,72
1.2 Výdaje na podporu domácího trhu	1 006	68	6,76
2. Poplatky (za znečišťování ovzduší)	-100	-50	50,00
3. Přímé platby	2 055	4 275	208,03
4. Subvencování vstupů	4 135	3 882	93,88
5. Obecné služby	896	1 163	129,80
6. Daňové úlevy a odpisy dluhů	936	681	72,76
Případlo na podpory:			
- zemědělských podniků	6 762	9 069	134,12
- zpracovatelských podniků	1 160	882	76,03
- obchodu	1 398	1 478	105,72
- spotřebitelů	1 006	68	6,76

Pramen: Podklady z jednotlivých kapitol části B Zprávy o stavu zemědělství za rok 1998
Zpracoval: T. Doucha (VÚZE)

Od roku 1998 se metodika OECD pro stanovení a výpočet ukazatelů úrovně podpor zemědělství a spotřebitelů významně mění. Zavádí se tzv. implementační kritérium pro klasifikaci podpor, které jsou navíc vztahovány ke všem komoditám (tzn. nejenom k vybranému "koši komodit"). Podrobnější popis nové klasifikace a metodiky výpočtu podpor podle OECD je uveden v textové příloze 2. V agregované tabulce TB8.1/02 jsou uvedeny čisté výdaje na podporu agrárního sektoru a spotřebitelů a souhrnné ukazatele podpor podle nové metodiky OECD v časové řadě zahrnující roky 1989, 1995 - 1998⁷⁰. Podrobnější údaje poskytuje Tabulka B8.1/01⁷¹.

8.2 Produkční a celkové podpory

Odhad produkčních podpor, podpor obecných služeb a celkových transferů do zemědělství

Nízký ekonomický růst ve většině vyspělých zemí a pokračující asijská a ruská finanční krize vedly na světovém agrárním trhu ke snížení poptávky po agrárních komoditách. Tržní ceny většiny zemědělských komodit prudce poklesly a způsobily v řadě zemí značný pokles příjmů farmářů⁷². Pokles cen na světových trzích se při zachování či dokonce nárůstu domácích administrativních (institucionálních) cen ve většině zemí promítl do zvýšení podílu podpory tržních cen, tvořící trvale rozhodující složku produkčních podpor.

Podobný vývoj probíhal také v ČR. Meziroční zvýšení ukazatele odhadu produkčních podpor vyjádřeného v procentech⁷³ (% OPP) z 10 % v roce 1997 na 17 % v roce 1998 bylo způsobeno zejména citelným poklesem světových cen, které vysoce převážilo celkové snížení cen na domácím trhu, a dále kurzovými změnami. Proti snížení cen na domácím trhu působilo v roce 1998 např. zvýšení minimální (garantované) ceny pro mléko a pšenici, v protikladu k poklesu světových cen těchto komodit. V podstatně menší míře se na nárůstu ukazatele odhadu produkčních podpor (% OPP) projevovalo

zvýšení finančních transferů do zemědělství, zejména v souvislosti se zavedením podpůrných opatření podle nařízení vlády ČR č. 341/1997 Sb. Podíl složky podpory tržních cen na celkových produkčních podporách vzrostl z 52 % v roce 1997 na téměř 68 % v roce 1998 a signalizuje tak značnou citlivost transferů české zemědělské politiky na vývoj cenových relací mezi domácím a světovým trhem.

TB8.1/02 - Čisté výdaje na podporu agrárního sektoru podle nové metodiky OECD (mil. Kč)

Druh podpory - kategorie	1989 ¹⁾	1995 ²⁾	1996 ²⁾	1997 ²⁾	1998 ³⁾	1998 ⁴⁾
ZEMĚDĚLSTVÍ						
Celková hodnota produkce (na úrovni CZV)	119 455	117 543	131 594	127 107	127 600	127 600
Celková hodnota spotřebované produkce (na úrovni CZV)	97 482	105 410	115 439	113 445	115 766	115 766
I. ODHAD PRODUKČNÍCH PODPOR (OPP)	75 493	16 249	17 760	13 923	23 611	25 236
A. Podpora tržních cen	56 949	12 874	12 712	6 775	16 030	16 030
B. Platby vázané na výstupy	6 961	0	0	0	0	0
C. Platby vázané na počet hektarů či zvířat	0	340	455	460	1 190	1 298
D. Platby vázané na historické nároky	0	0	0	0	0	0
E. Platby vázané na užití vstupů	1 453	3 035	4 573	6 662	4 904	4 876
F. Platby vázané na omezení vstupů	1 028	0	20	26	46	150
G. Platby vázané na celkové příjmy farem	9 102	0	0	0	1 441	2 882
H. Ostatní platby	0	0	0	0	0	0
II. ODHAD PODPORY OBECNÝCH SLUŽEB (OPOS)	809	3 246	3 530	3 189	3 205	3 544
I. Výzkum a vývoj	193	1 252	1 035	828	878	1 079
J. Zemědělské školství	0	1 679	1 692	1 644	1 601	1 612
K. Inspekční služby	66	169	183	41	36	35
L. Infrastruktura	550	113	610	666	680	803
M. Marketing a propagace	0	33	10	10	10	15
N. Veřejné skladování	0	0	0	0	0	0
O. Různé	0	0	0	0	0	0
III. ODHAD SPOTŘEBITELSKÝCH PODPOR (OSP)	-26 070	-8 017	-6 858	-4 232	-12 443	-12 443
P. Transfery výrobcům od spotřebitelů	-45 984	-3 436	-3 171	-4 180	-14 252	-14 252
Q. Ostatní transfery od spotřebitelů	-7	372	-35	-97	-95	-95
R. Transfery spotřebitelům od daňových poplatníků	20 490	0	1 418	804	0	0
S. Zvýšené náklady na krmiva	-569	-4 953	-5 070	-759	1 904	1 904
IV. ODHAD CELKOVÝCH PODPOR (OCP)	96 792	19 495	22 708	17 916	26 816	28 780
T. Transfery od spotřebitelů	45 990	0	0	5 501	14 347	14 702
U. Transfery od daňových poplatníků	50 809	19 495	22 708	12 415	12 563	14 078
V. Rozpočtové příjmy	-7	.	.	-97	-95	-95
% OPP	55	13	13	10	17	.
% OSP	-34	-8	-7	-4	-11	.
% OPOS	1	17	16	18	12	12
% OCP z HDP	.	.	.	1,00	1,51	.
Koeficient nominální podpory producentů	2,21	1,15	1,15	1,11	1,21	.
Koeficient nominální podpory spotřebitelů	1,51	1,08	1,08	1,05	1,12	.
ZPRACOVATELSKÝ PRŮMYSL A OBCHOD	0	437	877	1 362	0	950
B. Platby vázané na výstupy	0	269	620	762	0	531
E. Platby vázané na užití vstupů	0	168	257	600	0	419
ODHAD CELKOVÝCH PODPOR AGRÁRNÍHO SEKTORU	96 792	19 932	23 585	19 278	26 816	29 730

1) Údaje monitoringu OECD 1999.

2) Položky A - O: revidované údaje OECD 1999; ostatní položky: nerevidované údaje monitoringu OECD 1999.

3) Předběžné údaje monitoringu OECD, na jejichž základě jsou kalkulovány ukazatele podpor roku 1998.

4) Revidované skutečné údaje roku 1998 podle Zprávy o stavu zemědělství ČR za rok 1998.

Pramen: Údaje z kap. 4 - 6, OECD Monitoring 1999

Zpracoval: T. Doucha, J. Šlaisová (VÚZE)

Koeficient nominální podpory producentů (KNPP) vzrostl v roce 1998 na hodnotu 1,21. To znamená, že hrubý příjem farmářů byl o 21 % vyšší, než by činil v hodnotě vyjádřené světovými cenami bez jakékoliv podpory ze strany státu.

⁷⁰ Souhrnné výdaje na agrární politiku budou v dalších zprávách o stavu českého zemědělství uváděny pouze v této podobě.

⁷¹ Všechny údaje podle nové metodiky OECD je nutno chápat jako předběžné, které budou v návaznosti na další upřesňování vlastní metodiky i jednotlivých kategorií podpor v dalším období revidovány.

⁷² Podle předběžných odhadů budou ceny pšenice ve sklizňovém roce 1998/99 o třetinu nižší než v roce 1996/97 a o 15 % nižší než v roce 1997/98. Stejný pokles cen je zaznamenán i u ostatních obilovin a na trhu olejnin, což však zároveň vede ke snižování cen krmiv.

⁷³ Ukazatel odhadu produkčních podpor (OPP) nahrazuje dříve používaný ukazatel ekvivalentu produkčních subvencí (EPS). Od EPS se ukazatel OPP liší zahrnutím všech komodit a vylčením podpory obecných služeb, která se stává samostatným ukazatelem podpory zemědělství.

Odhad podpory obecných služeb (OPOS) nominálně v roce 1998 proti roku 1997 mírně vzrostl, avšak v důsledku podstatně vyšší úrovně ukazatele odhadu celkových podpor podíl podpory obecných služeb na celkových podporách (% OPOS) poklesl z 18 % v roce 1997 na 12 % v roce 1998.

Odhad celkových podpor (OCP) vzrostl v meziročním srovnání o 61 % (resp. o téměř 50 % podle nerevidovaného monitoringu OECD) a dosáhl 1,5% podílu na HDP (proti 1,0% v roce 1997). Tato změna byla způsobena více než trojnásobným zvýšením transferů od spotřebitelů při pouze mírném zvýšení transferů od daňových poplatníků.

Produkční podpory podle vybraných komodit

V komoditním pohledu na produkční podpory (Tabulka B2/01) došlo v roce 1998 k některým významným změnám. Trvale podporovaná zůstala i nadále většina komodit živočišné výroby (v roce 1998 s výjimkou vepřového a drůbežího masa), avšak v důsledku výrazného poklesu světových cen při nižším poklesu cen domácích se obiloviny staly komoditou s nejvyšší úrovní podpor v rámci rostlinné výroby.

V relacích cen domácích k cenám světovým (referenčním) došlo v porovnání roků 1997 a 1998 k řadě změn. K výraznému nárůstu poměru domácí ceny k ceně referenční došlo u obilovin (z 96 % na 116 %), mléka (ze 131 % na 165 %) a vajec (ze 140 % na 163 %). U ostatních komodit živočišné výroby se cenové relace v podstatě nezměnily. Tato skutečnost se promítla do nárůstu složky podpory tržních cen a odtud i do nárůstu procenta odhadu produkčních podpor⁷⁴ u řady komodit (obiloviny, olejnin, mléko, hovězí maso, vejce). Vývoj ostatních složek změny produkčních podpor (% OPP) u většiny těchto komodit neovlivnil.

Snížení produkčních podpor (% OPP) u cukru bylo důsledkem mírného snížení domácí ceny proti ceně referenční při současném poklesu ostatních (necenových) podpor o 19 %.

U vepřového masa se do vývoje produkčních podpor (% OPP) vykazovalo podle předběžných propočtů OECD v roce 1997 i v roce 1998 mírně zápornou hodnotu, což znamená, že zemědělci výrobci byli vnitřně zdaňováni) promítly nejen odhady poklesu domácích i referenčních cen, ale v důsledku výrazného nárůstu složky podpory tržních cen u obilovin také vyšší podpory krmiv (které tvoří odpočitatelnou položku pro živočišné komodity) a pokles ostatních podpor o 40 %.

U drůbeže došlo k výraznému poklesu úrovně produkčních podpor (podle předběžných propočtů OECD z kladné hodnoty v roce 1997 na zápornou hodnotu % OPP) především v důsledku odhadovaného poklesu domácích i referenčních cen při současném zvýšení podpor krmiv a při zachování neměnné úrovně ostatních podpor.

Mezinárodní porovnání ukazatele produkčních podpor

V roce 1998 vzrostly podpory zemědělcům ve všech zemích OECD, s výjimkou Koreje a Nového Zélandu. Pod úrovní průměru OECD (37 %) se pohyboval ukazatel % OPP v zemích Severní Ameriky (USA 22 %, Kanada 16 %) a Oceánie (Austrálie 7 %, Nový Zéland 1 %). Pro EU a asijské země vychází tento ukazatel výsoce nadprůměrně (EU 45 %, Japonsko 63 %, Korea 53 %).

Úroveň produkčních podpor (% OPP) v České republice, Maďarsku, Mexiku a Polsku, které jsou v OECD zahrnovány mezi tranzitivní země procházející strukturálními změnami, byla podstatně nižší než průměr OECD (ČR 17 %, Maďarsko 12 %, Polsko 25 %, Mexiko

19 %). ČR však patří mezi země s výrazně nadprůměrným meziročním zvýšením podpor. Relativně vysoký podíl složky podpory tržních cen v produkčních podporách v ČR (68 %) odpovídá průměru za OECD celkem. V úrovni i struktuře podpor vykazuje ČR značné shody s Maďarskem. Vedle složky podpory tržních cen představují druhou významnou složku podpor v obou zemích podpory vstupů do zemědělství (podpory v oblasti úvěrování a financování zemědělských podniků).

Rozdíly v úrovni podpor mezi ČR a vyspělými zeměmi (EU, USA) se mění, jsou-li podpory vztaženy k základním výrobním faktorům. Vztaženy na 1 přepočteného pracovníka v zemědělství, jsou rozdíly ČR (4 tis. USD) proti EU i USA (17 tis. USD, resp. 14 tis. USD) výrazně vyšší, než jsou relace ukazatele % OPP. V případě EU je to důsledek absolutně vyšších podpor, zatímco v USA se jedná o relativně nižší počet pracovníků v zemědělství (vyšší produktivitu práce). Tento závěr potvrzují i relace hodnot produkčních podpor (OPP) v přepočtu na 1 ha zemědělské půdy, kde podpory ČR dokonce převyšují podpory USA o více než 60 %. Pokud se týká podílu podpory obecných služeb na celkových podporách (% OPOS), lze dospět k zobrazení, že čím je makroekonomické prostředí liberálnější a výkonnější, tím logicky klesá význam jiných podpor a relativní význam podpor obecných služeb stoupá (USA, Nový Zéland).

Další pohled na úroveň podpor poskytuje ukazatel podílu celkových transferů (OCP) na HDP jednotlivých zemí. V tzv. tranzitivních zemích, tj. v zemích s relativně nižší úrovní HDP na obyvatele, je podíl celkových transferů na HDP vyšší než např. v EU (1,14 % ve srovnání s 1,28 % v ČR a 3,15 % v Polsku, vztaženo k průměru let 1996-98).

8.3 Odhad spotřebitelských podpor

Nárůst transferů zemědělcům od spotřebitelů a složky podpory tržních cen u řady komodit (zejména u mléka a obilí) se projevil i v poklesu celkového odhadu spotřebitelských podpor (% OSP) z -4 % v roce 1997 na -11 % v roce 1998⁷⁵. To znamená, že spotřebitelé v obou sledovaných letech platili zemědělcům vnitřní "spotřebitelskou daň". Ukazatel % OSP dosáhl zhruba poloviny průměrné hodnoty tohoto ukazatele za všechny členské země OECD (-29 %). Snížení bylo ovlivněno také výší transferů spojených s náklady na krmiva, kde došlo ke změně této složky ze záporné hodnoty v roce 1997 na hodnotu kladnou v roce 1998.

V kontextu vývoje spotřebitelských podpor vzrostl meziročně koeficient nominální podpory spotřebitelů (KNPS) z 1,05 na 1,12. To znamená, že výdaje spotřebitelů by byly o 12 % nižší, kdyby byla jejich celková spotřeba vyjádřena ve světových cenách.

9 Příprava na vstup do EU

V prosinci roku 1997 přijala Evropská rada v Lucemburku usnesení o strategii Evropské unie pro rozšíření o země střední a východní Evropy (SVE). Evropská komise v rámci této strategie definovala "předvstupní partnerství", v němž stanovila konkrétní principy, priority a cíle pro každého uchazeče o vstup do EU. Česká republika byla zařazena do první vlny rozšíření spolu s Maďarskem, Polskem, Slovinskem, Estonskem a Kypru. V sektoru zemědělství začalo MZe s přípravou na vstup již v roce 1996 ustavením samostatného odboru evropské integrace.

⁷⁴ Kladná hodnota % OPP znamená, že zemědělci či daná komodita je efektivně daňovými poplatníky a/nebo spotřebiteli podporována. Záporná hodnota % OPP znamená, že zemědělci či daná komodita je vnitřně ve prospěch spotřebitelů zdaňována.

⁷⁵ Záporná hodnota ukazatele % OSP vyjadřuje úroveň vnitřního zdaňování spotřebitelů ve prospěch zemědělců.

9.1 Národní program pro přijetí acquis

MZe zpracovalo v roce 1998 dokument s názvem "Národní program pro přijetí "acquis" v sektoru zemědělství" (Np - program pro přijetí komunitárního práva EU v ČR), který vychází z požadavku Evropské komise (EK) na konkretizaci programu legislativního přizpůsobování a na zajištění institucionální základny pro aplikaci mechanismů SZP včetně strukturálních otázek a rozvoje venkova.

Národní program za sektor zemědělství se stal součástí souhrnného dokumentu s názvem "Národní program přípravy ČR na členství v EU", jehož zpracovatelem a předkladatelem bylo MZV. Termín pro předložení národního programu vládě ČR byl konec ledna 1999. Požadavkem MZV bylo, aby každý rezortní Np byl členěn na podoblasti, které obsahují krátkodobé a střednědobé priority a na ně navazující konkrétní prováděcí opatření. Původně byly krátkodobé priority a opatření termínovány do roku 2000 a střednědobé do doby vstupu ČR do EU. Koncem listopadu 1998 byl termín pro krátkodobá opatření posunut již na rok 1999 a tato skutečnost byla promítnuta i do Np za sektor zemědělství.

Np je koncipován podle struktury SZP, jejíž postupné přijetí je obsahem a cílem předvstupního procesu v oblasti zemědělství. Zahnuje komoditní podoblasti, které se vztahují k jednotlivým sektorům SZP, a také podoblasti strukturální, regionální, environmentální a další, týkající se veterinárních, rostlinolékařských a ostatních součástí SZP a institucí EU. Samostatné části jsou věnovány legislativní základně.

Np nemá a v průběhu předvstupního procesu nebude mít konečnou podobu. Bude neustále zpřesňován, rozšiřován, či upravován podle probíhajícího screeningového procesu (porovnávání a vyhodnocování acquis s právem ČR), podle hodnotících zpráv EK a podle reálného vývoje reformy SZP. Úpravy Np budou rovněž záviset na rozhodnutích a postupech české vlády vztahujících se k procesu integrace a na postupu uplatňování acquis v českém právním řádu.

Np zohledňuje rovněž obsah a priority iniciativy EU "Partnerství pro vstup", vládního dokumentu "Hospodářská strategie ČR pro vstup do EU" a také souběžně připravované koncepce agrární politiky ČR.

Aby nebylo nutné požadovat výjimky a přechodná období po vstupu ČR do EU, klade Np největší důraz na následující opatření:

- novelizace právních předpisů ČR ve smyslu postupného začleňování jednotlivých částí acquis;
- vybudování platební agentury jako nejbližšího úkolu, bez jehož splnění by nebylo možné přijímat předvstupní pomoci EU v rámci programu SAPARD a následně využívat strukturální fondy EU;
- příprava a vybudování intervenční organizace v ČR tak, aby odpovídala podmínkám, za nichž fungují tyto organizace v EU;
- příprava systémů regulace nabídky, tzn. produkčních kvót v těch sektorech, kde budou pravděpodobně existovat i po vstupu ČR do EU (mléko, cukr);
- postupné zavádění systémů identifikace, registrace a klasifikace hospodářských zvířat a jatečných trupů;
- příprava na přijetí pravidel zahraničního obchodu a intervenčních opatření;
- příprava na přijímání systémů přímých podpor v oblasti rostlinné i živočišné výroby;

- realizace úkolů vyplývajících z již uskutečněných screeningů u sektorů potravin, obiloviny, ovoce a zelenina, veterinární otázky, mléko a hovězí maso aj.

9.2 Screening

V rámci screeningu dochází k porovnávání legislativy EU s odpovídajícími právními akty kandidátských zemí a k vytipování oblastí, které by později mohly být předmětem přechodného období. Pro Českou republiku byl screening zahájen v září roku 1998 v komoditách obiloviny, olejnin, ovoce a zelenina. Ještě v roce 1998 následoval sektor potravinářství, rybářství a veterinární legislativy. V roce 1999 bude screening pokračovat v dalších oblastech.

Screening probíhá ve dvou úrovních. První úroveň představují multilaterální diskuse za účasti všech kandidátských zemí první vlny. Poté následují oddělená bilaterální jednání EU s jednotlivými kandidátskými zeměmi k danému tématu. Výsledky screeningu slouží i k aktualizaci Np. Přitom se vychází z teoretického předpokladu, že by členské země přijímaly podobu komunitární legislativy SZP platné v současné době. Zástupci Komise také upozorňují na určitá specifika SZP, která bude nutno jednoznačně okamžikem vstupu respektovat.

9.3 PAU, Twinnings

Jednou z důležitých předvstupních pomoci EU kandidátským zemím je poradenství. V rámci programu PHARE byla v roce 1998 obnovena činnost Poradenské jednotky pro zemědělství (Policy Advisory Unit - PAU) při MZe. Jde o dvouleté působení odborníků z Irska v rámci projektu, zaměřeného především na poradenství v oblasti platebních struktur. Projekt byl zahájen v říjnu roku 1998.

Twinning je nová forma dlouhodobé poradenské činnosti, ve které odborník EU dohlíží na realizaci nejdůležitějších vybraných kroků předvstupního procesu. Konkrétně se jedná o vybudování Zemědělského intervenčního fondu a o vytvoření nové struktury Ministerstva zemědělství, srovnatelné se strukturou členských států EU. Zahájení projektu se předpokládá v roce 1999.

9.4 Reforma Společné zemědělské politiky EU

V březnu 1999 byl Radou ministrů zemědělství zemí EU schválen návrh na reformu Společné zemědělské politiky EU (SZP) v rámci Agendy 2000, který byl s určitými změnami odsouhlasen na summitu v dubnu 1999. Reforma představuje další posun v liberalizaci politiky ve směru snižování úrovně institucionálních cen (intervenčních, základních či směrných cen u obilovin, mléka a hovězího masa). Reforma také klade větší důraz na podporu rozvoje oblastí s horšími podmínkami, na vyrovnávání ekonomických a sociálních rozdílů mezi regiony a na environmentální aktivity v zemědělství. Schválená reforma nemá konečnou podobu, protože o některých opatřeních se bude dále po roce 2000 jednat (např. o produkčních kvótách).

Schválená SZP se stala základem koncepce agrární politiky ČR pro předvstupní období, jejíž příprava byla zahájena ve III. čtvrtletí 1998. Koncepce musí reagovat i na případné změny SZP.

TEXTOVÉ PŘÍLOHY

1 Přehled legislativních opatření týkajících se bezprostředně zemědělství a projednávaných v roce 1998

1.1 Schválené právní normy (stav k 1. 3. 1999)

1.1.1 Zákony

Název	Předmět právní úpravy	Účinnost od
Zákon č. 156/1998 Sb., o hnojivech, pomocných půdních látkách, pomocných rostlinných přípravcích a substrátech a o agrochemickém zkoušení zemědělských půd (zákon o hnojivech) ¹⁾	Zákon stanoví podmínky pro uvádění do oběhu a pro používání hnojiv, statkových hnojiv, pomocných půdních látek, pomocných rostlinných přípravků a substrátů, pro agrochemické zkoušení zemědělských půd, zjišťování půdních vlastností lesních pozemků, jakož i působnost orgánů odborného dozoru nad dodržováním povinností stanovených tímto zákonem včetně oprávnění ukládat sankce. Zákon doplňují čtyři prováděcí vyhlášky uvedené v části 1.1.3.	1. 9. 1998
Zákon č. 269/1998 Sb., kterým se mění zákon č. 500/1990 Sb., o působnosti orgánů České republiky ve věcech převodů vlastnictví státu k některým věcem na jiné právnícké nebo fyzické osoby, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 569/1991 Sb., o Pozemkovém fondu České republiky, ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 162/1997 Sb., o vydání státních dluhopisů na financování opatření k odstranění následků povodní v roce 1997 ²⁾	Zákon umožnil použití některých příjmů Pozemkového fondu ČR ke zmírnění následků povodní v roce 1997 a v roce 1998 a k podpoře zemědělství na částečnou kompenzaci nepříznivých ekonomických vlivů v celkové výši 400 mil. Kč.	19. 11. 1998

1) Předpis je převážně slučitelný s legislativou EU.

2) Legislativa EU do této oblasti nezasahuje, v různých státech upraveno rozdílně.

1.1.2 Nařízení vlády

Název	Předmět právní úpravy	Účinnost od
Nařízení vlády č. 17/1998 Sb., kterým se stanoví preferenční sazba cla pro dovoz některých zemědělských a potravinářských výrobků pocházejících z Evropské unie <i>(pozn.: předpis pozbyl platnosti dnem 31. 12. 1998)</i>	Na základě ustanovení § 56 odst. 2 a § 57 odst. 1 písm. f) zákona č. 13/1993 Sb., celní zákon, ve znění pozdějších předpisů, nařizuje vláda preferenční cla pro dovoz některých zemědělských a potravinářských výrobků pocházejících z Evropské unie, které jsou obsaženy v příloze tohoto vládního nařízení. Po dobu platnosti se nepoužívá pro toto zboží nařízení vlády č. 312/1997 Sb., celní sazebník.	31. 1. 1998 do 31. 12. 1998
Nařízení vlády č. 18/1998 Sb., kterým se stanoví sazba cla a celní kvóta pro dovoz jablek pocházejících z Evropské unie <i>(pozn.: zrušeno předpisem č. 115/1998 Sb.)</i>	Na základě ustanovení § 56 odst. 2 zákona č. 13/1993 Sb., celní zákon, nařizuje vláda sazby cla a celní kvóty pro dovoz jablek pocházejících z Evropské unie.	31. 1. 1998 do 21. 5. 1998
Nařízení vlády č. 114/1998 Sb., kterým se stanoví sazba cla a celní kvóta pro dovoz semen slunečnice <i>(pozn.: předpis pozbyl platnosti dnem 31. 12. 1998)</i>	Na základě ustanovení § 56 odst. 2 a § 57 odst. 1 písm. g) zákona č. 13/1993 Sb., celní zákon, nařizuje vláda sazby cla a celní kvóty pro dovoz semen slunečnice.	21. 5. 1998 do 31. 12. 1998
Nařízení vlády č. 115/1998 Sb., kterým se zrušuje nařízení vlády č. 18/1998 Sb., kterým se stanoví sazba cla a celní kvóta pro dovoz jablek pocházejících z Evropské unie	Na základě ustanovení § 56 odst. 2 zákona č. 13/1993 Sb., celní zákon, zrušuje vláda předchozí nařízení vlády č. 18/1998 Sb.	21. 5. 1998
Nařízení vlády č. 235/1998 Sb., kterým se stanoví prozatímní ochranné opatření na dovoz pšenice pocházející z Maďarské republiky <i>(pozn.: zrušeno předpisem č. 329/1998 Sb.)</i>	Na základě ustanovení § 3 odst. 2 zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, nařizuje vláda prozatímní ochranné opatření na dovoz pšenice pocházející z Maďarské republiky.	9. 10. 1998 do 22. 12. 1998
Nařízení vlády č. 329/1998 Sb., kterým se zrušuje nařízení vlády č. 235/1998 Sb., kterým se stanoví prozatímní ochranné opatření na dovoz pšenice pocházející z Maďarské republiky	Na základě ustanovení čl. 67 odst. 1 Ústavy České republiky zrušuje vláda předchozí nařízení vlády č. 235/1998 Sb.	22. 12. 1998
Nařízení vlády č. 330/1998 Sb., kterým se stanoví sazba cla a celní kvóta pro dovoz vína pocházejícího z Maďarské republiky <i>(pozn.: předpis pozbyl platnosti dnem 31. 3. 1999)</i>	Na základě ustanovení § 56 odst. 2 a § 57 odst. 1 písm. f) zákona č. 13/1993 Sb., celní zákon, nařizuje vláda sazby cla a celní kvóty pro dovoz vína pocházejícího z Maďarské republiky. Po dobu platnosti se nepoužívá pro toto zboží nařízení vlády č. 312/1997 Sb., celní sazebník.	22. 12. 1998 do 31. 3. 1999

1.1.3 Vyhlášky

Název	Předmět právní úpravy	Účinnost od
Nařízení vlády č. 334/1998 Sb., kterým se stanoví sazba cla a celní kvóta pro dovoz červeného vína v nádobách o obsahu převyšujícím 2 litry (pozn.: předpis pozbyl platnosti dnem 31. 12. 1998)	Na základě ustanovení § 56 odst. 2 a § 57 odst. 1 písm. g) zákona č. 13/1993 Sb., celní zákon, nařizuje vláda sazby cla a celní kvóty pro dovoz červeného vína v nádobách o obsahu převyšujícím 2 litry. Po dobu platnosti se nepoužívá pro toto zboží nařízení vlády č. 312/1997 Sb., celní sazebník.	28. 12. 1998 do 31. 12. 1998
Nařízení vlády č. 1/1999 Sb., kterým se stanoví pravidla poskytování podpory v zemědělství na částečnou kompenzaci nepříznivých ekonomických vlivů	Na základě ustanovení § 15 odst. 6 zákona č. 569/1991 Sb., o Pozemkovém fondu ČR, ve znění pozdějších předpisů, stanoví vláda pravidla poskytování podpory v zemědělství na částečnou kompenzaci nepříznivých ekonomických vlivů v celkové výši 200 mil. Kč.	6. 1. 1999
Nařízení vlády č. 4/1999 Sb., o použití části příjmů Pozemkového fondu České republiky k podpoře vývozu jatečných prasat	Na základě ustanovení § 15 odst. 6 zákona č. 569/1991 Sb., o Pozemkovém fondu ČR, ve znění pozdějších předpisů, nařizuje vláda použití části příjmů Pozemkového fondu ČR k podpoře vývozu jatečných prasat v celkové výši 67 mil. Kč.	15. 1. 1999
Nařízení vlády č. 24/1999 Sb., kterým se stanoví na rok 1999 podpůrné programy k podpoře mimoprodukčních funkcí zemědělství, k podpoře aktivit podléhajících se na udržování krajiny a programy pomoci k podpoře méně příznivých oblastí	Nařízení vlády stanoví okruh osob, kterým lze poskytnout podporu, uvádí náležitosti, které musí obsahovat žádost o podporu, definuje druhy podpůrných programů a výpočty podpory. Nařízení vlády je vydáno k provedení § 2 odst. 5 zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství.	12. 2. 1999
Nařízení vlády č. 29/1999 Sb., kterým se stanoví sazba cla pro dovoz cukru pocházejícího z Polské republiky	Na základě ustanovení § 3 odst. 2 zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, nařizuje vláda sazby cla pro dovoz uvedeného zboží.	9. 2. 1999
Nařízení vlády č. 39/1999 Sb., kterým se provádí § 3 zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství	Vláda upravuje podle § 3 odst. 3 a 4 zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, způsob přijímání opatření při dovozu zemědělských výrobků a potravin na území ČR. Ochrannými opatřeními podle tohoto nařízení vlády jsou zvláštní ochranná opatření, nouzová opatření a stanovení vstupní hodnoty.	24. 2. 1999

1.1.3 Vyhlášky

Název	Předmět právní úpravy	Účinnost od
Vyhláška Ministerstva zdravotnictví a Ministerstva zemědělství č. 21/1998 Sb., kterou se stanoví vyhrazená léčiva a správná praxe prodejců vyhrazených léčiv ³⁾	Vyhláška vychází z ustanovení § 75 odst. 2 písm. h) a g) zákona č. 79/1997 Sb., o léčivech. Podle této vyhlášky se stanoví vyhrazená léčiva, jejichž seznam je uveden v příloze a zároveň správná praxe prodejců vyhrazených léčiv za účelem zachování jakosti, bezpečnosti a účinnosti těchto léčiv. Seznam vyhrazených léčiv obsahuje i přípravky z oblasti veterinární péče.	3. 2. 1998
Vyhláška Ministerstva zdravotnictví a Ministerstva zemědělství č. 52/1998 Sb., kterou se stanoví obsah, rozsah a provádění odborného kurzu prodejců vyhrazených léčiv ³⁾	Na základě ustanovení § 75 odst. 2 písm. i) zákona č. 79/1997 Sb., o léčivech, se touto vyhláškou stanoví obsah, rozsah a provádění odborného kurzu za účelem zajištění odborné způsobilosti fyzických osob a právnických osob k nákupu, přepravě, skladování a prodeji vyhrazených léčiv na základě živnostenského oprávnění. Vyhláška se vztahuje i na oblast veterinární péče.	27. 3. 1998
Vyhláška Ministerstva zdravotnictví a Ministerstva zemědělství č. 74/1998 Sb., kterou se stanoví správná laboratorní praxe v oblasti léčiv ³⁾	Podle ustanovení § 75 odst. 2 písm. c) zákona č. 79/1997 Sb., o léčivech, stanoví tato vyhláška soubor pravidel pro plánování, provádění, kontrolu, vyhodnocování a dokumentaci laboratorních zkoušek v rámci předklinického zkoušení a klinického hodnocení léčiv za účelem zajištění kvality, správnosti a úplnosti získaných údajů. Vyhláška upravuje stejná pravidla i v oblasti veterinární péče.	10. 4. 1998
Vyhláška Ministerstva zdravotnictví a Ministerstva zemědělství č. 75/1998 Sb., kterou se vydává seznam léčivých látek a pomocných látek, které lze použít pro přípravu léčivých přípravků ³⁾	Obě ministerstva vydávají tuto vyhlášku na základě ustanovení § 75 odst. 2 písm. f) zákona č. 79/1997 Sb., o léčivech. V příloze vyhlášky je obsažen seznam léčivých látek a pomocných látek, které lze použít pro přípravu léčivých přípravků a který obsahuje i přípravky z oblasti veterinární péče.	10. 4. 1998
Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 90/1998 Sb., kterou se vymezují některé druhy rostlin uvedené v druhovém seznamu, jejichž rozmnožovací materiál se smí uvést do oběhu jako obchodní a stanoví se jeho vlastnosti a způsob kontroly ¹⁾	Ministerstvo zemědělství stanoví podle § 32 odst. 1 zákona č. 92/1996 Sb., o odrůdách, osivu a sadbě pěstovaných rostlin, druhy rostlin, jejichž rozmnožovací materiál se smí do konce roku 1998 uvést do oběhu jako obchodní. Ve vyhlášce jsou uvedeny jejich vlastnosti a způsob kontroly.	22. 4. 1998
Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 118/1998 Sb., kterou se mění a doplňuje vyhláška Federálního ministerstva zemědělství a výživy č. 134/1989 Sb., kterou se vydává seznam hospodářsky významných druhů a rodů rostlin a zvířat, ve znění vyhlášky Federálního ministerstva hospodářství č. 515/1991 Sb. ¹⁾	Novela vychází z ustanovení § 29 odst. 1 zákona č. 132/1989 Sb., o ochraně práv k novým odrůdám rostlin a plemenům zvířat. Vyhláška obsahuje seznam hospodářsky významných druhů a rodů rostlin, na něž se vztahuje citovaný zákon.	21. 5. 1998

Název	Předmět právní úpravy	Účinnost od
Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 147/1998 Sb., o způsobu stanovení kritických bodů v technologii výroby ¹⁾	Podle ustanovení § 18 písm. e) zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích stanoví Ministerstvo zemědělství způsob stanovení kritických bodů v technologii výroby. Grafické schéma postupu je obsaženo v příloze.	1. 10. 1998
Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 208/1998 Sb., kterou se mění vyhláška Ministerstva zemědělství č. 194/1996 Sb., kterou se provádí zákon o krmivech, ve znění vyhlášky č. 256/1997 Sb. ¹⁾	Rozsáhlá novela vyhlášky č. 194/1996 Sb., se opírá o ustanovení § 3 odst. 11, § 4 odst. 7 a § 13 zákona č. 91/1996 Sb., o krmivech. Vyhláškou se mění i znění řady příloh. Vyhláška zohledňuje nové právní předpisy EU a mění ustanovení týkající se zrušení registrace látek pořízených pro krmiva.	1. 9. 1998
Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 219/1998 Sb., o způsobu výpočtu nákladů na činnost odborného lesního hospodáře v případech, kdy jeho činnost hradí stát ²⁾	Ministerstvo zemědělství stanoví podle § 37 odst. 8 zákona č. 289/1995 Sb., o lesích, způsob výpočtu nákladů na činnost odborného lesního hospodáře v případech, kdy jeho činnost hradí stát, a současně ruší vyhlášku č. 102/1996 Sb., ve znění pozdějších předpisů.	1. 1. 1999
Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 220/1998 Sb., o způsobu a rozsahu posuzování shody potravin, způsobu přípravy a odběru kontrolních vzorků potravin a tabákových výrobků výrobcem, o druzích potravin, pro které bude výrobcem nebo dovozcem vydáno písemné prohlášení o shodě, a o rozsahu a obsahu tohoto prohlášení (posuzování shody) ¹⁾	Podle ustanovení § 18 písm. b) a c) zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích, stanoví Ministerstvo zemědělství způsob a rozsah posuzování shody potravin a tabákových výrobků, rozsah a obsah písemného prohlášení o shodě potravin výrobcem nebo dovozcem, potraviny, na které výrobce nebo dovozce vydá písemné prohlášení o shodě, způsob odběru a přípravy kontrolních vzorků potravin a tabákových výrobků k posuzování shody výrobcem. Vyhláška je doplněna několika přílohami.	1. 10. 1998
Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 262/1998 Sb., kterou se mění vyhláška Ministerstva zemědělství č. 215/1995 Sb., kterou se stanoví seznam katastrálních území s přiřazenými průměrnými cenami zemědělských pozemků, ve znění pozdějších předpisů ²⁾	Novela vyhlášky č. 215/1995 Sb., mění a doplňuje seznam jednotlivých katastrálních území s přiřazenými průměrnými cenami zemědělských pozemků. Vyhláška je vydávána každoročně a periodicky je aktualizována podle výše cen zemědělských pozemků.	1. 1. 1999
Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 271/1998 Sb., o stanovení požadavků na hnojiva ¹⁾	Na základě § 16 písm. a) a b) a § 3 odst. 4 zákona č. 156/1998 Sb., o hnojivech, stanoví tato vyhláška rizikové prvky a jejich limitní hodnoty v hnojivech, statkových hnojivech, pomocných půdních látkách, pomocných rostlinných přípravcích a substrátech a přípustné odchylky. Dále vyhláška definuje typy hnojiv, označování hnojiv, pomocných půdních látek, pomocných rostlinných přípravků a substrátů a způsob balení hnojiv. Vyhláška je doplněna řadou příloh.	26. 11. 1998
Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 273/1998 Sb., o odběrech a chemických rozbořech vzorků hnojiv ¹⁾	Podle § 16 písm. b) zákona č. 156/1998 Sb., o hnojivech, upravuje tato vyhláška odběr vzorků hnojiv, pomocných půdních látek, pomocných rostlinných přípravků, substrátů a statkových hnojiv a chemické rozbořby, biologické zkoušky a testy těchto výrobků. Vyhlášku doplňuje několik příloh.	30. 11. 1998
Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 274/1998 Sb., o skladování a způsobu používání hnojiv ¹⁾	Vyhláška stanoví podle § 16 písm. c) zákona č. 156/1998 Sb., o hnojivech, způsob skladování hnojiv a statkových hnojiv a způsob používání hnojiv, statkových hnojiv, pomocných půdních látek, pomocných rostlinných přípravků a substrátů na zemědělské půdě a lesních pozemcích a vedení evidence o jejich použití.	30. 11. 1998
Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 275/1998 Sb., o agrochemickém zkoušení zemědělských půd a zjišťování půdních vlastností lesních pozemků ¹⁾	Na základě § 16 písm. d) a e) zákona č. 156/1998 Sb., o hnojivech, stanoví tato vyhláška způsob odběru vzorků zemědělských půd, zjišťování agrochemických vlastností zemědělských půd, způsob odběru půdních vzorků lesních pozemků a zjišťování půdních vlastností lesních pozemků. Vyhláška je doplněna řadou příloh.	1. 1. 1999
Vyhláška Ministerstva zdravotnictví a Ministerstva zemědělství č. 289/1998 Sb., kterou se stanoví podrobnosti o registraci léčivých přípravků a rozsah zveřejňovaných údajů o povolení použití neregistrovaného léčivého přípravku ³⁾	Obě ministerstva vydávají tuto vyhlášku podle ustanovení § 75 odst. 2 písm. d) se zřetelem na § 24 odst. 1, § 27 odst. 1 a § 31 odst. 4 zákona č. 79/1997 Sb., o léčivech. Vyhláška upravuje rozsah zveřejňovaných údajů povolení použití neregistrovaného přípravku, požadavky na podávané žádosti a dokumentaci, typy žádostí předkládanou dokumentaci, změny v registraci a prodlužování registrace. Veterinární přípravky registruje Ústav pro státní kontrolu veterinárních biopreparátů a léčiv. Vyhláška obsahuje několik příloh.	10. 12. 1998
Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 327/1998 Sb., kterou se stanoví charakteristika bonitovaných půdně ekologických jednotek a postup pro jejich vedení a aktualizaci ²⁾	Ministerstvo stanoví podle § 8 odst. 8 zákona č. 284/1991 Sb., o pozemkových úpravách, ve znění pozdějších předpisů, charakteristiku, vedení a aktualizaci bonitovaných půdně ekologických jednotek. Vyhlášku doplňují přílohy.	31. 12. 1998

1) Předpis je převážně slučitelný s legislativou EU.

2) Legislativa EU do této oblasti nezasahuje, v různých státech upraveno různě.

3) Předpis je plně slučitelný s legislativou EU.

1.2 Připravované právní normy

Název	Předmět právní úpravy	Předpokládaná účinnost od
Vládní návrh zákona o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon) ¹⁾	Zákon stanoví veterinární požadavky na ochranu zdraví zvířat a na suroviny a potraviny živočišného původu, povinnosti fyzických a právnických osob v této oblasti a působnost orgánů státní správy na úseku veterinární péče.	1. 9. 1999
Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 92/1996 Sb., o odrůdách, osivu a sadbě pěstovaných rostlin ¹⁾	Návrh zákona nově definuje povinnosti spojené se zkoušením odrůd, osiv a sadby a reaguje na aktuální problémy aplikace stávajícího zákona.	1. 9. 1999
Návrh zákona o podmínkách převodu zemědělských a lesních pozemků z vlastnictví státu na jiné osoby a o změně zákona č. 569/1991 Sb., o Pozemkovém fondu České republiky, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 357/1992 Sb., o dani dědic- ké, dani darovací a dani z převodu nemovitostí, ve znění pozdějších předpisů ²⁾	Návrh zákona umožní převod zhruba 500 tis. ha zemědělských a odloučených lesních pozemků, tvořící majetek státu, které spravuje Pozemkový fond ČR, na jiné osoby. Návrh zákona pamatuje také na podporu staveb veřejného zájmu a bydlení bezplatným převodem pozemků na obce. Předkládaný návrh definuje podmínky prodeje, stanoví lhůty splatnosti, zřizuje zástavní a předkupní právo státu, včetně povinnosti zpětného převodu pozemků při nedodržení podmínek zákona.	1. 1. 2000
Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 42/1992 Sb., o úpravě majetkových vztahů a vypořádání majetkových nároků v družstvech, ve znění pozdějších předpisů ²⁾	Návrh zákona vytvoří podmínky pro dokončení transformace zemědělských družstev a upřesní způsob vypořádání nároků oprávněných osob.	1. 7. 1999
Návrh věcného záměru zákona, kterým se mění zákon č. 91/1996 Sb., o krmivech ¹⁾	Navržená právní úprava zapracuje nové základní směrnice Evropské unie v oblasti výživy zvířat a stanoví zmocňovací ustanovení k vydání prováděcích vyhlášek.	1. 9. 2000
Návrh věcného záměru zákona o Zemědělském intervenčním fondu ¹⁾	Navrhovaná právní úprava nahradí Státní fond tržní regulace intervenční organizací, zabývající se regulací trhu se zemědělskými komoditami. Návrh upravuje zřízení Zemědělského intervenčního fondu, jeho právní postavení, organizační strukturu a orgány, pravomoc a povinnosti a formy a nástroje regulace agrárního trhu a podpory zemědělství. Návrh přizpůsobuje danou oblast legislativě EU.	1. 1. 2000
Návrh věcného záměru zákona o Státním lesním fondu a o změně některých souvisejících zákonů ¹⁾	Navržená právní úprava upraví problematiku náhrady škod mezi poškozeným a poškozovatelem v oblasti imisních škod v lesích.	1. 1. 2001
Návrh věcného záměru zákona o vodách ¹⁾	Návrh věcného záměru zákona bude sledovat harmonizaci právního řádu ČR s předpisy EU v oblasti ochrany vod, zejména v oblasti úpravy právní povahy vod, vodohospodářského plánování, péče o ochranu vod a nakládání s vodami, péče o vodní toky a vodohospodářská díla, upraví ochranu před povodněmi, vodohospodářskou evidenci a státní správu v oblasti vod, včetně stanovení sankcí. Návrh předkládá Ministerstvo životního prostředí za spolupráce Ministerstva zemědělství.	1. 1. 2001
Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 115/1995 Sb., o vinohradnictví a vinařství a o změně některých souvisejících právních předpisů ¹⁾	Navržená právní úprava zpřesní některé formulace stávajícího zákona a přizpůsobí současnou právní úpravu směrnicím Evropské unie tím, že doplní nezbytná ustanovení související s dovozem výrobků z vína a jejich označováním.	1. 9. 2000
Návrh věcného záměru zákona o ekologickém zemědělství ¹⁾	Návrh věcného záměru zákona vytváří rámec pro uplatňování ekologických aspektů v oblasti zemědělství, zejména pro podporu mimoprodukčních funkcí zemědělství a označování bioproduktů a biopotravin.	31. 12. 2000
Návrh věcného záměru zákona o vodovodech a kanalizacích ¹⁾	Návrh věcného záměru zákona reaguje na aktuální potřebu nové právní úpravy v oboru vodovodů a kanalizací, jež vyplývá z nutnosti reagovat na stav, kdy došlo k odstátnění veškerého infrastrukturního a provozního majetku. Na návrhu spolupracují Ministerstvo životního prostředí a Ministerstvo pro místní rozvoj.	1. 1. 2001
Návrh novely zákona č. 97/1996 Sb., o ochraně chmele ¹⁾	Návrh novely zákona si klade za cíl zpřesnit podmínky ochrany chmele.	1. 7. 2000
Návrh novely zákona č. 569/1991 Sb., o Pozemkovém fondu České republiky, ve znění pozdějších předpisů ²⁾	Návrh novely zákona bude realizovat ustanovení § 2 odst. 2 písm. g) předmětného zákona (privatizace majetku spravovaného Pozemkovým fondem ČR), při vyloučení použití § 11 zákona č. 92/1991 Sb., v platném znění (rozhodnutí zakladatele podniku o zrušení podniku nebo rozhodnutí o vynětí části podniku a převedení privatizovaného majetku na FNM, následně na Pozemkový fond ČR).	1. 7. 2000
Návrh zákona o šlechtění a plemenitbě hospodářských zvířat ¹⁾	Návrh zákona stanoví pravidla a podmínky šlechtění a plemenitby, vedení plemenných knih, vedení ústřední evidence nákupu a prodeje genetického materiálu a bude plně harmonizovat příslušnou oblast právního řádu ČR s právem Evropské unie.	1. 9. 2000
Návrh novely zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů ¹⁾	Návrh novely zákona upraví zmocňovací ustanovení k vydávání prováděcích předpisů v resortu Ministerstva zemědělství a Ministerstva zdravotnictví a bude plně harmonizovat stávající právní úpravu ČR s právem Evropské unie.	1. 7. 2000
Návrh věcného záměru zákona o ochraně k novým odrůdám rostlin ¹⁾	Návrh věcného záměru zákona si klade za cíl oddělit problematiku ochrany práv k novým odrůdám rostlin a dosáhnout plného souladu navrhované právní úpravy s právem Evropské unie a mezinárodními smlouvami.	1. 1. 2001

1) Předpis bude převážně slučitelný s legislativou EU

2) Legislativa EU do této oblasti nezasahuje, v různých státech upraveno různě.

2. Hodnocení zemědělské politiky zemí OECD od roku 1998

2.1 Nové ukazatele měření podpor - změny proti předchozímu období

OECD změnila od roku 1998 metodologii měření podpor zemědělství. Ekvivalenty produkčních a spotřebitelských subvencí (EPS a ESS), které byly na základě metodologie z roku 1982 používány v období 1986 - 1997, byly nahrazeny novými ukazateli. Těmito ukazateli jsou:

- odhad produkčních podpor - OPP (Producer Support Estimate - PSE);
- odhad podpory obecných služeb - OPOS (General Services Support Estimate - GSSE);
- odhad spotřebitelských podpor - OSP (Consumer Support Estimate - CSE);
- odhad celkových podpor - OCP (Total Support Estimate - TSE).

Základní změnou je aplikace nových kritérií pro klasifikaci podpor. Opouští se kritéria účelu a zaměření podpor a zavádí se nové kritérium, kterým je způsob realizace podpor (tzv. implementační kritérium). Podle tohoto kritéria jsou vymezeny i obsah a struktura nových kategorií tak, jak je uvedeno v Tabulce B8.1/01 (na tuto tabulku se odvolávají také všechna označení kategorií, která jsou uvedena v této textové příloze).

Další závažnou metodologickou změnou je změna metody výpočtu podpory tržních cen (kategorie A). Na rozdíl od předchozí metody, která zahrnovala pouze vybraný "koš komodit", se nyní uplatňuje metoda zahrnující veškerou zemědělskou produkci.

S využitím uvedených kategorií a metod jsou pro jednotlivé země a komodity a pro celý region OECD definovány nové základní ukazatele podpor následujícím způsobem:

Odhad produkčních podpor (OPP - kategorie I) je vymezen jako hodnota ročního hrubého peněžního transferu od spotřebitelů a daňových poplatníků na podporu zemědělských výrobců (měřeno na úrovni zemědělského podniku), vyplývající z opatření politik, bez ohledu na jejich povahu, cíle nebo dopad na zemědělskou produkci nebo příjem. OPP zahrnuje implicitní a explicitní platby (cenové rozdíly výstupů, příp. vstupů, daňové úlevy, rozpočtové platby jako náhrady netržního zboží a služeb apod.).

Odhad podpory obecných služeb (OPOS - kategorie II) je vymezen jako hodnota ročního hrubého peněžního transferu na podporu obecných služeb poskytovaných do zemědělství, vyplývající z opatření politik, bez ohledu na jejich povahu, cíle nebo dopad na zemědělskou produkci, příjmy nebo spotřebu v zemědělském podniku. Zahrnuje transfery daňových poplatníků určené např. na výzkum a vývoj, zemědělské školství, inspekční služby, infrastrukturu, veřejné skladování apod. Na rozdíl od OPP a OSP nejsou tyto transfery získávány přímo výrobcí nebo spotřebiteli a svou výší neovlivňují příjmy farmářů nebo výdaje na spotřebu. Tyto transfery však mohou ovlivnit produkci a spotřebu zemědělských komodit.

Odhad spotřebitelských podpor (OSP - kategorie III) je vymezen jako hodnota ročního hrubého peněžního transferu od/ke spotřebitelům zemědělských komodit, měřeno na úrovni zemědělského podniku, vyplývající z opatření politik na podporu zemědělství bez ohledu na jejich povahu, cíle nebo dopad na spotřebu zemědělských komodit.

Odhad celkových podpor (OCP - kategorie IV) je vymezen jako součet OPP, OPOS a transferů spotřebitelům od daňových poplatníků (tzn. součet kategorií I, II a R).

2.2 Vyjádření základních a odvozených ukazatelů podpor zemědělství

Odhad produkčních podpor (podle zemí a komodit) se uvádí v nominální hodnotě (hodnota kategorie I), v procentickém vyjádření a odvozeně i jako koeficient nominální produkční podpory. Analogicky jsou vyjadřovány i ukazatele vztahující se k podporám spotřebitelů.

- **Procento odhadu produkčních podpor (% OPP)**, vyjadřující podíl implicitních a explicitních podpor na celkových příjmech zemědělských podniků:

$$\% \text{ OPP} = \text{OPP} / (\text{Qp} \cdot \text{CZV} + \text{RP}) \cdot 100,$$

kde: OPP = kategorie I podpor,

Qp = množství produkce,

CZV = ceny zemědělských výrobců,

RP = podpory z rozpočtu (kategorie I bez kategorie A).

- **Koeficient nominální produkční podpory (KNPP)**, vyjadřující kolikrát je větší hodnota příjmů zemědělských podniků, než by byla při uplatnění světových cen:

$$\text{KNPP} = (\text{OPP} / \text{Qp} \cdot \text{SC}) - 1,$$

kde: OPP = kategorie I podpor,

Qp = množství produkce,

SC = světová cena.

- **Procento odhadu spotřebitelských podpor (% OSP)**, vyjadřující podíl podpor spotřebitelů na celkové hodnotě spotřeby:

$$\% \text{ OSP} = \text{OSP} / (\text{Qs} \cdot \text{CZV} + \text{DPS}) \cdot 100,$$

kde: OSP = kategorie III podpor,

Qs = množství spotřebované zemědělské produkce,

CZV = ceny zemědělských výrobců,

DPS = transfery spotřebitelům od daňových poplatníků (kategorie R podpor).

- **Koeficient nominální spotřebitelské podpory (KNSP)**, vyjadřující kolikrát je hodnota výdajů spotřebitelů vyšší, než by byla při uplatnění světových cen:

$$\text{KNSP} = (\text{OSP} / \text{Qs} \cdot \text{SC}) - 1,$$

kde: OSP = kategorie III podpor,

Qs = množství spotřebované zemědělské produkce,

SC = světová cena.

- **Podíl podpor obecných služeb na celkových podporách (% OPOS)**:

$$\% \text{ OPOS} = \text{OPOS} / \text{OCP} \cdot 100,$$

kde: OPOS = kategorie II podpor,

OCP = odhad celkových podpor.

- **Podíl celkových podpor na HDP (% OCP)**: OCP obsahuje transfery od daňových poplatníků, které jsou součástí celkové domácí spotřeby národní ekonomiky:

$$\% \text{ OCP} = \text{OCP} / \text{HDP} \cdot 100$$

kde: OSP = odhad celkových podpor,

HDP = hrubý domácí produkt.

2.3 Metoda dekompozice OPP a OSP

Smyslem dekompozice celkového OPP a OSP je vyhodnocení meziročních změn zemědělských politik a posouzení významu vlivu jednotlivých složek (kategorií) podpor na tyto změny. Metoda dekompozice je založena na zjednodušujícím předpokladu, že složky podpor jsou vzájemně nezávislé (v některých případech se však mohou

složky vzájemně ovlivňovat, např. změny v domácích CZV mohou mít vliv na zvýšení nákladů na krmiva). Všechny meziroční změny jsou uváděny nominálně, což znamená, že není zohledňována inflace, která je v jednotlivých zemích rozdílná.

3 Možnosti měření konkurenceschopnosti zemědělství

Jednou z důležitých ekonomických kategorií souvisejících s porovnáním úspěšnosti zemědělství ČR vzhledem k zahraničním producentům je konkurenceschopnost. Pojem konkurenceschopnost vyjadřuje v nejobecnějším pojetí schopnost domácích výrobců (tedy zemědělců ČR) prosadit se v konkurenci se zahraničními výrobci na domácím nebo světovém trhu. Konkurenceschopnost lze měřit jak na úrovni zemědělských podniků, tak na úrovni celého odvětví.

Měření úrovně konkurenceschopnosti odvětví zemědělství je založeno na komoditním principu. Posuzuje se vliv domácí agrární politiky, a to jak úroveň ochrany domácího trhu (celní tarify), tak úroveň podpory domácích výrobců různými formami subvencí, resp. úrovní jejich "vnitřního zdanění" na jednotlivé zemědělské komodity. V současné době jedna z nejpoužívanějších metod měření konkurenceschopnosti vychází z matice analýzy politiky (PAM - Policy Analysis Matrix) a z ní odvozených ukazatelů konkurenceschopnosti zemědělských komodit.

3.1 Matice analýzy politiky PAM

Struktura matice PAM (viz schéma) je následující:

TP3.1/01 - Matice analýzy politiky

PAM	Výnosy	Náklady obchodovatelné	Náklady neobchodovatelné	Zisk
Finanční ceny	A	B	C	$D^1 = A - B - C$
Ekonomické ceny	E	F	G	$H^2 = E - F - G$
Transfery politiky	$I = A - E$	$J = F - B$	$K = G - C$	$L^3 = D - H$ $L = I + J + K$

1) D = Finanční (soukromá) ziskovost.

2) H = Čistý ekonomický (společenský) efekt.

3) L = Čistý transfer politiky.

Zpracoval: T. Rättinger, I. Foltýn (VÚZE)

- **Obchodovatelné náklady** jsou náklady na položky, pro něž existuje možnost náhrady domácích zdrojů zahraničními.
- **Neobchodovatelné náklady** jsou náklady na položky, pro něž možnost náhrady domácích zdrojů zahraničními neexistuje.

- **Finanční ceny** jsou domácí tržní ceny vztažené jak k výnosům, tak k nákladům (obchodovatelným i neobchodovatelným).
- **Ekonomické ceny** jsou v případě výnosů srovnatelné ceny světového trhu (pro import, resp. export) modifikované na úroveň farmářských cen, v případě nákladů jsou ekonomické ceny chápány jako domácí tržní ceny očištěné od veškerých deformací trhu, jako jsou daně, subvence apod.
- **Transfery politiky** představují rozdíl hodnoty daného ukazatele, vyjádřeného v domácích tržních cenách proti cenám světovým, tj. vyjadřují míru podpory státu (kladná čísla) nebo vnitřní zdanění (záporná čísla) na domácím trhu.

3.2 Ukazatele konkurenceschopnosti odvozené z PAM

- **Koeficient nominální ochrany KNO** = $A/E - 1$, který ukazuje, o kolik procent jsou vyšší (je-li KNO kladné číslo), resp. nižší (je-li KNO záporné číslo) domácí tržní ceny srovnávané komodity vyráběné v ČR v porovnání se světovou cenou ekvivalentní komodity vyrobené v zahraničí.
- **Koeficient efektivní ochrany KEO** = $(A-B) / (E-F) - 1$, který ukazuje, o kolik procent je přidaná hodnota měřená v domácích tržních cenách větší (je-li KEO kladné číslo), resp. menší (je-li KEO záporné číslo) než přidaná hodnota měřená ve světových cenách ekvivalentní komodity a ekvivalentních obchodovatelných nákladů.
- **Náklady domácích zdrojů DRC** = $G / (E-F)$, které ukazují, zda náklady domácích zdrojů v domácích ekonomických cenách jsou nižší (DRC menší než jedna), resp. vyšší (DRC větší než jedna) než přidaná hodnota měřená ve světových cenách pro danou komoditu; je-li DRC menší, resp. větší než jedna, potom daná komodita je konkurenceschopná, resp. není konkurenceschopná.
- **Koeficient přizpůsobení soukromých nákladů PCAC** = $A / (B+C) - 1$, který ukazuje, o kolik procent je třeba snížit (je-li PCAC záporný), resp. je možné ještě zvýšit (je-li PCAC kladný) náklady v domácích cenách, aby daná komodita byla konkurenceschopná (měřeno v domácích tržních cenách).
- **Koeficient přizpůsobení ekonomických nákladů SCAC** = $E / (F+G) - 1$, který ukazuje, o kolik procent je třeba snížit (je-li SCAC záporný), resp. je možné ještě zvýšit (je-li SCAC kladný) náklady ve světových a ekonomicky nedeformovaných cenách, aby daná komodita byla konkurenceschopná (měřeno ve světových cenách).

TABULKOVÁ PŘÍLOHA

Tabulky k části A

A1/01 - Makroekonomické ukazatele vývoje národního hospodářství
 A2.1/01 - Postup privatizace v rezortu zemědělství
 A2.1/02 - Pronájem státní půdy a ostatního státního majetku ve správě PF ČR
 A2.1/03 - Počty registrovaných podniků v zemědělství
 A2.1/04 - Velikostní struktura podniků fyzických osob v zemědělství
 A2.1/05 - Velikostní struktura společností s ručením omezeným v zemědělství
 A2.1/06 - Velikostní struktura akciových společností v zemědělství
 A2.1/07 - Velikostní struktura zemědělských družstev
 A2.2/01 - Vývoj výměry zemědělské a orné půdy
 A2.2/02 - Základní informace o půdním fondu v roce 1997
 A2.2/03 - Vývoj počtu pracovníků zemědělství
 A3.1/01 - Balance výroby a spotřeby obilovin
 A3.1/02 - Balance výroby a spotřeby pšenice celkem
 A3.1/03 - Balance výroby a spotřeby ječmene
 A3.1/04 - Balance výroby a spotřeby žita
 A3.1/05 - Balance výroby a spotřeby cukru
 A3.1/06 - Balance výroby a spotřeby brambor
 A3.1/07 - Balance výroby a spotřeby bramborového škrobu
 A3.1/08 - Balance výroby a spotřeby řepky olejné
 A3.1/09 - Balance výroby a spotřeby čerstvého ovoce mírného pásma včetně bobulovin a ořechů vlašských
 A3.1/10 - Balance výroby a spotřeby jablek
 A3.1/11 - Balance výroby a spotřeby čerstvé zeleniny
 A3.1/12 - Balance výroby a spotřeby hlávkového zelí
 A3.1/13 - Balance výroby a spotřeby cibule
 A3.1/14 - Osevní a sklizňové plochy, výroba a hektarové výnosy hlavních produktů rostlinné výroby
 A3.1/15 - Balance výroby a spotřeby mléka
 A3.1/16 - Balance výroby a spotřeby hovězího masa
 A3.1/17 - Balance výroby a spotřeby vepřového masa
 A3.1/18 - Balance výroby a spotřeby drůbežího masa
 A3.1/19 - Stavby hospodářských zvířat
 A3.1/20 - Výroba a užitkovost v odvětví živočišné výroby
 A3.2/01 - Vývoj souhrnných cenových indexů
 A3.2/02 - Vývoj indexů cen zemědělských výrobců podle jednotlivých komodit
 A3.2/03 - Vývoj průměrných cen výrobců v zemědělství
 A3.2/04 - Index cen vstupů do zemědělství
 A3.2/05 - Meziroční indexy cen ve výrobních vertikálách
 A3.3/01 - Meziroční indexy spotřebitelských cen potravinářského zboží
 A3.3/02 - Podíl jednotlivých druhů výdajů na celkových výdajích domácností ČR
 A3.4/01 - Vývoj celkového a agrárního zahraničního obchodu ČR
 A3.4/02 - Teritoriální struktura agrárního vývozu a dovozu podle celní nomenklatury
 A3.4/03 - Objem vývozu a dovozu základních zemědělských a potravinářských komodit
 A3.5/01 - Tržní ceny zemědělské půdy v období let 1994 - 1998
 A3.6/01 - Základní údaje o pojištění hospodářských zvířat a plodin
 A4.3/01 - Přehled projektů podpořených ČEA - v letech 1991 - 1998 Program V. Obnovitelné a netradiční zdroje energie
 A4.3/02 - Přehled projektů podpořených SFŽP ČR - v letech 1991 - 1998 - Alternativní a obnovitelné zdroje energie
 A5.1/01 - Souhrnný zemědělský účet
 A5.2/01 - Základní souhrnné ukazatele podniků hospodařících na půdě
 A5.2/02 - Hrubá zemědělská produkce
 A5.3/01 - Výsledky hospodaření z hlediska forem podnikání právnických osob
 A5.3/02 - Majetek a jeho struktura z hlediska forem podnikání právnických osob
 A5.3/03 - Kapitál a jeho struktura z hlediska forem podnikání právnických osob
 A5.3/04 - Výsledky hospodaření ziskových a ztrátových podniků právnických osob

A5.3/05 - Majetek a kapitál ziskových a ztrátových podniků právnických osob
 A5.3/06 - Výdaje a příjmy podnikatelských subjektů fyzických osob
 A5.3/07 - Majetek a závazky podnikatelských subjektů fyzických osob
 A5.3/08 - Výdaje a příjmy podnikatelských subjektů fyzických osob s kladným rozdílem příjmů a výdajů
 A5.3/09 - Výdaje a příjmy podnikatelských subjektů fyzických osob se záporným rozdílem příjmů a výdajů
 A5.3/10 - Majetek a závazky podnikatelských subjektů fyzických osob s kladným rozdílem příjmů a výdajů
 A5.3/11 - Majetek a závazky podnikatelských subjektů fyzických osob se záporným rozdílem příjmů a výdajů
 A5.4/01 - Výsledky hospodaření právnických osob podle výrobních oblastí
 A5.4/02 - Majetek právnických osob a jeho struktura podle výrobních oblastí
 A5.4/03 - Kapitál právnických osob a jeho struktura podle výrobních oblastí
 A5.4/04 - Výdaje a příjmy podnikatelských subjektů fyzických osob podle výrobních oblastí
 A5.4/05 - Majetek a závazky podnikatelských subjektů fyzických osob podle výrobních oblastí
 A6.1/01 - Vývoj nominálních mezd v zemědělství, průmyslu a národním hospodářství
 A6.1/02 - Vývoj indexu reálných mezd ve vybraných sektorech
 A7.1/01 - Jakost podzemních vod (mělké vrty) - podíl vzorků nevyhovujících státní normě
 A7.1/02 - Aplikace průmyslových hnojiv
 A9.2/01 - Základní národohospodářské údaje
 A9.2/02 - Mezinárodní srovnání vývoje OPP
 A9.2/03 - Mezinárodní srovnání vývoje transferů do zemědělství
 A9.2/04 - Zemědělství - produkce, mezispotřeba a přidaná hodnota v roce 1997
 A9.2/05 - Indexy cen zemědělských výrobců
 A9.2/06 - Vývoj podílu výdajů za potraviny, nápoje a tabák na celkových výdajích domácností
 A9.2/07 - Růst spotřebitelských cen potravin a nápojů
 A9.2/08 - Sklizňové plochy, výnosy a výroba vybraných plodin
 A9.2/09 - Sklizňové plochy cukrovky, výnosy a výroba cukru

Tabulky k části B

B2/01 - Přehled o přiznávání dotací v roce 1997 a 1998
 B3.1/01 - Minimální (garantované) ceny uplatňované v roce 1998
 B3.1/02 - Přehled o rozsahu regulace trhu podle výrobků
 B3.1/03 - Výdaje SFTR na regulaci trhu
 B3.5/01 - Zatížení podnikatelských subjektů právnických osob majetkovými daněmi
 B3.5/02 - Zatížení podnikatelských subjektů fyzických osob majetkovými daněmi
 B8.1/01 - Čisté výdaje na podporu agrárního sektoru podle nové metodiky OECD
 B8.2/01 - % OPP podle hlavních komodit a podíl komodit na celkovém OPP

A1/01 - Makroekonomické ukazatele vývoje národního hospodářství

Ukazatel	MJ	1989	1994	1995	1996	1997	1998
HDP ve s. c. 1994 ¹⁾	mld. Kč	509,9	1 148,6	1 221,6	1 269,4	1 281,8	1 247,7
HDP v b. c.	mld. Kč	524,5	1 148,6	1 348,7	1 532,6	1 649,5	1 776,7
Podíl nestátního sektoru na HDP	%	11,2	56,3	66,5	74,7	-	-
Výdaje státního rozpočtu	mld. Kč	118,4	380,1	432,7	484,4	524,7	566,7
Saldo státního rozpočtu	mld. Kč	-1,2	10,4	7,2	-1,6	-15,7	-29,3
Deflátoři HDP (1989 = 100)	%	100,0	245,2	270,7	296,1	315,7	349,5
Deflátoři HDP (meziroční)	%	97,7	111,0	110,4	109,4	106,6	110,7
Index spotřebitelských cen k lednu 1989	%	100,0	254,2	277,3	301,7	326,6	361,5
Míra inflace ²⁾	%	101,4	110,0	109,1	108,8	108,5	110,7
Nezaměstnanost	%	-	3,2	2,9	3,5	5,2	7,5
Saldo běžného účtu platební bilance	mld. Kč	-	-1,4	-50,2	-121,5	-100,1	-33,8
Podíl salda bilance b. ú. na HDP	%	-	-0,1	-4,1	-8,6	-6,1	-1,9
Kurz DEM	Kč/DEM	-	17,7	18,5	18,1	18,3	18,3
Kurz ECU ³⁾	Kč/ECU	-	34,1	34,3	34,0	35,8	36,2
Kurz USD	Kč/USD	15,1	28,8	26,6	27,1	31,7	32,3

1) Do roku 1993 hodnota HDP ve s. c. 1984, od roku 1994 ve s. c. 1994 a v nové metodice, údaje jsou plně metodicky srovnatelné od roku 1994.
2) Průměrný meziroční index spotřebitelských cen.
3) Od 1. 1. 1999 Euro.
Pramen: Statistické ročenky ČSÚ 1993-98; Bulletin ČSÚ, 1/94 - 4/98; ČNB; Ukazatele sociálního a hospodářského vývoje ČR, 1/94 - 4/98
Zpracoval: M. Fischer (VÚZE)

A2.1/01 - Postup privatizace v rezortu zemědělství k 31. 12. 1998 (majetek v mil. Kč)

Ukazatel	Číslo řádku	Zemědělská prvovýroba		MZe celkem ¹⁾
		celkem	z toho státní statiky	
Zařazeno podniků	1	567	316	961
Předloženo projektů ²⁾	2	2 983	1 915	5 386
Schváleno projektů	3	842	441	1 617
Počet schválených výstupních jednotek	4	8 220	7 478	10 859
Počet nerealizovaných výstupních jednotek	5	277	267	307
Majetek zařazený do privatizace ³⁾	6	50 796	21 943	161 838
Korekce majetku určeného k privatizaci ⁴⁾	7	6 487	2 205	7 799
Majetek realizovaných projektů ⁵⁾	8	43 177	18 940	150 852
Postup realizace k majetku k privatizaci ⁶⁾	9	97,45	95,96	97,93
Majetek, který zbývá k privatizaci ⁷⁾	10	1 132	798	3 187
Podíl majetku, který zbývá k privatizaci ⁸⁾	11	2,55	4,04	2,07

1) Včetně zpracovatelského průmyslu, vodovodů a kanalizace a lesního hospodářství.
2) Z předložených 1 915 projektů u státních statků bylo 320 zakladatelských a 1 595 ostatních.
3) Majetek k restituci činil u státních statků 21 170 mil. Kč.
4) Korekce (aktualizace hodnoty) majetku státních podniků zařazených do privatizace (hospodářský výsledek, zařazení podniku do likvidace nebo konkurzu, vyřazení majetku z privatizace).
5) Majetek státních podniků převedený rozhodnutím ministra zemědělství na PF ČR a FNM ČR k realizaci schválených a aktualizovaných privatizačních projektů.
6) Řádek č. 9 = řádek č. 8 x 100 : (řádek č. 6 - řádek č. 7).
7) Řádek č. 10 = řádek č. 6 - řádek č. 7 - řádek č. 8.
8) Řádek č. 11 = řádek č. 10 x 100 : (řádek č. 6 - řádek č. 7).
Pramen: Údaje odboru privatizace MZe
Zpracoval: A. Juřica (VÚZE)

A2.1/02 - Pronájem státní půdy a ostatního státního majetku ve správě PF ČR

Pronajatý majetek	MJ	K 31. 12. 1998
Zemědělské pozemky celkem ¹⁾	ha z. p.	845 756
z toho pronájato - fyzickým osobám (vč. restituentů)	ha z. p.	264 698
- družstvům	ha z. p.	99 977
- obchodním společnostem	ha z. p.	474 684
Související ostatní nemovitý majetek (budovy a stavby)	mil. Kč	9 351
Celkem uzavřeno nájemních smluv	počet	49 193

1) Výměra nepronajaté zemědělské půdy představuje 6 397 ha.
Pramen: Údaje Pozemkového fondu ČR
Zpracoval : A. Juřica (VÚZE)

A2.1/03 - Počty registrovaných podniků v zemědělství¹⁾

Podnikatelská forma	Zemědělská prvovýroba		Zemědělské služby	
	1997	1998	1997	1998
Rok				
Podniky fyzických osob celkem	91 708	92 845	3 627	3 883
v tom - samostatně hospodařící rolníci	87 508	88 995	1 851	1 922
z toho - zapsaní v obch. rejstříku	46	50	1	1
- ostatní podniky fyzických osob	4 200	3 850	1 776	1 961
z toho - zapsané v obch. rejstříku	51	47	10	8
Obchodní společnosti celkem	2 208	2 351	235	257
z toho - společnosti s ručením omezeným	1 687	1 766	180	198
- akciové společnosti	465	525	43	47
Družstva	1 256	1 122	20	18
Státní podniky	69	29	6	2
Ostatní právní formy ²⁾	66	81	15	31
Celkem	95 307	96 428	3 903	4 191

1) Údaje se týkají všech ekonomických subjektů v zemědělské prvovýrobě a zemědělských službách, vedených ve statistickém registru, aktivních i neaktivních, tzn. včetně těch, které po registraci nezačaly činnost, nebo později svoji činnost přerušily, aniž byl proveden výmaz z registru; stav koncem roku.
2) Příspěvkové a rozpočtové organizace, školská zařízení a zahraniční osoby.
Pramen: ČSU - Registr ekonomických subjektů; výpočty VÚZE
Zpracoval: E. Divila (VÚZE)

A2.1/04 - Velikostní struktura podniků fyzických osob v zemědělství¹⁾ koncem roku 1998

Velikostní skupiny podniků podle výměry obhospodařované z. p. (ha)	Počet podniků		Výměra obhospodařované z. p.		Počet pracovníků ²⁾	
	absol.	%	ha	%	absol.	%
do 10	12 208	53,1	61 639	7,2	3 674	21,2
11 - 50	8 102	35,3	178 599	21,0	3 440	19,9
51- 100	1 236	5,4	86 455	10,2	1 107	6,4
101 - 500	1 173	5,1	245 430	28,9	4 530	26,1
501 - 1 000	172	0,7	119 569	14,1	2 335	13,5
1 001 - 2 000	67	0,3	88 846	10,4	1 741	10,0
nad 2 000	13	0,1	69 870	8,2	500	2,9
Celkem	22 971	100,0	850 408	100,0	17 327	100,0

1) Bez podniků neobhospodařujících z. p.
2) Trvale činní pracovníci.
Pramen: Agroregistr ČSÚ - aktualizované údaje
Zpracoval: E. Divila (VÚZE)

A2.1/05 - Velikostní struktura společností s ručením omezeným v zemědělství¹⁾ koncem roku 1998

Velikostní skupiny podniků podle výměry obhospodařované z. p. (ha)	Počet podniků		Výměra obhospodařované z. p.		Počet pracovníků ²⁾	
	absol.	%	ha	%	absol.	%
do 100	166	16,5	5 584	0,7	2 719	8,6
101 - 500	270	26,8	81 980	10,5	4 937	15,5
501 - 1 000	277	27,4	206 269	26,4	7 517	23,6
1 001 - 2 000	235	23,3	318 963	40,9	11 624	36,6
nad 2 000	61	6,0	167 933	21,5	4 988	15,7
Celkem	1 009	100,0	780 729	100,0	31 785	100,0

1) Bez podniků neobhospodařujících z. p.
2) Trvale činní pracovníci.
Pramen: Agroregistr ČSÚ - aktualizované údaje
Zpracoval: E. Divila (VÚZE)

A2.1/06 - Velikostní struktura akciových společností v zemědělství¹⁾ koncem roku 1998

Velikostní skupiny podniků podle výměry obhospodařované z. p. (ha)	Počet podniků		Výměra obhospodařované z. p.		Počet pracovníků ²⁾	
	absol.	%	ha	%	absol.	%
do 100	45	10,9	1 179	0,2	6 326	11,5
101 - 500	22	5,3	5 450	0,8	3 509	6,4
501 - 1 000	73	17,6	57 826	8,9	10 474	19,0
1 001 - 2 000	150	36,1	217 083	33,4	14 132	25,6
nad 2 000	125	30,1	368 131	56,7	20 639	37,5
Celkem	415	100,0	649 669	100,0	55 080	100,0

1) Bez podniků neobhospodařujících z. p.
2) Trvale činní pracovníci.
Pramen: Agroregistr ČSÚ - aktualizované údaje
Zpracoval: E. Divila (VÚZE)

A2.1/07 - Velikostní struktura zemědělských družstev¹⁾
koncem roku 1998

Velikostní skupiny podniků podle výměry obhospodařované z. p. (ha)	Počet podniků		Výměra obhospodařované z. p.		Počet pracovníků ²⁾	
	absol.	%	ha	%	absol.	%
do 100	21	2,5	1 182	0,1	429	0,6
101 - 500	77	9,3	27 731	2,2	1 640	2,4
501 - 1 000	213	25,8	164 374	13,3	8 773	12,7
1 001 - 2 000	320	38,7	472 307	38,3	26 132	37,8
nad 2 000	196	23,7	568 861	46,1	32 120	46,5
Celkem	827	100,0	1 234 455	100,0	69 094	100,0

1) Bez podniků neobhospodařujících z. p.
2) Trvale činní pracovníci.
Pramen: Agroregistr ČSÚ - aktualizované údaje
Zpracoval: E. Divíla (VÚZE)

A2.2/01 - Vývoj výměry zemědělské a orné půdy (tis. ha)

Ukazatel	1989	1994	1995	1996	1997	1998
Zemědělská půda ¹⁾	4 296	4 281	4 280	4 279	4 280	4 284
Orná půda ¹⁾	3 232	3 158	3 143	3 098	3 091	3 101
% zornění	75,23	73,77	73,43	72,40	72,22	72,39
Orná půda v klidu ²⁾	-	57	58	84	57	51

1) Údaje k 1. 1. následujícího roku.
2) Údaje ke sklizni příslušného roku. Jde o souhrnný údaj pro o. p. v klidu a o. p. neosetou.
Pramen: Statistické ročenky půdního fondu ČSFR a ČR
Zpracoval: V. Voltr (VÚZE)

A2.2/02 - Základní informace o půdním fondu v roce 1997

Stát	Celková výměra území ¹⁾ (tis. ha)	Výměra zemědělské půdy ¹⁾ (tis. ha)	Zornění ^{2,3)} (%)	Počet obyvatel na 100 ha z. p. ¹⁾	Zastoupení zemědělské půdy na celkové výměře území ¹⁾ (%)
Svět	-	-	28,00	-	-
EU15	323 618	134 261	53,48	278	41,49
Belgie	3 309	1 502	52,43	705	45,40
-Lucembursko	4 309	2 721	87,89	194	63,14
Dánsko	33 815	2 150	95,93	239	6,36
Francie	54 397	30 168	60,75	194	55,46
Irsko	7 029	4 325	29,92	84	61,54
Itálie	30 132	14 685	53,05	391	48,74
Německo	35 697	17 335	68,21	473	48,56
Nizozemsko	4 153	1 848	44,90	842	44,50
Portugalsko	9 191	3 967	55,67	250	43,16
Rakousko	8 386	3 412	40,25	236	40,69
Řecko	13 196	3 465	31,39	303	26,26
Španělsko	50 599	29 649	50,65	133	58,60
Švédsko	44 996	3 177	82,84	278	7,06
Velká Británie	24 410	15 858	34,62	371	64,96
Česká republika	7 887	4 280	73,77	241	54,27
Maďarsko	9 303	6 195	77,57	164	66,59
Polsko	31 265	18 457	76,44	209	59,03
Slovensko	4 903	2 444	60,63	220	49,85
Ukrajina	-	-	79,53	-	-

3) Rok 1994.
Pramen: 1) EUROSTAT, Evropská komise, DG VI, FAO a UNSO
2) FAO; aktualizovanější údaje pro výměru zemědělské a orné půdy z jednoho zdroje
nejdou k dispozici
Zpracoval: V. Voltr (VÚZE)

A2.2/03 - Vývoj počtu pracovníků zemědělství¹⁾

Podnikatelská forma	Průměrný evidenční počet pracovníků (fyzické osoby)					
	1989	1994	1995	1996	1997	1998 ⁴⁾
Podniky právnických osob	531 057	215 332	186 620	184 208	181 738	173 649
v tom - státní podniky	127 865	5 120	1 070	646	508	429
- družstva	403 192	147 115	118 024	105 749	89 480	75 979
- obchodní společnosti ²⁾	x	63 097	67 526	77 813	91 750	97 241
Podniky fyzických osob ³⁾	2 000	31 217	35 000	33 000	32 000	32 500
Celkem	533 057	246 549	221 620	217 208	213 738	206 149

1) Bez souvisejících služeb a myslivosti.
2) A. s., s. r. o. a ostatní společnosti se zemědělskou činností.
3) Fyzické osoby, vč. námezdních pracovníků a rodinných příslušníků (jediné nebo hlavní za-
městnání).
4) Předběžné údaje.
Pramen:
1989 - 1995: propočty VÚZE podle: Výkaznictví zaměstnanosti a mezd 1989-1995,
ČSÚ 1990-1996; Statistická ročenka 1989-1995, FSÚ, ČSÚ 1990-1996;
výběrová šetření VÚZE 1991-1993; Vokáč J. a kol.: Analýza sektoru soukromých
zemědělců, MZe 1993; Agrocenzus 1995, ČSÚ 1996
1996 - 1998: propočty VÚZE podle: Zaměstnanci a průměrné mzdy (Účelová legenda pro MZe),
1996-1998, ČSÚ 1997-1999;
výběrové šetření VÚZE 1996; Zaměstnanost a nezaměstnanost v ČR podle výsed-
ků výběrového šetření pracovních sil, podzim 1996, ČSÚ 1997, podzim 1997, ČSÚ
1998, 4. čtvrtletí 1998, ČSÚ 1999; Evidenční počet zaměstnanců a jejich mzdy
v ČR za 1. - 4. čtvrtletí 1997, 1998, ČSÚ 1998, 1999
Zpracoval: H. Horská, D. Spěšná, J. Drlik (VÚZE)

A3.1/01 - Bilance výroby a spotřeby obilovin¹⁾ (tis. t)

Ukazatel	1989/90	1994/95	1995/96	1996/97	1997/98	1998/99
Počáteční zásoba	957,6	1 764,9	1 893,1	652,0	1 307,1	1 762,3
Výroba ²⁾	7 793,1	7 210,1	6 601,7	6 644,1	6 982,8	6 668,9
Dovoz	213,7	238,7	127,3	864,6	156,9	272,0
Celková nabídka	8 964,4	9 213,7	8 622,1	8 160,7	8 446,8	8 703,2
Domácí spotřeba ²⁾	7 840,5	6 858,6	7 097,6	6 841,5	6 542,7	6 663,3
v tom - potraviny	2 186,0	2 086,0	2 307,0	2 059,0	1 988,0	2 047,0
- osiva	433,0	407,0	400,0	384,0	386,1	376,3
- krmiva	5 221,5	4 365,6	4 390,6	4 398,5	4 168,6	4 220,0
- techn. užití	-	-	-	-	-	20,0
Vývoz	131,0	462,0	872,5	12,1	141,8	534,0
Celková poptávka	7 971,5	7 320,6	7 970,1	6 853,6	6 684,5	7 197,3
Konečná zásoba	992,9	1 893,1	652,0	1 307,1	1 762,3	1 505,9

1) Marketingový rok u obilovin začíná 1. 7. běžného roku a končí 30. 6. následujícího roku.
2) Výroba - v roce 1994/95, domácí spotřeba - ve všech uvedených letech: Materiály VÚZE
a MZe.
Pramen: Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, ČSÚ; Celní statistika
Zpracoval: J. Kreysová (VÚZE), E. Šíman (MZe)

A3.1/02 - Bilance výroby a spotřeby pšenice celkem¹⁾ (tis. t)

Ukazatel	1989/90	1994/95	1995/96	1996/97	1997/98	1998/99
Počáteční zásoba	570,0	1 094,9	1 338,5	444,3	689,2	845,1
Výroba ²⁾	4 089,7	3 897,6	3 822,8	3 727,2	3 640,3	3 844,7
Dovoz	4,4	15,3	2,0	195,8	49,2	100,0
Celková nabídka	4 664,1	5 007,8	5 163,3	4 367,3	4 378,7	4 789,8
Domácí spotřeba ²⁾	4 117,2	3 298,1	3 916,2	3 675,0	3 450,7	3 556,3
v tom - potraviny	1 194,5	1 150,0	1 380,0	1 250,0	1 230,0	1 300,0
- osiva	229,6	186,0	186,0	183,0	194,0	186,3
- krmiva	2 693,1	1 962,1	2 350,2	2 242,0	2 026,7	2 050,0
- techn. užití	-	-	-	-	-	20,0
Vývoz	31,2	371,2	802,8	3,1	82,9	500,0
Celková poptávka	4 148,4	3 669,3	4 719,0	3 678,1	3 533,6	4 056,3
Konečná zásoba	515,7	1 338,5	444,3	689,2	845,1	733,5

1) Marketingový rok u obilovin začíná 1. 7. běžného roku a končí 30. 6. následujícího roku.
2) Výroba - v roce 1994/95, domácí spotřeba - ve všech uvedených letech: Materiály VÚZE a MZe.
Pramen: Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, ČSÚ; Celní statistika
Zpracoval: J. Kreysová (VÚZE), E. Šíman (MZe)

A3.1/03 - Bilance výroby a spotřeby ječmene¹⁾ (tis. t)

Ukazatel	1989/90	1994/95	1995/96	1996/97	1997/98	1998/99
Počáteční zásoba	111,9	417,4	272,7	100,2	389,3	651,2
Výroba ²⁾	2 613,7	2 584,0	2 140,5	2 262,4	2 484,5	2 093,1
Dovoz	0,1	38,9	15,7	273,9	20,2	30,0
Celková nabídka	2 725,7	3 040,3	2 428,9	2 636,5	2 894,0	2 774,3
Domácí spotřeba ³⁾	2 647,8	2 691,8	2 267,5	2 240,2	2 222,8	2 261,0
v tom - potraviny	622,6	600,0	620,0	520,0	530,0	525,0
- osiva	106,3	160,0	160,0	141,0	132,9	136,0
- krmiva	1 918,9	1 931,8	1 487,5	1 579,2	1 559,9	1 600,0
Vývoz	0,0	75,8	61,2	7,0	20,0	20,0
Celková poptávka	2 647,8	2 767,6	2 328,7	2 247,2	2 242,8	2 281,0
Konečná zásoba	77,9	272,7	100,2	389,3	651,2	493,3

1) Marketingový rok u obilovin začíná 1. 7. běžného roku a končí 30. 6. následujícího roku.
2) Výroba - v roce 1994/95, domácí spotřeba - ve všech uvedených letech: Materiály VÚZE a MZe.
Pramen: Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, ČSÚ; Celní statistika
Zpracoval: J. Kreysová (VÚZE), E. Šíman (MZe)

A3.1/04 - Bilance výroby a spotřeby žita¹⁾ (tis. t)

Ukazatel	1989/90	1994/95	1995/96	1996/97	1997/98	1998/99
Počáteční zásoba	45,4	107,3	59,1	25,0	94,4	110,2
Výroba ²⁾	556,6	280,8	261,9	204,3	259,4	261,2
Dovoz	0,0	3,4	21,4	200,3	0,9	10,0
Celková nabídka	602,0	391,5	342,4	429,6	354,7	381,4
Domácí spotřeba ³⁾	439,2	332,0	316,6	335,0	243,4	234,5
v tom - potraviny	337,0	300,0	270,0	250,0	192,0	192,0
- osiva	33,7	22,0	20,0	25,0	21,4	17,5
- krmiva	68,5	10,0	26,6	60,0	30,0	25,0
Vývoz	0,0	0,4	0,8	0,2	1,1	1,0
Celková poptávka	439,2	332,4	317,4	335,2	244,5	235,5
Konečná zásoba	162,8	59,1	25,0	94,4	110,2	145,9

1) Marketingový rok u obilovin začíná 1. 7. běžného roku a končí 30. 6. následujícího roku.
2) Výroba - v roce 1989/90 a 1994/95, domácí spotřeba - ve všech uvedených letech: Materiály VÚZE a MZe.
Pramen: Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, ČSÚ; Celní statistika
Zpracoval: J. Kreysová (VÚZE), E. Šíman (MZe)

A3.1/05 - Bilance výroby a spotřeby cukru¹⁾ (tis. t)

Ukazatel	1989/90	1994/95	1995/96	1996/97	1997/98	1998/99
Počáteční zásoba	-	54,0	3,0	19,2	18,1	83,1
Výroba cukru ze skliz. řepy	567,0	375,2	476,7	610,0	540,3	468,0
Dovoz	47,0	28,9	25,0	8,9	17,4	60,0
Jiné zdroje ²⁾	-	30,0	-	-	-	-
Celková nabídka	614,0	488,1	504,7	638,1	575,8	611,1
Domácí spotřeba	495,0	435,3	455,1	457,7	414,9	400,0
z toho - průmyslové zpracování	250,0	238,9	240,2	240,0	226,0	225,0
- maloobchod	245,0	196,4	214,3	217,7	188,9	175,0
Vývoz	105,9	49,8	30,4	132,3	77,8	50,0
Jiné užití ²⁾	-	-	-	30,0	-	-
Celková poptávka	600,9	485,1	485,5	620,0	492,7	450,0
Konečná zásoba	13,1	3,0	19,2	18,1	83,1	161,1

1) Marketingový rok u cukrovky - cukru začíná 1. 10. běžného roku a končí 30. 9. následujícího roku.
2) Jiné zdroje, jiné užití: SSHR
Pramen: Celní statistika; VUC, SSHR, materiály VÚZE a MZe
Zpracoval: R. Adamec (MZe)

A3.1/06 - Bilance výroby a spotřeby brambor¹⁾ (tis. t)

Ukazatel	1989/90	1994/95	1995/96	1996/97	1997/98	1998/99
Výroba	2 421,8	1 231,0	1 330,1	1 800,3	1 401,7	1 519,8
Dovoz	94,4	85,8	94,8	12,4	39,1	10,0
Celková nabídka	2 516,2	1 316,8	1 425,0	1 812,7	1 440,8	1 529,8
Domácí spotřeba ²⁾	2 176,2	1 310,2	1 410,7	1 810,0	1 438,8	1 524,8
v tom - škrob	366,0	40,0	92,0	150,0	110,0	85,0
- konzum	858,0	806,0	786,0	796,0	800,0	780,0
- krmiva a ztráty	548,2	184,2	252,7	584,0	288,8	419,8
- sadba	404,0	280,0	280,0	280,0	240,0	240,0
Vývoz	340,0	6,6	14,3	2,7	2,0	5,0
Celková poptávka	2 516,2	1 316,8	1 425,0	1 812,7	1 440,8	1 529,8

1) Marketingový rok u brambor raných začíná 1. 6. běžného roku a končí 31. 5. následujícího roku, u brambor konzumních a průmyslových začíná 1. 9. běžného roku a končí 31. 8. následujícího roku.
2) Materiály VÚZE a MZe.
Pramen: Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, ČSÚ; Celní statistika
Zpracoval: V. Mottl (VÚZE), P. Hrdý (MZe)

A3.1/07 - Bilance výroby a spotřeby bramborového škrobu¹⁾ (tis. t)

Ukazatel	1989/90	1994/95	1995/96	1996/97	1997/98	1998/99
Počáteční zásoba	15,1	2,5	0,1	0,3	8,1	8,8
Výroba	46,1	7,0	14,0	27,0	19,5	15,3
Dovoz	2,7	4,4	0,2	0,2	0,1	0,1
Celková nabídka	63,9	13,9	14,3	27,5	27,7	24,2
Domácí spotřeba	44,5	12,9	11,8	14,0	12,3	10,6
Vývoz	8,0	0,9	2,2	5,4	6,6	6,0
Celková poptávka	52,5	13,8	14,0	19,4	18,9	16,6
Konečná zásoba	11,4	0,1	0,3	8,1	8,8	7,6

1) Marketingový rok u brambor (bramborového škrobu) začíná 1. 9. běžného roku a končí 31. 8. následujícího roku.
Pramen: Celní statistika; materiály VÚZE a MZe
Zpracoval: V. Mottl (VÚZE), E. Divišová, P. Hrdý (MZe)

A3.1/08 - Bilance výroby a spotřeby řepky olejné¹⁾ (tis. t)

Ukazatel	1989/90	1994/95	1995/96	1996/97	1997/98	1998/99
Počáteční zásoba	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Výroba	313,2	451,6	662,2	520,6	560,5	680,2
Dovoz	0,0	18,5	2,9	0,3	0,2	1,8
Celková nabídka	313,2	470,1	665,1	520,9	560,7	682,0
Domácí průmyslové zpracování	312,2	391,4	490,4	463,7	490,4	500,0
z toho - MERO ²⁾	0,0	23,0	45,0	58,6	90,0	40,0
Osivo	1,0	1,3	1,7	1,5	2,0	2,0
Vývoz	0,0	77,4	173,0	55,7	68,3	180,0
Celková poptávka	313,2	470,1	665,1	520,9	560,7	682,0
Konečná zásoba	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

1) Marketingový rok u řepky olejné začíná 1. 7. běžného roku a končí 30. 6. následujícího roku.
2) Odhad Svazu výrobců bionaty.
Pramen: Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, ČSÚ; Celní statistika
Zpracoval: V. Mottl (VÚZE), J. Adamec (MZe)

A3.1/09 - Bilance výroby a spotřeby čerstvého ovoce mírného pásma včetně bobulovin a ořechů vlašských¹⁾ (tis. t)

Ukazatel	1994	1995	1996	1997	1998
Domácí výroba	390,7	378,8	405,6	431,9	413,3
z toho - intenzivní sady	143,4	130,9	147,8	171,5	146,4
Dovoz	71,4	78,2	119,6	94,6	89,1
Celková nabídka	462,1	457,0	525,2	526,5	502,4
Čerstvá spotřeba + samozásobení ²⁾	303,3	325,9	362,4	312,2	372,3
Nákup ke zpracování ³⁾	43,9	43,4	72,8	83,3	56,4
Vývoz	114,9	87,9	90,0	131,0	73,7
Celková poptávka včetně ztrát	462,1	457,0	525,2	526,5	502,4

1) Pro výpočet celkové bilance je marketingový rok totožný s kalendářním rokem.
2) Včetně ztrát.
3) Včetně hroznů moštových.
Pramen: Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, ČSÚ; Celní statistika; ÚKZÚZ
Zpracoval: B. Salamánková (VÚZE)

A3.1/10 - Bilance výroby a spotřeby jablek v ČR¹⁾ (tis. t)

Ukazatel	1996/97	1997/98	1998/99 ²⁾
Domácí výroba	251,4	291,0	283,1
z toho - intenzivní sady	116,8	147,9	120,9
Dovoz	50,0	42,4	43,0
Celková nabídka	301,4	333,4	326,1
Čerstvá spotřeba + samozásobení ³⁾	118,5	140,0	142,0
Nerealizovaná produkce ⁴⁾	31,7	4,3	46,6
Nákup ke zpracování	61,8	72,7	52,5
Vývoz	89,5	116,4	85,0
Celková potřeba	301,4	333,4	326,1

1) Marketingový rok u jablek začíná 1. 7. běžného roku a končí 30. 6. následujícího roku.
2) Za marketingový rok 1998/99 jsou údaje mimo výrobu odhady MZe.
3) Včetně ztrát.
4) V roce 1998/99 se moštová jablka nesklízela pro velmi nízké ceny.
Pramen: Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, ČSÚ; Celní statistika; ÚKZÚZ;
Zájmové sdružení právnických osob konzervářsko-lihovar. průmyslu
Zpracoval: B. Salamánková (VÚZE), I. Buchtová (MZe)

A3.1/11 - Bilance výroby a spotřeby čerstvé zeleniny¹⁾ (tis. t)

Ukazatel	1995	1996	1997	1998
Domácí výroba	548,1	613,2	541,4	552,9
Dovoz	231,8	241,4	255,7	277,2
Celková nabídka	779,9	854,6	797,1	830,1
Čerstvá spotřeba + samozásobení ²⁾	692,6	783,3	707,3	725,4
Nákup ke zpracování ³⁾	82,2	69,8	85,8	100,8
Vývoz	5,1	1,5	4,0	3,9
Celková poptávka včetně ztrát	779,9	854,6	797,1	830,1

1) Pro výpočet celkové bilance je marketingový rok totožný s kalendářním rokem.
2) Včetně ztrát.
3) Odhad Zelinářské unie Čech a Moravy.
Pramen: Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, ČSÚ; Celní statistika
Zpracoval: I. Součková (VÚZE)

A3.1/12 - Bilance výroby a spotřeby hlávkového zelí¹⁾ (tis. t)

Ukazatel	1997/98	1998/99 ²⁾
Domácí výroba	133,1	136,6
Dovoz	13,3	11,6
Celková nabídka	146,4	148,2
Čerstvá spotřeba + samozásobení ³⁾	74,5	85,5
Nákup ke zpracování ⁴⁾	71,7	62,5
Vývoz	0,2	0,2
Celková poptávka včetně ztrát	146,4	148,2

1) Marketingový rok u hlávkového zelí začíná 1. 9. běžného roku a končí 31. 8. následujícího roku.
2) Za marketingový rok 1998/99 údaje o dovozu a vývozu jsou odhady MZe.
3) Včetně ztrát.
4) Odhad Zelinářské unie Čech a Moravy.
Pramen: Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, ČSÚ; Celní statistika
Zpracoval: I. Součková (VÚZE)

A3.1/13 - Bilance výroby a spotřeby cibule¹⁾ (tis. t)

Ukazatel	1997/98	1998/99 ²⁾
Domácí výroba	83,1	88,2
Dovoz	24,1	25,0
Celková nabídka	107,2	113,2
Čerstvá spotřeba + samozásobení ³⁾	100,3	108,2
Nákup ke zpracování ⁴⁾	6,4	4,6
Vývoz	0,5	0,4
Celková poptávka včetně ztrát	107,2	113,2

1) Marketingový rok u cibule začíná 1. 8. běžného roku a končí 31. 7. následujícího roku.
2) Za marketingový rok 1998/99 údaje o dovozu a vývozu jsou odhady MZe.
3) Včetně ztrát.
4) Odhad Zelinářské unie Čech a Moravy.
Pramen: Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, ČSÚ; Celní statistika
Zpracoval: I. Součková (VÚZE)

A3.1/14 - Osevní a sklizňové plochy, výroba a hektarové výnosy hlavních produktů rostlinné výroby

Plodina	Rok	Osevní plocha (tis. ha)	Sklizňová plocha (tis. ha)	Výnos ¹⁾ (t/ha)	Výroba (tis. t)
Obiloviny celkem	1989	1 669,9	1 661,9	4,69	7 793,1
	1994 ²⁾	1 750,0	1 750,0	4,12	7 210,1
	1995	1 581,3	1 576,0	4,19	6 601,7
	1996	1 586,5	1 581,0	4,20	6 644,1
	1997	1 696,3	1 685,8	4,14	6 982,8
	1998	1 680,8	1 678,3	3,97	6 668,9
Pšenice celkem	1989	829,0	828,4	4,94	4 089,7
	1994 ²⁾	851,0	851,0	4,58	3 897,6
	1995	832,0	830,8	4,60	3 822,8
	1996	801,3	798,6	4,67	3 727,2
	1997	834,1	825,5	4,41	3 640,3
	1998	914,0	912,3	4,21	3 844,7
Žito	1989	134,1	134,3	4,15	556,7
	1994 ²⁾	80,0	80,0	3,51	280,8
	1995	79,4	79,3	3,30	261,9
	1996	64,1	63,6	3,21	204,3
	1997	75,7	75,6	3,43	259,4
	1998	72,2	71,9	3,63	261,2
Ječmen celkem	1989	552,5	551,8	4,74	2 613,7
	1994 ²⁾	680,0	680,0	3,80	2 584,0
	1995	560,2	557,6	3,84	2 140,5
	1996	604,1	599,8	3,77	2 262,4
	1997	653,5	646,5	3,84	2 484,5
	1998	580,5	577,7	3,62	2 093,1
Oves	1989	88,0	87,6	3,21	281,0
	1994 ²⁾	80,0	80,0	2,79	223,2
	1995	60,1	60,2	3,10	186,7
	1996	66,1	65,5	3,27	214,2
	1997	77,8	77,6	3,18	246,6
	1998	58,8	57,7	3,11	179,7

A3.1/14 - Osevní a sklizňové plochy, výroba a hektarové výnosy hlavních produktů rostlinné výroby - pokračování

Plodina	Rok	Osevní plocha (tis. ha)	Sklizňová plocha (tis. ha)	Výnos ¹⁾ (t/ha)	Výroba (tis. t)
Kukuřice	1989	47,7	41,2	4,24	174,6
	1994 ²⁾	35,0	35,0	3,53	123,6
	1995	27,3	26,4	4,28	113,3
	1996	29,9	33,1	5,09	168,7
	1997	35,0	41,2	6,92	285,2
	1998	29,2	32,9	6,09	200,6
Luskoviny na zrn	1989	58,9	58,2	2,17	126,1
	1994	72,3	70,8	2,31	163,2
	1995	60,7	59,9	2,41	144,1
	1996	56,4	54,6	2,48	135,6
	1997	51,6	49,6	2,09	103,7
	1998	58,1	57,2	2,33	133,4
Brambory celkem	1989	115,4	115,3	21,01	2 421,8
	1994	76,8	76,7	16,06	1 231,0
	1995	78,1	77,9	17,08	1 330,1
	1996	86,5	85,7	21,00	1 800,3
	1997	72,8	72,6	19,30	1 401,7
	1998	72,1	71,9	21,15	1 519,8
Krmné okopaniny	1989	.	18,9	39,32	744,3
	1994	14,8	14,7	32,22	474,4
	1995	13,4	12,9	37,25	481,8
	1996	12,8	12,5	38,04	474,7
	1997	10,6	10,6	38,08	404,1
	1989	10,4	10,3	36,41	375,6
Jednoleté píce	1989	.	586,8	28,98	17 003,4
	1994	.	407,1	23,00	9 364,0
	1995	.	412,8	25,81	10 654,8
	1996	.	420,0	28,52	11 977,7
	1997	.	352,0	29,11	10 247,0
	1998	.	334,5	29,87	9 990,2
Víceleté píce na orné půdě (sena)	1989	502,8	463,5	9,79	4 532,6
	1994	483,9	481,7	6,68	3 219,3
	1995	464,3	462,0	6,96	3 215,2
	1996	446,2	440,5	6,87	3 027,4
	1997	424,4	420,5	6,63	2 787,7
	1998	388,0	386,1	6,00	2 315,0
Louky trvalé	1989	.	485,5	5,35	2 597,1
	1994	603,0	589,8	3,55	2 091,7
	1995	618,4	613,5	3,77	2 313,1
	1996	628,7	613,4	3,51	2 150,6
	1997	660,6	641,5	3,67	2 354,3
	1998	669,6	648,5	3,18	2 064,1
Pastviny	1989	.	219,6	3,48	764,0
	1994	.	246,9	2,48	612,3
	1995	.	264,3	2,73	720,4
	1996	.	262,0	2,46	644,7
	1997	.	270,9	2,54	688,6
	1998	.	273,3	2,29	625,0
Mák	1989	7,8	7,6	1,04	7,9
	1994	29,3	28,7	0,57	16,5
	1995	35,3	34,3	0,73	25,1
	1996	14,7	14,3	0,68	9,7
	1997	17,9	16,6	0,57	9,5
	1998	28,5	27,9	0,74	20,5
Olejnice	1989	121,7	121,5	2,79	339,0
	1994	250,5	248,8	2,06	511,8
	1995	326,4	325,3	2,26	735,9
	1996	279,8	276,6	2,12	586,1
	1997	274,1	270,0	2,25	608,2
	1998	352,6	349,6	2,23	779,0
Řepka	1989	102,4	102,5	3,06	313,3
	1994	190,7	189,9	2,38	451,6
	1995	252,3	252,7	2,62	662,2
	1996	228,8	226,5	2,30	520,6
	1997	229,8	227,3	2,47	560,5
	1998	265,6	264,3	2,57	680,2
Len (stonky)	1989	.	21,2	4,20	88,9
	1994	11,0	10,1	2,68	27,1
	1995	10,6	10,0	3,44	34,3
	1996	6,8	5,9	3,10	18,3
	1997	2,2	2,0	3,19	6,4
	1998	4,7	3,7	3,01	11,2

A3.1/14 - Osevní a sklizňové plochy, výroba a hektarové výnosy hlavních produktů rostlinné výroby - pokračování

Plodina	Rok	Osevní plocha (tis. ha)	Sklizňová plocha (tis. ha)	Výnos ¹⁾ (t/ha)	Výroba (tis. t)
Cukrovka	1989	127,1	126,6	35,52	4 497,0
	1994	91,2	91,1	35,57	3 240,1
	1995	93,7	93,1	39,86	3 711,6
	1996	104,1	103,7	41,63	4 315,6
	1997	94,5	92,3	40,32	3 722,0
	1998	85,5	81,4	42,74	3 479,4
Zelenina	1989	33,1	35,0	17,96	628,7
	1994	34,3	34,2	15,28	522,8
	1995	35,0	34,9	15,69	548,1
	1996	36,8	36,1	16,98	613,2
	1997	34,1	33,5	16,14	541,4
	1998	34,6	34,5	16,04	552,9
Vinná réva	1989	.	11,3	4,56	51,3
	1994	.	10,3	6,25	64,5
	1995	.	10,7	3,99	42,6
	1996	.	11,5	6,04	69,7
	1997	.	11,2	3,20	35,8
	1998	.	11,2	4,91	55,2
Ovoce celkem ³⁾	1989	.	36,6	15,05	550,3
	1994	.	33,0	10,02	330,5
	1995	.	33,1	9,93	328,3
	1996	.	32,6	10,85	353,3
	1997	.	32,6	11,83	385,5
	1998	.	32,7	11,35	371,0
z toho jabloně ³⁾	1989	.	21,8	19,63	427,7
	1994	.	19,6	12,47	244,1
	1995	.	19,8	11,38	225,5
	1996	.	19,7	12,74	251,4
	1997	.	19,8	14,71	291,0
	1998	.	19,9	14,25	283,1

1) Výnos je hodnota převzatá z uvedeného pramene.
2) Materiály MZe a VÚZE.
3) Sklizňová plocha = počet stromů v mil. kusů (bez bobulovin) včetně ořešáků vlašských, výnos = kg/1 strom.
Pramen: Definitivní údaje o sklizni zemědělských plodin, ČSÚ
Zpracoval: J. Kreysová, B. Salamánková (VÚZE)

A3.1/15 - Bilance výroby a spotřeby mléka (mil. l)

Ukazatel	1989	1994	1995	1996	1997	1998
Počáteční zásoba	.	107,5	56,8	49,8	40,0	36,0
Výroba	4 900,0	3 133,9	3 031,0	3 039,0	2 703,0	2 716,3
Nákup	4 473,0	2 646,1	2 564,0	2 534,0	2 419,0	2 469,2
Dovoz	.	83,0	102,0	140,0	105,0	106,2
Celková nabídka	.	2 836,6	2 722,8	2 723,8	2 564,0	2 611,4
Domácí spotřeba	3 080,0	2 050,0	1 840,0	1 908,8	1 881,0	1 882,4
Vývoz	1 393,0	729,8	833,0	775,0	647,0	677,3
Celková poptávka	.	2 779,8	2 673,0	2 683,8	2 528,0	2 559,7
Konečná zásoba	.	56,8	49,8	40,0	36,0	51,7

Pramen: Měsíční výsledky živočišné výroby za prosinec, ČSÚ; Výsledky živočišné výroby za 4. čtvrtletí, ČSÚ; Výsledky chovu skotu, prasat a drůbeže za 4. čtvrtletí, ČSÚ; Celní statistika; materiály VÚZE a MZe
Zpracoval: J. Ouředník, M. Abrahamová (VÚZE), M. Hrubá (MZe)

A3.1/16 - Bilance výroby a spotřeby hovězího masa (tis. t ž. hm.)

Ukazatel	1989	1994	1995	1996	1997	1998
Počáteční zásoba	.	24,8	10,6	8,6	8,6	6,2
Výroba	518,5	313,3	322,9	310,4	293,6	246,6
Dovoz	.	17,6	16,3	13,9	4,3	17,8
Celková nabídka	.	355,7	349,8	332,9	306,5	270,6
Domácí spotřeba	482,6	313,9	316,6	308,9	273,4	242,7
Vývoz	35,9	31,2	24,6	15,4	26,9	20,8
Celková poptávka	.	345,1	341,2	324,3	300,3	263,5
Konečná zásoba	.	10,6	8,6	8,6	6,2	7,1

Pramen: Měsíční výsledky živočišné výroby za prosinec, ČSÚ; Výsledky živočišné výroby za 4. čtvrtletí, ČSÚ; Výsledky chovu skotu, prasat a drůbeže za 4. čtvrtletí, ČSÚ; Celní statistika; materiály VÚZE a MZe
Zpracoval: J. Ouředník, M. Abrahamová (VÚZE), J. Hojer (MZe)

A3.1/17 - Bilance výroby a spotřeby vepřového masa (tis. t ž. hm.)

Ukazatel	1989	1994	1995	1996	1997	1998
Počáteční zásoba	26,8	25,0	14,5	9,5	9,6	10,3
Výroba	778,0	655,0	650,0	714,0	680,0	669,9
Dovoz	.	16,5	12,0	8,4	3,4	33,7
Celková nabídka	804,8	696,5	676,5	731,9	693,0	713,9
Domácí spotřeba	757,7	675,4	666,7	720,8	663,8	663,5
Vývoz	14,0	6,6	0,3	1,5	18,9	37,9
Celková poptávka	771,7	682,0	667,0	722,3	682,7	701,4
Konečná zásoba	33,1	14,5	9,5	9,6	10,3	12,5

Pramen: Měsíční výsledky živočišné výroby za prosinec, ČSÚ; Výsledky živočišné výroby za 4. čtvrtletí, ČSÚ; Výsledky chovu skotu, prasat a drůbeže za 4. čtvrtletí, ČSÚ; Celní statistika; materiály VÚZE a MZe
Zpracoval: J. Ouředník, M. Abrahamová (VÚZE), J. Hojer (MZe)

A3.1/18 - Bilance výroby a spotřeby drůbežího masa (tis. t ž. hm.)

Ukazatel	1989	1994	1995	1996	1997	1998
Počáteční zásoba	11,0	5,3	5,8	8,5	7,0	5,0
Výroba	199,0	165,0	180,0	178,0	190,0	240,9
Dovoz	0,0	6,4	11,7	18,3	22,6	16,1
Celková nabídka	210,0	176,7	197,5	204,8	219,6	262,0
Domácí spotřeba	180,0	160,7	178,8	187,2	206,5	245,9
Vývoz	13,2	10,2	10,2	10,6	8,1	8,1
Celková poptávka	193,2	170,9	189,0	197,8	214,6	254,0
Konečná zásoba	16,8	5,8	8,5	7,0	5,0	8,0

Pramen: Měsíční výsledky živočišné výroby za prosinec, ČSÚ; Výsledky živočišné výroby za 4. čtvrtletí, ČSÚ; Výsledky chovu skotu, prasat a drůbeže za 4. čtvrtletí, ČSÚ; Celní statistika; materiály VÚZE a MZe
Zpracoval: J. Ouředník, M. Abrahamová (VÚZE), M. Roubalová (MZe)

A3.1/19 - Stavy hospodářských zvířat (tis. ks)

Ukazatel	1989 ¹⁾	1994	1995	1996	1997	1998
Skot celkem	3 481	2 161	2 030	1 989	1 866	1 701
z toho - krávy	1 248	830	768	751	702	647
Prasata celkem	4 685	4 071	3 867	4 016	4 080	4 001
z toho - prasnice	312	295	295	318	322	320
Drůbež celkem	32 479	24 974	26 688	27 875	27 573	29 035
z toho - slepice	15 699	12 556	12 029	12 030	11 833	12 280
- husy	180	177	177	158	151	153
- kachny	192	415	463	409	292	374
- krůty	731	343	527	692	640	638

1) Soupis k 1. 1. daného roku.
Pramen: ČSÚ - Soupis hospodářských zvířat k 1. 3. běžného roku
Zpracoval: J. Ouředník, M. Abrahamová (VÚZE)

A3.1/20 - Výroba a užitkovost v odvětví živočišné výroby

Ukazatel	1989	1994	1995	1996	1997	1998
Výroba mléka (mil. l)	4 900	3 134	3 031	3 039	2 703	2 717
Průměrná užitkovost (l mléka/rok)	3 982	3 964	4 117	4 301	4 366	4 837
Výroba hovězího masa (tis. t)	518,5	313,3	322,9	310,4	293,6	246,6
Průměrné přírůstky skotu ve výkrmu (kg/ks/den) ²⁾	0,75	0,74	0,78	0,80	0,77	0,82
Výroba vepřového masa (tis. t) ¹⁾	778,0	655,0	650,0	714,0	680,0	669,9
Průměrné přírůstky prasat ve výkrmu (kg/ks/den) ²⁾	0,63	0,61	0,62	0,64	0,63	0,64
Výroba drůbežího masa (tis. t) ¹⁾	199,0	165,0	180,0	178,0	190,0	240,9
Celková produkce vajec (mil. ks)	3 643	2 999	3 047	2 948	3 322	3 615

1) Celkový prodej a samozásobení - odhad VÚZE a MZe.
2) Odhad VÚZE a MZe.
Pramen: Měsíční výsledky živočišné výroby za prosinec, ČSÚ; Výsledky živočišné výroby za 4. čtvrtletí, ČSÚ; Výsledky chovu skotu, prasat a drůbeže za 4. čtvrtletí, ČSÚ; Celní statistika; materiály VÚZE a MZe
Zpracoval: J. Ouředník, M. Abrahamová (VÚZE)

A3.2/01 - Vývoj souhrnných cenových indexů (1993 = 100)

Ukazatel	1994 ¹⁾	1995	1996	1997	1998
Ceny zemědělských výrobců	105,9	113,9	123,4	127,1	130,0
v tom - rostlinné výrobky	94,9	101,6	118,6	122,5	115,9
- živočišné výrobky	110,7	119,7	125,8	129,2	136,6
Ceny průmyslových výrobců potravin a nápojů	105,3	112,3	122,4	131,3	138,5
Spotřebitelské ceny potravin a nápojů	109,3	121,0	130,3	136,3	142,6
Ceny vstupů do zemědělství ²⁾	107,7	112,8	124,2	137,5	135,0

1) V roce 1994 byly podrobeny komplexní revizi indexy cen (viz Indexy cen zemědělských výrobců a výrobců v lesnictví, Revize 1994 a Indexy průmyslových výrobců, Revize 1994).
2) V roce 1995 a 1996 - propočet VÚZE na základě podkladů ČSÚ.
Pramen: ČSÚ - Ceny zemědělských výrobců, ceny průmyslových výrobců a spotřebitelské ceny potravinářského zboží; Index cen dodávek výrobců a služeb do zemědělství; Index cen průmyslových výrobců; Indexy spotřebitelských cen
Zpracoval: F. Vaníček (VÚZE), odbor 3110 ČSÚ

A3.2/02 - Vývoj indexů cen zemědělských výrobců podle jednotlivých komodit (1993 = 100)

Výrobek	1994 ¹⁾	1995	1996	1997	1998
Pšenice potravinářská	91,2	84,4	121,0	131,6	120,9
Pšenice krmná	91,6	84,1	118,7	136,0	115,6
Ječmen sladovnický	95,6	94,8	119,4	130,1	120,2
Ječmen krmný	91,9	83,4	115,4	138,7	115,3
Žito	92,3	86,9	127,4	136,3	128,0
Oves krmný	95,1	88,1	119,8	133,0	118,0
Kukuřice krmná	99,9	105,8	143,1	115,2	103,3
Semen o řepky olejné	103,2	104,1	112,8	124,0	131,9
Semen o slunečnice	98,7	96,9	110,6	102,1	111,3
Chmel sušený	83,8	82,6	80,3	67,5	69,6
Cukrovka technická	86,1	105,2	114,8	104,6	98,2
Brambory pozdní konzumní (bez sadby)	117,6	276,2	178,1	103,7	171,7
Brambory průmyslové	177,6	177,2	156,1	153,7	144,9
Ovoce	98,0	128,0	153,1	124,3	118,6
Zelenina	99,3	119,0	111,7	125,7	130,1
Mléko kravské tř. Q	.	.	.	.	131,8
Mléko kravské I. tř.	98,2	108,3	115,4	119,5	.
Mléko kravské II. tř.	99,5	114,4	119,8	127,1	132,5
Byci jateční tř. j. A v živém	120,5	129,5	130,4	129,0	144,4
Jalovice jatečné tř. j. A v živém	120,7	127,1	126,5	122,6	132,0
Krávy jatečné tř. j. A v živém	123,5	139,2	139,7	129,3	147,7
Prasata jatečná tř. j. I. v živém	120,2	128,6	133,2	132,9	131,1
Kuřata jatečná tř. j. I.	105,9	97,4	103,5	117,4	121,1
Vejce slepičí konzumní tříděná	108,0	94,6	120,4	131,2	124,8

1) V roce 1994 byly podrobeny komplexní revizi indexy cen (viz Indexy cen zemědělských výrobců a výrobců v lesnictví, Revize 1994).
Pramen: ČSÚ - Ceny zemědělských výrobců, ceny průmyslových výrobců a spotřebitelské ceny potravinářského zboží
Zpracoval: F. Vaníček (VÚZE), odbor 3110 ČSÚ

A3.2/03 - Vývoj průměrných cen zemědělských výrobků (Kč/t)

Výrobek	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Pšenice potravinářská	3 306	2 983	2 780	3 980	4 331	3 973
Pšenice krmná	2 721	2 481	2 305	3 250	3 725	3 166
Ječmen sladovnický	3 138	3 009	3 001	3 776	4 119	3 804
Ječmen krmný	2 565	2 297	2 121	2 934	3 523	2 930
Žito	2 699	2 427	2 401	3 512	3 762	3 533
Kukuřice krmná	3 329	3 385	3 524	4 765	3 844	3 441
Semen o řepky olejné	5 265	5 438	5 482	5 943	6 535	6 949
Cukrovka technická	809	683	852	930	848	795
Brambory pozdní konzumní (bez sadby)	2 609	4 241	7 982	5 243	2 816	4 941
Brambory průmyslové	1 235	2 372	2 107	1 832	1 837	1 755
Jablka česaná	6 550	6 399	8 828	11 784	8 409	7784 ¹⁾
Zelí bílé hlávkové	4 003	3 480	3 951	4 083	3 655	3 525
Cibule suchá	5 132	.	6 990	4 826	6 842	8 528
Mléko kravské tř. Q (Kč/tis. l)	.	.	.	.	.	7 886
Mléko kravské tř. j. I. (Kč/tis. l)	5 972	5 872	6 479	6 901	7 145	.
Byci jateční tř. j. A v živém	27 597	33 092	35 568	35 777	35 478	39 564
Krávy jatečné tř. j. A v živém	18 037	22 150	25 023	25 106	23 277	26 494
Jalovice tř. j. A v živém	23 735	28 051	29 852	29 695	28 813	30 928
Prasata jatečná tř. j. I. v živém	26 453	31 737	34 409	35 500	35 532	34 059
Kuřata jatečná tř. j. I.	22 878	24 350	22 224	23 641	26 802	27 629
Vejce slepičí konzumní tříděná (Kč/tis. ks)	1 441	1 529	1 396	1 777	1 931	1 827

1) Jablka konzumní
Pramen: ČSÚ - Indexy cen zemědělských výrobců
Zpracoval: F. Vaníček (VÚZE), odbor 3110 ČSÚ

A3.2/04 - Index cen vstupů do zemědělství (průměr roku 1994 = 100)

Ukazatel	1996	1997	1998
Index cen vstupů do zemědělství celkem	117,2	126,2	125,5
Index cen vstupů ze sektoru			
- průmyslu	114,1	126,5	124,1
z toho - krmiva hotová (průmyslová)	118,0	139,4	131,1
- hnojiva průmyslová	127,0	118,6	135,5
- pesticidy	107,7	108,4	112,4
- PHM	103,5	122,6	103,0
- stroje pro zemědělství	109,8	116,0	122,1
- dvoustopá motorová vozidla	113,8	115,4	120,1
- díly a příslušenství k motorovým vozidlům	116,7	117,7	120,7
- elektrická energie	101,9	103,2	107,8
- stavebnictví	120,0	134,2	147,3
- dopravy silniční a nákladní	104,7	111,8	120,8
- služby pošt a telekomunikací	118,3	135,5	146,3
- lesnictví	112,2	116,0	139,6
- zemědělství	125,1	125,0	126,5
z toho - rostlinné výrobky	128,0	129,2	128,1
- živočišné výrobky a zvířata	113,3	116,8	123,3
- pojištění zemědělské produkce	93,5	94,3	81,6
- služeb vstupujících do zemědělství ¹⁾	119,5	133,1	140,6

1) V roce 1996 a 1997 Index cen vstupů ostatních služeb.
Pramen: ČSÚ - Index cen dodávek výrobců a služeb do zemědělství
Zpracoval: F. Vaníček (VÚZE), odbor 3110 ČSÚ

A3.2/05 - Meziroční indexy cen ve výrobních vertikálách

Ceny	Reprezentant	1994/93 ⁴⁾	1995/94	1996/95	1997/96	1998/97
Maso a masné výrobky						
Zemědělských výrobců	byci jateční tř. j. A v živém	120,5	107,4	100,7	99,0	111,9
	krávy jatečné tř. j. A v živém	123,5	112,7	100,4	92,5	114,2
	prasata jatečná tř. j. I. v živém	120,2	107,0	103,5	99,8	98,7
	kuřata tř. j. I. v živém	105,9	92,0	106,2	113,4	103,1
Průmyslových výrobců	výrobky jatečné - maso	113,3	103,8	105,8	103,0	104,5
Spotřebitelské	maso a masné výrobky	115,1	108,8	106,8	103,3	103,3
Mléko a mléčné výrobky						
Zemědělských výrobců	mléko kravské tř. j. Q					110,4
	mléko kravské tř. j. I.	98,2	110,3	106,5	103,5	
	mléko kravské tř. j. II.	99,5	115,1	104,7	106,1	104,2
Průmyslových výrobců	mlékárenské výrobky a zmrzlina	98,7	108,7	108,7	106,8	109,3
Spotřebitelské	mléko, sýry, vejce	103,3 ¹⁾	110,3	113,8	105,4	105,9
Vejce a vaječné výrobky						
Zemědělských výrobců	vejce slepičí konzumní tříděná	131,0	93,3	120,2	114,9	92,1
	vejce slepičí konzumní tříděná	108,0	89,3	127,3	109,0	95,1
Spotřebitelské	vejce a vaječné výrobky	109,5	94,7	121,1	111,2	.
Tuky						
Zemědělských výrobců	semeno řepky olejné	103,2	100,8	108,4	109,9	106,3
	semeno slunečnice	98,7	100,1	114,1	92,3	109,1
Průmyslových výrobců	oleje a tuky živočišné a rostlinné	102,6	102,4	102,1	101,9	114,3
Spotřebitelské	oleje a tuky	102,9 ²⁾	110,7	105,2	104,0	105,8
Mlýnské, pekárenské a těstářenské výrobky						
Zemědělských výrobců	pšenice potravinářská	91,2	92,6	143,3	108,8	91,8
	žito	92,3	94,2	146,5	107,1	93,9
Průmyslových výrobců	mlýnské a škrobářenské výrobky	100,4	90,7	119,2	113,6	97,8
	výrobky pekárenské a cukrářské	118,1	111,0	127,1	116,7	101,3
Spotřebitelské	mlýnské, pekárenské a těstářenské výrobky	107,6	108,2	117,7	111,4	100,8
Cukr, cukrovinky a cukrářské výrobky						
Zemědělských výrobců	cukrovka technická	86,1	122,2	109,2	91,1	93,8
Průmyslových výrobců	cukr	98,0	128,4	100,4	80,0	115,2
Spotřebitelské	cukr, cukrovinky a ostatní potraviny	109,9 ³⁾	120,6	101,0	100,1	108,7
Brambory a bramborové výrobky						
Zemědělských výrobců	brambory pozdní konzumní	117,6	234,8	64,5	58,2	165,5
	brambory průmyslové	177,6	100,0	88,1	98,9	94,3
Průmyslových výrobců	brambory upravené a konzervované	111,1	130,6	93,6	94,1	112,0
Spotřebitelské	brambory a výrobky z brambor	125,6	164,5	79,4	84,1	114,7

1) Mléko a mléčné výrobky.
2) Tuky.
3) Cukr, cukrovinky a cukrářské výrobky.
4) V roce 1994 byly podrobeny komplexní revizi indexy cen (viz Indexy cen zemědělských výrobců a výrobců v lesnictví, Revize 1994).
Pramen: ČSÚ - Ceny zemědělských výrobců, ceny průmyslových výrobců a spotřebitelské ceny potravinářského zboží; Indexy cen zemědělských výrobců a výrobců v lesnictví, Revize 1994; Indexy cen průmyslových výrobců; Indexy spotřebitelských cen
Zpracoval: F. Vaníček (VÚZE), odbor 3110 ČSÚ

A3.3/01 - Meziroční indexy spotřebitelských cen potravinářského zboží¹⁾

Ukazatel	1995	1996	1997	1998
Maso a masné výrobky	108,8	106,8	103,3	103,3
z toho - maso hovězí výsekové	118,0	106,1	101,6	107,5
- maso vepřové výsekové	111,8	108,7	102,6	99,4
- drůbež	90,8	115,9	108,4	108,1
- vnitřnosti jedlé	107,6	96,6	96,5	103,6
- uzenářské zboží	109,0	104,9	103,2	102,8
Ryby a rybí výrobky	106,3	104,1	112,3	113,1
Mléko, mléčné výrobky, vejce	110,3	113,8	105,4	105,9
v tom - mléko konzumní	112,2	111,7	102,0	105,3
- mléko konzervované	109,5	117,2	111,8	111,9
- sýry	113,9	113,9	107,9	108,7
- ostatní mléčné výrobky	112,7	112,0	106,8	106,1
- vejce a vaječné výrobky	94,7	121,1	111,2	98,7
Oleje a tuky	110,7	105,2	104,0	105,8
v tom - máslo	113,2	104,9	106,8	107,6
- sádlo	107,7	106,7	100,3	102,9
- margarin	108,6	104,3	103,2	106,0
- jedlé oleje (kromě olivového)	108,7	102,3	98,2	105,4
- olivový olej	110,5	126,1	104,7	91,6
Mlýnské, pekárenské a těstářenské výrobky	108,2	117,7	111,4	100,8
v tom - mouka	95,2	113,1	107,3	92,3
- chléb a běžné pečivo	110,0	124,7	115,1	99,0
- pečivo jemné, cukrářské a trvanlivé	110,7	109,9	107,5	105,9
- těstoviny	99,4	104,5	105,3	99,7
- ryže	110,7	117,6	96,6	102,8
- ostatní obiloviny a výrobky z nich	107,1	109,9	112,4	102,5
Cukr, cukrovinky a ostatní potraviny	120,6	101,0	100,1	108,7
z toho - cukr	132,1	103,0	76,1	111,0
- čokoláda a čokoládové cukrovinky	108,4	105,3	102,4	103,6
- nečokoládové cukrovinky	116,6	112,4	112,8	110,9
- káva	148,3	90,3	102,0	114,2
- čaj	97,6	107,3	108,9	110,8
Brambory a bramborové výrobky	164,5	79,4	84,1	114,7
v tom - brambory	181,9	74,0	82,1	119,0
- bramborové výrobky	124,9	97,5	89,1	104,5
Ovoce a ovocné výrobky	106,8	111,7	103,8	99,5
z toho - čerstvé ovoce mírného pásma	121,4	111,0	96,6	95,5
- čerstvé jižní ovoce	100,4	113,4	105,5	97,7
- ovocné výrobky	106,3	123,6	112,5	112,9
Zelenina a zeleninové výrobky	103,8	105,6	103,1	105,1
z toho - čerstvá zelenina	105,7	104,5	103,7	105,2
- zeleninové výrobky	97,4	110,7	98,8	100,9
Nealkoholické nápoje	98,6	102,0	104,1	100,9
Alkoholické nápoje	105,3	105,4	106,2	106,7
v tom - pivo	105,4	104,8	107,0	107,1
- víno	108,7	108,2	107,9	102,0
- lihoviny	102,3	103,7	103,5	110,9

1) Z důvodu zásadních změn v metodice sledování a výpočtů indexů spotřebitelských cen (nový spotřební koš, nové skupiny zboží a služeb, nová konstrukce vahového systému) počínaje rokem 1995 nelze navázat na časovou řadu indexů spotřebitelských cen let 1989 - 1994.
Pramen: Interní materiály ČSÚ
Zpracoval: I. Mrháková (VÚZE)

A3.3/02 - Podíl jednotlivých druhů výdajů na celkových výdajích domácností ČR (bez daní, pojištění a ostatních plateb) (%)

Ukazatel	1989	1994	1995	1996	1997
Vydání za potraviny, nápoje a tabák	32,9	32,0	31,2	30,5	29,2
v tom - potraviny	26,9	26,2	25,6	25,0	23,9
- nápoje	4,6	4,1	4,0	4,0	3,8
- tabák	1,4	1,7	1,6	1,5	1,5
Textil, potřeby pro domácnost	18,9	17,1	16,3	16,3	15,6
Doprava a spoje, dopravní prostředky	13,0	11,2	11,9	13,1	12,7
v tom - doprava a spoje	3,1	2,9	3,0	3,2	3,5
- osobní dopravní prostředky	9,9	8,3	8,9	9,9	9,2
Rekreace, vzdělání a kulturní služby	3,4	5,7	6,1	6,0	6,3
v tom - rekreace	2,6	2,8	3,2	3,3	3,5
- vzdělání a kulturní služby	0,8	2,9	2,9	2,7	2,8
Lékařská péče	0,3	1,2	1,5	1,4	1,5
v tom - léčebná péče	0,1	0,4	0,5	0,4	0,4
- léčiva, zdravot. potřeby	0,2	0,8	1,0	1,0	1,1
Bydlení	8,2	12,6	12,0	12,1	13,0
v tom - nájemné a komunální služby	2,5	4,6	4,3	4,3	4,7
- elektřina	2,4	2,7	2,7	2,7	2,8
- plyn	0,9	1,3	1,3	1,4	1,6
- ústřední topení a teplá voda	1,5	3,2	3,0	3,0	3,3
- palivo	0,9	0,8	0,7	0,7	0,6
Ostatní vydání	21,2	15,8	15,6	15,4	15,3
v tom - veřejné stravování	4,6	4,3	4,3	4,2	4,0
- drogistické zboží	3,0	1,4	1,4	1,3	1,3
- kulturní zařízení	7,6	5,3	5,4	5,4	5,4
- ostatní služby	6,0	4,8	4,5	4,5	4,6
Jiná vydání (podíly na družstevní výstavbě, koupě nemovitosti, hospodářské a pěstitelské potřeby)	2,1	4,4	5,4	5,2	6,4

Pramen: Výpočty VÚZE podle Statistiky rodinných účtů, I. díl, ČSÚ, 1990 - 1998
Zpracoval: H. Sekavová (VÚZE)

A3.4/01 - Vývoj celkového a agrárního zahraničního obchodu ČR (mil. Kč)

Ukazatel	1994	1995	1996	1997	1998
Obrat celkem	841 103	1 245 167	1 346 973	1 584 271	1 776 799
Vývoz celkem	410 250	574 722	594 629	722 501	850 240
Dovoz celkem	430 853	670 445	752 344	861 770	926 559
Saldo celkem	-20 603	-95 723	-157 715	-139 269	-76 319
Obrat agrárního obchodu	68 917	83 232	89 062	99 407	103 287
Agrární vývoz	28 722	35 596	33 473	39 479	42 065
Agrární dovoz	40 195	47 636	55 589	59 928	61 222
Saldo agrárního obchodu	-11 473	-12 040	-22 116	-20 449	-19 157
Podíl agrárního vývozu na celkovém vývozu (%)	7,00	6,19	5,63	5,46	4,95
Podíl agrárního dovozu na celkovém dovozu (%)	9,33	7,11	7,39	6,95	6,61
Podíl salda agrárního obchodu na saldu celkem (%)	55,69	12,58	14,02	14,68	25,10

Pramen: Celní statistika
Zpracoval: J. Vološin (VÚZE)

A3.4/02 - Teritoriální struktura agrárního vývozu a dovozu podle celní nomenklatury (mil. Kč)

CN	Agregace komodit	Období	Celkem		EU		CEFTA		Z toho										SNS		RZ	
									z toho													
			vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	SR		MR		PR									
vývoz	dovoz	vývoz							dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz							
01	Živá zvířata	1994	1 798	729	1 285	458	274	215	221	200	23	3	29	5	11	3	18	3				
		1995	1 537	1 048	1 175	841	233	146	206	135	2	1	25	9	14	3	39	3				
		1996	1 130	609	601	484	335	81	223	73	4	3	64	6	39	5	5	6				
		1997	1 804	321	901	220	416	70	225	63	31	1	85	6	30	2	134	9				
		1998	2 027	517	819	243	745	244	592	76	16	1	88	167	56	7	94	12				
02	Maso a droby	1994	858	1 100	516	694	87	198	76	162	3	29	7	1	82	0	0	74				
		1995	820	1 021	624	653	167	187	158	107	0	59	9	20	3	0	0	126				
		1996	804	1 112	627	559	146	184	143	66	0	117	3	0	15	0	0	264				
		1997	1 228	1 125	687	489	358	190	309	56	9	131	4	3	33	0	3	358				
		1998	1 686	1 936	504	1 257	882	209	636	37	53	154	4	13	274	0	1	341				
03	Ryby, koryši, měkkýši a ostatní vodní bezobratlí	1994	686	1 100	495	687	129	115	109	28	17	7	3	79	3	8	2	148				
		1995	756	1 210	587	627	150	143	132	29	10	2	8	112	0	3	1	262				
		1996	840	1 439	609	682	199	121	158	24	9	10	32	87	4	7	1	412				
		1997	935	1 441	710	674	206	121	191	21	10	4	5	88	2	74	0	391				
		1998	1 009	1 449	745	727	179	82	169	26	1	5	7	47	7	56	1	440				
04	Mléko a mléčné výrobky, ptačí vejce, med	1994	5 299	1 210	2 816	854	705	232	512	226	103	2	90	3	157	10	1 050	1				
		1995	6 265	1 417	3 771	1 016	671	339	512	308	118	19	39	11	278	10	1 308	0				
		1996	5 882	1 846	2 591	1 267	769	451	522	368	68	31	127	53	787	15	1 289	13				
		1997	5 493	1 520	1 422	857	911	468	525	322	177	35	168	98	1 139	45	1 510	11				
		1998	5 972	1 636	1 787	992	865	516	486	278	110	39	184	199	1 055	22	1 610	14				
05	Ostatní živočišné produkty	1994	132	393	99	228	14	14	12	10	1	1	0	2	2	11	0	37				
		1995	150	581	114	338	23	19	22	13	0	0	0	6	2	7	4	130				
		1996	134	657	100	368	31	14	22	5	0	4	8	3	2	7	0	161				
		1997	129	750	103	422	21	20	12	13	1	5	3	2	3	4	0	186				
		1998	171	917	115	615	53	61	14	39	3	3	33	19	1	4	0	141				
06	Živé rostliny a květinářské výrobky	1994	103	686	37	504	45	77	33	48	6	23	6	5	0	1	0	95				
		1995	108	900	67	652	39	128	32	71	4	49	3	8	0	1	0	100				
		1996	106	1 052	63	770	42	130	38	55	2	59	2	13	1	2	0	130				
		1997	127	1 157	68	904	56	95	47	48	2	35	6	11	2	1	1	134				
		1998	137	1 209	71	968	61	85	55	46	3	25	3	13	2	1	0	128				
07	Zelenina, požitavelné rostliny, kořeny, hlízy	1994	1 020	2 831	806	1 350	114	1 092	70	837	31	70	13	184	13	12	4	125				
		1995	733	3 845	550	2 238	139	1 101	128	700	2	118	9	282	3	9	0	194				
		1996	650	3 929	413	2 182	197	1 150	150	709	3	161	44	234	5	4	1	195				
		1997	666	3 889	475	2 141	151	1 178	103	644	13	231	31	234	6	2	1	279				
		1998	449	4 479	212	2 704	212	1 227	104	585	26	266	78	298	7	2	0	309				
08	Ovoce, ořechy	1994	594	5 523	266	2 563	71	305	67	193	0	46	4	66	31	3	0	2 345				
		1995	778	6 110	608	3 108	149	296	138	138	3	52	8	105	15	15	1	2 776				
		1996	632	7 159	547	3 528	63	378	52	132	1	94	9	134	18	28	0	2 967				
		1997	866	7 264	710	3 542	129	377	82	98	5	96	39	149	14	23	0	3 105				
		1998	799	6 799	583	3 278	179	372	99	73	2	101	72	171	21	35	0	2 611				
09	Káva, čaj, maté, koření	1994	340	2 712	54	452	228	135	213	86	0	47	14	2	43	1	2	2 122				
		1995	776	3 273	106	620	234	167	187	57	10	100	37	9	45	0	364	2 497				
		1996	473	2 677	58	481	348	125	267	13	12	105	11	6	34	0	7	2 056				
		1997	671	3 216	131	510	447	189	319	16	48	134	8	39	67	2	4	2 489				
		1998	906	2 955	180	537	590	177	516	25	6	77	3	74	92	2	0	2 211				
10	Obiloviny	1994	391	1 180	103	229	226	630	155	623	0	7	71	1	32	1	0	238				
		1995	3 714	1 303	1 146	181	1 998	657	119	593	2	63	1 876	1	40	8	3	220				
		1996	859	2 739	115	1 644	680	326	290	142	0	182	260	1	38	13	0	464				
		1997	276	3 132	52	1 920	184	705	131	267	0	435	39	2	18	6	0	395				
		1998	1 010	1 613	232	209	739	782	178	638	13	143	499	1	5	25	0	527				
11	Mlýnské výrobky, slad, škroby apod.	1994	1 348	141	235	18	368	108	31	107	173	0	164	0	6	0	23	8				
		1995	1 989	411	397	162	449	187	83	186	71	0	295	0	358	0	234	8				
		1996	1 644	433	222	88	753	297	207	290	0	6	405	0	85	0	245	20				
		1997	1 762	377	187	168	725	190	94	190	7	0	468	0	296	0	213	6				
		1998	1 838	454	139	219	709	219	86	211	11	8	363	0	218	2	477	2				
12	Olejnátá semena a plody	1994	2 897	1 035	1 436	474	615	278	463	252	29	14	123	8	79	6	54	104				
		1995	2 878	1 230	1 466	771	658	230	561	185	5	17	92	26	230	23	51	135				
		1996	3 223	1 675	1 870	772	611	293	512	237	8	20	88	27	136	14	24	461				
		1997	2 833	1 735	1 750	837	364	201	167	132	60	18	126	43	168	14	20	571				
		1998	2 895	1 783	1 634	825	538	299	272	196	40	23	209	55	138	5	29	496				
13	Rostlinné výtažky a šťávy	1994	20	260	1	193	13	1	10	1	0	0	2	0	4	1	1	9				
		1995	32	292	8	251	16	2	15	1	0	1	1	0	5	6	2	10				
		1996	107	333	4	246	80	6	29	1	5	5	46	0	20	1	2	34				
		1997	115	359	52	260	52	11	21	1	1	10	28	0	6	0	3	21				
		1998	125	336	46	277	52	12	25	7	2	5	22	0	25	0	0	31				
14	Rostlinné pletací materiály	1994	6	17	3	9	3	1	3	1	0	0	0	0	0	0	0	7				
		1995	8	45	3	18	5	0	5	0	0	0	0	0	0	17	0	7				
		1996	3	83	1	38	1	1	1	0	0	0	0	0	0	23	0	12				
		1997	4	81	2	43	1	1	1	1	0	0	0	0	0	1	0	14				
		1998	5	94	3	28	1	1	1	0	0	0	0	0	0	20	0	21				
15	Živočišné a rostlinné tuky a oleje	1994	1 460	1 807	294	1 230	717	188	550	120	145	66	22	2	107	33	9	87				
		1995	1 689	2 189	413	1 662	678	308	610	197	29	84	39	25	343	14	29	178				
		1996	1 485	2 197	214	1 607	1 071	304	641	233	12	31	319	27	84	1	29	256				
		1997	1 674	2 130	235	1 460	1 154	275	817	218	17	34	317	12	190	0	12	319				
		1998	1 904	2 863	136	2 047	1 327	425	810	353	68	31	413	41	299	0	5	307				

A3.4/02 - Teritoriální struktura agrárního vývozu a dovozu podle celní nomenklatury (mil. Kč) - pokračování

CN	Agregace komodit	Období	Celkem		EU		CEFTA		Z toho									
									z toho									
			vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	SR		MR		PR		SNS		RZ	
									vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz				
16	Přípravky z masa, ryb, koryšů ap.	1994	482	1 157	1	437	200	150	196	38	0	85	3	27	218	4	9	95
		1995	663	1 212	4	621	302	175	300	36	0	106	2	33	263	0	1	221
		1996	646	1 435	5	668	336	271	326	35	1	141	2	78	259	5	1	211
		1997	777	1 614	4	723	378	404	341	33	0	176	6	166	382	12	0	178
		1998	1 141	1 640	26	671	713	462	469	37	0	187	7	206	378	14	0	183
17	Cukr a cukrovinky	1994	1 438	838	73	499	649	188	504	170	135	6	10	12	323	2	92	18
		1995	1 567	1 347	586	974	707	320	689	283	7	18	11	12	173	2	26	10
		1996	1 044	1 434	188	1 089	639	265	478	153	2	46	157	49	104	1	42	24
		1997	2 201	1 337	512	836	708	354	285	207	4	33	416	107	824	0	26	46
		1998	1 741	1 670	513	715	462	764	254	547	28	32	150	176	546	0	22	34
18	Kakao a kakaové přípravky	1994	1 162	1 835	52	722	440	391	435	382	0	3	5	6	590	0	8	480
		1995	1 426	2 100	151	1 131	599	408	581	378	1	19	0	11	631	1	15	442
		1996	1 565	2 617	156	1 430	676	519	612	423	61	52	2	40	615	2	16	595
		1997	1 415	2 713	138	1 256	689	658	677	390	2	48	4	216	538	1	10	746
		1998	1 367	2 638	184	1 273	702	823	650	411	20	56	11	351	372	0	9	505
19	Přípravky z obilí	1994	936	1 465	57	690	392	508	376	398	9	82	7	27	309	3	73	32
		1995	1 374	1 832	173	1 179	613	585	598	416	8	112	7	57	405	4	73	11
		1996	1 861	2 093	269	1 364	784	642	722	444	11	125	45	69	592	6	85	19
		1997	2 253	2 500	304	1 601	1 143	807	857	466	91	172	189	155	590	9	94	19
		1998	2 231	2 795	332	1 852	1 324	878	970	398	110	147	233	309	368	8	85	12
20	Přípravky ze zeleniny, ovoce, ořechů aj.	1994	658	2 241	179	1 017	186	301	166	181	14	89	6	31	218	7	9	402
		1995	1 005	2 774	277	1 731	273	289	264	182	1	67	8	40	374	5	22	573
		1996	1 325	3 313	228	1 838	417	496	385	209	2	197	28	78	626	12	7	811
		1997	1 821	3 294	325	1 666	747	647	589	145	7	340	127	148	699	5	3	832
		1998	1 345	3 405	220	1 694	736	717	585	136	31	340	74	221	295	8	5	764
21	Různé potravinové přípravky	1994	936	2 871	120	1 846	495	373	384	115	22	171	89	82	198	63	8	60
		1995	1 065	4 072	202	2 783	558	849	451	393	32	283	73	171	166	42	57	86
		1996	1 155	4 590	186	2 920	686	1 138	575	363	19	455	89	285	178	16	17	107
		1997	1 492	4 971	199	2 572	860	1 584	700	409	11	529	140	620	333	20	14	156
		1998	2 273	6 132	257	2 833	1 461	1 772	733	277	15	647	673	828	411	19	0	938
22	Nápoje, lihové tekutiny a ocet	1994	3 639	1 992	1 299	841	1 138	552	1 093	397	34	113	11	20	663	23	40	4
		1995	3 490	2 003	1 400	1 464	1 137	424	1 081	295	38	121	15	2	591	14	31	3
		1996	4 189	2 765	1 656	2 035	1 419	470	1 323	295	31	145	53	10	745	22	18	9
		1997	4 428	3 194	1 963	2 318	1 420	511	1 288	375	31	102	78	10	497	36	33	31
		1998	4 316	2 451	1 933	1 551	1 401	551	1 201	358	62	146	84	16	333	8	15	18
23	Zbytky a odpady v potravinářském průmyslu, krmivo	1994	1 033	3 506	761	1 596	259	163	197	53	0	53	62	57	4	1	1	1 342
		1995	1 240	4 158	856	2 415	376	185	279	50	0	86	97	48	5	1	1	1 278
		1996	1 366	5 594	966	3 225	383	287	281	79	1	107	100	97	13	0	0	1 956
		1997	1 386	5 881	1 040	3 759	287	330	209	73	3	134	75	121	40	2	3	1 628
		1998	1 378	5 902	900	3 944	427	389	287	114	22	145	111	128	49	9	1	1 167
24	Tabák a tabákové výrobky	1994	1 482	3 569	45	1 380	884	1 167	884	721	0	444	0	2	523	0	6	693
		1995	1 533	3 261	97	1 069	1 014	861	1 000	856	0	2	14	3	411	0	1	419
		1996	2 350	3 810	480	929	1 188	617	1 177	609	0	6	11	1	593	0	4	811
		1997	5 123	5 927	1 643	688	1 712	945	1 709	910	0	26	0	2	1 661	0	0	1 799
		1998	5 340	5 549	1 490	980	1 536	950	1 533	899	0	17	3	8	2 283	0	0	1 356
	Celkem	1994	28 722	40 195	11 013	18 970	8 248	7 381	6 759	5 348	747	1 360	742	624	3 616	191	1 265	8 521
		1995	35 596	47 636	14 780	26 507	11 188	8 003	8 150	5 609	345	1 379	2 669	989	4 353	187	1 989	9 627
		1996	33 473	55 589	12 167	30 211	11 854	8 565	9 134	4 958	252	2 104	1 904	1 299	4 992	184	1 793	11 993
		1997	39 479	59 928	13 613	29 866	13 119	10 331	9 699	5 097	525	2 729	2 362	2 231	7 538	259	2 084	13 723
		1998	42 065	61 222	13 061	30 439	15 894	12 016	10 725	5 765	642	2 598	3 324	3 341	7 235	247	2 354	12 568

Pramen: Celní statistika
Zpracoval: J. Vološin (VÚZE)

A3.4/03 - Objem vývozu a dovozu základních zemědělských a potravinářských komodit (t)

CN	Agregace komodit	Období	Celkem		EU		CEFTA		Z toho									
									z toho									
			vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	SR		MR		PR		SNS		RZ	
									vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz				
0102	Živý skot	1994	29 897	9 324	22 612	3 757	846	5 440	589	5 439	257	0	0	0	0	0	510	0
		1995	21 580	10 551	19 400	8 151	74	2 151	66	2 109	0	0	8	10	0	0	216	0
		1996	11 666	6 908	7 870	5 660	751	1 127	48	1 100	1	27	62	1	0	0	48	0
		1997	22 270	1 526	11 361	1 258	2 056	260	102	155	1 320	0	0	105	0	0	4 572	0
		1998	18 207	7 339	10 943	750	765	6 575	92	427	0	0	0	6 147	41	0	2 019	0
0201 - 0202	Hovězí maso	1994	1 181	7 983	862	4 271	69	2 008	69	1 872	0	0	0	1	0	0	0	36
		1995	2 014	3 230	744	2 530	1 215	2 014	1 214	16	0	0	0	198	4	0	0	30
		1996	1 808	3 688	554	3 450	1 202	10	1 202	2	0	0	0	7	28	0	0	88
		1997	2 435	1 407	990	1 139	676	1	499	0	131	0	46	1	22	0	0	246
		1998	1 396	5 517	771	5 092	552	401	522	18	0	20	0	253	1	0	0	0
0203	Vepřové maso	1994	4 675	11 867	27	9 487	629	9	410	0	0	0	219	9	2 053	0	0	0
		1995	272	6 734	160	5 063	88	778	88	0	0	197	0	580	12	0	0	20
		1996	861	6 221	521	3 891	285	856	285	0	0	856	0	0	54	0	0	38
		1997	7 285	2 339	1 785	1 904	2 844	38	2 609	0	40	38	0	0	382	0	0	

A3.4/03 - Objem vývozu a dovozu základních zemědělských a potravinářských komodit (t) - pokračování

CN	Agregace komodit	Období	Celkem		Z toho													
					EU		CEFTA		z toho				SNS		RZ			
			vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	SR		MR		PR		vývoz	dovoz	vývoz	dovoz		
0207	Drůbeží maso	1994	5 203	4 947	2 457	2 246	1 895	1 841	1 831	1 358	64	405	0	0	112	0	0	820
		1995	5 327	8 592	2 790	3 776	2 287	2 885	2 080	1 739	0	1 146	207	0	39	0	0	1 931
		1996	4 486	13 486	3 131	3 609	949	3 233	870	1 323	0	1 911	79	0	278	0	0	6 491
		1997	3 873	16 619	2 558	3 722	1 083	4 481	1 029	2 110	54	2 349	0	22	147	0	44	8 106
		1998	3 012	11 844	1 825	3 937	960	3 026	949	605	8	2 419	2	1	225	0	0	4 859
0402	Mléko a smetana zahuštěná	1994	83 741	650	61 384	89	3 771	517	3 655	475	81	7	35	0	2 523	20	10 717	0
		1995	74 424	772	52 976	63	4 036	709	3 422	581	216	122	373	1	1 070	0	11 537	0
		1996	65 315	1 136	45 208	152	3 669	944	3 210	868	99	0	0	1	548	40	12 649	0
		1997	48 432	1 296	22 658	55	3 414	1 105	3 231	1 102	104	0	25	3	1 600	10	16 372	0
		1998	50 805	1 306	24 584	67	2 851	1 027	2 061	1 025	510	0	81	2	2 310	0	15 255	0
0403	Kysané mléčné výrobky	1994	6 354	4 414	113	4 340	6 105	71	2 736	71	3 368	0	1	0	5	0	0	0
		1995	5 376	3 654	873	3 637	4 468	17	2 598	17	1 870	0	0	0	34	0	1	0
		1996	3 385	3 942	605	3 901	2 627	41	2 621	32	7	0	0	0	43	0	109	0
		1997	5 171	4 021	40	4 002	4 657	7	3 640	6	0	1	1 017	0	7	0	465	0
		1998	7 317	11 490	40	8 843	7 149	2 609	5 441	179	0	1 430	1 708	1 000	20	0	105	0
0405	Másl	1994	19 936	114	8 111	91	2 849	1	1 808	1	73	0	968	0	493	0	1 732	0
		1995	26 600	376	17 471	245	1 331	101	1 213	21	118	78	0	0	3 183	8	1 252	0
		1996	26 838	986	5 072	510	1 555	476	807	148	34	0	286	60	15 848	0	1 379	0
		1997	22 145	1 201	2 655	1 025	1 494	121	274	121	117	0	704	0	14 860	0	172	0
		1998	24 682	955	4 057	548	1 299	302	131	302	40	0	494	0	14 095	0	1 666	0
0406	Sýry a tvaroh	1994	16 392	10 619	3 335	7 741	1 187	2 443	1 112	2 438	8	0	67	5	595	288	8 379	0
		1995	11 959	12 881	708	9 527	1 939	2 750	1 887	2 732	12	0	40	10	808	502	7 559	0
		1996	13 889	15 383	808	10 254	2 034	4 145	1 713	2 813	19	95	113	1 196	1 121	713	9 606	0
		1997	17 530	11 001	1 044	5 245	2 681	4 567	1 932	2 069	57	119	578	2 379	2 726	886	10 095	0
		1998	19 870	11 185	2 248	4 945	3 134	5 414	2 074	1 702	141	43	872	3 668	2 100	584	10 782	0
07	Zelenina	1994	202 669	243 695	153 900	95 248	28 219	119 952	14 029	80 313	12 979	5 781	1 211	33 605	1 876	1 262	1 694	6 260
		1995	129 030	325 841	110 310	172 385	14 765	117 697	12 971	69 074	179	9 889	1 615	38 700	177	1 359	1	10 438
		1996	90 416	336 538	69 827	192 538	16 583	103 994	12 435	63 273	244	15 519	3 637	24 399	330	250	43	10 890
		1997	83 315	275 969	70 582	158 166	9 334	88 228	5 889	49 596	724	13 222	2 629	22 380	471	100	39	13 484
		1998	44 431	314 641	30 704	183 809	12 486	98 091	5 768	47 950	1 248	16 908	5 380	31 211	249	133	0	14 030
0701	z toho - brambory	1994	40 009	15 211	255	10 158	24 155	3 418	11 542	1 137	12 607	42	6	855	38	0	1 668	12
		1995	9 560	90 803	235	65 599	9 153	16 825	8 963	521	85	0	105	16 305	0	599	0	2 398
		1996	9 040	82 214	85	77 248	8 290	647	7 903	69	204	198	184	146	141	0	20	2 890
		1997	2 405	11 681	40	11 651	1 813	1	1 140	1	2	0	650	0	98	0	0	29
		1998	2 929	40 007	116	39 917	2 568	67	2 491	67	24	0	123	0	0	0	0	22
08	Ovoce	1994	135 746	402 887	45 905	199 743	4 273	33 430	3 412	23 570	0	5 666	860	4 176	961	132	116	167 546
		1995	99 534	461 758	89 958	221 938	8 442	38 608	7 032	21 905	321	9 391	1 021	7 292	843	1 765	22	169 593
		1996	100 526	468 441	96 609	223 958	2 995	46 290	2 309	17 377	20	18 998	642	9 033	831	1 431	2	195 206
		1997	144 014	442 892	138 523	232 209	4 448	33 819	3 306	8 312	430	16 887	655	7 028	607	732	1	190 101
		1998	87 296	413 049	81 457	214 253	4 662	35 178	3 155	8 169	64	21 134	1 300	5 255	605	1 287	1	158 324
080810	z toho - jablka	1994	112 120	28 724	31 145	16 078	1 579	3 671	1 576	472	0	679	3	2 520	42	0	102	13
		1995	77 109	35 753	72 316	29 996	4 490	2 819	4 370	906	72	323	5	1 590	303	757	0	443
		1996	82 185	49 889	81 448	40 531	662	8 448	640	2 503	0	3 374	0	2 233	69	15	6	349
		1997	124 180	47 786	123 646	42 048	256	4 851	256	1 452	0	1 235	0	1 699	114	0	0	910
		1998	64 403	39 801	64 151	36 569	210	2 254	206	1 030	0	113	4	1 071	41	0	0	1 689
10	Obilí s výjimkou rýže	1994	74 244	252 897	27 131	56 344	41 113	183 423	24 924	183 180	56	219	16 133	23	976	425	50	1
		1995	1 142 595	201 223	332 029	2 486	626 551	194 648	4 356	160 970	578	33 588	621 617	90	5 719	3 443	186	15
		1996	153 477	429 810	27 304	325 038	119 802	56 500	36 545	15 474	1	39 913	49 768	132	4 664	3 116	0	0
		1997	16 058	556 856	7 692	397 015	7 316	157 671	5 983	54 151	10	103 079	1 235	246	331	827	0	159
		1998	212 442	250 717	64 715	15 979	141 474	227 561	9 737	188 415	1 664	39 003	116 598	120	139	0	0	48
1101	Pšeničná mouka	1994	6 472	825	30	94	5 299	628	1 216	628	0	0	4 082	0	35	0	5	0
		1995	75 844	2 698	2 433	2 269	3 939	148	2 294	148	0	0	1 644	0	60 006	0	2 978	0
		1996	26 597	2 498	157	248	20 141	2 250	20 071	2 058	0	0	40	0	4 511	0	1 742	0
		1997	14 455	515	34	515	2 331	0	574	0	0	0	1 757	0	11 930	0	71	0
		1998	9 254	1 279	84	379	3 590	885	687	2	16	883	2 881	0	2 771	15	0	0
1107	Slad	1994	181 915	1 064	33 823	19	51 110	1 024	357	982	27 274	0	23 479	41	476	0	3 288	0
		1995	205 008	7 687	52 274	43	55 325	7 621	2 961	7 621	11 868	0	40 496	0	1 726	24	8 612	0
		1996	140 410	2 345	25 514	52	53 269	2 292	2 089	2 119	18	0	33 557	0	4 229	0	26 156	0
		1997	140 562	702	15 821	32	60 657	0	5 900	0	466	0	39 675	0	13 094	0	17 815	0
		1998	166 814	5 199	13 339	673	64 316	4 007	3 722	3 963	40	0	33 991	0	16 772	0	48 363	0
1205 - 1206	Semena řepky a slunečnice	1994	73 131	28 044	19 731	33	52 110	27 833	51 199	27 798	0	35	911	0	0	66	0	0
		1995	93 954	27 029	36 545	5 340	54 410	18 602	54 207	18 175	0	427	202	0	2 946	2 946	0	30
		1996	143 670	25 763	98 343	196	45 322	24 394	42 325	24 307	290	46	2 013	0	1	830	0	65
		1997	104 516	12 919	98 181	124	5 802	11 604	316	11 601	3 345	3	2 141	0	8	384	0	41
		1998	83 533	22 070	68 210	161	15 221	20 972	14 919	20 949	23	23	279	0	10	0	0	40
1210	Chmel	1994	7 492	453	4 918	253	60	166	51	85	9	75	0	0	1	17	4	0
		1995	6 723	697	4 528	400	268	242	149	134	12	0	108	108	4	13	35	1
		1996	7 285	656	4 778	233	100	281	68	147	7	0	25	118	116	0	4	114
		1997	6 039	547	3 439	140	411	386	90	6	26	0	258	365	158	0	38	0
		1998	5 355	847	2 340	240	627	604	76	66	27	0	458	538	169	0	187	0

A3.4/03 - Objem vývozu a dovozu základních zemědělských a potravinářských komodit (t) - pokračování

CN	Agregace komodit	Období	Celkem		Z toho													
					EU		CEFTA		z toho						SNS		RZ	
			SR						MR		PR							
			vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz
1512 - 1514	Slunečnicový a řepkový olej	1994	26 232	13 249	899	8 261	12 873	2 223	2 664	1 854	9 729	369	480	0	700	1 610	92	0
		1995	20 962	17 366	5 758	8 756	5 726	7 864	4 655	6 542	436	781	636	65	2 945	468	226	0
		1996	32 487	14 727	783	5 778	30 807	8 948	3 221	8 064	452	411	20 459	0	409	0	141	0
		1997	23 897	16 748	207	7 834	20 590	8 294	5 223	7 723	199	571	15 069	0	2 610	0	167	0
		1998	22 810	27 770	1 140	14 700	19 017	13 068	7 877	12 857	16	193	9 439	18	1 455	0	53	0
1517	Margarin a ostatní jedlé tuky	1994	7 921	5 069	78	3 901	3 142	337	2 998	329	1	0	143	5	2 359	0	23	0
		1995	30 715	3 461	362	3 363	15 683	98	15 299	90	34	3	344	0	8 428	0	737	0
		1996	27 359	4 009	4 570	3 720	17 533	287	17 447	82	0	0	86	0	2 079	0	409	0
		1997	31 039	3 949	4 226	3 815	22 177	79	21 766	78	403	1	8	0	2 300	0	169	0
		1998	31 303	4 915	1 777	3 881	21 109	618	17 091	581	2 255	0	1 762	37	5 587	0	25	0
1701	Cukr	1994	95 635	4 368	5 293	2 791	54 084	1 328	36 981	639	16 584	0	519	656	6 362	0	7 016	0
		1995	52 238	33 403	18 956	20 917	32 744	12 156	30 969	9 181	522	508	1 252	1 871	133	62	24	0
		1996	33 370	21 627	1 412	21 106	31 112	423	18 154	199	123	5	12 814	15	23	10	1	23
		1997	134 066	8 262	12 285	7 016	46 864	1 003	8 192	774	164	29	38 486	200	66 073	0	813	0
		1998	81 770	40 219	12 179	3 330	14 479	32 523	3 254	19 336	2 746	1	8 346	13 185	38 222	0	94	5
1902	Těstoviny	1994	13 658	7 765	294	3 648	984	1 854	944	1 555	0	0	41	299	9 436	0	137	667
		1995	23 898	7 541	2 548	4 347	2 267	2 528	2 254	1 751	0	0	12	767	15 973	0	323	398
		1996	38 628	6 688	2 827	4 347	2 777	2 134	2 681	1 548	6	5	54	498	30 221	0	349	156
		1997	43 229	6 367	2 643	4 531	5 021	1 359	4 419	929	0	24	594	406	32 350	0	315	386
		1998	31 737	5 576	1 930	4 187	6 682	993	6 030	993	221	0	431	0	18 781	0	265	360
1905	Pekařské zboží	1994	60 172	13 796	46 537	4 643	8 044	7 895	7 719	7 148	231	425	95	322	2 833	54	1 850	326
		1995	20 674	15 252	1 631	5 807	12 065	8 540	11 793	6 498	135	1 115	137	927	3 880	81	1 741	656
		1996	24 770	16 574	1 864	6 877	13 737	8 888	12 634	6 521	286	1 407	677	880	6 114	134	1 643	4
		1997	29 563	19 372	1 904	7 951	18 661	10 289	13 569	6 745	1 797	1 970	3 202	1 541	6 183	184	1 487	18
		1998	26 351	21 948	2 316	9 248	18 612	11 834	13 056	6 098	2 121	1 890	3 280	3 670	2 790	174	1 553	26
2009	Ovocné a zeleninové šťávy	1994	15 594	63 785	11 967	25 388	1 620	9 399	1 491	2 314	87	6 223	42	783	1 239	7	17	390
		1995	23 751	65 779	16 383	56 451	6 194	5 153	6 127	790	14	4 165	52	199	599	0	71	1 540
		1996	26 373	66 459	16 403	42 023	8 118	15 870	7 910	614	5	14 213	65	581	1 329	83	166	7 061
		1997	32 851	69 514	20 202	31 600	11 342	28 881	10 435	496	58	25 990	794	2 175	748	0	136	8 239
		1998	26 894	65 438	15 769	27 835	10 203	30 559	9 535	146	115	28 963	421	1 340	521	0	123	6 421
2202	Limonády (hl)	1994	2 498 360	434 384	9 764	140 633	2 421 488	160 448	2 420 927	78 375	55	24 128	506	57 945	56 683	0	2 557	1 236
		1995	630 778	274 258	16 075	232 398	586 975	32 147	585 929	16 092	87	7 499	690	8 552	23 189	12	1 968	332
		1996	799 806	298 352	41 494	224 441	712 654	72 362	702 153	3 426	714	60 666	8 209	1 872	41 509	120	1 740	180
		1997	829 742	196 295	168 872	132 030	632 987	41 133	618 406	4 835	8 340	29 343	3 632	4 021	15 372	370	1 520	8
		1998	659 683	278 329	269 125	201 506	352 885	63 577	329 820	7 203	15 598	48 621	5 480	4 059	8 363	4	0	642
2203	Pivo (hl)	1994	2 782 621	100 761	811 634	3 783	1 457 253	69 964	1 423 853	47 772	25 862	1	7 538	0	184 485	0	21 540	0
		1995	1 783 852	92 363	925 287	30 611	568 398	61 191	554 790	48 331	3 949	1	9 025	0	128 718	0	14 195	213
		1996	2 121 328	172 709	1 033 114	90 814	690 157	81 518	657 548	36 330	6 975	0	21 231	26	261 655	0	4 239	210
		1997	2 149 952	154 273	1 065 194	53 610	616 769	59 295	570 332	59 290	10 865	0	31 208	5	282 563	27	15 128	867
		1998	1 913 429	158 978	988 287	24 619	535 172	62 510	464 367	62 390	10 559	0	41 690	120	20 276	0	7 232	1 475
2204	Vino (hl)	1994	17 868	448 274	4 574	60 738	3 061	300 898	2 899	221 905	0	78 990	162	3	2 604	7 780	663	40
		1995	11 331	356 003	8 421	163 036	1 419	176 553	1 401	89 043	2	87 480	7	29	586	12 767	228	16
		1996	11 106	518 265	6 214	292 728	3 805	172 414	3 533	90 508	47	81 701	3	3	366	24 396	244	216
		1997	11 210	710 714	4 817	496 871	3 761	166 810	3 597	105 407	24	53 357	138	10	167	27 687	647	5 931
		1998	14 328	496 035	5 605	264 767	4 975	201 777	4 324	102 612	18	94 427	632	52	41	19 055	342	1 340
2207 - 2208	Destiláty (hl)	1994	739 319	156 098	211 260	76 743	259 912	6 571	253 372	5 574	5 171	40	1 371	876	243 630	2 174	6 500	497
		1995	558 043	163 982	27 561	147 832	269 460	7 412	252 170	6 029	16 380	789	558	52	244 736	1 086	3 100	453
		1996	410 456	228 076	52 566	202 315	212 792	9 027	197 192	5 388	10 618	601	2 254	2	131 172	430	117	702
		1997	262 738	248 168	108 555	216 086	130 463	4 430	128 230	3 442	458	925	22	62	10 021	5 330	387	1 749
		1998	184 759	170 417	44 115	141 366	119 337	6 954	117 831	6 252	607	206	662	496	275	4 422	0	2 241

Pramen: Celní statistika
Zpracoval: J. Vološin (VÚZE)

A3.5/01 - Tržní ceny zemědělské půdy v období let 1994 - 1998

Ukazatel	1994	1995	1996	1997	1998
Tržní cena zemědělské půdy bez omezení (Kč/m ²)	18,35	20,44	18,23	32,90	61,69
Tržní cena orné půdy a TTP pro zemědělské užití ¹⁾ (Kč/m ²)	4,15	4,39	4,72	5,50	3,14
Procento zemědělské půdy určené k zemědělskému užití (%)	66,38	65,16	65,68	58,84	52,34

1) Tržní cena této zemědělské půdy je větší než 0,50 Kč/m² a menší než dvojnásobek úřední ceny zemědělské půdy.
Pramen: Výběrové šetření VÚZE
Zpracoval: I. Klímová, J. Hrdina, V. Voltr (VÚZE)

A3.6/01 - Základní údaje o pojištění hospodářských zvířat a plodin (mil. Kč)

Ukazatel	1994	1995	1996	1997	1998
Přijaté pojistné	985	894	928	998	978
Vypлаcené plnění	617	615	840	1 331	920
Škodní průběh (%)	62,64	68,79	90,52	133,37	94,07

Pramen: Česká pojišťovna, a. s.
Zpracoval: A. Picková (VÚZE)

A4.3/01 - Přehled projektů podpořených ČEA v letech 1991 - 1998
Program V. Obnovitelné a netradiční zdroje energie

Rok	Počet přihlášek	Počet projektů	Náklady realizace	Podpora ČEA	Instalovaný výkon	Výroba tepla	Instalovaný výkon	Výroba el. energie
			tis. Kč		kW(t) ¹⁾	GJ/rok ²⁾	kW(e) ³⁾	MWh/rok ⁴⁾
Využití biomasy								
1996	11	2	14 459	3 360	197	6 124	-	-
1997 ⁵⁾	4	2	7 500	2 780	0	208 998	-	-
1998	16	2	21 100	2 901	2 100	119 153	-	-
Využití solární energie								
1992	3	1	214	214	13	47	-	-
1993	3	1	50	24	5	86	-	-
1995	2	2	163	65	7	29	-	-
1998	7	1	204	80	10	40	-	-
Tepelná čerpadla								
1991	1	1	1 410	250	134	576	-	-
1992	4	2	1 546	170	94	338	-	-
1993	8	2	1 025	370	55	511	-	-
1994	8	3	1 609	640	50	360	-	-
1995	2	1	7 000	320	34	644	-	-
1996	7	1	42 152	2 900	1 500	26 845	-	-
1997	6	2	3 680	1 130	15	3 254	-	-
1998	17	5	12 521	4 524	171	1 213	-	-
Větrné elektrárny								
1991	8	5	84 973	2 670	-	-	2 867	7 560
1992	45	4	15 000	4 000	-	-	630	1 420
1994	4	1	14 268	1 000	-	-	225	380
Malé vodní elektrárny								
1991	87	61	143 934	18 180	-	-	6 581	31 616
1992	204	49	28 792	14 925	-	-	1 644	6 883
1993	127	64	87 448	19 121	-	-	3 727	14 922
1994	82	60	86 363	23 615	-	-	3 736	16 623
1995	49	34	135 708	24 265	-	-	3 520	17 208
1996	82	16	148 406	18 203	-	-	4 059	20 263
1997	61	33	83 440	28 339	-	-	3 211	11 369
1998	115	30	187 001	30 697	-	-	2 723	13 667
Bioplyn								
1991	2	2	5 726	1 545	730	10 461	440	1 709
1992 ⁶⁾	3	1	0	1 215	0	0	0	0
1994	1	1	17 740	1 000	300	4 320	160	621
1995	2	2	35 000	3 000	1 250	36 000	1 000	8 000
1996	1	1	8 621	2 900	98	2 628	33	210
1997	1	1	3 808	1 517	125	2 207	100	490
Kogenerační jednotky								
1991	1	1	1 100	500	200	1 994	130	360
1992 ⁶⁾	1	1	150	0	0	0	0	0
1993	14	9	17 738	5 250	2 195	29 524	1 310	6 089
1994	26	20	55 339	8 173	2 506	33 077	1 466	5 546
1995	25	19	28 297	9 820	3 180	38 570	1 877	6 715
1996	64	19	156 693	15 563	11 397	327 805	7 247	43 369
1997	49	14	80 980	20 075	6 136	105 480	3 511	17 560
1998	40	12	143 341	15 890	7 634	138 046	6 487	32 513

1) kW(t) - výkon tepelný.
2) GJ/rok - gigajoule/rok.
3) kW(e) - výkon elektrický.
4) MWh/rok - megawatthodiny/rok.
5) Pro instalovaný výkon v roce 1997: Výstavba briketovací linky.
6) Pro bioplyn a kogenerační jednotky v roce 1992: Projekt už byl podpořen v roce 1991, není možné znovu započítávat výkony a výrobu.
Pramen: ČEA, 1999
Zpracoval: H. Součková, D. Kleinertová (VÚZE)

A4.3/02 - Přehled projektů podpořených SFŽP ČR v letech 1991 - 1998
Alternativní a obnovitelné zdroje energie

Rok	Místo realizace	Náklady realizace	Podpora SFŽP ČR	Instalovaný výkon	Výroba tepla	Instalovaný výkon	Výroba el. energie
		tis. Kč		kW(t) ⁽¹⁾	GJ/rok ⁽²⁾	kW(e) ⁽³⁾	MWh/rok ⁽⁴⁾
Systémy centralizovaného zásobování teplem - biomasa							
1994	Hartmanice	18 732	16 742	2 630	17 042	-	-
1994	Nová Pec	25 600	20 031	3 200	23 291	-	-
1995	Dešná	37 109	29 687	2 700	17 496	-	-
1994	St. Město p. L.	57 681	42 681	2 800	18 144	-	-
1996	Roštín	69 455	31 254	4 500	29 160	-	-
1996	Rokytnice v O. h.	15 698	9 419	6 500	42 120	-	-
1996	Koryčany	62 591	31 000	6 000	35 000	-	-
Využití solární energie							
1995	Praha 5	1 100	25	20	100	-	-
1996	Nové Hradky	900	720	25	135	-	-
1996	Budislav	284	114	4	24	-	-
1995	Středokluky	86	25	3	16	-	-

A4.3/02 - Přehled projektů podpořených SFŽP ČR v letech 1991 - 1998
Alternativní a obnovitelné zdroje energie - pokračování

Rok	Místo realizace	Náklady realizace	Podpora SFŽP ČR	Instalovaný výkon	Výroba tepla	Instalovaný výkon	Výroba el. energie
		tis. Kč		kW(t) ⁽¹⁾	GJ/rok ⁽²⁾	kW(e) ⁽³⁾	MWh/rok ⁽⁴⁾
Tepelná čerpadla							
1995	Kostelec u Jihlavy	42 152	29 106	1 800	50 200	-	-
1998	Žlutice	1 896	1 136	75	450	-	-
1998	Líšnice	300	150	16	100	-	-
1998	Dublovice	387	232	14	75	-	-
Využití bioplynu							
1996	Kroměříž	10 500	8 400	1 000	23 200	-	-
Větrné elektrárny							
1992	Nový Hrádek	28 100	27 500	-	-	1 600	5 100
1993	Velká Kraš	15 212	11 850	-	-	225	700
Malé vodní elektrárny							
1991	Oloví	2 585	1 985	-	-	110	400
1993	Velké Petrovice	3 307	1 984	-	-	60	200
1994	Březhrad	37 154	27 000	-	-	945	3 500
1994	Samopše	2 238	1 790	-	-	65	220
1995	Klavyř II.	42 600	21 300	-	-	1 035	4 000
1995	Klavyř I.	30 000	15 000	-	-	690	2 800
1995	Libčice	326 000	záruka, úrok		-	-5 000	27 900

1) kW(t) - výkon tepelný.
2) GJ/rok - gigajoule/rok.
3) kW(e) - výkon elektrický.
4) MWh/rok - megawatthodiny/rok.,
Pramen: SFŽP ČR, 1999
Zpracoval: H. Součková, D. Kleinertová (VÚZE)

A5.1/01 - Souhrnný zemědělský účet v b. c. (mil. Kč)

Ukazatel	1994	1995	1996	1997	1998 ¹⁾	1998 ²⁾
Konečná zemědělská produkce						
Pšenice	9 684	7 766	11 051	11 990	10 702	12 783
Žito	723	604	654	925	878	900
Ječmen	5 401	3 994	5 862	7 501	4 826	6 546
Oves	463	322	528	638	363	540
Kukuřice na zrno	281	123	471	810	348	684
Ostatní	235	98	173	205	219	232
Obiloviny celkem	16 787	12 907	18 740	22 069	17 337	21 685
Luskoviny	395	431	419	341	454	592
Brambory	3 927	7 502	6 639	4 326	6 966	7 133
Cukrovka	2 213	3 162	4 013	3 156	2 766	2 360
Okopaniny celkem	6 140	10 664	10 653	7 483	9 732	9 682
Řepka	2 456	3 629	3 092	3 656	4 719	4 204
Ostatní olejnin	1 009	1 158	852	825	1 559	820
Len	101	144	68	21	39	39
Chmel	1 389	1 452	1 446	890	606	508
Ostatní obchodní plodiny	310	477	684	561	406	0
Obchodní plodiny celkem	5 265	6 860	6 142	5 952	7 329	5 570
Čerstvá zelenina	7 312	4 825	5 199	5 053	4 951	3 955
Čerstvé ovoce	2 471	3 885	5 099	4 386	4 318	2 839
Hrozny	593	415	941	533	699	660
Ostatní rostlinné produkty	916	290	198	220	207	11 831
KONEČNÁ ROSTLINNÁ PRODUKCE	39 879	40 279	47 390	46 036	45 028	56 814
Skot (včetně telat)	8 196	10 233	11 105	10 416	11 616	8 005
Prasata	20 131	21 593	25 347	24 162	23 160	22 860
Drůbež	4 049	3 993	4 208	5 092	5 250	6 047
Ostatní zvířata	878	998	1 063	1 024	1 069	0
Zvířata celkem	33 255	36 817	41 723	40 695	41 095	36 912
Mléko	16 706	18 102	19 795	18 259	20 220	20 729
Vejce	5 080	4 254	5 239	6 415	6 070	6 388
Ostatní živočišné výrobky	3	3	2	1	1	0
Živočišné produkty celkem	21 790	22 358	25 036	24 676	26 292	27 117
KONEČNÁ ŽIVOČIŠNÁ PRODUKCE	55 045	59 175	66 759	65 370	67 387	64 029
KONEČNÁ ZEMĚDĚLSKÁ PRODUKCE	94 923	99 454	114 149	111 407	112 414	123 019
Mezispotřeba						
Osivo a sadba	3 241	3 008	3 221	3 596	3 749	-
Hnojiva a prostředky pro zlepšení půdy	3 973	4 412	4 938	5 326	4 854	-
Prostředky na ochranu rostlin	3 074	3 392	4 113	4 210	4 451	-
Farmaceutické produkty	718	311	343	314	313	-
Krmiva	18 641	19 423	22 055	26 291	26 174	-
Ostatní	33 289	30 300	38 155	39 422	40 674	-
CELKOVÁ MEZISPOTŘEBA	62 936	60 846	72 825	79 159	80 216	-
Výsledné ukazatele SZÚ						
HRUBÁ PŘIDANÁ HODNOTA V TRŽNÍCH CENÁCH (HPH t. c.)	31 987	38 608	41 324	32 248	32 199	-
Dotace vázané k produkci	2 255	4 631	6 338	7 259	9 005	-
Daně vázané k produkci	2 270	2 384	2 503	2 503	2 503	-
HRUBÁ PŘIDANÁ HODNOTA V NÁKLADECH FAKTORŮ (HPH n. f.)	31 972	40 855	45 159	37 004	38 701	-

A5.1/01 - Souhrnný zemědělský účet v b. c. (mil. Kč) - pokračování

Ukazatel	1994	1995	1996	1997	1998 ¹⁾	1998 ²⁾
Odpisy	9 449	10 551	11 839	10 160	10 422	-
ČISTÁ PŘIDANÁ HODNOTA V NÁKLADECH FAKTORŮ (ČPH n. f.)	22 523	30 304	33 320	26 844	28 279	-
Náklady na pracovní sílu celkem	21 971	21 412	23 853	25 758	26 189	-
Náklady na přepočtenou pracovní sílu podle AWU ³⁾	17 405	18 930	19 798	23 131	22 784	-
ČISTÝ PROVOZNÍ PŘEBYTEK	5 118	11 374	13 522	3 713	5 495	-
Pachtovné a ostatní peněžní a naturální výkony	1 600	1 374	1 557	1 600	1 232	-
Úroky	4 509	5 038	4 878	5 094	4 426	-
ČISTÝ PŘÍJEM ZE ZEMĚDĚLSKÉ ČINNOSTI PRO VŠECHNY PRACOVNÍKY (ČPP)	16 414	23 892	26 885	20 150	22 622	-
Evidenční počet pracovníků	246 549	221 620	217 208	213 738	206 149	-
Počet ročních pracovních jednotek v zemědělské prvovýrobě (počet AWU)	195 316	195 934	179 848	191 937	179 350	-
Indikátor 1 (ČPH n.f./AWU/INF)	0,1153	0,1418	0,1560	0,1086	0,1106	-
Indikátor 2 (ČPP/AWU/INF)	0,0840	0,1118	0,1258	0,0815	0,0885	-
Zisk/ztráta (čistý podnikatelský přebytek)	-991	4 962	7 087	-2 981	-162	-
HDP t. c.	1 148 600	1 348 700	1 532 600	1 649 500	1 776 700	-
Podíl na HDP v t. c. (%)	2,8	2,9	2,7	2,0	1,8	-
Inflace CPI k roku 1994 (INF) (%)	100	109	119	129	143	-

1) Odhad VÚZE.
2) KZP je uvedena včetně zemědělské námezdní práce ve výši 2 176 mil. Kč. Výpočet KZP podle nové metodiky EUROSTAT byl proveden ČSÚ, ostatní propočty zatím nejsou k dispozici. Rozdíly v hodnotách jednotlivých položek jsou dány odlišným způsobem započítávání vnitroborové spotřeby.
3) AWU (Annual Work Unit) je roční pracovní jednotka, tj. průměrná roční pracovní kapacita jednoho pracovníka v zemědělské výrobě, vztažená pouze k zemědělské činnosti (tj. bez ostatních - nezemědělských činností). Podle propočtů VÚZE se poměr mezi zemědělskou a nezemědělskou činností odhaduje na základě podílu tržeb za zemědělské výrobky ku tržbám za vlastní výrobky a služby.
Pramen: ČSÚ; vlastní výpočty VÚZE
Zpracoval: I. Foltýn, I. Zedníčková, M. Fischer (VÚZE)

A5.2/01 - Základní souhrnné ukazatele podniků hospodařících na půdě (mil. Kč)

Ukazatel	Rok	Zemědělská družstva	Obchodní společnosti	Fyzické osoby	Celkem
Hrubá zemědělská produkce ¹⁾	1997	-	-	-	76 803
	1998	-	-	-	77 351
v tom - rostlinná produkce	1997	-	-	-	35 138
	1998	-	-	-	34 535
- živočišná produkce	1997	-	-	-	41 665
	1998	-	-	-	42 816
Tržby za prodej zboží	1997	1 845	2 568	383	4 796
	1998	1 525	2 059	44	3 628
Tržby za prodej výrobků a služeb	1997	41 306	39 467	18 129	98 902
	1998	37 638	42 451	15 815	95 904
Výkony ²⁾	1997	44 767	41 775	18 129	104 671
	1998	40 042	44 284	15 815	100 141
Výnosy celkem ³⁾	1997	54 642	51 677	19 823	126 142
	1998	49 222	54 618	17 400	121 240
Náklady vynaložené na prodané zboží	1997	1 557	2 229	215	4 001
	1998	1 248	1 763	90	3 101
Výkonová spotřeba ⁴⁾	1997	27 863	27 585	11 433	66 881
	1998	24 048	29 081	11 381	64 510
Osobní náklady	1997	13 283	10 965	1 592	25 840
	1998	11 942	11 722	1 288	24 952
Odpisy investičního majetku	1997	4 961	4 234	2 527	11 722
	1998	4 446	4 823	2 583	11 852
Náklady celkem ⁵⁾	1997	55 994	52 226	18 293	126 513
	1998	49 032	55 136	16 856	121 024
Obchodní marže	1997	288	339	168	795
	1998	277	296	-46	527
Účetní přidaná hodnota	1997	17 192	14 529	6 864	38 585
	1998	16 271	15 499	4 388	36 158
Majetek celkem	1997	87 832	77 509	31 626	196 967
	1998	74 835	89 406	37 648	201 889
Hmotný investiční majetek	1997	51 101	45 281	23 889	120 271
	1998	43 304	53 347	28 845	125 496
Zásoby	1997	20 770	15 859	4 468	41 097
	1998	17 939	18 068	4 638	40 645
Pohledávky celkem	1997	8 472	10 574	1 813	20 859
	1998	6 916	9 291	1 324	17 531
Peněžní prostředky ⁶⁾	1997	2 029	1 477	1 191	4 697
	1998	2 058	2 243	2 644	6 945
Kapitál celkem	1997	87 832	77 509	31 626	196 967
	1998	74 835	89 406	37 648	201 889
Vlastní jmění	1997	35 345	34 790	21 070	91 205
	1998	29 623	50 241	30 017	109 881
Cizí zdroje	1997	52 176	42 445	10 556	105 177
	1998	44 854	38 784	7 631	91 269
Závazky celkem	1997	40 989	31 918	3 732	76 639
	1998	36 224	28 201	2 546	66 971
Úvěry	1997	10 883	9 768	6 313	26 964
	1998	8 302	9 800	5 004	23 106

1) Za celé zemědělství ve stálých cenách roku 1989.
2) U fyzických osob příjmy za prodej výrobků a služeb.
3) U fyzických osob příjmy celkem.
4) U fyzických osob = nákup materiálu + provozní režie - pojistné - nákladové úroky.
5) U fyzických osob výdaje celkem.
6) U zemědělských družstev a obchodních společností finanční majetek.
Pramen: Výběrové šetření VÚZE; ČSÚ - Hrubá zemědělská produkce a konečná zemědělská produkce v ČR za rok 1998
Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

A5.2/02 - Hrubá zemědělská produkce (mil. Kč ve s. c. 1989)

Ukazatel	1989	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Hrubá zemědělská produkce	108 633	83 059	78 090	82 031	80 916	76 803	77 351
v tom - rostlinná produkce	44 694	37 387	34 679	35 694	36 438	35 138	34 535
- živočišná produkce	63 939	45 672	43 411	46 337	44 478	41 665	42 816

Pramen: ČSÚ - Statistická ročenka 1992; Hrubá zemědělská produkce v ČR za rok 1994, 1995, 1996, 1997; Hrubá zemědělská produkce a konečná zemědělská produkce v ČR za rok 1998
Zpracoval: M. Vojtíšek (VÚZE)

A5.3/01 - Výsledky hospodaření z hlediska forem podnikání právnických osob (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti		Právnické osoby	
	1997	1998	1997	1998	1997	1998
Tržby za prodej zboží	1 084	1 133	1 402	1 301	1 197	1 195
Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb	26 349	27 963	24 049	26 817	25 215	27 258
Změna stavu vnitropodnikových zásob vlastní výroby	86	-507	744	-301	349	-414
Aktivace	2 335	2 293	1 290	1 459	1 913	1 944
Tržby z prodeje investičního majetku a materiálu	2 223	2 259	1 703	1 911	1 991	2 091
Ostatní provozní výnosy	836	1 572	1 216	1 575	1 005	1 599
Zúčtování rezerv a časového rozlišení provozních výnosů	132	76	145	132	137	97
Zúčtování opravných položek do provozních výnosů	63	51	66	78	65	63
Převod provozních výnosů	138	162	3	2	83	97
Provozní výnosy	33 246	35 002	30 618	32 974	31 955	33 930
Náklady vynaložené na prodané zboží	903	927	1 196	1 114	1 013	997
Spotřeba materiálu a energie	14 410	14 412	13 505	14 307	13 943	14 257
Služby	3 278	3 454	3 544	4 064	3 379	3 680
Osobní náklady	8 639	8 872	6 892	7 405	7 871	8 210
Daně a poplatky	517	551	430	458	479	511
Odpisy investičního majetku	3 202	3 303	2 720	3 047	2 992	3 178
Zůstatková cena prodaného investičního majetku a materiálu	1 800	1 753	1 563	1 620	1 688	1 678
Ostatní provozní náklady	603	716	475	712	552	715
Tvorba rezerv a časového rozlišení provozních nákladů	101	76	197	214	140	130
Zúčtování opravných položek do provozních nákladů	90	138	73	87	81	115
Převod provozních nákladů	137	162	-10	-5	78	94
Provozní náklady	33 680	34 364	30 585	33 023	32 216	33 565
Provozní hospodářský výsledek	-434	638	33	-49	-261	365
Tržby z prodeje cenných papírů a vkladů	508	358	254	128	400	262
Výnosy z finančních investic	33	24	29	29	31	25
Výnosy z krátkodobého finančního majetku	0	2	0	0	0	1
Ostatní finanční výnosy	185	213	265	282	222	242
Zúčtování rezerv do finančních výnosů	2	2	1	36	2	15
Zúčtování opravných položek do finančních výnosů	5	2	0	0	3	1
Výnosové úroky	358	408	258	355	314	381
Převod finančních výnosů	0	0	0	0	0	0
Finanční výnosy	1 091	1 009	807	830	972	927
Prodané cenné papíry a vklady	550	404	299	131	443	290
Nákladové úroky	1 082	1 192	953	1 112	1 020	1 149
Ostatní finanční náklady	336	333	348	384	340	351
Tvorba rezerv na finanční náklady	5	-1	31	3	15	1
Zúčtování opravných položek do finančních nákladů	14	1	0	0	9	1
Převod finančních nákladů	0	0	0	0	0	0
Finanční náklady	1 987	1 929	1 631	1 630	1 827	1 792
Hospodářský výsledek z finančních operací	-896	-920	-824	-800	-855	-865
Daň z příjmů za běžnou činnost	9	18	14	25	11	21
Hospodářský výsledek za běžnou činnost	-1 339	-300	-805	-874	-1 127	-521
Mimořádné výnosy	628	558	667	699	634	611
Mimořádné náklady	132	115	265	149	185	127
Daň z příjmů z mimořádné činnosti	5	2	0	1	3	2
Mimořádný hospodářský výsledek	491	441	402	549	446	482
Převod podílu na hospodářském výsledku společníkům (+/-)	0	0	0	2	0	1
Hospodářský výsledek za účetní období	-848	141	-403	-327	-681	-40
Hospodářský výsledek před zdaněním	-834	161	-389	-299	-667	-16
Výnosy celkem	34 965	36 569	32 092	34 503	33 561	35 468
Náklady celkem	35 813	36 428	32 495	34 830	34 242	35 508
Obchodní marže	181	206	206	187	184	198
Výkony	28 770	29 749	26 083	27 975	27 477	28 788
Výkonová spotřeba	17 688	17 866	17 049	18 371	17 322	17 937
Účetní přidaná hodnota	11 263	12 089	9 240	9 791	10 339	11 049

Pramen: Výběrové šetření VÚZE
Zpracoval: M. Vojtíšek, F. Slavík (VÚZE)

A5.3/02 - Majetek a jeho struktura z hlediska forem podnikání právnických osob (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti		Právnické osoby	
	1997	1998	1997	1998	1997	1998
Aktiva (majetek) celkem	55 067	55 598	51 685	56 479	53 401	55 531
Pohledávky za upsané vlastní jmění	21	34	384	691	162	288
Stálá aktiva	35 176	35 311	33 748	36 620	34 446	35 608
Nehmotný investiční majetek	5	4	20	16	11	9
Hmotný investiční majetek	32 289	32 172	31 541	33 700	31 877	32 614
z toho - pozemky	159	228	1 130	542	552	365
- budovy a stavby	21 688	22 188	19 697	22 136	20 856	22 093
- stroje a zařízení	6 835	6 452	7 128	7 347	6 915	6 754
- trvalé porosty	161	143	427	428	261	251
- základní stádo	2 376	2 426	1 826	1 985	2 147	2 237
- nedokončené investice	950	739	1 010	1 006	975	838
Finanční investice	2 882	3 135	2 187	2 904	2 558	2 985
Oběžná aktiva	19 631	19 995	17 129	18 700	18 475	19 289
Zásoby	13 399	13 328	10 179	11 414	12 017	12 441
z toho - materiál	1 728	1 626	950	1 084	1 414	1 398
- nedokončená výroba	2 190	2 149	1 949	2 140	2 076	2 124
- výrobky	4 419	4 361	3 359	3 766	3 950	4 069
- zvířata	4 906	4 997	3 749	4 240	4 416	4 662
- zboží	49	55	74	47	59	51
Dlouhodobé pohledávky	358	312	481	496	405	383
z toho - po lhůtě splatnosti	231	196	473	488	306	277
Krátkodobé pohledávky	4 642	4 826	5 348	5 373	4 875	4 997
z toho - po lhůtě splatnosti	1 584	1 635	2 122	2 050	1 777	1 789
Finanční majetek	1 232	1 529	1 121	1 417	1 178	1 468
Ostatní aktiva	239	258	424	468	318	346

Pramen: Výběrové šetření VÚZE
Zpracoval: M. Vojtíšek, F. Slavík (VÚZE)

A5.3/03 - Kapitál a jeho struktura z hlediska forem podnikání právnických osob (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti		Právnické osoby	
	1997	1998	1997	1998	1997	1998
Pasiva (kapitál) celkem	55 067	55 598	51 685	56 479	53 401	55 531
Vlastní jmění (vlastní kapitál)	21 202	22 008	26 500	31 738	23 163	25 663
Základní jmění	13 744	13 935	23 239	28 902	17 403	19 683
Kapitálové fondy	1 062	1 254	1 290	1 601	1 191	1 424
Fondy ze zisku	8 513	8 534	2 874	2 592	6 189	6 090
v tom - zákonný rezervní fond	314	386	1 366	1 554	718	832
- nedělitelný fond	2 155	2 273	118	45	1 321	1 365
- statutární a ostatní fondy	6 044	5 875	1 390	993	4 150	3 893
Hospodářský výsledek minulých let	-1 269	-1 856	-500	-1 030	-939	-1 494
z toho - neuhrazená ztráta minulých let	-1 400	-2 026	-911	-1 456	-1 184	-1 767
Hospodářský výsledek běžného účetního období	-848	141	-403	-327	-681	-40
Cizí zdroje (cizí kapitál)	33 625	33 324	24 996	24 500	30 021	29 616
Rezervy	238	244	469	494	333	340
Dlouhodobé závazky	19 896	20 374	11 454	10 410	16 425	16 301
z toho - po lhůtě splatnosti	4 001	3 923	4 058	3 845	4 120	3 885
Krátkodobé závazky	6 598	6 538	7 219	7 405	6 821	6 831
z toho - po lhůtě splatnosti	1 208	1 323	2 592	2 419	1 749	1 750
Bankovní úvěry a výpomoci	6 893	6 168	5 854	6 191	6 442	6 144
v tom - dlouhodobé	5 256	4 842	3 974	4 651	4 699	4 715
- běžné	1 609	1 323	1 781	1 479	1 686	1 402
- krátkodobé finanční výpomoci	28	3	99	61	57	27
Ostatní pasiva	240	266	189	241	217	252

Pramen: Výběrové šetření VÚZE
Zpracoval: M. Vojtíšek, F. Slavík (VÚZE)

A5.3/04 - Výsledky hospodaření ziskových a ztrátových podniků právnických osob (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Ziskové podniky		Ztrátové podniky	
	1997	1998	1997	1998
Tržby za prodeje vlastních výrobků a služeb	25 025	27 591	25 566	26 641
Ostatní provozní výnosy	1 046	1 671	929	1 466
Provozní výnosy	32 392	35 293	31 145	31 407
Spotřeba materiálu a energie	13 706	14 254	14 381	14 262
Služby	3 207	3 570	3 697	3 885
Osobní náklady	8 063	8 439	7 516	7 784
Dané a poplatky	477	496	483	539
Odpisy investičního majetku	3 081	3 273	2 829	3 002
Ostatní provozní náklady	547	669	562	802
Provozní náklady	32 433	34 077	31 812	32 619
Provozní hospodářský výsledek	-41	1 216	-667	-1 212
Hospodářský výsledek z finančních operací	-737	-689	-1 072	-1 190
Mimořádný hospodářský výsledek	478	542	388	369
Hospodářský výsledek za účetní období	-321	1 040	-1 345	-2 041
Účetní přidaná hodnota	10 778	12 074	9 527	9 151

Pramen: Výběrové šetření VÚZE
Zpracoval: M. Vojtíšek, F. Slavík (VÚZE)

A5.3/05 - Majetek a kapitál ziskových a ztrátových podniků právnických osob (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Ziskové podniky		Ztrátové podniky	
	1997	1998	1997	1998
Aktiva (majetek) celkem	52 223	54 637	55 577	57 189
Stálá aktiva	33 158	34 241	36 826	38 141
Hmotný investiční majetek	30 689	31 670	34 074	34 364
z toho - pozemky	294	395	1 028	310
- budovy a stavby	20 086	21 030	22 279	24 061
- stroje a zařízení	7 029	6 930	6 705	6 427
- trvalé porosty	238	231	305	287
- základní stádo	2 255	2 378	1 949	1 975
- nedokončené investice	939	897	1 043	731
Finanční investice	2 460	2 563	2 738	3 767
Oběžná aktiva	18 737	20 017	17 989	17 939
Zásoby	12 181	12 860	11 715	11 665
Dlouhodobé pohledávky	367	369	475	408
Krátkodobé pohledávky	4 819	5 034	4 980	4 928
Finanční majetek	1 371	1 754	820	937
Pasiva (kapitál) celkem	52 223	54 637	55 577	57 189
Vlastní jmění (vlastní kapitál)	21 829	24 880	25 630	27 111
Základní jmění	15 187	16 939	21 500	24 765
Kapitálové fondy	1 052	1 305	1 447	1 644
Fondy ze zisku	6 499	6 461	5 617	5 402
Hospodářský výsledek minulých let	-588	-865	-1 589	-2 659
z toho - neuhrazená ztráta minulých let	-947	-1 303	-1 621	-2 625
Cizí zdroje (cizí kapitál)	30 185	29 489	29 716	29 853
Dlouhodobé závazky	17 033	16 795	15 301	15 387
Krátkodobé závazky	6 404	6 372	7 591	7 683
Bankovní úvěry a výpomoci	6 366	5 905	6 584	6 586

Pramen: Výběrové šetření VÚZE
Zpracoval: M. Vojtíšek, F. Slavík (VÚZE)

A5.3/06 - Výdaje a příjmy podnikatelských subjektů fyzických osob (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Rok	Skupina v ha z. p.				Průměr
		5 - 50	51 - 100	101 - 300	nad 300	
Výdaje celkem ¹⁾	1997	18 375	18 379	18 921	16 679	17 915
	1998	20 886	21 322	19 265	15 064	18 183
z toho - nákup materiálu	1997	8 581	8 250	8 483	6 390	7 649
	1998	10 431	11 761	9 752	7 251	9 216
- nákup zboží	1997	118	2	154	32	80
	1998	0	28	79	170	97
- mzdy	1997	410	438	858	1 590	1 030
	1998	399	415	804	1 238	865
- platby do fondů	1997	428	374	472	630	513
	1998	578	435	503	572	524
- provozní režie	1997	5 541	5 487	5 449	5 506	5 486
	1998	5 434	5 294	4 767	3 618	4 485
- odpisy	1997	2 734	2 839	2 529	2 281	2 502
	1998	3 382	3 196	3 166	2 088	2 786
Příjmy celkem	1997	19 792	20 141	20 725	17 306	19 217
	1998	22 142	21 884	19 819	15 541	18 770
z toho - prodej zboží	1997	22	76	125	23	67
	1998	0	12	55	67	47
- prodej výrobků a služeb	1997	19 008	19 195	19 663	15 828	18 041
	1998	20 229	20 785	18 265	13 446	17 060
v tom - tržby z RV	1997	8 439	11 076	12 095	9 237	10 451
	1998	9 746	13 748	12 075	9 243	11 097
- tržby z ŽV	1997	10 115	6 240	6 431	3 510	5 660
	1998	9 707	6 315	5 570	3 094	5 129
- ostatní tržby	1997	454	1 879	1 137	3 081	1 930
	1998	776	722	620	1 109	834
- ostatní příjmy	1997	685	714	853	1 191	945
	1998	1 763	984	1 337	1 953	1 544
Rozdíl příjmů a výdajů	1997	1 417	1 762	1 804	627	1 302
	1998	1 256	562	554	477	587

1) Bez osobní spotřeby podnikatele.
Pramen: Výběrové šetření VÚZE
Zpracoval: A. Picková, F. Slavík (VÚZE)

A5.3/07 - Majetek a závazky podnikatelských subjektů fyzických osob (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Rok	Skupina v ha z. p.				Průměr
		5 - 50	51 - 100	101 - 300	nad 300	
Majetek celkem (aktiva)	1997	65 243	48 928	45 748	28 437	41 856
	1998	63 339	47 819	45 383	27 365	40 613
z toho - hmotný investiční majetek	1997	52 185	39 173	36 966	21 214	33 069
	1998	49 468	37 815	35 576	19 422	31 117
z toho - pozemky	1997	21 338	9 518	6 227	2 637	6 915
	1998	21 013	9 956	6 328	2 646	6 842
- budovy a stavby	1997	16 484	16 148	16 365	8 536	13 497
	1998	15 513	16 584	16 030	8 128	13 121
- stroje a zařízení	1997	11 408	12 330	13 314	9 382	11 541
	1998	10 028	10 226	12 235	8 055	10 137
- trvalé porosty	1997	124	0	2	0	13
	1998	134	0	2	0	12
- základní stádo	1997	2 817	1 178	981	658	1 073
	1998	2 736	1 040	873	592	958
- zásoby	1997	8 269	5 549	3 950	3 508	4 466
	1998	8 771	5 997	4 564	4 109	5 003
z toho - materiál	1997	824	765	549	408	560
	1998	760	610	575	308	497
- nedokončená výroba, výrobky, zvířata	1997	7 436	4 784	3 388	3 050	3 882
	1998	8 005	5 388	3 977	3 765	4 488
- pohledávky	1997	1 355	1 587	1 568	1 264	1 440
	1998	1 954	1 336	1 521	1 255	1 428
- peněžní prostředky ¹⁾	1997	3 152	2 535	2 974	2 386	2 706
	1998	2 789	2 525	3 393	2 456	2 852
Součet závazků (cizí zdroje)	1997	8 477	10 840	10 626	8 505	9 683
	1998	6 941	8 128	9 556	7 275	8 232
z toho - závazky	1997	1 715	3 249	3 613	2 770	3 064
	1998	1 473	2 859	3 077	2 664	2 746
- úvěry	1997	6 719	7 466	6 821	5 532	6 448
	1998	5 402	5 167	6 425	4 489	5 398
Rozdíl majetku a závazků (vlastní jmění)	1997	56 766	38 088	35 122	19 932	32 173
	1998	56 398	39 691	35 827	20 090	32 381

1) Peněžní prostředky = peníze a ceniny + bankovní účty +/- průběžné položky.
Pramen: Výběrové šetření VÚZE
Zpracoval: A. Picková, F. Slavík (VÚZE)

A5.3/08 - Výdaje a příjmy podnikatelských subjektů fyzických osob s kladným rozdílem příjmů a výdajů (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Rok	Skupina v ha z. p.				Průměr
		5 - 50	51 - 100	101 - 300	nad 300	
Výdaje celkem ¹⁾	1997	18 930	19 806	18 947	15 650	17 859
	1998	22 101	21 345	19 574	14 887	18 323
z toho - nákup materiálu	1997	8 794	8 498	8 446	5 135	7 372
	1998	10 941	11 584	9 918	7 052	9 215
- nákup zboží	1997	206	3	250	56	134
	1998	0	18	94	267	138
- mzdy	1997	581	454	761	1 674	1 032
	1998	511	407	706	1 285	856
- platby do fondů	1997	454	412	472	539	486
	1998	622	438	508	565	526
- provozní režie	1997	5 567	6 287	5 367	6 443	5 933
	1998	5 786	5 877	5 047	3 645	4 724
- odpisy	1997	2 639	2 711	2 986	1 696	2 428
	1998	3 223	2 750	3 014	1 945	2 582
Příjmy celkem	1997	21 650	21 917	20 814	16 976	19 651
	1998	25 996	23 697	21 621	16 389	20 363
z toho - prodej zboží	1997	38	122	205	39	114
	1998	0	20	87	85	68
- prodej výrobků a služeb	1997	20 694	20 740	19 312	15 142	18 133
	1998	23 461	22 289	19 666	13 854	18 241
v tom - tržby z RV	1997	9 364	11 630	9 517	7 241	8 993
	1998	9 699	13 937	11 394	8 907	10 776
- tržby z ŽV	1997	10 790	7 611	8 216	3 808	6 747
	1998	12 996	7 388	7 558	3 579	6 457
- ostatní tržby	1997	540	1 499	1 579	4 093	2 393
	1998	766	964	714	1 368	1 008
- ostatní příjmy	1997	855	992	1 240	1 519	1 265
	1998	2 322	1 257	1 628	2 335	1 882
Rozdíl příjmů a výdajů	1997	2 720	2 111	1 867	1 326	1 792
	1998	3 895	2 352	2 047	1 502	2 040

1) Bez osobní spotřeby podnikatele.
Pramen: Výběrové šetření VÚZE
Zpracoval: A. Picková, F. Slavík (VÚZE)

A5.3/09 - Výdaje a příjmy podnikatelských subjektů fyzických osob se záporným rozdílem příjmů a výdajů (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Rok	Skupina v ha z. p.				Průměr
		5 - 50	51 - 100	101 - 300	nad 300	
Výdaje celkem ¹⁾	1997	17 621	15 987	18 880	18 045	17 996
	1998	19 469	21 284	18 803	15 333	17 975
z toho - nákup materiálu	1997	8 293	7 834	8 066	8 057	8 055
	1998	9 836	12 052	9 503	7 551	9 218
- nákup zboží	1997	0	0	0	0	0
	1998	0	44	57	24	37
- mzdy	1997	177	413	1 010	1 478	1 027
	1998	269	427	950	1 167	879
- platby do fondů	1997	393	308	472	750	554
	1998	526	431	496	583	521
- provozní režie	1997	5 506	4 147	5 578	4 260	4 831
	1998	5 023	4 334	4 348	3 577	4 127
- odpisy	1997	2 863	3 053	1 806	3 058	2 609
	1998	3 567	3 930	3 391	2 304	3 091
Příjmy celkem	1997	17 270	17 163	20 582	17 745	18 579
	1998	17 648	18 896	17 125	14 262	16 395
z toho - prodej zboží	1997	0	0	0	0	0
	1998	0	0	7	40	17
- prodej výrobků a služeb	1997	16 720	16 604	20 217	16 740	17 905
	1998	16 462	18 306	16 171	12 832	15 300
v tom - tržby z RV	1997	7 183	10 148	16 178	11 889	12 591
	1998	9 800	13 436	13 094	9 748	11 575
- tržby z ŽV	1997	9 199	3 942	3 603	3 114	4 066
	1998	5 873	4 546	2 598	2 364	3 150
- ostatní tržby	1997	338	2 514	436	1 737	1 248
	1998	789	324	479	720	575
- ostatní příjmy	1997	583	517	411	1 004	688
	1998	1 111	533	901	1 378	1 040
Rozdíl příjmů a výdajů	1997	-351	1 176	1 702	-300	583
	1998	-1 821	-2 388	-1 678	-1 071	-1 580

1) Bez osobní spotřeby podnikatele.

Pramen: Výběrové šetření VÚZE

Zpracoval: A. Picková, F. Slavík (VÚZE)

A5.3/10 - Majetek a závazky podnikatelských subjektů fyzických osob s kladným rozdílem příjmů a výdajů (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Rok	Skupina v ha z. p.				Průměr
		5 - 50	51 - 100	101 - 300	nad 300	
Majetek celkem	1997	63 061	44 217	45 545	24 496	38 710
	1998	64 747	42 406	44 335	24 902	38 285
z toho - hmotný investiční majetek	1997	48 333	33 913	36 308	16 451	29 272
	1998	48 931	32 138	33 979	15 675	27 943
z toho - pozemky	1997	19 483	7 154	4 865	369	4 795
	1998	20 246	7 368	4 755	515	4 833
- budovy a stavby	1997	15 606	15 394	18 189	6 642	13 017
	1998	16 024	15 039	17 107	6 694	12 743
- stroje a zařízení	1997	9 552	9 903	11 746	8 804	10 103
	1998	9 042	8 356	10 862	7 825	9 136
- trvalé porosty	1997	212	0	3	0	20
	1998	236	0	3	0	20
- základní stádo	1997	3 452	1 462	1 494	637	1 330
	1998	3 301	1 360	1 236	641	1 196
- zásoby	1997	9 485	664	4 702	3 742	5 080
	1998	10 263	6 876	5 195	4 509	5 630
z toho - materiál	1997	928	1 022	650	229	573
	1998	888	788	688	208	541
- nedokončená výroba, výrobky, zvířata	1997	8 558	5 642	4 038	3 441	4 474
	1998	9 375	6 088	4 491	4 239	5 060
- pohledávky	1997	1 016	1 605	1 512	1 273	1 391
	1998	1 686	1 269	1 546	1 182	1 371
- peněžní prostředky	1997	3 884	1 965	2 744	2 944	2 793
	1998	3 549	1 976	3 329	3 341	3 111
Součet závazků	1997	8 267	10 977	12 311	8 258	10 160
	1998	7 344	8 519	11 042	7 728	9 062
z toho - závazky	1997	1 455	2 841	4 467	3 184	3 432
	1998	1 285	2 519	3 750	3 322	3 179
- úvěry	1997	6 765	7 984	7 598	4 871	6 531
	1998	5 970	5 896	7 209	4 206	5 752
Rozdíl majetku a závazků (vlastní jmění)	1997	54 794	33 240	33 234	16 238	28 550
	1998	57 403	33 887	33 293	17 174	29 223

Pramen: Výběrové šetření VÚZE

Zpracoval: A. Picková, F. Slavík (VÚZE)

A5.3/11 - Majetek a závazky podnikatelských subjektů fyzických osob se záporným rozdílem příjmů a výdajů (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Rok	Skupina v ha z. p.				Průměr
		5 - 50	51 - 100	101 - 300	nad 300	
Majetek celkem	1997	67 938	56 533	46 018	35 538	46 626
	1998	61 698	56 741	46 952	31 077	44 085
z toho - hmotný investiční majetek	1997	56 942	47 663	37 838	29 794	38 827
	1998	50 095	47 170	37 964	25 067	35 850
z toho - pozemky	1997	26 629	13 333	8 033	6 724	10 129
	1998	21 907	14 221	8 682	5 858	9 838
- budovy a stavby	1997	17 568	17 363	13 947	11 949	11 224
	1998	14 918	19 129	14 418	10 289	13 685
- stroje a zařízení	1997	13 699	16 247	15 393	10 425	13 722
	1998	11 177	13 307	14 288	8 401	11 630
- trvalé porosty	1997	14	0	0	0	2
	1998	15	0	0	0	1
- základní stádo	1997	2 031	719	301	696	683
	1998	2 078	513	329	519	604
- zásoby	1997	6 767	3 750	2 953	3 086	3 535
	1998	7 032	4 549	3 619	3 508	4 068
z toho - materiál	1997	697	350	416	731	539
	1998	612	316	406	458	431
- nedokončená výroba, výrobky, zvířata	1997	3 252	3 401	2 525	2 343	2 985
	1998	6 407	4 232	3 207	3 050	3 632
- pohledávky	1997	1 775	1 557	1 642	1 250	1 515
	1998	2 266	1 447	1 484	1 366	1 512
- peněžní prostředky	1997	2 249	3 454	3 279	1 381	2 575
	1998	2 140	3 430	3 489	1 126	2 466
Součet závazků	1997	8 737	10 618	8 392	8 949	8 961
	1998	6 470	7 484	7 332	6 593	6 995
z toho - závazky	1997	2 036	3 907	2 841	2 023	2 507
	1998	1 691	3 421	2 070	1 674	2 101
- úvěry	1997	6 662	6 628	5 791	6 722	6 321
	1998	4 739	3 967	5 253	4 915	4 871
Rozdíl majetku a závazků (vlastní jmění)	1997	59 201	45 915	37 626	26 589	37 665
	1998	55 228	49 257	39 620	24 484	37 090

Pramen: Výběrové šetření VÚZE
Zpracoval: A. Picková, F. Slavík (VÚZE)

A5.4/01 - Výsledky hospodaření právnických osob podle výrobních oblastí (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Rok	Kukuřičná	Řepařská	Bramborářská	B. - ovesná	Horská
Obchodní marže	1997	-22	222	190	145	203
	1998	-15	227	198	162	304
Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb v tom - tržby z RV	1997	29 409	31 214	23 452	22 602	14 776
	1998	30 525	33 274	25 260	24 904	16 832
- tržby z ŽV	1997	15 592	14 933	8 358	6 474	2 063
	1998	15 198	13 731	8 139	6 501	1 814
- ostatní	1997	12 052	14 498	13 934	11 667	6 840
	1998	12 924	15 147	13 885	12 732	8 020
Spotřeba materiálu a energie	1997	1 765	1 783	1 160	4 461	5 873
	1998	2 403	4 396	3 236	5 671	6 998
Služby	1997	13 390	17 715	12 742	12 474	8 780
	1998	13 455	17 461	13 325	12 936	9 361
Účetní přidaná hodnota	1997	4 431	4 387	3 058	2 719	2 490
	1998	4 612	4 611	3 381	2 998	3 089
Osobní náklady	1997	13 806	12 472	9 611	9 621	5 501
	1998	13 917	12 966	10 189	10 817	6 193
Daně a poplatky	1997	9 813	9 093	7 061	7 788	6 300
	1998	9 965	9 419	7 305	8 208	6 993
Odpisy investičního majetku	1997	748	687	400	364	264
	1998	694	756	404	390	334
Zisk, ztráta z prodeje inv. majetku a materiálu	1997	3 964	3 270	2 823	2 892	2 607
	1998	4 131	3 635	2 900	3 044	2 693
Ostatní provozní výnosy	1997	92	257	269	344	688
	1998	538	302	431	480	547
Ostatní provozní náklady	1997	1 229	950	684	1 105	2 801
	1998	1 764	1 307	1 290	1 796	4 306
Rezervy, opravné položky provozní	1997	-1 306	759	393	758	590
	1998	943	1 010	535	589	764
Provozní hospodářský výsledek	1997	-530	4	-37	56	-78
	1998	141	-48	-70	-186	-86
Nákladové úroky	1997	1 378	-106	-153	-675	-849
	1998	627	-284	696	676	176
Hospodářský výsledek z finančních operací	1997	1 069	1 211	959	864	1 038
	1998	1 060	1 303	1 184	954	939
Mimořádný hospodářský výsledek	1997	-1 138	-1 071	-874	-559	-690
	1998	-918	-1 001	-964	-609	-499
Hospodářský výsledek za účetní období	1997	324	549	351	420	693
	1998	866	518	462	499	156
Hospodářský výsledek z účetní období	1997	352	-632	-678	-826	-851
	1998	352	-782	179	553	-204

Pramen: Výběrové šetření VÚZE
Zpracoval: M. Vojtíšek, F. Slavík (VÚZE)

A5.4/02 - Majetek právnických osob a jeho struktura podle výrobních oblastí (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Rok	Kukuřičná	Řepařská	Bramborářská	B. - ovesná	Horská
Aktiva (majetek) celkem	1997	66 429	61 077	49 311	49 409	50 506
	1998	67 923	62 886	51 571	50 904	55 847
Stálá aktiva	1997	43 974	38 065	31 789	32 169	37 614
	1998	43 397	39 473	33 294	32 985	37 479
Hmotný investiční majetek	1997	41 392	34 970	29 166	30 041	36 278
	1998	40 740	36 556	29 368	30 972	36 102
z toho - budovy a stavby	1997	25 563	21 751	19 351	21 114	22 633
	1998	25 392	24 022	19 983	21 965	24 848
- stroje a zařízení	1997	10 086	8 888	6 122	5 598	5 784
	1998	9 064	8 658	5 971	5 516	5 835
- trvalé porosty	1997	2 401	510	85	38	0
	1998	2 219	487	79	48	1
- základní stádo	1997	1 943	2 025	2 168	2 367	1 975
	1998	1 837	2 181	2 187	2 408	2 364
Finanční investice	1997	2 576	3 072	2 619	2 120	1 328
	1998	2 652	2 900	3 921	2 006	1 370
Oběžná aktiva	1997	21 750	22 235	17 208	16 917	12 327
	1998	23 811	23 026	17 866	17 638	13 546
Zásoby	1997	12 075	13 920	11 452	11 589	7 774
	1998	12 095	14 376	11 888	11 938	8 156
z toho - výrobky	1997	4 223	4 701	3 773	3 660	2 346
	1998	4 293	4 699	3 923	3 897	2 308
- zvířata	1997	3 634	4 576	4 295	4 787	3 301
	1998	3 679	4 906	4 512	4 930	3 764
Dlouhodobé pohledávky	1997	294	598	371	314	57
	1998	65	576	324	349	50
Krátkodobé pohledávky	1997	7 003	6 218	4 351	4 058	3 708
	1998	8 654	6 202	4 483	4 057	4 086
Finanční majetek	1997	2 378	1 499	1 034	956	788
	1998	2 997	1 872	1 171	1 294	1 254

Pramen: Výběrové šetření VÚZE
Zpracoval: M. Vojtíšek, F. Slavík (VÚZE)

A5.4/03 - Kapitál právnických osob a jeho struktura podle výrobních oblastí (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Rok	Kukuřičná	Řepařská	Bramborářská	B. - ovesná	Horská
Pasiva (kapitál) celkem	1997	66 429	61 077	49 311	49 409	50 506
	1998	67 923	62 886	51 571	50 904	55 847
Vlastní jmění (vlastní kapitál)	1997	38 827	29 567	18 899	19 679	24 453
	1998	39 290	32 565	21 558	21 793	25 613
Základní jmění	1997	29 751	21 355	13 745	15 071	24 106
	1998	29 954	25 076	16 185	15 777	25 365
Kapitálové fondy	1997	451	1 890	894	799	1 468
	1998	453	1 933	1 184	1 293	1 349
Fondy ze zisku	1997	7 747	7 154	6 114	5 752	2 846
	1998	7 345	7 089	5 873	5 842	2 656
Hospodářský výsledek minulých let	1997	526	-200	-1 176	-1 117	-3 116
	1998	1 186	-751	-1 863	-1 672	-3 553
z toho - neuhrazená ztráta minulých let	1997	-988	-498	-1 353	-1 298	-3 174
	1998	-809	-986	-2 134	-1 772	-3 885
Hospodářský výsledek běžného účetního období	1997	352	-632	-678	-826	-851
	1998	352	-782	179	553	-204
Cizí zdroje (cizí kapitál)	1997	27 759	31 262	30 184	29 528	25 829
	1998	28 573	30 070	29 760	28 875	29 811
Rezervy	1997	982	457	271	156	493
	1998	732	382	290	264	566
Dlouhodobé závazky	1997	15 696	14 779	17 235	17 818	14 382
	1998	15 164	14 118	16 745	18 442	16 688
Krátkodobé závazky	1997	6 032	8 532	6 011	6 527	4 931
	1998	6 990	8 542	6 421	5 615	5 427
Bankovní úvěry a výpomoci	1997	5 049	7 494	6 667	5 027	6 023
	1998	5 687	7 028	6 304	4 554	7 130

Pramen: Výběrové šetření VÚZE
Zpracoval: M. Vojtíšek, F. Slavík (VÚZE)

A5.4/04 - Výdaje a příjmy podnikatelských subjektů fyzických osob podle výrobních oblastí (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Rok	Kukuřičná	Řepařská	Bramborářská	B. - ovesná	Horská
Příjmy celkem	1997	31 475	20 588	18 814	16 729	11 844
	1998	29 444	18 481	20 958	18 134	11 156
z toho - prodej zboží	1997	0	37	113	111	0
	1998	0	16	63	20	176
- prodej výrobků a služeb	1997	31 319	20 102	17 172	15 276	8 600
	1998	29 143	17 715	19 094	15 402	6 399
v tom - tržby z RV	1997	29 438	14 484	7 805	3 475	793
	1998	27 392	14 125	11 118	4 454	1 059
- tržby z ŽV	1997	896	3 150	7 941	9 434	7 123
	1998	595	2 725	7 133	10 098	4 758
- ostatní tržby	1997	985	2 468	1 426	2 367	684
	1998	1 156	865	843	850	582
- ostatní příjmy	1997	114	392	1 230	1 266	2 907
	1998	232	664	1 732	2 385	4 346
Výdaje celkem ¹⁾	1997	32 421	19 035	17 753	14 766	11 107
	1998	30 285	17 942	20 267	17 397	10 627
z toho - nákup materiálu	1997	11 088	7 917	7 611	7 067	5 802
	1998	11 184	8 872	10 813	9 269	4 738
- nákup zboží	1997	0	42	119	196	7
	1998	0	8	218	24	185
- mzdy	1997	1 337	872	1 314	804	860
	1998	1 724	903	898	553	755
- platby do fondů	1997	947	499	533	509	380
	1998	670	492	581	606	355
- provozní režie	1997	10 385	5 961	5 577	4 227	2 134
	1998	10 459	4 303	4 898	4 255	3 072
- odpisy	1997	5 435	2 814	2 218	1 887	1 764
	1998	5 442	3 178	2 622	2 452	1 424
Rozdíl příjmů a výdajů	1997	-946	1 553	1 061	1 963	737
	1998	-841	539	691	737	529

1) Bez osobní spotřeby podnikatele.
Pramen: Výběrové šetření VÚZE
Zpracoval: A. Picková, F. Slavík (VÚZE)

A5.4/05 - Majetek a závazky podnikatelských subjektů fyzických osob podle výrobních oblastí (Kč/ha z. p.)

Ukazatel	Rok	Kukuřičná	Řepařská	Bramborářská	B. - ovesná	Horská
Majetek celkem	1997	66 600	45 538	40 306	45 645	20 443
	1998	67 451	44 896	39 067	41 862	19 950
z toho - hmotný investiční majetek	1997	57 951	36 905	30 888	35 381	14 774
	1998	58 383	35 020	29 256	31 508	14 214
z toho - pozemky	1997	8 617	8 136	6 983	6 010	1 205
	1998	9 209	8 108	6 885	5 541	1 716
- budovy a stavby	1997	22 660	13 568	12 815	18 457	8 647
	1998	23 840	13 346	12 575	16 879	8 116
- stroje a zařízení	1997	26 554	14 745	9 511	8 740	3 175
	1998	25 165	13 225	8 343	7 348	2 374
- trvalé porosty	1997	0	1	30	17	0
	1998	0	1	30	15	0
- základní stádo	1997	120	450	1 477	2 119	1 747
	1998	169	336	1 307	1 677	2 008
- zásoby	1997	3 555	2 920	5 932	7 245	3 940
	1998	3 067	3 523	6 425	7 626	4 416
z toho - materiál	1997	28	568	580	503	606
	1998	44	518	499	526	436
- nedokončená výroba, 1997 výrobky, zvířata	3 527	2 308	5 339	6 742	3 333	
	1998	1 793	2 921	5 915	7 101	3 980
- pohledávky	1997	3 000	1 602	1 270	1 641	751
	1998	4 093	1 634	1 243	1 340	745
- peněžní prostředky ¹⁾	1997	2 094	3 841	2 132	1 175	930
	1998	2 394	4 390	2 018	1 212	529
Součet závazků	1997	19 850	8 715	9 211	14 031	9 668
	1998	16 738	7 813	7 527	10 968	8 309
z toho - závazky	1997	765	1 583	3 426	5 360	7 116
	1998	683	1 646	3 082	3 694	6 069
- úvěry	1997	19 084	7 053	5 556	8 598	2 006
	1998	16 055	6 138	4 390	7 161	1 765
Rozdíl majetku a závazků (vlastní jmění)	1997	46 750	36 823	31 095	31 614	10 775
	1998	50 713	37 083	31 540	30 894	11 641

1) Peníze a ceniny + bankovní účty +/- průběžné položky.
Pramen: Výběrové šetření VÚZE
Zpracoval: A. Picková, F. Slavík (VÚZE)

A6.1/01 - Vývoj nominálních mezd v zemědělství, průmyslu a národním hospodářství (Kč)

Ukazatel	1989	1994	1995	1996	1997	1998 ¹⁾
Zemědělství ²⁾	3 455	5 840	6 882	7 829	8 493	9 143
Průmysl	3 335	6 888	8 148	9 587	10 748	11 853
Národní hospodářství	3 170	6 894	8 172	9 676	10 695	11 688
Relace zem./průmysl (%)	103,6	84,8	84,5	81,7	79,0	77,1
Relace zem./NH (%)	109,0	84,7	84,2	80,9	79,4	78,2

1) Předběžné údaje.
2) Bez podniků fyzických osob.
Pramen: Statistika zaměstnanosti a mezd FSÚ, ČSÚ 1995 - 1999
Zpracoval: J. Drlík (VÚZE)

A6.1/02 - Vývoj indexu reálných mezd ve vybraných sektorech¹⁾ (%)

Ukazatel	1989	1994	1995	1996	1997	1998 ²⁾
Zemědělství ³⁾	149,8	100,0	108,0	112,8	112,9	109,8
Průmysl	120,1	100,0	108,5	117,5	121,6	120,7
Národní hospodářství	116,4	100,0	108,7	118,1	120,4	118,9

1) Je odvozen z indexu životních nákladů, rok 1994 = 100 %.
2) Předběžné údaje.
3) Bez podniků fyzických osob.
Pramen: Statistická ročenka, FSÚ 1989, Indexy spotřebitelských cen a životních nákladů, ČSÚ 1995-1999
Zpracoval: J. Drlík (VÚZE)

A7.1/01 - Jakost podzemních vod (mělké vrty) - podíl vzorků nevyhovujících státní normě¹⁾ (%)

Ukazatel	1989	1994	1995	1996	1997
Dusičnany	22,6	23,1	21,2	22,9	21,8
Amonné ionty	30,0	23,1	27,3	33,7	32,4
CHSK _{Mn} ²⁾	34,6	28,5	19,8	21,7	28,0
Ropné látky	13,2	26,7	16,3	3,7	5,4

1) ČSN 75 7111 Pitná voda.
2) CHSK_{Mn} - chemická spotřeba kyslíku.
Pramen: Životní prostředí ČR; Ročenka MŽP 1990, 1993-94, 1995, 1996, 1997, 1998
Zpracoval: J. Pražan (VÚZE)

A7.1/02 - Aplikace průmyslových hnojiv (kg č. ž./ha z. p.)

Ukazatel	1989	1994	1995	1996	1997	1998
N	99,24	57,60	55,61	61,30	55,10	53,30
P ₂ O ₅	65,56	10,30	14,60	11,80	11,70	12,60
K ₂ O	57,98	13,00	12,76	8,00	10,10	7,30
Celkem	222,78	80,90	82,97	81,10	76,90	73,20

Pramen: MZe ČR; Ročenka MŽP ČR 1990, 1993-94, 1995, 1996, 1997, 1998, 1999
Zpracoval: J. Pražan (VÚZE)

A9.2/01 - Základní národohospodářské údaje

Ukazatel	Rok	EU 15	Z toho			Česká republika
			Belgie	Rakousko	Německo	
Celková plocha (km ²)	1996	3 236 180	30 518	83 858	356 970	78 864
	1997	3 236 180	30 518	83 858	356 970	78 864
Obyvatelstvo (1000 osob)	1996	372 654	10 143	8 055	81 818	10 315
	1997	373 713	10 170	8 068	82 012	10 304
HDP/obyv. (parita kupní síly - PPS) (USD)	1996	18 154	20 424	19 501	19 656	11 266
	1997	18 979	21 456	21 349	20 865	11 380
Inflace ¹⁾	1996	3,5	1,8	1,7	1,0	8,8
	1997	1,8	1,4	1,6	0,6	8,5
Nezaměstnanost (% z pracovníků civil. sekt. NH)	1996	10,9	9,8	4,4	8,9	3,5
	1997	10,7	9,2	4,4	10,0	5,2
Obchodní bilance (mil. ECU)	1996	129 932	7 202	-7 493	57 839	-4 700
	1997	49 918	11 111	-5 448	62 934	-3 890
Zemědělská půda (1000 ha)	1996	135 260	1 371	3 432	17 335	4 279
	1997	131 540	1 375	3 412	17 335	4 280
Zaměstnanost v zemědělství, lesnictví, myslivosti a rybářství - počet (1000 osob)	1996	7 514	104	269	1 046	301
	1997	7 434	102	249	1 039	275
Zaměstnanost v zemědělství, lesnictví, myslivosti a rybářství - podíl na celkové zaměstnanosti v civilním sektoru (%)	1996	5,1	2,7	7,4	2,9	6,0
	1997	5,0	2,7	6,9	2,9	5,5
Počet zemědělských podniků (1000 podniků)	1996	7 370,0	71,0	222,0	567,0	27,2
	1997	-	-	-	-	27,6
Zemědělská půda na podnik (ha) ³⁾	1996	17,4	19,1	15,4	30,3	130,3
	1997	-	-	-	-	127,0
Konečná zemědělská produkce (mil. ECU)	1996	220 346	6 817	3 637	33 348	3 357
	1997	217 538	6 592	3 583	32 745	3 112
Podíl zemědělství na HDP (PHZ/HDP) (%)	1996	1,7	1,3	1,0	0,8	2,7
	1997	1,6	1,1	0,9	0,8	2,0

A9.2/01 - Základní národohospodářské údaje - pokračování

Ukazatel	Rok	EU 15	Z toho			Česká republika
			Belgie	Rakousko	Německo	
Podíl zemědělství na hrubé tvorbě fixního kapitálu (%)	1996	2,9	2,7	.	3,6	3,2
	1997	.	1,1	.	2,0	2,7
Podíl agrárního dovozu na celkovém dovozu (%) ⁴⁾	1996	9,6	12,2	7,0	10,4	7,4
	1997	10,6	11,9	8,3	10,5	7,0
Podíl agrárního vývozu na celkovém vývozu (%) ⁴⁾	1996	7,4	11,9	4,6	5,3	5,6
	1997	7,6	11,3	6,7	5,2	5,5
Obchodní bilance v potravinářských a zemědělských výrobcích (mil. ECU) ^{2,4)}	1996	-9 880,0	941,0	-1 708,0	-15 083,0	-656,4
	1997	-16 304,0	424,0	-1 252,0	-16 786,0	-578,0
Podíl spotřeby potravin, nápojů a tabáku na celkových spotřebních výdajích domácností (%)	1996	17,5	15,7	16,8	14,2	30,5
	1997	.	.	.	.	29,2

1) Index spotřebitelských cen.
2) EU15: obchod vně EU; členské státy EU: obchod uvnitř a vně EU.
3) ČR: Pramen: Agrocensus 1995, odhady VÚZE.
4) Belgie = Belgie + Lucembursko.
Pramen: Eurostat; Zpráva o stavu zemědělství ČR za rok 1997; ČSÚ
Zpracoval: M. Fischer (VÚZE)

A9.2/02 - Mezinárodní srovnání vývoje OPP (%)

Země-region	1986-88	1991-93	1996-98	1997	1998			
					celkem	z toho		
						podpora cen	platby na vstupy	platby na celk. příjmy farem ¹⁾
ČR	59	37	13	10	17	68	21	6
Maďarsko	40	17	10	8	12	51	36	5
Polsko	32	12	23	21	25	87	13	-
Slovensko	66	40	22	22	29	32	48	-
EU	46	47	39	38	45	62	8	23
Švýcarsko	74	71	69	68	73	66	-	15
USA	26	19	17	14	22	50	10	2
Austrálie	7	8	6	7	7	63	15	-
Nový Zéland	11	2	1	2	1	57	41	-
OECD ²⁾	41	39	33	32	37	67	8	1

1) Pro EU a Švýcarsko je % podíl na platby založený na počtu hektarů.
2) Nezahrnuje ČR, Polsko, Maďarsko, Koreu a Mexiko.
Pramen: Agricultural Policies in OECD countries, OECD 1999
Zpracoval: J. Šlaisová (VÚZE)

A9.2/03 - Mezinárodní srovnání vývoje transferů do zemědělství

Země-region	Ukazatel	Jednotka	1986-88	1991-93	1996-98	1997	1998
ČR	KNPP		2,50	1,64	1,15	1,11	1,21
	OPP/ha	tis. USD	1 065	377	138	96	171
	celk. transfer/HDP	%	-	5,53	1,28	1,00	1,51
Maďarsko	KNPP		1,68	1,20	1,11	1,08	1,13
	OPP/ha	tis. USD	472	145	95	70	104
	celk. transfer/HDP	%	-	2,74	1,52	1,16	1,61
Polsko	KNPP		1,48	1,14	1,30	1,27	1,33
	OPP/ha	tis. USD	230	83	211	184	202
	celk. transfer/HDP	%	-	2,32	3,15	2,85	2,80
EU	KNPP		1,86	1,88	1,65	1,61	1,83
	OPP/ha	tis. USD	711	968	801	756	895
	celk. transfer/HDP	%	2,29	1,50	1,14	1,18	1,36
Švýcarsko	KNPP		3,81	3,44	3,30	3,15	3,70
	OPP/ha	tis. USD	2 473	3 306	3 419	3 166	3 389
	celk. transfer/HDP	%	3,57	2,86	2,36	2,32	2,38
USA	KNPP		1,35	1,24	1,20	1,17	1,28
	OPP/ha	tis. USD	97	82	85	73	112
	celk. transfer/HDP	%	1,88	1,44	1,05	0,98	1,15
Austrálie	KNPP		1,07	1,08	1,07	1,07	1,07
	OPP/ha	tis. USD	2	3	3	3	3
	celk. transfer/HDP	%	0,68	0,62	0,49	0,50	0,49
Nový Zéland	KNPP		1,13	1,02	1,01	1,02	1,01
	OPP/ha	tis. USD	27	5	5	6	3
	celk. transfer/HDP	%	1,85	0,34	0,24	0,27	0,19
OECD	KNPP		1,69	1,65	1,50	1,47	1,59
	OPP/ha	tis. USD	186	223	198	188	210
	celk. transfer/HDP	%	-	1,71	1,32	1,32	1,43

Pramen: Agricultural Policies in OECD countries, OECD 1999
Zpracoval: J. Šlaisová (VÚZE)

A9.2/04 - Zemědělství - produkce, mezispotřeba a přidaná hodnota v roce 1997¹⁾

Ukazatel	Země	Národní měny (mil.)		ECU v běžných cenách a směnných kurzech	
		běžné ceny	ceny roku 1990	mil.	jako % konečné produkce
Konečná produkce	EU 15	.	.	217 538	100,00
	z toho - Belgie	267 198	300 025	6 592	100,00
	- Rakousko	49 532	63 106	3 583	100,00
	- Německo	64 324	68 706	32 745	100,00
	Česká republika	111 407	.	3 112	100,00
Mezispotřeba	EU 15	.	.	103 050	47,37
	z toho - Belgie	172 323	166 073	4 251	64,49
	- Rakousko	25 992	23 980	1 880	52,48
	- Německo	34 887	31 613	17 760	54,24
	Česká republika	79 159	.	2 211	71,05
Hrubá přidaná hodnota v tržních cenách	EU 15	.	.	114 487	52,63
	z toho - Belgie	94 875	133 952	2 341	35,51
	- Rakousko	23 540	39 126	1 703	47,52
	- Německo	29 436	37 094	14 985	45,76
	Česká republika	32 248	.	901	28,95
Čistá přidaná hodnota v nákladech faktorů	EU 15	.	.	113 298	52,08
	z toho - Belgie	83 172	.	2 052	31,13
	- Rakousko	22 374	.	1 618	45,17
	- Německo	24 773	.	12 611	38,51
	Česká republika	26 844	.	750	24,10

1) Údaje očištěné od DPH.
Pramen: Eurostat; EAA; Zpráva o stavu zemědělství ČR za rok 1997, 1998; ČSÚ
Zpracoval: M. Fischer (VÚZE)

A9.2/05 - Indexy cen zemědělských výrobců¹⁾

Ukazatel	Indexy nominálního vývoje (1990 = 100)		Indexy reálného vývoje deflované (1990 = 100)	
	1996	1997	1996	1997
<i>Rostlinná výroba</i>				
EU 15	110,5	107,3	84,9	80,5
z toho - Belgie	95,6	92,9	83,0	79,5
- Rakousko	73,1	73,6	61,2	60,9
- Německo	90,6	87,3	76,5	72,6
Česká republika	155,3	160,5	56,5	51,6
<i>Živočišná výroba</i>				
EU 15	100,8	100,8	81,6	80,2
z toho - Belgie	88,7	92,6	77,0	79,3
- Rakousko	75,2	77,2	63,0	63,8
- Německo	91,1	93,8	76,9	78,0
Česká republika	132,2	135,9	48,2	42,8
<i>Celkem</i>				
EU 15	105,5	104,0	83,2	80,4
z toho - Belgie	91,2	92,7	79,2	79,4
- Rakousko	74,7	76,3	62,6	63,2
- Německo	91,0	91,6	76,8	76,2
Česká republika	140,0	144,8	51,0	46,2

1) Bez DPH.
Pramen: Eurostat; Zpráva o stavu zemědělství ČR za rok 1997
Zpracoval: M. Fischer (VÚZE)

A9.2/06 - Vývoj podílu výdajů za potraviny, nápoje a tabák na celkových výdajích domácností (%)

Země	Potraviny, nápoje a tabák		V tom							
			potraviny		nealkoholické nápoje		alkoholické nápoje		tabák	
	1995	1996	1995	1996	1995	1996	1995	1996	1995	1996
EU 15	18,2	17,5 ¹⁾	14,6 ²⁾	.	.	.	2,7 ²⁾	.	1,7 ²⁾	.
z toho - Belgie	16,4	15,7	13,0	12,4	0,6	0,5	1,2	1,2	1,6	1,6
- Dánsko	20,0	19,7	14,3	14,0	0,8	0,8	2,5	2,5	2,3	2,3
- SRN	15,2	14,2 ¹⁾	10,9	10,2 ¹⁾	.	.	2,6	2,5 ¹⁾	1,7	1,5 ¹⁾
- Španělsko	19,7	19,3	16,8 ³⁾	.	0,5 ³⁾	.	1,3 ³⁾	.	1,5 ³⁾	.
- Francie	18,2	17,8	14,2	13,8	0,6	0,6	1,9	1,9	1,5	1,5
- Irsko	33,3	30,7	16,6	14,2	1,4	1,3	11,3	11,3	4,1	3,9
- Itálie	19,3	18,9	16,3	15,9	0,4	0,4	0,9	0,9	1,7	1,7
- Lucembursko	18,2	18,2 ¹⁾	10,9 ²⁾	.	0,6 ²⁾	.	1,3 ²⁾	.	5,7 ²⁾	.
- Nizozemsko	14,3	14,1	10,8	10,7	0,5	0,5	1,4	1,4	1,5	1,5
- Rakousko	17,2	16,8	13,0	12,7	0,7	0,6	1,8	1,9	1,7	1,6
- Portugalsko	28,0	28,0 ¹⁾	23,6	.	0,3 ³⁾	.	3,0 ³⁾	.	2,4	.
- Finsko	20,5	19,5	14,1	13,4	0,5	0,5	4,0	3,9	2,0	1,8
- Švédsko	19,5	18,4	14,3	13,4	0,6	0,6	2,7	2,6	1,9	1,9
- Spojené království	19,5	19,9	10,4	10,5	0,8	0,8	6,0	6,1	2,7	2,6
ČR	31,2	30,5	25,6	25,0	1,5	1,6	2,5	2,4	1,6	1,5

1) Odhad Eurostat.
2) Rok 1991.
3) Rok 1993.
Pramen: Eurostat - SEC (země EU); výpočty VÚZE podle Statistiky rodinných účtů, I. díl, ČSÚ 1996, 1997 (ČR)
Zpracoval: H. Sekavová (VÚZE)

A9.2/07 - Růst spotřebitelských cen potravin a nápojů

Ukazatel	Meziroční indexy	
	1996/95	1997/96
EU 15	101,9	100,9
z toho - Belgie	100,6	102,2
- Rakousko	100,0	101,4
- Německo	100,7	101,7
Česká republika ¹⁾	108,3	104,8

1) Včetně tabákových výrobků.
Pramen: Eurostat; Zpráva o stavu zemědělství ČR za rok 1997; ČSÚ; výpočty VÚZE
Zpracoval: M. Fischer, F. Vaníček (VÚZE)

A9.2/08 - Sklizňové plochy, výnosy a výroba vybraných plodin

Ukazatel		1996	1997
<i>Obiloviny</i>			
EU 15	sklizňová plocha (tis. ha)	36 937,60	38 074,00
	výnos (t/ha)	5,58	5,39
	celková výroba (tis. t)	206 141,00	205 372,00
z toho - Belgie	sklizňová plocha (tis. ha)	295,00	301,00
	výnos (t/ha)	8,59	7,95
	celková výroba (tis. t)	2 534,00	2 394,00
- Rakousko	sklizňová plocha (tis. ha)	810,00	848,00
	výnos (t/ha)	5,55	5,91
	celková výroba (tis. t)	4 493,00	5 009,00
- Německo	sklizňová plocha (tis. ha)	6 707,40	7 014,00
	výnos (t/ha)	6,28	6,49
	celková výroba (tis. t)	42 135,60	45 486,00
Česká republika	sklizňová plocha (tis. ha)	1 581,00	1 685,80
	výnos (t/ha)	4,20	4,14
	celková výroba (tis. t)	6 644,10	6 982,80
<i>Pšenice</i>			
EU 15	sklizňová plocha (tis. ha)	13 758,40	14 022,00
	výnos (t/ha)	6,63	6,24
	celková výroba (tis. t)	91 186,40	87 469,00
z toho - Belgie	sklizňová plocha (tis. ha)	204,50	209,00
	výnos (t/ha)	9,02	7,95
	celková výroba (tis. t)	1 844,00	1 661,00
- Rakousko	sklizňová plocha (tis. ha)	236,70	247,00
	výnos (t/ha)	5,06	5,27
	celková výroba (tis. t)	1 197,90	1 302,00
- Německo	sklizňová plocha (tis. ha)	2 586,40	2 713,00
	výnos (t/ha)	7,30	7,30
	celková výroba (tis. t)	18 875,00	19 793,00
Česká republika	sklizňová plocha (tis. ha)	798,60	825,50
	výnos (t/ha)	4,67	4,41
	celková výroba (tis. t)	3 727,20	3 640,30
<i>Brambory</i>			
EU 15	sklizňová plocha (tis. ha)	1 539,00	1 392,00
	výnos (t/ha)	33,06	34,53
	celková výroba (tis. t)	50 887,00	48 063,00
z toho - Belgie	sklizňová plocha (tis. ha)	61,00	55,00
	výnos (t/ha)	40,49	46,44
	celková výroba (tis. t)	2 470,00	2 554,00
- Rakousko	sklizňová plocha (tis. ha)	26,00	23,00
	výnos (t/ha)	29,58	29,43
	celková výroba (tis. t)	769,00	677,00
- Německo	sklizňová plocha (tis. ha)	335,00	304,00
	výnos (t/ha)	39,10	38,35
	celková výroba (tis. t)	13 100,00	11 659,00
Česká republika	sklizňová plocha (tis. ha)	85,71	72,63
	výnos (t/ha)	21,00	19,30
	celková výroba (tis. t)	1 800,27	1 401,66
<i>Řepka olejná</i>			
EU 15	sklizňová plocha (tis. ha)	2 665,93	2 803,61
	výnos (t/ha)	2,59	3,03
	celková výroba (tis. t)	6 896,34	8 501,78
z toho - Belgie ¹⁾	sklizňová plocha (tis. ha)	8,00	7,90
	výnos (t/ha)	3,00	3,08
	celková výroba (tis. t)	24,01	24,34
- Rakousko	sklizňová plocha (tis. ha)	72,00	60,00
	výnos (t/ha)	2,10	2,34
	celková výroba (tis. t)	151,00	140,30
- Německo	sklizňová plocha (tis. ha)	868,81	914,86
	výnos (t/ha)	2,26	3,03
	celková výroba (tis. t)	1 961,70	2 774,50
Česká republika	sklizňová plocha (tis. ha)	226,53	227,31
	výnos (t/ha)	2,30	2,47
	celková výroba (tis. t)	520,57	560,51

1) Belgie = Belgie + Lucembursko.
Pramen: Eurostat; Zpráva o stavu zemědělství ČR za rok 1997; výpočty VÚZE
Zpracoval: M. Fischer (VÚZE)

A9.2/09 - Sklizňové plochy cukrovky, výnosy¹⁾ a výroba¹⁾ cukru

Ukazatel		1997/98		1998/99	
EU 15 ²⁾	sklizňová plocha (tis. ha)	2 041,0		1 991,0	
	výnos (t/ha)	8,56		8,06	
	celková výroba (tis. t)	17 780,0		16 347,0	
z toho - Belgie ²⁾	sklizňová plocha (tis. ha)	102,0		98,0	
	výnos (t/ha)	9,96		8,56	
	celková výroba (tis. t)	1 016,0		839,0	
- Rakousko ²⁾	sklizňová plocha (tis. ha)	51,0		51,0	
	výnos (t/ha)	9,02		9,00	
	celková výroba (tis. t)	484,0		483,0	
- Německo ^{2,3)}	sklizňová plocha (tis. ha)	504,0		503,0	
	výnos (t/ha)	7,97		8,01	
	celková výroba (tis. t)	4 034,0		4 049,0	
Česká republika	sklizňová plocha (tis. ha)	92,3		81,4	
	výnos (t/ha)	5,90		5,70	
	celková výroba (tis. t)	540,3		468,0	

1) V hodnotách bílého cukru.
2) Bez ploch osetých cukrovkou pro užití v lihovarech.
3) Včetně produkce melasy.
Pramen: Eurostat; Zpráva o stavu zemědělství ČR za rok 1997; výpočty VÚZE
Zpracoval: M. Fischer (VÚZE)

B2/01 - Přehled o přiznávání dotací v roce 1997 a 1998

Název dotačního titulu	Počet přijatých žádostí		Počet přiznaných žádostí		Počet přiznaných žádostí (%)		Požadováno (tis. Kč)		Poskytnuto (tis. Kč)		Podíl poskytnutých prostředků (%)	
	1997	1998	1997	1998	1997	1998	1997	1998	1997	1998	1997	1998
Restrukturalizace rostlinné výroby zalesněním ¹⁾	459	974	438	949	95,42	97,43	30 198	40 144	17 132	37 625	56,73	93,73
Obnova vinic, chmelnic a ovocných sadů	319	287	308	275	96,55	95,82	156 465	128 584	74 483	119 035	47,60	92,57
Údržba krajiny v kulturním stavu	9 242		9 027		97,67		1 829 898		1 669 345		91,23	
v roce 1998 nař. vlády č. 341/97 Sb., § 2 odst. 1a ²⁾		15 923		15 538			3 532 368		3 413 250			96,63
Podpora včelařství	1	3	1	3	100,00	100,00	78 000	80 000	76 258	79 676	97,77	99,60
Podpora masného typu skotu ³⁾	1 896		1 816		95,78		520 608		278 016		53,40	
Podpora chovu dojných krav		3 236		3 186		98,45	670 228		655 793			97,85
Výjimka - dotační titul č. 1.V - Povodně		39		39		100,00	21 567		21 567			100,00
Výjimky povolené MF ČR (u povodní)							2 404		2 404			100,00
Pěstování lnu	77	132	77	124	100,00	93,94	5 991	23 429	5 985	14 658	99,90	62,56
Zazvěření po záplavách		93		88		94,62	6 155		5 383			87,46
Udržování a zlepšování genetického potenciálu hospodářských zvířat	387	228	301	200	77,78	87,72	348 460	230 978	152 766	202 160	43,84	87,52
Výjimka - dotační titul č. 2.V - Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s. p.	1	1	1	1	100,00	100,00	32 580	35 000	31 760	35 000	97,48	100,00
Výjimka - dotační titul č. 2.V - Ochranná pásma	7		7		100,00		3 997		3 997		100,00	
Udržování genetického potenciálu osiv a sádí	56	87	52	82	92,86	94,25	204 899	247 125	51 276	144 562	25,03	58,50
Genové zdroje		24		23		95,83	24 295		19 723			81,18
Nákazový fond		2		1		50,00	3 937		3 937			100,00
Podpora ozdravování polních a speciálních plodin	90	100	88	99	97,78	99,00	14 299	14 768	12 494	14 329	87,38	97,03
Podpora poradenství		156		143		91,67	60 849		45 841			75,34
Podpora informatiky		6		2		33,33	8 100		5 000			61,73
Celkem dotace do zemědělství a potravinářství	12 535	21 291	12 116	20 753	96,66	97,47	3 225 395	5 129 931	2 373 512	4 819 943	73,59	93,96
Podpora hospodaření v lesích - celkem	6 270	6 412	5 704	5 446	90,97		1 050 758	755 835	725 648	504 156	69,06	66,70
Podpora vodního hospodářství - celkem ⁴⁾	508		333		65,55		1 146 536		400 455	545 470	34,93	
Celkem dotace ČR	19 313	27 703	18 153	26 199	93,99	94,57	5 422 689	5 885 766	3 499 615	5 869 569	64,54	99,72

1) V roce 1998 podle nařízení vlády č.341/1997 Sb., § 2 odst. 1b.
2) V roce 1998 podle nařízení vlády č.341/1997 Sb., § 1 odst. 1a - zahrnuje programy pomoci na údržbu zemědělských pozemků v méně příznivých oblastech, na rozšíření chovu masných plemen skotu a chovu ovcí, a na vyrovnání ztrát v důsledku hospodaření v systému ekologického zemědělství v méně příznivých oblastech.
3) V roce 1997 byla podpora chovu masného typu skotu v samostatném dotačním titulu 1. E.
4) Počet přijatých a přiznaných žádostí nebyl ve všech případech k dispozici. V roce 1997 včetně dotací na akce řešící likvidaci povodňových škod ve výši 56 107 tis. Kč.
Pramen: MZe - odbor 3010 Analýza realizace dotační politiky rok 1997; Analýza realizace dotační politiky rok 1998
Zpracoval: A. Juřica (VÚZE)

B3.1/01 - Minimální (garantované) ceny uplatňované v roce 1998

Komodita	MJ	Schváleno Radou SFTR		Výměr MF číslo
		dne	Kč/jedn. bez DPH	
Mléko tř. j. I. při tučnosti 3,6 %	litr	30. 10. 1997	7,50	01/98
Jateční býci tř. j. A1 při min. č. ž. hm. 480 kg	kg	21. 3. 1997	35,00	03/97
Jatečné jalovice tř. j. A1 při min. č. ž. hm. 420 kg	kg	21. 3. 1997	32,50	03/97
Jatečné krávy tř. j. A1 při min. č. ž. hm. 450 kg	kg	21. 3. 1997	26,00	03/97
Pšenice potravinářská zálohový nákup	tuna	16. 2. 1998	4 000	04/98
Pšenice potravinářská intervenční nákup	tuna	7. 5. 1998	4 000	06/98

Pramen: Roční účetní závěrka SFTR za rok 1998
Zpracoval: F. Vaníček (VÚZE)

B3.1/02 - Přehled o rozsahu regulace trhu podle výrobků (t)

Komodita	1993	1994	1995	1996	1997	1998
1. Mlékárenské výrobky						
subv. vývozy - másla	30 462	17 986	24 762	25 466	21 624	24 301
- sušeného plnotuč. mléka	14 483	20 051	15 374	13 772	14 750	18 491
- suš. odtuč. mléka ze zásob	9 918	-	32 484	-	-	-
- kondenzovaného mléka	1 961	2 017	806	1 746	1 736	2 327
- sýrů	1 486	9 909	7 649	10 878	13 532	13 698
- kaseinu	756	-	-	-	-	-
- ostatní	-	-	-	-	-	-
interv. nákup suš. odtuč. mléka do zásob	6 400	-	-	-	-	-
ze zásob - prodej do vnitřního trhu	40	-	-	-	-	-
- vývoz	-	6 360	-	-	-	-
dotované dod. do vnitřního trhu - mléka (mil. l)	-	-	-	-	-	-
- másla	-	-	-	-	-	-
2. Jateční býci a jalovice						
subv. vývozy - jatečných býků a jalovic	26 957	4 681	-	-	6 696	-
- jatečných krav	0	-	-	-	3 773	-
interv. nákup jatečného skotu do zásob (v živém)	3 817	-	-	-	-	-
tj. v mase	1 948	-	-	-	-	-
ze zásob - vývoz (v mase)	3 342	-	-	-	-	-
dotované dod. do vnitřního trhu (v živém)	0	-	-	-	-	-
3. Jatečná prasata						
interv. nákupy do zásob (v živém)	18 729	-	-	-	-	-
tj. v mase	13 006	-	-	-	-	-
ze zásob - prodej do vnitřního trhu	930	102	-	-	-	-
- vývoz	9 392	2 582	-	-	-	-
4. Obiloviny						
pšenice potr. - interv. nákup do zásob	33 092	656 385	354 884	74 633	1 135	788 296
- zápůjčka od SSHR	-	-	-	146 780	-	-
- nákup pro vrácení do SSHR	-	-	-	5 792	138 810	-
- dovoz	111 505	-	-	-	-	-
- ze zásob - prodej na vnitřní trh	272 022	-	10 600	480 330	74 729	-
- vráceno do SSHR	-	-	-	-	146 744	-
- vývoz	154 381	-	709 406	54 077	-	79 973
- normované ztráty	231	-	381	1 411	33	-
žito - interv. nákupy do zásob	-	-	-	-	-	-
- ze zásob - vývoz	-	-	-	-	-	-
5. Ostatní výrobky						
subven. vývozy - cukru	20 017	-	-	-	-	-
- konzumních brambor	2 104	23 010	-	-	-	-
- bramborového škrobu	57	13 236	-	-	5 965	5 578
- sirupu z bramb. škrobu	-	92	-	-	-	-
- ječmenného sladu	-	73 700	-	-	-	-
- řepky	-	-	-	-	-	-
- jatečné drůbeže	-	-	-	-	-	-
- náasad. slep. vajec (tis. ks)	-	-	-	-	-	-
- chmele	-	-	-	-	-	739

Pramen: Podklady SFTR
Zpracoval: A. Kotouč (SFTR)

B3.1/03 - Výdaje SFTR na regulaci trhu

Druh výdaje	1993		1994		1995		1996		1997		1998	
	mil. Kč	%	mil. Kč	%	mil. Kč	%	mil. Kč	%	mil. Kč	%	mil. Kč	%
a) Subvence při vývozu												
- jat. býků, jalovic a hov. masa	150	5,13	27	0,71	0	0,00	0	0,00	129	6,21	0	0,00
- mlékárenských výrobků	1 108	39,02	1 050	27,76	1 064	28,45	1 126	36,95	1 112	53,51	1 263	25,21
- pšenice potravinářské	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
- žita	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
- brambor konzumních pozdních	0	0,00	10	0,26	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
- bramborového škrobu	0	0,00	106	2,80	0	0,00	0	0,00	33	1,59	31	0,61
- sirupu z bramborového škrobu	0	0,00	1	0,03	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
- ječmenného sladu	0	0,00	44	1,16	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
- cukru	66	2,26	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
- chmele	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	34	0,69
Celkem	1 324	45,30	1 238	32,73	1 064	28,45	1 126	36,95	1 274	61,31	1 328	26,51
b) Intervenční nákupy												
- jatečných býků a jalovic	112	3,83	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
- jatečných prasat	408	13,96	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
- mlékárenských výrobků	181	6,19	94	2,49	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
- pšenice potravinářské	395	13,51	2 305	60,95	1 030	27,54	1 221	40,07	707	34,02	3 320	66,28
Celkem	1 096	37,49	2 399	63,43	1 030	27,54	1 221	40,07	707	34,02	3 320	66,28
c) Náklady na skladování a prodej												
- hovězího masa	10	0,34	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
- vepřového masa	182	6,23	3	0,08	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
- mlékárenských výrobků	0	0,00	2	0,05	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
- pšenice potravinářské	63	2,16	112	2,96	200	5,35	89	2,92	56	2,69	219	4,38
Celkem	255	8,72	117	3,09	200	5,35	89	2,92	56	2,69	219	4,38

B3.1/03 - Výdaje SFTR na regulaci trhu - pokračování

Druh výdaje	1993		1994		1995		1996		1997		1998	
	mil. Kč	%	mil. Kč	%	mil. Kč	%	mil. Kč	%	mil. Kč	%	mil. Kč	%
d) Ostatní výdaje												
- splátka úvěru	242	8,28	0	0,00	1 287	34,41	487	15,98	0	0,00	0	0,00
- úroky z úvěru	0	0,00	19	0,50	70	1,87	8	0,26	0	0,00	123	2,46
- odvod DPH	0	0,00	0	0,00	82	2,19	108	3,54	32	1,54	10	0,19
- správní výdaje	6	0,21	7	0,19	7	0,19	7	0,23	8	0,38	9	0,18
- ostatní výdaje	0	0,00	2	0,05	0	0,00	1	0,03	1	0,05	0	0,00
Celkem	248	8,49	28	0,74	1 446	38,66	611	20,05	41	1,97	142	2,83
VÝDAJE CELKEM	2 923	100,00	3 782	100,00	3 740	100,00	3 047	100,00	2 078	100,00	5 009	100,00

Pramen: Podklady SFTR
Zpracoval: A. Kotouč (SFTR)

B3.5/01 - Zatížení podnikatelských subjektů právnických osob majetkovými daněmi (Kč/ha z. p.)

Druh daně	Zemědělská družstva		Obchodní společnosti		Průměr		Meziroční index
	1997	1998	1997	1998	1997	1998	
Daň z pozemků	246	256	267	285	252	267	106,0
Daň ze staveb	41	40	36	35	39	38	97,4
Daň silniční	114	108	103	96	109	102	93,6
Ostatní daně ¹⁾	53	65	77	68	61	65	106,6
Daně celkem	454	469	483	484	461	472	102,4

1) Ostatní daně = daň dědická, daň z převodu nemovitostí, daň darovací, doměrky daní za minulá léta.
Pramen: Výběrové šetření VÚZE
Zpracoval: A. Picková, M. Vojtíšek, F. Slavík (VÚZE)

B3.5/02 - Zatížení podnikatelských subjektů fyzických osob majetkovými daněmi (Kč/ha z. p.)

Druh daně	Rok, index	Skupina v ha zemědělské půdy				Průměr
		5 - 50	51 - 100	101 - 300	nad 300	
Daň z pozemků	1997	218	277	340	363	327
	1998	285	354	328	308	321
	meziroční index	130,7	127,8	96,5	84,8	98,2
Daň ze staveb	1997	42	31	41	46	41
	1998	75	101	155	95	116
	meziroční index	178,6	325,8	378,0	206,5	282,9
Daň silniční	1997	83	63	33	54	50
	1998	248	175	108	35	94
	meziroční index	298,8	277,8	327,3	64,8	188,0
Ostatní daně ¹⁾	1997	209	247	132	8	123
	1998	154	161	144	78	116
	meziroční index	73,7	65,2	109,1	975,0	94,3
Daně celkem	1997	552	618	546	471	541
	1998	762	791	735	516	647
	meziroční index	138,0	128,0	134,6	109,6	119,6

1) Ostatní daně = daň dědická, daň z převodu nemovitostí, daň darovací, doměrky daní za minulá léta.
Pramen: Výběrové šetření VÚZE
Zpracoval: A. Picková, M. Vojtíšek, F. Slavík (VÚZE)

B8.1/01 - Čisté výdaje na podporu agrárního sektoru podle nové metodiky OECD (mil. Kč)

Druh podpory - kategorie	1989 ¹⁾	1995 ²⁾	1996 ²⁾	1997 ²⁾	1998 ³⁾	1998 ⁴⁾
ZEMĚDĚLSTVÍ						
Celková hodnota produkce (na úrovni CZV)	119 455	117 543	131 594	127 107	127 600	127 600
Celková hodnota spotřebované produkce (na úrovni CZV)	97 482	105 410	115 439	113 445	115 766	115 766
I. ODHAD PRODUKČNÍCH PODPOR (OPP)	75 493	16 249	17 760	13 923	23 611	25 236
A. Podpora tržních cen	56 949	12 874	12 712	6 775	16 030	16 030
1. Vázaná na limitované výstupy	0	0	0	0	0	0
2. Vázaná na nelimitované výstupy	56 949	12 874	12 712	6 775	16 030	16 030
- z toho: subvence na vývoz	-	3 740	1 629	1 274	1 328	1 328
B. Platby vázané na výstupy	6 961	0	0	0	0	0
1. Vázané na limitované výstupy	0	0	0	0	0	0
2. Vázané na nelimitované výstupy	6 961	0	0	0	0	0
C. Platby vázané na počet hektarů či zvířat	0	340	455	460	1 190	1 298
1. Vázané na nelimitovaný počet	0	340	455	460	380	642
2. Vázané na limitovaný počet	0	0	0	0	810	656
D. Platby vázané na historické nároky	0	0	0	0	0	0
1. Vázané na limitované množství ha, ks, produkce	0	0	0	0	0	0
2. Vázané na historické podpůrné programy	0	0	0	0	0	0
E. Platby vázané na užití vstupů	1 453	3 035	4 573	6 662	4 904	4 876
1. Vázané na užití variabilních vstupů	557	1 458	2 019	2 668	2 333	1 011
2. Vázané na užití služeb na farmách	0	15	30	35	239	41
3. Vázané na užití fixních vstupů	896	1 562	2 524	3 959	2 332	3 824

B3.1/03 - Výdaje SFTR na regulaci trhu - pokračování

Druh podpory - kategorie	1989 ¹⁾	1995 ²⁾	1996 ²⁾	1997 ²⁾	1998 ³⁾	1998 ⁴⁾
F. Platby vázané na omezení vstupů	1 028	0	20	26	46	150
1. Vázané na omezení variabilních vstupů	1 028	0	20	26	46	150
2. Vázané na omezení fixních vstupů	0	0	0	0	0	0
3. Vázané na omezení komplexu vstupů	0	0	0	0	0	0
G. Platby vázané na celkové příjmy farem	9 102	0	0	0	1 441	2 882
1. Vázané na úroveň příjmů farem	9 102	0	0	0	1 441	2 882
2. Vázané na minimální úroveň příjmů	0	0	0	0	0	0
H. Ostatní platby	0	0	0	0	0	0
1. Národní platby	0	0	0	0	0	0
2. Regionální (subnárodní) platby	0	0	0	0	0	0
II. ODHAD PODPORY OBECNÝCH SLUŽEB (OPOS)	809	3 246	3 530	3 189	3 205	3 544
I. Výzkum a vývoj	193	1 252	1 035	828	878	1 079
J. Zemědělské školství	0	1 679	1 692	1 644	1 601	1 612
K. Inspekční služby	66	169	183	41	36	35
L. Infrastruktura	550	113	610	666	680	803
M. Marketing a propagace	0	33	10	10	10	15
N. Veřejné skladování	0	0	0	0	0	0
O. Různé	0	0	0	0	0	0
III. ODHAD SPOTŘEBITELSKÝCH PODPOR (OSP)	-26 070	-8 017	-6 858	-4 232	-12 443	-12 443
P. Transfery výrobcům od spotřebitelů	-45 984	-3 436	-3 171	-4 180	-14 252	-14 252
Q. Ostatní transfery od spotřebitelů	-7	372	-35	-97	-95	-95
R. Transfery spotřebitelům od daňových poplatníků	20 490	0	1 418	804	0	0
S. Zvýšené náklady na krmiva	-569	-4 953	-5 070	-759	1 904	1 904
IV. ODHAD CELKOVÝCH PODPOR (OCP)	96 792	19 495	22 708	17 916	26 816	28 780
T. Transfery od spotřebitelů	45 990	0	0	5 501	14 347	14 702
U. Transfery od daňových poplatníků	50 809	19 495	22 708	12 415	12 563	14 078
V. Rozpočtové příjmy	-7	.	.	-97	-95	-95
% OPP	55	13	13	10	17	.
% OSP	-34	-8	-7	-4	-11	.
% OPOS (z OCP)	1	17	16	18	12	12
% OCP z HDP	.	.	.	1	2	.
Koeficient nominální podpory producentů	2,21	1,15	1,15	1,11	1,21	.
Koeficient nominální podpory spotřebitelů	1,51	1,08	1,08	1,05	1,12	.
ZPRACOVATELSKÝ PRŮMYSL A OBCHOD	0	437	877	1 362	0	950
B. Platby vázané na výstupy	0	269	620	762	0	531
E. Platby vázané na užití vstupů	0	168	257	600	0	419
ODHAD CELKOVÝCH PODPOR AGRÁRNÍHO SEKTORU	96 792	19 932	23 585	19 278	26 816	29 730

1) Údaje monitoringu OECD 1999.
2) Položky A - O: revidované údaje monitoringu OECD 1999; ostatní položky: nerevidované údaje monitoringu OECD 1999.
3) Předběžné údaje monitoringu OECD, na jejichž základě jsou kalkulovány ukazatele podpor roku 1998.
4) Revidované skutečné údaje roku 1998 podle Zprávy o stavu zemědělství ČR za rok 1998.
Pramen: Údaje z kap. 4 - 6, OECD Monitoring 1999
Zpracoval: T. Doucha, J. Šlaisová (VÚZE)

B8.2/01 - % OPP podle hlavních komodit (%) a podíl komodit na celkovém OPP (%)

Komodita	1989		1994		1995		1996		1997		1998 ¹⁾	
	OPP	podíl	OPP	podíl	OPP	podíl	OPP	podíl	OPP	podíl	OPP	podíl
Pšenice	0	0,00	-1	-0,61	-51	-30,53	-32	-24,18	-1	-0,79	17	9,47
Ostatní obiloviny	20	1,58	16	4,16	-39	-12,17	-37	-15,29	-3	-2,27	17	4,73
Olejniny	50	1,06	2	0,23	-11	-2,50	-14	-2,50	-3	-0,82	1	0,08
Cukr	52	1,99	-4	-0,38	19	3,73	26	6,22	15	3,81	13	1,53
Mléko	57	20,56	29	22,10	31	38,98	30	38,73	29	46,27	44	47,42
Hovězí maso	75	17,44	27	11,12	30	21,89	32	21,25	12	10,17	16	8,44
Vepřové maso	63	16,18	28	21,19	25	29,49	24	33,89	-3	-5,63	-9	-7,17
Drůbež	70	3,76	33	5,57	38	9,44	25	6,29	19	7,76	-14	-2,99
Vejce	63	3,24	16	3,19	41	10,87	27	7,88	32	16,43	37	9,73
Celkem	55	100,00	21	100,00	13	100,00	13	100,00	10	100,00	17	100,00

1) Odhad
Pramen: Agricultural Policies in OECD countries, OECD 1999
Zpracoval: J. Šlaisová (VÚZE)

*Zprávu o stavu českého zemědělství 1998 zpracoval pod gescí MZe ČR
Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky.*

Časové řady uváděné v této zprávě byly uzavřeny k 30. 4. 1999

Celou zprávu je možné nalézt na www.mze.cz.

Vydalo Ministerstvo zemědělství ČR
v Agropoji
Těšnov 17, 117 05 Praha 1

Praha 1999
ISBN 80-7084-146-X